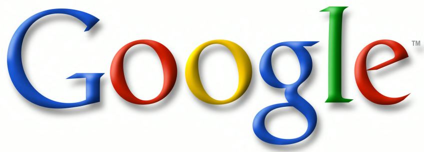

Historie

af

Danmark,

fra

Aar 1035 til 1095.

Ved

Peter Friderich Suhm.

IV. Tome.

Kiøbenhavn.
Trykt med Brødrene Berlings Skrifter.
1790.

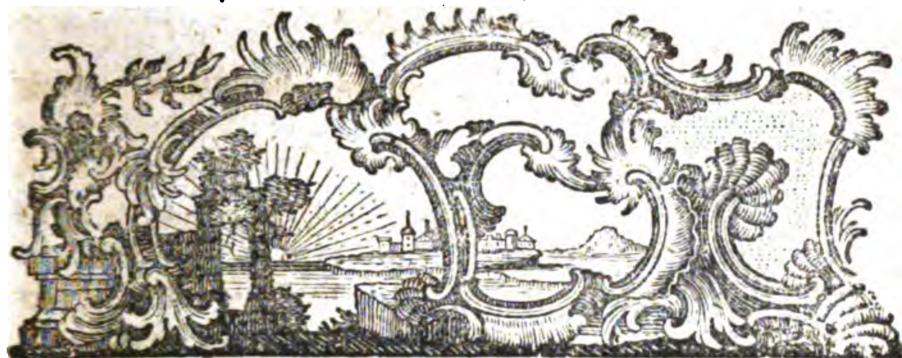
Fortale.

Denne Deel viser til hvad Afmagt et Rige falder, som har villet strække sine Erobringer for vidt, heldst naar den vældige og frøgtede Erobrer døer hastigen bort i sin beste Alder. Danmark havde nu voxet i fire Kongers Tid, men efter Store-Knuds Død maatte det beqvæme sig til at lade sig beherske af den Norske Kong Magnus, og havde Møie med at forsvare sig imod hans Eftermand Harald. Endskiønt Svend Estrithsen var en god Regent, og Hellig Knud en kiæk Herre, saa tabte dog Riget meget i sin Anseelse, og stod mere ved de omliggende Kongers og Rigers

Svaghed

Svaghed og Fredsommelighed end ved sin egen Styrke; Især var det gunstigt for Danmark, at det mægtige Tydskland da sønderreves ved den blodige Strid mellem Riget og Kirken, hvorved Keiserne tabte saa meget af deres Magt, og de Tydske Førsters Vælde derimod tiltog. At Publikum kan vente denne Histories Fortsættelse bevises derved, at den nu er bragt til 1241, eller Valdemari II. Død, og paa det at den ei skal ble saa længe imellem hver Tomes Udgivelse, saa har jeg nu besluttet at udgive hver Konge for sig, af hvilke da Erik Eyegod bliver den første, men dog lader jeg Sidetallene gaae i eet, paa det at disse Konger kunde bindes sammen til een Tome.

Efter Knuds Død var Tilstanden i Engelland denne: Harde-Knud, som engang var af de Engelske bleven erkiendt for Thron-Arving efter Knuds og Emmæ Foranstaltning, var da fraværende i Danmark, hvilket han forvaltede med Konge-Navn, og som Arving til det. De fleste og beste Engelske Skribenter, sampt Emmæ Lovtaler, sige dette, hvorfore man ei kan fæste Troe til nogle senere (a), som foregive, at han ved Faderens Død var tilstæde i Engelland, thi om dette havde været, saa var han vel ei gaaet den Engelske Krone glip, hvormed saaledes tilgik: Harald, Knuds Søn, var tilstæde i England, da Faderen

Harde-Knud. Aar 1035.

(a) Herfra maae dog undtages Ingulph, som døde 1109, thi, han vil p. 894 og 905, som skal være 895, at Harde-Knud var i England, da Faderen døde, og at han, efterat Landet var bleven delet imellem ham og hans Broder Harald, drog derpaa til Danmark, hvilket er ikke troligt, thi i saadan tvilraadig Tilstand havde han neppe forladt Landet, medmindre der have været Aarsager for Haanden, som have givet ham Grund til at frygte for at miste sit egentlige Fæderne Rige Danmark, hvilket visse Omstændigheder synes at formode.

Harde-Knud. Aar, 1035.

deren døde. Han besad en Deel af Skotland, var ung, hurtig og omgiængelig, og havde derved vundet de i Engelland bosatte Danskes og mange Engellænderes Yndest. Hvad Under, at han som nærværende tænkte, at beqvem Leilighed nu viste sig for ham, at bestige Thronen fremfor hans fraværende Broder. Da og denne alerede besad et Rige, saa syntes det efter Tidernes Tænkemaade billigt, at den anden Broder fik ogsaa et, allerheldst Engelland bekom herved sin egen Konge, der vel paa Faderne Side var Dansk, men paa Moderne derimod Engelsk. For nu at giøre Haralds Ret saa meget des kraftigere, saa udspredte hans Partie, at Faderen selv havde erklæret ham til sin Eftermand i Engelland; Saaledes forklarer jeg det adskillige Engelske Skribenter bevidne, at Faderen havde selv overgivet ham Engelland, ligesom Harde-Knud Danmark, og Svend Norge. En Sag, der ingenlunde er rimelig, thi at jeg skal sætte til Side, at Knud venteligen vilde holde Danmark og Engelland samlede, da han med saa megen Møie havde indtaget det sidste Rige, og da de Danske formente at have et Slags Paastand paa det, saa bliver det utroligt for mig, at han enten vilde eller kunde giøre sin elskte Emma imod, til hvilken han havde lovet, at Harde-Knud, hans og hendes Søn, skulde blive Konge i Engelland efter ham, hvorfor han og havde for længe siden ladet ham af de Engelske antage til sin Eftermand i Engelland, og beretter Emmæ Lovtaler, at Knud havde i levende Live beskikket ham til Regent over alle sine Lande, hvorfra dog Norge maae undtages; og siger han derfor paa et andet Sted, at Knud og Emma beholdte ham hos sig, som Rigets tilkommende Arving. Denne Sag var og saa klar og bekiendt, at Harald og Partie turde i Forstningen ei lade sig mærke med

andet,

andet, end at Harald vilde kun forestaae Riget for sin Broder Harde-Knud, hvorfor og Roger af Hoveden skriver, at Harald vel tiltog sig Regieringen som ret Arving, men dog ei herskede med den Myndighed som hans Fader, fordi en retmæssigere Arving, nevnlig Harde-Knud, ventedes fra Danmark. Denne sidste havde en stor Styrke i den beromte Hertug Godvin, som maaskee giorde det, deels af Erkiendtlighed mod Knud og Emma, deels fordi han havde en Dansk Hustrue, og deels dreven af sin umaadelige Herskesyge, da han maatte nodvendigen faae mere Deel i den Engelske Regiering under en Konge, der bestyrede twende Riger, og derfor ofte maatte være fraværende i Danmark, end under en der altid var tilstæde i Engelland. Da og Enke-Dronningen Emma, som efter sin Mands Dod og Begravelse blev ved at opholde sig i Winchester Kloster, havde hans efterladte overmaade store Skat i Bevaring, saa var det og en anseelig Styrke for Harde-Knud. Denne Herres Partie udspredede paa sin Side om Harald, at han ei var Knuds Son, ja ei engang sin Moders Son, men at hun havde digtet sig at være frugtsommelig, og ladet en Skoemagers eller og en Tienestepiges nyfodde Son bringe til sig, og udgive ham for sin og Kongens. Men som hun desuden havde en anden Son med Knud, nevnlig Svend, Konge i Norge, saa digtede de om ham ligeledes, at han var en Præstekones Son, som hun og havde falskeligen udgivet for sin og Knuds, da hun mærkede ei at kunne faae Born med Knud, og derpaa bragte ham til at troe, at hun havde fodet dette Barn. Saaledes maatte den uskyldige Alfifa lide, hvad Jacobi II. Dronning maatte i meget senere Tider ogsaa lide, ligesaa uskyldig; Men hvad formaaer ei Begierlighed efter en Krone. De fordrevne Engelske Prindser, Alfred

Harde-Knud. Aar 1035.

Harde-Knud. Aar 1035.

og Edvard, komme da i ingen Betragtning, endskiønt de opholdte sig i et saa nærliggende Land, som Normandie; Aarsagerne hertil vare venteligen disse, at de ingen synderlig Hielp kunde vente sig fra bemældte Land, hvis Hertug Wilhelm var et Barn af 8 Aar, og som var omgivet med Oprør og Tvedragt; og at deres egen Moder Emma bar ingen sønderlig Kiærlighed for dem, da hun og havde afskyet deres Fader, og derimod inderligen elsket Knud, hvorfor og al hendes Kiærlighed faldt paa Harde-Knud. Heraf flød, at de havde kun et lidet Partie i Engelland, som næsten alene var deelet imellem de Tilstædeværende, Emma og hendes Søn, og Harald; Endeligen er det vidst, at Edvard var en svag Herre, mere skikket til en Munk end en Konge, og Alfred var yngre. Imidlertid lader det dog, at Godvin har undertiden stilt sig an, ligesom han vilde ophøie dem til Regimentet, venteligen for derved at holde dem i god Lune, som endnu havde Tilbøielighed til den gamle Angel-Saxiske Konge-Æt; Og saaledes søgte han kun at vinde Tid, paa det at Harde-Knud kunde imidlertid komme fra Danmark til Engelland, og hans Partie imidlertid naae en vis Styrke. Kong Edmunds Børn vare i Ungarn, og dem blev aldeles intet tænkt paa. Alting syntes nu at spaae en indbyrdes blodig Krig, og Engelland skiælvede ved at tænke paa, at Danske Krigshære skulde paa nye hiemsøge det, som forhen. I saadan Angst flygtede mange Mænd og Qvinder med deres smaae Børn, og Qvæg, til Klosterne, som Friestæder, især til Klosteret Croyland, der laae i en utilgiængelig Morads, hvor de opfyldte alting med Graad og med Klage, og bade Munkene om Understøttelse. Den forhen omtalte Danske Munk Vulf forlod herover Klosteret, og begav sig til Evesham, hvor han forblev; Ja Munkene kunde neppe forrette Gudstie-

nesten

† 1042 ... , gift med Ulf Jarl, † 1027. | Godvin, Abbed i Hida i Winchester 1066. p. 362. Ulf Jarls Broder.
er. T. 4.

... r.
... f. 1017
... Engl. Nor-
... e Themsen
... T. 4. p. 5
... er gandske
... nd 1036.
... 1040 dem
... rtii. p. 32.
..., en Frille
... levende
... i 1060.

..., f. 1019. kom til Kong Anund i Sverrige ... lutningen af 1027. T. 4. p. 48. til Dan... rk 1041. p. 49. til England 1042. p. 62. til ... nmark, og bliver Jarl 1042. p. 70 - 73. ... ager 1043 Konge-Navn. Siden bestandig ... g imellem ham og Magnus p. 84. Frille ... ora p. 205. 236. 2 Dronning Gunhild, ... fe efter den Svenske Kong Amund 1052. ... 06. † 1054. p. 236. 3 Dronning Gyda, ... ng Anunds Dotter og Gunhilds Stifdotter ... 54. p. 236. maae skille sig ved hende 1055. ... 244. 4 En Frille, gift siden med Carl fra ... land. Svend † 1076. p. 461.

Biörn p. 116. en mægtig Mand i England p. 178. † 1049. p. 190. maaskee født 1020. p. 233.

Asmund, fød omtrent 1038. p. 273. † 1060. p. 274.

Asbiörn, fød omtrent 1021. var i England 1062. p. 300. udjages derfra 1065. p. 332. 393. 398. 404. 573. Syndana-Jarl over Øland.

Margrete, gift med den Danske K. Harald Hein førend 1065. p. 404.

... Svend ..., f. 1053 ... p. 228.

Omund eller Eimund. p. 465. 631.

Ulf eller Ubbe, p. 465.

Ragnhild, p. 466.

Helene eller Gunhild, fød 1054. p. 466.

Ingerid, f. omtr. 1050. gift med den norske Kong Oluf 1067. p. 372. 466.

Nicolaus, fød omtr. 1063. p. 465.

Carl, Frillens og Carls Søn, og altsaa Nicolai Halvbroder, p. 292.

... 55. med Hertug Roger i Apulien.

Grinus fra Rygen p. 379. 419.

... f. 1084. ... p. 756.

Anonymus, f. 1093. p. 756.

Cruco, Crito, Vendernes Anfører 1067. p. 379. 419. gift med Slawina omtr. 1090, Dotter af den Pommerske Fyrste Swantibor. p. 421.

... Dotter, f. omtrent 1040. gift 1058. p. 259. 342. 466.

1.

... 70. med Thorkil den Fagre p. 342.

nesten i Kirken, eller begive sig til Spise-Salen, af Frøgt for Overhæng (1). Harde-Knud.

Som nu de Engelske saae, at det hele Land vilde forestaae en stor Ulykke, ved saadan indbyrdes Krig og Ueenighed, saa bleve de eenige om at holde et Møde i Oxford, ikke længe efter Knuds Død, og rimeligen altsaa i Januarii, saasom han døde i November forrige Aar. Begge Parter mødte der, og udvalgte da den mægtige Grev Leofric af Leicester, og næsten alle Thani Norden for Themsen, og Skibsfolket, sampt de Danske af London, ja og Londons Borgere selv, hvilke ved den lange Omgang vare næsten blevne til Danske, eenstemmigen Harald til Konge, saasom Harde-Knud var i Danmark, hvilket Tillæg i den Saxiske Kronike synes at vise, at de da ansaae Harde-Knud, venteligen i Henseende til det skede Valg, for at have bedre og mere grundet Ret. Hertug Godvin, som her kaldes Jarl, og Greve af Kent, og alle de Store i Vest-Saxen, satte sig vel herimod saa længe de kunde, men formaaede tilsidst ei længre. De lode sig Aar 1036.

 der-

(1) Chr. Sax. p. 155. W. Malm. l. 2. c. 12. p. 76. Rog. de Hov. p. 437. 438. Ingulph p. 894. 895. Emmæ Encom. p. 164. 172. 174. F. Vig. p. 622. S. Dun. c. 179. Rad. de Diceto c. 469. 470. Bromton c. 906. Knyghton c. 2325. Ran. Higden p. 276. Chron. de Mailros p. 39. Aluredus Beverlac. l. 8. p. 118. Bouquet T. 11. p. 637. Da Saxo l. 10. p. 201. lader Harald døe førend Faderen Knud, saa er det intet Under, at han p. 201 og 202. lader Harde-Knud roligen bestige den Engelske Throne, som efter hans Sigende Svend Estrithsön skal have forsikret ham ved at fordele Tropperne paa beleilige Stæder, da det dog er høistrimeligt, at Svend har til den Tid ei været i England. Annales Esromenses hos Langebek T. 1. p. 337. ville og, at Knud selv beskikkede Harald til Konge i Engelland.

Harde-Knud. Aar 1036.

derfor nøie med, at al den Deel af England, der laae Sønden for Themsen, blev Harde-Knud tilkiendt, og at hans Moder Dronning Emma, som forblev i Winchester med sin Søns Harde-Knuds Huskarle, skulde, styrket af Godvin, holde ham Vest-Saxen tilhaande. Den listige Godvin tænkte alt kun paa at vinde Tid, og at Harde-Knud skulde imedens komme over fra Danmark, da det vilde blive let at erhverve ham det gandske Rige. Men farlige Omstændigheder nødde denne Herre til at opholde sig saa længe i Danmark, at Godvins Haab herover gik til Grunde. Dog om disse Omstændigheder skal jeg noget længre hen handle, og vil imedens først berette hvad der videre haver tildraget sig i England udi dette Aar 1036. Godvin, som søgte i al Fald at være sikker, og desuden at tage den udvortes Anstændighed i Agt, udgav sig og aabenbare for Formynder af de flygtige Engelske Prindser, Ethelreds Sønner, sampt for Dronning Emmæ Beskytter, og Bevogter af Knuds efterladte Skat, og dette giorde han saa længe der var noget Haab om Harde-Knuds Ankomst. Herover blev han og beskikket til at være Anfører for Hæren i Vest-Saxen. At saa mange Engelske, og især de Danske, thi de boede i Mængde udi Northumberland, Mercia, Lindsey, Ost-Angeln, London, ikke vilde have nogen af Emmæ Sønner til Konge, men dog en af Knuds, det bringer mig paa de Tanker, at de have været meget misfornøiede med den skinhellige, underfundige og giærige Emma, og at de have tilskrevet hende hvad Ting, dem mishagede udi Knuds Regimente, hvoriblant ogsaa adskillige gode Ting ei vare efter de Danskes Smag, nemlig at de og de Engelske bleve i de fleste Tilfælde behandlede paa een Fod. Det havde ellers været naturligt, at de Danske i Engelland havde ønsket sig den Danske Kong Harde-

Knud

Knud til Konge, men nu vidste de at han var gandske hengivet til sin Moder, som og havde giort saa meget for ham. Imidlertid samlede den flygtige Engelske Prinds Edvard Folk sammen, forlod Hertug Wilhelm, og drog til Engelland med 40 Skibe fulde af Krigsmænd, thi nu var den af ham saa længe ønskte Sag, nemlig Knuds Død indfaldet, og han begyndte at fatte Haab. Ved Southampton gik han i Land, og fandt der en anseelig Engelsk Hær, som giorde ham Modstand, mere af Frygt for Harald og de Danske, som Forfatteren af Hertug Wilhelms Bedrifter skriver, end af Uvilie imod ham eller af Godhed for Harald, hvorpaa jeg dog tviler, thi Southamton laae i Vest-Sex, og altsaa ikke i Haralds Rige, men den rene Sandhed var, at Emma ikke skiøttede om at have nogen af sine Sønner med Ethelred til Konge, saa længe hun ventede at Harde-Knud kunde blive det, thi hun vidste hel vel, at de ikke elskede hende, baade fordi hun havde ægtet Knud, deres Faders Fiende, sampt elsket ham i Live, saa og nu ei aflod at rose ham efter Døden, og fornemmeligen at hun havde formaaet Knud til at beskikke Harde-Knud til sin Efterfølger i Engelland; De ansaae hende derfore som en Stifmoder. Hvorom alting er, saa indlod Edvard sig i Strid med bemældte Engelske Hær, dræbte mange af den, og begav sig med Seier tilbage til sine Skibe; Og kort efter til Normandie igien, saasom han ikke fandt sig stærk nok til at giøre nogen Fremgang. Saasom Harde-Knud, tvungen af Omstændighederne, vedblev at opholde sig i Danmark, saa begyndte Godvin, hvorvel hemmeligen, at henvende sig til Harald, endskiønt han endnu vedblev offentligen at holde med Emma, som Harald gierne underhaanden vilde tilføie Fortred, da han endnu ikke turde giøre det aabenbare. Og som Harald ogsaa frygtede for Ethelreds Sønner,

Harde-Knud.
Aar 1036.

saa

Harde-Knud. Aar 1036. saa overlagde han med sine, hvorledes han paa en lumsk Maade kunde tage dem af Dage. Endel Skribenter beskylde Godvin for dette Anleg, og den Del, han siden tog i Udførslen, tillader en neppe at tvile derpaa. Udi Emmæ Navn lod Harald skrive følgende Brev til hendes Sønner, som opholdte sig i Normandie: „Emma, som kun har Navn af Dronning, sender sin mo„derlige Hilsen til sine Sønner Edvard og Alfred. Kiæreste „Sønner, imedens vi hver for sig bejamre vor Herre Kongens „Død, og imedens I dagligen mere og mere berøves Eders Ar„ve-Rige, saa forundrer jeg mig over, hvad Anslag I fatte, da „I vide at den tiltager dagligen i Styrke, som har voldeligen til„taget sig Eders Rige; og det imedens I forhaler. Thi han „drager uden Ophold om i Flekker og Byer, og giør sig de For„nemme til Venner ved Gaver, Trudsler og Bønner; Men de „vilde heller, at een af Eder skal herske over dem, end at staae „under ham, som ikke regierer dem (a). Een af Eder komme „derfor, jeg beder, skyndeligen og hemmeligen til mig, for at „tage imod et got Raad af mig, og for at erfare paa hvad Maa„de jeg vil at denne Sag skal udføres. Lader mig og vide ved „dette Sendebud, hvad I agte herved at giøre. Lever vel mine „Hiertes Indvolde.“ Saafremt dette Brev hos Emmæ Lovtaler er ægte, saa falder den Beretning bort, at begge Prindserne skulde have begivet sig over til deres Moder, hvilket desuden ikke er troligt, fordi de vel ei begge have villet paa eengang kaste sig i Fare; Urigtigt bliver det derfor og, at Edvard blev hos hende, og at hun efter Alfreds Drab sendte ham hasteligen tilbage. Rimeligen

(a) Det skal venteligen enten sige saa meget, som den der ei har Forstand til at regiere dem, eller og ei Ret dertil.

Harde-
Knud.
Aar 1036.

nesigen er dette giort af hans ovenhen anførte Forsøg paa England. Dette er vidst, at de bedragne Prindser lode svare tilbage, at een af dem skulde komme, og bestæmte tilligemed Dag, Tid og Stæd. Den yngste, Alfred, drog da med sin Broders Minde, og kom med sit Følge først til Flandern, hvor han opholdte sig noget hos dets Greve (a) Balduin, som forgiæves bad ham at tage nogle af sine Krigsfolk med sig, thi Alfred lod sig nøie med nogle fra Boulogne, hvoriblant nævnes Amalric, Greve af Dreux, og flere, og gik om Bord fra Wissant, der ligger tæt ved Calais, og som en kalder Portus Iccius (b), og drog adstæd med 25 Skibe, besatte med et udvalgt Mandskab. Men da han kom nær Landet, vare nogle af hans Fiender færdige at anfalde ham; Dog han kiendte dem, drog derfra og gik i Land ved Sandvich, meenende nu at have undgaaet al Svig, og kom til Cantorbery, i Tanke at blive Konge, enten med det Gode, eller og ved Magt. Nu var han ikke langt fra sin Moder, da han blev mødt af Godvin, som kyste og omfavnede ham, og rakte ham høire Haand, tog ham i sin trygge Beskyttelse, blev hans Mand, og aflagde Eed til ham. Derpaa reiste de London afsides forbi, og komme til Guilford, en Kongsgaard i Surrey, hvor Godvin fordelte hans Folk, lagde 20, 12 og 10 ind i Husene, og lod ikkun faae blive tilbage hos ham til Opvartning. Med overflødig Mad og Drikke lod han dem alle beværte, og begav sig, efterat have spist med Prindsen, og have talet fortrolig med ham, derpaa selv til sit Herberge. Men da de nu vare alle faldne i en dyb Søvn, komme Haralds Folk bevæbnede ved Midnats Tider, listede sig ind i Husene,

(a) Emmæ Lovtaler kalder Balduin Marchio.

(b) Maaskee han derved har forstaaet Etaples i Picardie.

Harde-Knud. Aar 1036. Husene, toge deres Vaaben bort, og bunde deres Hænder og Fødder med Jernlænker. Dagen efter bleve de bagbundne fremførte, og alle, 600 i Tallet, siddende halshugne, undtagen at paa nogle blev Huden flaaet af Hovedet, dog saaledes at hver tiende blev sparet; men som det endnu syntes, at der endda vare for mange i Live, saa lod Godvin ogsaa disse paa samme Maade igjen tiende, hvorefter at slutte ikkun 6 ere blevne i Live. Til denne blodige Forretning lagde Haralds Folk mange forhaanende Ord. De overblevne bleve bundne bortførte i Trældom, og dels bortfolgte, dels udløste, men paa nogle Hænder og Fødder afhugne, og paa nogle Øinene udstungne. Prindsen selv blev med nogle af sit Følge ført bagbunden til London, hvor Harald var, som glædede sig ved at see ham i Lænker, og lod hans Mænd halshugge i hans Nærværelse. Derpaa blev Alfred halv nøgen ført til Hest med Fødderne bundne langs Havet til Ely, hvor han først blev bespottet af Soldaterne, og derpaa en Ret nedsat over ham af ringe og slette Folk. Ved den blev han dømt til at hans Øine skulde udgraves. Til den Ende lagde de ham ned paa Skibet, tvende satte sig over ham, og holdte hans Arme, een sad paa hans Brøst, og een paa hans Been. Med saadan Grusomhed grove de ham derpaa Øinene ud, at de med Kniven beskadigede Hiernen, hvorfor han var saa lykkelig faae Dage efter at døe, og nød i den Tid ei andet end lidet grovt Brød. Er det Menneskers Historie jeg beskriver, jo det er Menneskers og Christnes. Munkene i Ely, til hvilke han strax var bleven overgivet, begrove hans Legeme anstændigen i Kirkens vestre Deel i dens søndre Gang. Bromton har den fæle Beretning, at man bandt Alfred til en Pæl, trak hans Navle ud, jog ham med lange Svøber om Pælen, og vandt ham saaledes Tarmene af Livet.

Og

Og Knyghton fortæller, at Godvin giorde saa ved nogle af Alfreds Folge, blant hvilke vare efter Bromton 12 fornemme adelige Normaner, som Godvin lod halshugge. Godvin skal siden have undskyldet Mordet hos de Store i Engelland, ved at foregive, at Alfred vilde have overantvordet Landet i Normanernes Hænder. Og som det i de Tider var nok for at blive Helgen, at døe uskyldig og voldsom, saa skede da ogsaa mange Jertegn ved Alfreds Grav, og beretter Emmæ Lovtaler at have selv talt med saadanne, der forsikrede selv at have seet dem, hvorfor han og ønsker Emma til Lykke med at have sin Søn til Forbeder i Himlen. En Tanke der let kan opstaae i en Moders Hierte. Emmæ Lovtaler lader hende strax herpaa drage over til Flandern; Det synes nok troligt, men de flere Engelske Skribenter lade det ei skee førend Aaret efter. Rimeligen har hun stolet paa Godvin, thi denne undersundige Mand vilde ei have Navn for at have havt Del i Alfreds Mord, men foregav uden Tvil, at det var en Overrumpling af Harald, ham uafvidende, hvorfor man og finder, at han siden kom i Naade hos Harde-Knud. Bromton fortæller, at adskillige, og deriblant Erkebisp Robert af Cantorbury, beskyldte Emma for, at have givet sit Minde til sin Søns Alfreds Død, som var den dueligste af Brødrene. Hendes Sindelav og store Kiærlighed for Knud og Harde-Knud giør det ikke utroligt. Den Cornwalliske Bisp Living havde og Del i dette Mord, ja skal have været den fornemste Raadgiver til det, og har derved som en ivrig Tilhænger af Kong Knud, villet forsikre hans Afkom Thronen. En Del af de Store havde og Part heri, da de vare Harald mere tilgedan, end Ethelreds Børn. Thronen tænkte Harald nu at være vis paa, thi Edvard var efter hans Tanke gandske afskrækket ved sin Broders Skiæbne fra at giøre videre Forsøg. Han beslut-

Harde-Knud. Aar 1036.

Harde-Knud. Aar 1036. tede derfore at ville sætte sig gandske fast paa den, ved at lade sig salve og krone af Erkebisp Ethelnoth, der alene havde Rettighed til, at føre ham hen til og sætte ham paa den kongelige Stol. Til den Ende forlangte han dette af ham, og tilligemed at han skulde udlevere Scepter og Krone, som han havde i Forvaring. Men Erkebispen afslog dette, og forsikrede eedeligen, at han ei indviede nogen anden til Konge, saa længe nogen af Emmæ Sønner levede. Den kiække Mand lagde til: „Knud har anbe„falet mig Emmæ Børn, dem bør jeg holde Troe og Love. Kro„ne og Scepter legger jeg paa Altaret, og dem hverken nægter „eller overgiver jeg dig; Men jeg paalegger ved min Myndighed „alle Bisper, at ingen maae tage dem derfra, give dem dig, „eller salve dig. Men du selv borttage, om du tør, hvad jeg har „betroet Gud og hans Altar." Forgiæves truede Harald, forgiæves bød han Gaver, og nu aflod han at tale med Ethelnoth. Harald skal ellers i dette Aar have stiftet Abbediet Waltham udi Essex, som dog andre tilskrive, og maaskee rettere, Kong Harald Godvins Søn (2).

Harde-Knud, som engang havde havt Haab om tvende Riger, Engelland og Danmark, havde nu Møie ved at beholde det

sidste

(2) Chr. Sax. p. 154. 155. W. Malm. l. 2. c. 12. p. 76. 77. c. 3. p. 80. H. Hunt. l. 6. p. 364. Rog. de Hov. p. 438. Ingulph p. 895. Emmæ Enc. p. 174—176. F. Vig. p. 622. M. West. p. 209. 210. W. Gemmetic. l. 7. c. 8. 9. p. 271. Sim. Dun. c. 179. Rad. de Dic. p. 472. Bromton c. 932. 935. 936. 942. Knyghton c. 2325. 2326. Chr. de Mailros p. 156. Chr. de Burgo p. 39. Gesta Gvillelmi Ducis p. 178. Bouquet T. 11. p. 148. 339. Spelmanni Archæol. p. 4. Annal. Burtonenses p. 247. Lel. coll. T. 1. p. 241. T. 2. p. 527. Cambdeni Brit. c. 405. Fordun l. 6. c. 23. p. 548.

sidste, thi for det forste havde han maat tage sin Broder, den flygtige Norske Kong Svend, til Med-Regent, hvilken døde om Vinteren, i Begyndelsen af det Aar 1036 (a), som det synes, og derhos geraadede han i Krig med den Norske Kong Magnus, thi Harde-Knud og de Danske kunde ei glemme, at de saaledes havde mistet Norge. Derfore var der hele Vinteren over Ufred imellem Rigerne, og forstyrredes Handelen paa begge Sider. Begge Konger rystede sig derfor om Vaaren til Krig, og lode udbyde Leding, og gik Rygtet, at de vilde stride sammen ved Got-Elven, paa Grændsen af begges Riger. Men da de ud paa Sommeren komme hinanden nær ved Brennøerne i bemældte Elv, da sendte Høvdingerne i begge Hære Bud til deres Frænder og Venner paa begge Sider, og dreve paa at man skulde slutte Fred. Og som Kongerne vare endnu unge, da Harde-Knud ei var ældre end 18 Aar, og Magnus 12, i det høieste 13, saa styrede visse af de beste og mægtigste Mænd for Rigerne. Herved kom det saa vidt, at der blev afsalt et Freds-Møde mellem Kongerne. Udi det svore de sig sam-

Harde-Knud. Aar 1036.

(a) Udi Flateyarbogen col. 853. i Hellig Edvards Saga paastaaes, at den Danske Konge, som Edvard Confessor i Engelland havde fraværende i et Syn seet falde i Vandet, skulde have været denne Svend, Alfifæ Søn, som den Islænder Gitzur, Halls Søn, skal have berettet; Dog dette strider ei alene mod Snorro, men og mod Tidsregningen og Historiens Sammenhæng, thi 1042 blev Edvard Konge i Engelland, og Magnus i Danmark, og fra den Tiid vare Omstændighederne ei saa beskafne, at denne Svend kunde tænke paa noget Engelsk Tog. Han viser sig ei heller hele Harde-Knuds og Magni Regieringer igiennem, og er venteligen derfor død 1035 eller 1036, hvilket sidste Aar Flateyar-Annalerne have col. 877, og ogsaa Magni Godes Saga, som det synes, i Flateyerbogen col. 761.

Harde-Knud. Aar 1036.

sammen i Brødre-Lag, og fastsatte at Freden skulde være saa længe de begge levede; Men døde nogen af dem sønneløs, da skulde den igien levende tage den andens Land og Rige, ligesom han kunde være hans Fuldbroder. Tolv af de yperste Mænd af hvert Rige besvore over Helgenes Levninger tilligemed Kongerne, at denne Fred skulde staae ved Magt, saa længe nogen af dem levede, og bleve anseelige Mænds Sønner givne paa begge Sider til Gisler herpaa, hvilket blev siden Hovedaarsag, hvorfor de Danske saa godvilligen antoge Magnus til Konge. Efter dette droge begge Konger hiem til deres Land, og hulde Freden saa længe de levede sammen. Da de Danskes Hue stod til Engelland, som baade var et rigere Land end Norge, og lettere at indtage, formedelst Indvaanernes Usamdrægtighed, saa var det Klogskab af dem, at faae Fred med Naboe-Riget Norge. De havde og et Slags Haab tilovers, at faae Norge engang igien foreenet med Danmark, hvorvel man maae tilstaae, at Haabet var svagt paa begge Sider, da Kongerne vare i deres feierste Aar. Imidlertid laster Saxo dette Forbund meget, fordi Harde-Knud satte derved sit Fæderneland i Fare for at staae under Norge, hvilken dog meget forringes derved, at Kong Magnus, saafremt det er rigtigt, skal siden selv have sagt til sin Farbroder Harald, at udi Forbundet stod, at ingen af begge Kongers Arvinger skulde siden herske over begge Riger. Men endskiønt Danmark havde nu saaledes Fred med Norge, saa tænkte dog Harde-Knud ei alvorligen paa Engelland førend 1039, endskiønt hans elskte Moder Emma levede der i stor Fare. Og hertil kan ingen anden Aarsag have været, end at det haver været uroligt i Danmark selv, som man kan slutte af disse Ord udi Aarbøggerne af Hildesheim: Efter Knuds Død stod den Christne

Lære,

Lære, som han flittigen havde dyrket, udi Fare; Og dette kan alene sigte til Danmark, thi om Engelland vides intet sligt, og der kan det ei engang formodes. Mærkeligt er det og, at Harde-Knud drog paa nye om paa Thingene, og blev paa nye valgt og samtykt til Konge, endskiønt han havde eengang tilforn været valgt, ja kronet, som Mathæus af Westmünster vil. Dette viser ogsaa, at det ei har været saa gandske roligt i Danmark, og at Freden med Norge har derfor været saa meget des mere fornøden. Harde-Knuds Søster Gunhild (a) blev nu fort fra Danmark til Tydskland, og havde i Niemegen Bryllup med den Tydske Kong Henric, sampt blev kronet der paa Apostlernes Fødsels-Dag, hvilken jeg anseer for den samme der kaldes Peders og Pauls Dag, og indfalder den 29 Junii, thi det er vidst, at baade Henric og hans Fader Conrad vare Pindsefæsten og St. Hans Dag i Niemegen. Ved denne Leilighed fik hun i Salvingen det Navn Cunigunda, venteligen baade fordi det lignede hendes rette Navn, saa og fordi Henric II. efterladte Enke Cunigunda endnu levede, for hvilken man bar stor Ærbødighed. Af de anseelige Herrer, som fulgte hende, nævnes Bisp Brihtig af Worcester (3).

Harde-Knud. Aar 1036.

Keiser

(a) Af Aventinus rer. Boic. l. 5. p. 405. kaldes hun Elsetruda, og af Herm. Contractus hos Pistorius T. 1. p. 137. Eliphdruda eller Cunigundis.

(3) Snorro i Magni Godes Saga c. 4. 6. 7. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 4. c. 1. p. 228. c. 15. p. 283. Saxo l. 10. p. 202. De Islandske Annaler B. 413. 424. 410. 412. henføre alle Svends Død til 1036, og de fleste af dem ligeledes Freden mellem Harde-Knud og Magnus. Det samme giøre og Flateyar-Annalerne col. 877, og Annales Regii hos Langebec T. 3. p. 41. 42. Annales Hildeshemenses hos Leibnitz i Script. Brunsv. T. 1. p. 727.

Harde-Knud. Aar 1036. Keiser Conrad drog om Sommeren, efterat hans Søns Brøllup var forbi, imod Leuticierne, men som de giorde ingen Modstand, tænkende paa hvad der var hændet dem Aaret tilforn, saa indrettede han alle Ting hos dem efter sin Vilie, og førte med sig tilbage Gisler og en utrolig Hoben Penge, som de maatte give i Skat. Derefter drog han til Italien, og holdt Julen i Verona, men lod Keiserinden Gisela, sampt sin Søn Henric med hans unge Dronning efter sig i Regensborg. — Udi Rusland døde Stor-Fyrsten Mstislaw, hvorpaa Broderen Jaroslaw blev alene Regent over det gandske Rige, og indsatte derpaa sin ældste Søn Wolodimer, som da var 16 Aar, til at regiere over Novogrod. Men imedens Jaroslaw opholdt sig der ginge Patzinakerne for Kiow med en utallig Hær, hvorover han drog imod Kiow med en anseelig Hær af Vareger og Slaver. Udi Slaget stilte han de første i Midten, dem af Kiew paa høire Fløi, og af Novogrod paa venstre, angreb derpaa Patzinakerne med stor Tapperhed, og vandt Seier. — Regnald, Ivars Søn, Konge af Waterford, blev dræbt i Dublin af Kong Sihtric (4).

Aar 1037. Saasom Harde-Knud, twungen af Omstændighederne, vedblev at opholde sig i Danmark, uagtet alle de Paamindelser, han

p. 727. 728. Wippo p. 440. Herm. Contr. p. 105. Hemingi Chart. T. 1. p. 267. Langebek Scr. T. 1. p. 159. 377. T. 2. p. 427. Theod. Monachus ap. Langebek T. 5. p. 331. Fagurskinna n. 302. 4to. Arnæ n. 325. 4to. p. 177. Magni Godes Saga i Flateyarbogen col. 761. 762.

(4) Annal. Hildesh. p. 728. Annalista Saxo c. 465. Chronogr. Saxo p. 245. Wippo p. 440. Calles Annal. eccl. Germ. T. 5. p. 337. Herm. Contr. p. 266. Nestor p. 122. 125. 126. Waræi Ant. Hib. p. 138.

Ostmaniske Konger.

Ivar, Konge i Waterford, † 1000.

Regnald, Konge i Waterford, † 1036. T. 4. p. 16.

Anonymus, maaskee † 1067. p. 748. 750.

Jago fra Wales p. 40.

Comer p. 40. 198. ⌣ Ragnhild p. 40.

Sihtric, Konge i Dublin og paa Man, T. 4. p. 16. 40. † 1041. p. 50.

Anlav p. 40. K. i Dublin 1041. p. 50.

Godred, Konge paa Man p. 50. † 1066. p. 371. 322.

Fingal, K. paa Man p. 372.

Murchard, maaskee Sihtrics Søn, † 1045. p. 143.

Sihtric † 1073. p. 429.

Ruban.

Commuan, Konge i Waterford, † 1038. T. 4. p. 21.

Humphred, en Ostmanisk Prinds 1071. p. 416.

Hardeknuds Afkom paa Man.

Godfrid, Konge paa Suderøerne, † 989. stammede fra Hardeknud p. 372.

Harald den Sorte p. 372.

Godred Crouan 1066. p. 372. Konge paa Man 1067. p. 381. 424. indtager Dublin 1073. p. 429. Aar 1074. p. 438. 748. † 1088. p. 750.

Lagman, Konge paa Man 1088. p. 748. 750.

han fik af Hertug Godvin om at skynde sig med at komme til England, formerede Harald derover sit Partie saa stærkt, at det Engelske Folk nu besluttede rent at forlade og forkaste Harde-Knud, og alene at holde sig til Harald, som derfore blev eenstemmigen af de Store og af alt Folket antagen til Konge, og derpaa kronet og salvet udi London af Erkebisp Ethelnoth, hvilket sidste nogle gamle Engelske Skribenter eenstemmigen vidne, saa at han derfore maae nu have givet efter for Strømmen, og rent bortkastet alt Haab om Harde-Knuds Ankomst. Saasnart Harald var bleven eene Konge, sendte han strax sine Huskarle til Winchester, og lod fratage Dronning Emma det meste og beste af sin Faders Skat og Rigdomme. Derefter uddrev han hende i Vinterens Begyndelse af Landet, nemeligen i October eller November Maaned, eller og forlod hun det selv, som nogle ville, da hun ei fandt det raadeligt længre at forblive der. En-del af de Store, som hun havde aabenbaret sit Anslag for, fulgte med hende, og forsynede Skibene med Proviant; Hvorpaa hun gik til Skibs over til Flandern, og opholdt sig der næsten i trende Aar hos Grev Balduin, som imodtog hende, tilligemed sin Gemahlinde Adela; en Dotter af den Franske Kong Robert, og af Dronning Constantia, med megen Ærbødighed, underholdt hende frit i den hele Tid, og gav hende en anstændig Bolig i Byen Brûges, som da alerede var en rig og anseelig Handelstad. At hun ikke begav sig til Normandie, dertil var Aarsag, at hendes Broder og hans Sønner vare da døde, og at den regierende Hertug Wilhelm var kun endda et Barn. Nogle berette, som Bromton siger, at Godvin skulde have tilraadet Harald at uddrive Emma, men det kommer mig ikke rimeligt for, thi ellers havde Emma vel siden hævnet sig over ham. — Ethelnod,

Harde-Knud.

Aar 1037.

 Erkebisp

Harde-Knud. Aar 1037. Erkebisp af Canterbury, kiøbte for 72 Mark purt Guld den Jord Godmeresham af Hertug Sired, venteligen en Dansk, og skiænkede den til Munkene ved sin Kirke. — Udi Irland plyndredes Ostmanerne fra Dublin St. Columbæ Skrin i Columbkille, og St. Kinani i Damliegt, hvorved maaskee forstaaes Danesey, en af Orkenøerne, hvor Kinanus skal have prædiket. — Stephanie, Grevinde af Barcelona, en Enke af den Normand Roger, ægtede Garsias, Konge af Navarra. — Keiser Conrad gav den mærkelige Lov ud, hvorved de smaae Lehn bleve arvelige, for derved at bestyrke sig imod de store Lehnsmænd, nemlig Hertuger og Grever, hvilke dog siden betiente sig heraf til Keiserens Skade; Efterat de arvelige Lehn vare indførte i Tydskland, komme de og efterhaanden i Brug hos os, hvorvel det varede længe inden vore Konger og Folk vilde lade det giælde om de store Lehn (5).

Aar 1038. Fra Brügges af sendte Emma Gesandtere til sin Søn Edvard i Normandie, og lod ham komme til sig. Han satte sig strax til Hest, og kom, men gav ved Ankomsten tilkiende, at han vel ynkedes over hendes Tilstand, kunde dog ikke hielpe hende, saasom de Engelske Store havde ei aflagt nogen Eed til ham, og herpaa forlod han hende. Rimeligen har Alfreds gruelige Død skrækket ham, han maaskee ei heller havt nogen Troe til sin Moder.

(5) Chr. Sax. p. 155. M. Malm. l. 2. c. 12. p. 76. H. Hunt. p. 364. Rog. de Hov. p. 438. Emmæ Enc. p. 176. Sim. Dun. c. 179. 180. Rad. de Diceto c. 472. 473. Bromton c. 932. M. West. p. 210. F. Vig. p. 622. 623. Chr. de Mailros p. 156. Chr. de Burgo p. 39. Ingulph. p. 895. Lel. coll. T. 3. p. 400. T. 4. p. 85. Colgani Triad. Thaumat. p. 494. Bouquet T. 10. p. 223. Mascovii Comment. T. 1. p. 7. Schmidt T. G. T. 2. p. 404. Evidentiæ Eccl. Christi col. 2225.

Broder. Saafremt det er fandt, hvad Rogter og Erkebisp Robert af Canterbury beskyldte Emma for, nemlig at hun engang havde givet denne sin Søn Edvard Gift ind, saa er det maaskee skeet ved denne Besøgelse, og af Vrede over hans Afslag. Saasom hun nu ingen Hielp fik ved ham, der laae nærmest for Haanden til at hævne hende over Harald, saa sendte hun nu Gesandtere i samme Ærinde til Harde-Knud i Danmark, der dog saae sig nød til, formedelst Omstændighederne i sit eget Rige, at opsætte sin Ankomst til næste Aar. Saafremt Edvard nogensinde har reist til Ungern, for der at besøge sin Broder Edmunds Børn, som Bromton vil, saa maae det venteligen være skeet strax efter dette, thi efter Alfreds Død skal Edvard længe have levet i bestandig Frygt for sit Liv. — Ethelnoth, den berømte Erkebisp af Canterbury, døde den 1 November, eller og den 29 October, og kom Eadsin, eller Eadsig, Kong Haralds Capellan, udi hans Stæd. Ligeledes blev Stigand, en anden af Haralds Capellaner, Bisp i Ost-Angeln udi Alfrics Stæd. Brichteg, Bisp i Worcester, døde ogsaa den 20 December paa en Onsdag, han som havde ledsaget Prindsessen Gunhild til Tydskland, og Living, Bisp i Cornwallien, fik dette Bispedom tilligemed sit forrige, uden Tvil Belønning fordi han havde besnæret Prinds Alfred. Af Bisp Alfric haves endnu hans Testament paa Angel-Saxisk udi det Cottonianske Bibliotheqve, men som endda ikke er trykt. Af Bisp Living haves ligeledes der et Gavebrev til den Thanus Godric med Kong Haralds Tilladelse, og et andet, som ved Aar 1700 var i Somers Bevaring, hvorved samme Living gav med Kong Harald og Hertug Leofric af Mercia deres Tilladelse, til en viis Æthelred 5 Mansos. Til den Værdighed af Hertug har Harald uden Tvil ophøiet Leofric, fordi han med saadan Iver

Harde-Knud. Aar 1038.

befor-

Hardeknud. Aar 1038.

befordrede ham til den Engelske Krone. Samme Living eller Lyfing gav halvanden Mansos bort i Hrydmearlean, hvorom Diploma findes i Kirken af Worcester dens Archiv. Fra Kirken i Canterbury havde Harald taget den Havn Sandwich, maaskee fordi Ethelnoth veigrede sig ved at salve ham, samt fordi Alfred var fleget der i Land, hvoraf han har sluttet at Munkene spilte under Dække med ham. Men nu gav Harald den Sandwich med alle Herligheder og Friheder tilbage, efter Forestilling af Erkebisp Eadsig. Dette Gavebrev er og i det Cottonianske Bibliotheqve. — Alle disse ere paa Angel-Saxisk, og utrykte, undtagen det af Living til Æthelred, som vel er med Angel-Saxiske Bogstaver, men dog paa det Latinske Sprog. Det findes trykt i Tilleggene bag ved Smiths Beda, er af dette Aar 1038, og blant andre underskrevet af Kong Harald, af Erkebisp Ælfric i York, Bisp Lifing, de Hertuger eller Duces, Godvin, Leofric og Thuni, og de Thani eller Milites, Odda, Bryhtric og Edvin. — Imellem Engelland og Griffydh, Søn af Lhewelyn, Regent i Nord-Wales eller Venedotien, kom det til Krig, thi denne havde i et Slag overvundet og omkommet Jago eller Jacob, Edvalds Søn, den forrige Regent. Herover fulde Engelske og Danske ind i Landet, men Griffydh mødte dem ved Crosford, ved Severne-Floden, og tvang dem til at flye, hvorpaa han og saa underlagde sig Syd-Wales, hvis Regent Hovel, Edvyns Søn, tog Flugten til Edvyn, en Broder af den mægtige Leofric, Greve i Leicester, og Hertug i Mercia (6).

Com-

(6) Emmæ Enc. p. 176. Chr. Sax. p. 155. Alfordi Annal. T. 3. p. 155. Rog. de Hov. p. 438. Wanleji catal. p. 262. n. 80. p. 264. n. 18. p. 299. n. 31. p. 303. n. 20. p. 263. n. 85. Hemingi Chart. T. 2. p. 599. Smiths Beda App. p. 779. 780. M. Westm.

Commuan, Rubans Søn, Ostmanisk Konge i Waterford, blev omkommet af sine egne Husfolk, hvorpaa Dermitius, Konge i Leinster, indtog, plyndrede og opbrændte Byen Waterford. Ved denne Tid skal Sihtric, Konge i Dublin, have ladet bygge Trefoldighedens Kirke og Priorat med sine Hvelvinger i Dublin; og besat det med verdslige Canniker. Han gav ei alene dertil Plads at bygge, men og de Jordegods, Bealdulek, Rechern og Portrahern, med deres Bønder, Køer, Korn, samt og Guld og Sølv, saa meget som behøvedes til at bygge med. Donat, Ostmånernes første Bisp i Dublin, stod ham heri troligen bi, og opførte ei alene Skibet og Side-Gangene i Kirken, men og paa den nordre Kant, St. Nicolai Capel, og St. Michaelis. Donatus døde 1074 den 6 Maji, og blev begraven i Kirken. Men først længe efter, nemlig 1163, forandrede Erkebisp Laurentius disse verdslige Canniker til regulaire, og forandrede Kirken tilligemed til en Sogne- og Domkirke, og kaldes den nu Christi Kirke. — Ved denne Tid stiftede ogsaa Burchard, Gurmunds Søn, en Norsk Mand, St. Stephans Priorat af Leghlin i Grevskabet Catherlagh, udi Leinster, og blev begravet der i Kirken under en Marmorsten med hans udhugne Billede paa, og følgende Gravskrift: Hic jacet humatus Dux fundaror Leniæ, Ex Gormondi Burcardus, Vir gratus ecclesiæ. — Den 5 Maji døde Godehard, Bisp af Hildesheim, og kom Thiedmar, Kong Henrics Capellan, en Dansk af Fødsel, udi hans Stæd, en Mand der

Harde-Knud. Aar 1038.

M. Westm. p. 210. F. Vig. p. 623. Sim. Dun. c. 180. Ailredus Riev. c. 374. Rad. de Diceto c. 473. Bromton c. 932. 935. 936. 942. Gervasius c. 1651. Wynne Hist. of Wales p. 84. 85. Whartoni Angl. Sac. T. 2. præf. p. 32. Lel. Itin. T. 8. p. 85.

Harde-
Knud.
Aar 1038.

der var skikket baade til geistlige og verdslige Forretninger, og blev han i Lauresham den 20 Augusti indviet af Bardo, Erkebisp i Mayntz. Denne Befordring nød han ved Dronning Gunhilds Forbøn, med hvilken han var kommen til Tydskland fra Danmark. Hans rette Danske Navn var Timme. Han indsatte Adelheid, en Dotter af Keiser Otto II, til Abbedisse i Gandersheim udi hendes afdøde Søsters Sophiæ Stæd, og gav did en Krone, som bestod af Sølv og Guld, og hang for det høie Altar. Udi Parma holdt Keiser Conrad Julen i forrige Aar, og forblev der nogen Tid tilligemed sin Keiserinde, Søn og hans Dronning. Men den store Hede, som var i Italien, foraarsagede Sygdom i hans Hær, og borttog mange Mennesker, hvoriblant ogsaa Gunhild, eller Cunigunde, hans Søns Henrics Gemahlinde og Knud den Stores Dotter. Hun døde den 18 Julii i sin beste Ungdom, hvorfore hendes Død ogsaa ommeligen omtales af de gamle Tydske Skribenter, der vidne, at den blev beklaget af mange, og af alle Stænder over det gandske Rige. Hos Wippo findes følgende gamle Krevers over hende:

Eodem fere tempore occasus fuit gloriæ
Ruit stella matutina Chunelinda Regina.

Hvor urigtigen endog ældgamle og Tiderne nærlevende Skribenter kunne skrive, kan sees deraf, at den Italiener Landulphus Senior vil, at hun er Aar 1037 bleven slaget til Døde af Lynild i Beleiringen af Meyland. Henric havde ikkun een Dotter, Beatrix kaldet, med hende, som han siden lod indvie til Abbedisse. Rimeligen har hun været født forrige Aar 1037. Gunhilds spæde og skiønne Legeme, saa skriver Wippo, blev nedlagt med Krydderier, og ført af Keiserinden og Kong Henric til Tydskland, og begravet udi det Provstie Litburg, Linaburg eller Lintburg, som

jeg

jeg endnu ikke har kunnet opdage, med mindre det skulde være Castellet Limburg imellem Speyr og Worms, tæt ved Turkheim eller Dürkheim i Grevskabet Leiningen, hvor Keiser Conrad ofte opholdt sig, og stiftede et Kloster af St. Benedicti Orden. Katona mener, at Gunhilds Dotter har og hedet Adelheid, hvorudi han dog feiler ved urigtigen at have forstaaet Aarboggerne af Hildesheim; Thi Adelheid var vel en Søster af Beatrix, og Henric III. Dotter, men ei med Gunhild, men med Agnes. Aar 1045 var Beatrix endda i Live, og alerede Abbedisse i Qvedlinburg, og siden i Gandersheim, og skiænkede Faderen hende Christi, St. Servatii og St. Dionysii Kirke i Sinslebo og Anegrimershebo; Men hermed kommer ikke Kroniken af Fontanelle hos Dacherius overeens, naar den vil, at Beatrix først blev Nonne, efterat hun var voxen. Hun levede noget hen i Keiser Henric IV. Tid, og er efter Harenbergs rimelige Mening død 1061. Enhver seer af denne Beretning om Gunhilds Død og korte Liv, hvor urigtig den Fortælling er, som først og alerede findes hos Wilhelm af Malmesbury, og siden hos Alberic, som henfører den til 1045, og hos flere Skribenter, at Gunhild kom i Mistanke hos sin Mand for Utroskab, og at hun maatte frie sig fra den ved Tvekamp imellem en af hendes Betientere, Mirmecanus, en Dværg, som hendes Broder havde givet hende med, og en stor Kiæmpe, hvilken vel blev nedslagt, og hendes Uskyldighed derved aabenbaret, men desuagtet gav hun sig dog i Kloster udi Brygges, og vilde ei forblive hos sin Mand. Der døde hun ogsaa Aar 1042 den 21 Augusti. Denne Tildragelse er bleven troet af mange, endog store Mænd, hvoriblant Pontanus og Torfæus, men Gram har herligen viist dens Urigtighed, og at det om Brygges er giort af det, at Gunhild, Knud den Stores Systerdotter, opholdt sig der en Tid lang. Kong Henric

Harde-Knud. Aar 1038.

Hardeknud. Aar 1038.

Henric ærede ogsaa sin Dronnings Minde efter Døden, saa at han derfor siger i et Gavebrev af 1040 til Goslar, at dette giver han for sin egen Siæls, for sin Faders Conrads, og for sin Hustrues Chunigundæ af hoilovlig Ihukommelse deres Skyld; Og ligeledes i et andet til Strasborg af 22 Junii 1040, at han skiænker dette for sin Faders og Hustrues Chunigundes Erindring; Og udi et andet Diploma af 1042 siger han, at han skiænker det i Diploma omtalte bort for hans Faders Siels Beste, saa og for hans elskelige Hustrues Dronning Cunehildes. Af alt nu sagde er det klart, hvor hoiligen Saxo vildfarer, naar han tillegger Gunhild en Søn med Henric ved Navn Magnus, fra hvilken stammede fornemme Slægter i Tydskland, da dette vedkommer Kong Oluf den Helliges Dotter Ulfhild, som med Ordulf, Hertug af Saxen, avlede Magnus. Imedens Keiser Conrad var i Italien gav han Grevskabet Aversa til Gainulph, en Norman; og som Normannerne vare ved idelige Tilstød fra Normandie blevne stærke, og Ueenighed derover ofte opkom imellem dem og Italiens gamle Indvaanere, saa bilagde Conrad den. Især vare 40 Normænd meget bekiendte paa den Tid udi Apulien for deres Tapperhed, og synes at have været blant dem, der fulgte med Hertug Robert paa hans Pillegrimsreise til det hellige Land. Til Sicilien sendte den Grækiske Keiser Michael en stor Hær under Anforsel af den beromte Georg Maniaces. I den vare mange Varanger, det er Keiserens Livvagt, som bestod af Nordiske Folk, og anfortes af den Norske Prinds Harald, Oluf den Helliges Halvbroder. Grækerne trukke og mange Longobarder og Normanner til sig fra Italien, iblant hvilke sidste Wilhelm, en Søn af Tancred fra Altavilla i Normandie, udviste stor Tapperhed ved Indtagelsen af Messina og Syracusa, og fik han derfor Tilnavn af

Ferre-

Ferrebrachia. Drogo var og en af Tancreds Sønner, og drog med 100 Riddere til Jerusalem, men opholdt sig paa Hiemveien i nogle Dage hos Waimalch (saa kalder Ordericus ham i Stæder for Guiamar), Fyrste i Salerno; Det skede da at 20000 Sarracener fra Africa landede der, og efter Sædvane indfordrede Skat, som og Apulierne godvilligen gave; Dog disse tapre Normaner skammede dem ud, og overfulde Sarracenerne uformodentligen, ihielsloge mange, og joge de øvrige til deres Skibe. Her finge de mange Guld- og Sølv-Kar, og andet kosteligt Bytte, men de vilde ikke blive, som Fyrsten bad dem om, lovede dog at komme enten selv tilbage, eller og at sende andet udvalgt Mandskab. Efter nogen Tid komme endeligen did følgende Sønner af Tancred fra Altavilla, Drogo, Umfrid, Villelm, Herman, Robert Guiscard og Roger, sampt 6 andre af deres Brødre, hvilke, tilligemed flere, komme paa forskiællig Tid til Apulien. Orderic synes at henføre Slaget ved Salerno til Aar 1050, og beretter, at Osmund, kaldet Drengot (gode Dreng), var den første Norman, som kom til Apulien, og det ved følgende Leilighed, at han ihielslog Villelm Repoltel paa Jagten udi Hertug Roberts Nærværelse (venteligen Richards); fordi han i en Forsamling af de Store af Normandie havde roset sig af, at have skiændet hans Dotter, hvorpaa Osmund først flyede med sine Sønner og Sønnesønner til Bretagne, derfra til England, og endeligen til Benevent, hvis Fyrste skiænkede ham og Arvinger en Bye i Apulien at beboe. Tancred var fra Coutance, og havde avlet sine 12 Sønner og mange Døttre med 2 Ægtekoner; Til en af dem, ved Navn Goisfred, overlod han sin Fæderne Arv, men de andre sendte han efterhaanden ud, for selv at giøre deres Lykke, og ginge de som Pillegrime med Stav og Rantsel

Harde-Knud.
Aar 1038.

Hardes-Knud. Aar 1038.

til Apulien, for ei at fanges af Romerne. Fredesendis, Tancredi sidste Kone, og Robert Guiscards Moder, blev af denne sin Søn begraven i et Nonnekloster, han stiftede ved det Adriatiske Hav, ei langt fra Levningerne af den gamle Bye Brixia; Saa skriver Ordericus. — Ved sit Brev til Nerestein af 10 December gav Keiser Conrad efter Overleg med Keiserinden Gysla, og hans Søn, Prinds Henric, Konge i Burgundien, til Erkebisp Becelin af Hamborg et Marked aarligen at holde ved det Nonnekloster Heslingen paa St. Viti Dag, den 15 Junii, og det tilligemed Ban (Jurisdiction) og Told; Ligeledes at anlegge et Marked udi Stade, tilligemed Ban, Told og Montrettighed paa samme Stæd, og skulde alle de, som nedsatte sig der, alene staae under Stigtets Advocat (7).

Udi

(7) Monast. Angl. T. 2. p. 1048. Waræi Hib. sacr. p. 101. Ej. Ant. Hib. p. 138. 308. 165. 186. 194. 185. 317. Ma-Geoghegan T. 1. p. 417. Annal. Hildesh. p. 729. Eggehardus Vragiensis p. 99. in Broweri sider. illustr. & in Leibn. scr. T. 1. p. 744. 773. Adam. Brem. l. 2. c. 58. Wippo p. 442. 443. Herm. Contr. p. 266. Katona Hist. Reg. Hungariæ T. 2. p. 82. Struvii Corpus Hist. Germ. T. 1. p. 355. not. 76. Annalista Saxo c. 467. 469. Chron. Saxo p. 247. Albericus p. 71. 77. Dacherii Spic. T. 2. p. 286. Chron. Gottwic. p. 488. Gram in Meurs. c. 182-184. Wilh. Malm. l. 2. c. 12. p. 77. M. Westm. p. 211. Pontanus rer. Dan. l. 5. p. 157. 158. Torfæi Hist. Norv. l. 4. c. 6. p. 248. Saxo l. 10. p. 196. Flateyar-Annalerne col. 877. henføre Cunigundæ Død til 1037. Maderi Ant. Brunsv. p. 219. Bromton c. 933. Conrad. Ursp. p. 165. Hepidannus in Duchesnii Scr. Franc. T. 3. p. 479. Alfordi Annal. T. 3. p. 508. 516. Chron. Magn. Belgic. p. 108. Hedæ Hist. Ultr. p. 129. Leuckfeldi ant. Gandersh. p. 279. 280. Ej. ant. Halb. p. 412. Harenberg Hist. Gandersh. p. 675-689. Landulphus Senior Hist. Mediol. l. 2. c. 25. Muratorii Gesch. v. Ital. T. 6. p. 202. 205. Ordericus Vitalis l. 3. p. 472. 483. Carusii Memorie

Udi det følgende Aar 1039 var en meget stræng Vinter, hvoraf jeg slutter, at Harde-Knud er først langt ud paa Sommeren kommet fra Danmark til Brügges, hvilket viser, at Omstændighederne havde nu forandret sig i Danmark. Ved at faae indstændig Begiering om at komme, og Underretning om sin Halvbroders ynkelige Død, blev han først betagen af Smerte, og derpaa ophidset til Hævn, sampt til den faste Beslutning, at opfylde sin Moders Begiæring. Han udrustede derfor en mægtig Hær og Flode, men lod den største Del deraf blive tilbage i en Havbugt (a), maaskee ved Zeeland, thi langt borte kan den ei have ligget, da den skulde komme ham til Hielp, saafremt han blev tvunget til et Slag eller Krig. Men vel muligt og, at han har ladet den efter sig i Øresund, eller og i Roskilde Fiord, siden han Aaret efter, da hans Broder var død, drog ei fra Flandern lige til Engelland, men først hiem til Danmark, venteligen for at hente en Krigsmagt. Selv begav han sig kun med 10 Skibe til sin Moder, med hvilke han baade roede og seilede. Dog underveis blev han overfaldet af en stærk Storm, og maatte derfor kaste Anker i Sandet, venteligen ei langt fra Brügges. Da skal han have havt en mærkelig Drøm, hvorudi ham syntes at Gud lovede ham Engelland, og forsikrede, at Harald skulde døe inden faae Dage. Vel muligt at den tankersvangre Harde-Knud kan have drømt noget sligt; Men vel muligt ogsaa, at Emma

Harde-Knud. Aar 1039.

 ma

morie istoriche di Sicilia 4to. T. 1. Part. 2. p. 354. Schönings Forb. p. 259-262. Bouquet T. 11. p. 428. Annal. Hildesh. p. 730. Herrgott orig. Habs. T. 2. p. 114. Staphorst T. 1. p. 388. 389.

(a) In anfractu Maris collocat, skriver Emmæ Lovtaler.

Harde-Knud. Aar 1039.

ma kan have ladet ham drømme dette. Saa meget er vist, at der forginge mange Maaneder inden Opfyldelsen. Efter dette kom han med en føielig Vind til Brügges, hvor han glædeligen blev imodtagen, og forblev der i en lang Tid. Kroniken af Riddagshus antager ved dette Aar, at Sanct Knud, de Danskes Konge, blomstrede, maaskee herved sigtes til Harde-Knud, maaskee og til hans Fader Store-Knud; Tidsregningen hindrer ei dette sidste, saasom bemældte Kronike vildfarer ofte i den. Imellem Engelland og Wales kom det til Krig, thi den flogtige Walske Regent Howel kom med en Hær af Engelske og Danske, anført af Edvin, Leofrics Broder, ind i Wales, og holdt ved Pencader Slag med Gryffydh, hvorudi denne erholdt, uden Tvil ved et Bagholdt, eller et uventeligt Overfald, en fuldkommen Seir, og ihielslog Edvin, tilligemed de tvende Thani, Alfgair, Effii Søn, og Turkil, uden Tvil en Dansk, med mange flere. Howel maatte tage Flugten, men hans Hustrue faldt i Gryffydhs Hænder, som beholdt hende til Frille. Wynne giør tvende Slag heraf, og lader det sidste, hvorudi Howel alene figtede med Gryffydh, skee ved Pencadair. — Den Bremiske Erkebisp Bezelin opholdt sig flittig i Hamborg, og lod der opføre St. Mariæ Kirke af hugne Stene, da den tilligemed Klosteret og Husene var forhen ikkun bleven bygget af Træe ved Erkebisp Unwan og Hertug Bernhard. Bezelin lod sig og selv opbygge et Stenhus, med Taarne og Bolværker meget befæsted, altsammen for at have sikre Tilflugtssteder imod Fiendernees jævnlige Indfald, ved hvilke især sigtedes til Slaverne. Hertugen lod efter hans Exempel ogsaa bygge der et Hus for sig og sine. Kirken laae midt imellem det og Erkebispens. Bezelin havde og i Sinde at omgive Byen selv med Mur og Taarne, dersom ei hans alt for tilige Død havde hindret

hindret ham deri. Hans Tanke var at ladt giore 3 Porte paa denne Muur, og 12 Taarne, hvoraf Erkebispen med sine Folk skulde beskytte det første, Advocaten eller Stigtets Forsvarer det andet, Provsten det tredie, Decanus det fierde, Skolemesteren det femte, Munkene og Cannikerne det siette, og Borgerne de 6 øvrige. Udi hans Tid var ellers Fred norden for Elven, ligesom i det hele Tydske Rige, og komme de Vendiske Fyrster Anadrog, Gneus og Ratibor, hvilken sidste synes at have regieret i Wagerland, fredeligen til Hamborg, og vare Venner med Erkebispen og Hertugen, men dog forfremmedes Christendommen ei meget i Venden, saasom Hertugen og Erkebispen behandlede Venderne paa forskiellig Maade, da den første saae paa Skatter og Afgifter, og den sidste paa Christendommens Beste. Til Bisp i Slesvig indsatte denne Erkebisp Rudolph, sin Capellan, til Bisp i Oldenborg Abellin, og til Bisp i Ribe Wal, saa kaldet efter Beretning af en utrykt Bispe-Krønike, fordi han var fød i Valland eller Frankrige, hvilket jeg dog anseer for urigtigt. Disse indviede han til Bisper, imedens deres Formænd endda levede, og ei vare orkesløse, hvoraf jeg slutter, at de ikkun ere givne dem til Medhielpere i deres Alderdom. Albert af Stade henfører disse Bispers Vielse til dette Aar 1039, som maaskee er rigtigt. — Da Keiser Conrad opholdt sig i Goslar, komme Gesandtere til ham fra adskillige omliggende Folk, for at aflegge Skat; Venteligen have disse været de ved Østersøen boende Vendiske Folk. Men den 4 Junii døde han hastigen i Utrecht af opstigende Podagra. Henric, hans Søn, den anden blant Keiserne, og den tredie blant de Tydske Konger, kom efter ham. — Udi Italien opkom Uenighed imellem Grækerne og deres Hielpesmænd Langobarder og Normaner, i det den Grækiske Anfø-

Hardeknud. Aar 1039.

Harde-Knud. Aar 1039. rer Maniaces vilde efter Løfte ei give dem Deel med i Byttet, og Under-Feltherren Dokianus lod endog afprygle Ardoin, en fornem Langobarder, som talte deres Sag. Ardoin tvang sig en Tid, men da han noget efter saae sin Leilighed, greb han til Vaaben, indtog og ødelagde Grækernes Stæder i Calabrien. Guaimarius IV, Langobardisk Fyrste af Salerno og Capua, bragte ved samme Tid Hertugdommet Amalfi under sig ved Hielp af Normanerne, men viste sig ikke derfor taknemmelig imod dem (8).

Aar 1040. Den Skotske Kong Duncan faldt med en overmaade stor Magt ind i Engelland, og beleirede Durham, men forgiæves, thi de Beleirede giorde et Udfald, dræbte en stor Deel af hans Rytterie, dreve ham selv paa Flugt, og omkomme alle hans Fodfolk, hvis Hoveder de paa Torvet lode sætte paa Stager. Duncan blev kort efter sin Hiemkomst dræbt af sine egne Folk. Anledningen til hans Tog var vel, at han indsatte sin Søn Malcolm til Konge i Cumberland. Denne Konge, som og kaldes Donchath, var en Søn af Thorfin, Jarl paa Orkenøerne, og af Beatrix eller Berhoc, den Skotske Kong Malcolms Dotter. Med en Dotter eller Beslægted af Sivard Digre, en Søn af Biörn,

(8) Enc. Emmæ p. 176. 177. Rog. de Hov. p. 438. M. West. p. 210. F. Vig. p. 623. Sim. Dun. c. 180. 185. Rad. de Diceto c. 474. Bromton c. 932. Knyghton c. 2325. Chr. de Mailros p. 156. Chr. de Burgo p. 39. Leibn. Scr. Brunsv. T. 2. p. 76. Wynne Hist. of Wales p. 85. Lel. itin. T. 8. p. 85. Ad. Br. l. 2. c. 52. 53. Schol. 42. Albertus Stadensis p. 228. in Boecleri Scr. Germ. Cypræi Annal. Episc. Slesv. p. 96. Hvitf. Bispe-Krønike p. 17. Annales Hildesh. p. 729. Herm. Contr. p. 266. Ann. Sax. c. 470. Chron. Sax. p. 247. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 212. 213. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 55.

Biörn, Broder til den berømte Danske Ulf Jarl, hvilken Sivard opholdt sig en Tid lang paa Orkenøerne, og blev siden Jarl i Northumberland, avlede Duncan tvende Sønner, Malcolm og Donald Bane, som efter deres Faders Død forsvarede sig tvende Aar imod hans Drabsmand og Efterfølger Macbeth, men endeligen flygtede Donald til Øerne, venteligen Suderøerne, og Malcolm til Cumberland, og derfra til Sivard i Northumberland. Dette Skotske Indfald viser, at Skotland ei erkiendte Kong Haralds Høihed, eller levede med ham i Fred, som Bromton og flere Engelske Skribenter berette. Indfaldet er uden Tvil foraarsaget derved, at den Orkenøiske Jarl Thorfin, Fader til den Skotske Kong Duncan, vilde hævne det Engellænderne havde Aaret forhen dræbt nogle af hans Folk, som forøvede Strandhug. Derfore var han og den anden Jarl Rognvald, Bruse Søn, med paa dette Tog, dog ei i Følge af Duncan. De havde en anseelig Hær fra Orkenøerne, Skotland, Kathnes, Irland, og alle Suderøerne, og krigede især sønden for Man, rimeligen paa Vestsiden af Northumberland. Thorfin vandt tvende ordentlige Slag, skiændte, brændte og plyndrede vidt og bredt. Herom haves endnu en Sang af Poeten Arnor. Nogle Engelske Skribenter, som dog ikke ere meget gamle, ville, at Kong Harald har teet sig meget unaadig imod Skolen og Byen af Oxford, for det Mord som der var skeet paa de Danske Aar 1015, hvorvel Cambden giver en rimeligere Aarsag dertil, nemlig at det skede til Straf for et Mord begaaet paa nogle af hans egne Folk. Dog er jeg nær ved at troe, at Harde-Knuds Medfart mod Worcester tillegges vrangeligen Harald mod Oxford. Men er det rigtigt, saa maae det venteligen være skeet i dette Aar, thi da var han selv i Oxford. Bemældte Skribenter berette, at han sendte

Harde-Knud. Aar 1040.

bevæbnede

Harde-Knud. Aar 1040. brøxbnede Folk did, og lod plyndre Byen, sampt mishandle Collegierne, hvorfra Studenterne toge Flugten. Fra de tvende Collegier, hvor Grammatica og Philosophie lærtes, tog han og alle deres Indkomster, og lod alene de blotte Vegge blive tilbage. Den theologiske Skole sparede han dog; og blev denne høie Skole ei saa ret i Stand igien, forend Aar 1150 ved Robert Polemius. Kort herpaa døde han til Oxford den 17 Martii, og var da omtrent 24 Aar gammel (a), og havde regieret i 4 Aar og 16 Uger, hvorefter at dømme hans Regiering er bleven regnet fra den 29 eller 30 November Aar 1035, som venteligen har været hans Faders Begravelses-Dag. Af gandske Engelland maatte i hans Regiering gives til hver Roerskarl, som var paa Floden, der bestod af 16 Skibe, 8 Mark, og til hver Styrmand 12, ligesom i hans Faders Knuds Tid, og maatte af hver Havn gives 8 Mark Sølv, for at bringe denne Skat eller Danegeld tilveie, der synes at have været hel taalelig. Nogle, hvoriblant endog den gamle Florentius af Worcester, og Simeon af Durham, lade ham døe til London, forleddе venteligen hertil ved det han blev begravet i Westmünster tæt ved. Imod Munkene teede Harald sig naadig, i det mindste roser Ingulph af Croyland hans Gavmildhed imod sit Kloster, og vidner, at han gav dertil sin Kronings-Kappe, som var af Silke, og med Guldblomster iwævet, forsikrer og, at han havde giort det mere Got, saadan Yndest havde han fatted for dets Abbed Brithmer, saafremt han ei tiligen var død, efterat have regieret i 4 fulde Aar, og saa at sige havde ikkun nippet til Riget.

(a) Langtoft T. 1. p. 53. vildfarer derfor hølligen, naar han tillegger ham en Alder af 56 Aar.

get. Heraf slutter jeg, at hvad Dronning Emmæ Lovtaler leg- Harde-Knud. Aar 1040.
ger ham til Last, angaaer ikkun hans Regierings Begyndelse, og imedens han var fortørnet paa Erkebisp Ethelnoth, allerheldst denne Skribent er meget partisk paa Emmæ og Harde-Knuds Side, nemlig at han gik paa Jagt, og havde med andre nedrige Ting at bestille, medens andre ginge i Kirke, og hørte Messen, hvorfor og de Engelske fortrøde paa, at de havde udvalgt ham til Konge, men undsaae sig dog ved at afsætte ham. Han elskede meget at gaae, og var let til Fods, og hurtig i at løbe, hvorfor han og fik Navn af Harefod, paa Latin Levipes, hvilket dog de Engelske almindeligen toge ham ilde op, holdende for, at han som Konge burde ei offentligen lade sig see uden til Hest. Han var ellers høflig, omgiængelig, velskabt og voxen, sampt hændig, og holder jeg for, at Harde-Knud ei var saa let kommen til det Engelske Regimente, saafremt han havde levet. Bromton alene vil, at han skiøttede ei Krigs- og Hof-Folket, og vilde i alting følge sit eget Hoved, hvorfor og Rudborne vidner, at han giorde intet Got i sit Regimente, og maae man ogsaa tilstaae, at hans Opførsel imod hans Halvbroder Alfred var gruelig; Men saavidt drives Menneskets ved Herskesyge. Alle gode gamle Engelske Skribenter ere eenige i at lade ham døe 1040; Den Saxiske Kronike alene henfører det til 1039, og derfor ogsaa Harde-Knuds Død til 1041, som dog efter alle andre skede først 1042. Harald skal have efterladt sig en Søn ved Navn Alboyn, som venteligen har været en naturlig, hvorvel han udgives for en Søn af Dronning Alveva, hvilket ikke kan være, thi hun var Haralds Moder. Han reiste Verden om for Guds, Mariæ, Peders og flere Helgenes Skyld, og kom endeligen til Rhodes i Frankerige, hvorhen han 1060 den 17 November skiænkede no-

Harde-Knud. Aar 1040. get ved et Gavebrev, som endnu er til. Af Harald haves følgende Mønter, alle slagne i Engelland, som ei kan være andet, da han alene regierede der. Hos Spelman i Ælfredi Vita er No. 32. paa den femte Tavle hans Mønt. Hos Fountaine Tab. 8. ligeledes No. 1 — 7 og 11, af hvilke de 7 første ere de mærkelige, i hvis Midte staaer Pax. Alle ere de af Sølv, og slagne i Bristol, Glocester, Tunbridge, Wallingford, Thetford, Oxford og Shaftesbury. I vor Konges Mønt-Cabinet forekomme ikkun 4, slagne i London ****. Paa nogle har han Hielm paa Hovedet, og Scepter i Haand; Paa andre en kostbar Krone; Paa dem alle Skieg, og synes han at være i Harnisk. Paa vore staaer alene Rex, men i Fountaines legges Angl. til. Ingen af de med Pax paa forekomme i vor Konges Mønt-Cabinet. I Keders Afhandling om de Irske Mønter tilhøre No. 205 — 207. denne Konge. Bartholin mener i sine skrevne Annaler, at dette Pax sigter til Forliget, og det Engelske Riges Deling mellem Brødrene Harald og Harde-Knud. Af Møntmestere forekomme Godvine, Leofvine og nogle flere (9).

Efter

(9) Sim. Dun. c. 33. 180. Fordun l. 4. c. 44. p. 687. Ines Essay on Scotland T. 2. p. 803. Hect. Boethius f. 249. p. 2. f. 250. p. 1. Wood Hist. Univ. Oxon. l. 1. p. 43. 44. Leibnitii T. 4. p. 157. T. 9. p. 76. Emmæ Enc. p. 174. 177. Chron. Sax. p. 155. 156. M. West. p. 210. F. Vig. p. 623. W. Malm. l. 2. c. 12. p. 76. H. Hunt. p. 365. Rog. de Hov. p. 438. Ingulph. p. 905, som skal være 895. Langtofts Chron. T. 1. p. 51. 53. Rad. de Diceto c. 474. Bromton c. 932. Knyghton c. 2325. 2326. Fordun l. 4. c. 44. 45. p. 687. 688. Chr. de Mailros p. 156. Chr. de Burgo p. 39. Sprottus p. 111. Annal. Burt. p. 247. Ran. Higden p. 276. Whartoni Angl. sacr. T. 1. p. 235. Otterbourne p. 84. Rossus p. 105. 178. Cambd. Brit. lat. p. 268. Snorro i Magni Godes S. c. 18. Aluréd. Beverl. p. 118. Hemingi

Efter Haralds Død, hvilken forekom en blodig Krig mellem Brødrene, besluttede med fuldkommen Eenighed alle de Danske Store i Engelland, sampt de fleste Engelske Store, Indvaanerne i London og de flere i Engelland, at sende Gesandter, hvoriblant var Alfward, Bisp i London, forhen Munk i Ramesey, over til Harde-Knud i Brügges, og bade ham komme til Engelland, for at imodtage Riget. Harde-Knud og Moder bleve meget glade herover; Men den første, som venteligen havde noget at afgiøre i Danmark, drog først did, dog opholdt han sig ikkun meget kort der, førend han kom tilbage til Brügges, hvorpaa baade han og Moder forlode det, ei uden stor Sorg og Affavn saavel af Rige som Fattige, af Enker og Faderløse, hvilket haver efter mine Tanker mest strakt sig til Sønnen, som efter paalidelige Skribenter var af en ulignelig Gavmildhed, da de derimod tillegge Emma Paaholdenhed og Giærighed. Imidlertid berretter Emmæ Lovtaler, at denne Sorg viiste sig over begges Bortreise. Ved Afskeden kyste hun Matronerne, og derpaa seilede de bort; Dog som det lader ikke lige til England, men først til Normandie, hvorfra de efter den troeværdige Wilhelm af Malmesbury komme did. Da der nu ere forskiællige Beretninger om Tiden af Harde-Knuds Ankomst til England, da nogle angive den for at være skeet midt om Sommeren, hvilket den Saxiske Kronike nøiere bestæmmer at være skeet 7 Dage for Midsommer, det er den 17 Junii, andre derimod, hvori- Harde-Knud. Aar 1040.

Hemingi Chart. T. 2. p. 370. J. Glast. p. 152. Ad. Brem. l. 2. c. 54. Lang. T. 2. p. 500. not. t. Flateyar-Annaler col. 877. Gallia Christiana T. 1. Instrum. p. 49. ed. 1775. Bouquet T. 11. p. 282. Lang. T. 3. p. 42. Tanneri Bibl. Brit. p. 602.

Harde-Knud. Aar 1040.

blant ovenmældte Wilhelm, henføre til Augusti Maaned, saa tænker jeg, at den første Dag er den, da han gik fra Brügges, og den anden den, da han kom til Engelland. At Harde-Knud og Moder droge til Normandie har maaskee været for at tale med Edvard, hvilken var i almindelig Foragt i Engelland, hvorvel mere for Erindringen af hans Faders Søvnagtighed, end af Frygt for de Danskes Magt, hvorfor han og kom i aldeles ingen Betragtning ved Regierings-Forandringen. Saasom Harde-Knud tøvede, begyndte de Engelske Store at frygte for denne Forhaling, hvorover de droge over til ham, venteligen til Brügges, og beviste baade ham og Emma deres Underdanighed. Ved Sandwich traadde han i Land, og blev med stor Glæde imodtagen, og derpaa kronet og salvet af Erkebisp Eadsin. Efter nogle kom han over med 40 Skibe, efter andre med 60, men den Saxiske Kronikes bestæmte Antal af 62 er vel det rigtigste. De vare alle besatte med Danske Krigsfolk. Glæden over hans Ankomst varede dog ikke længe, thi som han var ung, uerfaren, og hengiven til sandselige Lyster, saa overlod han hele Regieringen til sin Moder, og til Hertug Godvin, tvende grumme Personer. Dog førend Godvin kom til saadan Magt stilte Harde-Knud sig for et Syns Skyld an, at være meget fortørnet paa ham for det paa Alfred begangne Mord, for hvilket Mistanke hvilte paa ham, at han havde havt Del deri. Godvin maatte derover befrie sig herfor ved Eed, og svore de fleste fornemme Engellændere, saavel Grever som Thani, med ham, at han var uskyldig, men at Kong Harald havde selv befalet det, og for des mere at vinde Kongens Gunst forærede Godvin ham et Skib med forgyldt Skibs-Snabel, og de andre Skibs-Redskaber ligeledes forgyldte, besat med 80 Krigsmænd, hvoraf hver havde paa

begge

begge Arme twende Armbaand af et Pund Gulds Vægt, forgyldte Hielme paa Hovederne, et forgyldt tredobbelt nyt Harnisk, en Dansk Oxe, beklædt med Sølv og Guld, paa venstre Skulder, og et Jernspyd i høire Haand, paa Engelsk kaldet Aegar, sampt et Sværd med forgyldt Hæfte ved Siden, og i venstre Haand et Skiold, hvis Nagler og mellemste Deel vare forgyldte; Alle disse Vaaben vare forgyldte. Paa saadan Maade, og uden Tvil efter Emmæ Raad, vidste den snedige Godvin at vinde Kongens Naade. Det han og Emma delte Regimentet tiener meget til at stadfæste Rygtet, at hun havde havt Deel i sin Sons Drab. Bisp Living af Worcester, den fornemste Raadgiver til det, faldt i Unaade, og mistede sit Bispesæde, som blev givet til Erkebisp Alfric, men fik det for Penge igien efter eet Aars Forløb, og maatte Alfric da miste det. Denne Erkebisp Alfric af York og nogle flere skulle have været de, der anklagede Godvin og Living for Alfreds Mord, og opvakte derved Kongen til stor Vrede imod dem, og har Emma uden Tvil været den, der stilte ham tilfreds igien. Saasom Harde-Knud var meget sygelig, saa Emma maatte frygte for at miste ham, saa besluttede hun at sætte sig i Sikkerhed for Fremtiden, og derfor formaaede hun ham til, thi hun har uden Tvil giort det, at kalde Edvard fra Normandie over til sig, allerhelst der var intet at frygte for ham, saasom han var feig, frygtsom, andægtig og af et svagt Sind, og ikke agtet i Engelland. Nogle Skribenter ville, at han først er bleven kaldet over Aaret efter 1041. Harde-Knud tog meget vel imod ham, og beholdt ham ved Hoffet, men Emma giorde intet af ham, og gav ham intet, hvorfor han ei heller bar noget got Hierte til hende. Saasom Harde-Knud ingen Børn havde, og uden Tvil var aldrig gift, og Edvard derover var nærmeste Arving til Riget,

Harde-Knud.
Aar 1040.

 saa

Harde-Knud. Aar 1040.

saa ansee Emmæ Lovtaler og Saxo ham for at have været meddelagtig i Regieringen, og da man har et Diploma af ham fra 1066, hvorudi han selv kalder det sit 25 Regieringsaar, saa seer man deraf, allerheldst han døde den 5 Januarii i samme Aar 1066, at han har gierne selv villet, at denne Sag skulde troes, hvorvel han ingenlunde regierede med. Saxo giver ellers Edvard hans rette Character, hvorimod de Engelske geistlige og Munke-Skribenter ubilligen ophøie hans svage Fromhed, fordi han var god mod Clerisiet. Hvad Sindelav Emma har været besiælet af, kan sees deraf, at hun formaaede sin Søn til at sende Erkebisp Alfric af York, den fornemste Stifter af følgende Handling, hvorfor han og hører meget ilde hos de Engelske Skribenter, Hertug Godvin (a), Major Domus Styr (b), Edric Hushovmester (Dispensator), Thrand Bøddel (c), og flere fornemme Folk, til Westmünster for at opgrave hans Broders Haralds Legeme, af hvilket de huggede Hovedet, og kastede det altsammen i en Torvmose, og siden efter Kongens Befa-

(a) Han var venteligen med for at vise sin Uskyldighed i Alfreds Drab, og derfor skulde nu Haralds døde Legeme undgiælde det altsammen.

(b) Spelman Gloss. p. 336. 381. forklarer Major domus ved Rigets øverste Justitiarius, eller store Senescal, ellers kaldet Kongens Herbergs-Senescal, en Værdighed der kan lignes med den, som siden hos os kaldtes Drost. Maaske denne Styr er den samme, som Simeon Dunelmensis c. 29. kalder Styr, Ulfs Søn, og som med Kong Ethelreds Tilladelse gav adskilligt Gods til Kirken i Durham i Overværelse af Erkebisp Wulstan i York og Bisp Aldhun af Durham, udi Byen York. Navnet viser, at denne Styr har været en Nordisk Mand.

(c) At Bøddelen regnedes paa de Tider iblant Rigets fornemste Mænd, ligesom nu omstunder i Marocco, giver intet got Begreb om de Tiders Regieringsmaade.

Befaling i Themsen, hvor en Fisker nogen Tid efter fiskede det op i sit Garn, hvorpaa de Engelske, og især de Danske, begrove det hasteligen paa de sidstes Kirkegaard ved St. Clemens Kirke i den vestlige Forstad af London, ei langt fra Temple Bar, da den skal ligge ved Siden deraf, hvorfra det siden, venteligen efter Harde-Knuds Død, blev flottet, og anstændigen begravet i Kirken, og maae det være hans Grav Hentzner i sin Reise omtaler, naar han siger, at i et rundt Taarn af St. Clemens Kirke var de Danske Kongers Begravelse. Den Kirke, som nu staaer, er prægtig, og først opført for 100 Aar siden, og kaldes til denne Dag St. Clemens Danes. Som den giærige Emma regierede, og desuden vilde ydmyge alle dem, der især havde været paa Haralds Partie, saa blev Stigand, Bisp i Ost-Angeln, afsat, og Grimketil, Bisp i Sussex, beskikket til at besidde begge Stigter, for hvilket han maatte give mange Penge. Den Skat, Harde-Knud paalagde, venteligen dog dreven af Fornødenhed, forøgede ogsaa meget Engellændernes Had imod ham, thi han befoel at give til hver Roerskarl paa sin Flode 8 Mark Sølv, og til hver Styrmand 12 Mark, og som Floden bestod af 62 Skibe, saa var denne Skat meget større og tyngere, end den som var givet i hans Faders og Broders Tid, da den kun bestod af 16 Skibe, undtagen i de første Aar af hans Faders Regimente. Skatten beløb sig til 21089 eller 21099 Pund, hvorefter at dømme der har været 83 Mand paa hvert Skib, og i alt 5086 Roerskarle. Dog Knyghton vil, at Skatten har beløbet sig til 28000 Pund, som maaskee er urigtigt. Den beste Egenskab, som var ved denne Konge, var Giæstfrihed, hvortil han dog vel meget blev dreven ved sin Hengivenhed til sandselige Lyster; Derfore var der fire Gange om Dagen aaben Taffel hos ham, ei alene for de

Harde-Knud. Aar 1040.

sæd-

Harde-Knud. Aar 1040. sædvanlige Giæster, men og for Fremmede og Ubudne, og han vilde heller, at der skulde være Mad tilovers, end at der skulde mangle nogen. Huntingdon og Robert de Monte beklage, at Kongerne udi deres Tid, enten af Foragt eller Gniervorenhed, gave deres Mænd ikkun eet Maaltid om Dagen (10).

Howel, den Walliske Prinds, som havde flygtet til Engelland, kom nu med en Hær tredie Gang ind i Syd-Wales, og strax efter landede mange Fremmede Vester paa i Wales, droge ind i Landet, plyndrede og brændte. Howel tog sig dette saa nær, at han glemte sin Stridighed med Gryffydh, og besluttede at forsvare sit Fæderneland, tænkende desuden herved at vinde Indvaanerne af Syd-Wales deres Hierter. Ved Poll-Fynach angreb og slog han dem, og nødde dem at flygte til deres Skibe. Disse Fremmede tænker jeg at have været Ostmaner fra Irland, allerheldst der paa samme Tid landede Ostmaner fra Dublin, anførte af Conan, Jago's Søn, som havde maat flygte for Gryffydh til Irland, og havde der giftet sig med Ragnhild, Dotter af Anlav, Søn af den da regierende Dublinske Kong Sihtric. Conan landede

(10) Chr. Sax. p. 156. Enc. Emmæ p. 177. Gesta Guil. Ducis p. 179. Guil. Gemmet. l. 7. c. 11. p. 271. Lang. Scr. T. 2. p. 500. 501. Saxo l. 10. p. 202. Ad. Br. l. 2. c. 54. W. Malm. l. 2. c. 12. p. 76. 77. Hentzneri itiner. 4to. Brilæ 1617. p. 133. Weewer's anc. fun. Mon. p. 444. W. Malm. de Pont. Angl. l. 2. p. 238. l. 3. p. 270. H. Hunt. p. 365. Rog. de Hov. p. 438. 439. Ingulph. p. 895. M. West. p. 211. F. Vig. p. 623. 624. Ran. Higden p. 276. S. Dun. c. 180. 181. Rad. de Diceto c. 474. Bromton c. 933. 934. 936. Knyghton c. 2326. Chr. de Mailros p. 156. Chr. de Burgo p. 39. Orkneyinga-S. p. 54. 56. 58. Hist. Ramesiensis c. 95. p. 447. 448. Lel. itin. T. 4. p. 166. Lel. col. T. 2. p. 527. T. 3. p. 429. Bouquet T. 11. p. 637.

dede i Nord-Wales, og fangede Gryffydh ved List, forende ham til sine Skibe, men underveis angrebe de af Nord-Wales dem med saadan Tapperhed, at de ei alene befriede deres Forste, men endog joge dem til Skibene, saa at Ostmanerne derover sogte hiem igien. — Den Tydske Kong Henric stadfæstede ved sit Brev af den 13 Maji den Hamborgske Kirke sine Friheder og Herligheder i Ban, Told og Mont, sampt gav Erkebispen Lov til at oprette et Marked i Stade paa Stigtets Grund. Sverrigs Apostel, den hellige Sigfrid fra Engelland, skal efter Messenii Beretning være dod i dette Aar den 15 Februarii. Herman, Erkebisp i Coln, oprippede paa nye ved denne Tid sin Kirkes gamle Paastand imod Bremen, men Bezelin bragte ham deels ved sin Myndighed, og deels ved det han i 3 Aar fik intet Svar af Kong Henric, til at lade den falde, hvorpaa Herman bad Bezelin til sig, og beværtede ham meget vel hos sig i Coln udi een hel Maaned. I et Diploma udstæd til Stabelo af Kong Henric den 5 Junii have blant andre underskrevet Erkebisp Bezelin, hvis Navn Miræus urigtigen har ladet trykke Berthelin, og en Bisp Radulph, som jeg tænker at have været den Slesvigske, thi ellers havde Bezelin ikke havt nogen af sine Lyd-Bisper med sig. — Udi Italien stod den Norman Rainulph, Greve af Aversa, med 300 Normaner Arduin og de flere Langobarder bi imod Grækerne, og hialp dem til at indtage i Apulien Melfi paa Paaske Dag, og siden Benosa, Ascoli, Lanello. Argyrus, en Son af Melus, tog og fra Grækerne Byen Bari. Saaledes aftog Grækernes Magt meget, men dog forestilte ingen sig, at Normanerne skulde en Dag blive Herrer af disse Lande. Udi Sicilien finge og Saracenerne Overhaand over Grækerne, men bleve afslagne fra Messina, og bekomme Grækerne der et utroligt Bytte af Guld,

Harde-Knud.
Aar 1040.

Harde-Knud. Aar 1040. Sølv, Perler og Ædelstene, ved hvilken Lellighed jeg tænker, at den Norske Prinds Harald, som tiente Grækerne, har meget formeret sine store Rigdomme, som Snorro og andre Nordens Skribenter ei vide nok at ophøie. Ved Normanernes Hielp indtog ogsaa Guaimarius IV, Hertug af Salerno, Hertugdommet Sorrento. — Radulph, Greve af Ghisnes i Frankrige, som var af Dansk Herkomst, omkom i en Tornering udi Paris. Hans Søn Eustachius regierede meget mildere, og afskaffede ei alene adskillige haarde Paaleg, men endog den vilde Skik, at hans Folk ginge bevæbnede med Køller, en Skik uden Tvil didbragt fra Norden (11).

Aar 1041. De Krige Dunecan havde fort med Engelland have uden Tvil formaaet Harde-Knud til at beskikke Sivard, en Brodersøn af Ulf Jarl, til Jarl i Northumberland, thi siden han var besvogret med den dræbte Dunecans Sønner, og derved med den mægtige Orkenøiske Jarl Thorfin, saa kunde Kongen vente i ham at have en tapper Beskytter af Grændserne imod Skoterne, hvis da regierende Konge Machbeth havde dræbt hans Svoger, ja maaskee Svigersøn Dunecan. Sivard havde hidindtil flakket om til Søes paa et Skib, besat med 50 Mand, og dermed ved Fribytterie søgt at indlegge Ære og Bytte, forladende frivilligen Huset af sin Fader Biörn, der var Jarl, venteligen et Stæd i Dan-

(11) Lel. itin. T. 8. p. 85. Whartoni Angl. sacr. T. 2. p. 32. Waræi Ant. Hib. p. 138. Wynne Hist. of Wales p. 86. 87. Staphorst Hamb. Kirch. Gesch. T. 1. p. 389. 390. Messenii Scondia T. 1. p. 84. Ad. Br. Schol. n. 43. Miræi opera Dipl. T. 2. p. 660. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 216. 217. 218. Malbrancq de Morinis T. 2. l. 8. c. 35. p. 706.

Danmark, og en stridbar og tapper Mand. Paa Orkenøerne skal han efter Rygte have overvundet og bortjaget en stor og sæl Drage, det er en Søerøver. Derfra begav han sig til Northumberland, for at opsøge en anden Drage, men en gammel Mand, som sad paa en Høi, raadde ham derfra, gav ham en Fane kaldet Ravenlandeye, det er Ravnen som øder Landet, og bad ham drage til Themsen, og søge hen til Landets Konge, hvor han letteligen skulde faae Land at raade over. Det er klart, at i denne Digt ligger Odin forborgen under den gamle Mand; Saa hengivne vare vore Fædre endnu til deres gamle Troe, og til ved Digt at ville ophøie større Mænds Bedrifter, thi denne Fane havde Sivard faaet af sin Moder. Sivard drog til London, fandt Harde-Knud i Westmünster, blev antaget i hans Tieneste, og fik Løfte om den første ledige Værdigheds-Plads. Strax efter hændte det sig, at Sivard mødte paa Londons Broe Eadulf Jarl af Northumberland, undtagen af den Deel, Ulf Thoraldi Søn synes at have været Jarl over. Eadulf gik Sivard af Stolthed saa nær, at han med sine skidne Fødder besmittede hans Pels. Sivard taug for den Gang af Ærbødighed for Kongen, til hvilken Eadulf havde et Ærinde, neml. at han havde paaført Britterne, rimeligen dem af Wales, en svar Krig, og plyndret meget i deres Land, og som Kongen ei var fornøiet hermed, saa kom han nu til ham, for at forlige sig med ham. Imidlertid blev dog Sivard med sine Folk staaende paa Broen indtil Eadulf kom tilbage, og da afhug han hans Hoved, skiulte det under sin Pels, og gik ind for Kongen, bedende ham om Jarldømmet af Northumberland, som nu var ledigt; Men da Kongen antog dette for Spøg, saasom Eadulf nyligen var gaaet fra ham, saa kastede Sivard hans Hoved for Kongens Fødder. Som nu Eadulf ei stod sig vel med Kon-

Harde-Knud. Aar 1041.

Harde-Knud. Aar 1041. gen, saa blev Sivard strax forlehnet med hans Jarldomme, hvoraf jeg slutter, at denne Sag har været overlagt imellem Kongen og Sivard. Mange af de Store skulle og have raadet til Sivards Ophøielse til Jarl af Northumberland, saasom det Land plagedes da meget af de Norskes Indfald, venteligen dem fra Orkenøerne og Suderøerne; og derfore sagde de, at man skulde overgive den lille Diævel til den store Diævel. Paa Tilbageveien fandt Sivard sine Folk endnu i Kamp med Eadulfs, hvilke bleve alle dræbte, og derpaa begravne paa St. Clementis Kirkegaard, som deraf fik Tilnavn af den Danske, da alle de Dræbte vare af det Folk. Saaledes blev Sivard Jarl over Northumberland fra Humber indtil Tweed, saa og over Cumberland og Westmoreland, at sige over alt hvad Eadulf havde besiddet, og kommer det mig for, at Ulf, Thoraldi Søn, der besad Vest-Delen af Deira, har ogsaa staaet under ham. Siden fik han og Grevskabet Huntindon i Forlehning, hvilket han alerede besad Aar 1051, og var altsaa en mægtig Herre. Fordi han var meget tyk og fed fik han Tilnavn af hin Digre, og skal han have været stor, næsten som en Kiæmpe. Han var tvende Gange gift, først med en Mathildis, Moder til hans ældste Søn Asbiörn Bulax ɔ: den meget Svigefulde, og siden med Elfled, en Dotter af den Northumbriske Jarl Aldred, Eadulfs Broder, og Uthreds Søn. Med hende avlede han den bekiendte Valtheof. Saasom hun var en Dotter-Dotter af Bisp Aldun i Durham, saa tog Sivard en Del Gods fra bemeldte Stigt, som hendes Farfader Uthred havde givet did, og overlod det til sin Hustrue. Besønderligt er det, at hun havde tvende Søstre af samme Navn Elfled. Grev eller Jarl Eadulf havde været gift med Sigrid, Dotter af den Tein eller Thanus Kilvert, Ligulfi Søn, i Eoverwicshire, det er:

York-

Yorkshire, og af Ecgfrid, Bisp Alduns Dotter, som først havde været gift med Eadulfs Fader Uthred. Etheldrithe, en Søster af Sivards Gemahlinde Elfleda, ægtede Orm Gamles Søn, Tein i Eoverwicshire. Alt dette fører jeg an, saasom de fleste Navne paa disse Personer ere Danske. Udi dette Aar inddrev Hardeknud af al Magt den paalagde Skat, og sendte sine Huskarle derfor om i Landet, af hvilke tvende, Feadar og Thorsten, komme, da de for strængt indkrævede Skatten, i Strid med Borgerne af Worcester, som den 4 Maji dræbte dem øverst i et Taarn, hvor de havde skiulet sig. Dette burde straffes, men Straffen blev dreven for vidt; Kongen sendte did Thuvi, Greve over endel af Mercia (a), Leofric af Mercia, Godvin af Vest-Saxen, Sivard af Northumberland, Roni af Herford (b), og alle andre Grever i England, sampt næsten alle sine Huskarle, og en stor Hær med Befaling at dræbe alle Mænd, at plyndre og opbrænde Staden, og at ødelegge Landet der omkring. Venteligen har man anseet dette for Begyndelsen til et Oprør mod den Danske Regiering, og derfor har man belavet sig saa stærk og længe paa Straffen, som ei blev iværksat førend den 13 November, og varede i 4 Dage; Dog bleve ikkun faa af Indvaanerne dræbte eller fangne, saasom de havde i Tide taget Flugten. En Del af dem flygtede og til Beverey i Severne-Floden, og forsvarede sig der ved en opkastet Befæstning saa længe og vel, indtil de finge Lov at vende frit hiem. Paa den femte Dag blev Byen opbrændt, og vendte derpaa Hæren tilbage med stort Bytte. Til denne Haardhed bragtes Kongen især ved den onde Alfric, Erkebisp i York, som var vred paa Indvaanerne i Worcester,

Harde-Knud. Aar 1041.

(a) Saaledes forklarer jeg *Mediterranei*. (b) *Magesætenses*.

Harde-Knud. Aar 1041.

ster, fordi de vare Aarsag i, at han havde mistet Bispedømmet der, da de ei vilde antage ham. Men denne Grumhed skilte Kongen ved Engellændernes Kiærlighed, som venteligen var. Ulykkeligt er det Land, som haver Regentere, der ved haarde og umaaselige Skatter først twinge deres Undersaatter til Opstand, og siden straffe dem uden Skaansel. De betænke ei, at Folket vaer til forend Kongen, og at det er hans Skyldighed at befordre sit Folkes Beste. Men saa tænkte ikke Harde-Knud, forledet af sine onde Raadgivere; thi Skatten han havde paalagt Worcester, var saa stor, at Kirkens Prydelser bleve borttagne til at betale den. Iblant hans Yndlinger var og en vis Spiritus, som ligeledes havde været hans Broders Haralds Yndling, og hvis Broder Earnwi, Forvalter paa noget af Worcester Kirkes Gods, overlod det til denne sin Broder, som derfor siden, venteligen efter Kongens Død, blev fordreven af gandske Engelland. Simund, en Dansk, Grev Leofries Mand, plagede og saa længe Besidderne af Crohlea, som stod under Worcester Kloster, at Klosterets Prior Ægelwin derover tilsidst overlod ham det. Ved saadanne og flere Gierninger blev det Danske Regimente forhadt i Engelland, og som det derhos var ogsaa svagt, saa gik det derfor saa let til Grunde efter Harde-Knuds Død. Som en Virkning af Oprøret i Worcester var det vel, at der ikkun siden betaltes Skat til 32 Skibe, som beløb sig til 11048 Pund. Rimeligen har Harde-Knud sendt den halve Del af Flaaden hiem til Danmark, da han nu troede sig noksom befæstet paa Thronen. Dog maatte Engellænderne foruden dette ogsaa give en stor Del fede og stort Qvæg. I Anledning af denne store Skat saae Brithwold, Abbed af Glastonbury, sig nød til at sælge og pantsætte Kloster-Godset. Imod visse Klostere viste Harde-Knud sig dog meget gunstig;

gunstig; Saaledes gav han til Abbediet Glastonbury et Skrin at bevare St. Benigni Ben i; Abbediet Edmundsbury stadfæstede han ved sit Brev alle dets Friheder, og var det underskrevet af ham selv, Dronning Emma, og alle de Store. Dette Diploma begyndte saaledes: In nomine sancte Trinitatis. Derved befriede han Abbediet, hvor Wido da var Abbed, fra alle Skatter og Paaleg, og fra al bispelig Myndighed og Tilsyn, og det under stor Straf, og desuden at give 30 Talenter i Guld til Kongens Skatkammer, hvilke skulle beløbe sig til 10000 Pund; En Regning jeg ikke forstaaer. Ja han berigede det af Ramesey endog paa andres Bekostning, i det han afskaffede den hellige Pegæ Kloster i Peikirk, og lagde alt dets Gods under det andet, bevæget hertil ved Penge, som Abbeden af Ramesey gav ham, og ved Grev Godvins Forestilling; Til Klosteret af Ramesey gav han og Fedford, og ligeledes han og hans Moder Alfgiva (eller Emma) den østre Deel af Hemmingford, for sin Faders Kong Knuds Siæl, og for begge deres Siæle, nemlig hans egen og Moders. Disse Diplomata bleve udstædde paa Angel-Saxisk, men man har kun et Udtog af dem paa Latin i Kloster-Kroniken af Ramesey. Til samme Kloster gav han og 5 Huder i Gillinge Sogn. Denne Gavmildhed betalte og Munkene af dette Kloster ham rigeligen igien ved at berømme ham i deres Kronike. De sige, at han strax efter sin Ankomst til Regimentet overflød af Gavmildhed, og berigede Kirkerne efter sin Faders Knuds Exempel, eller snarere efter sin Moders Emmæ, og at han var en Mand af et rosværdigt Gemyt, og af en besynderlig Godhed imod Elendige. Til St. Cuthbert eller Kirken i Durham gav han alt Landet mellem de Floder Tees og Tine, og fik Kirken i Winchester de tvende Jorder Pippesmenstro og Westwode. Bisp

Hardeknud. Aar 1042.

Lyving

Harde-Knud. Aar 1041. Lyving af Worcester gav med Tilladelse af Harde-Knud og Hertug Leofric i Mercia, 2 Huder i Elmlæh til sin troe Tiener og Mand Ægelvin. Dette Diploma er endnu til paa Latin med Angel-Saxiske Bogstaver, og underskrevet af de Hertuger Godvin, Leofric, Harald, og blant andre Thani af Odda, Atsere, Thuvi. Denne Harald mener jeg at have været Godvins Søn, hvorimod dog strider, at han neppe i dette Aar har kunnet være saa gammel, at han allerede kunde være Dux eller Jarl; Eller og maae det være Harald, Thorkils Søn, som fulgte med Kong Svend til Norge, og venteligen med ham til Danmark igien, og med Harde-Knud til Engelland, hvilket bestyrkes derved, at Haralds Enke forlod England Aar 1044. En vis Wulstan, med Tilnavn Wilde-Prest, skiænkte med Harde-Knuds Tilladelse sin Fæderne Jord Turroche til Christ-Kirke i Canterbury (12).

Den Danske Prinds Svend, en Søn af Ulf Jarl, og af Estrid, Knud den Stores Søster, forlod Sverrige og Kong Anunds Tieneste, efterat have været der i 12 Aar, som maae regnes fra Slutningen af 1027. Venteligen har han altsaa draget fra

(12) Lang. T. 3. p. 288-291. 299. 300. Monast. Angl. T. 1. p. 21. 128. 129. 131. 979. 980. Evidentiæ eccl. Christi c. 2224. 2225. Sim. Dun. c. 82. 179. skal være 181. 204. Bromton c. 945. 946. Knyghton c. 2326. Chr. Sax. p. 156. W. Malm. l. 2. c. 12. p. 76. 77. De Pontif. l. 3. p. 270. 271. Rog. de Hov. p. 424. 439. M. Westm. p. 211. F. Vig. p. 624. Ingulph c. 911. Hist. Ramesiens. c. 97-100. 102. p. 448-450. Monast. Angl. T. 1. p. 21. 289-291. Lel. itin. T. 8. p. 10. App. ad Smith's Bedam p. 780. Hemingi Chart. T. 1. p. 249. T. 2. p. 599. Wanleji catal. p. 303. W. Malm. in Adami de Domerham Hist. Glast. T. 1. p. 89. Whartoni Angl. sacr. T. 2. p. 35. Alur. Beverlac. l. 9. p. 132.

fra Sverrige i Begyndelsen af 1040, og rimeligen til Danmark; Men i dette Aar agtede han sig til Engelland, for at besøge sin Fætter Harde-Knud, med hvilken han var næsten af lige Aar. Underveis blev han ved Storm dreven ind til Hadelerland, hvor han efter de Tiders nordiske Sæder begyndte at plyndre, men blev fangen af Erkebisp Bezelins Folk, som bragte ham til deres Herre. Dog Erkebispen tog vel imod ham, og ledsagede ham til Bremen, indgik Venskab med ham, og lod ham kongeligen beskiænket drage bort efter nogle Dages Forløb. Dette fortaalte Svend selv mange Aar efter, da han var bleven Konge, til den bekiendte Skribent Adam af Bremen, og kunde ikke nok rose Erkebispens Gavmildhed og Legems Skikkelse, sampt den Rigdom, han havde seet i Bremen. Svend kaldes af Islænderne og de Norske efter sin Fader Ulfssön, men af de Danske Skribenter Estrithsön, fordi det var efter hans Moder at han giorde Paastand paa det Danske Rige, og at de Danske ogsaa antoge ham siden til Konge. Desuden var det meget brugeligt i Sverrige, hvor Svend saa længe havde opholdt sig, at kalde sig efter sin Moder. En Skik, som efter Stiernmans Vidnesbyrd ei ophørte der forend i Carl den IX. Tid. Bisp Rudolph af Slesvig var nærværende ved Indvielsen af det Kloster Arken i det nu værende Magdeborgske. — Den Norske Kong Magnus lod giøre et Skrin af Størrelse og Skikkelse som en Ligkiste, besætte det med Guld, Sølv og Ædelstene, og legge sin Faders Lig deri. — Casimir, den Polske Prinds, blev af sine Landsmænd kaldet tilbage, og af den Tydske Henric understøttet, hvorpaa han erlangede sit Fædernе Rige, som imedens havde lidet meget, saavel af Bøhmer som Russer, hvis Konge Jaroslaw giorde endnu dette Aar et Tog til Masovien paa Skibe op ad Floderne. — Den Ostmaniske Kong

Harde-Knud. Aar 1041.

Harde-Knud. Aar 1041. Sihtric af Dublin døde, og havde sin Søn Anlav til Eftermand. Det lader at denne Konge haver ogsaa regieret over Øen Man, og havt der sin Søn Godred til Eftermand, i det mindste regierede Godred, Sihtrics Søn, der Aar 1066. Den Ostmaner Sihtric, Murchards Søn, stiftede Abbediet Inis-Phadruig, eller St. Patricks Øe, og indførte der regulaire Canonici af St. Augustini Orden. — Udi Italien vovede den Grækiske Feltherre Dulchianus et Slag med Arduin og hans Normaner den 11 Martii ved den Flod Labento i Apulien, men blev aldeles slagen, og fulde i dette Slag mange Russer, som vare sendte Grækerne til Hielp, og deriblant uden Tvil Vareger, hvorpaa Normanerne valgte til Anfører Athenulph, Broder af Pandulph III, Fyrste i Benevent, hvorefter de den 4 Maji ved Ofarto, ei langt fra Cannas, atter sloge Grækerne, og erhvervede meget Bytte. Dulchianus flyede til Bari. I dette Slag fulde og mange Russer, og vare Grækerne 18000 Mand stærke foruden Trossen, men Normanerne ikkun 2000 (13).

Aar 1042. Til Bisp Ælfwin i Winchester gav Harde-Knud en Hud i Seolescumb. Diploma er endnu til i en Papirs Afskrift, men utrokt, paa Latin, dog saaledes, at Grændse-Mærkerne ere paa Angel-Saxisk; Ved Aar 1700 eiede en vis Baronet Simon d'Ewes

i Suffolk

(13) Ad. Br. l. 2. c. 55. p. 31. Schaten Annales Paderb. p. 522. Snorro i Magni Godes Saga c. 11. Sommersberg Script. Siles. T. 1. p. 5. 21. 22. Dlugossus c. 213 — 217. Kadlubko p. 13. 14. Martinus Gallus p. 70. Waræi Ant. Hib. p. 138. 139. 170. Ma-Geoghegan T. 1. p. 421. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 219. Chron. Barense in Murat. Ant. Ital. T. 1. p. 34. Sacheverell account of Man p. 28. Lang. Scr. T. 3. p. 213. Stiernmans Swea och Götha Höfdinga Minne p. 359. 360.

i Suffolk dette Diploma; Da nu en god Afskrift heraf er kommen mig til Hænde, saa haver jeg ladet det trykke bag ved denne Tome. Nu findes det iblant de Harleyanske Manuscripter i Museo Britannico. Paa sin Kongsgaard Suttun gav Harde-Knud 10 Huder i Farnberg til Klosteret af Abbendon. Dette Diploma findes endnu i den Cottonianske Bogsamling. Bisp Lyfing af Worcester gav og med Tilladelse af Kong Haardacnut, som han kaldes, og af Leofric Dux (Greve, Jarl) i Mercia 6 Huder bort i Beonetleag til sin troe Tiener Æthelric, saaledes at han igien maatte overlade dem til tvende af sine Arvinger, hvilke han vilde, men efter deres Død skulde de igien falde til Kirken af Worcester. Dette Diploma er paa Latin med Angel-Saxiske Bogstaver, men Grændse-Mærkerne i Angel-Saxisk Sprog, og findes trykt bag ved Smith's Beda. Da nu disse trende Diplomata ere givne i det Aar 1042, saa vises herved uimodsigeligen, at Harde-Knud er først død 1042, og ei 1041, som den Saxiske Kronike og flere historiske Skrifter ville. I Begyndelsen af det Aar 1042 opholdt Harde-Knud sig i Worcester, og da døde der Edmund Bisp af Durham. Eadred, som var den anden næst ham, borttog da meget af Kirkens Skat og gav Kongen, og blev derfor beskikket til Bisp i Durham, men døde 10 Maaneder derefter. Dette har uden Tvil været en af denne Konges sidste Forretninger, thi han døde hel hastigen den 8 Junii paa en Tirsdag ved følgende Leilighed: Han var paa et Bryllup, som Osgod Clape, en meget fornem Mand, gav til sin Dotter Gyde, der fik en Dansk Mand ved Navn Tove hin prude. Brylluppet holdtes paa det Landgods Lambeth, ei langt fra London. Kongen stod der med Beggeret i Haanden, og drak med flere Mænd Bruden til, var glad og vel, men fik paa eengang et Slag, faldt ned til

Harde-Knud. Aar 1042.

Harde-Knud. Aar 1042. Jorden, og forblev siden uden Mæle indtil han døde bemældte Dag, og havde da neppe begyndt sit 25 Aar, hvorfor og nogle skrive, at han døde i sin feireste Ungdom. Han var ellers meget sygelig, som Forfatteren af Hertug Wilhelms Levnet vidner, hvilken legger til, at han derfore havde Gud mere for Øine, og regierede ei med den Grumhed, som hans Fader og Broder, men slægtede mere sin Moders Æt paa, hvorved maae agtes, at de Normaniske Skribenter af Kiærlighed til deres Prindsesse Dronning Emma, berømme hende især og Søn Harde-Knud mere end Sandheden taaler; Thi af de Engelske Skribenter, de beste Vidner om deres egne Kongers Forhold, er det klart at Knud, efterat han var bleven rolig Besidder af Thronen, regierede meget lemfældigere end Harde-Knud. Imidlertid lader det, at denne Konge ei haver været saa haard af sig selv, men snarere gavmild, vellystig, svag og overmaade hengiven til sin Moder, hvilken derfor med Hertug Godvin paatog sig Regierings-Byrden, og det til hendes Søns største Fornøielse, som skyede Arbeid. Henric af Huntindon skriver derfor om ham, i henseende til hans Gavmildhed: Han var af et got Gemyt, og venlig mod sine; Dog denne hans Gavmildhed artede ud til Ødselhed, saa at han og Broder Harald tilsatte i deres Regimentes Tid deres Faders efterladte anseelige Skat. Med faae Ord: Harde-Knud var, som de i hvis Hænder han faldt, og bør derfor alene have Stæd iblant de Konger, der tiene til at mærke Tiden. Saasom hans Minde ikke var elsket i Engelland, saa blev det Rygte udspredet, som findes hos nogle Skribenter, at han døde i en Fæstald. Men dette er derimod vidst, at han efterlod sig aldeles ingen Livsarvinger. Hans Danske Regimente varede paa 7 Aar, og hans Engelske i 2 Aar, hvilket sidste ei alene vor Saxo siger, der dog synes uretteligen at udstrække det til Danmark med, men

endog

endog de Islandske Skribenter, Snorro og Forfatteren af Knytlinga-Saga, ja ligeledes de beste og fleste Engelske Historieskrivere, som bestemme det noiere, nevnlig at han regierede 2 Aar mindre 10 Dage; Da han nu døde Aar 1042 den 8 Junii paa en Tirsdag, saa viser dette, at de have regnet hans Regimente fra Aar 1040, den 30 Maji, rimeligen enten den Dag, paa hvilken de Engelske udvalgte ham, eller og den han udi Brügges imodtog Kronen paa, hvilket sidste jeg snarest troer, saasom der endda bliver ikkun halvtredie Maaned tilovers, udi hvilken Tid han reiste til Danmark, kom tilbage til Brügges, drog til Normandie, og ankom i Engelland. Hvor lidet de Engelske have været fornøiede med ham, kan sees af følgende Vidnesbyrd: Knyghton skriver om ham: Han giorde intet berømmeligt, Rudborne: De skiælmske Store, saavel Danske som Engelske, udvalgte ham; Florentius af Worcester: Fast alle Store valgte ham, tænkende at de giorde vel; Matthæus af Westmünster: For den Behandling med hans afdøde Broders Haralds Legeme blev han forhadt hos alle dem, der forhen havde ønsket hans Ankomst; Wilhelm af Malmesbury: Imod sin Broder (nevnlig Edvard) og Søster viste han sig broderlig, men udi andre Ting unøden, og paadrog han sit Rygte en Plet, og skilte sig ved Folkets Kiærlighed formedelst Tildragelsen med Worcester; Ingulph, som har været Harald god: Han udspyede sin Aand i et Giæstebud blant Beggerne; Rossus: Hans Død indtraf til hele Engellands største Glæde; Aluredus af Beverley: Han opførte sig saa grusom i Riget, at han blev forhadt af alle dem, som forhen hæftigst havde ønsket hans Ankomst, da han var fraværende. Sorgeligt, men lærerigt Exempel for Fyrster, at de ei skulle overlade sig til onde Raadgivere, men selv antage sig Regieringen. Harde-Knuds døde Legeme blev begravet i

Harde-Knud. Aar 1042.

Harde-Knud. Aar 1042.

Winchester i det nye Kloster hos hans Fader Knud, og gav Dronning Emma for hans Siæl mange Prydelser af Guld, Sølv, Ædelstene, Belter og Klæder til Klosteret, sampt stadfæstede det de twende Jorder Westwode og Periperminster, Harde-Knud forhen havde givet did, thi hun besad mange Eiendele, som Ethelred havde skiænket hende i Morgengave, og Knud og Harde-Knud siden stadfæsted hende saaledes, at hun kunde give dem til hvem hun vilde. Aar 1662 den 15 Julii var endda Harde-Knuds Ligsten at see i Winchesters Domkirke, som Rajus vidner, og derpaa følgende Skrift:

Qvi jacet hic regni Sceptra tulit Hardecanutus
Emmæ ac Cnutonis natus & ipse fuit.

Det urrøkte Islandske Skrift Morkinskinna (a) hos Torfæum har ladet sig forlede af de Norskes Had mod Alfifa til at fortælle, at Harde-Knud døde i Danmark, forgivet af hende paa sit Skib udi Limfiorden, hvilken Død hun havde tiltænkt den Norske Kong Magnus, som da var der tilstæde i Besøg hos Harde-Knud. Nogle ubetydelige Engelske Skribenter berette om Harde-Knud, at Kongen af Skotland stod under ham, hvilket ikke er troligt, hvorvel det siges i den Engelske Kong Edvard I. Brev til Paven, men rimeligere er det, som de fortælle, at han levede i Fred med Skoterne. Hans Fornavn Harde, Horde eller Harthe

(a) Det samme fortælles i Magni Godes Saga udi Flateyarbogen col. 764 og 765, og legges til, at Alfifa undkom, og at Magnus vendte ufortøvet tilbage til Norge, hvilket sidste er nok til at giøre Fortællingen mistænkt, som desuden giøres aldeles til intet ved det de Engelske eenstemmigen berette, at Harde-Knud døde i England.

Harthe have mange, hvoriblant vor Svend Aagesen, oversat paa Latin ved durus, og endel Engelske, ja endog Emmæ Lovtaler, ved fortis og velox, og legger den sidste til, at harde betyder dette paa Tydsk, og at han med Rette forte dette Navn, fordi han i begge Dele, ja i alle Dyder overgik alle sin Tids Mænd. Man kan nok mærke, at Harde-Knud regierede da Emmæ Lovtaler skrev. Imidlertid er intet rimeligere, end at han er bleven opkaldet efter sin Oldefaders Farfader, og denne faaet det Navn, fordi han var fød i Hard-Syssel udi Jylland. Mærkeligt nok er det ellers, at paa det Irske Sprog betyder Ard ædel, og ligeledes hoi; Hardh i det Walske hændig, smuk; Art i det Persiske stor; Hardi paa Fransk dristig; Hart paa Tydsk det samme som hard, haard paa Dansk, saa og stærk, som Sagittarius vil, hvorfore det ikke er at undres over, at man har oversat Harde-Knuds Navn paa Latin ved durus og fortis. Naar den Skotske Skribent Hector Boethius vil, at de Engelske i et Opror dræbte de Danske, og at Harde-Knud omkom sig selv for ei at falde i deres Hænder, saa veed jeg ikke hvorfra han har taget dette. Nogle af vore Skribenter skrive denne Konges Navn Hortha Knut, andre Hartknud, Harthæknut, Islænderne Haurda-Knutr, og Hörda-Knutr. Svend Aagesen feiler endnu mere end Saxo, der kun lader Harald og Svend døe for Faderen Knud den Store, naar han lader endog Harde-Knud døe for ham, leggende til, at Knud den Store derpaa beskikkede sin Søsterson Svend til Konge i Danmark, hvilket vensteligen er alene opfundet, og alt for hastig troet af Svend Aagesen, for derved at skiule Svends Opforsel mod Magnus, og at giore denne fremmede Konge til en uretfærdig Besidder af den Danske Throne, sampt for desmere at vise Svends og Affkoms Ret til Kronen. En anden unævnt Dansk Skribent hos Langebek,

Harde-Knud. Aar 1042.

som

Harde-Knud. Aar 1042.

som kun har givet en Konge-Følge, udelader endogsaa Magnus, og sætter strax Svend Estrithsön, men denne Skribent udelader ogsaa Knud den Store, ved det han blander Sønnen Harde-Knud med ham. Et gammelt Islandsk Necrologium henfører Harde-Knuds Død til den 13 Februarii, men Langebek viser at dette er urigtigt, og at den 8 Junii bliver hans Dødsdag. Udi hans Tid blev den første Grund lagt til Byen Yarmouth i Ost-Angeln, thi nu bleve paa det Sand, Floden havde øret op, og hvor Vand havde gaaet i hans Faders Tid, Hytter bygde til at sælge Sild og anden Fisk i, hvormed saavel Engelske som andre Fremmede, og venteligen deriblant Danske, handlede; og saaledes forblev det fra 1040 til 1090, da et Capel blev bygget, og siden Aar 1100 Huse. Besynderligt og hel urigtigt er det, naar Andreas Bureus hos Scheffer siger, at Harde-Knud noget for Aar 1050, efterat han var kommen hiem fra England, lagde de 9 Hierter til de 3 Løver, som de Danske Konger forhen havde fort i deres Vaaben, da dog intet Rige havde endda noget Vaaben. En Engelsk Skribent vidner, at det Engelske Folk forfaldt under Harde-Knuds Regimente meget til Overdaad, ei alene i Mad og Drikke, men og i Klæder og anden Opførsel. Til Ramesey Kloster gav denne Konge Hemingford. En gammel Sagn vil, at Mariæ Kirke i Randers skal være Aar 1040 bleven i denne Konges Tid bygget af de Engelske, som da flittigen besøgte Havnen der, eller maaskee snarere af de Danske selv, som have fort Præster did fra Engelland. Hos Spelman i Vita Ælfredi er N. 33. paa den 5 Tavle en Mønt af denne Konge. Hos Fountaine findes Tab. 8. fire; Alle af Sølv slagne i London, Bath, Worcester; Paa dem har han Skieg, og Hielm paa Hovedet, dog intet uden en Perlesnor paa en af dem; Allevegne kaldes

han

han der Hardacnut Rex. I vor Konges Mønt-Samling forekomme 7 af hans Mønter, og har han intet tydeligt Skieg uden paa den sidste, som er usædvanlig stor for de Tider, og slagen i Winchester; De øvrige i Bristol, Lincoln, London, Lindei, uden Tvil Lindsey, Huntindon. Paa nogle er han vidst uden Skieg, og paa N. 5. skrives han Hardecnit. Han har Harnisk paa, sampt Scepter i Haand paa nogle, hvis øverste Spidse er ziret med en Lilie, ligesom paa hans Broders Harald Harefods. I Keders Irlandske Mønter tilhører N. 208. denne Konge. Keder de nummo aureo Othini p. 70. har en Mønt, paa hvis Avers staaer Harthecnut, og Revers: Outhincar on L; Denne Mønt tænker jeg at være slagen i det Skaanske Lund, thi man har en anden af Kong Magnus, Harde-Knuds Eftermand i Danmark, som har næsten-samme Præg; Og feiler uden Tvil den lærde Wilde, naar han ved Outhencar ei vil forstaae en Møntmester, men den bekiendte Othincar den yngre, hvilken dog ei var Bisp i Lund, men i Ribe, hvortil kommer, at det da var en almindelig Skik at sætte Møntmesterens Navn paa Reversen. Samme Mønt synes at være den anden i Kongens Mønt-Samling. Mønt-Mesternes Navne ere: Outhencar, Aslac, Edestan, Leofvine, Vulfri (c) (14). Harde-Knud. Aar 1042.

Saa-

(14) Wanleji catal. p. 308. 222. 237. 303. App. ad Smithii Bedam p. 781. Sim. Dun. c. 34. 181. Saxo l. 10. p. 202. Rad. de Diceto c. 474. Bromton c. 934. Knyghton c. 2325. tillegger Harde-Knud urangeligen 3 Aar, eller paa 3, hvilket sidste dog nok gaaer an, naar man regner lige fra hans Broders Død af, c. 2328. 2329. Snorro i Magni Godes Saga c. 18. Knytlinga-S. c. 21. p. 36. Whartoni Angl. Sacr. T. 1. p. 236. 290. 701. T. 2. p. 35. Chr. Sax. p. 156. Vita Guilielmi Ducis p. 179. W. Gemmet. l. 7. c. 11. p. 271. F. Vig. p. 623. 624. M. Westm. p. 111.

Magnus den Gode. Aar 1042.

× Saasnart Magnus spurgde til Norge, at Harde-Knud var død, affendte han strax Sendebud til de Store i Danmark, især til dem, som havde besvoret Eeden imellem ham og den Afdøde, og paamindte dem om det giorte Forlig, lod dem og

p. 111. 112. W. Malm. l. 2. c. 12. p. 76. 77. H. Hunt. p. 365. Rog. de Hov. p. 439. Ingulph. p. 895. Fordun l. 4. c. 45. p. 688. Chr. de Mailros p. 156. Chr. de Burgo p. 40. Monast. Angl. T. 1. p. 33. 980. 239. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 4. c. 2. p. 231. 232. Sprottus p. 111. tilskriver Harde-Knud en Regiering af 2½ Aar. Hist. Rames. c. 102. p. 450. Annal. Burt. p. 247. Otterbourne p. 84. 57. Enc. Emmæ p. 172. Lel. itin. T. 4. p. 166. T. 8. p. 46. Rossus p. 179. 106. Lel. col. T. 1. p. 25. 527. 587. T. 3. p. 316. T. 4. p. 37. T. 5. p. 285. 286. Lhuyd's Archæol. Brit. p. 5. 7. Alured. Beverlac. p. 119. Langtoft's Chron. p. 56. Rob. de Monte p. 722. Menage Dict. Etym. p. 391. a. v. hardi. Caseneuve ad calcem Menagii p. 63. a. v. hardi. Fourmont Reflex. T. 2. p. 358. Boethii Hist. Scot. l. 12. f. 255. p. 2. Gram in Meurs. c. 194. not. d. c. 201. not. b. Bouquet T. 11. p. 352. 282. Langebek Script. T. 1. p. 17. 22. 29. 38. 55. 56. 67. 269. 425. T. 2. p. 158. 397. 427. 505. 506. not. x. hvor et Necrologium vil henføre Harde-Knuds Død til den 13 Febr. Scheffer de regni Sveciæ insignibus p. 139. Sagittarius de Eccardo I. Sect. 1. §. 2. Lang. T. 2. p. 556. hvor Forfatteren af Chronicon Scibyense blander sammen Knud den Store og hans Søn, som han kalder Canutus durus T. 3. p. 42. De Islandske Annaler, Arnæ n. 411 og 427, som ville, at Harde-Knud døde 1041, hvorimod n. 412. 410. 413. 424. have det rettere 1042. Udi de Tronhiemske Samlinger, som jeg haver udgivet under Philalethi Navn, T. 1. p. 94 og 95. haver jeg i kort Begreb forestillet Characteren af Harde-Knud og hans Regimente. Lang. T. 2. p. 491. not. m. Gram in Meurs. col. 132. not. b. Ran. Higden p. 211. Danske Atlas T. 4. p. 362. 374. Morkinskinna i Arnæ n. 316. 410. p. 31-33. i min Afskrift. Rays Remains p. 309. Wildes Indl. T. 2. p. 495. I Flateyar-Annalerne col. 877. henføres urigtigen Harde-Knuds Død, Magni Ankomst til Regieringen i Danmark, ja Slaget paa Lyrskovs Hede og Jomsborgs Erobring til 1041.

og tilligemed vide, at han i samme Sommer agtede sig med sin Krigsmagt til Danmark, for at tage Riget i Besiddelse, eller og at sætte Livet til der. Herom haves endnu følgende Sang af Arnor Jarlaskald: „Med herlig Veltalenhed blev Jarlernes „Herre begaved, Alt hvad Rovdyrenes Føder Talte, opfyldet „blev. Der Kongen sig færdig sagde, Enten snart døe, og fal„de i den Haarde Strid, under Ravnens Kløer, eller Danmark „faae." Derefter stævnede Magnus alle Lænshøvdinger og mægtige Bønder til sig, og samlede Langskibe og meget Folk, hvorpaa han seilede med 70 store Skibe fra Norge, hvilket besynges af den Skald Thiodolf. Selv var han paa det store Skib Visunden, eller Ur-Oxen, som hans Fader havde ladet bygge, og som havde over 30 Roerbænke eller Rum; Det kaldtes Visund, fordi dets Forstavn havde det Dyrs Hoved, og dets Bagstavn dets Hale. Begge Stavne, og Siderne af dem, vare forgyldte. Fra Agde-Siden satte han ud, og lod staae over til Jylland, hvor han lagde ind i Limfiorden. Efter al Anseende maae dette dog være skeet ud paa Høsten, efterdi Arnor Skald, af hvilken haves tvende Viser herom, siger, at Visunden beklædtes med Rimfrost. Da og Magnus har venteligen ei kunnet faae Harde-Knuds Død at vide forend sidst i Junii, eller først i Julii, saa er det rimeligt, at han ei har kunnet blive færdig med sin Udrustning, og komme til Danmark for i August eller maaskee i September, thi senere kan man ei vel lade det skee, for de Tings Skyld, han udrettede der. Ved Ankomsten holdt han strax Thing paa adskillige Stæder, og stævnede Almuen til sig, og især dem, som havde besvoret Forliget, og paa disse Thing fordrede han Riget. Alting gik ham efter Ønske, og det for mange Aarsager: De ypperste Landshøvdinger vare de, som havde besvoret

Magnus den Gode. Aar 1042.

Magnus den Gode. Aar 1042.

Forliget, og givet deres Sønner til Gisler, og derfor, da de vilde holde deres Eed, saa fremmede de Sagen meget hos Folket; Saavel Hovdinger som Folk havde ingen Lyst til Krig, thi Knud den Stores Afkom var uddød, og de, som vare ham længre ud beslægtede, vare fraværende: Svend, hans Søstersøn, var i Engelland, og Harald, som var gift med hans Søster-Dotter, var paa en Pillegrimsreise til Rom; Magnus var desuden mægtig, en anseelig Krigshær gav hans Nærværelse Vægt, han var ung, beleven og omgiængelig; Danmark havde og tabt mange af sine beste Folk ved Knuds idelige Krige, mange af dem havde nedsat sig i England, og mange vare endnu der, som havde fulgt Harde-Knud did; Hertil kom det Glimrende, at paa denne Maade kunde tvende Riger Danmark og Norge igien blive foreenede sammen, og det uden Sværdslag; Paa den overtroiske Hob virkede det og meget, at Magnus var en Søn af St. Oluf, af hvis Helligdom og Jertegn da gik stort Rye og Rygte. Som nu alle Ting gik got, saa lod Magnus stævne et stort Thing til Viborg, hvor de Danske pleiede, som Snorro skriver, fra gamle Tider af at vælge deres Konge, og blev han der uden Modsigelse antagen til Konge over gandske Danmark, og Troskabs-Eed aflagt til ham. Dette Rige, som nu i lang Tid havde været vant til at herske over andre Lande, og at gaae frem i Magt, havde alerede, som Forfatteren af Knytlinga-Saga siger, tabt den med Store-Knuds Død, og nu antog det et fremmed Riges Konge, og kunde ei engang beholde sin egen Konge; blev derved paa en vis Maade et andet Rige underdanig, thi det skeer fast altid ved saadan Leilighed, at Regenten opholder sig i det Land, hvor han er fød, hvis Store og Folk ogsaa søge at trække ham til sig, heldst naar de ligge saa nær, som Danmark, Norge og Sverrig, og saa slæber det andet

det Rige efter. Vel sandt, at Store Knud opholdt sig mest i Engelland, men dertil giorde Dronning Emma meget, deri var og en Slags Fornødenhed, saasom det Danske Folk og Regimente var ei meget elsket der, og derfore maatte befæstes ved Kongens Nærværelse. Danmark høstede altsaa ikkun slette Frugter af sine Seiervindinger, thi det udmattede sig derved, tabte sine Erobringer, og blev et Tilleg til et Rige, det nylig selv havde hersket over med Jern-Spir. Men saaledes gaaer det altid, naar et Folk strækker sig ud over sine Kræfter, og foretager sig det Umulige. For en Tid kan alting spændes, men overspændt falder det snart igien til sin naturlige Tilstand. Lysende Exempel herpaa haves i Engelland og America udi vore Tider. Magnus reiste derpaa om i Landet, beskikkede Hovdinger overalt, og kom iblant andre Stæder til Slesvig, hvor Erkebisp Bezelin af Bremen besøgte ham, og havde med sig Hertug Bernhard af Saxen, Bisp Radulph af Slesvig, og den Danske Thiadmar, Bisp i Hildesheim. Der blev Ulfhild, som de Tydske kalde Wulfhild, Magni Søster, forlovet med Ordulf, Hertug Bernhards Søn. Efter Morkinskinna skal Keiser Henric have ladet ved Ordulf frie til Ulfhild, efter Rygtet om hendes Skiønhed, Venlighed og Forstand. Ordulf kom til Vigen i Norge, hvor Magnus da ikke var, men vel hans Moder Alfhild, der lod sin egen Dotter, men som hun ikke havde havt med Kong Oluf, sidde ved Siden af Ordulf over Drikkebordet. Men som han hverken fandt hende smuk eller artig nok, bar han ei sit Ærinde frem, og sagde Keiseren Aarsagen ved Hiemkomsten. Henric sendte ham derpaa atter afsted med sin Hilsen for at frie i sit eget Navn. Ordulf fandt nu Magnus selv, spurgde om hans Søster, og da blev Ulfhild fremled. Som han nu saae, at hun i alle Maader svarede til Rygtet, saa stod

Magnus den Gode. Aar 1042.

Magnus den Gode. Aar 1042.

han længe i Beraad, enten han skulde fremhære Keiserens eller sit eget Ærinde. Endeligen vandt Kiærlighed. Og som han hilste fra Keiseren, saa blev Ulfhild ham tilsagt som Brud. Da han havde faaet hende kom Keiseren engang til ham, og blev meget fortørnet ved at see hendes Skiønhed og Artighed, fordi han havde bedraget ham; Men da han fik alle Omstændigheder at vide, lod han sig dog stille tilfreds igien. Ved dette Ægteskab fik Magnus mægtige Bundsforvandte, og satte Danmarks Grændser paa de Kanter i Sikkerhed. Magnus blev udi Danmark til sent ud paa Høsten, og hvor han drog om blev han vel modtagen af menige Mand, som beviste ham al Lydighed. Han indsatte da Embedsmænd i Syslerne og Herrederne i det gandske Land, og gav Forlæninger til de Store. Derefter seilede han i November maaskee tilbage til Norge, og laae nogen Stund i Got-Elven. — Imedens dette gik for sig i Danmark skede en stor Forandring i Engelland, hvor Scepteret blev revet de Danske af Hænderne, fornemmeligen fordi de, ved Harde-Knuds uventelige Død, manglede en Anfører, da Svend Estrithsen ei havde Anseelse nok og Kiendskab hos dem, for at sætte sig i Spidsen af dem, hvorvel det ikke kommer mig urimeligt for, at Harde-Knud, som ei var gift, og neppe havde efter sit Legems svage Tilstand i Sinde at gifte sig, havde et Øie paa ham til at være sin Eftermand. Den snedige Emma havde vidst ogsaa giort anden Anstalt, om hun havde forestillet sig sin Søns saa uventelige og hastige Frafald. Nu fornøiede hun sig med at have Rigets fornemste Styrelse, og opholdt sig i Winchester, hvor hendes kiære Herre Knud laae begraven, og hvor Stædets Bisp Ailwin var hende til Selskab, ei uden Rygtets onde Eftertale, som maaskee den Gang har feilet, thi Ailwin maae da have været hel gammel, saasom han

han alerede 1002 fulgte med Emma over til Engelland, og var af hendes Broder Richard givet hende med som Opsynsmand, og som den der var i Slægt med hende. Ethelred havde derpaa giort ham til Greve i Southamton, men siden blev han i Knuds første Aar Munk i Winchester; Derefter Sacrista, det er Skatmester, i Klosteret, som er den største Værdighed der næst Abbedens, og endeligen ved Emmæ Middel udi Knuds sidste Tid Bisp i Winchester. Saaledes havde han fra lang Tid staaet i stor Naade hos hende, saa at Bekiendtskabet har maaskee været helt gammelt. Edvard, Emmæ og Ethelreds Søn, var tilstæde, den nærmeste Arving uden Tvist til Riget, thi Edmunds Søn Edvard var fraværende i Ungarn. Denne sin Søn havde Emma neppe under Riget, saafremt hun havde faaet Tid til at betænke sig, og hun paa nogen god Maade havde kunnet undgaae det, thi uagtet hans medfødte Fromhed og Følesløshed, saa havde hun dog Aarsag til at frygte for, at han vilde erindre sig den Ligegyldighed og liden Kiærlighed, hvormed hun havde begegnet ham. Edvard, som uden Tvil har været i London, da Harde-Knud døde, befandt sig i dødelig Frygt, saasnart han fik dette at vide, han frygtede for sit Liv, og hans Broders Skiæbne randt ham i Sinde; Riget ønskede han sig vel ogsaa. Endeligen besluttede han at betroe sig til Godvin, som den mægtigste Mand i Riget, derfore skikkede han Sendebud til ham, betingede sig Fred og Tryghed, og foreslog en Samtale. Godvin var længe tvilraadig og tankefuld; Paa den ene Side heldede han til de Danskes Side, da han tvende Gange havde været gift med Danske Fruentimmer, først med Kong Knuds Søster, og nu med Ulf Jarls, ved hvilken han var Fader til mange Sønner; Det kommer mig derfor ikke urimeligt for, at han haver tænkt paa at giøre sin Kones

Magnus den Gode. Aar 1042.

Magnus den Gode. Aar 1042.

Broders Søn Svend Estrichsön til Konge; Desuden maatte han frygte for, at Edvard kunde engang ville hævne det af ham begangne gruelige Mord paa hans Broder Alfred; men paa den anden Side var Svend ung, rask og erfaren ved sin lange Tieneste i Sverrige; Edvard derimod havde, nu han var næsten 40 Aar gammel, ei givet mindste Glimt af Hurtighed, Mod eller Myndighed tilkiende; Under den ene kunde Godvin derfor vente at blive Tiener, under den anden Herre, og altsaa at bane sig og Sønner Vei til Thronen. I saadan Forfatning gav han sit Minde til, at Edvard maatte komme til ham. Denne svage og frygtagtige Prinds nedkastede sig for hans Fødder, men Godvin reiste ham strax op. Efterat Edvard havde med mange Taarer beklaget Harde-Knuds Død, udbad han sig, at Godvin vilde skaffe ham Sikkerhed at vende tilbage til Normandie. Dog Godvin opmuntrede ham til at tænke paa Riget, forestilte ham hans Alder, hans Rettighed, hans Erfarenhed, sin Anseelse og Myndighed iblant Folket, der var saa stor, at ingen turde sætte sig imod den; Lovede ham sin Understøttelse, saafremt han vilde forsikre ham om sit oprigtige Venskab, og at han skulde være den første i Riget næst Kongen, om alle Ærespøster for hans Sønner, og om at ville ægte hans Dotter Edgitha. Edvard indgik alle Ting, og Forbundet imellem dem blev stadfæsted ved Eeder paa begge Sider. Edvard og Godvin svore ved Gud og deres Siæle, og den sidste svor desuden ved Aasynet Luca (a), en Eed han altid ubrødeligen

(a) Var et Crucifix udi Luca i Italien, som man holdt for at Nicodemus havde giort, og om hvilket tales i Bandini Catalogo Codicum latinorum Bibliothecæ Mediceæ Laurentianæ T. 3. col. 430, og anfører der et Vidnesbyrd af Bisp Guillelm i Luca, der sad fra 1330 til 1349, om et Mirakel af dette Crucifix.

deligen holdt, og hvilken den Engelske Kong Wilhelm II. siden brugte. Derefter kyste de hinanden. Saaledes fortæller Wilhelm af Malmesbury dette (a); Men da andre Skribenter ville, at Erkebisp Eadsig af Canterbury og Grev Leofric af Mercia skulle have været de, der mest befordrede Edvards Ankomst til Thronen, og at Godvin derimod hældte til de Danske, saa maae Edvard vel allerede have havt et Partie, forend Godvin erklærede sig for ham, og rimeligen have disse tvende selv raadet Edvard til at søge Godvins Venskab, da denne ubestæmte Prinds venteligen havde ellers aldrig giort det af sig selv. Dog faae Dage maae alt dette ikkun have staaet paa, siden Edvards Val var til Ende, som den Saxiske Kronike vidner, forend Harde-Knud blev begraven. Uden Tvil har man hastet saa meget for de Danskes Skyld, at de ei skulde faae Tid til at tænke sig om, og at vælge en Konge af deres Middel, hvorved enten Landet maatte paa nye styrtes i en borgerlig Krig, eller og de Engelske vedblive at staae under de Danskes Regimente. Efter al Anseende har Godvin holdt sin For-

Magnus den Gode. Aar 1042.

Efter Voigt i Nummis Germaniæ medii ævi Part. 1. Viennæ 8vo. 1783. p. 24-26. er dette Crucifix kun af Træe, og hænger i Domkirken af Luca; Voigt anfører Mønter af Keiser Otto, som han synes at holde for den fierde, hvorpaa staaer: St. Vult. de Luca, og Luca, og paa Reversen: Sanctus Vultus.

(a) Aarbøgerne af Winchester ville, at Godvin førte Edvard ubekiendt til Winchester, hvor han snart spiste med sin Moder, snart med Bisp Ailwin, uden at blive kiendt af dem, og derved tog al deres Opførsel i Agt; Men endeligen giorde Godvin ham bekiendt, og sagde: See der Eders Konge; hvorpaa han og blev antaget, endskiønt nogle imodsagde. Nu endskiønt dette er en Digt, saa tiener det dog, naar det sammenlegges med de flere Omstændigheder, til at vise, at Emma haver ingen Del havt i sin Søns Ophøielse.

Magnus den Gode. Aar 1042.

Forening med Edvard meget hemmelig i nogen Tid, thi ellers havde vel Emma ei bidraget til, at Rigets Styrelse blev overladt til ham, indtil en Konge kunde faaes. Udi Gilingham lod Godvin holde et Mode, og der udvirkede han ved sin Veltalenhed, ved den Gave, han besad, at overtale, og ved sin Venlighed, at Edvard blev samtykt til Konge. Nogle erkiendte ogsaa dennes Ret, andre bleve vundne ved Gaver, men nogle satte sig aabenbare derimod, hvoriblant uden Tvil endel Danske, til hvilke man lagde Mærke, og hvilke bleve siden uddrevne af Engelland, ligesom det og siden gik dem, der havde havt mest Deel i Harde-Knuds Udvælgelse. Derefter holdtes atter et Mode i London, hvor Edvard blev af den hele Almue vedtagen til Konge. Han fører i Historien Tilnavn af Confessor, det er Bekiender, venteligen for den særdeles Andagt han udovede, og for den Gunst, han derved stod i hos Geistligheden. Fast alle Engelske Skribenter ere eenige om, at de Engelske, især de Store, viste sig glade over, at de vare befriede fra de Danskes Herredømme, hvilket var gandske naturligt, saasom ethvert Folk lader sig ugierne regiere af Fremmede, hvilke og, om de vare end aldrig saa gode, dog jævnligen maae stode an imod de andres Sæder og Tænkemaade. Nogle, deriblant Roger af Hoveden, ville, at Bisp Lyfing, eller Living af Worcester, haver og meget hiulpet til Edvards Valg, hvilket gierne kan være, da denne Mand var altid vant til at spille en anseelig Rulle. Da Hertug Wilhelm af Normandie ogsaa meget antog sig denne Sag, for det Slægtskab som var imellem ham og Edvard, saa haver hans Magt og Anseelse vel ei heller bidraget lidet til dens Befordring, og tilligemed at holde de Danske i Engelland udi Ave. Efter Normannernes Raad blev Edvard og ved at holde Venskab med den mægtige Godvin, og

tilgav

rligav ham sin Broders Alfreds Dod. Imidlertid maae dog adskilligt have forhindret, at Edvard ei saa strax og med Rolighed kunde antage sig Regimentet, siden han ei blev kronet forend Paaske folgende Aar; Og hertil regner jeg, at hans Moder har uden Tvil lagt ham et og andet i Veien, hvilket giores troligt ved den haarde Medfart, han Aaret efter viste mod hende; Med de Danske var ei heller alting saa afgiort og rolig, endskiont de Engelske Store havde ved Eed forbunden sig sammen, at aldrig skulde nogen Dansk mere regiere i Engelland, og det mest for den Foragts Skyld, som de Danske havde udvist imod de Engelske, saa at en Engellænder maatte blive staaende paa en Broe, naar han modte en Dansk, indtil denne var gaaen over, og derhos bukke sig dybt for ham, med mindre han vilde begegnes med Hug og Slag. Ligeledes skulle de Danske og have forført de Engelskes Koner, Dottre og Piger. Rimeligen haver man ikkun havt visse særskilte Exempler herpaa, hvilke man kunde vente af et herskende Folk. Det kommer mig derfor meget rimeligt for, at endel Danske have sat sig imod Edvard, og ere derfor deels blevne dræbte, deels udjagede, hvilke derpaa begave sig til Constantinopel, og tiente iblant Varingerne. Saxo kan derfor have nogen Ret deri, at de Danske lidde Overvold efter Harde-Knuds Dod, hvorvel han meget har foroget Sagen, ved at blande denne Tildragelse med det store Mord 1002 i Svend Tveskiegs Tid, og uretteligen mænget Harald, Godvins Son, ind her; Allerheldst man finder, at mange Danske vare endda længe efter udi Anseelse i Engelland, ja blant Edvards Huskarle; Den mægtige Jarl Sivard udi Northumberland, af Fodsel en Dansk, havde vel ei heller tilladt, at man giorde hans Landsmænd Uret. De Danske bleve derfore alene udjagede, som satte sig op imod Edvard, og dette kunde saa

Magnus den Gode. Aar 1042.

Magnus den Gode. Aar 1042.

meget des lettere skee, som de vare efter Brômton's Sigende uden Hoved og Anførere. Ja Knyghton vil endog, at en vis Howne har anført Engellænderne, hvilke derfore kaldtes Howne-Her, og under hans Anførsel overvunde, dræbte, og udjoge de Danske. Hertil kommer, at Wilhelm af Malmesbury skriver om den Engelske Kong Wilhelm Conqvæstor, at han var overmaade langt fra Kong Knuds Mildhed, som lod de Overvundne blive i Besiddelse af deres forrige Fordele, hvilket ogsaa foraarsagede, at de Engelske kunde siden saa let uddrive de Danske, og tilegne sig Riget igien. Dette er tilligemed et herligt Vidnesbyrd for Knuds gode Regimente i Engelland, og giver Nøglen til Wilhelms Haardhed. Det er mig derfor meget rimeligt, at den Engelske Hockeday, eller Høitidsdag, især da den holdtes om Sommeren paa en Torsdag, paa hvilken Harde-Knud døde, er fornemmeligen indstifted for denne Engellands Befrielse fra de Danske, da det ei siden mere blev regieret af nogen Dansk Konge, hvorimod det Danske Regimente begyndte først ret at vise sig efter det paa de Danske begangne Mord 1002, hvorvel jeg derfor ikke nægter, at man jo har i Engelland selv udi senere Tider blandet disse tvende Tildragelser sammen, ja maaskee indbildet sig, at Hockeday var indstiftet til Erindring af det begangne Mord Aar 1002, og dette kan have ledet Saxo i Vildfarelse, og at henføre Mordet til den Tid efter Harde-Knuds Død, allerheldst en Dansk Kong Svend regierede 1002, og en Dansk Prinds Svend var 1042 i Engelland, og blev siden Konge i Danmark. Rossus kalder ovenmældte Festdag Hoxtuisday, vidner, at man i Landsbyerne frydede sig udi hans Tid med at trække i Touger og andet Spøg, og holder for, at den er indstiftet til Erindring af det Danske Herredøms Undergang efter Harde-Knuds Død. Spelman vidner,

Magnus den Gode. Aar 1042.

ner, at denne Glædskabsdag holdtes endda udi hans Tid paa en Tirsdag om Sommeren inde udi Landet, og at man da forfulgte, fangede og bandt hinanden, især Fruentimmer Mandfolk, og derfor mener han at Navnet kommer af det Tydske Ord hokken ɔ: beleire, omgive, ligge paa, men da dette Ord egentligen betyder at bukke sig krum, at sidde paa Huk, saa falder vel denne Udledelse bort. Men Ret har han uden Tvil, naar han mener, at den er indstifted saavel til Erindring af Mordet begaaet paa de Danske 1002, som og om Engellands Befrielse fra deres Regimente under Kong Edvard. Skinner forkaster retteligen Spelmans Ord-Udledelse, og mener, at Hock-Tid, Hoc-Day, betyder saa meget som Hoitid, den hoie, store Dag, og kommer af det Angel-Saxiske Heah-Tid, stæmmende overeens med det tydske Hoch-zeit. Jarlen af Leicester forlystede endnu Aar 1575 Dronning Elisabeth paa Kenilworth Slot med en Forestilling af en saadan Hokday. Almuen i England taler endnu om de Tiders Danske med megen Had og Affkye, og skal paa sine Stæder fremvise for Fremmede deres Ben, som en Siældenhed. Uden Tvil have de Normaniske Konger Wilhelm og de flere meget bidraget til at oppuste og vedligeholde saadant Had, for derved at giore de Engelske des mere redebonne til at staae sig bi imod de Danskes videre Anfald, thi i sig selv var Wilhelms Regimente ellers haardere end de Danskes. At de Danskes Magt haver ellers endda paa denne Tid værer stor i Engelland, kan sluttes deraf, at Edvard, saafremt man kan troe den samtidige Adam af Bremen, indgik Forlig med Svend, og beskikkede ham til sin Arving og Eftermand, hvis han endog efterlod sig Sonner; og efter samme Skribent at domme maae dette Forlig være bleven stadfæstet senere. Af ham har uden Tvil den saa kaldte Eriks af Pommern Kronike taget sit. Dette viser,

 at

Magnus den Gode. Aar 1042.

at Edvards Throne var endda kun ilde befæsted, og at man derfor fandt det fornødent at smigre Svend med et Haab, man neppe agtede at holde; Og Svend, som tænkte mere paa Danmark, og havde i Henseende til sit nære Slægtskab med Knud den Store et mere grundet Haab dertil, lod sig og nøie hermed, da han ei saae sig i Stand til at erholde mere. Herpaa forlod han Landet, og hastede til Danmark, venteligen fulgt af endel Danske, hvilket atter har svækket deres Styrke i Engelland. Dette Forlig er vel Aarsagen hvorfore adskillige af vore egne gamle Skribenter, ja Adam selv, som det synes, giøre Svend til Konge i Engelland. Hvor uefterretlige de Engelske Skribenter ellers ere i deres Fortællinger om de Tiders Tildragelser, kan sees deraf, at mange og anseelige af dem lade Edvard være i Normandie, da Harde-Knud døde, da dog Emmæ Lovtaler, Wilhelm af Malmesbury og flere ei lade mindste Tvil tilbage, at han jo da var tilstæde i Engelland. Efter Saxo, og efter Scholiasten ved Adam af Bremen skal Harald, Godvins Søn, have udjaget Svend, hvilket synes at stride imod den Alder af 16 Aar, Harald da i det høieste kan have havt, dog bliver det vel rigtigt nok, at han siden haver været den, som fornemmeligen hindrede ham fra at blive Konge i Engelland.

Men hvor meget Svend end hastede, kom han dog for sent til Danmark (a), og fandt Magnus i rolig Besiddelse af Riget. Af Fornødenhed giørde han da en Dyd, drog først til Gotland, og søgte siden hen til Magnus med faae Folk, og fandt ham paa sin Flode i Got-Elven ved Kongehelle. Ved denne Leilighed beskriver

(a) Den Norske Historie i Arnæ n. 325. 4to. p. 177, som synes at være skrevet Aar 1170, siger udtrykkeligen, at Svend kom fra England, og spurgde der, at Magnus var bleven Konge i Danmark.

ver Snorro Svend saaledes: Han var deilig, stor og stærk, meget övet i alle Idrætter, derhos snild, vis og venlig, saa at alle, der saae ham, sagde, at han besad alle de Egenskaber, som pryde en god Hövding. Herover tog ogsaa Magnus meget vel imod ham, og vare da mange, som raadde hertil, indtagne af hans Venlighed. Selv talte han ogsaa vel og snildt for sig hos Kongen, beklagede sig over Knud, som ingen Bod havde givet ham for sin Fader, og tilbod sin Tieneste, om Magnus vilde forunde ham noget Lehn, og kom det saa vidt, at han gik Magnus tilhaande, og blev hans Mand, hvorpaa de siden talede mange Ting i Eenrum med hinanden. En Dag, der Kongen sad i Höisæde, og meget Folk var hos ham ved Drikkebordet, men Svend Estrithsön (a) sad paa Fodskammelen neden for Kongen, begyndte Magnus at tale saaledes: „I skulle vide, baade Hövdinger og menige „Mand, hvad jeg haver besluttet og agter at sætte i Værk; Her „er kommen til mig en Hövding, ypperlig af Slægt og Byrd, „saa og ved sin egen Person, Svend Ulfsön; han er nu bleven „min Mand, og har tilsvoren mig sin troe Tieneste; Og er det „Eder bekiendt, at alle Danske ere i Sommer blevne mine Mænd, „og at Landet er hövdingeløst i min Fraværelse; Men der giores, „som I vel vide, megen Ufred af Vender, Kurer og andre Folk „fra Østerleden, saa og af Saxerne; jeg lovede og at sætte dem „en Hövding til Landeværn og Bestyrelse: Og seer jeg ingen saa „vel skikket dertil i alle Maader, som Svend Ulfsön, der haver „Slægt

Magnus den Gode. Aar 1042.

(a) At de Norske og Islandske bestandig kalde ham Svend Ulfsen skeer vel deels fordi det var meest brugeligt at kalde en efter Fader, men deels vel ogsaa for derved at nægte ham Ret og Adgang til Riget; hvorimod de Danske kalde ham Svend Estrithsen af den modsatte Aarsag.

Magnus den Gode. Aar 1042.

„Slægt og Byrd til at være en Hovding; thi vil jeg nu giøre „ham til min Jarl, og faae ham Danmark at forestaae, me„dens jeg er i Norge, ligesom Knud den Rige satte hans Fader „Ulf Jarl til Hovding over Danmark, medens han selv var i „England." Hertil svarede den kloge Einar Thambeskielfer: „For stor Jarl, for stor Jarl, min Fosterson." Men Kongen svarede vredeligen: „Meget uforstandig holde I mig at være i de „fleste Ting; Mig synes I agte somme for store til at være Jar„ler, men andre for ringe og uduelige." Derpaa sendte Kongen ham sin gulddvævede Kappe, sampt en Skaal fuld af Miod, og bad ham drikke Minne, men derefter stod Kongen selv op, tog et Sværd, og bandt ved Jarlens Side, hang derpaa et Skiold paa hans Axel, satte en Hielm paa hans Hoved, og gav ham Jarls Navn med de samme Forlehninger i Danmark, som hans Fader Ulf Jarl havde der tilforn havt. Siden, Dagen efter, blev et Skrin frembaaren med Helligdomme i (a), hvorpaa Svend lagde sine Hænder, og tilsvor Magnus Huldskab og Troskab, hvorefter Kongen selv ledde ham til Høisæde hos sig. Eeden lydde saaledes, at han lovede at være Magnus troe, i alle Maader stræbe efter at forøge hans Rige, i ingen Del at formindske det, uden Undtagelse at bevise ham Lydighed saa længe de begge levede. Thiodolf har herom siunget saaledes: „Svend Ulfsön var Øster i „Elven, og faure Løfter gav, Svend, med lagde Hænder Paa „Skrinet, der han svor; Skaaningers Koning Olafssön Han„nem Eeden forelæste; Deres Forbund kortere Tid, End det sig „burde,

(a) Torfæus T. 3. p. 241. vil, at St. Olufs Legenie har været deri, hvorpaa jeg dog tviler.

„burde, stod.“ (a) Det kommer mig for, at Magnus har endnu havt en Aarsag, hvorfor han giorde Svend til Jarl, nemlig at en Del af Danmark havde valgt en anden Konge, og det Harald, Magnus den Gode. Aar 1042.

(a) Dette Vers fra de Tider beviser uovervindeligen, at Sagen er tilgaaet som Snorro fortæller, og ikke som Adam af Bremen, l. 2. c. 57, der vil, at Magnus har angrebet Danmark imedens Harde-Knud levede, hvorpaa denne sendte Svend ud imod ham med en Flode, hvilken blev overvundet, hvorpaa Svend drog til England, men fandt ved sin Ankomst Harde-Knud død; drog derpaa til Danmark, og krigede med Magnus. Det kommer mig rimeligt for, at Adam enten har hørt dette, som saa meget andet, af Svends egen Mund, der fortaalte Tingen til sin Fordel, eller af andre Danske, der vilde berette den til Fordel af deres elskte Konge. Imidlertid haver dette bragt mange af vore indenlandske Skribenter til at fortælle det paa omtrent samme Maade, nemlig Svend Aagesen hos Langebek T. 1. p. 56, der endog vil, at Knud den Store indsatte Svend til Konge, som nogen Tid levede i Fred, og derpaa blev angreben af Magnus, altsaa forbigaaer han Harde-Knud rent; Erici Krønike, ib. p. 160, som sætter Svend strax efter Harde-Knud, og lader ham bekriges af Magnus, der i Følge Forliget med Harde-Knud vil regiere i Danmark; Annales Esromenses ib. p. 237, der sætte Svend efter Harde-Knud, lade ham krige med Magnus, overvindes, og derpaa først blive hans Mand, og aflegge Eed til ham; Anonymus Roskildensis ib. p. 377, som beretter, at Magnus drog til Danmark, for i Følge Foreningen at tage det i Besiddelse, og at Svend strax krigede med ham. Theodericus Monachus c. 24. ib. T. 5. p. 332, en indfød Normand, og Skribent af det 12 Sæculo, beretter dog intet om Svends Eed, men vil, at Svend strax krigede med Magnus. Saxo l. 10. p. 202 og 202. vil og, at endskiønt de Danske havde erkiendt Magnus for Konge, saa vilde dog Svend ikke, men begyndte med nogle faae at bekrige ham. Heraf sees, hvor vanskeligt det er at komme efter Sandhed i Historien, thi alle disse gamle Skribenter feile dog tilhobe, og giendrives ved een eenestes Vidnesbyrd, der uden Tvil har været selv tilstæde, da Svend aflagde Eeden.

Magnus den Gode. Aar 1042.

rald, Thorkil den Hoies Søn, som var gift med Gunhild, Knud den Stores Søsterdotter, i det mindste sætter en af vore Konge-Fortegnelser en Harald ind som Konge mellem Magnus og Svend, om hvilken Langebek vel formoder, at han har været en Søn af Harald, Knud den Stores Broder, eller og af den Norske Kong Svend, Knud den Stores Søn. Dog mine Grunde for Harald Jarl ere følgende: 1) Veed man vidst, at han haver levet, men om de andre slutter man sig det kun til. 2) En Harald, som for sin Herkomsts Skyld syntes at være det Danske Rige nærmere end Magnus, blev 1043 dræbt Norden for Elven af Ordulf, Magni Svoger; Da Harald var gift med Knud den Stores Søsterdotter, saa kunde han synes at være mere berettiged til Riget, end den fremmede Magnus. 3) Opholdt hans Hustrue sig i Engelland, og kunde de Danske derfor forvente Hielp af deres Landsmænd derfra. 4) Engelske Skribenter berette, at hun 1044 blev uddreven af England efter hendes Mands Død, hvilket vel passer sig, saafremt han er bleven dræbt Aaret forhen 1043. 5) Kan man da fastsætte, naar denne mærkelige Mand er død, hvilket ellers er ubekiendt. Herimod kan vel indvendes, at det ikke synes troligt, at de Danske turde og vilde udvælge en Mand, der var fraværende, til Konge; Men hertil svares, at Magnus var nu vendt hiem, og det sent paa Vinteren, at Indvaanerne i Sieland have venteligen været de, der valgte Harald, hvor han uden Tvil har havt sit Sæde, efter Ulf Jarls Død; at han maaskee har havt nogle Venner iblant de Norske, fra den Tid af han under Svend styrede Riget der; Noget paa dem, og end mere paa Hielp fra England, og maaskee Sverrige, har man stolet; Da og Svend, for at gaae sikker, havde slaget sig til Magni Partie, saa var ingen anden Beslægted med Knuds Kongehus tilovers at vende

sig

sig til, undtagen Harald. Fagurskinna, Morkinskinna og Magni Godes Saga i Flateyarbogen ville, at Magnus satte Svend egentligen til Jarl i Jylland, for der at beskytte Landet imod Saxer og Vender, da der dog var paa de Tider Venskab mellem Magnus og de første. Man finder, at mange af vore Historieskrivere legge det Navn Magnus til Svends, hvoraf nogle nyere forleder have meent, at det betydede den Store, men da ei alene en Ubekiendt af vore egne, men ogsaa Knytlinga-Saga vidner, at Svend ellers ogsaa kaldtes Magnus, ja hans Søn Knud kaldes endog i et Diploma Kong Magni Søn, saa bliver det herved vidst, at det haver været hans rette Navn, og at han haver ført tvende Navne, hvorved det bliver mere end rimeligt, at han haver kaldet sig saa efter Kong Magnus; hvad enten han nu strax har giort det af Smiger, eller og, som jeg snarest troer, ei forend efter Magni Død af Taknemmelighed, fordi han paa sit yderste overdrog ham Riget. Efterat Svend var bleven beskikket til Jarl, drog han til Danmark (a), og blev der af alt Folket vel imodtaget. Han antog Hofmænd, og blev snart en stor Hovding. Vinteren over drog han vidt om i Landet, og kom i megen Venskab med de Store, ja blev vennesalig hos alt Folket; thi alle glædede sig over at have faaet en Indfød til Hovding af det rette Kongehus, og af de fornemste Slægter, paa hvis Hierte maatte ligge Indvaanernes og Fædernelandets Beste; En erfaren Mand, som desuden var i sin beste Alder. Man maae tilstaae, at Magnus kunde neppe tænke andet, end herved at vinde

Magnus den Gode. Aar 1042.

(a) Det kan vel ikke være rigtigt, som fortælles i Magni Godes Saga i Flateyarbogen col. 766, at Svend fulgte med Magnus til Norge, og kom Sommeren efter derfra med ham til Danmark, thi hvortil var han da bleven Jarl i Danmark, hvorvel den og vil, at han først blev det da.

Magnus den Gode. Aar 1042.

de de Danskes Hierter og Kierlighed. Det vilde og have skeet, dersom Æresyge ei havde formaaet mere over Svend, end Pligt. Iblant Reliqviæ Minorum Roskildensium Mss. forekomme Ben af den hellige Oliva, Dronning i Danmark, og Martyr. Mig synes det rimeligt, at her ved forstaaes Alfifa, som de Engelske og saa kalde Ailiva, og slutter jeg, hvorvel med Frygt, af denne Efterretning, saa og af den forhen anforte, at hun vilde have forgivet Magnus, men ved en Feiltagelse forgav Harde-Knud, at de Norske have dræbt hende, da de komme i Besiddelse af Danmark, deels fordi de ansaae hende for farlig, og deels af Had for det slette Regimente, hun havde fort i Norge. Naar og betænkes det forhen anforte af Morkinskinna, saa sees og deraf, at hun efter et gammelt Rygte har endda været i Live, da Harde-Knud døde, ja været i Danmark, og tilstæde ved Magni Ankomst i Limfiorden. Maaskee hun da har havt Ont i Sinde imod ham; Maaskee hun og er bleven beskyldt for det, for at undskylde hendes Drab. Vel sandt, at Magnus har et got Rygte i Historien, men han hævnede dog mod Løfte sin Faders Død, man kan have Mistanke til ham angaaende den Danske Jarl Haralds Død; og overalt var de Tiders Statskunst grum; Var han end selv from, saa hadede dog Einar og de flere Norske, der ei vare blode, Knuds Afkom og Venner, og det ei uden Aarsag. Da Bromton ogsaa kalder hende Ailina, saa bliver det ikke urimeligt, at hun er den Dronning Helena, Elena Regina, som i Necrologio Lundensi i Langebeks Scriptores T. 3. p. 465. siges at være død den 31 December, men skulde dette være rigtigt, saa er hun venteligen bleven dræbt i Magni Fraværelse (15). Af-

(15) Snorro i Magni Godes Saga c. 19-24. Ad. Br. l. 3. c. 12. Schol. 51. c. 57. 58. Knytlinga-Saga c. 19. 21. 22. Saxo l. 10. p. 202.

Askmanerne, som vare Rovere fra Norden, ginge op ad Weser-Floden hel uformodentligen, og plyndrede Landet lige til Lismone, men da de vilde igien gaae om Bord, bleve de angrebne ved Aunon (a), og de fleste af dem nedlagde. — Udi St. Peders Kloster i Bremen opkom en Ildebrand, som ei allene fortærte det, men og Kirken, Værkstæderne, ja den hele Bye, saa at ikke Fodspor blev tilbage, Kirkens Skat, Bogger, Klæder, Prydelser, alt blev et Rov for Luen. Dette skede den 11 September, hvorpaa Erkebisp Bezelin, som var paa Veien til Frisland, vendte strax tilbage, og lod ufortovet legge Grundvold til en nye Kirke, som han agtede at bygge efter Monsteret af den i Coln. Han skyndte saaledes paa Arbeidet, at han endnu forend Vinteren fik Grundvolden lagt, Veggene opforte, Magnus den Gode. Aar 1042.

p. 202. 203. l. 11. p. 207. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 4. c. 3. 5. p. 232. 233. 240. 241. W. Malm. l. 2. c. 13. p. 79. 80. l. 3. p. 105. l. 4. p. 128. Chr. Sax. p. 156. H. Hunt. p. 365. Rog. de Hov. p. 439. Ingulph. p. 895. Gvil. Ducis vita p. 181. Gvil. Gem. l. 7. c. 11. p. 271. M. West. p. 212. F. Vig. p. 624. Sim. Dun. c. 181. Ethelr. Rieval. c. 375. Rad. de Diceto c. 474. Bromton c. 934. 936. 938. Knyghton c. 2326. 2329. Ran. Higden p. 277. Whartoni Angl. Sacr. T. 1. p. 233. Gram in Meurs. c. 197. 198. not. a. c. Lang. Scr. T. 1. p. 14. 160. 425. T. 2. p. 428. 481. Monast. Angl. T. 1. p. 34. Rossus p. 105. Spelmanni Gloss. p. 294. v. Hocday. Skinner Etymol. v. Hock-Tide. Morkinskinna i Arnæ n. 316. 4to. p. 37-39. 42. 49. 66-70. Dufresnii Gloss. v. Hockeday. Wise's further Observations upon the white horse p. 54. 55. Magni Godes Saga i Flatoyarbogen col. 765, hvor der fortælles, at Magnus blev Vinteren over i Danmark, hvilket ei stemmer overens med Tildragelsernes Folge.

(a) Maaskee Aumund, der ligger tvær Havnen Vegesack ved Weseren, som tilhorer Byen Bremen.

Magnus den Gode. Aar 1042.

og saae Pillerne og Hvælvingerne. — Omtrent ved denne Tid døde den gudfrygtige Matrone Emma, Grev Lothars Enke, og Bisp Meinwercs Søster. — Den flygtige Walske Prinds Howel, Edwyns Søn, kom med 20 hedenske Skibe til Wales imod Gryffydh, af hvilken Talemaade jeg slutter, at disse have været Ostmaner fra Irland, hvormed det Udtrok Caradoc hos Wynne bruger, gierne kan forenes, naar han kalder dem Danske, thi Ostmanerne vare vel mest Norske, men dog ogsaa Danske. Af Syd-Wales bragte han og saa mange paa Benene, som mueligt var, og lod sig krone til Konge. Men Gryffydh drog did imod ham, og overvandt ham letteligen, forfulgte ham til Udløbet af Floden Towy i Caermarthen-Shire, og omkom han der. Faae af Howels Hær undginge med Livet. — Til Italien sendte den Grækiske Keiser Michael Paphlago en nye Hær af Græker og Guaraner, maaskee Varanger, under Anførsel af Bojoanne, hvilke dog i forrige Aar den 3 September bleve slagne af Normanerne ei langt fra Marcopolis; Den Grækiske Feltherre blev selv fangen, og af Normanerne givet til deres Anfører Adenulph, der dog satte ham paa frie Fod, hvorfor han selv maatte miste Anførselen, som derimod blev betroet til Argirus af Bari, Søn af den bekiendte Melus, der fik Navn af Fyrste og Anfører i Italien, nemlig i Apulien og Calabrien. I bemældte Slag skulle Normanerne ikkun have været 700 Mand, og Grækerne derimod 10000. Under hans Anførsel indtoge de med Magt de Apuliske Stæder; Dog underkastede sig nogle godvilligen, og delte derpaa Normanerne Apulien imellem sig, saa at Tancreds Søn Wilhelm, med Tilnavn Fer a bras, fik Byen Ascoli og Matera; hans Broder Drogo Venosa, og 12 andre hver sin Bye. Nu blev den berømte, men grumme Georgius Maniaces

sendt

sendt imod dem. Han indtog Marcopolis og Matera, og nedhug Munke, Præster, Koner og Børn, ja lod med kaaldt Blod mange hænge, og levende begrave. Argirus erobrede derimod Giovanezzo, og beleirede Trani een heel Maaned. — Udi Flandern brød Vandet den 3 November giennem Digerne, og giorde stor Skade paa Mennesker og Qvæg. Da man heraf seer, at Diger vare der alerede i fuld Brug, saa bliver det ikke utroligt, at de og da, eller strax efter, have været brugelige i Landene norden for Elven, da de formedelst Vester-Havets Indbrud høiligen trænge dertil. Og som de Danske havde megen Omgang med Flæmingerne, saa bliver det troligt, at de have lært Inddigning af dem (16). Magnus den Gode. Aar 1042.

Paa sin Danske Reise havde Magnus Einar Thambeskielser med sig til Raadgiver, og styrede imedens Kalf Arnesön for Norge; Men efter Magni Tilbagekomst til Tronhiem (a) viste det sig, at Einar var i større Naade, og nogle bragte Kongen i Erindring, hvorledes Kalf havde stridet imod hans Fader ved Stiklestad, ja været en af dem, der lagde Haand paa ham. Slutningen blev, at Kalf maatte romme Landet, hvorpaa han røvede i Irland, Skotland og Suderøerne, og havde sit Tilhold hos Thorfin Aar 1043.

(a) Ad. Br. l. 2. c. 57. 61. 62. Lang. Scr. T. 2. p. 167. not. u. Whartoni Angl. Sacr. T. 2. præf. p. 32. Lel. Itin. T. 8. p. 85. Wynne Hist. of Wales p. 87. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 222-224. Ej. Ant. Ital. T. 1. c. 35. Malbrancq de Morinis T. 2. l. 8. c. 36. p. 708.

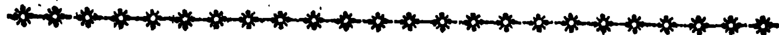
(a) At dette bør henføres til dette Aar sees af Arnæ n. 304. 4to. p. 47, hvor der siges, at det skede efterat Magnus kom fra Danmark til Tronhiem. P. 31. siges der og, at Einar var en tapper og dybtænkende Mand, og Kalf en veltalende.

Magnus den Gode. Aar 1043.

Thorfin Jarl af Orkenøerne, der var gift med Ingeborg, en Dotter af hans Broder Fin. Magnus lagde da under Kronen alle Kalfs Eiendele, saampt de fleres, der ved Stiklastad vare faldne stridende mod hans Fader. Han straffede og haardeligen mange af dem, der meest havde sat sig op imod hans Fader; Somme fordrev han af Landet, somme skattede han meget Gods og Penge fra, og fra nogle tog han deres Slagtequæg. Bonderne begyndte herover at knurre, og at sige mellem sig: Hvad mon denne Konge haver i Sinde, at han saa overtræder Loven, som Kong Hakon den Gode satte os? Mon han ei vide det, at vi ei taale Uret? Eller vil han fare ligesom hans Fader og andre Hovdinger, som vi have taget af Dage, da vi ei længer vilde taale deres Lovbrud? Saadan Misfornøielse bredte sig nu vidt ud i Landet, og strakte sig uden for det Tronhiemske lige til Sogn, hvor man samlede Folk for at sætte sig imod ham. Throndeerne vare især meget opbragte, fornemmelig fordi deres Land havde fra alle Tider været Norges Hoved. Magnus var da paa Hordeland, og agtede at fare did. Da Kongens Venner mærkede dette, samlede 12 af dem sig, og udvalgte ved Lodkastning Sigvatur Skald til at forebringe ham Sagernes farlige Tilstand. Denne fortreflige Mand, et ævigt Minde værdig, forfattede da en Sang herover, hvoraf vi endnu have meget, men desværre ikke alt. Følgende ypperlige Stykke vil jeg indføre deraf:
„Eders, Konge! Raadgivere Skulde ei paa Fritalenhed Vre-
„des, thi ved disse Raad Herrens Ære fremmes. Bønderne
„sige sig, om Folket ei lyver, slettere Lov at have, end du til-
„forn I Ulvesund dennem tilsagde. Vredefuld Konung, hvo
„Raader dig dine Ord At tage igien; ofte det Tynde Staal du
„prøver. Den Konge, som fromme Mænd Vil eie, bør ord-
„holden

Orkenøiske og Northumbriske Jarler.

Fin Arnesen p. 80.

Malcolm, K. i Skotland, † 1033. p. 30. — Beatrix T. 4. p. 30.

Thorfin, Jarl paa Orkenøerne T. 4. p. 30. 31. 80. 164. 194. ⁀ Ingeborg p. 80.

Duncan, Konge i Skotland, † 1040. p. 30. ⁀ Anonyma, maaskee Dotter eller Søster af Sigurd p. 30. 241.

Malcolm p. 31. K. i Skotland 1054. p. 240. 269.

Donald Bane, p. 31. eller Sivard, † 1054. p. 240. 241.

Prugill Sprakaleg. ⁀ Anonyma, Søster af Sigrid Storraade p. 180. og derhos en Russisk Prindsesse, hvoraf jeg slutter, at Sigrids Moder har giftet sig anden Gang med en Rus.

Biörn p. 30.

Sivard hin Digre p. 30. Jarl i Northumberl. 1041. p. 43. 44. 1 Kone Mathildis. 2 Elfled, den North. Aldred Jarls Dotter. † 1055. p. 246.

Ulf Jarl p. 31. 80. — Thorkil Geyse p. 155. 180. — Dotta p. 180.

Eilif p. 180.

Bruse T. 4. p. 31. — Rognvald, Jarl paa Orkenøerne p. 31. † 1046. p. 146.

Uhtred, Jarl i Northumberl. p. 44.

Aldred, Jarl i Northumberl. p. 44. — Elfled.

Eadulf, Jarl i Northumberl. † 1041. p. 43.

1 Asbiörn Bulax p. 44. † 1054. p. 241.

Valtheof p. 44. Greve 1055. p. 247. gift med Judith 1020, en Halvsøster-Dotter af den Engelske Kong Wilhelm p. 407. † 1075. p. 447.

Mathild, gift 1 med Simon af Senlis, 2 David, Konge i Skotland, fra hvilken og hende de Skotske Konger stammede. p. 444. 445.

Alicia.

„holden være; Dine Løfter, Stridsmand! dig Aldrig sømmer „at rygge. Stridshelt! Undersaatters Qvæg Hvo raader dig „at slagte? Sligt at giøre indenlands Af Kongen forvovent er. „Aldrig nogen saadant haver En ung Første raadet tilforn. Jeg „frøgter, Konge! dine Mænd (Folket er vredt) derved fedes." For Resten blev Hakon Adelsteens Fostre efter Fortieneste ophøiet i denne Sang, og vist, at begge Olufer, sampt Jarlerne gave Love, og holdte dem; Folkets Fortørnelse, den Uret det giordes, blev livagtigen malet. Hvor ophøiet er ei Skaldekonsten, naar den anvendes til saadant Æmne, hvor herlig naar den kan stifte Fred mellem Konge og Folk, thi Magnus tog dette til Eftertanke, og raadførte sig med de viseste Mænd, som satte Lov og Ret imellem ham og Folket. Derpaa afskaffede han i Langesund nogle af de mest trøkkende Love, som Kong Svend, Knud den Stores Søn, havde givet, og hvilke maae have været andre, og os nu ubekiendte, end de jeg haver anført i Store-Knuds Historie, thi de bleve staaende til Magni Barfods Sønners Regimente; Og siden samlede Magnus sin Faders Olufs og de fremfarne Kongers Love i en Bog, kaldet Graagaasen efter Bindet, og hvilken fandtes endda i Tronhiem, da Snorro levede. Efter denne Tid blev han og saa yndet af Folket, at han derfor fik Tilnavn af den Gode, under hvilket Navn han og er bekiendt i Historien. Dog vidner Torfæus, at han og har fundet ham kaldet den Mægtige. Sigvatur viste sig ogsaa ved en anden Leilighed, da Trætte opkom imellem Kongens rette Moder Alfhild, og Stifmoder, sampt Enkedronning, Astrid, over det den første fortrød paa, at den sidste vistes mere Ære i Sæde og anden Opvartning. Alfhild paastod at sidde næst Kongen, men Astrid kaldte hende sin Tienestepige, ligesom hun før havde været imedens Oluf levede.

Magnus den Gode.
Aar 1043.

Magnus den Gode. Aar 1043.

Dette gik saa vidt, at de ei vilde sidde sammen, og ei kunde være i eet Hus. Herover komme de engang i en stor Trætte, og lode falde mange haarde Ord imod hinanden. Da qvad Sigvatur: „Tilstaae, Alfhild! at Astrid er dig yppermere, endog (det Vilde „Gud) din Stand Nu meget forbedret er." Saa frie turde denne store Mand være, stolende paa sine Fortienester, og paa Kongen, hvis kiæreste Ven han var. Hvo kan nægte de gamle Nordens Skalder sin Hoiagtelse, ligesaa lidet som Barder i Engelland og Frankrige, og Poeter i Grækenland og Rom, der paamindte Kongerne og Folkene om deres Pligter, og forævigede deres Dyder. Efter mine Tanker have disse Handeler med Magnus tildraget sig Vinteren over, og i Begyndelsen af Vaaren. Udi den mener jeg og det skede, at den Saxiske Ordulf, kort efter, han havde havt Bryllup med Ulfhild, Magni Søster, (ved hvilken han blev Fader til Magnus, siden Hertug i Saxen, og fra hvilken igien stammede ved en Dotter Henrik Löve, og de Brunsvigske Hertuger, sampt nu værende Engelske Konge-Hus, som og den berømmelige Askaniske eller Anholtske Slægt (a); Ulfhild døde ellers en rum Tid førend hendes Mand, og det den 13 April, hvorpaa han indtraadde i andet Ægteskab med Gertrud, en Dotter af Grev Conrad, som var Søn af Bernhard 4, nordlig Marggreve; Hun var da Enke efter Frideric, en Bayersk Greve af Vohrenbach, og blev ved ham Moder til Hedvig, Keiser Lotharii Moder); At denne Ordulf nemlig lod Norden for Elven dræbe den Danske Jarl Harald,

(a) Nogle kalde Ordulfs Gemahlinde Gisela, og giøre hende til Magni Dotter, hvilket er umuligt efter Tiden. Ordulfs Moder kalde de Bertrada, og giøre til Harald Haardraades Dotter, hvilket er end umueligere. See Krantzii Vandalia l. 3. c. 20. p. 66. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 4. c. 6. p. 246. 247. 248.

Harald, som fra sin Romerreise vendte nu hiem. Dette Drab begik han for sin Svogers Magni Skyld, saasom Harald syntes at have formedelst sit Slægtskab med det Danske Kongehus en nærmere Ret til Riget end Magnus, og skal heraf, som Adam af Bremen vidner, megen Uhæld have reist sig i Hertugens Hus. Magnus blev altsaa nu af med en farlig Medbeiler, der venteligen vilde have giort ham Riget twistig, saafremt han havde blevet i Live, men nu opstod en nye og farligere Medbeiler i den Danske Prinds Svend, som Magnus tænkte ved sine Velgierninger at have giort sig forbunden. At jeg sætter Haralds Død om Foraaret, skeer fordi det forekommer mig rimeligt, at Svend ei har tragtet efter Thronen, saa længe en anden Dansk Herre levede, der alerede var bleven udvalgt af en Part af Folket. Imidlertid vil Gebhardi, at Haralds Drab er skeet den 13 November, men hvorfra han har dette er mig ubekiendt, med mindre det er grundet paa Necrologium af St. Michaelis Kloster i Lüneborg, hvorunder den Dag staaer antegned, at Harald Dux døde, og blev dræbt. Er det saa, er det maaskee endnu skeet 1042, og har Ordulph herved da villet vinde Magni Gunst, og blive Bruden vis. Men saa har Harald neppe været Konge, og har alene faaet det Navn i en af vore Fortegnelser, fordi maaskee et Partie har været paa hans Side, og kunde dette befæstes derved, at Adam af Bremen vidner, at han blev dræbt uskyldig. Det kommer mig og troligt for, at ved den Grev Harald, som omtales i Dunstans Levnet, forstaaes denne Harald Jarl. Der siges, at den afdøde Dunstan skulde i et Syn have befalet en Discipel at sige til Provsten ved Christ-Kirke i Canterbury, at de strax skulde udkaste af Kirken Grev Haralds liden Søn, endskiønt han var døbt, som var bleven begraven ved Dunstans Side, saasom

Magnus den Gode. Aar 1043.

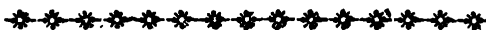
 det

Magnus den Gode. Aar 1043.

det ei var anstændigt at Hedningers Legemer begrobes der, hvor de guddommelige Hemmeligheder hver Dag forrettedes. Af denne Digt sees med hvilke Dine de Tiders Engelske ansaae de Danske i Knuds Tid. Nu syntes det den beleilige Tid for Svend at tage Masken af, thi han var Folkets Yndling, og den eneste overblevne af Konge-Huset, som var i Stand til at oprette det Danske Riges faldne Ære, da hans Brødre vare yngre, og ei stode i den Anseelse, og vare derhos uden Tvil fraværende i Engelland. Desuden begyndte de Danske nu at tænke paa gamle Seiere og Magt, at de selv havde regieret over Norge, som de nu maatte staae under; Mange af dem, der havde havt Del i Svends og Knuds Seiervindinger, levede endda; Hertil kom det store Haab, og den store Tillid alle havde fatted om og til Svend. Denne, indtaget heraf, tragtede derfor aabenbare efter Riget. Paa Viborger Thing, der holdtes efter Julen, blev ham med mange Hovdingers Samtykke, og med Almuens givet Konge-Navn af Thorkil Geysa, der var beslægted med ham, en rig Mand, af anseelig Herkomst, der boede i Jylland. Efter al Anseende har Svend ogsaa, stolende paa den Uvilie, som var imellem Magnus og hans Norske Folk, vovet dette Frafald, og som hans Hensigter ei kunde blive skiulte, og venteligen ere komne Magnus for Ørene, forend de fuldkommen udbrode, saa have de vel ogsaa bidraget meget til Magni hastige Forsoning med hans Folk. Fra denne Tid af var der næsten bestandig Krig mellem Magnus og Svend, af hvilke Ælnothus kalder den første de Nordiskes og Vestliges Anfører, og den sidste de Sydliges og Østliges. Efter Morkinskinna har Svend paa Thinger beraabt sig paa, at Magnus, endskiønt en brav Herre, var ei af den Danske Konge-Slægt, at han selv derimod, hvorvel ingen Konge-Søn, havde

Thorkil den Høies A

Thorkil den Høie, † 1022. Svend

Tyra.

Harald Jarl, var i England 1041. T. 4. p. 48. reiste til Rom 1042. p. 74. udvalgt af nogle til Konge i Danmark 1042. p. 73. 74. † 1042 den 13 November p. 82. 83. 84.

Gunhild 1044 den S

Hemming p. 126. f. 1033 Thorkil p. 126. f. 1032. p. 393. I

Svenske Konge-Hu

Rognvald, Jarl i Gotland. † omtre

Stenkil, gift med en Dotter af K. Anund p. 250. Konge i S

Halsten, K. og uddrevet 1067. p. 378. Inge eller Anu Konge and

dog sin Æt og Odel i Danmark, var en Dotter-Søn af Kong Svend, og Søster-Søn af Knud den Rige; Det var ei heller anstændigt for de Danske, at tiene de Norske. Han lovede og, at om de toge ham til Konge, saa vilde han beskytte og hædre dem, holde god Lands Lov og Ret, sampt vise sig rund og gavmild. Da Tidende om Svends Frafald kom til Norge, fortrød Magnus at han ei havde fulgt Einars Raad. Han lod derfor om Vaaren opbyde en stor Hær over gandske Norge, nevnlig den halve Deel af Almuen, forsynet med Proviant, og drog dermed til Danmark. Selv var han paa sit sædvanlige Skib Visunden. Som nu Magnus kom forsönet med og styrket af sit Folk, Svend hastigere paa Halsen end han havde vented, og Magnus desuden havde mange Danske paa sin Side, saa holdt Svend det raadeligst at undvige Stormen; begav sig derfor til Skaane, og derfra igiennem Gotland til sin Frænde den Svenske Kong Anund, som tog vel imod ham, og havde ham hos sig Sommeren over. Imidlertid havde Svend sine Speidere ude i Danmark, der skulde lade ham vide hvad Magnus tog sig for, og hvor meget Folk han havde. Paa Fæderne Side var Svend beslægted med Anund, derpaa kan neppe tviles, thi hans Oldefader Styrbiörn var en Broder-Søn af Anunds Farfader Eric Seier; Men fast alle gamle Skribenter Adam af Bremen, Saxo, Snorro, Forfatteren af Knytlinga-Saga ville, at han drog til Sverrige fordi hans Moders Herkomst var derfra, og de ville, at Astrids Moder var Sigrid, Anunds Farmoder. Saafremt det ei vilde være hel vanskeligt da at give Grund til Astrids Navn, som er opkaldet efter Kong Svends første Dronnings Gunhilds Søster, at jeg nu skal forbigaae, at Sigrid maae have været nogle og 40 Aar, da hun egtede Svend, saa skulde jeg snart træde over til denne Mening.

Magnus den Gode. Aar 1043.

Dog

Magnus den Gode. Aar 1043.

Dog dette er vidst, at Slægtskabet alene har ei bevæget Anund til at tage Svend i Beskyttelse, men og det Venskab, Svend havde forhvervet sig hos ham ved 12 Aars Tieneste, og mest Stats-aarsager, thi Magnus begyndte nu at blive farlig for Sverrige; Tvende Naboe-Riger foreenede under eet Hoved, hvoraf hvert for sig eftergav Sverrige lidet i Magt, maatte opvække Opmærksomhed; før havde Sverrige hiulpet Magnus og Fader, da det tegnet til at Knud skulde beherske gandske Norden, nu havde Omstændighederne forandret sig, nu var denne samme Magnus bleven for mægtig, ja han var næsten farligere end Knud, der ved sit meste Ophold i Engelland tænkte ei saa meget paa Sverrige. Magnus derimod var Naboe, mægtig, ung, stridbar, hurtig, herskesyg, og havde Einar til Raadgiver. Strax ved sin nye Ankomst til Danmark gav han Prøver paa sine Egenskaber, efterat han først, deels ved Landsflygtighed, saa at de forlode deres Odel, som Fagurskinna siger, deels ved Midlernes Berøvelse, havde straffet de Fornemste af Svends Anhængere, ja ladet nogle dræbe. Jomsborg, misnøied uden Tvil med Jarl Haralds Død, thi Haralds Farbroder Sivald, og Fader Thorkil, havde været Jarler der, og maaskee Harald selv; Dette stridbare Jomsborg vilde ei erkiende Magnus for Herre, maaskee det og bar endnu Had til de Norske fra gammel Tid, fra Jomsvikinge-Striden. Nu faldt det fra; Magnus bød derfor ogsaa Folk og Skibe ud i Danmark. Med en stor Hær og en overmaade stor Flode drog han did. Herom sang Arnor Jarla-Skald: „Hør Konge-Søn! i mit Versemaal, Hvor du til „Venders Land barst Hærskiold; du heldig drogst af glat Skibs-„Rulle søestænkte Breder. Jeg hørde ei nogen Første før (Dog „Venders Sorg Kongen ei voldte) Til deres Odel flere Skibe „drage,

„drage, Af Skibe da Søen pløiet blev." Efter en føie Tid indtog Magnus Jomsborg, slog mange Folk der ihiel, brændte og i Grund ødelagde den. Saaledes forstyrredes det navnkundige Jomsborg, eller Jumneta, uretteligen kaldet Wineta, saaledes hævnede Normændn gammel Harm og nye Brede. Imidlertid var der dog længe efter en liden og ubetydelig Flek, og sees der endnu Fodspor under Vandet efter den Gamle Bye. Den anseelige Handel, denne Bye havde dreven, drog sig efterhaanden til Staden Wisbye. I den hele Egn rundt der omkring blev da brændt og skiændt meget, hvorom Arnor Jarla-Skald sang: „Iblant slet Folk du Konge drogst frem Med Ild, da mange „maatte døe: Du Skebnens Fiende sønder Paa Jom høi Lue „tændte. I store Fæstninger hedensk Folk Sine Sale ei værge „turde. Konge! du gavst Byemænd, med lys Ildebrand-bange „Hierter." Mange Vender underkastede sig, men langt flere toge dog Flugten, og begave sig hist og did. I Anledning af at Magnus opholdt sig paa disse Kanter i Venden, nevnlig i det nu værende For-Pommern, er det vel skeet at adskillige Danske have taget Del i den Krig, som da førtes imellem Casimir, Konge af Polen, og Maslaus eller Miecislaus, Fyrste af Masovien. Denne sidste var bleven meget stærk ved mangfoldige Polakker, som i deres Fædernelands betrængte Tilstand vare flyede til ham. Stor heraf nægtede Maslaus Casimir ei alene den skyldige Lydighed, men paaførte ham endog Krig, og huserede ilde i Polen, men blev tilbagedrevet, hvorpaa han kaldte til Hielp 4 Hobe fra Pomern (a), ligesaa

Magnus den Gode. Aar 1043.

(a) Ved Pomern forstodes da egentligen Bag-Pomern fra Oderen til Weixelen; hos Kadlubko staaer: Maritimorum, hvilket er en Latinsk Oversættelse af det Slaviske Pomern.

Magnus den Gode. Aar 1043.

ligesaa mange Getiske (a) og Preussiske, ja endog Danske og Russer (b), som han kaldte til sig, og hvilke alle vare tilrede, som Kadlubko skriver, naar det gialdt om at tilføie Polakkerne Ont. Alle disse vare bevæbnede med Spyde, Sabler, tveeggede Pile, og førte Blider med sig; De vare i stort Antal baade til Hest og til Fods. Ikke desmindre fik Casimir Overhaand i Slaget, endskiønt han havde meget færre Folk, men som vare stridsvante, thi Casimirs Hær bestod kun af 3 Hobe (acies), og Maslai derimod af 30, hvorpaa Maslaus flyede til Geterne, hvilke, forbitrede over det, de havde tabt mange Folk, først tilføiede ham mange Pinsler, og tilsidst hang ham op i en meget høi Galge; Og dette giorde de, endskiønt de havde udvalgt ham til deres Fyrste. Det sidste Slag stod ved Warta eller og ved Weixel Flod, og Casimir indtog derpaa hele Masovien. Kadlubko vidner, at han førte og det Navn Carl, maaskee fordi han satte Polen igien paa Fode. Denne sidste Krig henfører den Polske Historieskriver Dlugoss til dette Aar 1043, ligesom Maslai første Indfald til 1042. Han vil og, at Maslaus har havt Jaczvingerne (c) til Hielp, og at han i Slaget har misted 15000 Mand,

(a) Det er Litthaniske; Navnet er endnu tilovers i Samo-Gethien, eller Samo-Githien, Szamaiten. Boguphalus giør dog Gotherne, som han kalder dem, til Preusser, hos Sommersberg T. 2. p. 26. og Dlugossus l. 3. c. 226. ligeledes, da dog Preusser desuden nævnes iblant Maslai Hielpetropper.

(b) Daci & Prutheni siger Kadlubko, men en Anonymus hos Somersberg T. 1. p. 22. skriver Dani, saa og Joannes ib. p. 5.

(c) Maaskee det gamle Jazygiske Navn stikker i deres; Er det saa, da have de til Oprindelse været Sarmater. Af gamle og nye Polske Skribenter kaldes de og ofte Jazyges. De beboede Podlachien, nu Palatinatet Bielcz imellem Masovien og Litthauen, bleve

Mand, foruden 2000 Fanger. Efter dette giorde Casimir og den Russiske Jaroslaw Fred sammen, og ægtede den første den sidstes Søster Maria, som af Polakkerne blev kaldet Dobrognieva, da hun forlod den Grækiske Lære, og gik over til den Latinske eller Katholske. Men nu at komme til Magnus igien, saa drog han efter den Vendiske Krig tilbage til Danmark, hvor han agtede at blive Vinteren over, og drog han især til Øerne, og siden til Jylland, og stridde under Vestenlandet (a), uden Tvil paa den Silt, ved et Stæd kaldet Re, der venteligen er nu bortaget af Vandet, med nogle Vikinger, og fik Seier. Hvorom Arnor Jarla-Skald saaledes synger: „Ufortrøden Konge ved Re Lod „holde

Magnus den Gode. Aar 1043.

bleve undertvungne af den Polske Boleslaus 5 Aar 1265, og næsten ødelagde, de øvrige tvungne til den Christne Troe, undtagen nogle faae, som flyede til Lithauerne. See Misleri Scr. Poloniæ T. 1. p. 566. Hos Sommersberg in Scr. Silef. T. 2. p. 58. kaldes de Jazzwczanszitæ. Uden Tvil ere de de samme Nestor p. 126. kalder Jatvæger, og vidner, at den Russiske Jaroslaw befrigede dem Aar 1038. Boguphalus p. 32. kalder dem Jazvitæ, og beretter, at de Aar 1282 giorde et Indfald i det Lublinske, altsaa ere de ei gandske blevne ødelagde 1265, eller 1264 den 14 Junii, som Kadlubko vil, der da kalder dem Jazwizitæ; Efter ham p. 41. skal Lesfoniger have Aar 1282 overvundet Yazwiziterne paa hin Side Nareff. Sarnicius l. 6. col. 1054. synes at ansee disse Folk for de gamle Jaziger. Dlugossus l. 4. c. 394. vidner, at Drohiczyn var deres Hovedstad, og at de havde megen Lighed med Lithauer, Preusser og Samogether. De vare saa tapre, at 10 turde stride mod 100, alene fordi de vidste, at deres Manddom blev efter Døden besiunget i Viser. Boleslaus omkom alle dem, som ei vilde lade sig christne. Dlugossus l. 7. c. 770. 771. Koialowicz Hist. Lithauaniæ Part. 1. p. 120.

(a) Vestenmannaland staaer i Magni Godes Saga i Flateyarbogen col. 761.

Magnus den Gode. Aar 1043.

„holde den haarde Strid; Gram (a) bestænkte under det Vide Vest„land Velske Sværde." Derpaa gav han det Danske Krigsfolk Forlov at drage hiem, saa og mange af de Norske. Dette var fornødent paa de Tider, da man havde ingen eller hel faae staaende Tropper, og Almuen derfor ikkun tiente i en vis Tid, eller til et vidst Tog, sampt forsynede sig selv med Vaaben og Proviant, og derfor nødvendigen maatte foraffkediges, naar den sidste gik til Grunde, og hvad Store- og Harde-Knuds Thinglith og Huskarle angik, da synes de at være blevne mest tilbage i England, og at have været tilstæde, da begge disse Konger døde der. Imidlertid maae dog ogsaa nogle have opholdt sig i Danmark, saasom man i Begyndelsen af Nielses Regimente finder een af Store-Knuds Hofmænd i Danmark. Saasnart Svend fik dette at vide i Sverrige, drog han strax afstæd med et stort Antal Svenske, som Kong Anund gav ham, og hen til Skaane, hvor Indvaanerne toge vel imod ham, ansaae ham for deres Konge, og samlede sig i Mængde til ham. Derfra drog han til Sieland, blev og der vel imodtaget, og lagde alt Landet under sig. Ligeledes skede det i Fyen, og gave alle Øerne sig over til ham, og havde han da en stor Krigsmagt, sampt mange Skibe, og var nu altsaa bleven Magnus temmelig voxen. Denne befandt sig nu i stor Fare, thi paa samme Tid giorde Venderne Indfald i Danmark, hvortil Anledningen var denne: De Danske havde dræbt den Vendiske Fyrste Ratibor, som venteligen regierede i Wagerland. Han var en mægtig Herre, og Christen, og efterlod sig 8 stridbare Sønner, der vilde hævne hans Død; Rimeligen er han bleven dræbt i den Krig, Magnus førte imod Venderne

(a) Gram er et af de poetiske Navne paa en Konge.

derne i For-Pomern, hvilket, tilligemed Storheden af den Hær, Venderne brøde ind med i Danmark, gior det troligt at Obotriter og Leuticier, sampt flere Vendiske Folkeslag, have fulgt Ratibors Sønner, for at hævne den Skade, Magnus havde giort ved Jomsborg. Den Norske Munk Theoderic siger ved denne Leilighed, at Venderne vare et hedniskt Folk, som boede i Skove, var uslebne, nærede sig af Rov, og især ved at røve fra de Danske. Men i denne Beskrivelse er noget overdrevet, thi Venderne havde og mange anseelige Kiøb- og Handels-Stæder, som Aldenburg, Meklenburg, Julin, Jomsborg, Stetin og flere. Disse Vender trængde frem lige til Ribe, ødeleggende og brændende allevegne, og dræbende hver den, de overkomme; og slutter jeg, at de ere komne til Skibs, og have landet ved Hedebye eller Slesvig, eftersom Adam af Bremen vil, at Magnus skal have stridet imod dem ved denne Bye. I saadan Nød lod Magnus stævne Krigsfolk til sig, og fik en stor Magt fra Jylland. Hans Svoger den Saxiske Ordulf kom og til ham med mange Folk. De Danske Høvdinger raadde til at drage Venderne i Møde, og ei tillade disse Hedninger at ødelegge Landet. Hvorvel Magnus befandt sig i en slibrig Tilstand; Her vilde Svend røve Kronen fra ham, og hist ødelagde Venderne hans Land; Saa vandt dog Kongepligten over hans egen Fordel. Saa skiøn Beslutning fortiente at krones med en skiøn Ende, allerheldst han endnu havde denne Vanskelighed at overvinde, at hans Norske knurrede herimod, fordi deres Blod skulde udøses til Nytte for de Danske, der dog vare troløse, og holdte med Magni Længsmand; Men Magnus forestilte herimod, at det var hans Skyldighed at forsvare dem, som ventede Hielp og Bistand af ham; at han ei uden Haanhed kunde overlade dem i Hedningenes Hænder;

Magnus den Gode.
Aar 1043.

Magnus den Gode. Aar 1043.

der; at man derfor maatte vente Hielp af Gud, og at det dog var meere ærefuldt, hvordan det end gik, at falde for en god Sag, end at forløbe sit Folk og sit Rige, og at vanære det Norske Navn, sine Forfædres og sit eget. Herved bragte Magnus det saa vidt, at der blev besluttet at gaae Venderne i Møde. Men da han kom til Skodborgs, nu Kongens Aae paa Lyrskovs Hede (a), berettede Speiderne, at Vendernes Hær var utallig, og at det derfor var best at flye, da hans egen var kun liden, og som Morkinskinna vil, 6 Gange mindre end Vendernes, thi det Fagurskinna beretter, at den skulde have været 60 Gange mindre, er aabenbare overdreven. Denne store Overmagt giorde Kongen selv tvilraadig, allerheldst de fleste afraadde fra at stride, sigende at Vendernes Magt var uovervindelig, og at det var Fremfusenhed og liden Visdom nu at give sig i Strid, hvortil kom, at Einar Thambeskielfer havde fornummet af tvende Mænds hemmelige Samtale, at de Norskes Lyst til Strid var denne Gang temmelig lunken. Herover raadde Einar til at stille Krigshæren saaledes op imellem Skoven og Skodborg Aae, at den derved blev tvungen til at figte. Ordulf var og endnu for, at man skulde slaae. I Følge dette blev Tegn givet ved Basunen, at den hele Hær skulde være bevæbnet, og ligge Natten over under sine Skiolde, saasom man havde Efterretning, at Venderne vare komne nær. Kongen var imedens sorrigfuld, og misfornøiet over at flye, som han aldrig endnu havde giort. Han sov derfor ikkun lidet, og læste sine Bønner. Men imod Dagningen faldt han i Søvn;

(a) Det er besynderligt, at den jævngamle Skald Thiodolf siger, at Slaget skede Sønder for Hedebye, og dog ved Skotborg Aae, da dog denne Aae giør Skilsmissen imellem Nørre- og Sønder-Jylland.

Søvn, og syntes da at see sin Fader, som forsikrede ham om Seier, og paaminde ham at begynde Striden, naar hans Luder hørtes. Tilig om Morgenen fortaalte Magnus dette for Einar og flere, hvad enten han virkeligen har drømt saadant i sin Indbildnings Hede, eller han og har foregivet det, ei urimeligen efter Einars Raad. Nok er det, at denne Beretning giorde en forunderlig Virkning, og syntes alle Normænd at høre Lyden af Klokken Glød oppe i Luften, hvilken St. Oluf havde givet til Clemens Kirke i Nidaros, eller Tronhiems Bye. Opfyldte nu med et fast Haab ginge Normændene dierveligen frem, Magnus i Spidsen, alene iført en rød Silke-Skiorte uden over de andre Klæder, thi han havde taget sin Ringe-Brynje af; Saa vis var han paa Seier, og vilde enhver nu enten vinde eller døe. Venderne ginge fra Sønden af over Aaen, stolende paa deres Mængde. Sin Faders Øxe Hel (a), det er Døden, hug Magnus med, brugende begge Hænder, og skal han selv have været den første, som nedlagde en Fiende. Herom sang Arnor Jarla-Skald: „Forbistret Konge med en bred Øxe fremgik; stor Sværdes Bulder „om Hordernes Konge var, Der han Brynjen aflagde. Øxen „Hel, da Kongen med baade Hænder holdt om Skaftet, klov „De falmende Isser, Himlens Herre Jorden uddelte." Til end mere at forøge de Norskes Mod trængde en Bonde sig frem, og fik Adgang ved Einar, til Kongen, og udsagde, at St. Oluf havde

Magnus den Gode. Aar 1042.

 vist

(a) Til Erindring heraf kom denne Øxe siden i det Norske Vaaben, hvor Løven i de ældre Tider holdte den opreist, og er den først bleven krummet under de Oldenborgske Konger. Hel bevaredes længe efter i St. Olufs eller Christ-Kirke i Tronhiems Bye. See Carstens fortreflige Afhandling om det Norske Vaaben i det Kiøbenhavnske Selsk. Skr. nye Samling T. 1. p. 156-190.

Magnus den Gode. Aar 1043.

viist sig for ham i Drømme siddende paa en hvid Hest, og forsikrende Seier, med Løfte at ville selv være tilstæde, dog skulde han brede sine Fløie vidt ud, for ei at omringes. Bonden blev vel modtagen, og anseelig begavet. Et Rygte gik og, at St. Oluf havde viist sig for Ordulf, og at Ulfhild, hans Dotter, havde lagt det ud, at hendes Broder Magnus trængde nu til Hielp, og derfor var Ordulf kommen med sin Hær. Magnus skal ellers have opholdt sig midt i Hæren, hvor han kunde best overskue alle Ting, dog saa, at han var i Spidsen. Ordulf anførte en af Fløiene. Striden varede ikke længe, thi Magni Hær gik frem med et uovervindeligt Mod, følgende sin Konges Exempel, som med sin Øxe nedhug en meget tapper Vende ved Navn Regbur. Korteligen, efterat de forreste Vender vare faldne, og laae døde tæt opdyngede paa hinanden, toge de bageste Flugten, og bleve dræbte ligesom Fæe. Nu var det ikke Strid mere, men alene Nederlag; Mange Vender styrtede i Aaen og omkomme, andre bleve adspredde dræbte paa Heden. De Norske forfulgte dem over den een hel Miil, og alle Vender vendte Ryg. Man var saa ivrig, og Fienden saa bange, at Magnus befandt sig, ledsaget alene af een, langt borte fra sine Folk i Eftersættelse af de Flygtige, indtil denne endeligen paamindte ham om den Fare, han svævede udi, hvorpaa han begav sig tilbage i Sikkerhed, uden at nogen Vende havde formærket det ringeste heraf. Af Thiodolf haves følgende Vers om Magni Tapperhed: „Jeg troer Haralds Bro„derson end blant hundrede fremmest stod Af alle, Ravnen sin „der saae Hunger vældigen stilles. De flygtende Vender vide „Spreddes, da Magnus slogs; Maatte de Slagne bedække He„den een Miil lang." Udi dette store Slag, som efter Snorro var det største holdet her i Norden udi Christne Tider, skulde efter

Erici

Erici Krønike, som har det mindste Antal, 6000 Vender, men det hos Adam af Bremen, som har 15000, bliver nok det rigtigste. Magnus mistede kun faae Folk, men mange vare saarede. Fagurskinna vil, at han mistede ikke een Mand; Saa dristige ere Historieskriverne, saa taabelige ansee de andre for. Men slige Urooligheder, eller i det mindste ikke stort bedre, forekomme ei alene hos vore Nordiske Skribenter, men og hos Grækiske, Romerske, Portugisiske, Spanske og flere. Denne herlige Seier blev vunden den 28 September. Pontanus taler om en Sagn, hvorefter dette store Slag skulde være skeet paa Kropper Hede ved Byen Slesvig, udi Herredet Krop, og mener at det Ordsprog deraf er kommet: Du bist Kroppe noch nicht voorby. Iblant de Slagne vare alle Kong Ratibors Sønner, hvilke Saxo formerer til 12, og vender Tingen om, tvertimod Adams Beretning, i det han lader dem først falde, og Ratibor vove dette Slag for at hævne deres Død. Vendernes Leir blev og tagen, og meget Bytte der erhvervet, foruden hvad de havde rovet i Danmark; Af det alt beholdt Magnus kun de Guldringe, som Regbur havde havt paa sig, og begavede alle andre rigeligen, især sin Svoger Orduls. Og som Badskere og Læger fattedes til de mange saarede, saa gik Kongen selv om og følede enhver i Hænderne, og udnævnte derpaa 12 af dem, hvoriblant 2 Islændere, som havde de blødeste Hænder, til at være Badskere, dømmende, at de lemfældigst vilde tage paa de Saarede, og skulle disse siden være blevne gode Læger. Herved viste han sin Omhue for Krigsfolket, ligesom Trajanus fordum, og begge vunde derved alles Kiærlighed. Den Islænder Oddur Gellers Søn var med i Slaget, og berettede siden i sit Fædernesland hvad herom findes hos Nordens Skribenter optegnet. Fra denne Seier af blev Magnus

Magnus den Gode Aar 1043.

meget

Magnus den Gode. Aar 1043.

meget navnkundig, saavel for egen udviiste Tapperhed, saa og fordi man troede, at han var uovervindelig ved sin Faders St. Olufs Hielp, og blev ogsaa denne sidstes Hellighed derved desmere udbredet og stadfæsted. Men foruden Fortrøstningen paa hans Hielp skal Magnus ogsaa have til Hest eftersat en flyvende Ørn, og giennemboret den med sit Kastespyd udi Flugten, og derpaa have givet tilkiende, at dette var bleven ham forebragt i Søvne, som et Tegn paa Seiren; Thi vel siger Saxo, at han sagde denne Drøm forud førend Tildragelsen, men hvo vil troe det. Efter denne Seier besluttede Magnus at gaae imod Svend, hvilken han kaldte sin Jarl, men de Danske deres Konge. Begge samlede da saa mange Folk, de kunde; Svend havde mange Hovdinger hos sig, og Folk af Sverrige, Skaane, Halland, Sieland og Fyen, og Magnus derimod mest af Norske og Jyder. Efter dette at dømme maae Svend ei have været saa overmaade svag, som Saxo vil giøre ham. Magnus samlede og Skibe, og mødtes de under Arrøe. Efter en haard Strid fik Magnus, der havde Nordmænd og Jyder med sig, Overhaand; Svend mistede mange Folk (a), og flyede derpaa til Skaane, og derfra til Gotland, hvor han havde et sikkert Tilflugtssted, naar han det behøvede, thi jeg kan ikke troe, at han da er flyet til Jylland, som Forfatteren af Knytlinga-Saga vil. Det er rimeligt, at benævnte Slag er ei skeet meget længe efter det med Venderne, og herved bliver den Tilstand, Magnus befandt sig i, end farligere, saasom han, i Fald det Vendiske Slag var bleven tabt, var kommen

imellem

(a) Flateyar-Annaler col. 877. berette, at der var Krig mellem Magnus og Svend Aar 1043; Til det Aar henføre de og St. Halvards Død.

imellem tvende Ild; Dog kan jeg ikke troe, at Svend har havt Forstaaelse med Venderne, thi ellers havde han neppe beholdet de Danskes Kiærlighed. Efter denne nye Seier drog Magnus til Jylland, og blev der Vinteren over med meget Folk, og lod vel tage vare paa sine Skibe. Da Svend spurgde, at Magnus havde forladt hine Skibe, drog han strax paa Søen, samlede til sig alle de Folk, han kunde, og foer til Sieland, Fyen og de andre Øer, styrkede sig der, og lagde, da det lakkede mod Julen, ind i Limfiord, hvor mange ginge ham tilhaande, andre lagde han Straffebøder paa, og nogle droge til Magnus, forestillende hvor nødvendigt det var i en Hast at dæmpe Svend, hvis Magt voxede dagligen til. Magnus trak da i en Hast sine Norske sammen, sampt med det Danske, og foer til Skibs til Aarhus, hvor Svend da var med meget Folk, hvorvel hans Hær var mindre end Magni, og lagde Svend sine Skibe ud fra Byen, og giorde sig færdig til Strid. Da Magnus det hørde, holdt han Hus-Thing, efterat de vare komne nær hinanden, og talede saaledes: „Vi have nu spurgt, „at Jarlen med sin Flode ligger her strax for os, og haver man for„taalt mig, at de have meget Folk; Men nu forkynder jeg Eder „mit Forsæt, at drage imod Jarlen, og at stride med ham, „endog vi have meget mindre Folk; Vi ville endnu, som tilforn, „driste paa Gud selv, og den hellige Kong Oluf, min Fader, „som før haver nogle Gange forundt os Seier, da vi stridde, „og vare ofte ikke saa mandstærke, som vore Fiender; thi skal „enhver lave sig derpaa, at vi ville søge dennem op, og saasnart „vi komme tilhobe, da skal man legge til dem og begynde Stri„den, og alle mine Mænd skulle da være færdige at slaaes." Efter denne Tale væbnede de sig, og enhver giorde sig og sit Rum færdigt; Derpaa roede de frem, indtil de saae Svends Skibe,

Magnus den-Gode.

Aar 1043.

 hvilke

Magnus den Gode. Aar 1043. hvilke vare sammenbundne, hvorpaa strax en stor Strid begyndtes af Forstavnene, saasom ingen kunde komme til at hugge uden de, som stode der; hvorfore de nærmeste, som vare i Forrummet, stiktede med Kesier (a), og de som vare længre borte med Kastespyd og Gafloker, det er tvespidsede Pæle, store Pile, Stene og Skepter-Fletter, det er tvespidsede Spyde, og de som vare allerlængst borte bag Masten med Bue-Pile. Herom haves dette Thiodolfs Vers: „Jeg hørde, at med slakte Spyde Og mange Spyd „man skiod Paa brede Skiolde; Ravnen, da De sloges, Aadsel fik. Piler og mange Stene, Man, som best kunde see, „I Striden bragte: men Stridsmænd forknuste laae. Bueskytten aldrig flere Piler til spunden Hor bar (b); Jeg troer ei „Throenderne bleve Den Dag først trætte af Skud: De hastige „Kastespyd saa tykt Paa Skioldene dreve (stor Pile-Mængden „var), saa du Neppe saaest der imellem." I Begyndelsen stod Magnus inden for en Skioldborg, men da ham syntes at lidet udrettedes, løb han ud af den til Forstavnen, opmuntrede sine Folk høit, og stred iblant de forreste med Hug-Vaaben. Da trængde hans Folk hæftigen frem, og blev et stort Bulder over den ganske Hær. Svends eget Skib blev da øde for Stridsmænd baade i Forstavnen og paa de nærmeste Sider derved. Nu sprang Magnus ind i det, og mange af hans Folk; Angrebet blev saa stærkt, at Svends maatte vige tilbage. Hans Skib blev derpaa taget, og siden adskillige flere. Svend besluttede da at flye, for ei at miste sin gandske Flode, hvorpaa mange af hans Mænd flyede, mange fulde, og mange bleve fangne, og finge Fred; dog

(a) En Art af Kaste-Spyd.

(b) Saaledes kaldte han Strængen poetisk, fordi den var giort af Hør.

dog lidde Magnus ogsaa anseeligt Tab. Syv af Svends Skibe kom i Overvinderens Hænder. Slaget stod den næste Søndag for Jul, det er den 18 December. Alt dette belegger Snorro med Vers af Thiodolf. Samme Nat flyede Svend til Sieland med dem, som vilde følge ham; Magnus derimod satte og samme Nat sine i Land, hvilke om Morgenen tilig komme til ham med meget Strandhug. Derpaa satte han efter Svend, og kom til Sieland, traf ham med faa Skibe ved Hofn, det er Kiøbenhavn, hvilket er den første Gang at dette Stæd nævnes i Historien, og venteligen haver da alene været en Havn med nogle faae Fisker-Hytter; Efter en kort Modstand flyede Svend, da han ei kunde giøre andet, ind i Landet, men Magnus forfulgte ham, og dræbte alle dem af hans Folk, han kunde overkomme. Herom siunger Thiodolf: „Den Sielandske Møe af Eenstemmigt Rygte spurgde, Hvo blodbestænkte Skiolde bar. Mange „uvisse dem havde: I Dyndet over Skoven vi Nylig traadde, „en Mængde Flygtige til Ringsted mange Fodsoller hastigen bare. „Skaanes raske Høye (a) gaaer med Dynd stænket Hals: Under „om den I feireft Alder alraadende Lunde-Konge (b) ham ei forekommer. Den stærke Jarls Banere I Gaar over Land og „Moradser floi. Kastespyd over Hoiene Paa Veien til Søen „dreve." Magnus drog nu med væbned Haand giennem Sieland, og brændte mange af de Mænds Gaarde, der om Høsten havde slaget sig til Svend. Man skulde snart troe af disse Thiodolfs Ord! „I Vinter Kongens Sæde Jarlen ødelagde;" at Svend da havde plyndret Roskild, thi vel var den ikke egentligen

Magnus den Gode. Aar 1043.

 Rigets

(a) Herved forstaaes Svend Estritsen.

(b) Det er Magnus.

Magnus den Gode. Aar 1043.

Rigets Hovedstad, eller Kongernes stadige Bopæl, men den var dog den forneimste Stad i Sieland. Svend flyede nu over til Fyen, hvorhen Magnus hastede, ved hvis Ankomst den første seilede bort til Skaane, langs Østen for den, og begav sig derfra til Gotland, og siden til Kong Anund i Sverrige. Udi Fyen røvede og brændte Magnus ligeledes paa mange Stæder, og Svends Anhængere flydde det beste de kunde. Af Thiodolfs Vers herover sees, at Husenes Vegge i Fyen vare da af Eeg, og at Tagene vare beklædde med Næfver, det er Bark, venteligen af Birk, Bog og Eeg. Altsaa brugte de Danske da Træhuse, ligesom de andre Nordens Folk, en Skik der vedvarede længe, saasom Landet var skovrigt, Husene smaae og lave, og ingen Palladser endnu vare til. Saadan Bygningsmaade passede sig ogsaa best i et kaaldt Land. I samme Vers taler Thiodolf og om trende Slag imellem Magnus og Svend, hvilke dog vel ikke alle ere gangne for sig i Fyen, men herved sigtes maaskee til det ved Erroe, det ved Aarhus, og maaskee til den Figtning mellem begges Rytterie, som Saxo omtaler, og hvorudi Svend efter Sædvane tabte, og hvilken maaskee er gaaet for sig i Sieland; Dog er det vidst, at i Fyen skede ogsaa mange smaae og ubetydelige Trefninger. Efter dette underkastede gandske Danmark sig Magnus paa nye, og var derpaa Fred i Landet den sidste Del af Vinteren, og satte Magnus overalt Mænd af sine til at regiere det (a). Den berømte Othincar den

(a) I den Orden jeg har anført disse Slag fortæller Snorro denne Krig mellem Magnus og Svend, og synes det efterfølgende mellem Magnus og Harald at bekræfte dette; De Islandske Annaler henføre ogsaa disse Tildragelser til 1043, men man kunde sige, at de heri habde fulgt Snorro, hvilken, endskiønt han intet Aarstal har, dog henfører dem til Aaret efter at Magnus var

den Yngre, Bisp i Ribe, rettere over gandske Nørre-Jylland, døde i dette Aar 1043, noget efter Paaske, og havde, da han formærkte at hans Endeligt nærmede sig, sat alle sine Sager i Stand, og beredet sig dertil paa Paaske-Dagen, da han og selv holdt Messe. Efter de Tiders Smag viste han sin Guds-frygt deri, at han Fasten igiennem lod sig hver anden Dag pidske ved en af sine Præster. Hamsfort vidner, at Othincar bær i ad-skillige Diplomata af det Kloster Locus Dei, eller Lygom i det nu værende Slesvigske, Navn af Otho Carl, hvilket jeg tænker at

Magnus den Gode. Aar 1043.

var bleven Konge i Danmark. Man maae dog tilstaae, at Fagurskinna og Morkinskinna sætte Slaget ved Re, efter den Tid Magnus var kommen med Seier tilbage fra Jomsborg, og førend det store Vendiske Slag, ja lade det skee mellem Magnus og Svers-vere, og ikke mellem Magnus og Svend, somSnorro; At Knytlinga-Saga lader Svend giøre Opstand om Høsten (1043), og Magnus først komme derpaa til Danmark om Vaaren, altsaa ei før 1044. Og endeligen, at samme Forfatter lader det første Slag mellem Magnus og Svend skee ved Errøe, Erri, som han kalder det, hvoraf jeg slutter, at det enten har været forskielligt fra det ved Re, eller og at Snorro har af Erri giort Re; Ja og at Thorleic hin Fagre lader, udi Knytlinga-Saga, Svend stride for Magnus i det store Vendiske Slag ved Hedebye. Denne Thorleic levede med Svend, og havde giort etÆre-Vers over ham. I Anledning heraf blev det maaskee best at antage, at Magnus om Foraaret 1043 drog til Danmark, alene for at see til sit nye Rige, at forsikre sig det, og at bekrige Jomsborg, og at Svend har først faldet fra ham om Høsten efter bemældte Slag, da han maaskee tænkte, at Magnus havde, uagtet sin Seier, dog lidet saa meget, at det vilde blive let for ham selv at uddrive ham. Det er og underligt, at Svend skulde ved Magni første Ankomst uden Sværdslag have forladet Landet, da han siden fegtede saa stærkt for det. Imidlertid da det er tungt i tvilsomme Ting, at forlade en Skribent som Snorro, og som Tiden da ret neppe strække til for Magni Bedrifter, saa bliver det vel best at lade dette staae ved sit Værd.

Magnus den Gode. Aar 1043. være enten en Skrive- eller Læse-Feil. Nogle vilde, at Othincar har stiftet det Benedictiner-Kloster Sem i Riber Stigt, Lystrup Birk i Hviding Herred, men andre henføre dets Stiftelse til Slutningen af 11 Sæculum; Ja nogle paastaae endog, at det først har faaet Munke, og det af Cistercienser-Ordenen, fra Heres wad i Skaane. Skade at Lygums Klosters ældste Breve ere bortkomne, thi i dem, som nu ere tilovers, nævnes hverken Otho-Carl eller Othincar. Det lader, at ovenmældte Wal, en Friser af Fødsel, som alerede var udi hans levende Live beskikket til hans Medhielper og Eftermand, har fulgt ham, endskiønt der efter nogen Tid opkom Tvist imellem ham og en anden ved Navn Jerald. Vore egne Efterretninger, undtagen Hamsfort, forbigaae denne Wal, men tale om en anden Wal, en Sønnesøn af Bisp Othincar, hvilken nok hører til senere Tider. Denne Wal har vidst været Bisp i Ribe, thi Adam af Bremen taler om ham. Riber Bispe-Kronike giør Christian, Othincars Søn, til hans Eftermand, som dog først maae være skeet efter nogen Tid. — Udi Norge levede en vis Halvard, som var beslægtet med St. Oluf og Magnus den Gode, thi hans Moder Thorny var Søster til Asta, Oluf den Helliges og Harald Haardraades Moder; Denne Halvard drev Handel, og drog i den Henseende til Vest-Gotland, og blev, da han vilde undskylde en frugtsommelig Qvinde, der anklagedes for Tyverie, dræbt paa Drammens Fiord af 3 Mænd, der forfulgte hende, og blev begravet ved dens Bredde. Han var fra Vigen, og blev siden ført til Opsloe, efterat Harald Haardraade havde anlagt den ved 1060. Snart kom han i Rygte for Hellighed og Jertegn, saa at han derfor ikke alene i Norge, Island, Danmark, men og i Utrecht, Lübec, Cøln, og paa flere Stæder blev anseet for en stor Helgen, hvis Høitid holdtes

den

den 15 Maji, og til hvis Ære Domkirken i Opsloe var indviet; Imidlertid lader det ei, at han har nogensinde været canoniseret. Saaledes fik vort Norden efterhaanden indfødde Helgene; En Oluf, en Halvard, og med Tiden flere, komme i Stædet af Thor og Odin. Endnu i det forrige Aarhundrede skede Pillegrimsreise til den hellige Gudmunds Kilde paa Romerige for at naae sin Sundhed, som den ældre Otho Sperling bevidner (a), og har Bergraad Hattorf forsikret mig, at det endnu er brugeligt. — Den Vendiske Fyrste Godeskalk havde hidindtil fulgt Svend, vermeligen fra Engelland af efter Harde-Knuds Død; Men nu det gik Svend saa imod, og det store Nederlag, Venderne havde lidet, syntes at tilbyde ham en ønskelig Leilighed, begav han sig fra Svend og til Venderne, søgende at faae igien sit Fæderne Rige; Det lykkedes ham og saa vel efter adskillige Krige med de smaae Vendiske Fyrster, at han ei alene fik sit Fæderne Rige igien, men blev endog Regent over alle Wagrier, Polabinger, som boede i det Lauenborgske, og Obotriter, hvorpaa han med al Flid søgte at udbrede Christendommen iblant dem, og bragte mange til at lade sig døbe, thi de frygtede for ham som en Konge, og gave ham Skat. Herved havde Erke-Stigtet Hamborg god Fred, og kom han hel ofte til Byen Hamborg, da han bar Ærbødighed for dette Erkesæde, som for sin Moder, og var en fortrolig Ven af Erkebisp Adelbert, der var Bezelins Eftermand. Ja han udbredde endog Christendommen iblant de Vendiske Folk, Lingoner,

Magnus den Gode. Aar 1043.

(a) I den overmaade mærkelige Historia vitæ & carceris D. Othonis Sperlingii Senioris usqve ad annum 1673, som findes i Manuscript i det Tydske Sprog paa det Kongelige Bibliotheqve, og som jeg har ladet udskrive, i hvilken Udskrift dette forekommer p. 46.

Magnus den Gode. Aar 1043.

ner, Warnaver, hvilke boede ved Rostok, og Kissiner, sampt Circipaner, hvilke tvende sidste regnedes til Leuticierne, og boede indtil Pene-Floden, ved hvis Udlob den store Bye Demmin laae. Da bleve de forhen odelagde Kirker hos Wagrier, Polaber og Obotriter opbygde, og Landet opfyldt med Præster og Kirker, og kunde Præsterne frit prædike den Christne Lære. I Lubec, Oldenborg i Wagrien, Razeburg, Leontio, det er Lentzen, og paa flere Stæder bleve Klostere oprettede saavel for Munke som Nonner; Udi den Obotritiske Hovedstad Meklenborg vare da alene 3 Klostere. Godeskalk tog sig Sagen saa ivrig an, at han ofte forklarede tydeligere paa Vendisk for Folket, hvad Bisperne og Præsterne havde fremsat noget morkt. Og havde Omvendelsen saadan Fremgang, at man maatte sende vidt og bredt om for at faae Præster nok. Korteligen, Troen blev nu udbredt over det hele Oldenborgske Stigt, hvilket strakte sig til Penefloden, hvor og det Bremiske Erke-Stigt tog Ende. Denne Godeskalks Nidkiærhed var rosværdig, dersom Tvangsmidler vare blevne borte, men efterat han havde omvendet den tredie Part af sine Undersaatter, som i hans Farfaders Mistivoi Tid vare faldne fra Troen, saa besluttede han at omvende de øvrige ved Magt, hvorom mere siden. Alt dette haver tildraget sig indtil 1066, men det bliver vel neppe muligt at henføre hver Ting til sit rette Aar (17).

Udi

(17) Snorro i Magni Godes Saga c. 14-17. 8. 10. 25-33. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 4. c. 2. p. 229. 230. c. 4-7. p. 236-254. Magni Godes Saga i Flateyarbogen col. 766-772. Orkneyinga-Saga p. 58. 60. Ad. Br. l. 2. c. 57. 58. 59. 60. 62. 63. l. 3. c. 21. 22. 35. 47. l. 4. c. 16. Schol. 44. Knytlinga-Saga c. 22. Helmoldus l. 1. c. 2. p. 5. Langebek T. 1. p. 14. 52. 269 T. 3. p. 43.

Udi Winchester kronedes og salvedes Edvard til Konge den 3 April af Erkebisp Eadsig, og maatte han da sværge at ville holde de Engelske Love, og deriblant dem givne af Kong Knud, hvilke sidste dog siden bleve af de Engelske kaldte Edvards Love, for det Hads Skyld, de bare til de Danske. Ved denne Salving vare og tilstæde Erkebisp Alfric af York, og næsten alle Engelske Bisper. Derpaa blev Stigand, som havde været Harald Harefods Capellan, beskikket til Bisp i Ost-Angeln, og kort efter fik Eadsig formedelst sin Svaghed Sivard Abbed af Abbandun til sin Medhielper, befordret hertil ved Godvins Understottelse og med Kongens Tilladelse. Sagen gik meget hemmelig til, da Eadsig ellers befrygtede, at man for Penge vilde befordre en mindre værdig dertil. Hvor ilde Dronning Emma har været anseet hos mange, og hadet af sin Son, fordi hun stedse havde været haard imod ham, endog nu efterat han var bleven Konge, og sielden viist sig gavmild imod ham udi hans Ungdom, kan sees deraf, at han

Magnus den Gode. Aar 1043.

p. 43. 601-607. 332. Kadlubko p. 14. Martinus Gallus p. 68. 70. 71. Sommersberg Scr. Siles. T. 1. p. 5. 22. T. 2. p. 26. Dlugossus l. 3. c. 218. 220. 221. 223-227. Nestor p. 127. Saxo l. 10. p. 203. 204. Annal. Flat. c. 877. Arnæ n. 413. 424. 412. 410. Helmoldus l. 1. c. 19. 20. Gebhardi Dän. Gesch. 4to. T. 1. p. 438. Danske Atlas T. 5. p. 674. Pontani rer. Dan. Hist. l. 5. p. 177. Abels alte Chroniken p. 104. Mabill. Acta Sanct. Ben. T. 7. p. 694. Fagurskinna n. 302. Morkinskinna n. 316. p. 40. 41. 42. 43. 50-65. 70-82. n. 66. 4to. en Membran, er og Morkinskinna, og troer jeg, at n. 316. er udskreven efter den. N. 304. 4to. p. 81. har det, at Venderne vare 6 Gange stærkere end Magnus, og er uden Tvil Morkinskinna med Forandring. Hoved-Codex af Morkinskinna giemmes nu i Kongens Bibliotheqve, men er defect baade for og bag. Gebhardi hist. Gen. Abh. T. 3. p. 32. Lang. T. 5. p. 384. 338.

Magnus den Gode. Aar 1043.

han efter Raad af de mægtige Herrer Godvin, Leofric og Sivard, og geleidet af dem red den 16 November uformodentligen ud fra Glocester, og overfaldt sin Moder i Winchester, hvor hun efter Beslutningen af 1036 sad, og havde Bestyrelsen af Vest-Saxen. De borttoge da alle hendes Rigdomme, som vare utallige, i Guld, Sølv, Ædelstene og andre Kostbarheder, da hun stedsk havde været gierig og skrabet sammen, saavel i hendes Mands Knuds Tid, som i hendes Sons Harde-Knuds, og alene givet noget undertiden til Geistlige, Kirker, Klostere og Fattige, hvorvel ikke kun sider til de sidste, for derved at faae Rogte af Gavmildhed. Da hendes Skat blev plyndret, bemestrede en Guldsmed sig et Skrin med St. Audoeni Hoved i, som hun hemmeligen havde fort fra Rouen, og hvilket han igien betroede en Munk i Malmesbury. Hun maae og have været anseet for mægtig og farlig, siden dette skede ganske uventelig, og blev hun derpaa holdt under Opsyn i Winchester, men fik dog en nogenlunde anstændig Underholdning. Hvor forbitred Edvard har været paa sin Moder, kan sees deraf, at han i et Diploma givet til Winchester beklager sig over, at hun havde giort hans Fiende til sin Stiffader. Udi Glocester skal Edvard have holdet et nyttigt Møde i den gamle Kloster-Bygning paa den Tid de Danske bleve uddrevne. Rimeligen har Mødet handlet om denne Sag, og ere efter mine Tanker kun de mest mistænkte Danske blevne uddrevne, og faae i Tallet, fornemmeligen dem, man frygtede for at ville igien have en Dansk Konge. Derefter havde Edvard i Følge sit Løfte Brøllup med Edithe, eller Edgithe, hvilkes Navn nogle forkorte og kalde Gythe, Gude, Godvins Dotter, et Fruentimmer af overmaade Kundskab og Forstand, derhos from, og som ei tilføiede nogen noget Ont; men ikke smuk, og ei uden Mistanke for Ukydskhed,

saavel

saavel i hendes Mands Tid, som efter hans Død, hvorvel hun paa sit yderste befriede sig ved Eed derfor i Wilhelm Conqvæstors Tid. Og da det var bekiendt, at hendes Mand aldrig søgte Seng med hende, eller rørte hende, saa kunde det ei andet end forøge Mistanken. Uvidst er det, om han har giort dette af Had til Godvin, deels for sin Broders Drab, deels fordi Godvin vilde være mere Konge end han, og tilligemed sine Sønner giorde offentligen Nar af ham; Eller han og har handlet efter en ilde forstaaet Andagt, eller maaskee og af Uformuenhed, hvilket sidste bliver troligt derved, at han siges aldrig at have rørt noget Fruentimmer. Om Editha blev ellers dette Vers giort: Sicut spina rosam genuit Godvinus Egitham. Ved denne Tid kom den flygtige Skotske Prinds Malcolm Canmore til Edvards Hof, anbefalet af sin Frænde Sivard, Jarl i Northumberland, og blev han vel imodtaget af Edvard. I dette Aars Sommer laae Edvard med en Flode af 35 Skibe ved Sandwich, hvilket viser, at man har frygtet for noget, maaskee for den Danske og Norske Kong Magnus, hvis Udrustninger man ei kunde vide at de sigtede til Jomsborg. Til Kirken af Ramesey stadfæstede Edvard ved sit Brev den Eiendom Hemingford, som hans Broder Kong Harde-Knud og hans Moder Alfgiva havde skiænket det. Heri nævnes Grev Turi, som efter Navnet at dømme har været en Dansk. Dette Brev er venteligen givet førend Edvard mishandlede sin Moder. Heri nævnes og Bisp Ædnoth af Lincoln, som sad fra 1034 til 1050. I et andet Diploma stadfæster han sin Moders Ymmæ Gave til det gamle Kloster i Vengran. Dette er skrevet paa Normansaxisk Sprog, og med samme Haand, som det forrige, og stadfæster det Skribenterne berette, at det Franske Sprog blev i denne Konges Tid, heldst ved Hoffet, gangbart i Engelland, thi Edvard

Magnus den Gode. Aar 1043.

Magnus den Gode. Aar 1043.

vard bragte adskillige Normaner med sig fra Normandie, og fik flere til, og var ved sit lange Ophold der bleven næsten til en Franskmand, som den samtidige Ingulph vidner. — De Waliske Prindser, Idwal, Roderics Søn, og hans Søn bleve dræbte af Engellænderne, og de tvende Brødre Roderic eller Rytherch og Rhys, Sønner af Rytherch, Rostyns Søn, bleve overvundne af den Waliske Kong Gryffydh, dog med hans eget store Tab. Deres Hær bestod af Fremmede, hvoriblant venteligen Ostmaner, og af Wallenser fra Glamorgan og Gwentland, det er Monmouth-Shire, hvor Venta Silurum eller Caer-Went laae. — Den Russiske Kong Jaroslav søgte at stifte en Ægte-Forbindelse mellem sin Dotter og den Tydske Kong Henric, hvilken hans Gesandter truffe i Goslar ved Mariæ Bebudelses Tider, den 25 Martii; men Henric afslog det, hvorfore Gesandterne vendte bedrøvede tilbage, hvorpaa Henric ægtede Agnes, en Dotter af Wilhelm, Greve af Poitou. Denne Russiske Prindsesse tænker jeg har været Elisabeth, som siden blev gift med den Norske Kong Harald Haardraade, efterat han længe forgiæves havde friet til hende, maaskee fordi hun smigrede sig med at faae den Tydske Konge. Den 22 Maji udstædde Henric et Gavebrev til Huozoman, Bisp i Speyr, hvilket iblant andre er underskrevet af Theodmar (eller Ditmar), Bisp i Hildesheim, en Dansk Mand. Emma, Grev Liudgers Enke, og Søster af Bisp Meinwere i Paderborn, døde, efterat hun havde givet næsten alle sine Midler til Fattige og Kirker. Adam af Bremen kalder hende Senatrix, og lader hende sidde Enke i 40 Aar, hvilken dog vel bør nedsættes til 30. Hun blev begravet i Bremer Kirke, som hun havde bevist saa meget Got. Den 15 April døde Erkebisp Bezelin eller Alebrand af Bremen udi Bucke efter 7 Dages

Sygdom,

Ungdom, og blev fort paa Weserfloden til Bremen, og der begravet i den nye Kirke, han havde ladet bygge, tæt ved St. Willehadi Grav. Den eeneste Feil, som tillegges ham, er Stolthed, og didhen hører hans Stridigheder med Brun, Bisp i Ferden, thi at han vilde twinge Cannikerne til at forlade deres Hustruer, ansaaes efter de Tiders Tænkemaade for en Dyd, da man alt mere og mere begyndte at holde de Geistliges Giftermaal for Skiørlevnet. Men efterat Klosteret og Kirken var brændt i Bremen, og Brødrene vankede om, som de vilde, saa kunde han lidet holde saavel over denne, som andre deres Regler. For Resten var han god imod dem, og den første, som gav Cannikerne frit Bord, tilligemed Hvedebrød hver Dag, og paa Søndagene en dobbelt Part af Miød, ja endog Vin tvertimod Saxens Natur. Muren om Bremen bragte han og for en stor Del i Stand, og paa nogle Stæder til 5 og 7 Albuers Høide. Over den store Port, der vendte mod Vesten, lod han paa Italiensk Maade opføre et fast Taarn med 7 Kamre i. For Resten kunde han ikke taale, at der blev sagt et ont Ord til hans Clerker, til hvilke han ofte, naar de vare fattige, gav hemmeligen 4 og 10 Sølvskillinger, til mange ogsaa Præbender og Klæder. Mishandledes nogen af en leg Person, saa lod han saadan en i sin Nærværelse give Ørefigen, og afstraffe med Tyrepidsken; følgeligen maatte jo de Geistlige, som skreve hans Historie, erklære ham for feilløs. Udi Bezelins Stæd blev Adelbert eller Albert, Provst i Halberstad, beskikket til Erkebisp, og fik Lænet af Kong Henric. Han var en Søn af Friderich, Greve af Wettin. — Imellem Russer og Grækerr kom det i dette Aar til Krig af følgende Aarsag: Længe havde der nu været Fred mellem begge Folk, og Kiøbmændene handlede frit, men i et Klammerie, som opkom i Constantinopel,

Magnus den Gode. Aar 1043.

blev

Magnus den Gode. Aar 1043.

blev en fornem Rus omkommet. Wolodimer, hvilken Grækerne kalde Bladimer, og vi vilde kalde Waldemar, Jároslavs ældste Søn, en hæftig Mand, blev herover opbragt, og forlangte at hans Fader vilde sende ham imod Grækerne. Med en stor Hær af Russer og Vareger, Russernes bestandige forbundne, og hvilke den Græker Cedrenus forklarer ved Beboerne af Nordøerne i Oceanet, gik han paa Baade, der vare udhulede af eet Stykke Træe, Canoes, ned af Dniper. Hans Hær skal have bestaaet af 100000 Mand. En vis Wüschat, Fader til Janew eller Jens, hvilket sidste Navn er gandske nordisk, blev giort til Woywode, og givet ham med. Da Keiser Constantinus Monomachus hørte dette, sendte han Gesandtere for at foreslaae Fred, og at den ei maatte brydes for saa ringe Aarsag, tilbydende sig at gotgiøre Skaden. Men Wolodimer afviste Gesandten haanlig, og gav stolte Svar. Derpaa lod Keiseren fastsætte de Russiske Kiøbmænd, som vare i Byen, og fordele dem omkring i Landene. Og ved denne Leilighed tænker jeg, at den Norske Prinds Harald, St. Olufs Halvbroder, Væringernes Anfører i Grækenland, er og bleven sat i Forvaring, under Paaskud at man ei kunde troe ham, siden saa mange af hans Landsmænd fægtede i Forbund med Russerne imod Grækerne, og han desuden var en god Ven af Russerne, hvorvel den rette Aarsag kan have været, at Keiserinden Zoe var fortrydelig paa ham, fordi han ei vilde elske hende, men elskede derimod Maria, hendes Broder-Dotter, som Snorro vil, hvilket ei kan være, da Zoe aldrig har havt en Broder, men jeg tænker snarere, at det var Keiserens egen Dotter, hvilket og bekræftes ved Beretningernes Ustadighed, thi Fagurskinna giør Maria til Zoes Sønnedotter, som end mindre kan være, da man ei veed, at Zoe nogensinde har havt Børn, og Arnæ n. 315. 4to, som jeg anseer

for

for Hrockinskinna, giør hende til Zoes Søsterdotter. Harald havde elters tient Grækerne meget i Krige udi Apulien, Lombardien, at sige det nu værende Terra di Lavoro, som var en Del deraf, i Sicilien og Africa. Han havde og besøgt Jerusalem, Rom og Frankerige. Morkinskinna legger Venden og Saxen til, forend han kom til Grækenland, hvorpaa jeg dog tviler. Den Russiske Flode var nu kommen i det sorte Hav, men lidde meget af en Storm ved Donaus Udløb, hvor dog 6000 Vareger ginge i Land Sønden for den under Wyschats Anførsel. Wolodimer vilde da vende tilbage, men Varegerne raadde ham til at gaae lige for Constantinopel, endskiønt de ved at ville skaffe Føder til deres Heste (en Fouragering), havde lidet meget af Ambuskus, som var Stadtholder paa den Kant, saa de havde maat flye til deres Skibe. Saasnart Keiseren fik at vide, at den Russiske Flode nærmede sig, udsendte han de 3 rangaarede Galeyer, og de lette Fartøier, besatte med alle de Krigsfolk, som da vare i Byen, og besteg selv en Dromund, og gik saaledes Russerne i Møde, som laae ved Bosporus; Rytteriet fulgte ham langs Strandbredden. I denne Forvirring, da der ikkun var liden Besætning i Byen, tænker jeg at det er skeet, at Harald har sat sig i Frihed, allerheldst han fandt Bosporus sperret med stærke Bommer og Jern-Lænker, hvilke rimeligen ere blevne slagne derover, for at holde Russerne ude. Men Harald, der var en uforsagt og snarraadig Herre, lod alle sine Folk, saa mange der ei behovedes ved Aarene, gaae i Bagstavnen, og derpaa roe stærkt til; Da nu Skibets Forstavn var kommet over Lænken, lod han dem alle løbe hen i den, og lettede derved Bagstavnen; Men et andet Skib, han havde med sig, revnede i dette Forsøg, og de fleste Folk derpaa druknede. Paa saadan Maade undkom

Magnus den Gode. Aar 1043.

Harald

Magnus den Gode. Aar 1043.

Harald sykkeligen, og synes strax at have begivet sig til Rusland, da han maaskee ei har villet figte imod Grækerne, som han forhen havde tient. Imidlertid sendte Keiseren atter Gesandtere til Wolodimer om Fred, men denne fordrede tre Pund Guld til hver af sine Krigsmænd. Keiseren, forbittret herover, befoel Basilius Theodorcanus at fremlokke Russerne til Strid med tre lette 3 rangaarede Galeyer. Basilius seilede midt ind paa dem, og opbrændte ved den Grækiske Ild 7 af deres smaae Skibe, nedsank 3 med alle Folkene, og borttog eet. Som nu Russerne mente, at den hele Keiserlige Flode fulgte efter, saa toge de Flugten, men da de vare ukiendte i Farvandet, ragede de med Skibene paa skiulte Klipper og Grunde, hvor de ei alene satte mange af dem til, men bleve og af Grækerne angrebne fra Landsiden, saa at de i alt tabte 15000 Mand, tilligemed meget Gods og Bytte. Keiseren blev endda ved at opholde sig i twende Dage udi den Egn, men den tredie vendte han tilbage til Constantinopel, efterladende sig kun twende Hobe, Tagmata, og de saa kaldte Forbundne, Hetairi, med Befaling til ovenmældte Basilius, og til Nicolaus, at de skulde hindre Fienden fra at giøre Landgang, og med Floden bevogte Bosporus. Dog 24 Grækiske Galeyer satte efter den flygtige Fiende, og angreb ham i en Havn, men da han mærkte at de vare saa faae, drog han dem i Møde, begyndte at omringe dem, borttog 4 Skibe, dræbte alle Folkene paa dem, saa og den tapre Patricius Constantinus Cabalurius, Anfører for Cibyrrhæoterne (a), der med 10 Skibe vilde slaae sig igiennem.

(a) Disse vare fra nu værende Natolien, og boede imellem Seleucia i Isaurien, og til Miletus og Jasus, sampt Halicarnassus og Mylassa, lige over for Rhodus, hvilken Strækning begreb Lycien og endel af

gem. De øvrige Grækiske Skibe bleve sønderslagne paa Klipperne, og faae af Mandskabet reddede sig til Fods halv nøgne med Flugten. Efter dette vendte Wolodimer hiem, men Varegerne, som havde sat i Land, bleve ved Varna angrebne af Ambustus, og 800 af dem tilligemed Wüschat fangne, og sendte i Lænker til Canstantinopel, hvor mange af dem bleve blindede, dog bleve de 3 Aar efter, da Freden sluttedes, satte paa frie Fod, og ved den Leilighed Keiser Constantini Dotter gifted med Jaroslaws Søn Wsewolod, som da var ikkun 16 Aar gammel. — Udi Italien giorde Maniaces Oprør mod den Grækiske Keiser, og forsøgte at faae Normanerne i Forbund med sig, men forgiæves, ligesaa gik det ham med Argyrus, Meli Søn, Befalingsmand i Bari, der hverken lod sig bevæge ved Løfter eller Trudsler, hvorimod det gelingede Keiseren at faae dem begge paa sin Side, ved at love de første, at han vilde lade dem beholde alle de Erobringer, de havde giort, og desuden at sende dem Foræringer. Nu bragte Argyrus i alt 7000 Mand sammen, og fik den Norman Rainulph, Greve af Aversa, paa sin Side, saa og den Norman Wilhelm Fer a Bras, og beleirede Tarent med dem, hvor Maniaces havde sluttet sig inde, og flyede derfra til Otrant, og siden over til Durazzo

Magnus den Gode. Aar 1043.

af Carien i sig, grændsende op til Cilicien. Det har Navn efter den ringe Bye Cibyrrha, som laae tæt op til Cilicien. See Constantini Thematum l. 1. Thema 14. p. 12. 13. Dette Thema var alerede til i Leonis Philosophi Tid, see Constantinus de adm. imp. c. 50. p. 111. c. 51. p. 115. in Corp. Byz. T. 22. Dog forekommer Byen Kibyra alerede hos Strabo; Den større Kibyra laae ei langt fra Mæander i Phrygien.

Magnus den Gode. razzo i Grækenland, hvorpaa Argyrus afstakkede Normanerne, og begav sig til Bari (18).

Aar 1044. Efterat Magnus havde opholdt sig eet Aar i Danmark, begav han sig sent ud paa Foraaret, venteligen i Maji Maaned, til Norge, og blev der længe om Sommeren. Saa snart Svend fik Tidende om Magni Bortreise, red han strax ned til Skaane, og havde meget Folk med sig fra Sverrige. Udi Skaane blev han vel modtagen, ligeledes i Sieland, Fyen og alle de andre Øer, og allevegne forstærkede han sin Hær. Da Magnus spurgde dette, samlede han og Folk og Skibe, og drog om Høsten til Danmark, traf og Svend sildig om Aftenen, og det forend Mikkelsdag, ved Helgenæs i Jylland, lige over for Den Hielm, og ei

(18) Chr. Sax. p. 157. Wilkins Conc. T. 2. p. 65. Chr. Sax. in App. n. 4. ad Lye Dictionarium Saxonicum T. 2. F. Vig. p. 624. M. West. p. 212. Sim. Dun. c. 181. 182. Bromton c. 900. 938. Knyghton c. 2329. Hist. Ramesh c. 102. p. 450. c. 110. p. 455. W. Gem. l. 7. c. 11. p. 271. Chr. de Mailros p. 157. W. Malm. p. 80. 82. 204. H. Hunt. p. 365. Rog. de Hov. p. 439. Ingulph. p. 895. Monast. Angl. T. 1. p. 994. Wanleji Catal. p. 265. Fordun l. 4. c. 45. p. 688. c. 47. p. 689. Whartoni Angl. Sac. T. 1. p. 236. T. 2. præf. p. 32. op. ip. p. 39. Wynne Hist. of Wales p. 87. 88. Lamb. Schafnab. p. 159. Erath. cod. Dipl. Qvedl. p. 68. Leuckfeld Ant. Gandersh. p. 116. 228. Ad. Br. l. 2. c. 51. 60. 62. 63. l. 3. c. 1. 2. Harenberg Hist. Gandersh. p. 175. Staphorst T. 1. p. 393. Nestor p. 127. Cedrenus p. 593. & 594. in Corp. Byzant. T. 8. Tscherbatow T. 1. p. 415-417. Schönings Forb. p. 266-273. Snorro i Harald Haardraades S. c. 13-15. Glyeas Part. 4. in Corp. Byz. T. 9. p. 247. Muratori Gesch. d. Ital. T. 6. p. 226. 227. Muratorii Ser. Ital. T. 5. p. 151. a. Morkinskinna n. 318. 4to. p. 158. 212. n. 315. 4to. p. 325, som maaskee er Udskrift af Hrockinskinna.

ei langt fra Aarhus. Magnus havde færre Skibe, men derimod større, og bedre bemandede. Striden var hæftig, og skarpere end nogen af de forrige. Magnus fægtede selv den gandske Nat med Haand-Skud. Thiodolf siunger herom saaledes: „Der „hvor Helgenes Kaldes Svends Mænd for Kesier Dukkede un„der; de saarede, til Døden bestæmte, siunke ned. Den giæve „Morernes Gram Mangt et Spyd i Striden holdt; Lands-Hel„ten Aske-Skaftet Odd Paa Skiold-Vaaben stænkte.“ Af Arnor Jarlaskald haves følgende Sang herom: „Jeg haver ofte „hørt, det ved Helgenes, hvor den vidt Berømte, som Vargen „glæder, Mangt Bølgens-Elg (a) ødede. Rygens Regbus lod „Først om Aften begynde Striden, Strids-Skyens Regn (b) „den hele Høst-Nat stod paa.“ Heraf sees hel mærkeligen, at Venderne fra Rygen holdte med Svend, hvilket giør det ei utroligt, at Jomsborg satte sig op imod Magnus, fordi den var paa Svends Side, og kan ogsaa give Mistanke, at han har havt Del i Vendernes store Indfald i Riget, dog begge Dele under den Betingelse, saafremt han alerede den Gang var falden fra Magnus. Efter en haard Strid maatte Svend endeligen flye, hvilket han dog ikke giorde forend hans eget Skib var aldeles indtaget fra den ene Stavn til den anden, og alt Mandskabet derpaa enten slaget eller bortjaget, og det ligeledes var gaaet mange andre af hans Skibe. Til Bevis herpaa haves endnu syv Vers af Thiodolf, der dog venteligen ere kun Stykker af een Sang, og i et af hvilke han siger, at have faaet paa sin Part et Gotisk Magnus den Gode. Aar 1044.

 Skiold,

(a) Saa kaldtes Skibene poetisk.

(b) Det er Skioldenes Brag, eller egentligen Piles og Skud-Vaabens paa dem.

Magnus den Gode. Aar 1044.

Skiold, hvilket viser, at han har været med i Striden, og derfor fortiener største Troværdighed; og et andet Vers af Arnor, i hvilket sidste Svend kaldes Biörns Broder, hvoraf sees, at Biörn var en berømt Hovding. Svend tabte mange af sine Folk, og flyede derpaa til Skaane med alle de overblevne, men Magnus giorde et stort Bytte af Vaaben og Klæder, og forfulgte de Flygtige op i Landet lige til Lund, og som det synes med Rytterie. Ved denne Leilighed siger Thiodolf om Svend, at den Uduelige fremskrider med sin skiæve Fod, for derved at belee ham, fordi han var halt paa den ene Fod. Navn af den Uduelige passer sig ingenlunde paa Svend, som besad megen personlig Tapperhed og Klogskab, men var ulykkelig, lig deri den Engelske Kong Wilhelm den Tredie. Magnus brændte nu vidt og bredt i Skaane, ødede Landet, stridede med Bønderne, plyndrede deres Gods, og straffede de mest Skyldige. Hvor var Danmark falden fra sin Herlighed, nu ødelagdes det ei alene ved fremmed Magt, men og ved egne Sønner, thi mange Danske, heldst Jyder, holdte med Magnus. Skiønne vare nu Følgerne af Knuds Seiervindinger; ligesom hine Macedonien nød ved sin Alexanders. Nu flydde Svend Øster langs Skaane, og derfra til Gotland, og tog endeligen sin sædvanlige Tilflugt hos Anund, hvor han sad Vinteren over i megen Agt og Ære. Magnus besteg derpaa sine Skibe, og seilede Øster paa langs den Skaanske Kust, og underlagde sig gandske Skaane. Han ilede hermed saaledes, at han endog kom til at mangle fersk Vand, hvorover Thiodolf vidner, at de maatte drikke Søevand. Derefter drog han til Falster, hvor han plyndrede og slog mange Folk ihiel, som havde holdt med Svend. Herom sang Arnor Jarlaskald: „Enevolds-Herren ikke knapt „De Danske vederlagde Deres Svig: den modige Konge Fal-

„ster-

„Krigerne ſom faldt. Den Uge for Ørne opdyngede de Slag„nes Kroppe: Hird-Mænd Sagde, at Qvindfolket var ei Rov„fuglenes Føder huld." Ei bedre foer Magnus frem paa Fyen, hvor han giorde ſtor Skade, ſtraffede de Frafaldne, dræbte nogle, og giorde ſtort Bytte. Da var han efter Arnors Vidnesbyrd 20 Aar gammel, hvilket uovervindeligen viſer, at dette er ſkeet 1044, og ei 1046, ſom Torfæus vil, thi man kan ei ſætte Magni Fødſel ſenere end 1024. Da og ſamme Arnor vidner, at Svend og Magnus holdte fire Slag ſammen i eet Aar, ſaa viſer dette, at de ere ſkede fra om Høſten 1043 til Høſten 1044. Efter denne ſtore Fremgang ſeilede Magnus om Høſten, venteligen i October Maaned, tilbage til Norge. Som han nu regierede baade over Danmark og Norge, var derhos ung og ſeierſalig, ſaa randt det ham i Sinde, hvorledes hans Formand Harde-Knud havde ogſaa regieret over Engelland, hvorover han affærdigede Sendebud did til Kong Edvard med Brev og hans Segl under, af det Indhold, at Kong Magnus hilſede Edvard, og gav tilkiende, at det Forbund imellem ham og Harde-Knud var ham vel bekiendt, hvorefter den Længſtlevende ſkulde blive Konge over de Lande og Folk, den anden havde beſiddet; Nu er det ſkeet, ſom jeg vidſt veed, at I have ſpurgt, at jeg har faaet Danmarks Rige i Arv efter Harde-Knud; Men da han døde, eiede han ſaavel Engelland ſom Danmark, hvorfor jeg paaſtaaer, at England hører mig og til efter bemeldte Aftale, og derfor vil jeg, at du oplader mig Riget, hvis ikke, agter jeg at ſøge det med Krigsmagt baade af Danmark og Norge, og maae den da beholde Rigerne, ſom vinder Seier. Herpaa ſvarede Edvard ſaaledes: Det er alle bekiendt her i Landet, at min Fader Kong Ethelred var odelbaaren til Riget, ſaavel af den gamle, ſom den nyere Slægt. Vi vare

Magnus den Gode. Aar 1044.

Magnus den Gode. Aar 1044.

fire (a) hans Sønner, men der han faldt fra, tog min Broder Edmund dette Rige, thi han var den ældste af os Brødre, og jeg var vel tilfreds dermed, saa længe han levede. Efter ham fik Kong Knud min Stiffader Riget, og saa længe han levede var det ikke got at giøre nogen Tiltale derpaa. Efter ham blev min Broder Harald (b) Konge, saa længe Livet var hannem beskiæret. Efter hans Død raadde min Broder Harde-Knud baade over Danmark og England, og holdtes det da for et ret Brødre-Skifte, at han regierede over begge, men jeg over intet. Efter hans Død besluttede alt Landsfolket, at tage mig til Konge over Engelland. Saa længe jeg intet Værdigheds Navn har, tiente jeg mine Høvdinger, som den der aldeles ikke var baaren til noget Rige her i Landet. Men nu jeg haver antaget Konge-Navn og Vielse, og den Kongelige Prydelse, og Herskab ligesaa fuldkommen som min Fader tilforn havde det, saa agter jeg ikke at oplade dette Navn til nogen imedens jeg lever. Men kommer du Magnus hid, som ikke er nøiet med at have føiet Danmark til Norge, men nu vil og skille mig ved mit Arve-Rige, saa agter jeg at bruge Vaaben mod Vaaben, og kan du være vis paa ei at besidde England, eller nyde nogen Lydighed af dets Indvaanere, forend du faaer taget mig af Dage. Med dette modige Svar vendte Magni Sendebud tilbage. Et Svar venteligen raadet Edvard af Leofric, Godvin og flere, især af Godvin, hvis Herskab vilde have en Ende, naar saadan Herre som Magnus

(a) Edvard har uden Tvil nævnt flere, men Islænderne lade ham tale efter deres Hypothese.

(b) Neppe troer jeg, at Edvard har kaldet Harald sin Broder, thi i det høieste vare de kun sammenbragte Børn.

Magnus kom til Regimentet, ei at tale om at han uden Tvil har havt personlig Fiendskab til Magnus for sin Hustrues Brodersons Svends Skyld. Snorro giver Slutningen af Edvards Svar noget anderledes, nemlig: Dersom Kong Magnus kommer her til Landet med sin Flode, da vil jeg dog ikke samle Folk imod ham, og kan han da blive Eier af England, naar han forst tager mig af Dage. Det kommer mig rimeligt for, at den frygtagtige, fromme og blode Herre haver forst selv svaret dette, og siden, opmuntret af sine Raadgivere, det Foregaaende. Uden Tvil har Magnus ved dette endog ei alene sogt at fyldestgiore sin egen Attraae til Magt og Vælde, og villet opnaae Knud, men endog stræbt herved at vinde de Danskes Yndest, ved at vise, at han tænkte paa deres Hæder, sampt sigtet til at dæmpe de indvortes Uroligheder, ved at skaffe det krigerske Folk andet at tænke paa. Han maae og da have seet sig temmelig sikker for Svend, og havde maaskee været det, saafremt Harald, Magni Farbroder, havde ei indfundet sig her i Norden, hvorom skal handles strax herefter. Da Magnus fik Edvards Svar at vide, skal han efter Snorro have sagt: „Jeg troer det at være rettest og best, at lade „Kong Edvard beholde sit Rige udi Fred for mig, og lade mig „noie med de Riger, Gud haver givet mig." Ikke nægter jeg, at Magnus kan have givet dette Svar, dog ei strax, men efter nogen Tid, da Omstændighederne viste ham, at det var det forsiktigste, thi endnu i folgende Aar frygtede man for ham i England. Rimeligen har han strax efter Svends fuldkomne Uddrivelse sendt Gesandtskabet til Edvard. Forend han drog tilbage, og imedens han endda laae i Oresund, tildrog sig en anden mærkelig Ting, nemlig at hans Farbroder Harald kom til ham. Denne modige Herre var i forgangen Aar kommen til Jaroslaw i Rusland,

Magnus den Gode. Aar 1044.

Magnus den Gode. Aar 1044.

land, og havde endelligen bevæget hans Dotter Elisabeth til at ægte sig, thi forend han drog til Grækenland havde han alt friet til hende, men hendes Fader Jaroslaw havde raadet ham til at skaffe sig Rigdom og Land, forend han tænkte herpaa, hvorfor hun afslog ham det, maaskee og fordi hun havde Haab om at ægte den Tydske Kong Henric. Fuld af Elskovs-Tanker giorde Harald en Sang, som endnu er til, da han fra Constantinopel seilede over den sorte Søe til Rusland. Deri opregner han sine Krigsbedrifter, og at han forstod otte Konster, nemlig at stride, ride, svemme, løbe paa Skie, kaste med Spyd, roe, spille Skak, og giøre Vers, hvorvel nogle Afskrifter have i Stedet for at spille Skak, at slaae paa Harpe. Sangen bestaaer af 16 Stropher, og hver Strophe har det Omqvæd: Og dog vil den Russiske Møe ei elske mig. Da han nu var i Rusland tog han i sin egen Forvaring alt det Guld og andre Kostbarheder, han efterhaanden havde sendt did fra Grækenland. Om Vinteren havde han Brøllup med Elisabeth, og om Foraaret giorde han sig færdig at reise fra Rusland, og kom til Aldeigeborg, hvorfra han gik til Skibs om Sommeren, drog til Sverrige, og kom til Sigtun, hvor han traf den flygtige Danske Prinds Svend, der strax foreslog ham at indgaae Forbund med sig mod Magnus, allerhelst Harald lod sig mærke med, at han agtede at fordre af Magnus den halve Del af Norge, som sin Arv. Dog da Harald havde lovet sine Sviger-Forældre, at han paa det lemfældigste skulde behandle denne Sag, og derfor ei yppe noget fiendtligt mod Magnus, saa besluttede han først at forsøge det Gode, hvilket han rent ud sagde til Svend. Da den Russiske Dronning Ingigerd stedse havde baaren en uforfalsket Kiærlighed til den Norske Oluf, saa viste hun den og efter hans Død imod hans

hans efterladte eeneste Søn Magnus, da hun ei selv kunde efter sit Ønske faae ham. Nu steg Harald om Bord paa et af sine beste Skibe, der oven for Søegangen var gandske forgyldt; Dets Drage-Hoved og Stiært ligeledes, Seilene vare af Purpur, paa begge Sider indvirkede med Guld, og alle Skibsfolkene førte det fineste Linnet, og andre kostbare Klæder. Med saadan Pragt seilede han lige til Øresund, hvor Magnus da laae, der tog meget vel imod ham, og beværtede ham herligen i nogle Dage, og endeligen foreslog ham, at være sig behielpelig imod Svend, hvoraf Harald tog Anledning at komme frem med sin Paastand paa det halve Norge, baade som en Arv, saa og fordi han havde sat sig i Livsfare, ved at ville hielpe sin Broder, Hellig Oluf, paa Thronen igien, hvilken og havde været villig til at overlade ham den halve Del, saafremt han havde vundet. Magnus var from og beleven, og svarede derfor hel sagtmodig hertil, dog, at Sagen, siden den var saa vigtig, maatte overlegges og afgiøres paa et helt Folke-Mode. Hertil svarede Einar Thambeskielfer, at naar Magnus skulde dele Riget, saa var det og billigt, at Harald delte sin store Skat med ham, allerheldst Magnus befandt sig, formedelst sine jevnlige Krigstog, i stor Penge-Trang. Men hertil svarede Harald, at han ei havde givet sig i Fare, og vovet sit Liv udenlands, for ved sine Penge at berige sin Brodersøns Betientere. Einar, stødt herover, igiensvarede: „Dette maae du vide, at jeg „af al min Formue skal hindre dig i at bekomme Riget; Ei heller „har du været tilstæde og hiulpet os i at rive Riget af de Danskes Hænder, hvorfor du ei heller kan begiære nogen Del deri; „Desuden have vi ei Lyst at staae under fleres Regiering, da vi „hidindtil ere vante til at tiene een alene, og det ville vi fremdeles „giøre, saa længe Kong Magnus lever.“ Hvor fortsynede ere ei

Magnus den Gode. Aar 1044.

Magnus den Gode. Aar 1044. de Klogeste! Einar saae ei hvor snart Magni Levetid var udrunden, og at Harald skulde blive Konge, han kiendte ei tilfulde denne Prindses stolte, ubøielige, skiulte og hævngiærige Sind. For nærværende Tid taug Harald, men disse Ord præntede sig dybt ind i hans Hierte, og voldte siden Einars og hans Søns Død. De andre tilstædeværende Herrer vare af Einars Mening, og Magnus selv ei meget tilbøielig til at dele Riget, hvorover Harald maatte med uforrettet Sag vende misnøied tilbage til Sverrige. Magnus og Einar maae ikke have anseet ham for en betydelig Fiende, siden de forlode Danmark, og begave sig tilbage til Norge, eller de og maaskee frygtede for at han kunde søge der at giøre Stæmplinger. — Den Bremiske og Hamborgske Erkebisp Adelbert fik ved sine Gesandtere Pallium af Pave Benedict IX, og Stadfæstelses-Brev givet til Rom i Martii Maaned, hvorved Paven beskikker ham til Legat og Erkebisp over alle Nordiske Riger, nevnlig de Danskes, Svenskes, Norskes og Islænderes, hvilke sidste Adelbert uden Tvil udtrykkeligen har forlangt at maatte indføres, eftersom de vare Christne, og havde da en fri Stat for sig. Derefter blev han viet til Aachen udi Kong Henrics Overværelse, Fyrsternes, og 12 Bispers, der lagde Hænderne paa ham. Adelbert var en mærkelig Mand; han var af fornem Herkomst, mægtig, navnkundig, lykkelig, smuk og velskabt, klog, veltalende, kydsk, maadelig; Derhos antog han sig og Sendelsen til de Nordiske Riger med større Iver, end nogen af hans Formænd siden Unni Tid. I Begyndelsen antog han sig og flitteligen Omsorgen af sit eget Stigt, forrettede Gudstienesten utortrøden, var det Apostoliske Sæde meget hengiven; Derhos var hans Gavmildhed saa stor, at han endog ofte forekom andres Begiæringer, tog derimod hel nødigen imod noget af andre;

Men

Men denne hans Gavmildhed gik endog til Ødselhed. Ydmyg viste han sig derimod ikke uden imod Munke, Fattige og Fremmede, saa at han endog ofte forend han lagde sig toede med bøiede Knæe 30 og flere Fattiges Fødder. Men som Stolthed, og et Mod, der ei vidste at give efter, vare hans Hoved-Feil, saa skaanede han derimod ikke, hvorvel under Paaskud af Kirkens og Religionens Beste, ingen mægtig, hverken Konge, Hertug eller Bisp, heldst naar han kunde tillegge dem Utugt, Giærighed eller Vantroe. Og som han holdt stivt over sin og Kirkens Myndighed, og Hertugen af Saxen var ham deri meget imod, saa var der jevnlig Uvenskab imellem dem, allerheldst Bispernes og Hertugernes Grændser vare ei noksom bestæmte, og de sidste søgte at unddrage sig Keiserens Høihed, hvorover de første ofte søgte at hælde sig til Keiseren, saa at begge derfor meget ofte ei alene haandthævede, men endog udvidede hinandens Magt, indtil Bisperne endeligen bleve saa mægtige, at de kunde byde baade Hertug og Keiser Trods. Som nu Adelbert havde ofte den Lykke at trænge igiennem med sine modige Anslag, saa blev han tilsidst rent overmodig, skaltede tilligemed Anno, Erkebisp i Cøln, en lang Tid som han vilde udi Tydskland, da de vare Formyndere for den unge Kong Henric IV. i hans Mindreaarighed; Ja Adelbert gik tilsidst saa vidt, at han vilde rive sig løs fra Pavens Herskab, og blive Patriarch i Norden. Det var fornødent, at jeg saa nøie beskrev denne Mand, saasom han ved sin Stolthed og Fremfusenhed lagde Grunden til, at Nordens Konger reve sig løs fra den Hamborgske Erkebisps Tilsyn i Religionssager, og at en Erkebisp blev sat i Lund, som heri havde en Stund de 3 Nordiske Riger under sig, indtil Norge fik sin egen Erkebisp i Tronhiem, og Sverrige i Upsal. Et af hans første Foretagender var, at han

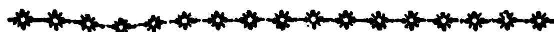
Magnus den Gode. Aar 1044.

Magnus den Gode. Aar 1044. han rev Murene om Bremen ned, tilligemed forhen beskrevne smukke Taarn, som unødvendige Ting, og brugte Stenene til Kirkens Bygning, og hvad der var bygget af Kirken og Klosteret rev han ogsaa ned, da han agtede at bygge det paa Beneventansk Maade; Men dette tog saa lang Tid, og var saa kostbart, at han ei kunde indvie det høie Altar forend i sit Sædes 7 Aar, det er 1050, og ei bringe Kirken gandske til Ende forend i sit 24, det er 1067 eller 1068, i hvilket sidste Aar den bekiendte Historieskriver Adam først kom til Bremen, og det som Matricularius, hvilken var en Art af Klokker, tiente ved Altaret, passe paa Ringningen, og Tiden af Gudstienesten. Altsaa var Adam ikke fød i Bremen, men kaldes kun Bremensis, fordi han havde Embede der. Saasom Adelbert havde besluttet at giøre sin Kirke gandske fri, saa at hverken Hertug, Greve eller nogen Dommer skulde have det mindste over den at sige, tvertimod de ældre Tiders Viis, saa yttrede han sig snart hermed, hvorover Hertug Bernhard sagde: At Adelbert var sat som en Speider i Landet, for at udforske dets Svaghed, og at forraade det til Fremmede og Keiseren, hvorfor og Bispen skulde, saa længe han eller nogen af hans Sønner levede, aldrig have en god Dag i sit Embede. Dette viser hvor vidt Mistroen da alerede gik imellem Kongerne og deres mægtige Vasaller, og i samme Fremgangsmaade gik Tingen til hos os; Kongerne hævede Bisperne og Geistligheden, deels af Andagt, deels og for at have en Værn i dem mod de mægtige Verdsliges tilvoxende Magt, men som Geistligheden, især Bisperne, toges meget af de Mægtiges Stand og af Adelen, saa forenede Geistlige og Adel sig tilsidst sammen imod Konge og Folk, skilte det sidste, deels ved sin Frihed, deels ved sin politiske Indflydelse, og indskrænkede den førstes Magt. Ovenmældte Bernhards Ord

giorde

Normaniske Regenter i Sicilien og Apulien.

Tancred fra Altavilla i Normandie, født i Coutance, T. 4. p. 24. 25.
1 Kone Anonyma p. 25. 2. Fredesensis, Roberts Moder, † i Italien p. 26.

Gois-frid arvede Altavilla p. 25.	Drogo kom til Italien 1039. p. 25. fik Land der 1042. p. 78. 143. 152. † 1051. p. 215. 216.	Umfrid, p. 25. 216. 235. † 1057 p. 258. — Abelard, p. 258. 278.	Wilhelm Fer a Bras kom til Sicil. 1038. p. 24. siden til Italien, hvor han i Apulien fik Land 1042 p. 78. 113. 131. † 1046. p. 152.	Her-man p. 25.	Robert Guiscard, p. 25. f. 1015. p. 235. Paven gjør ham 1059 til Hertug i Apulien, Calabrien og Sicilien p. 270. † 1085 den 17 Julii p. 674. gift med 1. Alberade, 2. Sigelgaita, Dotter af Guaimar IV, Fyrste af Salerno p. 261.	Roger p. 25. kom til Italien 1058. p. 261. Aar 1061 til Sicilien p. 281. blev siden Hertug i Sicil. p. 759.	1. Richard, Greve af Aversa, p. 235.

Børn af Robert Guiscard:

1. Boamund p. 261.
2. Roger, Hertug 1085. p. 674.

Regbus, Fyrste paa Rygen 1044. p. 115.

giorde saa dybt et Indtrok paa Adelbert, at han fra den Tid af søgte paa alle mulige Maader at vinde Keiserens Yndest, især ved personligen at følge ham paa alle Krigstog, hvorved hans Stigt blev meget medtaget, da Omkostningerne maatte udpresses af Almuen. Saasnart Adelbert havde antrædet sit Embede, sendte han Gesandtere til Nordens Konger, venteligen til den Danske og Norske Magnus, og til den Svenske Anund, og søgte at vinde deres Venskab; han udspredde ogsaa Hyrde-Breve over Danmark, Norge, Sverrige, og til Jordens Ende, venteligen til Island og Grønland, hvori han formanede Bisperne og Præsterne i de Lande til at være troe og aarvaagne i deres Kald, og til med et uforskrækket Mod at omvende Hedningene. I dette Aar døde ogsaa den berømte Norske Skald Sigvatur paa Øen Selløe, efterat han først havde giort en Sang St. Oluf til Ære af samme Slag, som det Halfred Vandræda-Skald havde giort om Christi Opstandelse. Fra Selløe blev Sigvaturs Ligført til Tronhiem, og jordet der i Christ-Kirke (19). Magnus den Gode. Aar 1044.

Den bekiendte Living eller Lyfing døde den 23 Martii, Bisp i Exeter og Cornwallien, en Yndling af Knud den Store, og

(19) Snorro i Magni Godes Saga c. 33-39. p. 44-52. I Harald Haardraades S. c. 15-17. 20. p. 71-73. 75. Schönings Forb. p. 273-279. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 4. c. 7. p. 254-257. c. 8. p. 260. c. 3. p. 233. 234. Knytlinga-S. c. 22. Lang. T. 5. p. 333. Annal. Flat. c. 877. Arnæ n. 412. 410. 413. 424. Lang. T. 3. p. 43, hvilke Annaler tilhobe henføre Helgenes Slag til 1045, da dog Poeten Arnors Vidnesbyrd og alle Omstændigheder vise, at det maae være skeet 1044, under hvilket Aar Annalerne antegne slet intet. Lang. T. 1. p. 56. Barth. Ant. p. 154-157. Staphorst T. 1. p. 393. 394. Ad. Br. l. 3. c. 1-7. 12. Fagurskinna n. 302. Morkinskinna n. 316. 4to. p. 82-98. n. 315. 4to. p. 45. 46. Magni Godes S. i Flateyarbogen col. 770. 772.

Magnus den Gode. Aar 1044.

og som efter hans Død havde spillet saa anseeligt Nakke, og været et af de fornemste Midler til at ophøie Edvard paa Thronen. Andre henføre dog hans Død først til 1046. Alfward, Bisp af London, døde ogsaa den 25 Julii, og havde den Normaniske Robert Munk fra Jumieges til Eftersølger, hvilken Kong Edvard havde ladet komme over fra Normandie, og som ved sin Kundskab, Lærdom og Veltalenhed saaledes vandt Kongens Hierte, at han havde den fornemste Del i hans Yndest. Overalt kaldte Edvard mange Normaner til sig, naar de kun med det mindste havde hiulpet ham i hans Nød og Landflygtighed. Men ligesom han herved viste sit gode Hierte, saa fortørnede og forurettede han ogsaa herved sit eget Folk. Robert var uden Tvil meget Aarsag i, at mange fornemme Danske bleve i dette Aar giorte landsflygtige fra Engelland, venteligen fordi de havde været behielpelige til at giøre Harde-Knud til Konge, og at udelukke Edvard. Iblant dem var og Osgod Clape, Stallare (a), paa hvis Dotters Brøllup Harde-Knud var død; Imidlertid henfører Kroniken af Mailros hans Uddrivelse først til Aar 1046, og en Saxisk Kronike til 1047, hvorved det dog lader, at den forstaaer 1046, da den en Stund regner eet Aar for meget. Gunhild, Knud den Stores Søster-Dotter, og som nu anden Gang var Enke efter Jarlen Harald, blev og med sine tvende Sønner, Hemming og Thorkil, uddreven, og begav sig til Brüges, i Flandern, hvor hun opholdt sig nogen Tid, eller, som en Saxisk Kronike vil, i lang Tid (b), og drog endeligen

(a) I Underskriften af et Diploma fra 1044 kaldes han kun Minister; I et Skrift om St. Edmunds Mirakler kaldes han en hofærdig Dansk, og Foragter af St. Edmunds Ære.

(b) Dette stadfæster mig i de Tanker, at hendes Mand Harald har giort Paastand paa det Danske Rige, og at hun og Sønner have derfor

endeligen til Danmark. Af hendes Navn og nær Slægtskab med Knud have senere Skribenter taget Anledning at blande hende med hans Dotter Gunhild, og at tilskrive denne hins Skiæbne, forøgende det med de forhen anførte Omstændigheder om hendes Mands Kong Henrics Mistanke om hende. Ja denne urigtige Beretning vandt saadant Bifald med Tiden, at der i St. Donatiani Kirke i Brüges blev opsat en Tavle, som endnu findes der, og hvorpaa staaer, at Gunhild, Knud den Stores Dotter, misnøied med sin Mands Keiser Henrics Medfart, levede i Brüges, og døde der den 21 Augusti 1042. Imidlertid kan det være sandt, som i samme Tavle siges, at hun har været meget gavmild imod St. Donatiani Kirke, saa og at Psalteren findes der paa Dansk, hvilken hun havde ved sit Testament foræret Cannikerne, som Meier skriver, naar kun dette henføres til Gunhild, Knuds Søsterdotter; Dog mener Gram, at denne Psalter er snarere paa Angel-Saxisk, end paa Dansk, siden Knuds Slægt opdroges i Engelland. Hvo veed om Edvard ei har ladet uddrive Gunhild og Børn for at vinde Magni Venskab, da de, som Beslægtede med Store-Knud, havde en Slags Paastand til det Danske Rige, og maaskee mange Venner der. Endeligen gialdt det Dronning Emma selv, som Edvard efter Roberts Raad lod indsætte i Klosteret Werwell i Hamshire, hvor hun ikkun nød en knap Underholdning, og Ailwin, Bisp af Winchester, som beskyldtes for usømmelig Omgang med hende, blev sat i et Slags Fængsel paa den Maade, at ham blev forbudet at lade sig see uden for Winchester. Imidlertid, da Emma ei bevogtedes saa

Magnus den Gode. Aar 1044.

nøie,

derfor i det mindste oppebiet Magni Død, ja maaskee endog biet i Brüges en Tid efter, for at forlige sig med Svend.

Magnus den Gode. Aar 1044.

noie, som befalet var, saa fik hun Leilighed at skrive til de Engelske Bisper, hun havde Tillid til, og gav deri tilkiende, at Bispens Vanære mere smertede hende, end hendes egen, sampt tilbød sig at bevise sin Uskyldighed ved Jernbyrd. Nu antoge de sig hendes Sag hos Kongen, men Bisp Robert beskyldte hende aabenbare for, at have givet sit Minde til sin Søns Alfreds Drab, at have villet tage Edvard ved Gift af Dage, at have talet ilde om ham, og at have kaldet Bispen, sin Boler, Herrens Christus. Robert sagde derfore, at hun var et vildt Dyr, og ikke en Qvinde; Rygtet havde virkeligen og gaaet, at Bisp Ailwin var Aarsag i, at hun ei begræd sin ene Søn, og at hun ei antog sig den anden. Endeligen foreslog Robert hende, at hun skulde befrie sig og Bispen ved at giøre barbenet ni Trin paa ni gloende Plovjern. Hun vedtog dette, giorde om Natten Bøn ved St. Suithuni Grav i Winchester, og blev Dagen efter ført af Bisperne med forbundne Øine over de ni gloende Plovjern, og fik ingen Skade. Uden Tvil have de Skyldige, i det mindste de Bange, lykkeligen ved Hielp af Smørelser gaaet denne Prøve igiennem, hvorimod de Uskyldige komme til Skade. Nu var Guds Dom affagt, derfore bad Edvard sin Moder og Bispen med Taare om Forladelse, faldt ned for hende, og lod sig af dem begge, sampt af de andre Bisper, give Disciplin, det er pidske med Ris, saa at han fik tre Slag af hver. Hans egen og Tidernes Andagt og Mening tillode ham ei at giøre andet. Til en Erindring gav saavel Dronningen som Bispen hver 9 Gaarde til Swithun i Winchester, og Kongen tre, hvilke 21 Rudborne opregner allesammen. Paa et andet Sted, nemlig i en Bog, som indeholder Gaverne til Kirken i Winchester, forekomme Brandesbye iblant de Gaarder, Emma gav did, og som Rudborne ogsaa nævner. Iblant dem,

Edvard

Edvard gav, anfører Camden Portland. Og skal Emma derpaa have faaet igien det, hende var berøvet. Anledningen til Roberts Beskyldning mod Ailwyn skal ellers have været, at denne ei vilde give ham efter i noget. Robert skal efter dette have begivet sig til Normandie, hvor han dog ei var ret længe, men blev tilbagekaldt af Kongen, efterat han var bleven forligt med Dronningen og med Bispen. Vel sandt, at Alford og mange flere ansee denne Tildragelse med Emma for Digt, fordi ingen ældre end Rudborne, der skrev ved 1440, har dette. Men hertil svarer jeg, at da Rudborne var selv Munk i St. Swithuni Kloster udi Winchester, saa har han rimeligen afskrevet denne omstændelige Beretning af dets Archiv; Dernæst saa har den Kronike, der vel uretteligen bærer Bromtons Navn, og vel ender med 1198, men dog er ikke nær saa gammel, det samme, og vidst er den dog skrevet under Edvard I, som døde 1308, hvorfor og den lærde Hearné ei forkaster denne Tildragelses Vished, ja Camden selv antager den. Desuden stemmer den hele Fortælling ganske overeens med Tidernes Tænkemaade, og med Emmæ og Edvards Characterer, saa og den Naade, man vidst veed at Robert stod i hos Edvard. Fra dette Aar haves adskillige Diplomata af Kong Edvard, hvoriblant et til Urk eller Ork, der havde været Knud den Stores Oeconomus, og nu var Edvards Huskarl, hvorved han skiænker ham Strandrettighed. Dette Brev er stilet til Bisp Alfvold i London, Jarl Harald (Godvins Søn), og den Vice- eller Scyre-Greve Alfvold, sampt alle Thani i Dorset-Shire. Denne Ork kaldes af Harpsfeld Orking Konge i Danmark, hvilket viser, hvor meget udenlandske Skribenter feile i vor Historie, og hvor gavmilde de ere med at give os Konger. Vildfarelsen er vel ellers kommet af Stavelsen King, og af det han var en Dansk

Magnus den Gode. Aar 1044.

Magnus den Gode. Aa: 1044.

Mand. Ved et andet Diploma stadfæstede Edvard Gaven af Levesham i Kent til St. Peders Kirke i Gent udi Flandern. Dette er iblant andre underskrevet af Dronning Elfgive (det er Emma), Kongens Moder, af Bisp Altvard i London, af Alwynus i Winchester, af Living i Dorchester, og af de Duces eller Jarler, Godwin, Leofric, Sivard, Harald, Leofwin, Swelfen (som vel skal være Sveno eller Svend, Godvins Søn), Tosti og Gyrd, hvilke fem sidste vare Godvins Sønner, som viser hvor tiligen de ere komne til stor Værdighed, sampt Esgar Stallere (a), og de Ministri eller Thani, Osgod (b), Odda, Thured, Sivard, hvilke maaske

(a) Paa Latin kaldtes denne Embedsmand Stabularius, vel ogsaa Constabularius, som i Hist. Eliensis hos Gale T. 1. p. 512. I Engeland vare de undertiden tilligemed Duces. De vare egentligen Marskalker, og tales alerede om dem i Hakon Adelsteens Gula-Things Lov p. 170. I det mindste havde Oluf Tryggvesön alerede en Stallare, see hans Saga T. 2. p. 251. Efter de Tiders Brug ginge de i Krig, og havde Forlehninger. Siden synes de at være blevne til virkelige Stabularii, eller Staldmestere. See videre om dette Embede Resenii Hirdskraa p. 144-149. 451. 454. 707. 708. Ducange v. Stalla, Stallarius. Ihre i Ordet Stall. Efter min Mening kommer Ordet af det gamle Nordiske Stall ɔ: en Bolig, et vidst Sted, saasom Stallaren maatte altid være hvor Kongen var; Men ikke vil jeg nægte, at man jo siden har udledet det af de Romerske Keiseres Comes Stabuli, helst da Stallaren forandredes til Staldmester, da han forhen havde været den høieste Embedsmand, og den første ved Hoffet; Men i Magni Lagabæters Tid var han alerede kun den tredie, og efter Lehnsmanden eller Gouverneuren i et Landskab, og efter Canzleren. Marsken fik siden omtrent det Embede, Stalleren havde havt.

(b) Venteligen Clape, altsaa har han ei været Stallare, med mindre han først er bleven uddrevet 1046, og er bleven det i denne Mellem-Tid.

maaskee alle have været Danske. Under den Gave en vis Thurstan, uden Tvil en Dansk Mand, giorde af den Jord Wimbish til Christ-Kirke i Canterbury, findes blant Underskristerne Kong Edvard, Dronning Ælfgyfu, de Jarler Godvin, Leofric, og hans Søn Ælgar, Bisp Ælfværd af London, og Ælfvine af Winceastre; og under et Gavebrev af Leofvine blant andre Underskrifter, Svegn Jarl, og en Thurcel Hvita, uden Tvil en Dansk Mand. Begge disse sidste Diplomata ere paa Angel-Saxisk. Da nu Bisp Alfward af London døde den 25 Julii, saa maae adskillige af disse Diplomata være udstædde for hans Død, og som Emma har underskrevet en Del af dem, saa maae de og være udfærdigede forend hendes sidste Ulykke, og hun, uagtet det som hændte hende forrige Aar, dog have forestillet en anseelig Person, og ei været gandske tilsidesat af hendes Søn. — Den Danske Tymmo, som de Tydske kalde Thiadmar eller Dithmar, Bisp i Hildesheim, døde hastigen den 14 November. Indtil hans Død levede Cannikerne der et strængt Munke-Levnet, men under hans Eftermand bleve de meget verdslige. — Udi Italien tog Guaimar IV, Fyrste af Salerno og Capua, Normanerne i sin Sold, skrev sig Hertug af Apulien og Calabrien, og trængte tilligemed dem, anførte af Wilhelm Bras a Fer, ind i det sidste Landskab, hvor han indtog det Slot Sqvillaci, beleirede Bari forgiæves, hvor Argyrus havde indsluttet sig, plyndrede det gandske Land, og vendte derpaa tilbage (20).

Magnus den Gode. Aar 1044.

 Den

(20) Chr. Sax. p. 156. 158. F. Vig. p. 625. Gram in Meurs. c. 183. Sim. Dun. c. 182. Bromton c. 941. 942. Knyghton c. 2329. Chr. de Mailros p. 157. Chr. Sax. ad ealcem dict. Sax. E. Lye. W. Malm. l. 2. c. 13. p. 80. Rog. de Hov. p. 439. 440. Ingulph p. 895. Whartoni Angl. Sacra T. 1. p. 233-238. 290-293. Lel.

Magnus den Gode. Aar 1045.

Den Engelske Kong Edvard samlede ved Sandwich en talrig Flode, for de Trudsler og den Begiæring; Magnus havde giort til ham forrige Aar, hvilket viser, at Magnus har enten ikke ladet falde sine Fordringer, eller og at dette ei har været bekiendt i Engelland. Nu endskiont Magnus ei kom did, ved det Svend skaffede ham for meget at bestille, saa var dog Frygten i Engelland meget stor, allerheldst det havde en ustridbar og fredelig Konge, og det mere end eengang havde forsøgt de Danskes og Norskes Tapperhed, Grumhed og Rovbegiærlighed; Saa at Landet derover satte sig i Forsvarsstand, og befæstede Byer og Kasteller. Mange bragte og deres Eiendele og Rigdomme i Sikkerhed paa skiulte og hemmelige Steder; Iblant andre lod Alfric, Abbed af St. Albans, nedsætte St. Albani Levninger i en Hvælving i Kirken under St. Nicolai Altar, hvorom ikkun faae af Brødrene vare vidende, men offentligen stilte han sig an at de vare sendte til Ely; Sendte og virkeligen andre Ben did, tilligemed Kirkens Zirather; Dog dette gav siden Anledning til, at de af Ely paastode, at have de rette St. Albani Ben, ligesom og Munkene i Odense udi Fyen paastode det samme. Morkinskinna fortæller

hel

Lel. itin. T. 3. p. 87. T. 8. p. 46. Lel. coll. T. 6. p. 294. Alford T. 3. p. 527-530. Camdeni Brit. lat. p. 154. Orig. Guelf. T. 4. p. 315. Monast. Angl. T. 1. p. 34-36. 279. T. 2. p. 890. 891. Harpsfeldii Hist. eccl. Angliæ p. 753. Miræi Opera Diplom. T. 3. p. 13. 14. T. 2. p. 510. 661. Evident. eccl. Christi c. 2224. Hickesius ad Showerum p. 29. 9. Leibn. Scr. Brunsv. T. 1. p. 730. 744. 767. Lamb. Schafn. p. 160. Calles T. 5. p. 398. 399. Bouquet T. 11. p. 282, hvor Edith, Godvins Dotter, giøres til Knuds Dotter-Dotter, ligesom nogle andre giøre Knuds Søster til hendes Moder, men hun var virkelig en Dotter af Gytha, Ulf Jarls Søster. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 231.

hel vidtløftigen, hvorledes Kong Magnus blev fortrydelig paa Einar, fordi hans Søn Eindrid havde taget den Islænder Porstein, Sidu Hals Søn, i Beskyttelse, der var Kongens Hirdmand, det er Hofmand, og af ham giort utlag, det er landflygtig, fordi han uden Kongens Forlov havde seilet i Kiøbmandskab til Dublin, og ei heller betalt til Gielkeren den sædvanlige Land-Øre. Einar bad adskillige Gange forgiæves for ham hos Kongen, og blev derfor tilsidst vred, opregnede sine Tienester, sagde, at det var underligt at Kongen heller vilde stride mod hans Søn Eindrid, end give Thorstein Fred, og at han derfor agtede at fare ud af Landet, og aldrig see ham mere, thi han vilde hverken stride imod ham, ei heller være ham mere til nogen Tieneste, og hermed stod han op og gik ud. Da gik Magnus skyndeligen efter ham, lagde sine Hænder om hans Hals og sagde: „Kom vel „og fornøiet tilbage Fosterfader, det skal aldrig skee, at vort „Venskab skal spildes; Giør Mandens Fred, som De selv ville.“ Saaledes misbrugte de Store denne Herres gode Hierte. Ei Under, at de siden ei kunde finde sig i Haralds kraftfulde og strænge Regimente. Ved en anden Leilighed eftergav ogsaa Magnus en Islænder ved Navn Rafn, Søsterson af Sigvatur Skald hans Brøde, for Sigvaturs Bøn, og fordi denne Rafn giorde et smukt Vers ham til Ære. Hans Brøde bestod deri, at han havde dræbt Ketil, Kongens Syssel- eller Ombuds-Mand i Nidaros, og havde Kongen sat 3 Mark Sølv paa hans Hoved. Rafn stridede siden i Kongens Hær imod de Danske, og fik Ketils-Dotter Helga til Ægte. Udi Fortællingen af denne Tildragelse beretter Morkinskinna, at Einar Thambeskielfer fulgte Magnus med 13 Skibe til den Danske Krig, hvoraf sees denne Mands Magt. Nu vare Svend og Harald sammen i Sverrige, begge fortørnede paa

Magnus den Gode. Aar 1045.

Magnus den Gode. Aar 1045

Magnus, og begge higende efter Land og Rige; Dette var nok til at foreene dem, saa at man derfor ei har nødig at antage Svogerskabet mellem Svend og Haralds Dronning Elisabeth, da det bestandigen strider herimod, at Svends Moder hed Astrid eller Estrith. Dette er vidst, at Svend og Harald svore sig sammen i Staldbroderskab, og at de lovede hverandre indbyrdes at hielpe den første til Danmark, og den sidste til den forlangte Del i Norge. Dette Forbund var saa meget des farligere for Magnus, som baade Svend og Harald vare besvogrede og beslægtede med de fornemste Svenske, hvilke især vare Svends Venner, og nu og saa bleve Haralds, og derfore af alle Kræfter stode dem bi, hvilket Thiodolf vidner i et Vers om Harald. Den Svenske Kong Anund understøttede dem derfor ei alene, men og den Gothiske Jarl Tofe (a), og begave derpaa Svend og Harald sig med mange Skibe og Folk til Danmark, og seilede, som den Skald Valgard vidner, forbi Skaane for at indtage deres Arve-Rige. Først droge de til Sieland, røvede og brændte der mangesteds, og ligesaa giorde de siden i Fyen. Iblant andre Stæder blev Roskild da brændt af Harald. Almuen flygtede til Skovene, men mange bleve fangne førte til Skibene, og deriblant ei faae unge og smukke Moer, bundne med Bolter og Lænker, som faarede dem. Da Svend besad meget de Danskes Kiærlighed, og man ikke mærker, at han forhen foer saaledes frem, saa tænker jeg at dette maae mest tilskrives Harald, der var stræng, og derhos ingen indfød Dansk, og imod Fremmede tillod Krigsretten

Da

(a) Saaledes forklarer jeg Adamus Bremensis Tuph, hvorvel Langebek T. 3. Tab. ad. p. 282. vil herved forstaae Ulph, Ulf, Søn af Rognvald Jarl, og mener at Tuph er skreven eller læst urigtigen i Stædet for Ulph.

fra næsten alting. Da maae det vel være skeet, at Harald har faaet et Jarldomme i Danmark af Svend, for deraf at underholde sine Krigsfolk, og at han af den Aarsag er bleven Svends Mand, og har svoren ham Troskabs Eed, som Adam af Bremen fortæller, hvorvel uden Tvil urigtigen, at det skulde være skeet i Henseende til Norge, thi dertil var Harald alt for høimodig, men at den ene Konge kunde være Lehnsmand af den anden, naar han besad noget i hans Rige, var hel sædvanligt paa de Tider. Denne Fremgang, som skede uden sønderlig Modstand, ved det Magnus var fraværende i Norge, opmuntrede Harald til at giøre et Forsøg paa Norge selv, didhen han derfor og virkelig seilede, men Svend blev tilbage i Danmark, for med sin Flode ideligen at forurolige de Danske Øer, og at holde dem i Lydighed. Da Harald kom til Norge lod han sine Skibe efter sig i Vigen, og drog til Uplandene, hvor hans Fader Sigurd Syrr havde regieret, og hvor han derfor tænkte at faae det største Anhang, hvilket dog slog ham feil, da Almuen meget elskede Magnus. Denne havde imedens samlet en stor Hær, og agtede sig dermed til Danmark, for at imodstaae Harald og Svend, eftersom den første var navnkundig for sin Tapperhed, Styrke, Klogskab, Rigdom, og det sagdes, at han endnu aldrig havde tabt i noget Slag; Men som han underveis fik at vide, at ei alene Harald var kommen til Norge, og nu var gaaet tilbage til sine Skibe igien, men endog at Svend havde taget Veien didhen, venteligen for at forflytte Krigens Skueplads til Norge, og derved at skaane sit Fædernesland, sampt des snarere at twinge sin Fiende; Saa forandrede Magnus sit Anlæg, og satte Kaasen ad Vigen til, for at forsvare sit Fædrene Rige, hvorpaa de, saasnart de mærkede hans Ankomst, vendte strax tilbage til Danmark, holdende et raadeligt

Magnus den Gode. Aar 1045.

Magnus den Gode. Aar 1045.

ligt at oppebie ham, thi Svend kiendte hann af Erfarenhed, og Harald af Rygte. Magnus satte efter dem, men kom ei videre end til Halland, da han blev bragt paa fredelige Tanker i Henseende til Harald, dels ved sit eget Overleg, dels ved Forestilling af sine troe Mænd om Haralds Erfarenhed og Forstand, om den Rigdom, han besad, som var større end nogen kunde mindes, at have været i een Mands Eie, om den Vanskelighed at forsvare begge Rigerne, der laae adskilte fra hinanden, imod twende saa mægtige Medbeilere, og endeligen om den Fare og det onde Rygte, der var ved, at twende saa nær Frænder skulde bekrige hinanden, og maaskee blive hinandens Banemænd. Som nu og mange frivilligen tilbøde sig at ville stifte Forlig imellem dem, saa lod han sig overtale, og sendte nogle Mænd, for hvilke Hakell, Haralds Morbroder, var Hovedmand, tilligemed et Brev, paa en let Skude til Danmark, hvor de hemmeligen formaaede nogle Danske Mænd, der vare Magnus meget hengivne, til at paatage sig dette Ærinde til Harald, som da laae med Svend ved Skaane, paa det Sagen skulde blive desmere fordulgt, og ingen Mistanke reise sig. Paa Magni Vegne tilbøde de, at Harald skulde faae den halve Deel af Norge, og de begge til lige Deel skifte deres rørende Gods mellem sig. Harald var fornøiet hermed, og sendte Buddene tilbage med got Svar. Til dette Forlig skal og den bekiendte Ulf Stallare have bidraget meget. Nu pønsede Harald paa hvorledes han kunde blive Svend qvit, thi han stod ei alene i Forbund med ham, men var og hans Mand; Og den Ære bar han for sit Rygte og for Verdens Dom, at han i dens Øine vilde have Ret, og hertil gaves ham kort efter en ønskelig Leilighed, thi da de en Aften sadde efter de Tiders Viis over Drikkebordet, skedde det, at Svend spurgde ham ad, hvad Eiendom

hvem han satte meest Priis paa, hvortil han svarede sit Mærke eller Banner, Landøderen, og det af den Aarsag, at efter almindelig Sagn skulde den altid faae Seier, som Mærket bares for, og det havde han selv erfaret at være sandt. Svend svarede herpaa: Jeg vil troe dette, naar du har stredet trende Gange imod din Frænde Kong Magnus, og altid vundet. Jeg veed vel, brød Harald ud med Vrede, at Magnus er min Frænde, uden du paaminder mig derom, og er det ikke sagt, at vi jo paa en bedre Maade kunne mødes, end ved at fare med Hærskiold imod hinanden. Ved disse Ord skiftede Svend Farve, og sagde: Det ville nogle sige, Harald, at du haver for saa giort, og ikke holdt mere af Forbund, end som det var til din egen Fordel. Harald svarede igien: Mindre skal du kunne bevise, at jeg haver rykket mit Forbund, end jeg veed at Kong Magnus vil sige, at du haver ikke holdet dit med ham. Herpaa gik hver sin Vei. Om Natten skede det, hvorfor Harald paastod, at han maatte forlade Svend, og denne derimod sagde, at det var altsammen Bedragerie og Opdigtelse af hin, hvilket han og siden beskyldte ham for, ja lod ham sige ved sit Sendebud. Naar og betragtes, at Harald havde allerede givet sit Minde til Forlig med Magnus, og altsaa besluttet at forlade Svend, og at rykke Forbundet, og dertil legges Haralds Sindelav, saa bliver Svends Udsigende meget trolig. Hvorom alting er, saa sagde Harald til en af sine Skosvende, (Tienere, Laqvayer): I Nat agter jeg ikke at ligge i Lyptingen, Bagstavnen, udi min Seng, thi jeg frygter for Svig, da jeg mærker at min Svoger Svend blev fortrydelig over min Fritalenhed, derfor skal du passe paa hvad der hænder i Nat. Harald gik derpaa andenstæds hen at sove, og lagde en Træe-Knub i Sengen. Da det var allermørkest kom en Mand roende til i en

Magnus den Gode. Aar 1045.

Magnus den Gode. Aar 1045.

Baad, gik op paa Skibet, løftede Teltet over Lyptingen op, gik derpaa til Sengen, hug med en stor Øxe i Træ-Knubben, lod den staae efter sig fast deri, og begav sig derpaa bort. Ufortøvet sammenkaldte Harald sine Folk, forestilte dem den store Svig, og sin Livsfare, og at det var best nu strax at begive sig bort, saasom de ei vare mægtige nok til at staae Svend imod. Uden Tvil har Harald for sine Folks Skyld ogsaa været nødt til at opspinde denne Digt, thi ellers havde de maaskee ei saa let villet følge ham, allerhelst de fleste vare uden Tvil Svenske, og det bliver hel rimeligt, at han ei er draget bort med eet Skib alene, men med flere, hvilket bestyrkes derved, at Snorro siger, at han og Magnus foreenede deres Hær sammen. Arnæ Mss. n. 315. 4to, hvilken vidst er Morkinskinna, siger det og med temmelig tydelige Ord, at dette var opfundet og digtet af Harald selv. Haralds Folk, opbragte over dette tilsynedværende Forræderie, giorde Skibene løse, og roede i al Stilhed bort om Natten noget for Dagningen. De droge afsted Nord paa uden Ophør Dag og Nat, indtil de funde Magnus og Flode. Harald gik strax til ham, og favnede de sig med Glæde, og talte videre sammen om deres Forlig, hvilket Thiodolf bevidner. Da det nu var Harald saare magtpaaliggende, at Sagen om hans Kongelige Magt og Værdighed blev snart og fuldkommen afgiort, saa er det uden Tvil ham, der har formaaet Magnus til at vende tilbage til Norge, og at lade Danmark denne Gang fare, allerhelst Vinteren var forhaanden. Ved Ankomsten der ginge de i Land ved Asker, ei langt fra det Stæd, hvor Opsloe siden blev bygget, og holdte derefter Thing paa Uplandene ved Søen Miøs, i Overværelse af Biskop Grimkel, Einar Thambeskielver, flere Høvdinger og Ypperlige, sampt Almuen, og gav Thorer af Steige Harald det

Konge-

Konge-Navn. Dagen forhen havde Magnus beværtet Harald og 60 af hans Mænd under et Tælt. Imod Aftenen begavede han dem alle med herlig Skiænk, nogle gav han Sværd, andre Skiold, nogle Kappe, Klæder, Vaaben, ja vel og Guld, men til Harald flyede han et Ror, og sagde: Hermed giver jeg dig Halvparten af Norge, med Skat og Skyld, og alt det dertil ligger, med Vilkaar, at du skal have fuld Kongelig Værdighed i Norge, ligesom jeg, men naar vi ere sammen, skal jeg være den første i Hilsen, Tieneste og Sæde; Ere og tre Fyrstelige Personer forsamlede, da vil jeg sidde i Midten; Jeg vil og have det øverste Leie, og ligge ved Kongs-Bryggen, naar vi komme i Havn sammen; Derimod skulle I styrke og fremme vort Rige, og det ei alene i Henseende til Norge, men og til Danmark, som vi alene forbeholde os, thi vi have giort Eder til den Mand i Norge, som vi ikke havde tænkt nogen skulde blevet, saa længe vort Hoved var over Jorden. Saa nøie blev imod de Tiders Sædvane denne Sag behandlet, af Aarsag, at de Store ei troede Harald alt for vel, og derfor havde fast beslutted, at de slet ikke vilde leve under tvende Regenter, med mindre der blev Fred imellem dem; De havde og giort en vis Aftale imellem sig, at den af disse Konger, som ikke holdt Freden, vilde de rydde af Veien. Bemældte Thorer af Steige fik af Harald, fordi han havde givet ham Konge-Navn, et stort Drikke-Kar af Masur-Træe (a), omgivet med en Sølv-

Magnus den Gode. Aar 1045.

S 2

(a) Det er Valbirk, som de Tydske kalde Maßholder, Ihre v. Masur. Det voxte og efter Snorro's Beretning i Vinland udi America. Egentligst bliver det dog vel Løn-Træet, hvis Rødder have skiønne Flammer, og kaldes alt flammed Træe Maserigesholtz paa Tydsk. Men naar Ihre mener, at Mazer, Madre, som forekommer hos Middelalderens Skribenter i Frankerige, Italien,

Magnus den Gode. Aar 1045.

Solvring, og havende en Solvhanke, begge forgyldte. Karret var fyldt med fine Solvpenge, og laae tvende Guldringe deri, som tilsammen veiede 1 Mark. Han gav ham og sin egen brune Kappe, foret med hvidt Skind, venteligen Hermelin. Dette Kar var siden i Thorers Slægt, og af Kappen blev giort et Altarklæde. Nu beværtede Harald igien Magnus med 60 af hans Mænd, hvilke han alle herligen beskiænkede, thi han lod efter Maaltidet mange smaae Sække eller Vadsker fulde af Guld bære ind, og styrte det ud paa en stor Oxehud; Ligeledes bleve Klæder, Vaaben og andre kostelige Ting frembaarne, hvilket han altsammen havde erhvervet i Grækenland. Guldet blev derefter veiet paa Skaaler, og delet lige mellem ham og Magnus. Iblant andet var der og et Stob af Guld saa stort som et Mands Hoved. At denne Guld-Skat har været meget anseelig kan sees deraf, at da den siden faldt Aar 1066 efter Haralds Død i Engellændernes Hænder, behovedes der 12 unge Personer til at bære den paa deres Skuldre, og dette var dog kun den halve Del, thi Magnus havde, som en gavmild Herre, sat sin Del til. Derefter blev det sluttede Forlig bekræftet med 12 Mænds Eed paa begge Sider. Denne Begivenhed har tildraget sig om Vinteren, men enten den er gaaet for sig forend Nyaar 1046, eller efter, er hel uvidst, men dette er vidst, at Kongerne regierede sammen

Italien, er det Træe Masur, saa tager han uden Tvil feil, thi Ducange og Carpentin vise i bemældte Ord, at derved forstaaes Murrhina; Og da Mazer synes at have været af Leer, og var inddelet i de større eller bedre, og mindre eller ringere, saa bekræfter dette Cardani, J. C. Scaligers og Salmasii Mening, at Murrhina har været Porcelain, og bliver da Middelalderens ringere Mazer nok Fayance.

sammen i 2 Aar, som Arnæ n. 315. 4to. vidner, og at de opholdte sig længe paa Uplandene, og vare der paa Giæsterie, snart sammen, og snart hver for sig, dog saaledes, at hver holdt sit Hof. Endeligen droge de til Nidaros, og bleve der Vinteren over. Hvad Svend angaaer, da saasnart han spurgde Magni og Haralds Forlig, og at de havde foreenet Krigsmagt sammen, seilede han Øster for Skaane, og siden, der han horte om Vinteren, at de vare dragne til Norge, begav han sig med sin Magt til det øvrige Danmark, som underkastede sig ham, og optog og udøvede han der den Vinter alle Kongelige Rettigheder. Imellem Walo og en vis Jareld var Trætte om Bispedømmet i Nørre-Jylland, hvis Sæde var i Ribe. Denne Jareld, en Udlænder og Gother, venteligen fra Sverrige, blev valgt af de fleste, som maaskee ikke vilde lade giælde det Valg og den Vielse, Erkebisp Bezelin havde giort imedens deres forrige Bisp Othincar den yngre levede. Tvisten imellem dem skal have varet i tvende Aar, da endeligen Jareld undvigede hemmeligen, efterat han til unyttig Pragt havde fortæret meget af Kirkens Gods, og førte han ogsaa en Deel Penge bort med sig. Det kommer mig troligt for, at disse tvende Bisper ere blevne Uvenner i Anledning af Striden mellem Magnus og Svend, og at denne har understøtted Jerald, fordi han var Svensk (21).

Magnus den Gode. Aar 1045.

S 3 Udi

(21) Chr. Sax. ad calcem Dict. E. Lye. F. Vig. p. 525. M. West. p. 212. M. Paris. p. 996. 997. Rog. de Hov. p. 440. S. Dun. c. 182. Snorro i Harald Haardraades Saga c. 18-26. p. 73-82. Schönings Forb. p. 279-292. Torf. Hist. Norv. T. 3. l. 4. c. 12. p. 272-279. Ad. Br. l. 3. c. 13. 12. Schol. n. 66. Knytlinga-Saga c. 22. Theod. Mon. c. 27. Annal. Flat. c. 877. Annal. n. 413. 424. 427. 410. 412. 411, hvilke Annaler tilhobe henføre Haralds

Magnus den Gode. Aar 1045.

Udi Engelland døde den bekiendte Alwin, Bisp af Winchester, den 29 Augusti, venteligen af Sorg for den ham forrige Aar tilstødte Modgang. Nogle henføre dog hans Død først til 1047. Hans Gravskrift lydde i Winchester saaledes: Hic jacet Alwini corpus, qvi munera nobis Contulit egregia: parcito, Christe, rogamus. Bisp Robert af London, som var Kong Edvard meget hengiven, og formærkte at han aldrig kunde komme til nogen ret Myndighed, saa længe Godvin og Sønner herskede, formaaede Edvard til at dømme Svend Jarl, Godvins ældste Søn, til Landsflygtighed, da han uden Tvil var for den Tid den myndigste af Godvins Sønner. Svend begav sig til Grev Balduin af Flandern i Brüges, og opholdt sig der hele Vinteren. Anledningen til hans Landsflygtighed var, at han havde forjaget sin Hustrue Engel. og havde ublue Omgang med Abbedissen Edgiva af Leof, eller Leon, det er Chester, og agtede at ægte hende, hvorfra dog Erkebisp Eadsi og Bisp Living af Worcester bragte ham ved Trudsler, hvorfor han og skilte Kirken af Worcester ved adskilligt Gods. Godellus vil, at Edvard skal have givet Love i dette Aar; Er det saa, da have de neppe været andre end Alfreds, Knuds og de forrige Kongers, som han paa nye har stadfæsted. Til St. Edmunds Kloster gav Kong Edvard Mildenhall, og 8½ Hundred og Cinegeston,

ralds Kongeriges Begyndelse til 1046, undtagen n. 411, som har 1047; hvorimod Annalerne hos Langebek T. 3. p. 43. have og 1046, altsaa er det rimeligt, at Harald ei har faaet Konge-Navn førend efter Nyaar 1046. Lang. T. 1. p. 338. Chr. eccl. Ripensis edit. Terpagero p. 10. Hvitfelds Bispe-Krønike p. 17. Pont. Ann. T. 1. p. 152. 153. Morkinskinna i n. 316. 4to. p. 104-140. Arnæ n. 325. 4to. p. 181. n. 315. 4to. p. 52-54. 137. Magni Godes Saga i Flatøyar-Bogen col. 771. 772. 780-782.

ton, Castre og Pokenham, lutter Gods; Osgod Clap eller Claf forhen havde eiet. Saafremt Osgod først er bleven uddrevet 1046, saa kan et Brev af Edvard til ham, hvori hans Tilnavn skrives Clapa, og til Bisp Rodbert og Sciregreven Ulf, gierne være af dette Aar, hvori Kongen giver til St. Peders Kloster i Westmünster den Jord Tealchylle med samme Rettighed, som hans Huskarl Thurstan forhen havde besiddet den. Bromton beretter, at Edvard lod forsamle en anseelig Flode ved Sandwich, for at begegne det Indfald, den Norske Kong Harald Haardraade truede med, hvilket dog blev forhindret ved hans Krig med den Danske Kong Svend. Dette hører dog vel snarere til næste Aar, og viser, at Harald var den, som fornemmeligst havde Lyst til at angribe England. Udi Aarboggerne af Ulster siges, at Murchard M'Sigtryg døde. Efter Navnet slutter jeg, at han har været en Ostmanisk Konge i Irland. — De Slaver eller Vender kaldte Leuticier foruroligede Saxens Grændser, men saa snart den Tydske Henric drog imod dem med sin Hær, fulde de til Foie, og lovede den sædvanlige Skat. Den 26 April gav Henric ved sit Brev, udstædet til Botfeld i det nu værende Calenbergske, til Kirken i Qvedlinburg de twende Jorder, Sinislebo og Anegrimeslebo, for sin Dotters Beatrix Skyld, som var en Dotter-Dotter af Store-Knud. I dette Aar var en stor Qvægsygdom i Tydskland, formedelst den haarde Frost, og rimeligen i Saxen, hvilket giør det troligt, at den og har strakt sig til Danmark. — Udi Italien indtog den Normaniske Greve Drogo den Bye Bovino, og plyndrede den (22).

Magnus den Gode. Aar 1045.

Det

(22) Chr. Sax. p. 158. Alford T. 3. p. 530. H. Hunt. p. 365. Bromton c. 938. Knyghton c. 2330. 2331. F. Vig. p. 626. Ran. Higden

Magnus den Gode. Aar 1046.

Det varede ei længe inden adskillige smaae Tvistigheder opkomme imellem Magnus og Harald, hvilket neppe kunde være anderledes, da Regimente ei gierne taaler Fælledskab; saa at det gemenligen endog er kommet til Fiendskab imellem Fader og Søn, naar de have regieret tilsammen. Det skede og da, som aldrig feiler, at mange bare falske Beretninger dem imellem, og pustede Ilden mere op. Om Vaaren udbøde de begge Leding af Norge, agtende sig imod Svend. Men underveis havde det nær brudt ud til Fiendtlighed imellem dem, ved det Harald, som først var kommet til Havnen, havde lagt sig med sit Skib øverst. Magnus befoel da sine Folk at væbne sig, og at gribe ham an, hvis han ikke vilde legge af Veien. Men da Harald mærkede dette, befoel han at hugge Land-Tougene af, og at legge Skibene bort, thi vred er nu, lagde han til, Magnus min Frænde. Strax derpaa gik han med nogle Mænd hen til Magnus paa hans Skib, blev vel imodtagen, og buden velkommen, hvortil han svarede: Jeg tænkte at være iblant Venner, men for nogen Tid siden havde jeg Tvil, om I vilde saa lade det være; Dog det er sandt som siges, at Barndommen er hastig, og vil jeg derfor ikke ansee det for andet end barnagtig Hastighed. Magnus svarede: Dette var mandigt Sind, og ikke Hastighed, at jeg hukommede hvad jeg havde givet, og hvad jeg havde afslaaet, thi dersom denne ringe Sag havde gaaet igiennem uden min Tilladelse, saa havde flere kommet;

Higden p. 278. S. Dun. c. 183. Rog. de Hov. p. 440. Bouquet T. 11. p. 282. 283. Monast. Angl. T. 1. p. 292. Hickes Gramm. Anglo-Sax. p. 158. Johnstoni Ant. Celto-Normanicæ. Havniæ 4to. 1786. p. 69. H. Contr. ap. Canisium T. 3. p. 268. Annalista Saxo c. 479. Chron. Saxo p. 250. Muratori T. 6. p. 239. Langtofts Chron. p. 52. Mon. Angl. T. 1. p. 133.

met; Men vi ville holde al den Forligelse, giort er, og ville vi igien have af Eder hvad som tilkommer os. Harald gav til Giensvar: Det er gammel Skik, at den Klogere viger, og derpaa gik han til sit Skib. Om denne Tildragelse domtes adskilligt, da nogle holdte med den ene, andre med den anden, men endel mente, at Magnus vilde bryde Forliget. Begge søgte og at drage hinandens Mænd fra deres Tieneste til sin egen. Paa et Thingsted kom det og til Trætte imellem Harald og Einar, hvilken sidste bifaldt en vis Toke, der sagde at Magnus var den virkelige Konge, og som man heldst burde adlyde, eftersom han paa Ore-Thing var bleven af den hele Almue samtykt at være Konge. Harald sagde da: Din høie Hielm, Einar, bliver vel engang nedtrykt, thi jeg haver nyligen erfaret, at dit Had til mig snarere ulmer i dit Hierte, end udroddes, og nu giver du nye Prøve derpaa. Imidlertid var Magnus mere elsket formedelst sin Mildhed, da Harald paalagde høiere Skatter end de sædvanlige, og inddrev dem med Strænghed. Imellem Harald og Magni Halvbroder paa Moders Side, Thorer Ulfsen, var og Ueenighed, da den første, som en af de Tiders største Skalde, giorde en Nid-Vise om den sidste, der som en stille Mand, som ei var meget for sig, ikke kunde svare ham. Dette skal være skeet over Borde, da Magnus med en Del af sine Mænd sad paa Bænk ved Stuens smale Veg lige for Dørren, og Harald derimod ved den lange Veg, havende Thorer lige over for sig; Men fra denne Tid lod Magnus sin Broder sidde ved Siden af sig. Da og den berømte Arnor Jarlaskald foresang dem begge et Vers giort dem til Ære, yttrede sig atter deres Uvenskab, saasom Harald lod sig mærke med, at ham syntes at Magnus var bleven mere rost; Dog gav han Skalden et forgyldt Spyd, og Magnus gav ham en Guld-

Magnus den Gode. Aar 1046.

Magnus den Gode. Aar 1046.

ting, og en Byrding eller et Last-Skib. Af Verset til Magni Ære ere endnu 5 Stropher tilovers, men Haralds er rent bortkommet, hvilket stadfæster dennes skionnende Dom, at det over ham vilde snart glemmes af den, der lærte det, men Magni derimod hukommes, saa længe der boede Folk i Norden (a). Hvor omgiængelige Kongerne da vare, og hvor liden Fremgang Pragt og Forfængelighed havde giort, kan sees deraf, at Arnor stod og begede sin Baad, da han blev kaldet til dem, for efter Løfte at fremsige sit Vers, og at han gik, utoet som han var, lige hen til dem. Men nu at komme til deres Danske Tog igien, saa lagde de underveis ind ved Selløe tæt ved Lindesnæs udi Norge, hvor de bleve længe liggende for at trække Almuen til sig fra Vigen, som og i Mængde kom til dem. Da skede det, at tvende Langskibe lagde derind, og at en hvidklædt Mand gik af dem op paa Magni Skib i Forstavnen, og siden langs Skibet til Bagstavnen, hvor Kongen spiste, hilste dybt for ham, og afbrød et Stykke af Fladbrødet, som laae paa Bordet. Kongen hilsede ham igien, rakte ham Beggeret, og spurgde hvo han var. Da gav han sig tilkiende at være den Orkenøiske Jarl Thorfin, og at være kommen med tvende Skibe af 20 Roerbænke, og besatte med udvalgt Mandskab, hvormed han vilde stride for ham, om det antoges, ja med al sin Magt være ham til Tieneste, om det maatte antages for Bod; Thi Thorfin havde ei alene ved Kalf Arnesens Hielp bekriget Rognvald, Jarl over den tredie Del af Orkenøerne, Kong Magni besynderlige Ven, men endog tilsidst ihielslaget ham tilligemed adskillige af Magni Hofsinder. Hvorvel

Magnus

(a) Dette viser, at man endda har kun hel sælden opskrevet Versene, men alene bevaret dem i Hukommelsen.

Magnus var høiligen fortørnet paa ham, saa holdt han det dog uanstændigt for sig at dræbe ham, siden han saaledes gav sig godvilligen i hans Vold, og det desuden var billigt, at en nød Got af Giæsteretten; Derfore gav han ham Fred, tog ham med sig paa Toget, og sagde, at Forligets Vilkaar kunde videre afhandles. Det varede ogsaa ikkun kort, inden Thorfin kom i megen Naade hos ham, og udi hans hemmelige Raad. Men som en af Magni Hofsinder, ifort en rød Kiortel (a), hvilken Thorfin havde sparet, siden fordrede Bod af ham for sin dræbte Broder, da Kongen og Thorfin stode sammen og drukke, og den første var i god Lune, og Thorfin svarede: Det er underligt, at jeg skal lide Skade, fordi jeg har været mild, thi havde jeg dræbt dig med, saa havde du nu ikke anklaget mig for Kongen; Saa saae Magnus paa Thorfin, blev rød som Blod, og sagde: Synes dig, Thorfin, at du har endnu ihielslaget alt for faae af mine Mænd, uden at give Bod? Ved disse Ord gik Thorfin til sit Skib, og Dagen efter, da Floden, der var baade stor og stærk, var gaaet tilig ud om Morgenen for at seile til Jylland, forlod han den for Middag, og drog til Orkenøerne. Imidlertid havde Svend bestyrket sig meget, og faaet ved den Svenske Konges Understøtning anseelig Hielp af Svenske, Gother, anførte uden Tvil af Jarl Toke, og af Vender, maaskee Obotriter, som Godeskalk kan have for gammelt Venskab til ham og Knuds Slægt, sendt ham, hvilket bestyrkes derved, at Godeskalk siden fik Svends Dotter til Ægte; Saa og Leuticier, om hvilke man finder, at de siden stode under Svend, og hvilke vare uden Tvil forbitrede paa Magnus, fordi

Magnus den Gode. Aar 1046.

(a) Man skulde snart troe, at de Nordiske klædde sig hvide, naar de bade om Fred, og røde, naar de sigtede til Hævn.

Magnus den Gode. Aar 1046.

fordi han havde ødelagt Jomsborg, og ladet dræbe Harald Jarl. Paa sine Danske kunde Svend derimod ei saa got lide, thi de vare fortrydelige over de Grumheder, han forrige Aar havde udøvet, hvorvel maaskee meget, og det meste deraf kom paa Haralds Regning; Rimeligen kunde de ei heller være fornøiede med, at han havde Vender til Hielpere, der for det meste vare Hedninger, og Danmarks affagde Fiender. Derimod blev Magnus, endskiønt en Fremmed, elsket og beundret af dem for sin Retfærdighed, Tapperhed, Uskyldighed og Levnets Renhed. Det lader derfor og, at mange Danske have ved Magni Ankomst slaaet sig til ham, og deriblant uden Tvil en Del Ypperlige, eftersom Magnus skal ved de Danskes Raad have overvundet Svend. St. Laurentii Aften, det er den 9 Augusti, kom det til et afgiørende Slag, som maaskee stod i Jylland, thi saa uefterretlige ere vore egne Skribenter, ja endog Snorro selv, at de ei engang tale om noget Slag, som derimod findes hos de Engelske Skribenter. Underligt nok er det, at ingen Skaldes Vers er kommen til os, som har optegnet dette (a). Men er Magnus død paa sin Flode i Øresund, saa har maaskee Slaget staaet ved Skanør, hvor Fagurskinna vil, at det Slag ved Helgenæs har staaet, da den legger det sidste i Skaane. At mange Danske maae have været

(a) Den Saxiske Krønike hos Lye siger ved 1047, at Magnus vandt Danmark, og taler om Slaget og Magni Død ved 1048; Men denne Skribent, eller retterẹ de, der have sat Aarene til, regner i Begyndelsen af sin Krønike altid eet Aar for meget, hvorfor og Simeon af Durham og Roger af Hoveden have 1046 og 1047. Imidlertid henfører jeg dog det store Slag til 1046 og ei til 1047, fordi Theodoricus Munk siger, at Magnus levede eet Aar efter Svends Uddrivelse.

været paa Magni Side, kan sees deraf, at Wilhelm af Malmesbury vidner, at de samlede sig til at imodstaae Svend, saasom de elskede Magni Herredomme, og giorde det Løfte, at vilde stedse siden, om de vunde, helligholde St. Laurentii Aften med Faste og Almisse. Men det underligste er, at han og siger, at dette blev endnu holdt i hans Tid, næsten 100 Aar efter, thi Svend blev dog siden Konge, og hvi tillod han og Afkom det; Men herved maae agtes, at Kongerne vare da indskrænkede ved Folket, og at dette Løfte vel mest er skeet for de fremmede Svenskes og især Venders Skyld, for hvilke man frygtede at Landet vilde ellers blive et Rov og Bytte, hvilket og bestyrkes derved, at samme Wilhelm siger, at dette Slag var stort og mærkeligt iblant de barbariske Folk, saasom de Danske aldrig havde gaaet en større Fare i Møde, eller erholdet en ønskeligere Seier (a). Efter en haard Strid,

Magnus den Gode. Aar 1046.

(a) Da Slaget stod St. Laurentii Aften, saa kan man ei falde paa den Tanke, at det skulde være eet med den Seier, Magnus vandt over Venderne paa Lyrskovs Hede, thi det stod Mikkels Aften, ei heller med Slaget ved Helgenæs, hvorvel der vare Vender med paa Svends Side, thi i Arnæ n. 325. 4to. p. 178. siges, at efter Slaget ved Helgenæs flydde Svend til Venden, og bragte derfra en stor Hær med sig mod de Danske, hvorvel jeg maae tilstaae, at samme Skribent derpaa først fortæller Slaget paa Hlyrskovs Hede, og beretter p. 179. at Magnus figtede i en Silke-Skiorte, og at Svend og hans Mænd siden tilstode, at om de alle havde figtet som Magnus, saa var ingen af deres kommet derfra med Livet. Nu er det vel sandt, at det store Nissaaeslag mellem Harald og Svend skede 1062 paa St. Laurentii Dag, men som de Danske tabte det, saa havde de ingen Aarsag at helligholde Dagen, med mindre det skulde være fordi Følgerne ei bleve saa slemme for dem; Harald havde og i dette Slag ingen Vender med sig imod de Danske, men derimod er det meget rimeligt, at Svend har brugt dem imod Magnus. Det kommer mig for, at

Magnus den Gode. Aar 1045.

Udi Engelland døde den bekiendte Alwin, Bisp af Winchester, den 29 Augusti, venteligen af Sorg for den ham forrige Aar tilstødte Modgang. Nogle henføre dog hans Død først til 1047. Hans Gravskrift lydde i Winchester saaledes: Hic jacet Alwini corpus, qvi munera nobis Contulit egregia: parcito, Christe, rogamus. Bisp Robert af London, som var Kong Edvard meget hengiven, og formærkte at han aldrig kunde komme til nogen ret Myndighed, saa længe Godvin og Sønner herskede, formaaede Edvard til at dømme Svend Jarl, Godvins ældste Søn, til Landsflygtighed, da han uden Tvil var for den Tid den myndigste af Godvins Sønner. Svend begav sig til Grev Balduin af Flandern i Brüges, og opholdt sig der hele Vinteren. Anledningen til hans Landsflygtighed var, at han havde forjaget sin Hustrue Engel, og havde ublue Omgang med Abbedissen Edgiva af Leof, eller Leon, det er Chester, og agtede at ægte hende, hvorfra dog Erkebisp Eadsi og Bisp Living af Worcester bragte ham ved Trudsler, hvorfor han og skilte Kirken af Worcester ved adskilligt Gods. Godellus vil, at Edvard skal have givet Love i dette Aar; Er det saa, da have de neppe været andre end Alfreds, Knuds og de forrige Kongers, som han paa nye har stadfæsted. Til St. Edmunds Kloster gav Kong Edvard Mildenhall, og 8½ Hundred og Cinegeston,

ralds Kongeriges Begyndelse til 1046, undtagen n. 411, som har 1047; hvorimod Annalerne hos Langebek T. 3. p. 43. have og 1046, altsaa er det rimeligt, at Harald ei har faaet Konge-Navn førend efter Nyaar 1046. Lang. T. 1. p. 338. Chr. eccl. Ripensis edit. Terpagero p. 10. Hvitfelds Bispe-Krønike p. 17. Pont. Ann. T. 1. p. 152. 153. Morkinskinna i n. 316. 4to. p. 104-140. Arnæ n. 325. 4to. p. 181. n. 315. 4to. p. 52-54. 137. Magni Godes Saga i Flatey-Bogen col. 771. 772. 780-782.

ston, Castre og Pokenham, lutter Gods, Osgod Clap eller Claf forhen havde eiet. Saafremt Osgod forst er bleven uddrevet 1046, saa kan et Brev af Edvard til ham, hvori hans Tilnavn skrives Clapa, og til Bisp Rodbert og Sciregreven Ulf, gierne være af dette Aar, hvori Kongen giver til St. Peders Kloster i Westmünster den Jord Tealchylle med samme Rettighed, som hans Huskarl Thurstan forhen havde besiddet den. Bromton beretter, at Edvard lod forsamle en anseelig Flode ved Sandwich, for at begegne det Indfald, den Norske Kong Harald Haardraade truede med, hvilket dog blev forhindret ved hans Krig med den Danske Kong Svend. Dette horer dog vel snarere til næste Aar, og viser, at Harald var den, som fornemmeligst havde Lyst til at angribe England. Udi Aarboggerne af Ulster siges, at Murchard M'Sigtryg dode. Efter Navnet slutter jeg, at han har været en Ostmanisk Konge i Irland. — De Slaver eller Vender kaldte Leuticier foruroligede Saxens Grændser, men saa snart den Tydske Henric drog imod dem med sin Hær, fulde de til Foie, og lovede den sædvanlige Skat. Den 26 April gav Henric ved sit Brev, udstædet til Botfeld i det nu værende Calenbergske, til Kirken i Qvedlinburg de tvende Jorder, Sinislebo og Anegrimeslebo, for sin Dotters Beatrix Skyld, som var en Dotter-Dotter af Store-Knud. I dette Aar var en stor Qvægsygdom i Tydskland, formedelst den haarde Frost, og rimeligen i Saxen, hvilket gior det troligt, at den og har strakt sig til Danmark. — Udi Italien indtog den Normaniske Greve Drogo den Bye Bovino, og plyndrede den (22).

Magnus den Gode. Aar 1045.

Det

(22) Chr. Sax. p. 158. Alford T. 3. p. 530. H. Hunt. p. 365. Bromton c. 938. Knyghton c. 2330. 2331. F. Vig. p. 626. Ran. Higden

Magnus den Gode. Aar 1046.

Det varede ei længe inden adskillige smaae Tvistigheder opkomme imellem Magnus og Harald, hvilket neppe kunde være anderledes, da Regimente ei gierne taaler Fælledskab; saa at det gemenligen endog er kommet til Fiendskab imellem Fader og Søn, naar de have regieret tilsammen. Det skede og da, som aldrig feiler, at mange bare falske Beretninger dem imellem, og pustede Ilden mere op. Om Vaaren udbode de begge Leding af Norge, agtende sig imod Svend. Men underveis havde det nær brudt ud til Fiendtlighed imellem dem, ved det Harald, som først var kommet til Havnen, havde lagt sig med sit Skib øverst. Magnus befoel da sine Folk at væbne sig, og at gribe ham an, hvis han ikke vilde legge af Veien. Men da Harald mærkede dette, befoel han at hugge Land-Tougene af, og at legge Skibene bort, thi vred er nu, lagde han til, Magnus min Frænde. Strax derpaa gik han med nogle Mænd hen til Magnus paa hans Skib, blev vel imodtagen, og buden velkommen, hvortil han svarede: Jeg tænkte at være iblant Venner, men for nogen Tid siden havde jeg Tvil, om I vilde saa lade det være; Dog det er sandt som siges, at Barndommen er hastig, og vil jeg derfor ikke ansee det for andet end barnagtig Hastighed. Magnus svarede: Dette var mandigt Sind, og ikke Hastighed, at jeg hukommede hvad jeg havde givet, og hvad jeg havde afslaaet, thi dersom denne ringe Sag havde gaaet igiennem uden min Tilladelse, saa havde flere kommet;

Higden p. 278. S. Dun. c. 183. Rog. de Hov. p. 440. Bouquet T. 11. p. 282. 283. Monast. Angl. T. 1. p. 292. Hickes Gramm. Anglo-Sax. p. 158. Johnstoni Ant. Celto-Normanicæ. Havniæ 4to. 1786. p. 69. H. Contr. ap. Canisium T. 3. p. 268. Annalista Saxo c. 479. Chron. Saxo p. 250. Muratori T. 6. p. 239. Langtofts Chron. p. 52. Mon. Angl. T. 1. p. 133.

met; Men vi ville holde al den Forligelse, giort er, og ville vi igien have af Eder hvad som tilkommer os. Harald gav til Giensvar: Det er gammel Skik, at den Klogere viger, og derpaa gik han til sit Skib. Om denne Tildragelse dømtes adskilligt, da nogle holdte med den ene, andre med den anden, men endeel meente, at Magnus vilde bryde Forliget. Begge søgte og at drage hinandens Mænd fra deres Tieneste til sin egen. Paa et Thingsted kom det og til Trætte imellem Harald og Einar, hvilken sidste bifaldt en vis Toke, der sagde at Magnus var den virkelige Konge, og som man heldst burde adlyde, eftersom han paa Øre-Thing var bleven af den hele Almue samtykt at være Konge. Harald sagde da: Din høie Hielm, Einar, bliver vel engang nedtrykt, thi jeg haver nyligen erfaret, at dit Had til mig snarere ulmer i dit Hierte, end udryddes, og nu giver du nye Prøve derpaa. Imidlertid var Magnus mere elsket formedelst sin Mildhed, da Harald paalagde høiere Skatter end de sædvanlige, og inddrev dem med Strænghed. Imellem Harald og Magni Halvbroder paa Moders Side, Thorer Ulfsen, var og Ueenighed, da den første, som en af de Tiders største Skalde, giorde en Nid-Vise om den sidste, der som en stille Mand, som ei var meget for sig, ikke kunde svare ham. Dette skal være skeet over Borde, da Magnus med en Deel af sine Mænd sad paa Bænk ved Stuens smale Veg lige for Døren, og Harald derimod ved den lange Veg, havende Thorer lige over for sig; Men fra denne Tid lod Magnus sin Broder sidde ved Siden af sig. Da og den berømte Arnor Jarlaskald foresang dem begge et Vers giort dem til Ære, yttrede sig atter deres Uvenskab, saasom Harald lod sig mærke med, at ham syntes at Magnus var bleven mere rost; Dog gav han Skalden et forgyldt Spyd, og Magnus gav ham en Guld-

Magnus den Gode. Aar 1046.

Magnus den Gode. Aar 1046.

Ating, og en Byrding eller et Last-Skib. Af Verset til Magni Ære ere endnu 5 Stropher tilovers, men Haralds er rent bortkommet, hvilket stadfæster dennes skionnende Dom, at det over ham vilde snart glemmes af den, der lærte det, men Magni derimod hukommes, saa længe der boede Folk i Norden (a). Hvor omgiængelige Kongerne da vare, og hvor liden Fremgang Pragt og Forfængelighed havde giort, kan sees deraf, at Arnor stod og begede sin Baad, da han blev kaldet til dem, for efter Løfte at fremsige sit Vers, og at han gik, utoet som han var, lige hen til dem. Men nu at komme til deres Danske Tog igien, saa lagde de underveis ind ved Selløe tæt ved Lindesnæs udi Norge, hvor de bleve længe liggende for at trække Almuen til sig fra Vigen, som og i Mængde kom til dem. Da skede det, at tvende Langskibe lagde derind, og at en hvidklædt Mand gik af dem op paa Magni Skib i Forstavnen, og siden langs Skibet til Bagstavnen, hvor Kongen spiste, hilste dybt for ham, og afbrød et Stykke af Fladbrødet, som laae paa Bordet. Kongen hilsede ham igien, rakte ham Beggeret, og spurgde hvo han var. Da gav han sig tilkiende at være den Orkenøiske Jarl Thorfin, og at være kommen med tvende Skibe af 20 Roerbænke, og besatte med udvalgt Mandskab, hvormed han vilde stride for ham, om det antoges, ja med al sin Magt være ham til Tieneste, om det maatte antages for Bod; Thi Thorfin havde ei alene ved Kalf Arnesens Hielp befriget Rognvald, Jarl over den tredie Del af Orkenøerne, Kong Magni besynderlige Ven, men endog tilsidst ihielslaget ham tilligemed adskillige af Magni Hofsinder. Hvorvel Magnus

(a) Dette viser, at man endda har kun hel sælden opskrevet Versene, men alene bevaret dem i Hukommelsen.

Magnus var heiligen fortørnet paa ham, saa holdt han det dog uanstændigt for sig at dræbe ham, siden han saaledes gav sig godvilligen i hans Vold, og det desuden var billigt, at en nød Got af Giæsteretten; Derfore gav han ham Fred, tog ham med sig paa Toget, og sagde, at Forligets Vilkaar kunde videre afhandles. Det varede ogsaa ikkun kort, inden Thorfin kom i megen Naade hos ham, og udi hans hemmelige Raad. Men som en af Magni Hoffinder, iført en rød Kiortel (a), hvilken Thorfin havde sparet, siden fordrede Bod af ham for sin dræbte Broder, da Kongen og Thorfin sode sammen og drukke, og den første var i god Lune, og Thorfin svarede: Det er underligt, at jeg skal lide Skade, fordi jeg har været mild, thi havde jeg dræbt dig med, saa havde du nu ikke anklaget mig for Kongen; Saa saae Magnus paa Thorfin, blev rød som Blod, og sagde: Synes dig, Thorfin, at du har endnu ihielslaget alt for faae af mine Mænd, uden at give Bod? Ved disse Ord gik Thorfin til sit Skib, og Dagen efter, da Floden, der var baade stor og stærk, var gaaet tilig ud om Morgenen for at seile til Jylland, forlod han den for Middag, og drog til Orkenøerne. Imidlertid havde Svend bestyrket sig meget, og faaet ved den Svenske Konges Understøtning anseelig Hielp af Svenske, Gother, anførte uden Tvil af Jarl Toke, og af Vender, maaskee Obotriter, som Godeskalk kan have for gammelt Venskab til ham og Knuds Slægt, sendt ham, hvilket bestyrkes derved, at Godeskalk siden fik Svends Dotter til Ægte; Saa og Leuticier, om hvilke man finder, at de siden stode under Svend, og hvilke vare uden Tvil forbitrede paa Magnus,

Magnus den Gode. Aar 1046.

 fordi

(a) Man skulde snart troe, at de Nordiske klædde sig hvide, naar de bade om Fred, og røde, naar de sigtede til Hævn.

Magnus den Gode. Aar 1046.

fordi han havde ødelagt Jomsborg, og ladet dræbe Harald Jarl. Paa sine Danske kunde Svend derimod ei saa got lide, thi de vare fortrydelige over de Grumheder, han forrige Aar havde udøvet, hvorvel maaskee meget, og det meste deraf kom paa Haralds Regning; Rimeligen kunde de ei heller være fornøiede med, at han havde Vender til Hielpere, der for det meste vare Hedninger, og Danmarks affagde Fiender. Derimod blev Magnus, endskiønt en Fremmed, elsket og beundret af dem for sin Retfærdighed, Tapperhed, Uskyldighed og Levnets Renhed. Det lader derfor og, at mange Danske have ved Magni Ankomst slaaet sig til ham, og deriblant uden Tvil en Del Ypperlige, eftersom Magnus skal ved de Danskes Raad have overvundet Svend. St. Laurentii Aften, det er den 9 Augusti, kom det til et afgiørende Slag, som maaskee stod i Jylland, thi saa uefterretlige ere vore egne Skribenter, ja endog Snorro selv, at de ei engang tale om noget Slag, som derimod findes hos de Engelske Skribenter. Underligt nok er det, at ingen Skaldes Vers er kommen til os, som har optegnet dette (a). Men er Magnus død paa sin Flode i Øresund, saa har maaskee Slaget staaet ved Skanør, hvor Fagurskinna vil, at det Slag ved Helgenæs har staaet, da den legger det sidste i Skaane. At mange Danske maae have været

(a) Den Saxiske Krønike hos Lye siger ved 1047, at Magnus vandt Danmark, og taler om Slaget og Magni Død ved 1048; Men denne Skribent, eller rettere de, der have sat Aarene til, regner i Begyndelsen af sin Krønike altid eet Aar for meget, hvorfor og Simeon af Durham og Roger af Hoveden have 1046 og 1047. Imidlertid henfører jeg dog det store Slag til 1046 og ei til 1047, fordi Theodoricus Munk siger, at Magnus levede eet Aar efter Svends Uddrivelse.

Magnus den Gode. Aar 1046.

vieret paa Magni Side, kan sees deraf, at Wilhelm af Malmesbury vidner, at de samlede sig til at imodstaae Svend, saasom de elskede Magni Herredømme, og giorde det Løfte, at vilde stedse siden, om de vunde, helligholde St. Laurentii Aften med Faste og Almisse. Men det underligste er, at han og siger, at dette blev endnu holdt i hans Tid, næsten 100 Aar efter, thi Svend blev dog siden Konge, og hvi tillod han og Afkom det; Men herved maae agtes, at Kongerne vare da indskrænkede ved Folket, og at dette Løfte vel mest er skeet for de fremmede Svenskes og især Venders Skyld, for hvilke man frygtede at Landet vilde ellers blive et Rov og Bytte, hvilket og bestyrkes derved, at samme Wilhelm siger, at dette Slag var stort og mærkeligt iblant de barbariske Folk, saasom de Danske aldrig havde gaaet en større Fare i Møde, eller erholdet en ønskeligere Seier (a). Efter en haard

 Strid,

(a) Da Slaget stod St. Laurentii Aften, saa kan man ei falde paa den Tanke, at det skulde være eet med den Seier, Magnus vandt over Venderne paa Lyrskovs Hede, thi det stod Mikkels Aften, ei heller med Slaget ved Helgenæs, hvorvel der vare Vender med paa Svends Side, thi i Arnæ n. 325. 4to. p. 178. siges, at efter Slaget ved Helgenæs flydde Svend til Venden, og bragte derfra en stor Hær med sig mod de Danske, hvorvel jeg maae tilstaae, at samme Skribent derpaa først fortæller Slaget paa Hlyrskovs Hede, og beretter p. 179. at Magnus figtede i en Silke-Skiorte, og at Svend og hans Mænd siden tilstode, at om de alle havde figtet som Magnus, saa var ingen af deres kommet derfra med Livet. Nu er det vel sandt, at det store Nissaaeslag mellem Harald og Svend skede 1062 paa St. Laurentii Dag, men som de Danske tabte det, saa havde de ingen Aarsag at helligholde Dagen, med mindre det skulde være fordi Følgerne ei bleve saa slemme for dem; Harald havde og i dette Slag ingen Vender med sig imod de Danske, men derimod er det meget rimeligt, at Svend har brugt dem imod Magnus. Det kommer mig for, at

Magnus den Gode. Aar 1046.

Strid, hvorudi fulde mange tusinde paa begge Sider, fik endeligen Magnus Overhaand, uden Tvil meget ved Haralds Tapperhed og Klogskab, hvorfor det og kommer mig meget rimeligt for, at dennes Mod har derved voxet, og Ueenigheden imellem ham og Magnus tiltaget, endskiønt Skribenterne tie hermed paa denne Tid. Men dette og det nu paafølgende har kunnet giøre Magnus ham end mere afspænstig, og Svend bevaagen, endskiønt denne var hans aabenbare Fiende, og havde opført sig troløs imod ham. Magnus satte efter den flygtige Svend, som flyede giennem Sieland, men da skede det, at Magni Hest blev ved Alsted bange for en opspringende Hare, saa at den kastede ham af, og han kom til stor Skade paa en opstaaende spids Bul af et Træe, hvilket og blev i følgende Aar hans Død, men ikke strax paa Stædet, som Saxos Ord synes at medføre. Dette standsede Magni Eftersættelse, og gav Svend Tid at undflye til Skaane, ja, som det synes, at forføie sig atter til den Svenske Kong Anund. Da skal han og meget have fortrødt sin Opførsel imod Magnus. Denne sidste, saavelsom Harald, opholdte sig hele Vinteren og næste Aar i Danmark, for at styrke der sit Herredømme (23).

Den

at dette Slag er det samme, som omtales i Magni Godes Saga i Flateyarbogen col. 783, efter hvilken det skede til Vands, og hvor Svend havde bleven fanget, saafremt den Norske Høvding, Orm, en Søn af Ingeborg, der var Hakon Lade-Jarls Dotter, ei havde efter hans Begiæring givet ham Fred, og reddet ham; hvorfor Magnus blev meget vred paa Orm, men lod sig tilsidst saaledes formilde, at han endog giorde ham til Jarl. Den liden Fortrolighed, som var imellem Magnus og Harald, har uden Tvil meget hiulpet Svend.

(23) Snorro i Harald Haardraades Saga c. 25. 27-28. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 4. c. 13-15. p. 276-282, c. 9. p. 260-265. Ork-

Hakon Jarls Affkom.

Hakon Lade-Jarl p. 150.				Erik Seyer, Konge i Sverrig, † 994. p. 217.	
Anonyma, gift med Ivar Hvide p. 218.	Bergliot, gift med E. Thambeskielfer p. 217.	Ingeborg p. 150. eller Ragnhild p. 219.	Svend Jarl ◡ p. 251.	Holmfrid p. 217.	Oluf Skoutkonung Konge i Sverrig p. 217. † 1021.
Hakon Jarl, gift med Ragnhild, Magni Godes Dotter 1063. p. 293. 314. 316. K. i Sverrige 1067. p. 378. † 1079. p. 597.	Endrid, gift med Sigrid, Dotter af Gunhild, K. Harald Haardraades Søster p. 218.	Orm, Jarl 1046. p. 158. 219. gift med Sigrid, Fin Arnes. Dotter p. 219. † 1062. p. 293.	Sigrid p. 217. gift med Aslak, Søn af Erling paa Sole.	Gunhild p. ◡ 216. 217. gift siden med Svend 1052. p. 217.	Anund Jacob p. 217. † 1051.

Den Engelske Jarl Svend, Godvins Søn, forlod Bruges om Sommeren, og drog til Danmark, rimeligen for at søge Hielp hos sin Fætter Kong Svend, men som han traf i den Tilstand, at han selv behøvede Hielp, og derfor maaskee maatte afslaae ham den, hvilket jeg slutter af det Mord, Jarlen siden begik paa Kongens Broder Biörn. Mange Engelske Skribenter henføre først til dette Aar Stallarens Osgod Clapa's Flugt, sampt Bisp Livings Død, der tildrog sig den 23 Martii. Han besad 3 Bispedømmer, af Worcester, Devonshire og Cornwallien, og var en meget klog og veltalende Mand. Han blev begravet i Tavistok, hvor han forhen havde været Abbed, og var der saa anseet og elsket, at Munkene endda 100 Aar efter, som Wilhelm af Malmesbury vidner, siunge de 15 Davids Psalmer paa Trapperne for hans Siæle-Hvile. — Paa Øen Gulland skulle de Kirker, Dallen, Klinte og Hombre være blevne bygde, saa og St. Laurentii Kirke i Wisbye. — Øen Helgoland, som ligger ved Elvens Udløb, og skal paa denne Tid have havt 9 Kirker, lidde meget af Overswømmelse, saa at det meste af den blev bortskylled. — Argyrus, Hertug i Apulien, drog til Constantinopel, og fik der af Keiseren Befaling, at udfinde et Middel, hvorledes Normannerne kunde udjages fra Italien, da de Dag for Dag bleve modigere og mægtigere, saa de endog tilføiede Slottene og Godserne af

Magnus den Gode. Aar 1046.

Orkneyinga-Saga p. 62-84. Magni Godes Saga i Flateyar-Bogen col. 782-789. Flateyar-Annaler col. 877. W. Malm. l. 3. p. 106. Ad. Br. l. 3. c. 12. l. 2. c. 59. Schol. 44. Saxo l. 10 & 11. p. 204. Chr. Sax. ad calcem Dict. E. Lye. Theod. Mon. c. 27. ap. Lang. T. 5. p. 336. Knytlinga-Saga c. 22. Rog. de Hov. p. 440. Sim. Dun. c. 182. 183. Bromton c. 938. 939. Lang. T. 1. p. 56. Schonings Forb. p. 292-293. Ran. Higden p. 278. F. Vig. p. 625.

Magnus den Gode. Aar 1046. af Monte Cassino stor Skade. Den Grækiske Feltherre Eustasius blev imedens den 8 Maji slaget af dem ei langt fra Trani. Derimod døde den tapre Normaniske Greve Wilhelm Fer a Bras, og havde sin Broder Drogo til Eftermand. Den Grækiske Livvagt Barangerne nævnes Guaranci af Anonymus fra Bar udi disse Krige (24).

Aar 1047. Efterat Svend havde paa nye maat flye, lagde Magnus en stor Skat paa de Danske, venteligen som en Straf for de Frafaldne, og blev paa nye af dem alle antagen til Konge. Hvor lidet han ellers havde slaaet Engelland af sine Tanker, saa det derved bliver rimeligt, at hans saa berømte Giensvar paa Edvards Svar, mere er skeet af Nødvendighed, Klogskab og Statskunst, end af Ædelmod, kan sees deraf, at nu, da han var befriet for Svend, sendte han (a), eller maaskee snarere Harald, den-

(24) Chr. Sax. p. 158. Chr. Sax. ad calcem Dict. E. Lye. F. Vig. p. 625. M. West. p. 212. Chr. de Mailros p. 157. Sim. Dun. col. 182. Rog. de Hov. p. 440. Lelands coll. T. 3. p. 317. W. Malm. de Pontif. l. 2. p. 256. Strelows Gothlandske Chronica p. 140. Heimreichs Nord-Frisische Chron. p. 104. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 249. Muratori Scr. Ital. T. 5. p. 151. b.

(a) De Engelske Skribenter sige vel ei, at Magnus sendte den, men hvo ellers, thi Svend var ud af Stand dertil. Da og denne Flode begav sig siden til Flandern, og man finder, at Svend nogle Aar efter krigede med den Flandriske Grev Balduin, saa bliver det og herved stadfæsted, hvorvel jeg tilstaaer, at Svend havde og anden Aarsag til Uvenskab med Balduin, nemlig at denne havde taget hans Broders Biörns Morder i Beskyttelse; Hvortil maaskee og kan være kommen, at Gunhild, Store-Knuds Søster-Dotter, opholdt sig med sine Sønner i Flandern. Og at Magnus har udsendt den bestyrkes og derved, at Erlings Navn var mere giængs i Norge end i Danmark, og at Lothen er maaskee

venteligen kun som Forløber, en Flode af 25 Skibe til Engel- land under Anførsel af Lothen og Yrling, det er uden Tvil Er- ling. Disse landede ved Sandwich, hvor de plyndrede, og giorde et utroligt Bytte af Guld, Sølv og Mennesker; Derfra vendte de sig til Thanet, for at giore det samme, men Landfolket satte sig tapperligen imod, saa at de baade hindrede dem fra at giore Landgang, og at faae Vand; Derfore droge de af til Esser, hvor de plyndrede, og bortførte med sig Mennesker, og alt hvad de kunde komme over; hvorpaa de begave sig til Grev Balduin i Flandern, efterladende sig der hvad de havde rovet, eller og sel- gende det der, og forføiede sig derpaa Øster ud til det Land, de vare komne fra, venteligen Danmark eller Norge. Dette lyk- kelige Forsøg uagtet kom dog Magnus ei selv til Engelland, hin- dret deri deels ved Svend, deels tilsidst ved sin egen Død; Imid- lertid maae han dog hele Aaret over have havt det i Sinde, og derfor have med sin Flode opholdt sig i Jylland, for at være des nærmere til sit Engelske Tog, hvortil Harald især haver havt Lyst, og derfor 19 Aar efter foretog sig 1066 et Tog didhen. Den sygelige Magnus tænkte imedens jævnligen paa sin Død, og som Venskabet mellem ham og Harald var meget kaaldt, og han frygtede for, at denne skulde efter hans Død mishandle hans Moder Alfhild og hans Broder Thorer, saa lader det, at han det hele Aar over har søgt paa adskillig Maade at vinde Svend, og maaskee længe havt i Tanke det, han paa sit yderste giorde,

Magnus den Gode. Aar 1047.

og

see den Norske Lothin Siggarskallesson, og Fader til den Lehns- mand Sigurd Ullstreng, der levede i Magni Barfods Tid ved 1095, see Snorro i Magni Godes Saga c. 5, hvorefter dennes Fader Lothin gierne kan have anført en Hær 1047.

Magnus den Gode. Aar 1047.

og hvorudi Moder og Broder uden Tvil styrkede ham meget. Til Beviis herpaa kan følgende tiene (a), som jeg mener at have tildraget sig om Vinteren og Foraaret, førend Magnus fik rent dæmpet Svends Partie. Magnus og Harald delte Hæren for des snarere at bringe Landet til Lydighed. Paa et Stæd, Magnus gik i Land, giorde han 12 Mænd til Fange, og deriblant een meget fornem. De bleve førte til Skibene og bundne. Selv drog han videre ind i Landet for at tugte de Frafaldne. Magni Moder Alfhild adspurgde imedens denne fornemme Mand om hans Navn og Stand, og som han taug, gav hun ham Haab om Livet; hvorpaa han svarede: Det skiøtter jeg lidet, imidlertid bliver jeg aldrig Kongen troe, og kan jeg ei døe paa en anstændigere Maade, end efter hans Befaling; Døden har jeg og fortient ved min Haardnakkenhed, og bliver den ei nogen til Skade, undtagen min unge Hustrue. Efter dette Svar lod Alfhild ham tilligemed de andre løs. Denne Mand sagde derpaa til hende, at hun herved vilde paadrage sig sin Sons Ugunst, men at hun dog, endskiønt hendes Tilstand og Hæder var nu paa det beste, skulde, saafremt hendes Skiæbne forandrede sig, ei foragte Thorkil Geysa. Da nu denne mægtige Mand boede i Jylland, saa sees heraf, at dette har tildraget sig der. Magnus blev

(a) Siden Svend var tilstæde i Skaane, da Magnus døde, saa sees deraf, at han ei havde rent forladt Danmark, efter det forommældte store og for ham ulykkelige Slag, og at, saafremt han om Vinteren har været i Sverrige, saa har det rimeligen været for at søge nye Hielp. Jeg henfører derfore de Tildragelser Torfæus fortæller l. 4. c. 15. til dette Aar, da Magni Svaghed tog til, og ikke til forrige, da Krigen som hæftigst paastod mellem Magnus og Svend.

blev sin Tilbagekomst meget fortørnet over denne Løsladelse, og disse Ord fulde ham af Munden: En Fader har jeg havt, som jeg ikke kunde ønske mig bedre, men deri har han dog handlet uforsigtig, at han har valgt mig saadan Moder. Alfhild svarede: „Men deri har du havt en forsigtig Moder, at hun „valgte dig slig Fader; Forgiæves vredes du ogsaa, da det ei „kan ændres, som er skeet, og de Fangne ei faaes tilbage; Mit „Sind tilsiger mig ogsaa, at om jeg end heri har stødt min Søn „for Hovedet, saa har jeg dog ikke seet ilde til for mig selv, da „ingen haver Lykken i sin Magt.“ En anden Gang hændte det, at et stort Antal Fanger førtes til Skibene, tilligemed et stort Bytte, taget fra de Frafaldne, og dette skede i Haralds Nærværelse. En af Fangerne syntes fornemmere end de andre, men alle vare i Bolt og Lænker. Da sagde Magnus hemmeligen til sin Moder, at hun til Erstatning for de onde Ord, han havde givet hende, skulde i hans Nærværelse begiære den fornemste Fange løs, thi det var uvidst, hvor længe han kunde leve, man maatte derfor legge sig Venner til, og ei stole meget paa Haralds Yndest. Alfhild giorde efter dette, og Thorkil, Biörns (a) Søn, der var beslægted med Kong Svend, og raadde næsten for den tredie Deel af Danmark, var altsaa uden Tvil Jarl, blev herved sat i Friheed, hvorfor han takkede Kongen, og bad hans Moder fordre Belönning, naar hun vilde. En anden Gang skede det, da begge Kongerne laae leirede ved en tyk Skov, at en Mand stateligen

Magnus den Gode. Aar 1047.

 klæd,

(a) Efter al Anseende var det den ovenmældte Thorkil Geysa, og ei denne Thorkil, som var Biörns Søn, og saa mægtig. Denne Biörn kan neppe have været Svends Broder, men venteligen en anden af samme Navn.

Magnus den Gode. Aar 1047.

Klæd, og baldyret med Guld, red ud af den paa en kostelig og velprydet Hest, hvormed han giorde adskillige kunstige Ride- og Krigs-Øvelser til alles Forundring paa den ledige Plads imellem Skoven og Leiren. Endeligen red han lige hen til Magni Folk, og raabte: „Jeg har svigtet Magnus, men Harald mig,“ hvorpaa han skyndeligen red tilbage til Skoven. Magnus kiendte da Svend, roste hans Øvelser, og sagde: „Dersom han fik Hær „sig lig, saa vilde han tælle flere Seiervindinger end Flugt.“ Svend var ellers da bragt saa vidt, endskiønt det synes, at Skaane endda holdt med ham, at han nu mistvilede paa, ved sine egne Kræfter, og ved Svensk og Vendisk Magt, at kunne indtage Danmark fra den seierrige Magnus og Harald, hvorfor han nu besluttede at vende sig til den Engelske Kong Edvard, og begiærte derfor 50 bemandede Skibe af ham. Godvin Jarl, som stedse var Knuds Slægt og de Danske god, understøttede dette af al Magt, men Leofric Jarl, alle de andre Store, og alt Folket satte sig derimod, da de frygtede for Magni store Magt til Søes, og maaskee vel ogsaa tænkte, at det var tienligst for dem, at de Nordiske Folk indbyrdes ødelagde hinanden, og at de ei mere skulde ophidse Magnus imod sig, som desuden havde Lyst nok til Krig imod dem. Udi Vinteren mellem 1046 og 1047 var Kulden saa stærk, at Ulvene løbe paa Isen mellem Danmark og Norge, som Sæmund Frode vidner, hvorved man dog ei maae forestille sig, at Kattegattet har lagt til, nei Halland ligger nær Bahus Lehn, som da hørte til Norge, og Sundet mellem Sieland og Skaane legger sig endnu ofte til, saa at Ulvene kunde derved faae beqvem Leilighed til at udsprede sig i Landet. Denne Frost strakte sig ogsaa til Engelland, hvor Sneen faldt i saadan Mængde, at den brækte Træer i Skoven, og laae der fra

den

den 5 Januarii til St. Patricii Dag den 17 Martii; Imidlertid begyndte Magni Svagelighed at tiltage, og kan det derfor gierne være, at han har drømt, at hans Fader kom til ham og sagde: „Hvilket Kaar staaer dig best an, min Søn, at følge strax med „mig, eller at blive den allermægtigste Konge, og leve længe, „men derhos begaae en saa stor Misgierning, at du enten neppe„ligen eller aldeles ikke kanst forsøne den?" Og tyktes det Magnus, at han svarede saaledes: „Jeg overlader dig, Fader, at „vælge paa mine Vegne," hvorpaa Oluf svarede: „Da skalt du „drage med mig." Kongen fortaalte denne Drøm til sine Venner, som bleve herover meget bekymrede. Kort efter skede det, da han laae i Bagstavnen af sit Skib ved det Stæd Sudathorp i Jylland, at han blev hæftigen angrebet af Sygdom; og med en Hast kastede Klæderne af sig. Einar Thambeskielfer spurgde da ad, om han var syg, og fik til Svar, noget, hvorpaa han selv forlangte, at hans Seng skulde redes ude i frie Luft; Men efterat han var baaren did ud, og ei befandt sig bedre, lod han sig atter bære tilbage, hvorpaa Einar bad at han vilde give tilkiende hvad der skulde skee efter hans Død, og give sine Venner gode Raad, da han forudsaae, at de snart høiligen vilde behøve dem. Kongen svarede, at han spaaede ret, og at deres Omgang vilde ei vare længe mere. Derpaa lod han kalde Kong Harald til sig, og anbefalede ham sine Venner. Denne svarede: „Du har „fortient det af mig, endskiønt mange af dem have viist sig lidet „bevaagne imod mig." Einar mærkede strax hvorhen dette sigtede, vendte sig til Magnus, og sagde: „Bed ei Harald mere herom, „thi om han end nu lover got, saa forandrer han derfor ei sit For„sæt, da han har fast besluttet hos sig hvad han vil giøre med dine „Venner, afgiør nu snarere vigtigere Ting, om Riget og an-

Magnus den Gode. Aar 1047.

Magnus den Gode. Aar 1047.

„det saadant.“ Harald gienmælede: „Gior jeg vel Uret deri, at „jeg er Ven af mine Venner? Dertil synes mig at være hel for„bunden.“ Magnus vendte sig nu til Harald sigende: „Frænde, „jeg raader dig til at lade Danmark fare, og at søge hen til Nor„ge, dit Fæderne Rige, og ønsker jeg, at du maae regiere lykke„lig. I Forbundet mellem mig og Harde-Knud staaer, at intet „af Rigerne skulde efter vor Død komme til vore Arvinger, hvad „enten Danmark tilfaldt mig, eller Norge ham. Lad Svend „derfor beholde Danmark, og giv han faae Lykke dermed, thi „det Rige giver jeg ham nu med min Ret dertil.“ Men Harald svarede hertil: „Efter din Død tilegner jeg mig Danmark med „samme Arverettighed, som Norge.“ „Ingenlunde Herre, gav „Magnus til Giensvar, dog indseer jeg, at jeg intet vil udrette „med mine Raad, og du ei heller, ved at foragte dem, faae „Danmark i Besiddelse.“ Nu spurgde Harald hvor meget Guld der var tilbage af det, han ved Delningen havde bekommet? „Betragt, svarede Magnus, denne Samling af ypperlige Mænd; „jeg har skiænket det altsammen til dem, og til Belønning erhver„vet deres Troskab og Kiærlighed, og anseet een eeneste god „Mands Tieneste og Huldskab for bedre end meget Guld.“ Nu gik Harald ei ret fornøiet bort. Einar paamindte derpaa den døende Konge, at tænke paa sin nærværende Broder Thorer, som ei kunde forvente sig megen Gunst af Harald. Med ham fulgte en anden ved Navn Ref. Magnus kiendte dem begge, og sagde: „Skiuler Eder i nærmeste Skov, og oppebier der „Tidenden om min Død, begiver Eder derpaa til Kong „Svend, og giver ham den tilkiende, sampt at jeg haver „sendt Eder til ham, og anbefaler ham min Broder Thorer, „ligesom han i samme Fald vilde have, at andre skulde handlet

„imod hans. De maatte og sige, at han ved sin sidste Vilie „overlod ham Danmark, og al den Rettighed, han dertil hav„de, fordi han ønskede ham til Eftermand fremfor alle, og det „best kom ham tilpas; Det var og Ret at overlade ham Dan„mark ved sin mundtlige sidste Vilie i tvende Vidners Paahør." Den gode Magnus, fortørnet paa Harald, frøgtende for sin Moders og Broders Skiæbne, og der som en ordholdig Mand vilde opfyldt Forliget mellem sig og Harde-Knud, tænkte herved at giøre Svends Ret des høitideligere, hvilken dog allene beroede paa Folkets Valg, der i Følge Forliget med Harde-Knud og Magnus havde efter dennes Død sin fulde frie Valgrettighed igien. Thorer og Ref forføiede sig derpaa til Skoven, og havde den første et Tegn med sig fra Magnus til Svend, for at bevise, at han drog i hans Ærinde, maaskee det har været hans Signet. Besynderligt nok er det, at Fagurskinna vil, at Magnus overlod paa sit yderste alt sit Rige til sin Farbroder Harald. Ikke skulde jeg troe, at Alfhild og Thorer, der ei stode sig vel hos Harald, havde digtet alt det foregaaende, for derved at vinde Beskyttelse hos Svend; og mindre kan jeg troe, at Einar og flere Norske Herrer have af Had til Harald havt Del heri. Magnus deelte nu Gaver ud til sine Mænd. Da kom den Islænder Thorstein, Søn af Hall fra Sida, til ham fra sin Romerreise, gav sin Smerte tilkiende over hans Tilstand, samt beklagede sin Skiæbne, der ei alene berøvede ham den Glæde, han havde ventet ved at see ham, men endog overvældede ham med Sorg; til sin Lindring udbad han sig hverken Sølv eller Guld, men alene een Ting, nemlig om han ei maatte belegge sin Søn, ifald han fik en, med Kongens Navn. Hertil svarede Magnus: Hvorvel Sagen ei er af megen Betydenhed, saa er

Magnus den Gode. Aar 1047.

dens

Magnus den Gode. Aar 1047.

dens Brug dog for hoi for en ringe Mand; Imidlertid da du beder mig herom paa mit yderste, da du er en velfortient Mand af mig, og ellers en brav Mand, saa vil jeg tillade dig dette, hvorvel det bær mig for, at denne Ære vil have Uleilighed i Folge med sig. Da nu Thorsteins Sonnesons Son Magnus, Bisp i Skalholt, blev Aar 1148 dræbt af Lynild, saa meente man, at Magni Spaaedom var herved bleven opfyldt. Derpaa skal Magnus ved sin sidste Bilie have overladt sin Del af Norge til Harald, der dog ingenlunde vilde ansee det som en Gave, da han ansaae sig for retmæssig Arving dertil. Derefter bleve Præsterne kaldte, og alting af dem forrettet efter da brugelig christelig Skik og Bis. Magni Dine faldt da paa hans Skoesvend, som han adspurgde om han havde faaet nogen Gave, og da denne svarede nei, forærede han ham sin kostbare Kniv og Bælte, men som Kongen derpaa stred med Doden, tog Skoesvenden sig det saa nær, at han faldt i Besvimelse, og da han kom sig igien var Gaven borte. Det var den 25 eller og 24 October, hvoraf jeg slutter, at han er dod om Natten mellem begge disse Dage, Aar 1047, til hvilket Aar fast alle Nordens Annaler henfore det, og de beste Engelske Skribenter, som berovede Norden denne Konge, der med Rette forte Tilnavn af den Gode, og havde han da regieret 12 Aar i Norge, 5 i Danmark, og var neppe 24 Aar gammel. Magnus var af middelmaadig Bext, af et frit Ansigt, hvid Hud og Haar, veltalende, og snart svarende, snarraadig, og hurtig til al sin Gierning, en duelig Krigsmand, venlig mod alle, saa at baade Venner og Uvenner roste ham, og gavmild næsten til Odselhed. Dog maae man tilstaae, at hans idelige Krige kostede ham ogsaa meget, og at han ved Gaver var nod til at holde de

Store

Store paa sin Side, da han havde sin Faders Exempel for Oine. Imidlertid havde han ved slig Gavmildhed saaledes forvendt de Fornemme, at hans Eftermand Harald havde derfor i Norge meget Bryderie, allerheldst han var af et andet Sindelav, og ligesaa paaholden, som Magnus havde været gavmild. Som ung og uerfaren eftergav Magnus ogsaa de Store for meget, hvilke havde alerede i Danmark faaet storre Myndighed end de burde ved Knuds og Harde-Knuds Fraværelse, og nu forogede den ved det begge Medbellerne Svend og Magnus trængde til deres Hielp. Og under Svend Estrithsens folgende lange Regiering tog den og snarere til end af, ved det han ideligen behovede dem for at giore den Norske Harald Modstand, som paastod Ret til Riget. Imidlertid saa længe Folket endnu var i Anseelse, og det modte paa Thingene, og havde Del i Konge-Valget og Regieringen, sampt og saa længe de store Fordeiere endnu ei vare mange, saa kunde dog de Ypperliges Herskab ei trænge ret frem, og saa længe beholdte Folk og Konge endda noget, ja meget. Den Haardhed Magnus undertiden brugte mod de Danske, maae tilskrives Tiderne, og deres jævnlige Frafald. Imidlertid er det mærkeligt, at Striden mellem de Danske og Norske var alene om, enten deres Konge skulde hede Magnus eller Svend, thi Foreeningen mellem Rigerne gialdt kun for Kongens Livstid, og Danmark skulde ei beherskes af Magni Slægt efter hans Dod, men igien have sin egen Konge. Hvor stort havde det derfor været, om Magnus havde overvundet sin Ærgiærighed, og i levende Live afstaaet Danmark til Svend, men nu higede han endog efter Engelland, for at opnaae Knuds Magt. Hans Ungdom giorde ham og undertiden alt for hastig til at beslutte, hvilket han med egen Skade lærte i Henseende til Svend, og, som en vis Folge deraf,

Magnus den Gode. Aar 1047.

Magnus den Gode. Aar 1047.

ligesaa vankelmodig, hvilket han viste i Henseende til Kalf, Kong Harald, Thorfin Jarl og flere. Men sande Dyder skiule rent disse Feil, hans Ros er, at han beklagedes af Danske og Norske, af de Store og af Almuen, af Venner og Uvenner. Lig Titus døde han for tilig, alene vist Verden af Suddommen. Følgende Vers haves til hans Ære af Odd Kikina-Skald:

„De, som den Milde bare Til Graven, fældte mange Taare;
„Den Byrde dennem var svar, Som han Guldet givet havde.
„Hiertet skæres, at Grams Huskarle snart maatte græde, Og
„Siklingsmænd (a) fra den Tid Sorgmodige ofte sadde."

Da Magnus selv var saa god, og havde en Helgen til Fader, saa er et ikke at undres over, at Nogter ogsaa giorde ham selv til en Helgen, hvorfor han som den staaer indført i Witfords Martyrologium, trykt til London 1506. Og til Engelland troer jeg det især at være bleven bragt ved hans Moder Althild, som siden begav sig did. Nogle Engelske Skribenter ville, at Magnus har faldet over Borde og drukner, just da han laae med sin Flode færdig for at drage til Engelland og bekrige det, hvorpaa Hæren drog hiem meget bedrøvet. Dette sidste kan maaskee være rigtigt, og som der strax opkom Krig mellem Harald og Svend, saa maatte det Engelske Tog af sig selv falde bort, men Dødsmaaden er gandske vidst falsk, thi først kunne disse faae og ubetydelige Skribenter ei svække Islændernes omstændelige Beretning, dernæst henføre de Magni Død til første Pindsedag, da dog et Norsk Necrologium, foruden flere Skribenter, henføre den til den 25 October, og endeligen seer man klarligen, at disse Engelændere have villet ophøie deres Kong Edvard, og derfor berette, at han paa samme Dag og Time saae Magni Død, da han hørte Messen

(a) Sikling var en af Kongernes mange Navne.

sen i St. Peders Kirke i Westmünster. Den saa kaldte Erici Kronike stemmer dog meget i hermed, naar den vil, at Magnus laae med en utallig Hær i Øresund, og faldt i Vandet, og druknede, da han uforsigtigen sprang fra et Skib i et andet, dog efter al Anseende har dens Forfatter taget dette af en Engelsk Historieskriver, og som det synes af Mathæus Paris. Bromton vil, at de Danskes og Norskes Tog til Engelland blev paa denne Maade til intet, at en begyndte at drikke dem til i Miod, da alting var færdigt til Toget, og at de derved bleve rusende, og komme tilsidst saaledes i Haandgemænge, at de derover skiltes ad. Tidernes Sæder, og den da værende Forfatning imellem de Danske og Norske, tillade gierne, at noget saadant kan være hændet strax efter Magni Død. Endskiønt man ingen Efterretning har, at Magnus var nogensinde gift, saa efterlod han sig dog en ung Dotter ved Navn Ragnhild, hvorom mere siden, og kommer det mig for efter en Fabel i Morkinskinna, at han har avlet hende med den deilige Margrete, Dotter af den Lensmand Thrandur i Vigen paa Stocke, som siden ægtede Kongens Frænde Sigurd. Derimod er det falskt, at han havde en Dotter ved Navn Gisela, som blev gifted med den Saxiske Hertug Ordulf eller Otto, thi det var hans Søster Ulfhild. Udi Langfedgatal faaer Magnus Tilnavn af den Rige, det er den Mægtige, dog kalde de fleste ham den Gode. Efter Snorro døde Magnus i Sudathorp, hvilket, om det er rigtigt, bør søges i Over- og Neder-Synderupgaard i Harre Sogn, Harre Herred, Skivehus Amt, og Viborg Stift, thi det ligger ved Limforden, og der er den saa kaldte Harre-Vig beqvem til at imodtage en de Tiders Flode; Der laae Magnus midt inde i Landet, og kunde holde det i Lydighed, og letteligen gaae derfra til hvad

Magnus den Gode. Aar 1047.

Magnus den Gode. Aar 1047.

Kant han vilde i Danmark, eller og til Norge og Engelland. Men da man vidst veed, at Svend Estrishsen døde i Sudathorp udi Sønder-Jylland, saa frygter jeg for, at Snorro har feilet, og at Magnus snarere er død i Øresund, som saa mange forsikre, hvortil kommer, at den uroste Norske Historie, som nok er skrevet 1170, lader ham døe i Sieland. En gammel Sagn vil, at Kong Magnus skal have ladet bygge St. Olufs Kirke sin Fader til Ære udi Vendsyssel i Byen Hiøring. Saa meget er vidst, at Kirkernes Antal maae siden Harald Blaatands Tid have meget tiltaget i Danmark, siden den Christne Lære var og forblev at være den herskende, naar nogle smaae Modgange undtages. Magnus var, som de fleste Nordens Konger, god mod Islænderne, og skal en af dem ved Navn Thorstein, med Tilnavn Ostfirdsker eller og Sydfarer, fordi han var fød i Ostfiorden i Island, og fordi han reiste Synder paa til Rom giennem Danmark, have i dette Rige reddet hans Liv, da han fandt sig angreben af 4 Personer. Ved denne Leilighed siges Kongen at have havt en Silketrøie over sin Brynje. Thorstein hialp ham, uden at kiende ham, og dræbte de begge trende af disse. Kongen gav sig ei heller tilkiende, men kaldte sig Styrbiörn. Ved Tilbagekomsten gik Thorstein lige til Hof-Stuen, hvor Kongen spiste med sine Mænd, men blev forment Indgangen, fordi han som en ukiendt Mand ei maatte gaae ind, naar Kongen spiste. Han spurgde efter Styrbiörn, men alle loe ham ud, fordi ingen af Kongens Mænd hed saa. Men da Kongen gik ud kiendte han ham, og gav ham sin egen dyrebare Kappe, hvorpaa Thorstein fulgte med ham til Norge, men som han ei vilde blive hos ham, saa gav han ham anseelig Skiænk, og lod ham fare til Island. Imedens han var hos Magnus hendte det

engang,

tigang, da de laae i en Havn, at Thorstein spiste op al Groden af Kiedelen, hvorover Kongens Mænd beloe ham, men Kongen qvad da denne Vise: „Stridskiæmpen fældte, thi ved Pile-„Brug (Skeens Brug) bortjog han Mændene, alene tre Mænd; „Men Grodens Ven kaagte Kiæmpen han nød paa Nordreisen, „Saa meget som de tre han bortjog." Heraf sees, hvor Skaldekonsten var elsket, og almindeligen bekiendt i Norden, saa at Konger kunde endog paa staaende Fod giore Viser. Imidlertid maae man tilstaae, at denne ingenlunde kan lignes med dem, Harald giorde, der af Grunde havde studeret Skaldekonsten. Til at forfremme Christendommen betiente Magnus sig af Bernhard, en Saxer, som efter hans Død drog til Island, saasom han ei kunde komme overeens med Magni Farbroder Harald. Udi Island opholdt han sig i 20 Aar, og indviede imedens mange Kirker og Klokker, Broer, Kilder, Vande, Klipper, hvor Jertegn skulle være skede. Efter Haralds Død kom han til Kong Oluf Kyrre i Norge, og drog hans Ærinde til Rom, for at skaffe de Afdødes Siæle (venteligen deres, der 1066 vare faldne i Engeland med Harald) Fred, og blev af ham giort til Bisp i Sæloe, hvorfra han reiste til Bergen og døde. Magnus elskede Jagten, og drog paa den med Falke og Hunde ved Tronhiem. Den Norske Historie, som er skreven ved 1170, vil, at Magnus sendte sin Broder Thorer til Svend med det Budskab, at han overlod ham Riget, men forbød ham derhos at mælde sin Død, hvilken dog Svend havde ellers faaet at vide, og tog desuagtet meget venligen imod Thorer. Den Islandske Helt Thorstein, som hævnede Grettir den Stærkes Drab, og som havde tient blant Væringerne i Constantinopel, hvor da mange Nordmænd tiente, som Gretla siger, han var og en af Kong Magni Hofmænd, og blev

Magnus den Gode. Aar 1047.

Magnus den Gode. Aar 1047.

det da han og Harald skiftede Riget, hvilket skede 16 Aar efter Gregtirs Død, som tildrog sig 1030 eller 1031. Thorstein tiente i Norge udi 9 Aar (25).

Til dette Aar henføre nogle Engelske Skribenter Bisp Alwin af Winchester hans Død; Udi hvis Stæd Stigand kom, Dronning Emmæ Capellan, en høist ærgiærig og verdslig Mand, som siden

(25) Chr. Sax. p. 158. 159. H. Hunt. p. 365. Rog. de Hov. p. 440. Chr. Sax. App. Dict. E. Lye. F. Vig. p. 625. S. Dun. c. 182. 183. Snorro i Magni Godes Saga c. 28. 29. Torfæi H. Norv. T. 3. l. 4. c. 15. p. 282-286. c. 16. p. 287. 288. c. 7. p. 256. Schönings Forb. p. 294-301. Arnæ n. 413. 424. 427, hvilken henfører Magni Død til 1048. n. 410. 412. Lang. T. 2. p. 428. 516. T. 3. p. 43. T. 5. p. 336. in Theod. Mon. c. 27. T. 1. p. 56. 160. Acta Sanct. Maji T. 1. p. 3. Oluf Tryggvesöns Saga Part. 2. c. 103. p. 310. 312. Ethelr. Rieval. c. 378. 379. M. Paris p. 997. Bromton c. 936. 949. Knyghton c. 2330. Chr. de Burgo p. 41. Chr. de Mailros p. 157. Crantzii Vandalia l. 3. c. 10. p. 66. Buntings Brauns. Chron. Part. 2. f. 11. Lang. T. 1. p. 11. 17. 22. 38, hvor Hamsfort vil, at Magnus er faldet af Hesten ved Halmstad, og at hans Pantzer gik da i tu. 67. 118, hvor Petrus Olai antager, at Magnus faldt af Skibet og druknede i Øresund. 237. 269. henfører Hamsfort Magni Død til 1046. T. 2. p. 16, hvor en Ubenævnt kalder den Svenske Kong Emund (Anund) den Mægtige, vil, at han med al sin Hær er tilligemed Svend bleven overvundet af Magnus, og Svend fanget og solgt, hvilket sidste især er gandske vist urigtigt. p. 170. 354. Danske Atlas T. 4. p. 741. Philalethi Tronh. Saml. T. 1. p. 95-98, hvor jeg har givet Magni Character. Danske Atlas T. 5. p. 207. Þatr af Þorstein Sudrfara i Arnæ n. 158. fol. bag ved Þorstein Stangar Hoggs Saga p. 73-80. efter min Afskrift. Morkinskinna n. 316. 4to. p. 127. 140-148. 302. 288-312. Arnæ n. 325. 4to. p. 182. Gretla c. 92. p. 157. c. 98. p. 162. i Sögu-Þætter 4to. Holum 1756. Gebhardi Hist. Gen. Abh. T. 3. p. 32. Lang. T. 5. p. 384. Magni Godes S. i Flateyarbogen col. 789-791. Flateyar-Annaler col. 877.

siden blev Bisp i London, og endeligen Erkebisp i Cantorbury, Magnus den Gode. Aar 1047.
men som aldrig kunde faae Pallium af Paven. Stigand havde forhen været Bisp i Ost-Angeln, og fik der sin Broder Ethelmer til Eftermand. Til Kirken i Winchester skal han efter dens Annaler have givet et stort Kors med Mariæ og Johannis Billeder, sampt en Biælke beklæd med Guld og Sølv, hvilken Gave Wilhelm af Malmesbury, og det uden Tvil rettere, tilskriver Kong Knud den Store. Sivard, Erkebisp Eadsig i Cantorbury hans Hielpebisp, døde ogsaa, og skal have fort sig uartig op mod sin Velgiører Eadsig, ja endog berøvet ham det fornødne, hvorfor han og var bleven forflyttet til Sædet i Rochester. Den berømte Jarl Leofric stiftede omtrent ved denne Tid St. Mariæ Kloster i Coventry, og gav dertil 24 Landsbyer med Sagefald, Told og alle Rettigheder. Det er underskrevet af Erkebisp Edsi i Canterbury, som døde 1050, og af Aldred, Bisp i Worcester, som nok først kom til det 1046, som og af de Grever Godwin, Arald, hans Søn, og Sivard. Men underligt er det, at deri siges, at Leofric har stifted Klosteret med Kong Edvards og Pave Alexanders Tilladelse, da dog Alexander ei blev Pave forend 1061, hvorfor jeg slutter, at man kun haver en Afskrift af det gamle Diploma, hvorudi en senere og ukyndig har foran anført Pave Alexanders Navn, da dog Benedict IX. da regierede, og hertil er han bleven bevæget ved det man har Afskrift af et Diploma udstæd af Alexander herom Aar 1043; Ligeledes af et andet Stiftelses-Brev af Leofric, ogsaa af 1043, og endeligen af Kong Edvards Stadfæstelses-Brev, hvorudi bemældte Pave Alexanders Bulla er indført. Vel muligt, at Pave Alexander har siden stadfæstet denne Stiftelse, og det maaskee 1063, hvilket en Ukyndig har siden i sin Afskrift forandret til 1043. Men er dette

Magnus den Gode. Aar 1047.

dette saa, da maatte Alexanders Bulla være udgivet efter Leofrics Død, som skede 1057. Dette Kloster blev ellers saa beriget af Leofric, og især hans Hustrue Godiva, at det skinnede inden i af Guld og Sølv, hvilket og forførte Bisp Robert af Coventry til, at rane det bort, da Wilhelm den Røde regierede, og fik han alene af een Biælke, som understøttede Helgenes Kister, 500 Mark Sølv. Foruden dette Kloster stiftede Leofric og Hustrue flere paa andre Stæder, men udsøgte sit Hvilested i Coventri. Bromton og flere berette en underlig Tildragelse om Godiva, hvilken kommer overeens med hvad Nordens Skribenter fortælle om Krake eller Aslaug, Regnar Lodbrocs Dronning, nevnlig at hun ved høi lys Dag red nøgen, bedækket alene af sine Haar, igiennem Coventri, saasom hendes Mand vilde paa ingen anden Maade giøre denne Bye frie for Skat og verdslig Magt, og alene lydende under Klosteret (a). Saasom den Bremiske Erkebisp Adelbert havde ved sin Formaaenhed hos Keiser Henric III. meget bidraget til at Clemens II. var bleven udvalgt til Pave i forrige Aar 1046, hvorfor og Clemens kronede i Rom Henric III. til Keiser, saa stadfæstede denne nye Pave alle den Hamborgske Kirkes Rettigheder ved sin Bulla af 24 April, givet til Rom, ei alene de gamle, men og de nye, som vare blevne erhvervede ved Bisperne i Danmark og Sverrige, og Norden for Elven indtil Pene og Eider, qvit og frie for den Colniske Erkebisps og al andens Tiltale. Han gav ham og herved Frihed til høitideligen at lade sig see paa en Hest, som gandske var skiult med et Hestedække, hvormed fulgte, at Hesten maatte ledes af dertil beskikkede

Pers

(a) Vel lader denne Tildragelse meget sælsom efter vore Tiders Sæder, men i Middelalderen vare de vidt adskilte fra vore.

Personer. Til de Helligdage, som forhen firedes i Stiftet, og paa hvilke Erkebispen maatte bruge Pallium, lagdes nu: St. Michaelis, Martini og Alle Helgens Dag, saa og Dagene af de Helgene, hvis Legemer hvilede i Erke-Stiftet; Og er det ikke at twile paa, at jo disse Helligdage ere kort efter komne i Brug udi Norden, formedelst det noie Samfund mellem det og Erke-Sædet. Denne Clemens, hvis rette Navn var Suidger, havde forhen været Diaconus ved Hamborger Kirke, og der været Adelberts Collega, men var siden Bisp i Bamberg. Keiseren vilde have giort Adelbert selv til Pave, men han frabad sig det, og foreslog Suidger. Dog Pave Clemens sad ei fuldt eet Aar, og døde den 10 October. — Den Russiske Historieskriver Nestor henfører først til dette Aar, at Moislaw, saa kalder han ham, Fyrste af Masovien, blev overvundet af den Russiske Kong Jaroslaw, som derpaa gav hans Land til sin Svoger den Polske Kong Casimir. Det er meget troligt, at Casimir har overvundet Maslaw ved Jaroslaws Hielp, men at det først er skeet i dette Aar twiler jeg dog paa, allerheldst Nestor synes ei sielden at feile i Henseende til Aarstallene af Russernes Bedrifter med Udenlandske. Andre Russiske Skribenter, endog gamle, henføre Maslaws Død til 1046, og hans første Krig med Casimir til 1044. — Den Franske Kong Henric I. kom Hertug Wilhelm af Normandie til Hielp imod hans oprørske Undersaatter, og slog med 3090 Mand 30000 eller 20000 til Hest og Fods af dem paa Flugt, og dræbte 10000 af dem. Dette skede ved Val-des-Dunes. Derpaa bleve mange af Oprørerne giorde landflygtige, og en Del halshugne. Fra denne Tid af blev Hertug Wilhelm navnkundig og mægtig. — Imedens Keiser Henric var i Italien, saa komme de Normaner Grev Drogo af Apulien og Rainulph af Aversa til

Magnus den Gode. Aar 1047.

 ham

Magnus den Gode. Aar 1047. ham med anseelig Skiænk af Heste og Penge, hvorfor han forlæhnede dem med deres Lande. Efter Anonymus af Bari kom den Grækiske Feltherre Johannes, ogsaa kaldet Raphael, med Guarangi, saa kalder han Varangerne, til Bari, og leirede sig siden med dem paa et Bierg (Pinna) (26).

Svend Estrithsön. Saasnart Kong Magnus var død blev denne Tildragelse ved at blæse i Luder paa Skibene bekiendtgiort for den hele Hær, hvoraf Thorer, som med sit Følge laae skiulet i Skoven, strax sluttede sig hans Frafald til, og begav sig derfor ufortøvet paa Reisen, endskiønt Pile fløie dem uden Ophold om Ørene med dette Udraab: Her vare de nylig, thi Harald, som vidste deres Ophold og Ærinde, havde sat disse ud paa dem, for at tage dem af Dage. Imidlertid undgik Thorer lykkeligen denne Fare, og kom til Skaane, hvor Svend havde forladt Lund, og befandt sig ved Helge-Aae, og var just i Begreb med at drage til Sverrige, og rent forlade Danmark, i Tanke aldrig at komme did mere tilbage. Men just nu komme Thorer og Ref til ham, og som den

første

(26) Sim. Dun. c. 182. Ordericus Vitalis c. 12. p. 873. Chron. Saxo p. 158. Chr. Sax. ad calcem Dict. E. Lye. M. West. p. 213. F. Vig. p. 625. W. Malm. de Pontif. l. 1. p. 204. l. 2. p. 238. l. 4. p. 289. Rog. de Hov. p. 440. Chr. de Mailros p. 157. Whart. Angl. Sacra T. 1. p. 293. Monast. Angl. T. 1. p. 303-305. W. Malm. l. 2. c. 13. p. 79. Ad. Br. l. 3. Schol. 48. Staphorst T. 1. p. 397-401. 404. Ad. Br. l. 3. c. 8. Calles T. 5. p. 438. Alb. Stad. p. 231. in Boecleri Scr. Germ. Nestor p. 128. Tscherbatow T. 1. p. 418. 419. 422. Bouquet T. 11. p. 43. 76. 77. 159. 161. 166. 167. 196. 207. 222. 247. 256. 282. 292. 316. 366. 379. 387. 403. Muratori T. 6. p. 254. Martene Thes. Anecd. T. 3. c. 1451. Muratorii Scr. T. 5. p. 151. b. Hungurvaka c. 3. p. 32.

første ei kunde tale for Graad, saa berettede Ref alle Ting, tilligemed Magni sidste Bøn om sin Broder, hvortil Svend svarede: Jeg vil opfylde hans Begiæring, thi jeg er vis paa, at Magnus havde giort det samme, om jeg havde bedet ham om noget saadant paa mit yderste. Derefter holdt han Thorer hos sig i megen Agt og Ære, som dog døde ei meget længe efter, fortæret af Sorg over sin Broders Død; Dog vil Snorro, at Thorer skal have levet længe og vel hos ham. Af endel andre fik Svend samme Beretning, og derhos, at de Norske vare dragne hiem, hvorover han sagde: „Jeg sværger ved Gud, og alle Danske skulle „vide det, at aldrig mere skal jeg flye af Danmark, saa længe jeg „lever, og skal jeg enten faae Danmarks Rige eller og sætte mit „Liv til derover.“ Derpaa red han ned til Skaane, hvor meget Krigsfolk samlede sig til ham, og blev han i den Vinter taget af alle Danske til Konge paa Wiborger Thing, hvor Thorkil Geysa gav ham anden Gang Konge-Navn, hvilket ei var skeet saa let, dersom ei den Norske Hær var draget bort, thi de Danske vare misfornøiede med ham, fordi han havde bekriget dem paa en grum Maade, som nogle skrive; Hans liden Lykke giorde ham ei heller anseet hos dem. Men nu Magnus var død, og Harald, hvorvel hadet, men derhos frygtet og beundret, var borte, saa vgr der ingen, som kunde eller vilde giore Svend Kronen twistig, allerheldst han og havde mange paa sin Side. Denne Misnøielse med og liden Agt for Svend, giorde vel ligesaa meget som Haralds Stridbarhed og Tapperhed til, at de Norske med saadan Fordel og Fremgang siden bekrigede de Danske. Men saa snart Svends fredelige Egenskaber kunde fremskinne, og han blev af med sin farlige Medbeiler Harald, saa lærte de Danske at skionne paa denne Konge, og det end mere efter hans Død. Svend lod alt hvad Magnus

Svend Estrithsön. Aar 1047.

Svend Estrithsön. Aar 1047.

havde giort i Danmark staae ved Magt, lod og Thorer og alle andre beholde de Gaver og Forlehninger, Magnus havde givet dem. Saa snart Magnus var død, begav hans Moder Alfhild sig til Thorkil Geysa, som hun for ei længe siden havde sat i Frihed, og hvilken tog meget vel imod hende. Men da det lakkede mod Julen begyndte hun at blive bedrøvet, og svarede Thorkil paa hans Spørsmaal herom, at hun erindrede sig sin Tilstand forrige Jul, da hun sad ved Kongens sin Søns Side, og nu maatte holde denne Høitid inden en privat Mands Vegge. Han svarede, at han nu ei undrede sig over hendes Bedrøvelse, men at han vilde følge hende til Kong Svend, om hun saa forlangte, han var forsikret om, at han vilde holde hende i Ære. Hun, som ærgiærig og forfængelig, tog begiærligen herimod, og blev vel imodtaget af Svend, til hvilken hun forærede et kostbart Fad, forgyldt, og besat med dyrebare Stene. Dog efter nogen Tid forlod hun ogsaa ham, og drog tilbage til sit Fæderneland Engelland. Underveis giorde hun paa Havet det Løfte, aldrig at ville, saafremt hun kom vel frem, spise Kiød af noget Jord-Dyr, og aldrig lekker Mad uden paa Høitidsdagene. Ved sin Ankomst kiøbte hun trende Gaarder for de Midler, hendes Mand og Søn havde efterladt hende. Da hun endel Aar efter gav et anseeligt Giæstebud, bade Giæsterne hende om at nyde noget Kiød, og de tilstædeværende Præster lovede at ville læse Bønner og Messer for hende, sigende, at endog store Kiødets Forseelser i denne Post kunde udslettes ved Messer. Hun lod sig overtale, men blev strax, saa lyder Fortællingen, angreben af en Rørelse, saaledes at hun dog beholdt Tungens frie Brug. I tre Aar forblev hun i den Tilstand, og drog alle hellige Stæder om, som vare mest bekiendte for Jertegn, og søgte derved at faae sin Helbred igien.

Endelig

Endelig lykkedes det hende i Malmesbury den 25 Maji paa St. Adelmi Dag ved hans Grav, da mange Folk vare tilstæde. Af Taknemmelighed gav hun sig som Nonne ind i Klosteret der, og nod der et anseeligt Gravstæd. Efter dette maae hun i det mindste have levet til 1060. Saafremt Svend ei har strax, han blev Jarl, antaget det Navn Magnus af Taknemmelighed imod Kong Magnus, saa har han dog vidst nu giort det, eller og antaget det paa nye, thi han bærer det Navn paa nogle af sine Mynter, og kaldes saa af mange gamle Historieskrivere. Men da de ofte skrive det Sveno Magnus, saa haver det ledet nogle i Vildfarelse, og til at mene, at det skulde oversættes ved den Store. Men nu at komme til Harald, saa holdt han strax efter Magni Frafald Thing med Krigsfolket, og bekiendtgiorde, at han med den hele Hær agtede at drage til Viborger Thing, og der lade sig tage til Konge over gandske Danmark, thi han holdt for, at burde arve ligesaavel Danmark som Norge efter sin Frænde Magnus; han bad derfor Krigsfolket at staae sig bi, sigende, at saa vilde Normænd stedse blive de Danskes Overmænd. Dog Einar Thambeskielfer svarede: At han holdt det for større Pligt at føre Kong Magnus, sin Fostersons, Lig til Graven, og antvorde ham til sin Fader Kong Oluf Nord i Nidaros, end at stride udenlands, og søge efter en anden Konges Rige. Endeligen sluttede han sin Tale med disse Ord: Heller vil jeg følge Kong Magnus død, end nogen anden Konge levende. Derefter lod han Liget legge paa en Baare, og føre under Loftingen paa det Kongelige Skib, stateligen udstaferet, saaledes at alle kunde see det. Nu slog Einar løs med Skibet, og alle Thronder, sampt de fleste Normænd fulgte ham, hvorover Harald maatte lade sit Forsæt fare, og ogsaa drage til Norge, thi Einar havde saadan Myndighed og Anseelse, at

Svend Estritbsön. Aar 1047.

Svend Estrithsön. Aar 1047.

Mængden ansaae det for sin Pligt at følge hans Exempel, i at ledsage deres elskte Konges Lig. Hvorvel Folket havde den Tid Frihed ei at blive over en bestæmt Tid ude i Leding, og ingen vare forbundne, uden Kongernes egne Hoffolk, til at blive saa længe ude, som Kongerne vilde, saa kunde denne Einars Opførsel dog ei andet end fortryde en Konge, en hoimodig Konge, som Harald, og intet Under derfor, at Einar maatte siden bøde med sit Liv. Imidlertid kan man sige til Einars Undskyldning, at han ei har anseet Harald for fuld Konge over gandske Norge, siden han endda ei var hyldet i Magni Stæd. De Danske, heldst Jyder, som vare i Hæren, og hvilke vare Almues Folk, vendte nu uden Fortrydelse til deres Hiem, og de Store og Hoffinderne have uden Tvil giort det samme, og siden alle hyldet Kong Svend. Det er derfor meget rimeligt, hvad de Engelske fortælle, at der blev Ueenighed i Hæren, nevnlig mellem de Danske og Norske, og dette har maaskee giort ligesaa meget, som Einars myndige Opførsel, til de Norskes Bortgang. Underveis skal en blind Mand paa Samsøe have faaet sit Syn igien, da Einar forærede ham en liden Guldring, der havde tilhørt Magnus. Saaledes søgte man at giøre Sønnen til Helgen, ligesom Faderen, men ei med den Fremgang, da han ei var bleven dræbt. Harald drog til Vigen, og derfra Landet igiennem, og lod sig i hvert Fylke tage til Konge, men Einar med al Throndehæren foer til Nidaros, og lod der Magni Lig jorde i St. Clemens Kirke ved Siden af hans Fader. Alle Stænder ginge Liget i Møde, paa det kosteligste klædde, og holdte ved deres Taare og Sukke den beste og sandeste Ligtale over den Afdøde, ligesom fordum Thessaliens Stæder over Pelopidas. Han blev siden flottet til Christ- eller St. Olai Kirke, og begravet lige for Choret, men atter igien flottet ind i Choret lige

lige for Erkebispens Stol. Det kommer mig rimeligt for, at den forslidte hvide Marmorsten i Tronhiems Domkirke, hvorpaa staaer udhugget et Kongeligt Billede med Bogstaver under Fødderne, hvoraf det første synes at være et M, og med denne Randskrift: Te videas care dum me vides hinc meditare Et fias fare pro me Regemqve precare..... e me Christo tumuloqve d..... v. isto, at den siger jeg er over denne Konge. Da Røgtet om hans Død spredde sig ud over Landet, hørtes en almindelig Sorg og Veeklage, og aldrig skal nogen Norsk Konge være bleven saa begrædet. Saa begrædede Romerne deres elskte Drusus, Germanicus og Titus. Da Magnus havde været saa meget god og føielig, og Harald derimod var stiv, og lignede mere en Hær-Viking end en Konge, et Skudsmaal som en Norsk ved Navn Gautur, der reiste til Rom, skal have berettet om ham, saa er det intet Under, at Harald ei blev saa elsket, som hans Formand. Udi den Kongelige Møntsamling henføres 22 Mønter til Kong Magnus, hvoriblant den med Runer paa Reversen og Latin paa Aversen, som Keder tillegger Svend Estrithsen, er den første. Bircherod henfører ingen til denne Konge, og Laurentzen ei heller. At man af Magnus har Mønter med Runer tiener til at bevise, at de Runiske, hvorpaa Svend staaer, tilhøre hans Eftermand Svend Estrithsen. Derimod har Keder en Mønt, fundet i Sverrige, paa hvis Avers staaer i Randen: Magnus Rex, og i Midten et kronet og harnisket Brystbillede, og paa Reversen Outhencar on L (und) med et Kaars i Midten, hvilken upaatvileligen er slaaet i Danmark, og som i Kongens Mønt-Cabinet er den anden blant de Norske Mønter. I Hielmstiernes Mønt-Samling forekommende med Runer, som begge have paa Aversen: Et siddende Billede med en Glands om Hovedet, Scepter og Klode i høire Haand,

Svend Estrithsøn. Aar 1047.

Svend Estrithsön. Aar 1047.

Haand, og Omskrift: Magnus, og den ene paa Reversen: Ulkil Taut I Lun, men den anden Godvin I Rathrusem ɔ: Randers. I Actis Upsaliensibus for 1733. p. 28-30. forekomme 3 Rune-Monter af Magnus, som tilhørte Carl Ehrenpreis. De bære alle paa Aversen Christi Billede; Den ene har der tydeligen: Magnus Rex med Latinske Bogstaver; Paa Aversen have de Kaars, og Runiske Omskrifter; Den ene læse de Svenske: Authbirn Luntis (Lund), og den anden: Gerfin Thorbiörnson. I Kongens Montsamling har N. 1. paa Aversen et siddende Billede med Glands om Hovedet, som de alle 22, og ved høire Haand en Stav, i Omskrift Magnus Rex med Latinske Bogstaver, som næsten paa dem alle indtil N. 13, den selv iberegnet, undtagen at paa nogle staaer Mainus, Mahnus, i Stædet for Magnus: Reversen, et besonderligt og zirligt Kaars med Runisk Omskrift: Dorint R. N. Lunict (venteligen Lund). N. 2. Rev. med Runer: Syfert (Sivard) tibanarat ıı (Lund at, forte). No. 3. som 1. N. 4. med Latin: Th (o) rstan on Lunic (Lund). No. 5. med Runer; Oudbern Luntii; Paa denne og indtil N. 11. iberegnet bestaaer Omskriften paa Aversen kun i nogle utydelige Stræger. N. 6. med Runer: Vati c on Lunti II. N. 7. med Runer: Thurudr Luntis. No. 8. med Runer: Svegli Luntiunen. N. 9. med Runer: Outbern I Luntii. No. 10. med Runer: Benitra Lunti. No. 11. med Runer: Thorstein I, Lunt. No. 12. Av. en staaende ung Mand til Knæerne, og Omskrift med Latinske Bogstaver: Magnus Rex; Rev. med Runer: Sevin Aulfiets Frn (e) nra, er den berømte Mønt, som Keder henfører til Svend Estrithsen, men kan maaskee være slaget af ham under Magni Regiering. N. 13. Av. Magnus Rex med Latinske Bogstaver; Rev. med Runer: Uigil On Lunti U. IV. N. 14. med Runer: Verfinco Thorp; Fra denne af indtil Enden har Man-

den

den paa Aversen ingen Omskrift, men kun Roser, og paa N. 16. tydeligen en Krone; Jeg tænker, at denne Mand forestiller Christus, ligesom paa de Byzantinske Keiseres Mønter, og efter deres Mønster er dette venteligen skeet i Anledning af de mange Danske og Norske, som tiente iblant Væringerne i Constantinopel. N. 15. med Latinske Bogstaver: Srinc n. i Lun. N. 16. Segri Segri med Runer. N. 17. Godvin i Luin med Lat. N. 18. Biorn i Lundi med Lat. N. 19. Uni i Lun. med Lat. N. 20. Sunmer uei, med Lat. N. 21. Liovine Lu ✕ med Lat. N. 22. med uforstaaelige Runer. Disse Forklaringer over Magni Mønter i det Kongelige Mønt-Cabinet ere af min høistærede Ven Justice-Raad Kölle (27). Svend Estrithsön. Aar 1047.

Saasom den Norske Kong Harald ikke vilde lade sine Tanker fare i Henseende til Danmark, og den Danske Svend agtede at forsvare sit Rige, saa søgte begge at bestyrke sig ved Forbund, og sendte Gesandtere til Engelland. Thi hvorvel Svend havde den Svenske Kong Anund og den Gothiske Jarl Tove paa sin Side, baade for Slægtskabs Skyld, saa og fordi det var deres egen Fordel, at Danmark og Norge ei havde fælles Konge, saa søgte Aar 1048.

(27) Snorro i Harald Haardraades Saga c. 29. 30. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 4. c. 15. 16. p. 285-287. Schönings Forbedringer p. 301. Saxo l. 11. p. 204. W. Malm. l. 5. de Pont. p. 369. in Galei Scr. Angl. 15. T. 1. Knytlinga-Saga c. 22. Fagurskinna n. 302. Morkinskinna n. 316. 4to. p. 305. Arnæ n. 325. 4to. p. 182. 183. Olaf Tryggvasons Saga Part. 2. p. 312. Schönings Beskrivelse over Tronhiems Domkirke p. 196. 197. Anhang derved p. 92. 93. Kederi Othinus p. 70. Ej. Runæ in numis p. 21-25. Kiøbenhavnske Selskabs Skrifter T. 9. p. 99. Flateyar-Annaler col. 877. Magni Godes Saga i Flateyar-Bogen col. 791. 792.

Svend Estrishsön. Aar 1048.

søgte han dog end videre at bestyrke sig ved Forbund med Engelland, hvor han havde et store Partie, ei alene i Godvin og sin Broder Biörn, som var der en mægtig Mand, men og, som det synes, i Kong Edvard selv. For des mere at naae sin Hensigt tilbød han sig at eftergive den aarlige Skat Danegeld, som de Engelske forhen havde aarligen givet til de Danske, og som vel endnu blev hævet, men gik ind i den Engelske Konges Skatkammer, altsaa bortgav Svend kun saare lidet, alene dette var en Forsikring, at han og Eftermænd, de følgende Danske Konger, ikke vilde indkræve denne forhadte Skat, saafremt de nogensinde komme igien paa den Engelske Throne, til hvilken de ei havde ladet deres Rettighed falde, og paa hvilken Svend havde saa meget mere Fordring, som Edvard engang havde erklæret ham til sin Eftermand. Denne Skattens Eftergivelse havde saaledes ei alene til Øiemed, at vinde det Engelske Folkes Gunst for nærværende Tid, men og for Fremtiden. Det er altsaa langt fra rigtigt, hvad Adam af Bremen beretter, at Svend vilde i Forsningen af sit Regimente bekrige Edvard, og at denne, for at undgaae dette, tilbød sig at give Skat, og erklærede ham til Arving efter sig, thi Svend tvertimod havde Møie med at forsvare sig imod den Norske Konge, og derfore søgte om Hielp hos Edvard. Godvin vilde nu, som før, at man i det mindste skulde understøtte Svend med 50 Skibe, men Leofric satte sig herimod, og havde alt Folket paa sin Side, og var herudi bedre Statsmand end Godvin, thi det var vidst Engellands Fordel, at de tvende mægtige Nordiske Folk, de Danske og Norske, tærede indbyrdes deres Kræfter op, saasom de derved ei finge Tid at tænke paa Engelland, og lode det derover være med Fred. Af samme Aarsag var det og, at de Engelske indginge Fred og Forbund med de Norske, thi

Da

da den afdøde Norske Kong Magnus havde bekriget Engelland, saa var det fornødent for begge Folk, at Uvenskabet blev hævet ved et Venskabs Forbund. Af dette maae Wilhelm af Malmesbury have taget Anledning at sige, at Edvard ei vilde befatte sig med Riget paa hin Side Havet, det er Danmark, fordi det var barbarisk, og underkastet meget Arbeide; thi til Danmark havde han ingen Fødselsret, ei heller veed man at Magni Foreening har givet ham Adgang dertil, thi jeg kan ikke troe, at Svend har tilbudet ham nogen Del af Riget for at hielpe sig. Sandt nok, havde Edvard været stridbar, aarvaagen og ærgiærrig, og selv kommet over, saa kan man ikke vide hvorledes det havde gaaet i den Tilstand, Danmark da befandt sig. Men uden Tvil handlede han klogeligen i ei at befatte sig dermed, da det kunde have opvakt de Danskes gamle Lyst til Engelland. Harald søgte nu og at bestyrke sig inde i sit eget Land, til den Ende giftede han sig med Thora, Dotter af Thorberg Arnesön, og Broderdotter af den mægtige Fin Arnesön, og var hun af den mægtigste og største Slægt i Riget, næst den Kongelige. Dette giorde han, endskiønt hans første Dronning Elisabeth endda levede, og beholdt han dem begge. Om Vaaren bød han Leding ud, den halve Del af Almuen med Folk og Skibe, og drog til Jylland, leggende ind i Guden-Aae, som gaaer til Randers, og af Snorro og Morkinskinna kaldes Godnar-Fiord. Hele Sommeren over skiændte og brændte han vidt i Landet. Herom giorde Bölver denne Sang: „Du redde Leding ud næste Aar Af „Landet, og Havet pløiede Med prægtige Skibe; Søen de favre „Fartøi bestænkte. Paa blaa Bølge den dyre Bygning Flød, „Folket ladde Skuder saae under Landet; de Danske da I stor „Baade stedde vare.“ Iblant andre Gaarder blev da Thorkel

Svend Estrithsön. Aar 1048.

 Geyses

Svend Estrithsön. Aar 1048.

Geyses afbrændt, og var Kong Harald selv tilstæde ved Afbrændingen; Denne Mand var Søn af en Biörn, men Tiden tillader ei at det kan have været Kong Svends Broder, hvorvel han ellers var beslægtet med Kongen, hvoraf jeg slutter, at hans Fader Biörn har været den, som var Broder til Ulf Jarl, Kong Svends Farbroder, og hvis Moder saavelsom Ulfs og Eilifs skal have været Søster eller dog Frænke til Sigfrid Storraade. Altsaa maatte han være en Broder af den bekiendte Northumbriske Jarl Sivard. Navnet Geyse ligner meget Giöe, hvorvel jeg tvivler paa at denne adelige Slægtes Tilnavn er saa gammelt, da de adelige Slægters Tilnavne neppe, i det mindste hel siælden, naae til den Alder, og de desuden ei, forend hel sildig, bleve stadigen ved at bruge dem, hvorved det bliver overmaade vanskeligt, at henføre nogen af de gamle til visse Slægter. Thorkil var en stor Høvding, og hans Døttre bleve bundne endog om Beenene med Jernstokke førte til Skibene, og sagde Kong Harald, at de vel havde fortient at indebrændes. De havde Vinteren forhen dreven megen Spot med Haralds Anslag, at ville drage til Danmark med sine Orlogs-Skibe, og de havde udskaaren Ankere af Ost, sigende, at de maatte vel holde den Norske Konges Skibe. I Anledning heraf blev denne Vise giort: „Danske „Søeboers Møer til Skibene Anker-Ringe Af Ost skare; Kon„gen Saadan Handel fortrød. Denne Morgen mangen Møe „En vældig Jernkrog seer (faae giøre Spot deraf) Kongens Ski„be holde.“ Den ene af Thorkels Døttre hed Dotta, og maatte Thorkel løse dem ud med meget Gods, og drage selv til Harald, og bede om Naade. Skalden Grane siger, at de bleve førte fangne giennem Hornskov, som jeg mener bør søges i Hornslet Sogn i Vester-Lisbierg Herred, Aarhus Stigt ved Kalløe

Vig,

Vig, og maae Thorkel Geyses Gaard have ligget der i Nærværelsen. Paa dette Tog erhvervede Harald meget Bytte, men undertvang ingen Del af Landet, hvorvel han fik Overhaand i et Slag ved Thiolarnæs (a), som Skalden Grane vidner. Først ud paa Høsten vendte han hiem igien. Da nu Harald havde sat sig for hvert Aar at bekrige Danmark, indtil han fik det sig underlagt, saa for desmere at opmuntre sine Norske hertil, saa lod han dem beholde alt Byttet, uudtagen en vis Deel Penge, og saa megen Forraad, som behovedes til Krigshærens Underholdning; Dethos forestilte han dem, hvor meget bedre det var at forsøge Lykken udenlands, end sidde hiemme ved Ilden og intet bestille, hvor meget man vandt ved at være ude om sig, da man paa dette Tog havde kuet de Danske til at yde saa meget, som kunde udgiøre eet helt Aars Skat, og hvor meget man derved hialp til at giøre det Norske Navn forfærdeligt for andre, i Stædet for at være, som tilforn, foragtet, og at man for Fremtiden heller burde søge at forøge Navnet, end lade det uddøe. Ved saadanne Forestillinger, og ved sit eget Exempel giorde han dem villige til at forsøge et nyt Tog næste Aar. Endskiønt Svend saaledes foruroligedes meget, saa tænkte han dog paa Religionens Beste, og lod, da Avocho eller Aage, Bisp i Roskild, døde af Drik, ved Adelbert, Erkebisp i Hamborg, beskikke Wilhelm i hans Stæd, af Fødsel en Engellænder, som forhen havde været Skriver, eller Canzler, og Capellan hos Kong Knud den Store, men nu var Clerk hos Erkebispen. Wilhelm prædikede med megen Frugt i Sieland, og som han var en stærk og før Mand, dethos hastig og kiæk, meget erfaren i Kirkens Lære, og stod i stor

Svend Estrithsøn. Aar 1048.

(a) Maaskee det har gaaet ud fra Thye, og baaret Navn derefter.

Svend Estrithsön. Aar 1048.

stor Naade hos Kongen, saa at han elskte ingen mere end ham, og blev igien af ham elsket, saa var Wilhelm herved i Stand til vidt at udbrede den Christne Lære, og Cleriseiets Magt, thi herved skrækkede han de Store, og sparede ingen, naar han blev vred. Hertil kom, at han var længe i Embedet, nemlig saa længe, Kongen regierede, thi herved fik han Tid at rodfæste sine Anleg. Intet Under derfor, at saadan Mand beskyldtes i de Tider for at være Hexemester; Men som Sielands Stigt var for stort, og mere end een Mand kunde bestyre, da og Fyen og Skaane laae under det, saa fik Fyen igien en Bisp for sig, og Skaane tvende Bisper i Stædet for een, da det aldrig forhen havde havt nogen dertil beskikket, endskiont adskillige Prædikanter og Bisper havde draget om der i Landet. Over Fyen blev Adelberts Clerk Eilbert beskikket, om hvilken det er uvidst, enten han var en Engellænder, eller Saxer; Og er det besynderligt nok, at denne Mand var tilligemed Bisp over den bekiendte Oe Helgeland, ogsaa kaldet Farria og Fosetisland, som ligger i Elvens Udløb. Anledningen hertil var, at han, efterat han var bleven omvendt af Søerøvere (a), først fandt denne Oe, hvilket maae forstaaes saaledes, at den nu var bleven glemt, thi alerede i det 8 Sæculo

(a) Saa staaer med klare Ord hos Adam af Bremen, men jeg troer, at det er feil læst eller skrevet, og at der enten bør staae, at han omvendte Søerøverne, eller og at han blev fangen af dem, hvilket sidste jeg snarere troer at være rettest, eftersom man finder, at Søerøvere opholdte sig paa denne Øe, hvilken fra meget gamle Tider havde været bekiendt, saa at Eilbert kan ei i den Mening siges at have fundet den, men vel i den, at den nu, da den længe havde været utilgiængelig formedelst Søerøvere, blev fredelig formedelst Eilberts Prædiken, saa at man derfor kunde sige, at Øen var paa en vis Maade igien bleven funden.

11 Seculo blev den Christne Troe prædiket der. Han anlagde der et Kloster, og fra den Tid af blev den beboet, hvoraf man maae slutte, at den da længe havde ligget øde. Rimeligen har han været Lærer der med Bispe Navn, og beholdt Opsyn over den, da han blev beskikket til Bisp i Fyen. Udi Skaane bleve da tvende Bisper indsatte; Egino viet af Adelbert til Bisp i Dalbye, en klog og lærd Mand, derhos kydsk og afholden, og der med største Flid antog sig Hedningenes Omvendelse; Og Henric, uden Tvil sat af Kongen, til Bisp i Lund. Man formener at han har været en Skotlænder af Fødsel; Forhen havde han været Skatmester (Sacellarius) hos Kong Knud den Store, og siden Bisp paa Orkenøerne. Han førte en stor Deel af Knuds Skat med sig, som han rimeligen havde staaet under sig, hvilket gav ham Anledning til at leve overdaadig, og især forfaldt han til Drik. Begge havde, førend de bleve Bisper, prædiket i Skaane (28). Svend Estrithsön. Aar 1048.

Udi

(28) Chr. Sax. ad calc. Dict. E. Lye. S. Dun. c. 183. Ad. Br. l. 3. c. 12. l. 4. c. 44. De situ Daniæ c. 210. 215. F. Vig. p. 625. Rog. de Hov. p. 440. Chr. de Mailros p. 157. W. Malm. l. 3. p. 106. Alur. Beverlac. l. 8. p. 119. Schönings Forb. p. 303-305. Snorro i Harald Haardraades Saga c. 31-33. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 5. c. 1. p. 301 og 302, som skal være 289 og 290. Saxo l. 11. p. 205-209. Hamsforti series sive Catalogus Episc. Roskild. Mss. Lang. T. 2. p. 246-249. Flateyar-Bog col. 793. Ol. Tryggvas. S. Part. 2. p. 310-312, hvor der siges, at Magnus den Gode regierede paa 13 Aar. Hrokkinskinna eller Norega Konga-Sögur, Arnæ n. 318. 4to. p. 324-327. Det samme staaer og i n. 66. fol. p. 315, som er næsten i alt samme Skrift. Ligeledes har det sig med n. 316. 4to, hvor det om Vidlarnes staaer p. 336. n. 304. 4to. Chr. Manniæ in Johnsson Ant. Celto-Normannicis p. 5 & 6.

Svend Estrithsön. Aar 1048.

Udi Engelland tiltog Godvins og Sønners Magt, saa at de giorde næsten hvad de vilde; Mange Klostere bleve da blottede for Munke, og deres Rigdomme og Eiendele borttagne af dem; Retten boiede de ogsaa, og mange Domme bleve afsagde efter deres Sind; Men for Resten vare Godvin og Sønner stridbare og hurtige Folk, der værgede Landet og Kongen, hvis Eenfoldighed derved blev skiulet, undtagen at de selv stundom spottede dermed. Normanerne, der vare komne over med Edvard, og ham gandske hengivne, ærgrede sig herover, og besluttede at anvende alle deres Kræfter for at styrte dem. Robert, Bisp af London, var Hoved for disse Normaner; Han stod i største Naade hos Kongen, og han og de andre tragtede efter at naae den Godvinske Slægtes Magt og Ærespôster. Og næst ham var Wilhelm, Kongens Capellan, som siden blev Bisp i Dorcester. Heraf opkom megen Uenighed og Bagvaskelse. Godvins Slægt fortrød igien paa, at Fremmede og Nykomne skulde staae i større Naade hos Kongen, end de. Dronningen Editha forholdt sig længe ved alt dette upartisk, og søgte alene at fornøie sig, sampt at forfremme Studeringer, og giorde aldrig noget Menneske Fortræd. Imidlertid bestyrkede Normanerne deres Parti saaledes, at de Store begyndte at sætte deres eget Modersmaal reent til Side, og at tale Fransk, som da var Normanernes Sprog, thi det havde ved Tidens Længde fortrængt deres medbragte Nordiske. Skioder og Haandskrifter begyndte man da og at indrette efter de Franskes Maade, og i mange Ting bleve Franske Skikke i Stædet for Engelske indførte. Saasom Brithmer, Abbed af Croyland, døde, saa beskikkede Kong Edvard Wulgat, forhen Abbed af Peikirk, udi hans Stæd, og det ved at overlevere ham Ring og Stav, thi Kongerne tilegnede sig da at besætte de Geist-

lige

lige Embeder, som forhen havde været i Almuens Magt, og siden i Cannikernes, Capitlernes og Munkenes, efter ethvert Embedes Beskaffenhed. Man maae og tilstaae, at da anseelige verdslige Forlehninger fulgte med Bispe- og Abbed-Embeder, hvilke tilhørte Kongerne, og stode i deres Magt at bortgive, saa var det og dem, som hermed burde forlehne disse Geistlige. Stadfæstelsesbrevet paa Klosteret Croylands Eiendele og Rettigheder udstæddes imellem den 7 og den 25 April, og underskreves, foruden Kongen, af hans Dronning Egitha, Erkebisperne Edsi og Alfric, og de Comites, Godvin, Leofric og Sivard. Udi Hardeknuds Tid havde Godvin ved sin Magt skilt Wulgat for Penges Skyld ved sit Abbedie, og hans andre Gods vare ham siden blevne fradømte ved Kongens Curia, eller Hofret, og andre tilkiendte, hvoriblant Grev Sivard var. — Keiser Henric reiste efter Erkebisp Adelberts Forlangende til Saxen, og besaae Lismon og Hadeln, kom og til Bremen, og skiænkede der Cannikerne Balgan, og Kirken Grevskabet Frisland, som Godefrid forhen havde besiddet. Adelbert fik ham til Bremen, under Paaskud at besee Lismona, eller og at tale med den Danske Kong Svend, som han vilde indbyde til en Sammenkomst, men hans rette Hensigt var, at Keiseren skulde udforske den Saxiske Hertug Bernhards og Søns Ordulphs Sindelav. Da nu Svend ingenlunde var deres Ven, deels fordi de vare besvogrede med den Norske Konge, deels for det Drab, Ordulph havde begaaet paa Harald Jarl, hvis Enke og Sønner da maaskee allerede havde begivet sig til og opholdte sig i Danmark, saa forekommer det mig troligt, at et Forbund er da til fælles Forsvar bleven indgaaet imellem ham, Erkebisp Adelbert og den Vendiske Fyrste Godeskalk, der tilsammen vare Hertugernes Fiender, og Svends Venner, saa at den sidste

Svend Estrithsön. Aar 1048.

Svend Estritssön. Aar 1048. endog giorde et Indfald i Saxen, for at hævne sin Faders Død. Naar de nu kunde faae Keiseren med i Spillet mod Hertugerne, saa havde de rent vundet Sagen, og ved denne Leilighed tænker jeg det er skeet, som Morkinskinna fortæller, at Keiseren begav sig til Ordulph, og blev da i Forstningen høist fortrydelig ved at see, at han havde svoget ham i Henseende til Ulthild, men lod sig dog tilsidst forsone, allerhelst han nu selv var gift, og vel gift. Da han var i Lismone skal Hertug Bernhards Broder Grev Dithmar have villet dræbe ham, men det bleven forekommet ved Erkebispen, og Keiseren forsvaret af ham, hvorfor han siden lod fordre bemældte Greve for Retten, men som han heller vilde ved Tvekamp vise sin Uskyldighed, saa omkom han i den imod en af sine egne Drabanter. For dette vare Hertugerne siden bestandig Erkebispen fiendske, og tilføiede den Bremiske Kirke alt det Onde, de kunde, thi hvorvel det undertiden kom til Forlig, saa var den dog altid utryg og usikker. Det kommer mig og for, at dette Dithmars Forræderie har kun været en falsk Beskyldning af Erkebispen, thi Hertugerne befunde sig i den Tilstand, at de høitigen trængte til Keiserens Venskab (29).

Aar 1049. X Saasom Svend trængdes paa den ene Side meget af den Norske Harald, og havde paa den anden de Saxiske Hertuger til Uvenner, kunde ingen Hielp faae af den Engelske Edvard, og havde endog mange Upaalidelige iblant sine egne Undersaatter, saa var det ham meget om at giøre, at have Keiseren til Ven, med hvilken han var noget besvogret, da Henric havde havt hans Mor-

(29) W. Malm. l. 2. p. 80. 81. Ingulphus p. 895-897. Ad. Br. l. 3. c. 9. not. d. Morkinskinna Arnæ MSS. n. 315. 410. Staphorst T. 1. p. 404. Saxo l. 10. p. 204.

Morbroders Dotter til Ægte. Derfore, efterat Harald var vendt tilbage med sin Flode til Norge, og havde ladet sig noie med at plyndre Falster, og maaskee de andre smaae Oer, uden Modstand, som Stefnir Skald vidner, der tilligemed legger til, at Harald krigede hvert Aar i Danmark; Saa besluttede Svend at komme Keiseren til Hielp med sin Flode efter hans Begiæring, thi Balduin, Greve af Flandern, en urolig og stridbar Herre, havde længe sat sig op imod Keiseren, og lagt hans Pallads udi Niemegen i Aske. Hertug Godefrid af Lothringen var og gienstridig, men faldt udi Junii Maaned tilfoie, og bereede sig udi Aachen for Keiseren. Da nu Pave Leo fulgte Keiseren paa Toget imod Flandern, og siden sidst i September holdt et Concilium til Rheims, saa slutter jeg heraf, at det Flandriske Tog er gaaet for sig i Augusti Maaned. Der var Paven, Kong Svend og mange ædle og mægtige Herrer tilstæde. Balduin giorde Modstand saa længe han formaaede, men efterat en stor Del af hans Land var bleven odelagt, indgik han endeligen Forlig, og gav Gisler. De Engelske Skribenter ere de eneste, som berette, at Svend var her tilstæde, og legge til, at han ved samme Leilighed tilsvor Keiseren Troskab. Dette er saa kort, at man ei kan indsee i hvad Henseende han giorde dette, men da man længe efter finder, at Svend havde Oie paa nogle Egne i Venden og i Saxen, saa kommer det mig troligt for, at han derfor, heldst i Henseende til Saxen, haver giort det, maaskee vel og for Marggrevskabet Sonden for Eideren, thi det var ham i hans betrængte Tilstand meget magtpaaliggende at have Keiseren til Ven. I Henseende til Danmark selv kan jeg ingenlunde forestille mig, at han har aflagt Troskabs Eed, ei heller at denne Keiser fordrede noget sligt. Det var dog ei allene af Venskab for Keiseren at Svend

Svend Estrithsön. Aar 1049.

paatog

Svend Estrithsön. Aar 1049.

paatog sig dette Tog, men og af Uvilie til Balduin, fordi han atter beskyttede Godvins Søn Svend, der nu havde forladt Danmark, efterat han havde opført sig meget slet der, og lagt sig ud med de Danske. Af Adam fra Bremen maae man slutte, at Forliget imellem Keiseren og Balduin er især skeet ved Erkebisp Adelberti Megling, ja maaskee og det den Danske Kong Svend blev Keiserens Mand, i det mindste siger Adam, at Keiseren efter Adelberts Paamindelse og ved hans Medvirkning oftere ved Raad, end ved Krig, tæmte Ungarer, Danske, Slaver og Normaner, ved hvilke sidste forstaaes de i Italien. Hvitfeld mener, at Svend har ikkun sværget Keiseren for Lande, han eiede Sønden for Eideren, men det er mig ubekiendt, at Svend har eiet noget der, vel muligt dog, at han har havt Øie paa Ditmarsken. Balduin var ellers saa forfærdelig, at Keiseren lod ham ei alene sætte i Band ved Pave Leo, men bad endog den Engelske Kong Edvard om, at forhindre ham fra at undflye til Vands. Edvard forsamlede derfor en mægtig Flode ved Sandwich, og blev liggende der saa længe indtil Forliget var sluttet imellem Keiseren og Balduin. Dog kommer det mig troligt for, at Edvard haver ei giort dette alene for at tiene Keiseren, men og af Frygt for Svend, der nu var med sin Flode i Nærværelsen, og hvilken han ved Afslag om Hielp havde stødt for Hovedet. Dette bestyrkes derved, at han just i dette Aar søgte ved Gesandter hos Paven om, at blive frie fra det Løfte, han i sine Udlændigheds Dage havde giort, at ville giøre en Romerreise, hvilken Befrielse han og fik paa Vilkaar, at bygge et Kloster St. Peder til Ære, enten af nye, eller at sætte et gammelt i Stand, og at give til Fattige hvad han havde bestemt til denne Reises Udgift. Hertil blev og Paven meget bevæget, som Ailred, Abbed

af

af Nirval, beretter, ved det Gesandterne forestilte ham det hele Engelske Folks Frygt for et nyt Indfald af de Danske, som de nyligen vare blevne befriede fra. Frygten var saa meget desmere grundet, som der endnu boede mange Danske i Engelland, og tiente mange i Thinglith, eller iblant de staaende Tropper, ja da Kong Svends egen Broder Biörn levede der i stor Anseelse. Imidlertid synes dog Udfaldet at vise, at Frygten ei giordes fornøden, thi Svend foretog sig intet imod Engelland, var vel og neppe dertil i Stand, da han knap formaaede at værge sig imod de Norske. Imidlertid tænker jeg at denne Frygt var Aarsag til det paa Biörn kort efter begangne Mord, hvormed saaledes tilgik: Saasnart Forliget var sluttet mellem Keiseren og Balduin, vendte mange af de Engelske Skibe hiem, dog blev Kongen med nogle faae tilbage ved Sandwich. Godvin Jarl drog ogsaa bort til Pevensey med 42 Skibe, og Biörn Jarl fulgte ham. Tvende af Kongens Skibe fulgte og med, det ene anført af Harald Jarl, og det andet af Toste Jarl, men Harald blev afsat fra at styre dette Skib, venteligen efter Normanernes Raad. Udi Pevensey opholdtes Godvin og Flode en Tid lang formedelst Modvinde. Da berettedes det for Kongen, at den landflygtige Mand Osgod Clape laae i Ulpe (a) med 39 Skibe, hvorpaa Kongen lod i en Hast samle til sig af de bortfarne Skibe; Dog Osgod drog til Brüges, hentede der sin Hustrue, og vendte derpaa med 6 Skibe til Danmark, hvoraf jeg slutter, at han havde fulgt til Flandern med Kong Svends Flode. Osgods øvrige

Svend Estrithsön. Aar 1049.

 Skibe

(a) Hvor meget jeg end har eftersøgt hos Camden, Lambard, Baxter, Büsching, saa har jeg dog ikke kunnet finde denne Bye eller Flod, for hvilken jeg snarest anseer den.

Svend Estrithsön. Aar 1049.

Skibe landede i Essex, og giorde Skade ved Eadulfsnaes, men seilede derpaa bort; bleve dog underveis overfaldne af saadan Storm, at de alle forginge, paa 4 nær, der paa hin Side Soen, maaskee i Flandern, bleve odelagde og alt Mandskabet paa dem dræbt. Ved denne Tid kom Svend Jarl med 8 Skibe til Bosenham, og formaaede Kong Edvard til at give sig Fred, og at love sig at faae igien alt hvad han forhen havde besiddet. Dog hans egen Broder Harald Jarl og Biörn Jarl satte sig herimod, saa at ikkun 4 Dages Fred blev ham givet at komme til sine Skibe. Imedens Godvin og Biörn laae i Pevensey kom Svend Jarl did med 8 Skibe, tvende Dage efter den forrige Samtale, og talede der med sin Fader og med sin Fætter Biörn, sampt sine Brodre Harald og Toste, og stilte sig meget ydmyg an, saa at han formaaede dem til at overtale Biörn til at folge med sig til Sandwich, og forlige sig med Kongen, men dette giorde Svend med Svig. Biörn stolede paa Slægtskabet, fulgte, og tog alene 3 Mænd med sig. Underveis, da de roede, bad Svend Biörn at forandre Vei og at folge ham til sine Skibe, saasom han frygtede for at Baadsfolket skulde forlade ham, naar han blev saa længe borte. De komme til Bosenham, hvor Svends Skibe laae, men der lod Svend ham binde med haarde Baand, og fore paa sine Skibe, da han ei godvilligen vilde gaae om Bord med ham. Forte ham derpaa til Dartmouth eller og til Armouth i Dewonshire, hvor han befoel at ihielslaae ham, og grave ham dybt ned, eller som Gibsons Saxiske Kronike vil, jorde i en Kirke; Men derfra blev hans Legeme siden fort af hans Frænder og Skibsfolket af London til Winchester, og jordet ved Siden af hans Morbroder Kong Knud. Saaledes omkom Biörn, Kong Svends Broder, da han var

ikke

ikke 30 Aar gammel. Han var Jarl i Winchester eller Hamp-Shire. Nu skilte 6 af Svends Skibe sig fra ham, og bleve 2 af dem kort efter tagne af Indvaanerne i Hastings Kastel, hvoraf de fleste vare Danske, Mandskabet dræbt, og Skibene førte til Sandwich, hvor Kongen laae. Med de 2, som bleve hos ham, begav Svend sig til Balduin i Bruges udi Flandern, og forblev hos ham i fuld Tryghed og Fred den hele Vinter. Da nu Svend Jarl blev Aaret efter forligt med Edvard, saa kommer det mig rimeligt for, at dette er skeet ved det Normaniske Partie, som hadede baade Godvin og de Danske, og at det ogsaa haver hemmeligen bragt Svend til denne Gierning, thi hvor voldsom og grum han end var, saa og uden al Tvil forbitret paa Kong Svend og paa sin Fætter Biörn, saa maatte han dog have noget at stole paa ved saa vovelsgt et Foretagende. Vel synes det underligt, at det i saadant Ærinde henvendte sig til Godvins Søn, men det kiendte hans Sind, og vidste hvor lidet han brød sig om at giøre sin Fader og sin Broder Harald imod, da han var af et forkert Gemyt, utroe mod Kongen, og hengiven til Søerøverie. Men hvor vild han var, saa nagede dette Mord ham dog saaledes, at han troede ikke at kunne forsone det paa anden Maade, end ved at giøre en Pillegrimsreise til Jerusalem. Denne Svend havde, som jeg forhen har sagt, Omgang med den Abbedisse Edgiva, hvilken han vel efter Paamindelse af Erkebisp Eadsig og Bisp Living endeligen forlod efter eet Aars Forløb, men det blev dog Anledning til at han maatte rømme Landet. Saasom han var opkaldet efter sin Faders første Hustrues Fader, Kong Svend Tveskieg, og han desuden var stolt og forfængelig, saa spredde han allevegne det Rygte ud, at Kong Knud den Store var hans Fader, og at hans Moder havde havt forbuden Omgang med ham.

Svend Estrithsön. Aar 1049.

Svend Estrithsön. Aar 1049.

ham. Rygtet gik saa vidt, at Moderen maatte med Eeder og Vidner bevise, at Godvin var Fader til ham. Dette bringer mig paa de Tanker, at Svend har og i Danmark givet sig ud for Knud den Stores Søn, og paa den Grund villet giøre Kong Svend Kronen stridig. Paa Gulland skal i dette Aar 1049 Eschelsem Kirke være bleven bygget. Dette fortæller jeg, endskiønt Gulland da ei tilhørte Danmark, men fordi det undertiden hørte did, og fordi det ligger saa nær, saa og fornemmeligen for derved at vise Christendommens Fremgang, ei alene her, men og i Naboelandene (30).

Fra Irland, venteligen fra Ostmanerne, kom en Flode, 36 Skibe stærk, udi Augusti Maaned til Wales, og giorde ved Hielp af den Waliske Fyrste Gryffydh stor Skade udi Naboelauget i Engelland ved Severnefloden, paa et Stæd kaldet Wilesceaxan. Siden løbe de sammen op ad Wengefloden, brændte Byen Duradham, og dræbte alle dem de overkomme. Nu drog Bisp Aldred af Worcester med saa mange af Almuen fra Hereford og Glocester, han kunde samle imod dem, men de Wallenser,

(30) F. Vig. p. 625. 626. S. Dun. c. 183. 184. Bromton c. 939. Rog. de Hoveden p. 440. Snorro i Harald Haardraades Saga c. 33. Torfæus p. 303, som skal være 291. Schönings Forb. p. 305. N. 318. 4to. iblant Arnæ Mss. p. 328. efter min Udskrift. N. 302. 4to. eller Udskrift af Fagurskinna. Chr. Saxon. ad calc. Dict. E. Lye. M. Westm. p. 213. Ailredus Rieval. c. 379-381. Chr. Sax. p. 159-161. Ad. Br. l. 3. c. 14. 32. 33. Schol. 51. W. Malm. l. 2. c. 13. p. 82. Monast. Angl. T. 1. p. 133. H. Hunt. l. 6. p. 365. Bromton c. 939. Min T. 8. p. 898. Strelovs Guth. Chron. p. 139. Knyghton c. 2330. 2331. Chr. de Mailros p. 157. Chr. de Burgo p. 41. Hvitfeld T. 1. p. 82. Sigeberti Chronogr. p. 597. H. Contr. p. 242. H. Contr. Canisii p. 270.

ser, som vare i hans Hær, lode Gryffyd det hemmeligen vide, hvorpaa han med sine og de Irske Søerøvere overfaldt ham om Morgenen tilig, dræbte mange, og jog de øvrige paa Flugt, tilligemed Bispen. Dette skede den 29 Julii. Bisp Eadnoth i Oxford, som forestod sit Embede meget slet, døde, og havde Kongens Capellan Ulf, en Norman, til Efterfølger. Sivard, en Dansk uden Tvil, og Chor- eller Hielpe-Bisp i Canterbury, døde ogsaa, og blev begravet i Abbediet Abbandune. Udi dette Aar blev Sædet forlagt fra Cridia i Cornwallien eller Cornubien til Exeter, fordi det første Stæd var saa meget underkastet Søerøvernes Anfald, som Diploma siger. Bispesædet blev egentligen anlagt i St. Peders Kloster, uden Tvil i Hensigt til det, Pave Leo havde paalagt Edvard. Iblant Underskristerne forekomme de Duces, Godvin, Leofric, Sivard, Svegn, det er Svend, Radulph, Tosti, og den Thanus, Oddo, som her udtrøkkes ved Nobilis, da der dog ellers forekomme Thani nok. Denne Sag siges og at være skeet med Bifald af Dronning Eadgyda. Hickesius tviler paa Ægtheden af dette Diploma. Og lader det og underligt, at Svend Jarl, som da var i Landsflygtighed, har underskrevet det. Ovenmældte Radulph var Jarl af Herford, og Søn af Goda, Kong Edvards Søster, med Walter Medantinus, hendes første Mand; Fra denne Radulph eller Ralph stammede Baronerne af Sudley, som døde ud omtrent i den Engelske Kong Henric IV. Tid, men af hvilke en Dotter dog fortsatte Stammen. Ved denne Tid er det vel og skeet, at Godvin Jarl gav den Landsbye Eic til Christ-Kirke i Canterbury frie for al verdslig Tieneste og Paaleg, ligesom Kong Knud havde givet den. — Saasom Keiser Henric holdt Paaskefæsten i Goslar, saa begav Erkebisp Adelbert sig did, og fik stort Haab om at bekomme Grevskaber,

Svend Estrithsön. Aar 1049.

Abbedier

Svend Estrithsön. Aar 1049. Abbedier og Gods, hvilke hen dog siden maatte kiøbe for Penge, og med stor Fare. Siden bivaanede han Concilium i Maynz, hvor baade Keiseren og Paven vare. Der blev og fastsat, at Præsterne og Geistligheden maatte ikke gifte sig, og holdt Adelbert herover ved sin Hiemkomst, i det mindste vilde han ikke tillade dem at holde Fruentimmer i Byen, og i deres Huse, saa at det lader, at man ei saa nøie har agtet om de holdte Friller og Bolskaber. Omtrent i dette Aar skede det nok, at den mægtige og bekiendte Orkenøiske Jarl Thorfin kom til Kong Harald i Norge udi Hordeland med tvende Langskibe, hver af 20 Roerbænke, og hver besat med mere end 100 Mand. Han blev imodtaget og afførdiget med stor Skiænk, hvorpaa han drog til Danmark, og traf Kong Svend i Aalborg, der beværtede ham med et kostbart Giæstebud, under hvilket han gav tilkiende, at han agtede sig til Rom giennem Tydskland, som han og giorde, hvor Keiser Henric tog vel imod ham, gav ham anseelig Skiænk, foruden Heste, hvormed han red til Rom, fik der af Paven alle sine Synders Forladelse, og aflagde efter sin Hiemkomst alt Fribytterie, lod og bygge en kostbar Christ-Kirke i Birgis Herred. Saaledes giorde Christi Lære Nordens haarde Sæder efterhaanden mildere (31).

Aar 1050. Den Norske Harald kom atter om Sommeren med en Flode til Danmark, hvor han skiændte og brændte, hvorvel man ikke veed

(31) Chr. Sax. ad calc. Dict. E. Lye. F. Vig. p. 626. Chr. de Burgo p. 41. Monast. Angl. T. 1. p. 229. Hickesii Diss. epist. p. 26. Lel. itin. T. 3. p. 49. W. Malm. l. 2. c. 13. p. 81. Camdeni Brit. col. 282. Evid. eccl. Christi col. 2224. Staphorst T. 1. p. 404. 405. Adam. Brem. c. 30. 31. 32. Alb. Mon. p. 83. Orkneyinga-Saga p. 84. 86.

ved hvad Egn det egentligen har giældt. Saa giorde han hver Sommer, saa længe Krigen stod paa imellem ham og Svend. Adam af Bremen siger derfor, at han var Nordens Lynild, et skadeligt Onde for alle Danske Oer, og at han plyndrede alle de Danske Soekuster, som og alle de Vendiske, venteligen fordi Godeskalk var en god Ven af Svend. Til disse Felttoge bragte han sine Norske, ved at forestille dem, at det var dem ikke tienligt at lade de Danske sidde længe i Roe, og derved faae Leilighed til at bestyrke sig paa ny, men at maatte plage og svække dem ved idelig Krig og Urolighed; Svend kunde, som en Meneeder imod Kong Magnus, ei vente sig bedre Lykke i Krigen herefter, end hidindtil, hvorover de Norske nu maatte betiene sig af Leiligheden og Tiden, da Gud nu vilde lade de Danske giengiælde, hvad de under Alfifæ Regiering havde giort imod de Norske, hvis disse kun selv vilde erindre sig al den Uret, dem da var vederfaren, og derfor søge Hevn, da de til Belonning skulde, uden stor Møie, blive Eiere af alle de Rigdomme, som de Danske havde samlet i Engelland, og at man maatte vise, at de Norske havde baade en Konge, som vidste at inddrive rigtigen hvert Aar af Svend den Skat, ham burde betales, og tillige saadanne Krigsmænd, der uforfærdede efterkomme hvad dem blev befalet. Saaledes tænkte og hadede Danske og Norske da hinanden, ei forestillende sig, at den Tid skulde komme, da de vilde blive eet Brødre-Folk, og hver med Billighed ansee hinandens Skade og Fordel som sin egen. Af dette sees ogsaa, at Harald har ei villet lade Svend giælde for Konge, men anseet ham som sin Jarl og Stadtholder. I Følge disse Forestillinger foere de Norske frem med Sværd og Brand, Rov og Mord; De Danske søgte derimod alene at redde sig med Flugten,

Svend Estrichsøn. Aar 1050.

Svend Estrithsön. Aar 1050.

ten, og intet ordentligt Slag skede. Dette er ligesaa forunderligt, som det, hvi Harald ei provede at faae fast Fod i Danmark, og at indtage noget af Landet, men alene giorde Skade og søgte Bytte. Til det første kan ingen andre end disse Grunde gives: Danmark var svækket ved idelige Krige, ja foregaaende Seiervindinger, mange af dets tapperste Mænd vare bosatte i Engelland; Svend havde ei den Agt, Tillid og Kiærlighed hos sine Undersaatter, som var fornøden til at giøre Modstand; Han kiendte og sine Uhæld, de foregaaende Ulykker havde giort ham betænksom og frygtsom; Harald var stridbar, de Norske seiervante, saavel under ham som Magnus. Derfor laae Svend hver Sommer vel ude med sin Flode, men turde ei vove ved et Slag at sætte alting paa Spil; Samme Aarsag holdt ham og fra at foretage et Tog til Norge, hvor liden Fremgang kunde ventes, saa længe hele Landalmuen stod imod; Imidlertid truede han jævnligen med at ville fare did. Harald paa sin Side vilde ei heller vove noget Slag, da han, hadet af de Danske, kunde vente tapper Modværge; Ved de idelige Angreb og Røverier forestilte han sig maaskee at giøre de Danske kiede af Svend, og bringe dem til at tage sig til Konge. At beholde noget af Danmark var usikkert, thi der vare faae Fæstninger, og det vilde være at sætte de Norske, han der lod tilbage, i Fare for at blive opofrede om Vinteren, da de ingen Undsætning kunde faae; Til saadant Brug kunde han ei heller tage uden sine egne Hofmænd, der baade vare faae, og desuden hans beste Stridsmænd, som han maatte vel vogte for unødig Fare; Almuen lod sig da ei bruge og befale som nu, den havde Ret til at vende tilbage, naar dens Tid var ude; Overalt synes det, at Harald

har mere været en rask Kriger, end en sindig Erobrer. Paa Oen Gotland skulle i dette Aar være blevne bygte de Kirker, Halarbegbor, Ellinghiem og Motte (32). Svend Estrithsön. Aar 1050.

Svend Jarl, Godvins Søn, blev nu forligt med Kong Edvard, ved Bisp Aldred af Worcester, som selv førte ham tilbage, dog var hans Fader Godvin den, der fornemmeligen bragte Forliget tilveie, og som gik i Borgen for hans gode Opførsel. Svend fik al sin Værdighed og Eiendele igien. Erkebisp Eadsi af Canterbury døde den 28 October, og den Norman Robert, Bisp af London, kom i hans Stæd udi Fasten næste Aar, en Mand der aldeles regierede den eenfoldige Konge, som aldrig var vant til at handle ilde uden efter andres Indskydelse. Mange Engelske Skribenter lade Edvard først i dette Aar sende til Pave Leo om at blive løs fra sit Løfte angaaende en Romerreise, hvilken Paven gav ham, fordi det Engelske Rige vilde staae Fare, naar Kongen var borte. Under et Diploma, udstædet af Edvard i dette Aar 1050, have Duces underskrevet i saadan Orden: Leofric, Godwin, Siward, Swegn, Beorn, hvorved maae mærkes, at Godwin har her skrevet efter Leofric, hvilket er underligt, og at denne Beorn eller Biörn kan, saafremt Diploma er af dette Aar, hvilket det maae være, da Edsig af Canterbury har underskrevet det, som just døde 1050, og Wilhelm af London, som nu blev Bisp i det tiligste 1050 (a), saa kan,

 siger

(32) Ad. Brem. l. 3. c. 13. 18. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 5. c. 1. p. 303, som skal være 291. Schönings Forb. p. 305. 306. Snorro i Harald Haardraades Saga c. 34. Knytlinga-Saga c. 22. Strelovs Guth. Chron. p. 140.

(a) Om han endog blev det i dette Aar, da andre giøre Speorva dertil.

Svend Estrithsön. Aar 1050.

siger jeg, denne Biörn ei være den, som Svend forrige Aar dræbte, men da maae det være Ulf Jarls Broder, som var Fader til Sivard, og da er det hel underligt, at Sønnen skriver under for Faderen. Dog det hele Diploma kommer mig hel mistænkeligt for, thi Wilhelm blev ei Bisp i London, forend efterat hans Formand Robert var bleven Erkebisp i Edsigs Stæd, og synes det at Wilhelm er ei kommen til Sædet, forend 1051. Til Godvin forærede Edvard 4 Cassater i Sandford, og et Diploma om nogle Jorder tilhørende Kirken i Elmham, der siden forflyttedes til Norwich, er udstædet til de Jarler, Harald og Gyrth, Godvins Sønner. Dette viser, at Godvin og Sønner havde endnu i dette Aar al deres Anseelse. Af tvende Diplomata, givne ved Bisp Ealdred i Worcester, sees hvor mange og anseelige de Danske endda vare i Engelland, thi der siges i det ene, at alle Thegner eller Thani, saavel Danske som Engelske, der vare i Worcester-Shire, kunde bevidne dets Indhold, og i det andet, at de ældste Danske og Engelske Thegner i Worcester-Shire havde giort det. Speorva, Abbed af Abbendon, blev Bisp i London, som nogle ville, hvorimod Kong Edvard beskikkede til Abbed i hans Stæd en Bisp Rudolf, af Fødsel en Norsk, maaskee dog snarere fra Normandie, og sin Beslægtede, som døde 1052. — Den Waliske flygtige Prinds Conan, Søn af Jago, og Svigersøn af den Ostmaniske Kong Anlaf i Dublin, seilede med en stor Flode fra Dublin til Venedotia, eller Nord-Wales, men da han kom nær Kusterne, angrebes hans Flode af saa hæftig en Storm, at den blev adsplidt, og mange Skibe forginge, og han selv kasted tilbage til Irland. Ved denne Tid skulle Ostmanerne efter Camden have anlagt lige ved Dublin Oustmantower, og bygget der en Kirke kaldet St. Mariæ

af

af Ouftmanby. Er dette rigtigt, da maae Ostmanerne vel have faaet et nyt Tilstod fra Norge eller og de Skotske Øer. — Drogo, Munk i Wynoxberge udi Flandern, ei langt fra Dunkerken, giorde en Reise til Danmark omtrent ved denne Tid, og kom paa Tilbageveien til Hamborg, hvor han af Provsten, som af Sprogets Forskiællighed strax forstod at han var en Fremmed, blev saare vel imodtagen for den afdøde Helgens St. Winnoci Skyld, og rigeligen underholdt, sampt forundt Herberge. Var nu Forskiællen den Gang alerede betydelig imellem det Neder-Saxiske, som taltes i Hamborg, og det Flamske, saa viser dette Urigtigheden af deres Mening, som ville, at i Norden, i Engelland og i Flandern taltes paa de Tider eet Sprog; Alt hvad man kan tilstaae, er, at Nordens Sprog var da og bekiendt for mange i Engelland, og maaskee Flandern, og at Ligheden var da større imellem Dansk og Angel-Saxisk, end nu imellem Dansk og Engelsk. — Ingigerd, den Russiske Kong Jaroslaws Dronning, og Dotter af den Svenske Konge Oluf Skoutkonung, døde den 10 Februarii. Den nye Russiske Historieskriver Tscherbatow formener paa hel urigtige Grunde, at hun har været en Dotter af den Norske Kong Oluf den Hellige (33).

* Svend Estrithsøn. Aar 1050.

Den

(33) S. Dun. c. 184. Bromton c. 941. Gervasius c. 1651. Knyghton c. 2331. Chr. Sax. ad calc. Dict. E. Lye. Chr. Sax. Gibson. p. 161. H. Hunt. p. 365. R. de Hov. p. 440. 441. Hemingi Chartul. T. 2. p. 639. Hickesii Diss. Epist. p. 70. Ej. Grammatica Anglo-Saxonica p. 142. Wanleji Catal. p. 237. 265. Mabil. Acta Sanct. Ord. St. Benedicti Sæc. 3. Part. 1. p. 324. Wynne Hist. of Wales p. 89. Waræi Ant. Hib. p. 139. Cambdeni Britannia c. 1367. Whart. A. Sacra T. 1. p. 167. Nestor p. 128. Tscherbatow T. 1. p. 422. 400.

Svend Estrithsön. Aar 1051.

Den Skade, Harald nu tre Aar efter hinanden havde giort i Danmark, opbragte Svend saaledes, at han efter de Stores Raad sendte om Vinteren Bud til Harald, og lod ham til næste Sommer udfordre til Strid ved Got-Elven, for der enten at afgiøre Trætten ved et Slag, eller og ved Forlig (a). Hele Vinteren over udrustede de sig nu med Skibe og Folk, og bode om Sommeren den halve Almue ud, eller, som Morkinskinna vil, den hele, hvorpaa jeg dog tviler. Samme Sommer kom Thorleik den Favre fra Island, og digtede en Vise om Kong Svend, af hvilken Snorro har bevaret os følgende tvende Stropher: „Det er venteligt, at til Slag susende Ind-Thronders „Hær Den forfarne i Strid Konge paa Havet møder. Dog „raader Gud, hvo af dem skal Den anden (neppe tænker Svend „Paa Forlig, sielden holdt) Liv og Lande berøve. Vred Ha„rald, den som Ofte rød Skiold for Landet Haver, de store „Skibe over Budles Vei (b) fører. Men Svends der Spyde „stænker, Med favre Farve bestrøgne Skibe, Som forgyldte „Snuder have, Til Søes fra Sønden seile." Da Harald kom til bestæmte Stæd, var Svend endda ikke kommen, og fik han da at vide, at han endnu laae ved Sieland med sin Flode. Uden Tvil mødte Svend ikke, for ved Forhaling at vinde Tid, og at svække Harald, der ikke længe kunde beholde Almuen hos sig. Dette var altsaa en af de Leiligheder, hvor Svend, som Ælnothus siger, beskyttede sit Land ved sine Anslags Forstand. Forhaling er en Maade, som kloge, men i Magt svage, Anførere have ofte med Fordel brugt, saaledes giorde Fabius mod Hannibal,

(a) J Arnæ n. 318. 4to. p. 328. synes dette og følgende at henføres til forrige Aar.

(b) ↄ: Havet.

nibal, Daun mod Frideric, Washington mod Engellænderne. Ef- terat Harald havde biet nogen Tid, lod han den største Del af Landhæren fare hiem, venteligen af Mangel paa Færalie, og for ei at bebyrde dem, der boede langt borte, for meget, og derved at forekomme Knur. Han beholdt alene hos sig sine Hofsinder, Lehnshovdingerne, de dueligste Stridsmænd, og dem af Bønderne, som boede Danmark nærmest. Ved denne Leilighed giorde Harald en Vise, hvori han sagde, at Balder havde løiet for Balder, det er den ene Konge for den anden. Thiodolf sagde en Strophe til af Indhold, at nu skulde Svends Undersaatter derfor undgiælde det, ligesom tilforn; Og Harald sagde: At de Danske syntes maaskee bedre om, at drive Sviin til Skoven, end at stride mod Nordmænd. Nu drog Harald til Skagen, forbi Thye Land, og videre Sønder paa, langs Jyllands vestlige Kyst, som det synes, brændte og skiændte allevegne. Herom haves følgende Vers af Stuf Skald: „De paa Thye strax flyede For Kongen, „det modige Hierte tænkte paa store Ting, Haralds Siæl over alt „ophøiet er." De Danske toge allevegne Flugten, satte sig og Hustruer i Sikkerhed, og tyede hen til Svend, begiærende Hielp og Undsætning af ham. Saaledes blev Harald ved at drage lige til Hedebye, eller Slesvig, som han opbrændte og plyndrede, og fik i denne anseelige Handelstad et meget stort Bytte, saa og mange af Svends egne Kostbarheder; Mange Fornemmes og Borgeres Koner og Døttre, ja og mange fra omliggende Egne, som havde søgt hid, som til et sikkert Stæd, bleve da førte fangne til Skibene. Herom digtede Haralds Mænd denne Sang: „Gandske Hedebye „blev Fra Ende til anden, brændt Af vred Hu; jeg holder den „Gierning drabelig være. Troligt det er, vi giore Svend For- „træd; paa Byens yderste Kant jeg Var i Nat for Dagningen,

Svend Estrithsön. Aar 1051.

Svend Estrithsön. Aar 1051. „da Hol Ildlue af Husene brod." Udi dette Indfald er det vel og skeet, at Aarhus Kirke, og venteligen Bye med, som da laae noget derfra, hvor det nu ligger, blev brændt af Harald, eller maaskee og snarere i et andet Indfald. Om Indtagelsen af Hedebye giorde og Harald selv en Vise, hvorudi han foreskastede de Danske, at de vare bestandige i at nægte ham Kongeriget, men efterladne i at forsvare deres Eiendele, Hustruer, Børn og Slægt. Det er derfor intet Under, at Adam af Bremen skriver, at Svend vendte Harald Ryggen, og maae man tilstaae, at hans Klogskab stikker kun maadelig af ved Siden af Haralds Mod. Nu seilede Harald Nord efter med 60, mest store, Skibe, og stærkt laddede med Bytte. Da han drog forbi Thye kom Svend med en stor Hær oven af Landet, og fordrede Harald ud til en staaende Strid paa Landet; Undskyldte derhos, at han ei havde mødt paa bestæmte Tid, da mange uventelige Hindringer kunne indfalde; Lagde til, at det var ikkun Røver-Arbeide, at prunke af borttagne Faar, Gedder og Kalve, og andet uædelt Røv taget fra Bonden, men derimod var det kongeligt at figte og vinde i staaende Strid, og da giøre Bytte. Men Harald bebreidede Svend igien hans ringe Ordholdighed; forestilte, at han med sine faae tilbageblevne Stridsmænd havde giort sig Omkostningerne betalt, at de Danske ei havde havt Hierte til at forsvare deres Gods, eller Qvinder og Børn, og at det nu var ubilligt at fordre, at han med faae skulde stride imod dobbelt flere, men havde Svend saa megen Lyst til at stride, da skulde han give sig i Slag med ham til Skibs. Herom haves følgende Vers af Thorleik den Favre: „Svend, som af alle inden Jordens Kreds „i heldigste Stund Er fød, det vældige Folk paa Landet Skiolde „stænke bød. Men Harald, al Opholds Hader, Sagde sig

„heller

"heller ville til Skibs Slaaes, hvis den hurtige Konge Agtede "Riget at beholde." Saaledes stridde ei alene vore Nordiske Fædre, men skiændtes og ligesom de Homeriske Helte. Derefter, saasom Svend ei vilde indlade sig i Strid, seilede Harald bort og forbi Skagen (a), dog gik det langsomt med hans Tog, saasom Vinden var ham imod, og hans Skibe sværladde; Derfor lagde han om Natten ind under Lessoe, eller Samsoe, som Arnæ n. 315. 4to. p. 184. og Noregs Kongetal n. 51. fol. p. 217. vilde, hvilket sidste ei vel kan være rigtigt. En stærk Taage faldt da paa, men da Solen gik op, saae de Norske paa en Side ligesom mange Ildsunker paa Havet. De gave Harald dette tilkiende, hvorpaa han sagde: Tager Tieldingene af, Slaaer Skibene løse, legger ud af Havnen, og roer af al Magt, thi den Danske Flode er kommen; Taagen er slaaet op, hvor den ligger, og Solen skinner paa dens forgyldte Drage-Hoveder. Harald seilede ei heller i sin Giætning, thi Svend var nu tilstæde med al sin Magt. Denne Gang havde han meget hurtigen gaaet til Værks, og som Leiligheden var onskelig, saa opmuntrede han Skibshovedsmændene til at roe af alle Kræfter, thi nu kunde de Danske paa eengang hævne deres Foragt og Skade, igientage det rabte, befrie deres Hustruer og Børn, og Paarorende, nu kunde de enten odelegge Fienden, eller og fange ham, giore Ende paa Krigen, selv foreskrive Freds-Vilkaarene, og erhverve utroligt Bytte. Denne Leilighed havde Himlen selv givet dem, lode de den, enten ved Frygt eller ved Efterladenhed, slippe sig af Hænderne, saa maatte de, foruden fremfarne og tilkommende Skade, vente sig ævig Spot og Skiændsel, Landsmænds Foragt, Fremmedes

Svend Estrithsøn. Aar 1051.

 Haan,

(a) Dette viser, at de Nordiske, hvor dristige Søemænd de end vare, dog fulgte Landet, naar det var muligt.

Svend Estrithsön. Aar 1051.

Haan, og aldrig maaskee mere saae saa onskelig Leilighed. Det var let for Svend at bringe villige og fortornede Gemytter i Harnisk, de satte derfor an af alle Kræfter, og som deres Skibe vare tomme og lette, saa hentede de de Norske meget ind, hvis Skibe vare af det lange Tog giennemtrukne af Soen, og stærkt ladde. I saadan Nød greb Kong Harald, hvis Skib var det bageste, til det Middel, at lade binde Klæder og andre Kostbarheder paa Stokke og Tommer, og kaste dem ud i Havet. Da de Danske saae dette, begyndte deres fremmeste Skibe at holde sig op med at fiske dette op, og de følgende begyndte at giøre ligesaa; Dog Svend forestilte dem, at dette ikkun var en Lokkemad, at de herved lode det sande Bytte gaae sig af Hænderne, glemmende deres Ære, Nogte, Hustruer og Børn, som herved finge billig Aarsag at afskye dem, at de ei, som saa meget stærkere, burde lade de Norske, der nu næsten vare i deres Hænder, ei alene slippe frie bort, men endog berigede og ustraffede. Herved bragte Kong Svend dem til at roe paa nye, saa at de atter hentede de Norske ind. Da befoel Harald sine Folk, at kaste Malt, Hvede og Flesk over Bord, sampt at lade deres Øl- og Drikke-Tønder udrinde, hvorved Skibene lættedes, saa at de Norske begyndte at skride under. Men som Harald befrygtede, at hans Folk ei skulde holde det ud i Længden, saa befoel han at tage de tomme Kar og Tønder, sampt Strids-Skiermene, og derpaa binde de fangne Mænd og Qvinder, og kaste over Bord. Da de Danske saae dette, lode de af at forfølge de Norske, for at redde deres egne; Kong Svend selv, hvorvel misnøiet over at denne ønskelige Leilighed slap ham af Hænderne, lod dog Landsmandskab og Mildhed gaae for Hævn, og opmuntrede sine Folk til at redde. Herved undginge de Norske, og Harald viste, at han var ligesaavel

vel snild som stærk Krigsmand. Svend havde og den Fornøielse, at de Norske engang flyede for ham. Om denne Begivenhed haves endnu et Vers af Thorleik den Favre. Harald truede, at han en anden Gang skulde erindre denne Tildragelse. Paa Tilbagereisen twaf Svend 7 Norske Skibe ved Lessøe, besatte med Bonde-Krigsfolk fra Vigen, hvilke godvilligen overgave sig, og bøde Penge for deres Liv og Frihed, hvilken Svend var saa naadig at skiænke dem uden Betaling, hvorvel mange Danske raadde ham til, at han nu skulde ved alle disse Norskes Drab hævne Haralds Grumhed, og lagde de til, at det var billigt, men han svarede: „Det er ubilligt, at jeg, som er ulykkelig i Krig, vil giøre „mig bekiendt ved Grumhed imod dem, der nedlegge Vaaben.“ Saa menneskekiærlig og statsklog talede og handlede han, og erhvervede herved mere sand Ros, end Harald ved alle sine Seiervindinger. Ved denne Tid, eller og maaskee tilforn, tænker jeg det er skeet, at Svend sendte sin ældste Søn Magnus Knud til Rom for der at salves til Konge, men denne Herre, som endda var hel ung, døde underveis. Ham havde han avlet med sin Frille Thore, og venteligen først opkaldet efter Store-Knud, og siden efter den Norske Magnus, hvoraf jeg slutter, at denne Prinds har været fød, førend 1042, da Svend kom til Magnus; og at han er død omtrent ved denne Tid, slutter jeg deraf, at Svends Giftermaal med Gunhild kan ei være skeet førend i næste Aar, og til det har han venteligen skridet for at avle ægte Børn, eftersom hans Søn med hans elskte Thore var nu død, og dernæst deraf, at han havde endnu en Søn af det Navn Knud, som siden blev Konge med Tilnavn den Hellige, og saadant Navn har han venteligen ikke givet nogen af sine Børn, førend den ældre af det Navn var død, og senere end 1052 eller 1053 kan man ikke lade

Svend Estrithsön. Aar 1051.

Svend Estrithsön. Aar 1051.

Knud den Hellige fødes, saasom han 1069 bivaanede et Tog til Engelland, og var en af Anførerne. Foruden denne Søn havde Svend mange andre, hvorom mere siden, men alle fødde af Friller, undtagen een eeneste, thi hvorvel han var en lærd og andægtig Herre, som meget ofte holdt ved Eideren Samtale med den Hamborgske Erkebisp Adelbert om Kirkens Beste, og lod sig af ham underrette om den hellige Skrifts Indhold, sampt rettede sig efter hans Formaninger, saa kunde han dog ingenlunde aflegge sin Tilbøielighed til Bord- og Senge-Fornøielser, hvor meget end Erkebispen raadde ham derfra, dog legger Adams gamle Scholiast til, at Kongen mest blev overvunden heri ved sit Folks Exempel og Sædvane. Af Sammenkomsten ved Eideren slutter jeg, at Svend har ikke besiddet noget Land Sønden for denne Flod, thi nu har han just udvalgt at møde ved den, som ved sit Riges Grændse (34).

Den Svenske Kong Anund Jacob døde, og efterlod sig det Røgte, at han i Visdom og Gudsfrygt havde overgaaet alle sine Formænd, og at aldrig nogen Konge havde været saa elsket af de Svenske. Denne Herre fører Tilnavn af Kulbrænder, efter Wildes rimelige Forklaring, fordi han haardeligen straffede dem, der ved Natte Tider, og ellers, indebrændte deres Uvenner, da man forhen havde sluppet med at betale 40 Mark (a).

Hans

(34) Snorro i Harald Haardraades Saga c. 34. 35. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 5. c. 1. p. 303, som skal være 291, 304, det er 292. Ælnothus c. 2. in Lang. Script. Dan. T. 3. p. 332. Schönings Forb. p. 306-313. Ad. Br. l. 3. c. 13. Schol. 58. c. 23. Knytlinga-Saga c. 23. Arnæ n. 318. 4to. p. 328-339.

(a) Rothe i Europas Lehnsvæsen T. 1. p. 199. mener retteligen, at Kongen for denne Strænghed fik det Spotte-Navn Kulbrænder, men

Hans ældste Broder Emund Gamle, der var uægte fød, kom i hans Stæd. — Erkebisp Adelbert lod det Aldenborgske Bispedom dele i 3 Stigter, saasom det nu var for stort for een Mand ved Vendernes hyppige Omvendelse; Udi Byen Meklenborg beskikkedes Johannes, en Skotlænder, til Bisp, som døbte mange tusende Vender; Udi Ratzeburg en Ariston, der var fra Jerusalem; og Ezo, en Munk, beholdt Aldenborg eller Oldenborg, hvor han havde siddet siden 1048 efter Abellins Død. Denne Delning foretog Adelbert sig uden Keiserens Tilladelse, men som han stod i stor Naade hos ham, saa taug Keiseren dertil. Adelbert havde da alerede i Sinde at giøre sig til Patriarch i Norden, og det med Samtykke af Pave Leo IX, som var hans besynderlige Ven, og til at drive dette igiennem blev Adelbert saa meget mere skyndet, som den Danske Kong Svend ønskede at et Erkesæde maatte oprettes i hans Land, saasom Christendommen udbredde sig der saa meget, og til Erkebisp, tænker jeg, at Wilhelm, Bisp i Roskild, Kongens besynderlige Ven, var udseet af ham. Til dette gav og Adelbert, hvorvel nødigen, sit Minde, saasnart at Paven vilde igien ordentligen beskikke ham til Patriarch udi Norden, men da det tog megen Tid bort med at fastsætte Vilkaarene, saa døde Pave Leo IX imedens, og

Svend Estrithsön. Aar 1051.

men neppe kan jeg med ham troe, at han haver ladet dem levende brænde; Det var ellers, som Möser siger i hans Osn. Gesch. T. I. p. 40, tilladt hos de gamle hedniske Saxer, at sætte Ild paa en Drabs- eller anden Ildgierningsmands Huus, saasom man efter da værende Frihed turde ei gaae ind i en anden Mands Huus og slaae ham ihiel, men at dræbe ham uden for stridde ei imod de Tiders Begreb om Frihed og Ære; Og derfor har vel og Mordbrand, helst om Natten, gaaet saa meget i Svang hos vore gamle Nordiske Folk.

Svend Estrithsön. Aar 1051.

og derover blev intet af begge Dele, ei heller af de 12 Bispedømmer i Saxen og Venden, som Adelbert vilde have oprettet, og underkasted sig, af hvilke ikkun 5 egentligen vare til, nevnlig Bremen, Ferden, Ratzeburg, Meklenburg, Aldenborg. — Den Engelske Edvard gav sine Undersaatter frie for at betale den tunge Skat Danegield, hvilket jeg anseer for en Følge af det, at den Danske Kong Svend havde eftergivet al sin Ret til den; Imidlertid da det Krigsfolk, Thingmænd kaldet, endda vedvarede, hvoriblant vare mange Danske, saa har man paa anden Maade maat sørge for deres Sold og Underholdning. Denne Skat var nu hvert Aar bleven udredet siden 1013. Ingulph siger, at Edvard ophævede Skatten, fordi en stor Mangel paa Korn og Brød indfaldt, saa at mange tusende Mennesker døde af Hunger. Erkebisp Ælfric, med Tilnavn Putta, udi York døde, en Mand der billigen havde giort sig meget forhadt ved de haarde Anslag, han havde givet Kong Harde-Knud imod hans Broder Haralds døde Legeme, og ligeledes imod Indvaanerne i Worcester. Udi Augusti Maaned kom Eustathius eller Eustachius, Greve af Boulogne i Frankrige, med faae Skibe til Dover; Han var anden Mand af Goda, Kong Edvards Søster. Eustathius kom med Erkebisp Robert, der havde hentet Pallium i Rom, til London, eller Glocester maaskee, og efterat han der havde afgiort sine Sager med Kongen, vendte han over Canterbury tilbage til Dover; men 1000 Skridt forend han kom did iforte han sig og sine Harnisk, og derpaa tog han med Magt ind i hvilke Huse, han vilde, udi Dover, til at herbergere i. Da skede det, at en af hans Folk saarede Husbonden i et Hus, som ei vilde give ham Rum, og blev paa Stædet dræbt af denne Mand. Strax steg Eustathius og hans Folk til Hest, angrebe

denne

denne Mand, og dræbte ham i hans eget Hus. Herover kom der til Strid med Borgerne, af hvilke 20 omkomme, saavel Mand som Qvinder, og nogle Drenge og Børn bleve traadde under Hestefødderne; men Eustathius mistede ogsaa 19, foruden mange Saarede; Selv maatte han tage Flugten, hvorpaa han begav sig til Kongen, der da opholdt sig i Glocester, og fortaalte ham Tildragelsen paa sin Maade, leggende Skylden paa Borgerne. Fortørnet herover sendte Kongen Befaling til Godvin Jarl, at han fiendtligen skulde angribe Dover. Denne modige Herre var meget stødt over, at saadant skulde hænde i hans Jarldømme, syntes ogsaa, at det var en forhadt Sag at ødelegge sit eget Folk. Han holdt det og for billigt, at man først undersøgte, hvorvidt de Franske fra Normandie og Boulogne, der laae i Besætning udi Dovers Kastel, vare skyldige heri; Kunde de aarsage sig, da ginge de frie, men hvis ikke, da maatte de med deres Eiendele og Kroppe bøde til Kongen og Jarlen den skede Skade. Godvin forestilte derhos ogsaa, at det var ubilligt at fælde Dom, kun efter den ene Parts Udsigende. Derfore vilde han ingenlunde fiendtligen angribe dem i Dover, og dette sagde han rent ud til Kongen. Da nu hertil kom, at Wallenserne havde anlagt et Kastel udi Hereford-Shire i Jarl Svends Hertugdømme, hvorfra de tilføiede Kongens Mænd stor Skade, saa toge Godvin og hans Sønner Anledning heraf at samle al deres Magt, en meget stor Hær, nemlig han af Kent, Sussex og Westsex, Svend af Oxford, Glocester, Herford, Somerset og Berk-Shire, hvilke hørte til hans Jarldømme, og Harald af Ost-Angeln, Huntindon og Cambridge-Shire. Selv samlede de sig ved Byferesstone, nu Beverston i Glocester-Shire, tilligemed mange flere, og

Svend Estrithsön. Aar 1051.

Dd be-

Svend Estrithsön. Aar 1051.

besluttede at forfoie sig til Kongen for at begiære Raad og Hielp af ham imod Wallenserne, og for at hævne denne Riget tilfoiede Spot, men derhos vare de og færdige til at stride imod Kongen selv, saafremt han ei overgav Eustathius og hans Folk i deres Magt, saa og de Franske Normaner, der laae til Besætning i Dovers Kastel. Kongen tog det ilde op, at Godvin havde samlet saadan Magt, men han foregav, at det var mod Wallenserne, og de skiøde igien Skylden paa ham, og paastode, at han havde samlet Hær imod Kongen. Denne Samling holdt Godvin den 1 September. Edvard havde imedens forskrevet alle de Store til sig i Glocester, for at møde der efter Mariæ Fødsel den 8 September. Som han ei var uvidende om Godvins Rustning, saa havde han sendt til Leofric, Jarl af Mercia, og Sivard, Jarl af Northumberland, Bud at de fyndeligen maatte komme ham til Hielp med saa mange, de kunde adstædbringe, da han var bestæd i stor Fare. Først komme de ikkun med faae, men da de indsaae Tingens Beskaffenhed, afsendte de ridende Bud til deres Jarldømmer, og samlede en stor Hær. Grev Radulph, Kongens Søsterson (a), bragte og saa

(a) Efter Ordericus Vitalis l. 7. p. 655. var Godiva, Edvardi Confessors Søster, hans Moder, og hun bleven gift, imedens hun med sine landflygtige Brødre opholdt sig ved Hertug Roberts Hof i Normandie, med den Franske Grev Drogo, som døde tilligemed Hertug Robert paa en Pillegrimsreise til Jerusalem. Foruden Radulph var hun Moder til Grev Gauter, og Fulco, Bisp i Amiens. Godiva bliver uden Tvil den samme som Goda, men om Drogo er den samme som Walther Medantinus, skal jeg ikke sige; Navnene ere vel meget adskillige, men Alderen af hendes Søn Radulph synes derimod at udfordre, at Drogo og Walter have været een Person, thi Drogo døde 1035, og Radulph var alerede

saa mange sammen, han kunde. Denne Mand var ellers feig og uduelig, og forsvarede sit Jarldømme slet mod Wallenserne. Imidlertid havde Wallenserne forestillet Sagen for Kongen saaledes, at Skylden faldt paa Jarlerne, der tilligemed angaves af dem for at ville forraade Kongen, hvorfore han forbød Jarlerne at komme for sig. Som nu Godvin mærkede, at Kongen var indtaget af hans Fiender Normanerne, og at han med Leofrics og Sivards Styrke agtede at angribe ham, saa lod han fra Langetree i Glocester-Shire, hvor han da stod leiret, atter fordre Eustathius udleveret, og truede ellers med Feide, hvorvel Gibsons Saxiske Kronike siger, at det forekom ham og Sønner meget tungt at stride imod deres egen Herre og Konge, men at de vare nødde dertil for at forsvare sig selv. Wilhelm af Malmesbury beretter og, at de agtede alene at forsvare sig, om de bleve angrebne. Kongens Parti, som da var stærk, afslog Udleveringen af Eustathius og nogen anden, saa at Gesandterne maatte med uforrettet Sag vende tilbage; Ja Kongens Hær, da den drog ind i Glocester, havde saadan Attraae til at stride, at den gav tilkiende strax at ville angribe Godvin, om Kongen det vilde tilstæde. Men adskillige, hvoriblant Jarl Leofric skal have været, forestilte da, at her var samlet Kiærnen og Blommen af al Engelland, og at dette vilde ei alene foraarsage et stort Nederlag iblant de Engelske, men endog derved aabne Veien for deres Fiender til Landet. Herved bragtes Sagen saa vidt, at Kongen gav begge Parter Guds Fred og sit Venskab, at Gisler bleve givne paa begge Sider, og at en nye Samling blev fastsat at holdes til London

Svend Estrithsön. Aar 1051.

alerede voxen Mand og Greve i Hertford Aar 1050; Med mindre han har havt Drogo fort, og Walter for ham.

Svend Estrithsön. Aar 1051.

London den 21. September, hvorpaa Godvin vendte tilbage til Vest-Saxen, og hans Hær blev adsplidt, hvilket var just det hans Fiender lurede paa, især Erkebisp Robert, som stedse indskiod Kongen Anslag imod ham. Imidlertid samlede sig alt større Hær til Kongen udi London, endog af Landene Sønden for Themsen, hvorover Edvard blev saa modig, at han paa Samlingen i London erklærede Svend Jarl landsflygtig, fordi han ikke vilde møde, og stævnede Godvin og Harald did. Underhaanden havde man sagt Svend, at han ved sin Flugt skulde søge at formilde Kongens Vrede, der mest faldt paa ham, baade for forhen begangne Mord paa Biörn, som og fordi han havde mest Deel i Stridighederne med Wallenserne, da han laae til Værn udi Herford-Shire. Imidlertid komme til Suthwark Godvin og Sønner med en anseelig Hær fra Vest-Saxen, og forlangte Sikkerhed og Gisler, saafremt de skulde stille sig for Mødet. Men som deres Folk begyndte at forløbe dem, saa funde de sig i, at alle deres Thani og Krigsmænd maatte forlade dem, og gaae Kongen tilhaande. Eller og var det maaskee alene de Thani der stode under Harald Jarl. Ja de erklærede at ville lyde deres Herre og Konge i alt, undtagen hvad der angik deres Ære og Liv. Derpaa bleve de befalede at møde ubevæbnede med 12 Mænd i Forsamlingen, hvorpaa de atter bade om Sikkerhed og Gisler, for at kunne befrie sig fra Beskyldningerne, men de finge ikkun 5 Dage Fred, inden hvilke de skulde stille sig for Retten, eller og blive landsflygtige, og Gislerne bleve afslagne. Som nu Godvin saae, at hans Undergang var besluttet, og at hans Fiender, især Erkebisp Robert, havde gandske Overhaand, Personer, hvilke han og Sønner foragtede, som Fremmede og Nykomne, saa listede han og Søn Svend, samt Søn Toste med Hustrue Judith, der var

en

en Dotter af Grev Balduin i Flandern, og Søn Gyrth eller Gerth, som Bromton kalder Griffin, sig bort om Natten, drog til Thorney, og derfra til Boseham, satte sig paa sine Skibe, forsynet med saa meget Gods og Rigdomme i Guld og Sølv, som muligt, og søgte Beskyttelse og Fred hos Balduin i Flandern, hvor de forbleve den hele Vinter. Men Harald og Leofwin begave sig til Kong Donnough i Munster udi Irland, som skal have havt til anden Dronning Driella, en Dotter af Jarl Godvin, og levede Vinteren over under hans Beskyttelse. Men først vare de dragne til Brigstowe, nu Bristol, til et Skib, Jarl Svend havde ladet sig tillave, hvormed de lagde ud af Afene Flod, men bleve overfaldne af saa stærk en Storm, at de lidde megen Skade, og undginge neppeligen med Livet, finge dog siden god Bør til Irland. Kong Edvard sendte vel Bisp Ealdred af Worcester med mange efter dem til Hest, for at hente dem ind, men de enten ikke kunde eller ikke vilde naae dem. Dagen efter Godvins Flugt erklærede Kongen ham, alle hans Anhængere og Sønner for fredløse, og skede dette i Withenagemot, det er det almindelige Made, med alles Samtykke. Derefter forskiød Kongen sin Dronning Edgitha, og sendte hende, geleidet alene af een Terne, til Warwille Kloster, hvis Abbedisse, Edvards Søster, skulde bevogte hende uden nogen Æresbevisning. Ja Edvard tillod endog, at alle hendes Jordegods, alt hendes Sølv, Guld og alle Eiendele, enhver Skilling og ethvert Stykke bleve hende fratagne. Saaledes rasede Had og Forfølgelses-Geist imod en, der aldrig havde giort nogen imod, eller tilføiet nogen Fortræd. Dog lader det, at Erkebisp Robert har beskyldet hende for Utroskab i sit saa kaldte Ægteskab, og at Mistanke derfor har hviler paa hende. Saaledes faldt en Mand gandske uformodentligen, en Sag aldrig

Svend Estrithsøn. Aar 1051.

Svend Estrithsön. Aar 1051.

vrig nogen havde forestillet sig at være giorlig, thi Godvin havde nyligen egentlig været Konge. Nu sagdes, at den svage Edvard var bleven befriet, nu var han Konge, men Erkebisp Robert var Konge, og Normanerne regierede. Til Bevis herpaa kom Hertug Wilhelm strax over fra Normandie med en stor Hær af fornemme Normaner, blev vel imodtaget, sampt af Edvard omført og vist Stæder og Kasteller, og vendte tilbage til Normandie herligen begavet med sit Folge. Til ham bleve og de Gisler, Godvin havde givet, givne i Forvaring. Efter Ingulph blev der dog ei talt noget om Riget, eller om at Wilhelm skulde blive Konge der. Imidlertid er det klart for mig, at det Normaniske Partie har sogt at fastsætte Regieringens Folge, og at giore Wilhelm til Edvards Eftermand. Derfor maatte Godvin og Sonner styrtes, for hvilke man frygtede, at enten en af dem skulde selv tragte efter Kronen, eller de og spille den de Danske i Hænderne. Men Wilhelm skulde ei saa let bestige Thronen, derfore bleve disse Anslag ei modne. Efter det Godvinske Parties Fald blev Odda beskikket til Jarl i Devonshire, Somerset, Dorset, og over Wales, at sige over den Del deraf, som stod under Engelland, hvilken uden Tvil har været saare liden, thi den Waliske Kong Gryffydh var meget mægtig. Det Jarldomme, som havde tilhort Harald, blev givet til Alfgar, Leofrics Son. Saaledes delte de, der nu havde Kongens Ore, sig i den mægtige Slægtes Embeder og Værdigheder, og tænkte ikke paa, at den formaaede igien at reise sig. Alle Godvins og Sonners Jorde og Skatte bleve da borttagne, og tildomte det Kongelige Rentekammer. Det kommer mig for, at denne Godvins Uddrivelse har været overlagt imellem Hertug Wilhelm, Eustachius, Leofric, Sivard og Erkebisp Robert, hvorvel denne sidste mest aabenbare angreb ham, og uden Ophold og

hydeligen

hyppeligen anklagede ham og Sønner som Forrædere. Det Optrin i Dover gav derfor ikkun en forønsket Leilighed ved Haanden. At Godvin, naar den Mistanke, der hvilede paa ham i Henseende til Prinds Alfreds Drab, undtages, ei altid har handlet uretfærdig, eller for Penge, kan sees deraf, at han beskyttede Munkene af Malmesbury, som Herman, Kongens Capellan, vilde uddrive, da han skulde blive Bisp i Salisbury, men Godvin bragte Kongen paa anden Tanke, ved at forestille Munkenes Ret, hvorover Herman forlod Engelland. Denne Gierning kan ellers have havt megen Indflydelse paa det, at Wilhelm, Munk af Malmesbury, fremfor alle andre Historieskrivere roser og undskylder Godvin. Af et Diploma, udstædet om den Jord Bracton givet til Ramesey Abbedie, sees, at Jarl Sivard da og var Greve i Huntindon. — Den Franske Kong Henric sendte til den Russiske Kong Jaroslav, og bad om hans Dotter Anna til Ægte, som han og fik tilligemed mange Gaver, og blev hun ogsaa kronet samme Aar til Rheims. Saaledes var da nær Foreening og Omgang imellem Nord- og Syd-Europa, og vilde det endnu i vore Dage være et Særsyn, ja maaskee et større Særsyn end da, at see en Russisk Prindsesse og en Svensk Konges Dotterdotter bortgiftet til Frankerige. — Udi Italien giorde den berømmelige Pave Leo IX. mange Reiser for at tilveiebringe Fred med Normanerne, hvis Magt voxede dagligen, og hvis Grumhed viste sig efter de Tiders Maade udi Krigen i Apulien, og tilgrændsende Landet. Imidlertid er det og paa den anden Side vidst, at Apulierne ved deres Troløshed ofte gave dem Anledning dertil. Saaledes overlagde de at myrde alle Normaner paa een Dag; og en Virkning deraf var, at den Normaniske Grev Drogo blev af en vis Risus, hans eedsvorne

Svend Estrithsön. Aar 1051.

Ven,

Svend Estrithsön. Aar 1051. Ven, og som havde staaet Fadder med ham, myrdet udi en Kirke i den Bye Montalium, og flere Normaner efter Overlegget paa andre Stæder. Humphred Abagalardo, en Broder af Drogo, blev Greve i hans Stæd, samlede en Hær af Normaner, og fangede Risus med flere, hvilke han paa en pinlig Maade lod henrette (35).

Aar 1052. Kong Svend, kied af at leve længre med Friller, ægtede nu Gunhild, den Svenske Kong Anund Jacobs efterladte Enke. Forend i dette Aar kan han ei have ægtet hende, saasom Anund døde først forrige Aar, og senere kan han og neppe have giort det, saasom hun fødde ham en Søn, og døde siden, og han derpaa indtraadde i nyt Ægteskab med Gude eller Gytha, som han blev nød til at skille sig ved, og alt dette skede en Tid forend den Svenske Kong Emund den Gamles Død, som man ei vel kan sætte

(35) Ad. Br. l. 2. c. 41. l. 3. c. 36. 34. 23. Schol. 73. Hist. Arch. Brem. p. 81. hvor det udtrykkeligen siges, at den Svenske Kong Anund døde 1051. Wildes Indl. til Sv. Hist. T. 2. p. 467. Cornerus c. 586 & 587. in Eccad. Corp. Hist. medii Ævi T. 2. Helmoldus l. 1. c. 22. p. 63. Lang. T. 3. p. 248. not. x. Lagerbrings S. R. H. T. 1. p. 278. Staphorst T. 1. p. 405-407. Christiani Gesch. v. Schl. Hollst. T. 1. p. 161. Meib. Scr. Germ. T. 2. p. 394. Chr. Sax. ad calc. Dict. E. Lye. Chr. Saxon. Gibsoni p. 162-165. Sim. Dun. c. 184. 185. Ailr. Riev. c. 383. Rad. de Diceto c. 475. 476. Bromton c. 938. 942. 943. Knyghton c. 2331. M. Westm. p. 214. F. Vig. p. 627. W. Malm. l. 2. c. 13. p. 80-82. De Pont. l. 1. p. 204. l. 3. p. 249. 250. H. Hunt. p. 366. Rog. de Hov. p. 441. 442. Ingulph. p. 897. Chr. de Mailros p. 157. Chr. de Burgo p. 42. Hist. Ramesf. p. 455. Wynne Hist. of Wales p. 89. O-Halloran T. 2. p. 287. 288. Bouquet T. 11. p. 481. 29. 159. 161. 319. 384. 197. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 279.

sette senere end ved 1058. Gunhild var en Dotter af den Norske Svend Jarl, Hagen Lade-Jarls Søn, og af Holmfrid, Søster af den Svenske Kong Oluf Skoutkonung. Da nu Svend døde 1016, saa maae Gunhild omtrent have været 40 Aar gammel, da Kong Svend ægtede hende, hvilket viser, at Statskunst, nemlig nøie Forbindelse med Sverrige, har havt mere Del i dette Giftermaal end Kiærlighed. Gunhilds Søster Sigrid var gift med den mægtige Norske Herre Aslak, Erlings Søn paa Sole, fra Jedderen; saa at dette Ægteskab vel og har sigted til at skaffe sig Venner i Norge. Fra denne Tid af synes det at Svend ei har havt Omgang med sin Frille Thora, i det mindste fødde hun ham ingen Søn mere. Da man ei finder, at Geistligheden har giort nogen Larm over dette Ægteskab, saa bestyrker det mig i den Mening, at der intet virkeligt Slægtskab haver paa Moders Side været mellem Svend og det Svenske Kongehus, hvilket dog maatte have været, saafremt Sigrid Storraade havde været Moder til Estrith, Kong Svends Moder; Paa Faders Side var der vist Slægtskab, thi Ulf Jarl stammede fra det Svenske Kongehus, men det var saa langt ude, at Geistligheden derover ikke bevægede sig. Ægteskabet med Gunhild, og end mere at hun var Kong Anunds Efterleverske, var ellers mørkt, og indviklet i Vanskeligheder, førend Langebek satte der i et klart Lys. Til dette Aar bør vel og uden Tvil henføres den mægtige Norske Herres Einar Thambeskiælfers Død; Tingenes Følge viser det, hvorvel Flateyar-Annalerne henføre den til 1051. Einar var mægtig, myndig, Almuens og sin egen Magtes Ven, hvorfor han og havde Almuen paa sin Side. Hans Ægteskab med Bergliot, Hagen Lade-Jarls Dotter, tiente og til at forhøie hans Mod. Endskiønt hans Søn Eyndrid var gift

Svend Estrithsøn. Aar 1052.

Svend Estrithsön. Aar 1052.

gift med Sigrid, en Dotter af Gunhild, Kong Haralds Søster, og af Ketil Kalf, saa var dog Venskabet mellem Einar og Kong Harald slet. Den sidste taalte ingen Modsigelse, og satte sig over alle Love; Den første savnede stedse Magni den Godes Omgang og Regimente, stolede paa sin Magt og Fortienester, og vilde ei adlyde uden efter eget Behag. De forhen anførte Tildragelser imellem ham og Kongen, ulmede endnu i den sidstes Bryst. Tidernes haarde Sæder og farlige Omstændigheder foraarsagede derfore, at Kongen lod ham i Nidaros dræbe tillige med hans Søn Eyndrid paa sin egen kongelige Gaard, endskiønt han var bestilt til at møde med Kongen, for at slutte Forlig. Saaledes faldt denne ypperlige Hovding, og paadrog Kongen sig derved stort Had, og har venteligen mest for dette, saa og fordi han lagde sig ud med Erkebispen af Bremen, og ellers ikke meget yndede Geistligheden, faaet hos mange Tilnavn af den Onde. I Anledning af dette Drab blev det utrygt udi Landet paa mange Steder for Kongen. Især besluttede en vis Hakon at hævne dette. Han var Søn af Ivar Hvide, den samme som efter Knud den Stores Befaling havde dræbt Ulf Jarl, den Danske Kong Svends Fader. Samme Ivar boede længe paa Oplandene i Norge, hvorhen han maaskee forføiede sig efter Store-Knuds Død (a). Han var en meget deilig Mand, og gift med en Dotter af den navnkundige Hakon Lade-Jarl, eller

(a) Efter Arnæ n. 318. 4to. p. 374-376. har han været den hellige Olufs Lehnsmand der, i for Maade hos ham, og beklædet sit Embede indtil sin Død, som skede kun en Tid førend denne Tildragelse, thi han blev gammel. Er dette rigtigt, da har Ivar maaskee maat forlade Danmark af Frygt for Ulf Jarls Frænder, og saa har han ikke længe været hos St. Oluf.

eller og efter andre, en Søn af hende, og altsaa en Søstersøn af Bergliot, Einar Thambeskielfers Hustrue. Hans Søn Hakon, som overgik alle da levende Norske i Deilighed, Styrke og drabelige Gierninger, gav sig paa Krigstoge fra sine unge Aar, og feidede især meget paa Vesterlandene, uden Tvil Irland, Sudrøerne, tilligemed den bekiendte Find Arnesön, og Guthorm, Gunhilds og Ketil Kalfs Søn. For at stille denne mægtige Mand tilfreds begav Harald sig strax efter Drabet til Austarat, eller Østeraad, hvor hans Svoger Find Arnesön boede, thi denne Mand var ei alene selv gift med Bergliot, en Dotter af Halfdan, Kong Haralds Broder, men Kongen selv havde og til Ægte Finds Broders Thorbergs Dotter Thora. Harald bad Find om at forlige sig med Hakon, hvilket og Find lovede, paa Vilkaar, at Kongen skulde kalde hans landflygtige Broder Kalf tilbage, og give ham Gods og Værdighed igien, sampt tilstaae Hakon alt hvad han forlangte, undtagen Kongeriget. Ved Hielp af Orm, som da var Jarl paa Oplandene, en Søn af Ragnhild, Hakon Lade-Jarls Dotter, og gift med Sigrid, Finds Dotter, bragte Find det endeligen saa vidt, at Hakon lovede, at lade sig forsone for sin Frændes Eyndrids Død, saafremt Kong Harald vilde give ham Ragnhild, Kong Magni den Godes Dotter, til Hustrue, med den Hiemgift, som hende sømmede, og hun vilde være fornøiet med; Og herved blev alting stille i Landet. Imedens disse Uroeligheder varede, lader det ei, at den Norske Harald foretog sig noget synderligt Krigstog til Danmark, enten i dette eller det følgende Aar, hvorved bemældte Rige nød en ønskelig Rolighed, som det vel og behøvede (a). — Den 6 Martii døde

Svend Estrithsön. Aar 1050.

(a) I Arnæ n. 318. 4to. p. 356-362. henføres til Tiden for Einars Død

Svend Estrithsön. Aar 1052.

døde den bekiendte Dronning Emma, ogsaa kaldet Ælfgiva, Enke efter de tvende Konger Ethelred og Knud den Store, og Moder til de tvende Konger Harde-Knud og Edvard. Hun vedligeholdt sin Andagt indtil det sidste. Hendes Død tildrog sig i Winchester, hvor hun og blev begravet i det gamle St. Martini Kloster, som hun altid havde meget elsket. Saa høit hun havde været anseet, og saa meget hun havde havt at sige i Knuds Tider, saa dybt blev hun fornedret i Haralds og Edvards Tider, og synes det at hun er død ubemærkt. Hun opnaaede altsaa en Alder af 70 Aar for at forglemmes af sin egen Søn, og at miste al sin Vælde og Indflydelse. Til Kirken af Winchester gav hun 9 Gaarder, og blev følgende Vers giort over hende:

Duxit Ethelredus hanc, & postea Knutus.
Edwardum sanctum parit hæc, ac Hardecanutum,
Qvattuor hos Reges hæc vidit sceptra ferentes,
Anglorum regum fuit hæc sic mater & uxor.

Paa

Død den List, Harald betiente sig af for at udforske de Stores Sindelav imod sig, nemlig at han gav nogle Danske Fanger løs paa Vilkaar at føre Brev fra Kong Svend, Harald selv dog havde ladet skrive, tilligemed Penge for at formaae dem til at holde med Svend; Men disse Speidere skulde siden aabenbare ham alle Ting. Einar Thambeskielfer svarede, at han gierne vilde være Ven med Kong Svend, allerheldst han hørte, at han talte vel om ham, men dog, endskient Harald var hans Fiende, saa dersom Svend kom til Norge for at bekrige Harald, vilde han af alle Kræfter staae den sidste bi, og dermed viste han Pengene bort. Thorer paa Steige tog mod Pengene, og svarede vel. Den rige Bonde Hogni, Langbiörns Søn, viste dem af, og sagde, at om Svend kom med Krigsmagt til Norge, saa skulde ingen Bondesøn slaae ham haardere imod, end han. For dette vilde Kongen siden giøre Hogni til Lehnsmand, men han afslog det, sigende, at det var ham mere Hæder at være en Bonde, end i Lehnsmænds Selskab at sidde nederst, fordi han var en Bondesøn.

Paa Øen Gulland skulle i dette Aar være blevne anlagde de Kirker Godhem, Follingbo, Gammelgaarn og Rude, saafremt man kan troe Strelow, thi særdeles nok er det, at man finder alene Kirkers Bygning antegnet i dette Land fra saa gamle Tider, og ikke fra noget andet Nordisk Land eller Rige (36). Svend Estrithsön. Aar 1052.

Endel Engelske Skribenter ville, at Godvin har i sin Landsflygtighed begivet sig til den Danske Kong Svend; Det nær Svogerskab imellem dem gior det troligt, saa og det man finder, at Engelland nogle Aar efter havde Krig med Norge venteligen for Svends Skyld, hvoraf jeg slutter, at Godvins Sønner, thi han selv døde for hastig, have af Taknemmelighed for god Modtagelse bevæget deres Landsmænd til at hielpe de Danske imod de Norske. Men har end Godvin været i Danmark, saa maae det dog have været kort, som det, jeg nu fortæller, skal vise. Af Frygt for Godvin og Sønner blev nu efter Kong Edvards og de Stores Beslutning en Flode udrusted, og lagt ved Sandwich, under Anførsel af de Jarler Radulph og Odda. Den bestod af 40 Skibe, og var vel forsynet med Proviant og udvalgt Mandskab. Imidlertid kom Godvin fra Brü-

(36) Ad. Br. l. 3. c. 12. Schol. 53. 58. Snorro i Harald Haardraades Saga c. 38-48. Knytlinga-Saga c. 23. Lang. Scr. rer. Dan. T. 3. p. 335. not. a. Bring S R. H. T. 1. p. 278. Arnæ n. 318. 4to. p. 343-376. n. 411. 422. Schönings Forb. p. 313-322. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 5. c. 2 & 3. p. 304, som skal være 294-303. Whart. Angl. Sac. T. 1. p. 239. Chr. Sax. Gibsoni p. 165. M. Westm. p. 214. F. Vig. p. 627. Sim. Dun. c. 185. Chr. Saxon. ad calc. Dict. E. Lye. Strelovs Guth. Chron. p. 140. Bromton c. 943. Chr. de Mailros p. 157. Ingulph. p. 898. Mon. Angl. T. 1. p. 980. Lel. Coll. T. 2. p. 416. Flateyar-Annalerne col. 878. henføre Einars Drab til 1050.

Svend Estrithsön. Aar 1052.

ges med faae Skibe til Yser, uden Tvil Ouse Flod (a), hvorfra han drog den 22 Junii, og kom ubeskadiget til Næsset, der ligger Sønden for Rumney udi Kent, hvorfra han hemmeligen sendte Bud om Hielp ind i Kent, Sussex, Essex, Surrey, saa og til Canterbury, og Baadsmændene (Butsekarle) i Hasting, der vare Danske, og langs Søekusten, og fik Svar af alle, at de vare berede at leve og døe med ham. Saasnart Rygtet herom kom for Jarlerne, der anførte Floden ved Sandwic, ginge de i Søen efter ham, og befalte ogsaa Landtropperne at bevæge sig henimod Skibene. Men som Godvin blev i Tide underrettet herom, saa flyede han og begav sig til Pevensey. En stærk opkommende Storm hindrede og Jarlerne fra at faae Underretning om, hvorhen han var draget. Herved fik han og Leilighed at vende tilbage til Brüges, hvorpaa den kongelige Flode ogsaa begav sig igien til Sandwic. Derefter fik den Befaling at komme til London, fordi andre Jarler og Anførere skulde sættes over den. Men hermed gik det saa langsomt til, at al Hæren forlod Floden, og drog hiem. Saasnart Godvin mærkede dette, seilede han til Øen Wight, hvor han saa længe plyndrede, indtil at Almuen beqvæmede sig til at give den af ham forlangte Skat, sampt Skibe og Gisler. Derfra drog han Vester paa til Portland, og tilføiede Indbyggerne der megen Skade. Imidlertid komme og hans Sønner Harald og Leofvin tilbage fra Irland med 9 Skibe, og truede at giøre Landgang ved Portloc, ved Indløbet af Severne, paa Grændserne af Somerset og Devonshire, hvor meget Folk var af disse twende Shirer samlet imod dem, men de ginge paa nye i Land, dræbte

(a) Uden Tvil den, der ei langt fra Ely falder ved Byen i Havet.

Svend Estrithsön. Aar 1052.

dræbte en stor Deel, hvoriblant flere end 30 af de beste Thani, og borttoge alt det Qvæg, Folk og Gods, de kunde overkomme. Derefter seilede Harald om Pen-With Næs, og siden Öster paa, og forenede sig med sin Fader, hvorpaa de begge søgte hen til Wight, og borttoge det overblevne, dog holdte de siden op med Rov og Plyndring, hvoraf jeg slutter, at det foregaaende er skeet af Nød, for at skaffe sig Underholdning, dog bleve de ved at tage de fornødne Levnetsmidler. Siden lagde de an ved Pevensey i Sussex, og bemestrede sig alle de Skibe, der laae, og ligesaa giorde de ved Næsset Rumney, Hythe og Folkes-Stone, alle Stæder i Kent, og især toge de alle Baadsmænd til sig, hvilke bevogtede Rigets Haver. De bleve ved at seile Öster paa, og komme til Dover, hvor de toge Skibene, og saa mange Gisler, de vilde. Ligesaa giorde de i Sandwic, og finge de Fætalie og Gisler, hvor de krævede dem. Paa denne Tid blev dette berettet for Edvard, som strax sendte ud efter Hielp til alle dem, som ei vare faldne fra ham, men de nølede saa længe, indtil det var for sent. Efter al Anseende havde Godvin og Sønner et mægtigt Anhang i Engelland, heldst paa disse Kanter, hvor Godvin havde været Jarl. End videre droge de til Northmuth, og hen mod London, og med nogle Skibe lagde de an ved Shepey, hvor de giorde meget Ont. Derefter lagde nogle af dem Kongens Bye Middeltun gandske i Aske. Saaledes foere de frem som Søerøvere, og bekrigede deres eget Fædernesland, en Frugt af det da blomstrende Lehnsvæsen, hvorefter enhver mægtig Vassal, naar han var fornærmet, kunde bekrige sin Konge og sit Land. Derefter nærmede de sig London, og satte efter de Jarler, Odda og Radulph. Godvins Hær var da meget stor, thi utallige Krigsmænd havde slaget sig til dem.

Det

Svend Estrithsön. Aar 1052.

Den 14 September komme de til Southwark, og leirede sig tæt ved den, ventende der indtil Floden kom. Imidlertid fik Godvin, deels ved sig selv, deels ved sine Sendebud, en Deel af Londons Borgere paa sin Side. Derpaa seilede han med Floden Broen forbi uden Modstand, først paa Themsens søndre Side, og siden paa dens nordre, ligesom han vilde omringe Kongens Flode. Hans Hær viste sig og ved Flodbredden i en tæt og skildpaddeagtig Orden. Kong Edvard laae da selv ude der, tilligemed alle Jarler, og en Flode af 50 eller 60 Skibe, hvoraf 40 vare efter hans Befaling nybygte samme Aar. Endskiønt Edvard var gammel, saa siger Wilhelm af Malmesbury, da han dog endnu ikke havde 50 Aar, men var ventelig saa svag paa Legemet, som paa Siælen, saa laae han dog paa Floden, syntes at antage sig Tingene med Iver, og hialp med Raad, da han ei kunde med Daad. Han havde ogsaa en meget stor Hær. De landsflygtige Jarler sendte nu til Kongen, og forlangte tilbage alt hvad man havde skilt dem ved. Kongen satte sig en Tid imod, indtil al Almuen, der var med Jarlen Leofric, som jeg mener, blev opirret til Vrede imod ham og hans Folk, saa at Jarlen knap kunde stille den, thi den vilde ingenlunde strids imod sine Sønner, Paarørende og Venner, som vare hos Godvin. Da samlede sig Bisp Stigand, en af Kongens ypperste Raad, og andre kloge Mænd, saavel uden som inden for Byen, og besluttede, at Freden skulde paa begge Sider stadfæstes ved Gisler, som og skede. Dette blev afgiort ved fem Mænd paa hver Side, og Dagen efter bevilget af Kongen. Det lader og, at Leofric Jarl har bidraget meget til dette Forlig. Saasnart Erkebisp Robert, Bisp Ulf af Dorcester, eller Lincoln, Bisp Wilhelm af London, og de øvrige Franske Herrer

for-

fornummè dette, stege de til Hest, og flyede, deels Vester paa til Pentecostes (a) Kastel, og deels Nord paa til Roberts Kastel (b), men Bisperne brode ud af den ostre Port i London, og ihielsloge en Deel, heldst unge Mænd, og rede til Eadulfes Næs, hvor Erkebispen gik over til Frankerige paa en liden Baad, og forlod saaledes sit Erkesæde. Derpaa blev et stort Mode holdet uden for London, hvor alle Jarler og alle de beste Mænd i Riget indfinde sig, hvorpaa Godvin Jarl med sin sædvanlige Veltalenhed fralagde sig i Kongens og alt Folkets Nærværelse alle de Beskyldninger, som vare giorde imod ham, hans Son Harald, og andre Sonner; Godvins Alder og Rogte giorde og meget til at skaffe ham alles Bifald. Derpaa skienkede Kongen hans Sonner alle deres forlorne Værdigheder og Eiendele igien, undtagen Svend Jarl, saasom han af Samvittigheds Angest, for det paa Biörn begangne Mord, havde giort en Pillegrimsreise barbenet fra Flandern til Jerusalem, og var omkommet paa Tilbageveien i Lycien, enten af Frost, eller og ved Pinsler, ham tilfoiede af Sarracenerne (c). Ligeledes finge og alle de igien Erstatning, som havde holdt med Godvin. Jarl Alfgar afstod og godvilligen Jarldommet igien til Harald. Kongen tog og sin forskudte Dronning tilbage,

Svend Estrichsön. Aar 1052.

(a) Saa kaldet efter den Norman Osbern Pentecost, som var Befalingsmand der.

(b) Dette har maaskee tilhort Erkebisp Robert, og synes, tilligemed Pentecostes Kastel, at have ligget lige ved London.

(c) Ikke kan jeg troe, at den Waltheof Sveni filius, som forekommer i Tanneri Notitia Monastica p. 79, har været en Son af denne Svend. Hvorom alting er, saa stiftede han forend 1140, thi i det Aar stadfæstedes det af den Engelske Kong Stephan, et Kloster for Ordenen af Clugny.

Svend Estrithsön. Aar 1052.

bage, og gav hende igien alt hvad hun havde misted. Derimod blève Erkebisp Robert, og alle Franske, erklærede landsflygtige, fordi de især havde foraarsaget Uvenskaber imellem Kongen og Godvin, sampt de Engelske. Edvard lovede da og at haandthæve de gode Love, og at pleie Retten, som det sig burde. Til Fredens desmere Bestyrkelse gav Godvin sin Søn Wulnoth, og Hacon, Svends Søn, Kongen til Gisler, efter Kongens udtrykkelige Forlangende, og bleve de strax sendte til Hertug Wilhelm i Normandie, hvor Wulnoth forblev i Forvaring, indtil Wilhelm Aar 1066 blev Konge i Engelland, og blev siden som did over, døde gammel, og udi Fængsel i Salisbury. Levnetsbeskriveren af Hertug Wilhelm vil hel urigtigen, at de bleve givne til Gisler og Pant paa den Sag, at Wilhelm skulde være Konge efter Edvard, og at de bleve sendte med de Stores Samtykke, og efter Erkebisp Roberts Mellemhandling. Bisp Stigand blev derpaa Erkebisp i Roberts Stæd, men Bisp Wilhelm blev, fordi han var en god Mand, strax efter tilbagekaldt. Hvorimod de tvende Normaner, Osbern Pencost og Hugo, forlode deres Kasteller, overgave dem, og begave sig igiennem Jarl Leofrics Land, med hans Tilladelse, til den Skotske Kong Macbeth. Nogle Normaner, Kongen meget elskede, og som ogsaa havde været ham og Folket troe, finge dog Frihed at blive i Engelland, hvoriblant vare Robert, Diaconus, og hans Svigersøn Richard, Scrobs Søn, Alfred, Kongens Staldmester (Staller), Anfrid, med Tilnavn Ceocesfot. Efter nogle Skribenter skal Leofric med 11 andre Grever have givet Kong Edvard saa meget Guld, de kunde holde i deres Hænder, for at han skulde tage Godvin igien til Naade. Saaledes slap Edvard et Formynderskab, og kom under et andet. Saasom Stigand blev Erkebisp imedens den virkelige Erkebisp Robert

Svend Estrithsön. Aar 1052.

dert endda levede, saa kunde han aldrig faae Pallium af Paven. Foruden Erkesædet beholdt Stigand ogsaa Bispedømmet af Winchester, en Handling der aldeles stred imod Kirke-Lovene. Robert skiød sig ind under Paven, og drog til Rom, hvorfra han kom tilbage til Jumieges, døde der, og blev begravet i St. Mariæ Kirke, som han prægtigen havde ladet opbygge. Ved samme Tid faldt den Walliske Konge Gryffydh ind i Hereford-Shire, og kom til Leo-Minster, hvor saavel endel Engelske, saa og den Franske Besætning fra Hereford Kastel gik ham i Møde, men mistede mange af deres beste Folk. Dette skede samme Dag trettende Aar efter at Edvin, Leofric Jarls Broder, var bleven dræbt af Gryffydh. Denne drog hiem med meget Bytte. Efter Forliget mellem Kongen og Godvin maae det være skeet, at denne sidste har underskrevet det Diploma udstædet til Decanus Agelwin, hvilket og er underskrevet af Dronning Edgid, og af en Thanus ved Navn Osegod, som maaskee har været Osgod Clappe, der har faaet Frihed at komme tilbage. Til følgende Aar henhører vel derimod det Diploma udstædet til Westmünster paa St. Peders Fest, venteligen den 1 August, til Abbeden af Ramesey, og underskrevet af Erkebisp Stigand og Jarl Harald, sampt den Stallare Esgar, og hvorudi forekommer Jarl Tosti (Godvins Søn) af Hamshire. — Af Bisp Drogo i Terouane haves et Brev fra dette Aar 1052 til Erkebisp Wido af Rheims, hvorudi han giver ham tilkiende, at St. Bertini Legeme er bleven igien fundet, som Bisp Folqvin havde for mange Aar tilbage maat skiule, da de Danske ødelagde Søekysterne med Sværd og Ild. Saaledes bekræfter dette Diploma de Danskes Bedrifter i Frankerige udi det 9 Sæculo, og mærkeligen kaldes de her Danske, som Krønikeskriverne fra de Tider kalde Normaner. — Wolodimer,

Svend Estrithsön. Aar 1052. den Russiske Konges eller Storfyrstes ældste Søn, døde den 14 October i Novogrod, og var 32 Aar gammel. Tscherbatow vil, at han var gift med en Dotter af den Engelske Harald Jarl, Godvins Søn, og avlede Rostislaw med hende, dog dette er ei alene urigtigt, men endog umuligt, da Harald ei kunde paa den Tid have saa voxen en Dotter; Desuden veed man, at det var Storfyrsten Wolodimer, som døde 1125, der var gift med Gyda, Haralds Dotter. — Normanerne i Italien komme Hertug Gvido af Sorrento til Hielp, i at beleire og indtage Salerno, hvor Mørderne af Guaimar IV, Hertug af Salerno, opholdte sig. Hans Søn Gisuph II. blev indsat i hans Stæd (37).

Aar 1053. Kong Svends Dronning Gunhild har i det Aar 1053 maat bringe Prinds Svend til Verden, som iblant hans mange Børn var den eeneste ægte fød. Uden Tvil er han bleven opkaldet efter sin Morfader den Norske Svend Jarl, men vel og død, som Langebek formoder, i sin Barndom, eftersom han aldrig kom nogensinde i Forslag til at være Konge efter Faderens Død, hvortil dog saavel hans ægte Fødsel, som hans Moders høie Herkomst, syntes at berettige ham, fremfor hans andre Brødre.

Den

(37) Chr. Sax. p. 165-168. Chr. Sax. ad calc. Dict. Æ. Lye. M. Westm. p. 214. 215. F. Vig. p. 627. 628. S. Dun. c. 185-187. Rad. de Diceto c. 476. Bromton c. 936-938. 943. 944. Gervasius c. 1651. Knyghton c. 2332. Chr. de Mailros c. 157. Chr. de Burgo p. 42. W. Malm. l. 2. c. 13. p. 79. 82. Id. de Pontif. l. 1. p. 204. H. Hunt. p. 366. Rog. de Hov. p. 442. 443. Langtoft p. 59. 60. Alur. Bev. p. 120. 121. Hemingi Chart. p. 335. Gesta Guillelmi Ducis p. 181. Eadmeri Hist. nov. l. 1. p. 28. Lel. coll. T. 2. p. 528. Mab. Acta St. Benedict Sæc. 3. Part. 1. p. 162. Nestor p. 131. Tscherbatow T. 1. p. 423. 424. Muratori T. 6. p. 285.

Den Svend, som efter Erik Eyegods Død søgte at bestige Thronen, har uden Tvil været en uægte Søn, og ikke denne ægte, thi i de Tider gav det ei noget sønderligt Fortrin, at være ægte fød, da man fra de hedenske Tider af formente at have Ret til, at elske saa mange Fruentimmer, man vilde.— Efter Forliget mellem den Norske Kong Harald og Hakon Iversön begav den sidste sig til den første, og forlangte Ragnhild, Kong Magni den Godes Dotter, til Ægte, som da, efter hendes Faders Alder at dømme, da han døde, kan i det høieste have været 12 til 13 Aar gammel. Harald svarede, at han maatte tale herom med hende selv. Men af hende fik Hakon saadant Svar: „Ofte befinder jeg, at Kong Magnus min Fader er „død, saafremt jeg skal gives til en Bonde, endog du est deilig, „og en stor Idrættes-Mand. Men levede Kong Magnus, da „vilde han neppe have giftet mig med nogen ringere, end med „en Konge, thi er det ei at tænke paa, at jeg vil bortgives til „nogen Mand, der ei besidder høi Værdighed." Da Prindsessen efter dette blev ved at hensidde ugift i 9 Aar, indtil 1062, saa kommer det mig rimeligt for, at dette Svar var overlagt imellem hende og Hakon, for at formaae Kongen til, at giøre ham til Jarl (a). Dog Harald blev glad, at han herved fik Leilighed til at bryde sit Løfte, saasom han frygtede for Hakon, saavel i Henseende til hans personlige Egenskaber, som hans store Slægt, da han stammede fra de gamle Lade-Jarler, der

Svend Estrithsön. Aar 1053.

 engang

(a) Med dette Ord Bonde maae man ei tænke engang en Norsk Bonde, som han nu er, mindre en Dansk, nei ingen uden Odelsmænd fik da det hæderlige Navn Bonde, og hver Odelsmand var med at vælge Kongen, og at tage Del i Rigets Sager paa Thingene.

Svend Estrithsön. Aar 1053.

engang havde besiddet Riget. Han skyldte derfore paa, at saavel hans Broder Kong Oluf, som dennes Sön Magnus, havde aldrig villet have meere end een Jarl ad Gangen, og fra Orm Jarl kunde han ei tage hans Forlehning. Hakon og Find Arnesön, som havde bragt Forliget tilveie, bleve herover meget fortrydelige, sagde, at Kongen ikke holdt sine Ord, og droge bort. Hakon foer strax af Landet med et vel udrustet Langskib, og begav sig til den Danske Kong Svend, som da var gift med hans Faders Morbroders Dotter, og blev vel imodtaget af ham, begavet med store Forlehninger, og giort til Jarl, dog troer jeg neppe i Halland, men snarere i Sieland eller Jylland, og beskikket til Landværnsmand imod Vender, Kurer og andre Fribyttere fra Austurveg, der da krigede og rovede meget i Danmark, og laae Hakon ude paa Krigsskibene imod dem, baade Vinter og Sommer. Strax efter Forliget mellem Harald og Hakon, hvorunder og den landflygtige Kalf Arnesön var indbegrebet, sendte dennes Broder Find til ham, og lod ham give dette tilkiende. Han opholdt sig da hos sin Svoger Thorfin Jarl paa Orkenoerne, og begav sig ufortovet til Norge, hvor Find skaffede ham Fred af Kongen, og fik han derpaa sine Forlehninger og Gods igien, imod Løfte at udrette al Kongens Villie, og hvad ham syntes Riget gavnligt. I sin Fraværelse havde Kalf ei alene, som forhen er sagt, plyndret i Vesterlandene, men endog en Stund været udi Engelland Hovedsmand for Thingmændene. Kong Svend var dette Aar i Tydskland, og holdt Paasken hos Keiser Henric i Merseburg. Gassarus kalder Kongen ved denne Leilighed Magnus. Man seer heraf hvor vigtigt han ansaae det for sig, at vedligeholde denne mægtige Regents Venskab. Efter Scharens Formodning er der bleven

handlet

handlet mellem dem om Troens Sager, hvilket jeg ikke vil nægte, men dog troer jeg, at politiske Ting ere da og blevne afhandlede, thi begge Regentere trængde til hinanden; Svend behøvede Keiseren for at holde Saxerne fra at angribe sig, og Keiseren trængte igien til Svends Hielp, saasom alle Fyrster, saavel de store som de smaae, bleve alt mere og mere misfornøiede med ham, fordi han fra lang Tid af begyndte at fravige Retfærdigheds og Gudsfrygts Veie, som han først havde vandret, og at henfalde til Giærighed og Efterladenhed. Saa klagede de, maaskee ei gandske uretteligen, men Hovedaarsagen var vel, at han søgte at ophøie Bisperne, for at nedtrykke Forsterne. Det er ikke urimeligt, at Svend haver ved denne Leilighed søgt at faae Lande i Tydskland til Lehn, ligesom han giorde 20 Aar efter, og at herom haver været Underhandlinger imellem ham og Keiseren, som dog ingen Følge havde. Saasom Svend var saa langt inde i Tydskland, saa er det maaskee da skeet, at han har faaet Lyst til at besøge Pave Leo IX, venteligen baade for det store Rygte om denne Pave, saa og for at udvirke det Danske Erkesædes Oprettelse. Imidlertid blev der dog intet af Reisen, men han sendte Paven en overmaade rar og kostelig Papegøye til Foræring, som underveis ideligen igientog: Ad Papam vado, og sagde, da han blev givet ham: Papa Leo. Den samtidige Skribent Wibert gior i Pave Leonis Levnet næsten et Vidunder heraf. Dette synes at vise, at de Danske maae da i det mindste have havt Omgang med Folk, der handlede paa Indien. Rimeligen have de faaet slige Ting igiennem Rusland (38).

Svend Estrithsön. Aar 1053.

Den

(38) Knytlinga-Saga c. 23. Lang. T. 3. p. 336. Snorro i Harald Haarderaades Saga c. 49. 50. 53; i Magni Erlingsons S. c. 30.

Arnæ

Svend Estrithsön. Aar 1053.

Den 15 April døde Godvin Jarl meget hastig af et Slag udi Winchester, hvorvel Bromton vil, at det skede i Windsor. Han sad just ved Kong Edvards Taffel, da han blev overfaldet af Slaget, og tabte strax Mælet. Hans Sønner, Harald, som da var Kongens Mundskiænk, Toste og Gert, bare ham ufortøvet ind i Kongens eller og Dronningens Kammer, udi Haab at bringe ham til rette igien. Dette skede anden Paaskedag, den 12 April, men han levede til om Torsdagen den 15, da han døde med megen Smerte, og blev begraven i det gamle Kloster udi Winchester. Mathæus af Westmünster og flere henføre urigtigen hans Død til 1054. Sønnen Harald fik hans Jarldømme, og dennes, nemlig Essex, igien Algar, Leofrics Søn, men som det synes imod Haralds Villie, og efter Algars hæftige Paastand. Endel Engelske Skribenter fortælle adskillige urigtige Fabler om Godvins Død, drevne af Had til ham og troende Rygter, udspredde af hans Fiender Normanerne, hvilket Wilhelm af Malmesbury giver ei utydeligen tilkiende; Dog staaer den Fabel allerede hos Ingulph, nemlig at han kaldte Gud til Vidne paa sin Uskyldighed i Alfreds Død, og ønskede, at et Stykke Brød, han havde i Munden, maatte ellers qvæle ham, og legge endel til, at Edvard vilde, at han skulde bortkastes som en Hund, Urimeligheder, der ei kunne foreenes med den Magt, hans Sønner da besadde. Godvin var en mærkelig Mand, en stor Feltherre, mægtig,

Arnæ n. 318. 4to. p. 376-379. Orkneyinga-Saga p. 84. Schön. Forb. p. 322-324. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 5. c. 3. 4. p. 303. 305. H. Contr. Pistorii p. 145. it. Canisii p. 273. Schaten Annal. Paderb. T. 1. p. 542. Lamb. Schafn. p. 191. Menck. Script. T. 1. c. 1397. Mab. A. S. Ord. St. Ben. T. 9. p. 68. 69. Murat. Scr. T. 3. p. 293.

Godvi
k

T. 4. p. 63. 233. 359. 361. 380. Flyer fra England 381.

Driell med naug i Mu p. 21	rd, Jarl 044. p. 30. 198. 13. 232. 74. 276. 1066. p. 60.	Alfgar p. 233. 299. 300. 301. 308. p. 790.	Biörn p. 197. 198.	Vulfred.	Wulnoth p. 226. † efter 1066. levede endda 1082. p. 629.	Edgitha, gift med den engelske Kong Edvard p. 64. A. 1043. p. 106. 213. 225. † 1074. p. 437.

Hacon den

Ulf, p. 31	1. mund p. 311. 366. 391.	1. Mágnus p. 311. 366.	Harald p. 311. 367. 557. levede endda 1098.	1. Gunhild p. 311. Nonne i Worcester p. 367.

d p. 308.

En stor Slægt, Joanna, den sidste deraf i 14 Sæculo, gift med Henrik Percy.

mægtig, besvogret med de Danske Konger, Knud den Store og Svend Estrichsön; veltalende, stiv i sine Foretagender, nyttig i mange Maader for sit Fæderneland, men besudlet med Prinds Alfreds Blod, da Ærgiærighed var hans fornemste Drivefiæder. Hans Sønner vare og navnkundige og mærkelige Mænd, og stammede store Folk fra dem. Ordericus Vitalis tillegger ham en Søn ved Navn Elfgar, som døde fremmed og Munk udi Rheims, meget andægtigen; Men ingen anden nævner ham. Denne Skribent vidner og, at alle hans Sønner vare smukke, velskabte og duelige Mænd. Snorro og Knytlinga-Saga regne urigtigen Valthiof og Morckare iblant hans Sønner, da de dog vare af en anden Slægt. Til de urigtige Formodninger om Aarsagen til Godvins Død hører og den, at det var Guds Straf, fordi han havde skilt Erkesædet i Canterbury ved Folkestan. Med Bisp Alfwold i Ramesey skal han og have havt Trætte, og denne have forsikret ham ved Jomfrue Maria, at han snart vilde befinde sig ilde, hvorpaa Godvin blev angreben af saa heftig Tarme-Vrid, at han strax derpaa forligede sig med Bispen. Denne Bisp levede alene af Brød, Vand, saare tyndt Øl, brugte og alene et Træefad at spise paa, og det paa en Tid, da de overflødigste Giestebuder bleve holdte i Engelland, en Skik der var indbragt ved de Danske. Dersom det er sandt hvad Gualterus Mapæus skriver ved Aar 1200 om Godvin, saa viser det ham i et fælt Lys, nemlig at han sendte et smukt ungt Menneske af sine Beslægtede til Abbediet Berkley, og gav ham kostbare Ringe, Bælte og mere saadant med, altsammen alene for at besnære Abbedissen og de flere af Nonnerne, hvilket og lykkedes ham, saa de bleve frugtsommelige, hvorpaa han gav dem an for Kongen, fik dem udjaget, og tilegnede sig Klösteret; Men som hans Grevinde Guda vilde

Svend Estrichsön. Aar 1053.

Svend Estrithsön. Aar 1053.

aldrig nyde det mindste af dets Indkomster, eller komme der, saa skienkede han hende Wilcester til Underholdning, naar han opholdt sig der. Fra St. Martini Kloster i Canterbury skal han og have taget Plumsbede med Magt, om man kan troe hans sporne Fiende Kong Wilhelm Conqvæstor i et Diploma. Gyda, Godvins Enke, gav for hans Siæls Beste megen Almisse til mange Kirker, og tvende Gaarder, sampt adskillige Smykker, til Kirken i Winchester. Saasom Rhis, Broder af den Waliske Kong Griffydh, giorde megen Skade paa de Engelske Grændser, saa lokkede Harald, Godvins Søn, ham i et Baghold ved Bulendun, hvor han blev dræbt, og hans Hoved bragt til Kong Edvard i Glocester den 5 Januarii, venteligen i næste Aar 1054, thi vel henføres dette til 1053, men de Engelske begyndte da Aaret med Paasken. Dette hans Drab skal være bleven besluttet, venteligen i et Møde. Af et Kong Edvards Diplomata sees at Gert eller Girth, Godvins Søn, var omtrent ved denne Tid Jarl i Norfolk og Suffolk. Det er udstædet til Windsor, den 4 Dag i Paaske-Ugen, som maae være Onsdagen for Skiærtorsdag (a), det er den 7 April, og ere Dronning Æthith, og de Jarler Godwin og Harald iblant Vidnerne. — Erkebisp Adelbert indviede den 29 September det af ham og Brødre, Frideric og Dedo, stiftede Benedictiner-Kloster Gozec, og skiænkte det til Kirken i Bremen. — Wsewolod, Søn af Jaroslaw, blev ved sin Grækiske Gemahlinde Fader til en Søn, som Jaroslaw lod efter sin afdøde Søn kalde Wolodimer, og som denne Prinds var en Dotterson

(a) Thi skal herved forstaaes Onsdagen efter Paaske, det er den 14 April; da var Godvin vel neppe i Stand til at underskrive det. Overmaade store Herligheder skiænkes ved dette Diploma til Ramesey Kloster.

Dotterson af den Grækiske Keiser Constantinus Monomachus, saa fik han siden det Tilnavn Monomachus. Den Franske Dronning Anna, Dotter af den Russiske Storfyrste Jaroslaw, bragte en Son ved Navn Philip til Verden, som blev Konge i Frankerige efter sin Fader Henric. Hertug Wilhelm af Normandie ægtede Mathildis, en Dotter af Balduin, Greve i Flandern, et Ægteskab, Pave Leo IV. Aaret forhen havde forbudet saavel Balduin, som Wilhelm, uden Tvil fordi den forste var en Uven af Keiser Henric, men under Paaskud af nær Slægtskab. En Islandsk Skribent beretter, at Mathild afslog Wilhelm i Forstningen hans Begiæring, venteligen fordi han var en Uven af Godvin og Sonner, med hvilke det Flandriske Hus var forbundet og besvogret. — Pave Leo, ynkende Apulierne, som nu i mange Maader bleve fortrængte af Normanerne, og hvilke nu ogsaa hverken agtede ham eller Keiseren, bad denne om Hielp imod dem, og udskrev ogsaa selv ved sin Nærværelse i Tydskland forrige Aar endel Mandskab, med hvilket og mange Italiener han, i Folge af den Lothrinske Hertug Godefrid og dennes Broder Frideric, gik los paa Normanerne, der med 3000 Ryttere og faae Fodfolk, men lutter udvalde og tappre Mænd, ginge ham i Mode, anforte af de trende Brodre, Humphred, Richard, Greve af Aversa, og Robert, med Tilnavn Guiscard, det er den Listige, der for nyligen var kommen til Humphred fra Normandie. Ikke desmindre sendte de Gesandtere til Paven, og tilbode sig at tiene ham, og tage deres Lande til Lehn af ham, dog dette Tilbud blev forkastet, og dem befalet, at nedlegge Vaaben, og vende tilbage til Normandie. Fortvilede herover grebe de den Pavelige Hær an ved Civitella i Landskabet Capitanata den 18 Junii, i hvilket Richard jog Italienerne snart paa

Svend Estrithsön. Aar 1053.

 Flugt,

Svend Estrithsön. Aar 1053. Flugt, men Humphred derimod havde nær bleven slaget af de Tydske, hvis ei Robert var kommen ham til Hielp. Paven selv faldt i Seierherrernes Hænder, som førte ham ved Humphred til Benevent den 23 Junii, hvor han forblev i deres Magt til den 12 Martii næstfølgende Aar; Dog viste de sig meget ærbødige imod ham, saa at de endog kyste hans Fødder, og bade om Forladelse for deres Feil; Han igien gav dem sin Velsignelse (39).

Aar 1054. Udi dette Aar maae Svends Dronning Gunhild være død, forgiven af hans Frille Thora, som venteligen var fortrydelig over, at han nu havde ophævet al Omgang med hende. Udi samme Aar, tænker jeg, at han igien ægtede hendes Stifdotter Gude eller Githa, som den Svenske Anund havde, forend han ægtede Gunhild, avlet med en anden; Saavel Begivenhedernes Rad, som og den rimelige Formodning, at Svend, der nu havde faaet Smag paa Ægteskab, og var kiæd af Frille-Levnet, har ei længe siddet Enkemand, leder til at henføre hans Giftermaal med Gude til dette Aar, og ei at opsætte det til næste. Adams gamle Scholiast, som beretter

(39) Chr. Sax. Gibsoni p. 168. 169. Chr. Sax. ad calc. Dict. E. Lye. M. Westm. p. 215. Eadmeri Hist. nov. l. 1. p. 29. Lel. coll. T. 1. p. 261. Ord. Vit. l. 3. p. 502. Snorro i Harald Haardraades Saga c. 100. 77. Knytlinga-Saga c. 11. F. Vig. p. 628. 629. S. Dun. c. 187. Ailr. Riev. c. 394. 395. Rad. de Diceto c. 476. Bromton c. 944. 945. Knyghton c. 2331. 2332. 2333. Chr. de Mailros p. 158. Chr. de Burgo p. 42. 43. W. Malm. l. 2. p. 81. De Pontif. l. 2. p. 248. H. Hunt. p. 366. Rog. de Hov. p. 443. Ingulph. p. 898. Hist. Ramef. p. 454. Cambd. Brit. lat. p. 255. 256. Weewer fun. Mon. p. 240. Monast. Angl. T. 1. p. 36. Staphorst T. 1. p. 407-409. Leuckfeld Ant. Halb. p. 679. Nestor p. 131. Tscherbatow T. 1. p. 424. Bouquet T. 11. p. 344. 348. 486. 430. 523. Cod. Flat. c. 852. om Wilhelm Bastard. Muratori T. 6. p. 287. 295.

beretter dette om Thora, siger vel, at det var Gude, hun forgav, men det er ikke rimeligt, thi da Svend skilte sig ved Gude, saa havde Thora ei Aarsag til Nidkiærhed. Har hun derfor forgivet nogen, saa maae det have været Gunhild, hvis Navns Lighed med Gude kunde ogsaa let føre i Vildfarelse. Saasom nu Svend ægtede baade Moder og Stifdotter efter hinanden, saa er derved det Rygte udkommet hos senere Skribenter, Wolter og Schiphover, at han ægtede sin Moder, en Dronning fra Sverrige. Over det sidste Ægteskab blev Erkebisp Adelbert meget opbragt, saasom det stred gandske imod Kirke-Lovene, og man den Tid ei kiendte Naturens Lov, eller havde undersøgt de forbudne Led i Skriften, og ansaae de ved Kirke-Lovene forbudne, som forbudne af Gud selv. Desuden vare de saa kaldte Dispensationer endda ei indførte, hvilket kan tiene noget til Adelberts Undskyldning. Da nu Adelbert derhos var hæftig, myndig, og aldeles fremmed i den theologiske og politiske Forsigtighed, saa tilsendte han Kongen ved sine Gesandte et Brev, hvoraf endnu dette er tilovers hos Wolter: „Du veed o Konge! at Himlens „Konge, som over alle bør frygtes, har tilsat dig for en kort Tid „at regiere paa Jorden i hans Stæd. Betragt, at du er døde„lig, Støv og Aske, i Dag en Konge, men skal som en ringe „Ting i Morgen kastes i Skarnet, og for Syndens Skyld be„graves og henføres til Helvede. Fortryd, og giør Bod, paa „det at den, som kiender Hierternes skiulte Raad, ei skal, naar „han kommer, flytte din Lysestage, og du da skal blive, som du „ikke havde været. Omvender du dig ei strax, da skal jeg drage „Kirkens Sværd mod dig og din Dotter (a), med hvilken du

Svend Estrithsön. Aar 1054.

 „imod

(a) Wolter siger Moder, da det dog er høistrimeligt at der bør staae Dotter,

Svend Estrithsön. Aar 1054.

„imod Kirkens Forbud har legemlig Omgang, ved at bandsætte „dig, lyse dig i Band, og saare og slaae dig i Siælen med et „svart Saar og Slag. Men hvis du med al din kongelige (a) „Magt, som er en sand Afmagt, vil staae os imod, som du „siger, saa ville vi saaledes anraabe den Apostoliske Magt, som „har overantvordet os i Norden, og i de østlige Dele, sit Kald „her i disse Lande, saa at du for saa misdædersk en Forseelse skal „ei høste Nytte, og Christi seierrige Kaars skal svinges mod dig „og prædikes; Overvei derfor dette, og omvend dig, thi gior du „det ei strax, da skal du som et raadent Lem blive afskaaret og af„hugget fra Christi og hans Kirkes Legeme. Vil du omvende „dig, da skal du leve lyksalig, men hvis ikke, da vil du faae „Deel og Hævn med den fordømte Judas." Da Svend hoiligen elskede Gude, da han var vel oplyst i Christendommen, og da han havde meget bidraget til dens Udbredelse i sit Rige, da Nordens Konger endnu vare uvante til den geistlige Myndighed, og heldst til at lade sig befale af en fremmed Prælat, saa er det intet Under, at han blev hoiligen fortørnet, og at han, og hans Søn Erik siden, søgte at faae deres egen Erkebisp i deres eget Land, hvilken de tænkte bedre at kunne styre og at komme tilrette med, end en Fremmed. Herover svarede han: „Gior Erkebispen det„te, da skal jeg opbrænde hans Stad Hamborg, og ødelegge „alt hvad der er, baade uden og inden for den, sampt nedbryde „Kir-

Dotter, og at han først har havt Moderen, og siden Dotteren, allerheldst at Moderen bliver, jo længre man sætter Ægteskabet ud, jo ældre og mindre i Stand til at føde Prinds Svend. Med mindre man vilde sige, at han først havde havt Gude, og avlet Svend med hende, og siden ægtet Gunhild, hendes Stifmoder, hvilket ei kan være, da Adamus udtrøkkeligen vidner, det var Gude, han forskiød, under Slægtskabs Paaskud.

(a) I Texten staaer Paterna, hvilket ikke kan være rigtigt.

„Kirkerne." Vrede holder aldrig Maade, og de Danske vare endda halve Hedninger, hvorfore Erkebispen burde saa meget lemfældigere have omgaaet med ham. Saxo vil, at disse Kongens Trudsler foraarsagede, at Erkesædet blev flytted fra Hamborg til Bremen, og kan det vel være, at Adelbert, som desuden elskede det sidste Stæd, har efter den Tid især meget opholdt sig der. Crantzius skriver, at Erkebispen virkeligen skal have bandsat Kongen og Dronningen, og nogle nyere, Lambecius og Cypræus, berette, at Kongen svarede tilbage, at han heller vilde forlade den Christne Lære end sin Dronning. Den Norske Harald giorde i dette Aar atter et Tog til Danmark, og kom til Fyen, hvor meget Folk var samlet imod ham. Da lod Harald sit Krigsfolk gaae af Skibene, og giorde sig rede til Landgang. Han satte sine Folk i Orden, og beskikkede Kalf Arnesön til Anfører for en Rode Krigsfolk, som han befoel at drage i Forveien, didhen hvor han viste dem, sigende sig at vilde komme efter dem til Hielp. Men strax efterat Kalf var gaaet op, blev han angrebet af Fienden, og efter en kort Modstand drevet paa Flugt, forfulgt af de Danske, som dræbte mange Normænd, og deriblant Kalf selv. Siden gik Harald selv op, og blev da Kalfs Legeme fundet, og ført til Skibene. Kongen drog ind i Landet, krigede, og slog mange Folk ihiel, og brændte Husene. Over denne Tildragelse blev Find meget misnöied, saasom han tiltroede Kongen, at have med beraad Hu styrted Kalf i denne Ulykke, hvilken Mistanke og bestyrkes derved, at Kongen selv giorde da et Vers, hvori han siger, at nu, om ham mindes ret, havde han været Aarsag til 13 Mænds Død, og var det hans Lyst at giengiælde Ondskab. Find tog sig dette saaledes til Hierte, at han drog af Landet og til Kong Svend, som tog vel imod ham, talte ofte i Eenrum

Svend Estrithsön. Aar 1054.

Svend Estriebsön. Aar 1054.

rum med ham, hvorpaa Find blev Svends Mand, og blev Jarl i Halland, som han fik til Forlehning, og værgede dette Land længe imod de Norske. Det skede ellers ofte, at Haralds Lehnsmænd, naar de bleve misfornøiede med ham, flyede til Kong Svend, og giorde ham siden megen Skade. Svend tog vel imod dem, gav Guld til nogle, og beviste andre megen Ære (40).

Sivard, Jarl i Northumberland, Cumberland og Westmoreland, lige fra Humber-Floden og til Tweed, saa og i Huntindon, drog med et stærkt Rytterie og en anseelig Flode til Skotland, efter Kong Edvards Befaling, for der at sætte den flygtige Skotske Prinds Malcolm paa Thronen, som længe havde opholdt sig hos Edvard. Han trængte frem lige til Dundee, holdt et stort Slag med den Skotske Kong Macbeth, hvorudi fulde mange tusinde Skotter, saa og de Normaner, der havde flygtet did fra Engelland. Macbeth blev overvundet, og maatte tage Flugten, og Malcolm blev indsat til Konge, dog fulde ogsaa mange Engelske og Danske, af dem nevnlig, som boede i Engelland, og tiente i den Engelske Hær. Engellænderne ville, at Malcolm da forbandt sig til at tage Skotland til Lehn af Edvard, hvilket dog maaskee har alene strakt sig til Cumberland. Udi dette Slag, som skede den 27 Junii, faldt og Sivard Jarls

Søster-

(40) Ad. Br. l. 3. c. 12. Schol. 53. 58. Lang. T. 2. p. 144. T. 3. p. 335. 336. Meib. Scr. T. 2. p. 39. 152. Saxo l. 11. p. 208. Lambecii Orig. Hamb. l. 1. p. 18. Crantzii Dania l. 4. c. 32. p. 165. Cypræi Annal. Episc. Slesv. p. 99. Pontopp. Annal. T. 1. p. 201. Gram in Meurs. c. 206. not. e. Lagerbring T. 1. p. 278. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 5. c. 3. p. 300. c. 4. p. 305. 306. Snorro i Harald Haardraades Saga c. 54. 55. Schön. Forb. p. 324 - 326. Arnæ n. 318. 4to. p. 385 - 389. Fagurskinna eller n. 302.

Fosterson Sivard, som var Kongens Søn, maaskee Kong Duncans, og er denne Sivard maaskee den samme, som af andre kaldes Donald Bane. Kong Macbeth skal og selv have sat Livet til, endskiønt Fordun vil, at det først skede den 5 December 1056 ved Limfon; hvorvel det uden Tvil er urigtigt i Henseende til Aaret. Derpaa omkom Sivard i Krigen de fornemste Skotske Herrer, plyndrede og ødelagde Landet, og førte saa stort Bytte hiem med sig, som aldrig nogen for ham havde giort. Forend dette Slag skede, eller og efter, skal hans Søn Osbern Bulax, som han havde avlet med Mathildis, være bleven dræbt i Slag, enten af Skoterne, som jeg snarest troer, eller og af de oprørske Northumbreer, og Sivard da have spurgt: Fik min Søn det dødelige Saar for eller bag i Kroppen; Og da der blev svaret: Foran, svarede han: Det glæder mig, thi anden Bane bør hverken jeg eller min Søn have. Der fortælles og, at han da af Brede hug med sin tveeggede Øxe i en Steenkugle, saa at Huggen længe efter saaes endda, og dette giorde han, fordi han nu maatte vende tilbage til Northumberland, hvor han haardeligen revsede og dræbte sine Modstandere. Saasom Edvard nu begyndte at blive gammel, og vilde ingen Afkom have, og han og det Engelske Folk forud saae, at der vilde blive megen Strid efter hans Død om Riget, saa besluttede de at forekomme dette, og sendte derfore Bisp Aldred af Worcester i Gesandtskab til Keiser Henric, for at føre tilbage Prinds Edvard, Søn af den Engelske Kong Edmund, Kong Edvards Broder, som i saa mange Aar havde maat flygte for den Danske Knuds Overmagt, og været i Danmark, Sverrige, Rusland, Ungarn, til hvilket sidste Land Aldred formaaede Keiseren at sende Breve og Gesandter, for derfra, og fra dets Konge Andreas, at hente Prinds

Svend Estrithsøn. Aar 1054.

 Edvard,

Svend Estrithsön. Aar 1054.

Edvard, som den der var Arving til den Engelske Throne. Aldred opholdt sig næsten eet helt Aar i Tydskland, udi Byen Coln, vel imodtaget og underholdt af Keiseren og Erkebisp Herman i Coln. Omtrent fra dette Aar er nok et Gavebrev af Bisp Aldred til Munkene i Worcester, hvorudi omtales de tvende rige og mægtige Kongens Thani, Toki og Aki, Fader og Søn, der uden Tvil vare Danske. Blant andre er det underskrevet af Dronning Eadgith, Hertug Leofric, Hertug Alfgar, og en Osgod, uden Tvil en Thanus, og maaskee den med Tilnavn Clappe. Af Kong Edvard selv haves, omtrent fra dette Aar, en Befaling udstædet til Bisp Eldred, Greve Harald, og alle Thani i Herfordshire, hvilket viser, at det og stod under Harald. — Ved denne Tid døde udi Frankrige Haymo, Archidiaconus i Canterbery, hvorhen han, venteligen nogle Aar forhen, da Krigen førtes i Flandern, havde begivet sig, fordi hans Fædernesland foruroligedes af de Danske. — Den Russiske Storfyrste Jaroslaw døde den 20 Februarii, da han var 66 eller og 76 Aar gammel. Sin ældste Søn Isjaslaw, med Tilnavn Demetrius, som da var 30 Aar gammel, beskikkede han til Storfyrste, og til at regiere over Kiew og Novogrod, men de andre 4 giorde han og til Regentere under ham, hver i sin Bye og sin Egn, hvilket, som det gemenligen pleier at skee, foraarsagede megen indbyrdes Uroe i Landet. Wsewolod, en af dem, fik sit Sæde i Perejaslawl, en Bye der ligger ei langt fra Kiew, Sønden for den. Dette maae anmærkes, saasom Wsewolod og Afkom er meget indflettet i Nordens Historie. Udi Jaroslaws Tid kom en fornem Mand ved Navn Simon, Afrikons Søn, med sin Søn Georg fra Waregernes Land til Rusland. Han var en Fætter af den Waregiske Fyrste Jakun, om hvilken jeg forhen har formodet, at han

var

var Rognvald Jarl. Denne Simon havde megen Del i Opbyggelsen af den Petsoherske Kirke, hvor han og blev begraven. Fra ham skulle de berømte Russiske Slægter, Woronzow, Weljaminow, Ixtlenew og Solovzow stamme. — Pave Leo forligede sig med Normanerne, og gav dem ei alene det, de alerede besadde, til Lehn, men endog hvad de endnu kunde erobre i Calabrien og Sicilien, i hvilket sidste Land de endda ikke eiede noget. Derefter ledsagede Grev Humphred selv ham til Rom den 12 Martii, hvor Paven døde den 19 April, hvorved saavel Kong Svends Forslag om et Erkesædes Oprettelse i sit eget Rige, som Erkebisp Adelberts om at giøre Hamborg til et Patriarchat, blev til intet. Efter Normanernes Seier over Paven, underkastede de sig Apulien aldeles, og sendte Humpred sin Broder Robert til Calabrien, for at erobre det, men en Dag bleve de over Borde ueenige, saa at Humphred lod ham sætte fast, og vilde have dræbt ham, men kort efter forligede de sig saaledes, at Humphred endog gav ham et Antal Ryttere med, for at giøre Erobringer i Calabrien. Ved denne Tid og forhen vare Normanerne saa forhadte hos Italienerne, at disse plyndrede, sloge, fængslede enhver Norman, de finge fat paa, endog dem der af Andagt reiste til de hellige Stæder, som man kan see af Erkebisp Mauritius i Rouen, hans Brev til Pave Leo IX. — Imellem Hertug Wilhelm i Normandie og den Franske Kong Henrik I. opkom Krig, i hvilken de Franske lidde et stort Nederlag, da de ei toge sig iagt (41).

Svend Estrithsön. Aar 1054.

(41) Chr. Sax. ad calc. Dict. E. Lye. Chr. Manniæ Johnstoni p. 6. M. West. p. 215. F. Vig. p. 269. S. Dun. c. 187. Lang. T. 3. p. 291. 292. Eth. Riev. c. 366. Bromt. c. 945. 946. Th. Stubbs c. 1701. Knyghton c. 2333. Fordun l. 5. c. 7. p. 695. 696. Chr. de Mailros p. 158. Chr. de Burgo p. 43. W. Malm. l. 2. p. 79. H. Hunt.

Svend Estrithsön. Aar 1055.

Kong Svends egne Bisper, Wilhelm i Roskild og Egino i Dalbye, giorde sig al Umage med at bevæge ham til at ophæve Egteskabet mellem sig og Gude, og som de ei kunde trænge igiennem dermed ved venlige Forestillinger, begyndte de at bruge Skarpe, og angave derfor Sagen for Erkebisp Adelbert. Da nu denne ei alene formaaede Paven, venteligen Victor II. (a), som Skiærtorsdag 1055 blev ophoiet til denne Værdighed, at tilskrive Kongen herom, men endog Keiser Henrik,* saa finge Wilhelms Forestillinger herved Styrke, thi Kongen blev bange, og skilte sig derfore ved sin Dronning, og giorde dette dog intet Skaar i den Maade, han bar for Wilhelm. Fra denne Tid af giftede han sig ikke mere, men overlod sig aldeles til Skiorlevnet, thi han kunde ikke undvære Fruentimmer, og i lovligt Egteskab maatte han ikke leve, hvorfor det og lader, at Geistligheden haver tiet med hans Frille-Levnet. Fra denne Tid maae hans fleste Borns Fødsel sættes, saasom Oluf, Benedict, Eric, Niels og de flere, hvorom mere siden. Efter al Anseende have mange af hans Friller ei været af fornem Stand, saasom Saxo vidner, at han ei haver kunnet opsporge Modrene til Knud og Erik. Dog vare ogsaa mange fornemme og ædle Jomfruer ibsant hans Frillers Antal,

og

H. Hunt. p. 369. R. de Hov. p. 443. Hemingi Chart. p. 396. Mon. Angl. T. 3. p. 181. Tanneri Bibl. Brit. p. 386. Nestor p. 131. 132. Tscherbatow T. 1. p. 424. 425. T. 2. p. 429. Muratori T. 6. p. 297-299. 301. 302. Martene collectio nova vet. script. 4to. Part. 2. p. 22. 23. Bouquet T. 11. p. 46. 47. 83. 148. 207. 227. 247. 316. 340. 356. 379.

(a) Wolterus vil, at det var Pave Clemens II; men da han døde 1047, saa kan det ikke forenes med Tidsregningen og Tingenes Folge.

og vidner Svend Aagesen, at Almuen kaldte Svend, for hans mange Borns Skyld, Kong Fader. Dronning Gude drog efter sin Forskydelse til Vest-Gotland, hvor hun levede til en hoi Alder et helligt Liv, og vilde aldrig gifte sig igien. Hun skal der have stiftet Nonne-Klosteret Gudhem, opkaldet efter hende, og af St. Benedicti Orden, hvorvel det forekommer mig meget rimeligere, at Gudhem vil sige saa meget som Guds-Hiem, især om det er rigtigt, som Langebek har efter Gebhardi Beretning forsikret herom, at Klosteret har været af St. Bernhardi Orden, der blev stiftet omtrent 100 Aar efter Dronning Gyda. Men hun levede ei et grkeslos Liv, eller alene i Bon og Andagts Ovelser, thi hun holdt mange Moer, og brugte dem til at forfærdige Zirater til Kirker; Iblant andet en kostbar Chor-Kaabe af konstigt Arbeide, og med paasyede Figurer, hvilken hun foræede til Roskild. Wilde gior det meget rimeligt af hendes følgende Opforsel, at de Tiders overtroiske Gudsfrygt har bevæget hende til at være fornoiet med Skilsmissen, hvorimod det varede længe inden Svend kunde finde sig deri, allerheldst Nordens Konger endnu ei vare vante til, at de Geistlige, heldst fremmede Geistlige, skulde blande sig i deres Ægteskabs-Handeler. Der ere endnu anseelige Levninger tilovers af Klosteret Gudhem, og findes Dronningens Ligsteen, hvorpaa hun ligger i Legems Storrelse, men som rimeligen er giort i det 16 Sæculo, udi Sognekirken, og skal didhen være bleven forflyttet fra den forstyrrede Klosterkirke. Den lærde Svenske Rhyzelius tilstaaer selv, at hendes og de flere gamle Svenske Kongers Grav-Monumenter ere giorde i nyere Tider (42).

Svend Estrithsön. Aar 1055.

Hh 3 Den

(42) Ad. Br. l. 3. c. 12. Meib. scr. Germ. T. 2. p. 39. 152. Saxo l. 11. p. 207. 208. Lang. scr. T. 3. p. 335. T. 1. p. 56. Vasthovii Vitis

Svend Estridsön. Aar 1055.

Den mægtige Northumbriske Jarl Sivard, af Fødsel en Dansk, og Kong Svends Farbroders Søn døde, uden Tvil i sin beste Alder, imellem 40 og 50 Aar (a). Han døde udi York af Blodgang, og blev begravet i St. Mariæ gamle Kirke uden for Byen, som han selv havde ladet bygge, og som ogsaa kaldtes Galmanlid, fordi den laae paa det Stæd Galmanho. Da han mærkede Dødens Komme, sagde han, at det var Skam for sig, som saa tapper en Mand, at han ei havde kunnet falde i saa mange Krige, men skulde nu døe af Stude-Sygdom, og døe som en Stud, derfore befoel han at reise sig op, at iføre ham hans hugfrie Brynje, omgiorde ham med hans Sværd, sætte Hielm paa hans Hoved, give Skiold i venstre, og den forgyldte Oxe i høire, paa det jeg, som den tapperste Mand, lagde han til, kan dog døe som det sømmer sig en Krigsmand, thi saa bør en Krigsmand døe, og ei som en styrtende Oxe. Heraf sees hvor stærkt denne Mand var oplivet af Nordens gamle Aand. Hans Legems Størrelse og Førlighed svarede og til hans haarde Sind og tapre Gierninger, thi han var næsten en Kiæmpe, og derfor blev han og kaldet hin Digre. Udi ham mistede Kong Edvard en af sine fornemste Støtter imod Godvins Sønners dagligen tilvoxende Magt. Sivard efterlod sig en Søn ved Navn Walthiof, som han havde avlet med Elfleda, den Northumbriske Jarl Aldreds

Dotter;

Vitis p. 39. Benzelii notæ in eum. col. 33. 34. Wilde Hist. pragm. Sueciæ p. 332. Suecia antiqva & hodierna T. 2, del. rud. monast. Gudhemensis. J. Magnus l. 18. c. 10. Gebhardi Hist. Gen. Abhandl. 3 Th. p. 158 - 162. Rhyzelii Monaster. p. 116. 181.

(a) Altsaa om man end gior hans Søster noget ældre end ham selv, saa maae dog hans Søstersøn have været ung da han døde.

[illegible]; Men som han endnu var for ung, saa blev Jarldømmet overladt til Tofte, Gudvins Søn. Dog kan han endnu ikke have ligget i Vuggen, som Higden vil, thi 13 Aar efter finder man at han var en Mand, og efter en Skribent skal han og strax være bleven Greve i Northampton, ja efter Ingulph ei alene der, men og i Huntindon, og have faaet den tilligemed flere Eiendele, som Arving. Efter Dugdale skal Sivard have foruden Elfleda været gift med Godgiva, som gav tvende Gaarde til Klosteret i Petersborough. Maaskee denne har været Moder til hans Søn, thi Elfleda overlevede ham uden Tvil. Efter alt dette at dømme kan Sivard neppe have været den, som var 1051 gift med en Mathild, med mindre han har havt tvende Hustruer paa eengang. Radulf af Dicets henfører uretteligen Sivards Død til 1058, og Ingulph, som var et Barn paa de Tider, til 1056. Syv Dage førend Midfaste holdtes et almindeligt Møde udi London, hvorudi Jarl Alfgar, Leofrics Søn, blev erklæret for landsflygtig, som Kongens og det gandske Folks Forræder, hvilket fornemmeligen skal være skeet efter Harald Jarls Tilskyndelse, thi Harald erindrede sig uden Tvil endda, hvor megen Deel Leofric havde havt i hans og Slægtens Vanheld, og nu var Sivard Jarl død, som han mest frygtede for. Dog sige adskillige Skribenter, at Algar blev overbeviist om Forræderie. Alfgar flyede over til Irland, kom tilbage med 18 Fribytter-Skibe, der uden Tvil vare Norske Ostmaner fra Irland, og som uformodentligen komme til ham, giorde Forbund med den Walliske Konge Gryffydh, og bad ham hielpe sig mod Edvard, og faldt tilligemed ham ind i Hereford-Shire, hvis Jarl Ranulph, Kongens Søsterson, gik dem vel med en stor Hær i Møde, tvende Mile fra Hereford den 24 October, men tog dog strax i Begyndelsen af Slaget skammeligen Flugten med

Svend Estrithsøn. Aar 1055.

Svend Estrithsön. Aar 1055.

med sine Franske og Normaner, da han og havde befalet de Engelske at figte til Hest imod deres Sædvane, forfulgt af de andre, som dræbte 500 af hans Folk, thi Gryffydh havde samlet en mægtig Hær af alt sit Rige; Hvorpaa de brøde ind i Byen Hereford, dræbte 3 Canniker, som forsvarede Indgangen til Domkirken, opbrændte St. Alberti eller Ethelberti Kloster med alle sine Kostbarheder, omkomme og fangede adskillige af Borgerne, opbrændte Staden, og droge bort med rigt Bytte. Kong Edvard samlede derpaa en stor Hær ved Glocester, og beskikkede Harald til Feltherre over den. Harald forfulgte derpaa Algar og Gryffydh, brød ind i Wales, og leirede sig paa Snowdon Hill og ved Shaddele, hvorpaa de tvende andre trukke sig til Follinge og til Syd-Wales, og lode Harald frit ødelegge Landet. Hereford blev da af ham paa Tilbagemarsen stærkt befæsted, og efterlod han den største Part af Hæren udi Wales, til at giøre de tvende andre Modstand. Derefter ginge Sendebud dem imellem, og mødtes de alle 3 ved Biliesleaga, hvor Fred blev givet og taget, og et fast Venskab slutted imellem dem, hvorpaa Algars Flode drog til Leicester, ventende der den Sold, han havde lovet den, hvilken og hans Fader Leofric rigeligen betalte den, og fik Algar sit Jarldomme igien, kom til Kongen, og blev forligt med ham. Omtrent fra dette Aar haves et Brev af Godiva, Hertug Leofrics Hustrue, til Pave Victor, underskrevet af Kong Edvard, Bisp Aldred, Hertug Leofric og Sivard, og de Grever Harald og Tosti, men det kan ikke være rigtigt af tvende Aarsager, thi Hertug Sivard synes at være død i Begyndelsen af dette Aar 1055, og Victor blev ei indviet til Pave for Skiærtorsdag den 13 April; Dernæst saa siges her, at Aldred var udvalgt til Erkesædet i Canterbury, en Sag hvorom ellers aldeles ingen Efterretning haves,

Svend Estrichsön. Aar 1055.

Jøves, og desuden er det bekiendt, at Stigand da var Erkebisp der. — Pave Victor stadfæstede Erkebisp Adelbert det Hamborgske Sæde, ligesom de forrige Paver havde giort, med alle dets Rettigheder, nevnlig at alle Bisper hos de Svenske, Danske, Norske, i Island, hos Skritfinnerne, i Grønland, og hos alle Nordiske Folk, saa og hos Slaverne, fra Pene-Floden til Eider (Egidora) skulde staae under hans Sæde; Stadfæstede alt hvad der af troende Christne var bleven givet, eller herefter kunde gives. Ved samme Bulla forbod Paven og Erkebispen af Coln, eller nogen anden Erkebisp, at tilegne sig nogen Magt i det Hamborgske Erke-Stigt. Saasom Keiser Henric var dette Aar i Italien, saa frygtede Normanerne i Apulien for, at han vilde angribe dem, hvorfor 50 af deres Landsmænd fra Normandie søgte at snige sig igiennem, og at ville komme dem til Hielp, men bleve fangne i den Anconiske Mark af Indvaanerne, og sendte til Keiseren. Denne Herre forligede sig og med Hertug Godefrid af Lothringen, med hvilken han var i aabenbare Feide, og som ham uafvidende havde ægtet hans Frænke Beatrix, Enke efter den bekiendte Marggreve Bonifacius i Toscana, og Moder til den navnkundige Mathildis, som siden tog Pave Gregorii VII. Partie imod Henrics Søn, Henric IV. Dette Forlig indgik Keiseren, for at afværge, at Godefrid ei skulde slaae sig til Normanerne, og sætte sig i Spidsen af dem (43).

Erkebisp

(43) Lang. Scr. T. 3. p. 292. 300-302. Dugdale's Baronage T. 1. p. 4. 5. Chr. Sax. p. 169. M. Westm. p. 215. 216. F. Vig. p. 629. S. Dun. c. 82. 204. 187. 188. Rad. de Diceto c. 477. Bromton c. 945. 946. Knyghton c. 2333. Chr. de Mailros p. 158. Chr. de Burgo p. 43. W. Malm. l. 2. p. 79. 82. H. Hunt. p. 366. Rog. de Hov. p. 443. 444. Ingulph p. 898. Monast.

Svend Estrithsön. Aar 1056.

Erkebisp Adelbert sendte Adelward, Decanus i Bremens Kloster, som han indviede til Svensk Bisp, tilligemed flere Brødre fra Bremen, som Gesandter til den Svenske Kong Emund: Men denne Herre havde allerede beskikket en indfød Svensk ved Navn Osmund, til Erkebisp, og vilde ei erkiende den Bremiske Erkebisp at have nogen Magt i sit Rige. Denne Osmund var bleven af Bisp Sigfrid sendt i Skole til Bremen, og havde siden begivet sig til Rom, for der at indvies til Svensk Bisp, men var bleven afviist ved det Romerske Hof, som holdt med Bremen. Men siden var han dog bleven viet af en Erkebisp i Polen, saa fortæller Adam af Bremen, hvilket ikke kan være, saasom Polen havde endda ingen Erkebisp; Maaskee er han bleven indviet af en Polsk Bisp. Da han nu kom til Sverrige, gav han for at være bleven indviet af Paven, og lod derfor, som Erkebisp, bære Kaarset for sig. Da nu de Bremiske Gesandter ankomme og mødte paa det almindelige Thing, bleve de af disse Aarsager bortviiste som Bedragere, dog antog sig Stenkil dem. Han var en Søn af Rognvald Jarl med hans anden Hustrue Astrid, en Dotter af Malsin fra det Norske Helgeland, hvis Fader var Nial, Broder til den store Poet Eyvind Skaldaspiller, og havde begge disse til Fader Fin Skalg, og til Moder Gunhild, hvis Forældre vare Halfdan Jarl og Ingigerþur, Dotter af den Norske Kong Harald Harfarger. Selv var Stenkil gift med en Dotter af den Svenske Kong Anund. Denne mægtige Mand tog sig Gesandterne saaledes an, at han ei alene begavede dem med Foræringer, og græd ved Afskeden, men og besørgede dem

Monast. Angl. T. 1. p. 263. Ord. Vit. l. 4. p. 513. Staphorst T. 1. p. 410. 411. Bouquet T. 11. p. 22. Lamb. Schafn. p. 162.

dem at komme til Behold over de Svenske Bierge, og forsendte dem til hans Hustrues Søster, den forskudte Danske Dronning Gude, i Vest-Gotland, som da opholdt sig der paa sine Gods, og udøvede Gierfteret, Almisse og andre gode Gierninger; Hvorfor hun og tog ærbødigen imod Gesandterne, som sendte af Gud, og skikkede med dem store Gaver til Erkebispen. Isleif, som Islænderne selv havde i forrige Aar valgt til Bisp, kom nu fra Rom til Adelbert, og blev stadfæstet af ham. Han fik sit Sæde i Skalholt, og var Bisp over gandske Island. Der skulle og andre Gesandter være komne til Adelbert fra Island, Grønland og Orkenøerne, for at bede om Lærere. For denne Tid skal han og have sendt til Island som Lærer en Johannes, en Munk og Skotte fra Irland, som opholdt sig der i 4 Aar, og vendte saa tilbage til Bremen. Over Orkenøerne beskikkede Adelbert en Thorulf til Bisp, da de Engelske og Skotske Bisper havde forhen bestyret Christendommen paa disse Øer. Thorulf skal have faaet sit Sæde paa Blascina, et mig ubekiendt Sted. Over alt dette glædede Adelbert sig meget, men udbrød dog i disse Ord: „Høsten er stor, men Arbeiderne ere faae; beder derfore Høstens Herre, at han vil sende Arbeidere til sin Høst.“ Ved denne Leilighed beretter Adam af Bremen, at Island er det gamle Thyle, at den er meget stor og folkerig, at dens Indvaanere nære sig alene af Kvægdrift, og klæde sig med Faarenes Uld; Der voxer intet Korn, lidet Træe, Folket boe i underjordiske Huler, og Huse, som staae i Jorden, og have fælles Tag, Føde og Leie med deres Qvæg, hvilket vist er overdrevet og urigtigt, især i Henseende til Føden. De leve et uskyldigt og jævnt Liv, og tragte ei efter mere end hvad Naturen skiænker. Bierge ere dem i Stædet for Byer, og Kilder agte de høit. Ingen misunder dem, og deri

Svend Estrithsön. Aar 1056.

Svend Estrithsön. Aar 1056.

ere de lykkelige, men nu allerlykkeligst, da de alle ere Christne. Deres Sæder ere i mange Maader rosværdige, heldst deres Kierlighed, da alting er fælles hos dem, saavel for Fremmede, som for Indfødte. Bispen er som deres Konge (a), og retter alt Folket sig efter hans Vink, og anseer for en Lov hvad han foreordner efter Guds, Skriftens og andre Folkes Skikkes Forskrift. Adelbert takkede derfor Gud, at de bleve omvendte i hans Tid (b), hvorvel de forhen ei vare langt fra vor Lære ved at følge Naturens Bydende. Efter deres egen Begiering blev den hellige Mand Isleif indviet til Bisp. Han opholdt sig nogen Tid hos Adelbert i stor Anseelse, og blev af ham underviist i hvad der kunde tiene disse nyligen omvendte. Med ham sendte og Erkebispen Breve til dem i Island og Grønland, og hilste venligen deres Kirker, sampt lovede at ville selv med det første komme over til dem, som dog ikke skede. Grønlænderne leve ligesom de paa Island, bliver Adam ved, allene at de ere grummere, og forurolige de Seilende ved deres Fribytterie. Til dem siges og at Christendommen nyligen er kommet. Skade er det, at Adam giør Islænderne i dette Skilderie frommere end de vare, thi af deres egne gamle Sögur seer man, at de vare ei mindre hengivne til Kiv, hastig Vrede og Udkydskhed, end de andre Nordens Folk, saa og at de havde en meget indviklet og konstig Rettergangsmaade. Imidlertid vare de og, som de andre Nordiske, tapre, modige, aabenhiertede, trofaste Venner, bitre Fiender. Alle

(a) Den gode Adam har ei kiendt deres Lagmand, hvis Myndighed var og meget stor.

(b) De havde alt været Christne siden Aar 1000, dog blev Orden og Skik nu bedre hos dem, siden de finge deres egen Bisp.

alle Øer i Vesterhavet, som stode under de Norske Konger, skulle efter Adam ogsaa have erkiendt det Hamborgske Erkesædes geistlige Myndighed; Følgeligen har ogsaa Bispen af Sodor giort det, hvilket Sæde er efter Camden alerede stiftet af Pave Gregorius IV. — Keiser Henric udsendte en anseelig Hær imod Lenticierne, som havde grebet til Vaaben, men den blev gandske slaget ved Prinzlaw i Ucker-Mark mellem de tvende Floder Ucker og Randose, eller og ved Sandons i det Magdeborgske, eftersom den Saxiske Annalist siger, at det skede hvor Havel falder i Elven. Didhen havde Hedningene lokket de Christne. Der faldt Wilhelm, den nordlige Marggreve (a), en meget tapper Mand, tilligemed mange flere, ja en meget stor Mængde, deels ved Sværdet, deels i Vandet; mange bleve og fangne. Greve Theoderic af Hatalanburh omkom der ogsaa. Udo I, Greve af Stade, som ogsaa styrede Wigmodia, blev derpaa Marggreve i Wilhelms Sted. Denne Uhæld tog Keiser Henric sig saa til Hierte, at han, desuden svag, døde til Bosfelt den 5 October. Han var en af Tydsklands største og beste Regenter, hvorvel det ei kan nægtes, at Grunden til de Saxiske Fyrsters Misfornøielse var alerede lagt i hans Tid, som siden blev saa skadelig for hans Søn Henric IV., der ikkun var 5 Aar gammel, da Faderen døde, hvorover hans Moder Agnes, en viis og forstandig Fyrstinde, blev hans Formynderske. — Saasom den Waliske Konge Gryffydh vel havde Fred med Harald Jarl, men ei med Kong Edvard, saa giorde han et nyt Indfald i Hereford- Svend Estrithsön. Aar 1056.

(a) Nemlig i Gammelmark. Han var en Søn af Bernhard IV, der stammede fra Bernhard I, hvilken Henricus Auceps havde alerede beskikket til nordlig Marggreve.

Svend Estrithsön. Aar 1056. Shire, og dræbte der ved Claftling (b) den 16 Junii Bisp Leovegar af Hereford, en meget dydig Mand, som kun havde været Bisp i 12 Uger og 4 Dage, og forhen havde været Haralds Capellan. Der omkom og Vice-Greve Agelnoth og mange andre. Ved Megling af Bisp Aldred i Worcester og de Jarler, Leofric og Harald, blev derpaa Fred sluttet. — Udi Constantinopel sendte den nye Keiser Isaac Comnenus den Deel af Livguarden, gemenligen kaldet Varanger, til Forstaden, for at gribe Patriarchen Michael Cerularius, som begyndte at sætte sig op imod ham. Det skede i al Hemmelighed, og blev han tilligemed sine Beslægtede kastet i en Baad, og bortført i Landflygtighed til Proconnesum. Da nu Varangerne bestode fornemmeligen af Danske, Norske, Svenske og andre nordiske Folk, saa sees heraf, i hvilken Anseelse de stode hos de Grækiske Keisere for deres Troskab (44).

Aar 1057. Hamsfort henfører til det Aar 1057 Krigen mellem de Danske og Venderne, og bliver det troligt derved, at den Obotritiske Konge

(b) Af saadant eller lignende Navn findes intet nu omstunder hos Cambden i Herefordshire.

(44) Ad. Br. l. 3. c. 15. 16. 26. l. 4. c. 44. 42. De situ Daniæ c. 102. p. 64. c. 103. 104. 105. p. 65. Thomaskinna c. 1. p. 2. Cambdeni Brit. latin. p. 839. Lagerbring T. 1. p. 529. 530. Hist. Arch. Brem. p. 81. Finnæi H. Eccl. Island. T. 1. p. 87. 220. 264. Lang. T. 3. p. 245. 246. Annal. Saxo c. 487-489. Chron. Saxo p. 254. H. Corn. c. 592. Berth. Constant. cont. H. Contr. p. 275. ap. Canis. Annal. Hildesh. p. 731. Sigeb. Gemmet. p. 599. Lamb. Schafn. p. 163. Gebhardi March. Aqvil. p. 15. 36. Bolten's Dithm. Gesch. T. 2. p. 85. M. Westm. p. 216. F. Vig. p. 630. Sim. Dun. c. 188. 189. W. Malm. de Pontif. l. 4. p. 286. Rog. de Hov. p. 444. Th. Stubbs c. 1701. Fordun 8vo. T. 3. p. 651. 652. J. Scylizzæ Hist. in Corp. Byz. T. 8. p. 632.

Konge Godeskalk ægtede efter al Rimelighed Svends Dotter Sigrid i næstfølgende Aar, hvortil rimeligen Anledningen var, at han og Svend vare i Forbund sammen mod endel Vender. Hertil kommer, at de Christne Saxer havde forrige Aar lidet saa stort et Nederlag af de Vender kaldte Leuticier, saa det derved bliver troligt, at den Saxiske Hertug Bernhard haver ei anseet sig alene for stærk nok til at imodstaae dem, allerheldst han ingen Hielp kunde vente fra det øvrige Tydskland, da dets Konge Henric var et Barn, og megen Urolighed og Tvedragt desuden herskede der, hvorover han kaldte Godeskalk og Svend til Hielp. End mere, mange gamle Tydske Kroniker vidne, at Saxerne i dette Aar angrebe Leuticierne, tilføiede dem meget Ont, undertvunge dem, og paalagde dem Gisler og Skat. Leiligheden var desuden ønskelig at angribe Leuticierne, saasom de vare indbyrdes ueenige, ja komne i Krig sammen, thi de vare delte i 4 Folk, af hvilke Tholosantes og Rhedarii boede paa denne Side af Pene-Floden, og Chizzini og Circipani paa hin, at regne fra Syd-Tydskland af. Trende af disse Folk foreenede sig sammen mod Circipanerne, og slutter jeg at de ere komne i Trætte om de Saxiske Fanger og Bytte fra forrige Aar, hvorudi Circipanerne have maaskee villet have Deel, da de nok ei, som længstbortliggende, havde været med i Slaget. Hertil kom, at Rhedarierne paastode, at have Fortrin for alle de andre tre Folk, saasom det fornemste Tempel og Oraklet var i deres Bye Rethre. Udi trende Slag efter hinanden finge Circipanerne Overhaand over deres trende Modstandere. Saaledes ødelagde disse mægtige og stridbare Leuticiske Folk sig selv indbyrdes, hvilke ellers foreenede havde ikke været saa let at overvinde. Over dette kaldte bemældte trende Folk den Danske Svend, den Obotritiske Godeskalk, og den Saxiske

Svend Estrithsön. Aar 1057.

Bern-

Svend Estrithsön. Aar 1057. Bernhard til Hielp. Svend var letteligen villig hertil, saasom Jomsborg og Julin laae i Circipanernes Land, og de Danske havde Paastand paa dem, især paa Jomsborg og hosliggende Egn, og det ladet som disse have sogt at unddrage sig det Danske Riges Hoihed. Med en mægtig Hær ginge derpaa de trende foreenede Fyrster ind i Circipanernes Land, hvor de opholdte sig i syv Uger, paa Bekostning af de trende andre Leuticiske Folk. Circipanerne giorde tapper Modstand, men dog, efterat mange tusinde af dem vare omkomne, og mange tagne til Fanger, tilbode de 15000 Pund Sølv til de trende foreenede Herrer, som toge derimod, og gave dem Fred. Og ved denne Leilighed tænker jeg at Circipanerne have paa nye maat erkiende det Danske Riges Hoihed, i det mindste siger Ordericus Vitalis ved Aar 1068, at Leuticierne stode under Svend. Om den Christne Lære blev aldeles intet mældt, da dog Leiligheden var hel onskelig, at have i det mindste udvirket Tilladelse frit at prædike Christendommen. Kong Svend skiod siden i Samtale med Adam af Bremen al Skylden paa Saxerne, hvilke ved deres Giærighed fornemmeligen forhalede Vendernes Omvendelse, som ellers kunde have skeet for længe siden, men nu bragte Saxerne dem forst ved deres Grumhed til Frafald, og siden lode de sig noie med Penge, og forsomte deres Saligheds Sag. — Den Svenske Konge udsendte sin eeneste Son Anund med en anseelig Hær til Osterlandene, for at igien indtage de Svenskes gamle Erobringer der, men udi Qvænernes eller Cajanernes Land omkom han tilligemed Krigshæren, ved det Qvænerne havde forgiftet Brondene; Som nu og en stor Torke og Misvæxt indfaldt, saa fulde de Svenske paa de Tanker, hvorudi Steinkel uden Tvil understottede dem, at alt dette modte dem, fordi de havde mishandlet den Bremiske

Erke-

Erkebisps Gesandter, hvorover de afferdigede Sendebud til Adelbert, gave deres Fortrydelse tilkiende, sampt Hengivenhed til det Hamborgske Erkesæde. Adelbert udvirkede hos den unge Kong Henric, at denne ved sit aabne Brev af 25 April skiænkede ham de Grevskaber, Hunesgow, i det nu værende Landskab Groningen, og Fivilgow i Frisland, sampt Frihed at holde Markeder til Wincheum og Gerleviswert, at lade slaae Mont, og kræve Told ind baade til Lands og Vands. Udi Frisland fik han og siden foræret det Grevskab Findgow. Saaledes søgte denne ærgierige Prælat at trække alle de Grevskaber til sig, der laae i hans Erke-Stigt; Saaledes betiente han sig af den Anseelse, han stod udi over gandske Tydskland, helst i denne mindreaarige Regiering. Udi den Gow Ambria, som var en Del af det nu værende Hertughdom Oldenborg, anlagde han den første Kirke, om man heri kan troe Wolter, og indviede den til St. Hans den Døber og St. Radegund; Siden bygde hans Capellan en Kirke i Ganderkeserde. Til dette Aar henfører den Saxiske Annalist, at den Skotske Munk Johannes kom til Adelbert: Marggreve Udo af Stade døde, og hans Søn den yngre Udo, den 2, kom i hans Stæd. — Den flygtige Engelske Prinds Edvard, som saa længe havde været borte, kom nu til Engelland med sin Hustrue og gandske Hus, sampt anseelig Rigdom, men døde kort efter udi London, og blev begravet der i St. Pouls Kirke. Kong Edvard tog hans efterladte Børn, Edgar, Margrete og Christiane i sin Beskyttelse, og opfødde dem, thi de vare endda smaae. Saaledes blev Edvards Forsæt til intet med at ville giøre denne sin Brodersøn til sin Eftermand i Regieringen, endskiønt han hverken var tapper eller forstandig. Jarl Leofric døde og den 30 September paa sin Gaard Bronlenge i

Svend Estrithsön. Aar 1057.

Kk en

Svend Estrithsön. Aar 1057.

en høi Alder, og fik sin Begravelse i Coventri, og blev hans Søn Alfgar Jarl udi hans Stæd. Leofric har det eenstæmmige Vidnesbyrd, at have været en god Mand, saavel for Gud som for Mennesker, og til største Nytte for det gandske Engelske Folk, dog maae de fleste Klosteres Oprettelse, Bygning og Rigdomme fornemmeligen tilskrives hans Hustrue Godiva. Hans og Hustrues Grave vare saa prægtige, at Bisp Robert af Coventri fik udi Kong Wilhelm den Rødes Tid alene 500 Mark Sølv skrabet af den Biælke, som understøttede dem. I Leofric mistede Edvard sin fornemste Støtte og trofasteste Ven, og var nu gandske i Hænderne af Godvins Sønner, af hvilke han dog meest elskede Harald, som vidste bedre at gaae ham under Øinene end de andre, allerheldst han og stræbede efter at blive af ham erklæret til Eftermand, men dog agtede han virkeligen Kongen for intet, drog al Magten til sig, og lod ham alene beholde Navnet og den udvortes Anseelse, hvormed Edvard, som en svag og uduelig Herre, ogsaa var fornøiet, saa at han i Gierningen var intet andet, end de Stores, og især Haralds Træl. Den 20 December døde Radulph, Jarl i Hereford-Shire, Kong Edvards Søstersøn, og blev begravet i Peterborough. — Den tapre Normaniske Grev Humphred i Apulien døde, og efterlod sine Lande til sin Søn Abelard, som dog blev udjaget af sin egen Farbroder Robert Guiscard, saasnart denne først havde besørget sin Broders Begravelse (45).

Sigrid,

(45) Lang. T. 1. p. 270. Ad. Br. l. 3. c. 24. 25. 17. Schol. 51. Helmold. l. 1. c. 21. p. 61. 62. Chr. Saxo p. 255. Annalista Saxo c. 489. 490. Staphorst T. 1. p. 413. 414. Meib. Scr. Germ. T. 2. p. 40. 44. 47. Lamb. Schafn. p. 163. Chr. Sax. ad calc. Dict. E. Lye. Chr. Sax. Gibsoni p. 169. Saxo l. 10. p. 203.

Sigrid, en uægte Dotter af Kong Svend, er omtrent i det Aar 1058 bleven gift med den Obotritiske Fyrste eller Konge Godskalk, thi Aaret efter bragte hun sin Søn Henric kaldet til Verden; Maaskee fordi hendes Morfader kan have hedet saa, ligesom og Eric, thi de Danske kaldte Erik dem, de Tydske kaldte Henrik, eller og efter den Tydske Kong Henric. De Kirker, Benge, Sande, Lye og Ballingboe skulle ved denne Tid være blevne bygde paa Øen Gulland. — Efter de Svenskes Forlangende drog Adalward paa nye til dem, opmuntret hertil ved et Syn, venteligen i Drømme. Tingen faldt da og saa got ud, at han omvendte alle Indvaanerne i Vermeland, og alle Skridsinner, hvorved uden Tvil forstaaes dem, der beboede Finveden. Det siges og, at han skal have giort adskillige Jertegn. Ved samme Tid døde den Svenske Kong Emund, og havde ovenmeldte Steinkel til Efterfølger, en Herre, der ei alene forfremmede den Christne Troe, men endog var hengiven til den Bremiske Erkebisp, hvorfor han og fik et got Skudsmaal af alle de Bremiske Brødre, som droge til Sverrige. Alt dette om de Svenske Sager vidner Historieskriveren Adam af Bremen at have hørt af Erkebisp Adelberts egen Mund. — Den Russiske Storfyrste i Kiew Isjaslaw overvandt Golæderne, hvorved forstaaes Indvaanerne af Galinden i det nu værende Ost-Preussen, hvilket viser hvor vidt Russernes Magt da strakte sig Vester

Svend Estrithsøn. Aar 1058.

 paa.

p. 203. M. Westm. p. 216. 217. F. Vig. p. 630. Chr. de Mailros p. 159. Chr. de Burgo p. 44. S. Dun. c. 189. Ethelr. Riev. c. 366. Rad. de Diceto c. 477. Bromton c. 948. 949. Knyghton c. 2333. W. Malm. l. 2. p. 79. 93. Id. de Pont. l. 4. p. 289. H. Hunt. p. 366. Rog. de Hov. p. 444. Ingulph. p. 898. Muratori T. 6. p. 320.

Svend Estrithsön. Aar 1058. paa. — Den Polske Kong Casimir døde, og havde sin Søn Boleslaw II. til Eftermand, med Tilnavn den Forvovne. — Jarl Alfgar, som havde efter sin Faders Leofrics Død faaet Leicester og Mercia at raade over, beskyldtes atter for Forræderie imod Kong Edvard, og ville nogle Skribenter, at han og var skyldig heri, blev derfor anden Gang uddreven; Paa nye tog han sin Tilflugt til den Waliske Konge Gryffydh, hvor han og fandt Beskyttelse. Dog Alfgar lod sig ei nøie hermed, men leiede en Skibsflode sig til Hielp fra Norge, og som Kroniken af Paterborough vil, ogsaa fra Irland, hvorpaa jeg dog høiligen tviler. Med deres Hielp indtog han sit Jarldømme med Magt, og blev paa nye forligt med Kongen. Da man af dette maae slutte, at der da haver været Krig mellem Norge og Engelland, saa kommer det mig troligt for hvad Scala Kronike fortæller, at de Engelske hiulpe de Danske imod de Norske. Og saafremt Svend har nogensinde skriftligen til Edvard fraskrevet sig, som Langtoft vil, den Skat kaldet Danegeld, saa maae det være skeet ved denne Leilighed. Vel kunde det synes underligt, at Edvard forlangte saadan Afstaaelse af Svend, som ei besad en Fodbred i England, men det var en Forsigtighed for Fremtiden, og have de Engelske maaskee ogsaa herved sigtet til en Slags Afstaaelse af de Danskes Paastand paa England. Herman, som godvilligen havde forladt Landet, kom nu tilbage fra St. Omer, og søgte paa nye Bispesædet i Shrewsbury efter Alfwolds Død, stolende paa Dronning Edgithæ Løfter, og som Harald Jarl, der da formaaede alting hos Edvard, stræbede efter at blive erkiendt for Thronfølger, og derfor søgte i alle Ting at behage Kongen, saa fik og Herman, som havde været Edvards Capellan, dette Bispedømme. — Dermod, Konge af Leinster, indtog Limerick og Inis-

Clotha,

Clothá, og slog Donnough, Konge i Mounster, der paastod at være Over-Konge i Irland, tæt ved Mont-Crot, og drev hans hele Hær paa Flugt. Uden Tvil have Ostmanerne hiulpet Dermod, der og paastod at være Over-Konge, og efter Waræus ogsaa skal have været det paa en vis Maade fra 1043. — Roger, den yngste af Tancreds Sønner, kom nu og til Italien, en deilig, stor, tapper, veltalende og snedig Mand. Han begav sig til sin Broder Robert, og begyndte med hans Tilladelse at indtage en Del af Calabrien, da han overlod ham den halve Del deraf indtil Reggio. Robert forskiød ellers paa denne Tid sin Gemahlinde Alberade, der havde født ham en Søn ved Navn Marcus, ellers kaldet Boamund, under hvilket Navn han er meget navnkundig. Derpaa ægtede han Sigelgaita, en Dotter af den afdøde Fyrste Guaimar IV. i Salerno, hvorvel imod hendes Broders Gisulphi II. Villie, som dog endeligen bevilgede det, da han ei vilde legge sig ud med de mægtige og modige Normaner (46). Svend Estrithsön. Aar 1058.

Godeskalks Dronning Sigrid bragte Prinds Henric til Verden, thi han var 7 Aar gammel, da Faderen Godeskalk blev dræbt Aar 1066. Forhen havde Godeskalk med en anden Dron- Aar 1059.

 ning

(46) Ad. Br. l. 3. c. 21. 17. De situ Daniæ c. 89. p. 61. Langtoft T. 1. p. 57. Saxo l. 11. p. 208. Lang. T. 3. p. 336. Strelovs Guth. Chron. p. 140. Nestor p. 133. Tscherbatow T. 2. p. 433. 434. Martinus Gallus p. 73. Chr. Sax. ad calc. Dict. E. Lye. Schön. Forb. p. 327. 328. Lel. coll. T. 2. p. 528. F. Vig. p. 630. S. Dun. c. 189. Bromton c. 952. Knyghton c. 2334. Chr. de Mailros p. 159. Chr. de Burgo p. 44. Rog. de Hov. p. 444. Ingulph. p. 898. W. Malm. de Pontif. l. 2. p. 250. Ma-Geoghegan T. 1. p. 422. Waræi Ant. Hib. p. 28. O-Halloran T. 2. p. 288. Muratori T. 6. p. 329. 330.

Svend Estrithsön. Aar 1059.

ning avlet Buchue. Ved denne Tid kom ovenmældte Munk Johannes fra Hamborg til Godeskalk, sendt af Erkebisp Adelbert, blev beskikket til Bisp i Byen Meklenborg, og døbte mange utroende Hedninger. Imellem den Danske Svend og den Svenske Steinkel opkom Uenighed, hvilket jeg tænker omtrent at være skeet ved denne Tid, thi da Steinkel er efter mine Tanker først kommet til Regieringen 1058, og det er vist, at han døde 1066, og at Freden mellem Danmark og Norge blev slutted 1064, saa og at Steinkel havde siden Krig med Norge førend han døde, saa maae den Danske og Svenske Krig sættes førend Freden blev slutted med Norge, allerheldst det ikke er rimeligt, at Steinkel har villet binde an med Danmark, naar det havde Fred med Norge, og han selv Krig med Norge. Hertil kommer, at det synes mig troligt, at Steinkel har været fortrydelig paa Svend, fordi denne havde forskudt Guda, en Søster af Steinkels Dronning. Hertil kommer, at Morkinskinna beretter, at Svend bad Steinkel i en Trætte, denne havde med den Norske Harald, at holde sig til Hakon Jarl i Halland, og at love ham Jarldømmet af Vest-Gotland for Hielp imod den Norske Konge. Nu kommer denne hele Fortælling mig vel hel mistænkelig for, thi hverken kan jeg troe, at Steinkel har havt Krig med de Norske førend Freden blev slutted mellem Danmark og Norge, da det strider mod Snorro's Beretning, ei heller kommer det mig rimeligt for, at Steinkel vilde paa eengang krige baade med Danmark og Norge, og desuden er det aabenbare urigtigt, hvad Morkinskinna fortæller, at dette skulde være skeet efterat Freden var slutted mellem Danmark og Norge, thi da var Hakon vidst ikke Jarl mere i Halland. Imidlertid, saafremt noget sandt er i denne Fortælling, saa kan den baade vise en nye Anledning til Fiendskabet mellem Svend og Steinkel,

Steinkel, saa og lære os det rette Aar deraf, thi Morkinskinna beretter, at Svend vilde ikke selv hielpe Steinkel, men henviste ham til Hakon Jarl, og da denne sidste uden Tvil har forladt Danmark Aar 1060, og sit Jarldømme Halland, hvor han fik Find Arnesen til Eftermand, siden han efter dette flakkede en Tid om, indtil Nisaae Slag skede Aar 1062, saa maae Fiendtlighederne imellem Svend og Steinkel være gaaet for sig 1059, især om Steinkel først blev Konge 1058. Ved denne Leilighed fortæller Morkinskinna, at Steinkel var overmaade fed og hengiven til Drik, og derfor vellystig og magelig, saa at han overlod farlige Forretninger til andre. De Svenske Historieskrivere melde derimod, at Steinkel var stor og stærk som en Kiæmpe. Intet Under derfor, at Steinkels Tog, som han giorde ind i Svends Lande, løb slet af. Knytlinga-Saga anfører herom følgende Vers af den Skald Þorleik hin Fagre: „Farlig Sag foretoge de, som „stundom bekrigede Svend; Lidet baadede det de trende Konger „(Magnus, Harald, Steinkel); Thi den snilde Konge holdt vældigen al Jydeland med Grændser og Danmark ved Folkets „Gunst." Efter nogle Svenske Skribenter af Middelalderen skal Steinkel have vundet 3 Slag i Danmark. — Udi dette Aar den 16 Julii udgav Erkebisp Adelbert sit Brev om den Gave en Nonne ved Navn Rikqvur (a) havde skiænket til Hamborger Kirke af alt sit Gods udi den Pagus Thietmaresca, det er Dithmarsken, saa og sine Jorder og alt hvad hun eiede ved Stathe, det er Stade, med Trælle af begge Kiøn, Pladser, Bygninger, Agre, Enge, Græsgange, dyrkede og udyrkede Stæder, Vandbække, Møller, Qværner, Fiskerier, Skove, Jagt, Afgifter, Ind-

Svend Estrithsön. Aar 1059.

(a) Uden Tvil samme Navn som Riccardis.

Svend Estrithsön. Aar. 1059.

Indtægter, som nu ere, eller kunne udfindes, og al den Nytte, som i nogen Maade kan af dette udbringes. Derimod skulde hun og hendes Søn Henrik, om han overlevede hende, aarligen af 8 Landsbyer, Villæ, som der nævnes, oppebære 800 Pund Korn med al dertil hørende Qvæg-Afgivt (a), dog paa Vilkaar, at alt dette skulde ogsaa efter deres Død falde til Hamborger Kirke. Af det Navn Henrik, og af Eiendelene i Dithmarsken og ved Stade slutter jeg, at denne Henrik har været af den berømte Grevelige Slægt af Stade, thi i det 10 Sæculo levede twende, og i Forstningen af det 11 een Henrik af samme Slægt. Iblant Underskrifterne forekomme Hertug Bernhard, hvoraf jeg slutter, at denne Herre først er død i næste Aar, hans Søn Otho, hvilket viser, at Islænderne ei have Uret, naar de kalde ham saa, endskiønt fast alle gamle Tydske Skribenter kalde ham Ordulph, og Marggrev Udo. Tienderne af bemældte Byer bleve henlagde til St. Jacobs Provstie i Sollemberh. Dette mærkelige og urørkte Diploma findes i det Kongelige Danske geheime Archiv, og er det ældste, som der forekommer, og som paa nogen Maade kan henregnes at vedkomme Danmark. Paa ovenmældte Sullemberh (b) lod Erkebispen ved Elven bygge en fast Borg til Værn imod de streifende Slaver, hvilket viser, at de endog under Godeskalks Regiment ei holdte sig gandske stille. Til den Ende lod han nedhugge Skoven der, som bedækte Biergets Top, og indrettede der et Provstie, som han gav til Patron den

(a) Saa forklarer jeg det mørke Ord Ostonium, see Ducange Gloss. i det Ord Hostilitium solvere.

(b) Ligger i Grevskabet Pinneberg, og Rienstadt Sogn. Lang. Ser. T. 1. p. 201. not. b.

den hellige Secundus, en af Anførerne for den Thebanske Legion, der efter Sagn blev martyrizered under Keiser Diocletianus, og havde han i Sinde at stifte en Congregation (x) der, men den anvendtes til et Rover-Rede, thi Hertugen af Saxen, en Dodsfiende af den Bremiske Erkebisp, bragte dem, som vare lagde i Besætning der, til at plyndre og rove de omliggende Naboer, som de skulde beskytte, hvorover Indvaanerne i Landet giorde Opstand, og nedreve denne Befæstning, og komme Nordalbingerne derved i Band. Saaledes troktes Almuen da, saavel af Venner som Fiender, saavel af Bisper som Hertuger. Da Stormarn var et flakt og aabent Land, som hverken havde Bierge eller Flod imod de Slaviske Grændser, og alene nogle Skovstrøde hist og her, i hvilke Slaverne laae skiulte, og fra hvilke de giorde uventelige og hemmelige Udfald paa dem, der vare trygge og ventede intet Ont, hvilke de deels dræbte, deels førte fangne bort med sig, saa var dette Sullenberg det eeneste Bierg i den Egn, og derfor det eeneste beqvæmt til Befæstning. Grev Huno, i det Land som siden kaldtes Oldenborg, stiftede tilliges med sin Gemahlinde Guilla, det Kloster Rasted, udi den Gow Ambri eller Ammiri, den hellige Bisp Oldaric til Ære, og gav did 10 Landsbyer, dog uden at fornærme Moder- eller Sogne-Kirken i Wivelstede, hvilket altsammen Erkebisp Adelbert stadfæstede med sit Brev af 11 September. Ved denne Leilighed kaldes Huno Greve i Rustringen, Ambrien og Stedingen. Huno havde en Søn ved Navn Frederic, om hvilken haves den Fabel, at han efter Keiser Henrics Befaling maatte stride mod en Løve, og betiente sig af en Straat-Løve mod den, hvilken Professor

Svend Estrithsön. Aar 1059.

(x) Vidst af Geistlige, og rimeligen af Munke.

Svend Estrithsön. Aar 1059.

fessor Möllmann hel sindrig forklarer ved Gleven eller Glavind, det er et Sværd; og hvad Loven selv angik, han stridde imod, da viser den lærde Gercken, at ved Gleve forstaaes en Lantze, et Spyd, og ved Glevener en ridderlig Adelsmand, hvilken havde 2 til 3 med Lantzer bevæbnede Knægte hos sig; Da nu Tvekamp brugtes endda meget i Rettergang, saa bliver Tingen herved ganske rimelig, men Friderics Kamp virkelig farlig og ubillig. Langebek formoder, at Huno har været Grev Egilmar I. Broder, Søn af Humold, og stammet fra Witekind. Til dette Aar henfører den Saxiske Annalist den Saxiske Hertug Bernhards Død, men det er langt rimeligere, at han først er død i det følgende 1060.— I dette Aar drog Harald Jarl med et anseeligt Følge, prydet med Guld, Sølv og kostbare Klæder, enten sendt i Kongens Ærinde, eller dog i det mindste frivilligen og for at see sin fangne Broder og Brodersøn, hvorvel mod Kongens Raad og Villie, eller og tvertimod sin Villie, da han efter nogle alene var draget ud for at fiske, eller efter Henric af Huntindon agtede sig til Flandern, men blev fordreven til Normandie ved Storm, som ei alene vor Snorro vil, men endog de Engelske Skribenter Mathæus af Westmünster og Wilhelm af Malmesbury. Det siges, at han mod sin Villie landede ved Grevskabet Ponthieu, og blev af dens Greve, Godvin eller Guido, fængslet udi Slottet Bettugain, efter den Skik som der giældte imod skibbrudne Mænd, og holdt han ham med Følge i Bolt og Jern, indtil at Harald havde ladet Hertug Wilhelm vide, at han havde vigtige Ting fra Kong Edvard at forhandle med ham, hvorpaa Wilhelm lod ham afhente med megen Ære, og holdt ham stateligen i Kost og Klæder udi Rouen hos sig. Naar jeg betænker, at Harald da forlovede sig med Wilhelms liden Dotter Adeliza eller Agatha,

som

som Ordericus vil; hvilken fra det Oieblik af blev stedse ved uforanderlig at elske Harald; og at han lovede om eet Aar at komme igien for at holde Bryllop; Men at han kom aldrig tilbage, da han selv tragtede efter Riget, saa bliver det mig rimeligt, at han imod sin Villie er kommen til Normandie, og har foreslaaet dette for at slippe vel derfra, allerheldst om han, som vor Snorro og andre Islændere ville, havde alt for frie Omgang med Hertugens Gemahlinde Mathild, som i Hemings Partur (a) kaldes Molld, og paafandt derfor Egteskabet med hendes Dotter, for at stille Wilhelms Mistanke; Af samme Grund erkiendte han og eedeligen Wilhelm for Herre af Dover Kastel og dens Bye, hvilket horte til hans Jarldomme, og som han nu vilde aftræde til Wilhelms Krigsmænd, og holde vedlige paa sin Bekostning, ja endog erkiendte ham for at skulle være Konge i Engelland efter Edvards Dod, saavidt han ved sin Magt og Raad kunde bringe det tilveie; Han lovede og at ville ved Kong Edvards Hof være Hertugens Vicarius, befæste paa andre Stæder i sit Jarldomme hvilke Borger, Hertugen vilde, paa sin Bekostning og Underholdning; hvorimod Hertugen gav ham som sin Mand alle de Lande, han da besad, til Lehn, efter hans Begiæring; ja som Wilhelm af Jamieges vil, lovede ham Halvdelen af Engelland. Alt dette bekræftede Harald eedeligen i mange gode Mænds Overværelse til Bonneville over de beste og udsøgteste Helgenes Levninger, og, som en Islænder siger, over St. Othmari Ben, og tænkte da alle, at den sygelige Edvard skulde leve meget kort. Ved Afskeden begavede Wilhelm Harald med

Svend Estrithsön, Aar 1059.

(a) I samme Partur udgives Harald kun for at have været 18 Aar da han kom til Wilhelm, altsaa fød 1041, hvilket ikke kan være.

Svend Estrithsön. Aar 1059.

anseelige Foræringer. Ommældte Eed kunde dog ei give Wilhelm nogen Ret uden imod Harald selv, da hverken Kong Edvard eller Landsfolket bekræftede den. Edvard synes og i sine sidste Aar at have været uvis i sit Val imellem Harald, hvilken han elskede, og Edgar Adeling, sin Broders Edmunds Sønnesøn. Wilhelm, som fuldeligen indsaae dette, foregav derfor siden, at Edvard havde selv giort ham til Arving, selv sendt Harald over til ham for at stadfæste dette, og det med Engellændernes Samtykke, og paa det at denne Mand skulde siden ved sin Myndighed twinge dem, der vilde vise sig gienstridige, ja han foregav endog, at dette var stadfæstet og betroet ham først ved Erkebisp Robert, og siden ved Erkebisp Stigand, og de Grever Godvin, Leofric og Sivard, og det med Eed, at ingen uden Wilhelm skulde være Konge efter Edvard, og at Godvins Søn og Sønnesøn bleve herpaa givne ham til Gisler. Dette fortælle Normaniske Skribenter efter deres Hertugs Beretning, som det synes, leggende endog til, at Harald selv ved sin Gesandt tilstod, efterat Wilhelm havde landet i Engelland, at Edvard havde beskikket Wilhelm til sin Arving. Dog de fleste Engelske gamle Skribenter vide enten intet heraf, og dette er og vidst, at Stigand ei blev Erkebisp før efter Godvins Død, eller og fortælle de Engelske det som et løst Rygte, alene Wilhelm af Malmesbury siger, at Kong Edvard gav Hertug Wilhelm Regieringen efter sig, da hans Brodersøn Edvard var død, og Ingulph vil, at Edvard lod ham det forsikre først ved Erkebisp Robert, og siden at hans Major domus, Jarl Harald, lovede ham det, dog intet Under, at disse Skribenter maatte under det Normanniske Herskab skrive saaledes. Snorro vil, at Harald opholdt sig Vinteren over hos Wilhelm, og drog først hiem om Vaaren, saa og at Hertuginden Mathilde var ham saa bevaagen,

sen, at Wilhelm blev derover ugrundet frygtsom. Harald skal og have fulgt Wilhelm paa et Tog imod Conan, Hertug af Bretagne, og da have faaet af ham prægtige Vaaben, kostelige Heste, og andre Prydelser, saavelsom de ham folgende Krigsmænd. Eadmer, som skrev ved 1120, og efter ham Bromton, ville, at Wilhelm foregav, da han havde Harald i sin Magt, at Edvard havde lovet ham det Engelske Rige efter sig, saafremt han selv nogensinde fik det, da de begge vare unge, og han i sin Landflygtighed opholdt sig hos ham i Normandie. Wilhelm skal da og have lovet Harald ei alene sin Dotter, men endog at gifte hans Søster med en af sine Fornemste, da det dog ikke er bekiendt, at Harald havde anden Søster end Editha, som var gift med Kong Edvard (a). Han gav da og Harald hans Bröders Svends Søn, Hakon, løs, eller, som en anden Skribent vil, hans Broder Wulnoth, da dog troværdige Skribenter forsikre, at den sidste sad fangen i Normandie, indtil Wilhelm blev Konge. Maaskee at denne Hakon er den som siden ved 1075 kaldtes Dux, og tiente Svend Estrithsen. Ved Tilbagekomsten skal Edvard have sagt Harald, at han vel forud havde spaaet ham, at denne Færd vilde vist løbe slet af, da han kiendte Wilhelm, og at dette vilde bringe stor Ulykke over Landet. Erkebisp Kinsi af York, Bisp Egilwin af Durham, og Jarl Tasti af York og gandske Northumberland skulle have ledsaget den Skotske Kong Malcolm til Edvard, venteligen for at tage Cumberland og de flere Lande til Lehn af ham. Algar, Jarl af Leicester og Mercia, døde, og blev begraver

Svend Estrithsön. Aar 1059.

(a) Imidlertid siger dog den gamle Eadmer hos Bouquet T. II. p. 193, at denne Haralds unævnte Søster var død, da Wilhelm sendte Gesandter til ham 1066.

Svend Estrithsön. Aar 1059.

gravet i Coventri hos sin Fader, efterladende sig tvende Sönner, Edvin og Morkar, der siden bleve Jarler, og een eeneste Dotter, Grevinde Lucia, som endda levede da Ingulph skrev. Samme Ingulph siger, at Algar var en meget tapper Mand, blev vel ofte efterſat af sine Misundere, og maatte vanke om til Lands og Vands, men havde dog ved Herrens Hielp altid Fremgang i sine Anslag, var uovervindelig, og elsket med en oprigtig Kierlighed af Landsfolket. Da det forhen fortaalte dog viser, at der vare mange Pletter paa hans Navn, saa bliver denne store Ros begribelig derved, at Algar var en Velgiører af Klosteret Croyland, hvor Ingulph siden var Abbed. Under et Diploma, udstædet i dette Aar, forekomme blant Underskrifterne, Dronning Eadgiwa, og de Duces, Harald, Ealfgar, Tostig, Leofwine og Gyrth. — Imellem den Franske Kong Henric og Hertug Wilhelm blev nu sluttet Fred, som vel meget befordredes derved, at Mathild, Wilhelms Hertuginde, var en Dotter af Adela, Kong Henrics Søster, ligesom og Judith, Toste Jarls Hustrue. Pave Nicolaus ophævede det Band, som var lagt paa gandske Normandie, fordi Wilhelm havde ægtet Mathilde fra Flandern, dog paalagdes dem at stifte tvende Klostere, et Munke og et Nonne. — Denne Pave Nicolaus var en klog Mand, og søgte at benytte sig af den Tydske Kong Henrics Mindreaarighed, for at udvide det Romerske Sædes Magt, og at afkaste de Tydskes Herredømme, til den Ende søgte han at faae Normanerne til Venner, og erklærede derfor deres Anfører Robert til Hertug i Apulien, Calabrien og Sicilien, og gav ham til Lehn ei alene det, han alerede havde erobret i de tvende første Lande, men og hvad han herefter kunde erobre i Sicilien, og altsaa satte Paven sig selv ind til Overherre af disse Lande, i Stædet for

den

den Grækiske Keiser. Derimod maatte Robert love aarligen at give 12 Denarier, Penge, til den Pavelige Stol, af hvert Par Oxen; og dette er Oprindelsen til den Art af Over-Herskab, Paverne endnu tilegne sig over Kongeriget Neapolis, og er den grundet paa Keiser Constantini den Stores falske Gavebrev til den Romerske Stol, som dog alle da antoge for ægte. Til Richard I, Hertug Roberts Svoger, gav og Paven Fyrstendommet Capua, som et Lehn, dog undtog han Benevent. For alt dette komme Normanerne ham til Hielp imod de opsætsige mægtige Romerske Herrer, og indtoge for ham med Storm Palæstrina, Frascati, Nomento og Gobina. Saaledes søgte Paverne og Normanerne nu at understøtte indbyrdes hinandens verdslige Hoihed og Magt, ligesom fordum i 8 Sæculo Paverne og de Franske Konger, Pipin og Carl den Store. For sig selv indtog Robert udi Calabrien de Stæder, Cariati, Rossano, Cosenza og Gervaci (47).

Svend Estrithsön. Aar 1059.

Krigen

(47) Ad. Br. l. 4. c. 12. Schol. 65. l. 3. c. 66. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 5. c. 7. p. 321. 322. Knytlinga-Saga c. 22. Hadorphs Svenske Rim-Krønike p. 10. Messenii gamle Svenske Krønike p. 57. Diploma Adelberti Arch. in Archivo Regio. Staphorst T. 1. p. 414-416. Ann. Saxo c. 491. Wolteri Chron. Brem. in Meib. scr. Germ. T. 2. p. 37. Gercken Cod. Dipl. Brand. T. 1. p. 89. Lang. scr. T. 3. p. 165. 166. 169. Snorro i Harald Haardraades Saga c. 78. M. Westm. p. 218. Gesta Guil. Ducis p. 181. 191. 200. W. Gem. l. 7. c. 31. p. 285. Ord. Vit. l. 3. p. 492. l. 5. p. 573. Sim. Dun. col. 190. Bromton c. 947. 948. Knyghton c. 2337. W. Malm. l. 2. p. 93. H. Hunt. l. 6. p. 367. Ingulph. p. 898-900. Eadmeri Hist. nov. l. 1. p. 29. a. Mon. Angl. T. 2. p. 965. Alb. Mon. p. 98. Hemings Þattur c. 10. i Arnæ n. 65. fol. p. 39. c. 11. p. 41. efter min Udskrift. Arnæ n. 318. 4to. p. 541. Bouquet T. 11. p. 364. 430. 431. 955. 956. Muratori T. 6. p. 333. 334. 336. Offelii rer. Boicarum script. T. 2. p. 806.

Svend Estrithsön. Aar 1060.

Krigen vedblev imellem Danmark og Norge, og Kong Harald hiemsøgte aarligen det første Rige med Rov og Brand, dog fornemmeligen Derne, men disse smaae Tog ere ikke optegnede i Historien. Uden Tvil har han vedblevet dem for at udmatte de Danske, for at erhverve sig Rigdomme, og for at dæmpe Urolighederne i sit eget Rige, ved at give de Norske andet at tænke paa, end at falde fra ham. Disse Tog giorde han gemenligen med lette Skibe, og med en maadelig Hob Folk, thi han har venteligen ikke villet falde Almuen besværlig ved at opbyde mange af dem. Men i det Aar 1060 synes han at være kommen med en større Magt til Jylland, thi Saxo vidner, at Svend trak Jyderne sammen, og gik med større Hidsighed end Forsigtighed løs paa den hele Norske Flode, da dog hans Flode var svagere. Striden skede ved Diursaae, nu Kollind Aae, ved hvilken den Kiøbsted Grenaae nu ligger, og faldt ud som man kunde vente efter Magtens Ulighed, thi de Danske bleve slagne, og den største Del af det Jydske Krigsfolk sprang i Aaen og druknede. Det kan synes underligt, at Svend denne Gang gik Harald saa modigen i Møde, og det med en ulige Magt, han som ellers søgte at undgaae Slag med denne stolte Kriger; Men har Svend ført den Svenske Krig i forrige Aar efter min Mening, saa har dens lykkelige Udfald kunnet opmuntre ham hertil, saa og maaskee de Danskes Bebreidelser og Klager over deres Eiendommes Forliis. I Anledning af den Danske Krig anlagde Harald den Bye Opsloe nu Christiania i det Søndenfieldske Norge, for derved at være Danmark des nærmere, baade paa det at han kunde des lettere derfra giøre Krigstog did, saa og, som Snorro siger, for derved at være des nærmere ved Haanden med at værge sit egel Land imod de Danske, hvilket viser, at disse have da og undertiden

iden fiendtligen hiemsøgt Norge, hvorvel jeg tviler paa, at Kong Svend haver selv giort noget Krigstog did. Men Hakon Jarl skal ofte have faldet ind i Vigen, og fort Fanger og Rov derfra, naar Harald var Nord paa i Landet. Omtrent ved denne Tid maae det være skeet, at den mægtige Norske Herre Hakon Iversen forlod Svends Tieneste, thi da det er vidst, at han 1062 kom i Haralds, og udi Mellemrummet førte Fribytter-Krige, saa bliver det rimeligt, at han ei over et Par Aar har befatted sig hermed, men søgt, saa snart som mueligt, nu han var i Unaade hos Svend, at blive forligt med sin naturlige Herre, og forenet med sin elskte Ragnhild. Men at det, han forlod Svend, ei heller vel kan sættes tiligere end 1060, slutter jeg deraf, at han havde at bestille med Asmund, Søn af Biörn, Kong Svends yngre Broder, hvilken derfor ei vel kan være fød forend 1019 eller 1020, og ikke vel i det tiligste avlet en Søn forend 1037 eller 1038; og Asmund maae i det mindste have havt 20 Aar eller derover, da det, jeg nu vil fortælle, tildrog sig imellem ham og Hakon. Denne Asmund opdroges ved Svends Hof, venteligen efter hans Faders Død 1049, var Kongens Fosterson, og meget elsket af ham for sine Sinds og Legems Kræfter. Men ved tiltagende Alder blev Asmund uregierlig, og hengiven til Manddrab. Kongen syntes ilde herom, og lod ham derfor drage bort fra Hoffet, men gav ham et got Lehn, hvoraf han kunde vel underholde sig og sit Folk. Men saasnart Asmund havde faaet dette Kongens Gods, drog han mange Folk til sig, og som hans Udgifter bleve derved større end hans Indtegter, saa tog han under sig meget mere af Kongens Gods. Da Kongen det hørde, lod han ham stævne til sig, og sagde ham ved Ankomsten, at nu skulde han blive ved hans Hof, og intet Mandskab

Svend Estrithlön. Aar 1060.

 holde,

Svend Estrithsön. Aar 1060.

holde, og dette maatte han efterkomme. Dog efter nogen Tid kiædedes Asmund ved den Tvang, han nu var i, og stial sig derfor bort om Natten, kom til sit Folk, og giorde nu mere Ont end forhen. Noget efter red Kongen giennem Landet, ikke langt derfra hvor Asmund var, thi sendte han Krigsfolk ud at gribe ham, og lod ham derpaa sætte i Jern, og det i nogen Tid, menende herved at spæge ham. Men saasnart Asmund kom ud af Fængsel, løb han atter bort, samlede Folk og Krigsskibe, og begyndte at krige baade uden- og indenlands, giorde stor Skade, slog mange ihiel, og rovede meget. Naar nu de, som lidde Overlast, komme til Kongen og klagede, svarede han: Hvorfor sige I det til mig? Hvorfor gaae I ikke til Hakon Iversön, han er min Landværnsmand, og sat til at skaffe eder, I Bender, Fred, og at hemme Fribytterie; Man sagde mig, at Hakon var en dristig og duelig Mand, men mig synes nu, at han holder sig afsides, hvor der er nogen Fare at vente. Da og Asmund skal efter Morkinskinna have især plaget Halland, saa har dette vel meget givet Anledning til Kongens Ord. Disse Ord bleve igien berettede for Hakon med megen Tilleg, hvorpaa han drog ud med sine Folk for at oplede Asmund. Til Skibs komme de i Strid sammen, thi Hakon lagde strax til ham, og blev der en haard Trefning, hvorudi mange fulde; Asmund havde da ti Skibe, og Hakon ikkun sex. Slaget skede ved Udløbet af Slien. Endeligen gik Hakon op paa Asmunds Skib, nedlagde Mandskabet, og afhug hans Hoved; Drog derpaa hasteligen til Svend, og fandt ham ved Spisebordet, maaskee i Byen Slesvig; Did gik Hakon, og lagde Asmunds Hoved paa Bordet for Kongen, spørgende om han kiendte det. Hertil svarede Svend intet, men blev rød i Ansigtet som Blod, hvorpaa Hakon gik bort, men sagde dog først:

„Jeg

Svend Estrithsön. Aar 1060.

„Jeg mærker nok at jeg fortiener mindre Tak ved denne Gier„ning, end jeg havde ventet, thi mig synes at have reddet dit „Liv fra den, som ved første given Leilighed vilde skille dig der„ved.“ Lidet efter sendte Kongen ham Bud, og bad ham fare bort af sin Tieneste, thi jeg vil, sagde han, intet Ont giøre ham, men jeg kan ikke sige god for alle vore Frænder. Fra denne Tid af giorde Hakon adskillige Fribytter-Toge, som det synes Vester paa, venteligen i Irland, og i Følge af sin gamle Ven Guthorm, Kong Haralds Søsterson. Og fra denne Tid af maae det først være, at Find Arnesön blev Jarl i Halland, da han forhen maae have havt et andet Jarldømme. Til dette Aar henfører jeg, at Henric, Bisp i Lund, døde af Drik den 21 October, eller og den 21 Augusti, hvorpaa Egino, Bisp i Dalbye, kom i hans Stæd, saaledes at begge Stigter bleve foreenede sammen, og det Dalbyeske ophævet. Egino var en duelig Mand, klog, studeret, og meget kydsk. Han antog sig alvorligen Hedningenes Omvendelse, thi endda vare der mange Hedninger, især udi Blegind og paa Øen Bornholm; Men han omvendte dem alle, saa de med Graad søgte Daaben, og selv sønderbrøde deres Afguds-billeder; Ja de nedlagde endog deres Rigdomme for hans Fødder, og bade at han vilde tage derimod, men han veigrede sig derfor, og formaaede dem til derfor at bygge Kirker, underholde de Fattige, og løskiøbe Fanger, hvoraf der vare mange hos dem. Hvor elskelig maae ei denne Mand have været, hvor blideligen vidst at omgaaes de Uoplyste; Christendommen vilde allevegne giøre hastigere Fremgang, naar alle dens Prædikanter havde hans Sindelav. Egino giorde Lund til sit Sæde, og stiftede et Kloster for Caniker i Dalbye, indviet til det hellige Kaars (a). Adam af Bremen tillegger

Mm 2 denne

(a) Ad. Br. p. 57. siger: Præposituram fratrum regulariter viventium.

Svend Estrithsön. Aar 1060.

denne Bisp et Sæde af 12 Aar, og vidner, at han døde 1072, altsaa er han bleven Bisp 1060, hvilket jeg forklarer om hans Forflyttelse til Lund, thi alle Ting synes at vise, at begge Bispesæderne ere blevne stiftede 1048. Og at Egino har i alt siddet længre end 12 Aar, kan og stadfæstes derved, at Magnus Mathiæ beretter, at han efter nogles Sigende skal have været Bisp i 20 Aar. Ved denne Tid var det vel og uden Tvil, at den Svenske Bisp Adalward i Skara blev kaldet til Norge af Kong Harald, og hæderligen imodtaget for Rygtets Skyld om hans Hellighed og Dyder, ja ved Afskeden saa rigeligen begavet, at han derfor strax kunde udløse 300 Fanger. Da maae og det Mirakul være skeet, at han løste en afdød Søerøvers Legeme af Band, som havde ligget uforraadnet i 70 Aar, hvilket strax derpaa faldt i Aske; Ved saadanne Opdigtelser skulde Bandsættelsen og Bispernes Magt sættes i Anseelse hos de Nordiske Folk. Adalward var da Bisp over begge Gotlande, nemlig Vest- og Ost-Gotland i Sverrige (48).

Hertug Bernhard af Saxen døde, efter at han havde forestaaet det Hertugdom i 50 Aar (a), saavelsom Slaver og Nordalbinger,

(48) Saxo l. 11. p. 205. 206. Snorro i Harald Haardraades Saga c. 51. 60. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 5. c. 3. p. 303. 304. c. 4. p. 307. c. 7. p. 317. 319 - 321. Schönings Forb. p. 327. 329. 334. 335. Magni Matthiæ Series Ep. Lund. p. 14. 16. Ad. Br. de situ Daniæ c. 215. 216. p. 57. Ej. Hist. eccl. l. 2. c. 24. Schol. 54. 73. 89. Lang. T. 3. p. 247. not. s. p. 249. not. a. p. 435. not. q. T. 1. p. 270, hvor Hamsfort henfører Bisp Henrics Død til 1061. Arnæ n. 138. 4to. p. 379 - 383. 389.

(a) Hos Adamus staaer vel 40, men det er en Skriver- eller Læse-Feil. Naar Adam lader ham døe i Adelberts 17 Aar, saa indfalder hans Død 1060, hvormed og de Islandske Annaler n. 417. 410 og 413. overeenstemme, men n. 427. henfører den til 1061.

albinger, og det med megen Styrke. Hans Søn Ordulf eller Otto blev Hertug efter ham, og den anden Søn Herman fik hans andre Lande. Begge vare Fiender af den Hamborgske Kirke, og besluttede nu aabenbare at angribe den. Udi Faderens levende Live havde Ordulf allerede plyndret de bispelige Gods i Frisland, og dræbt adskillige af Kirkens Undersaatter, ja endog ladet offentligen slaae og Hoved-Haaret afrage paa de Sendebud, der bleve skikkede til ham om Fred. Adelbert bandsatte nu vel Gierningsmændene, men da Sagen indstævntes til Kongens Gaard, blev han der beleet, ja den unge Konge selv beleet af Bernhards Sønner. Herover antog Erkebispen Herman til sin Mand, for paa den Maade at sætte Splid imellem Brødrene, thi med saadant Huldskab og Mandskab fulgte da gode Forlehninger, sampt Beskyttelse. Ved denne Tid var det at Adelbert beskikkede den yngre Adalward til Svensk Bisp, en lærd og sædelig Mand, og Munk i Bremen, dog lader det ei, at han er kommen did forend Aar 1064. Til Bisp over Øerne, nevnligen Biorkøe i Sverrige, og maaskee Øland, Gulland, beskikkede han Hilrin, af Fødsel en Bayrer, og Abbed i Gosek, hvortil han var bleven udvalgt 1048. Han forandrede da og hans Navn, og kaldte ham Johannes. Denne Mand tog sit Sæde i Birca eller Biorkøe, som da synes at være bleven regnet til Ost-Gotland. Over Skrid-Finnerne, hvorved efter Adam Helsingeland synes at forstaaes, fordi Finner, eller rettere Lapper, grændsede op til det, blev da og en Simeon beskikket til Bisp, som forhen havde hedet Stephan, og som ogsaa omvendte mange der. — Erkebisp Kinsi af York døde den 22de December i forrige Aar, og beskikkede derpaa Kong Edvard Juledag Bisp Aldred af Worcester til Erkebisp, hvilken for at hente Pallium drog

Svend Estrithsön. Aar 1060.

til

Svend Estrithsön. Aar 1060.

til Rom, ledsaget af Harald, Tosti og hans Hustrue Judith. Men som Aldred vilde tilligemed beholde sit forrige Stigt, saa vilde Pave Nicolaus ei meddele ham Pallium, ja skilte ham endog ved al Værdighed, endskiønt Tosti lod sig forlyde med store Ord, at saa kunde Paven aldrig mere vente nogen Pederspenge af Engelland, sampt at Pavens Band kun beloes af de langt bortliggende Folk, og det saa meget mere, da nær hos ham sig opholdende Røvere beloe den. Med uforrettet Sag maatte de altsaa drage bort, men som dem blev ei langt fra Rom ved Satrium fratagne alle Ting af Røvere, saa vendte de derpaa i en ælendig Tilstand didhen tilbage, hvorover Paven ynkedes over Aldred, og gav ham Pallium, dog paa Vilkaar, at han selv skulde udvælge en anden til sit forrige Stigt. Mathæus af Westmünster, og flere, henføre dette til 1061. Efter nogle skal Jarl Tosti have været i stor Anseelse hos Paven, og siddet paa et Concilium, der da holdtes, ved hans Side, sampt have været den, som ved ovenmældte Trudsler, og ved den Agt, han stod i, formaaede Paven til ei alene at give Aldred Pallium, men og herligen at beskiænke dem til Erstatning for lidde Skade. Kong Edvard satte St. Peders Kirke i Westmünster igien i Stand, som efter hans Brev var meget bleven forfalden og forsømt i de Danskes Tid. — Den Franske Kong Henric I. døde den 4 Augusti, og havde sin Søn Philip til Eftermand, under Formynderskab af hans Moder Anna og Grev Balduin af Flandern, som førte det med megen Hæld, og blev strax Fred sluttet med den Normaniske Hertug Wilhelm. — Til dette Aar henføre nogle den Tildragelse, at Pave Nicolaus erklærede Robert Guiscard for Hertug af Apulien, Calabrien og Secilien. Ved denne Tid sammensvore Alvilard, en Søn af Grev Humphred, Gotfred, Gocelin og

flere

flere sig imod Robert, fordi han vilde beholde alting for sig alene, dog Sammenrottelsen blev opdaget, nogle fangne, men de andre reddede sig med Flugten. De twende Brødre Robert og Roger indtoge fra Grækerne Reggio, Sqvillaci og Cosenza, hvorved hele Calabrien faldt i Roberts Hænder. Siden erobrede Robert ogsaa Troja i Apulien. Saaledes aftog Grækernes Magt meget i Italien (49). Svend Estrithsön. Aar 1060.

Den Norske Kong Harald drog om Sommeren ud til Vigen med nogle lette Skibe, og et maadeligt Antal Folk, og derfra seilede han over til Jylland, hvor han krigede, men Almuen samlede sig der sammen, og giorde ham Modstand, hvorpaa han drog ind i Limfiorden, og rovede paa begge Sider af den, hvorvel de Danske samlede sig allevegne fra imod ham. Han kom da i stor Nød for fersk Vand, som han dog skal have fundet paa en liden ubeboet Øe i Fiorden, ved at lade grave paa et Stæd, hvor en Lyng-Orm skiød sig ned i Jorden. Skade at man nu ei kiender denne Orm, som maaskee dog har ei været en anden, end den almindelige Snog. Nu fik Harald Underretning om ved sine Aar 1061.

Spei-

(49) Ad. Br. l. 4. c. 1. 2. 44. Schol. 73. De situ Daniæ e. 90. 94. Schol. 90. Lang. Scr. T. 1. p. 250. 251. not. d. Chr. Sax. ad calc. Dict. E. Lye. Chr. Sax. Gibsoni p. 170. M. Westm. p. 218. F. Vig. p. 631. Chr. de Mailros p. 159. Chr. de Burgo p. 44. Mabil. Acta Sanct. Benedict. T. 9. p. 828. Sim. Dun. c. 190. Rad. de Diceto c. 478. Bromton c. 952. Th. Stubbs c. 1700. Knyghton c. 2336. W. Malm. de Pontif. p. 271. Rog. de Hov. p. 445. Ingulph p. 898. Alfordus T. 3. p. 557. Bouquet T. 11. p. 22. 30. 48. 85. 132. 138. 159. 197. 212. 229. 295. 357. Muratori T. 6. p. 337. 338. Flatøyar-Annalerne col. 878. henføre Hertug Bernhards Død til 1060, og kalde hans Søn Ordulf, Adalulf.

Svend Estrithsön. Aar 1061.

Speidere, at Kong Svend var kommen med en stor Hær til Limfiorden, men at det gik langsomt for ham med at komme did ind, da kun eet Skib kunde ad Gangen komme frem, venteligen for Grundes Skyld, thi Breden af Limfiorden er vel ikkun liden ved Indgangen, imod hvad den bliver siden, men dog saa bred, at mange Skibe gierne kunne gaae paa Siden af hinanden. Som nu Harald ei var stærk nok til at stride imod Svend, saa drog han videre ind i Fiorden til et Stæd kaldet Lusbreid (a), hvor den var bredest, og derfra roede han om Aftenen hen til den inderste Vig, hvor der ikkun er et smalt Eid, eller Nakke og Hals af Land, kaldet Harboe-Ore (b), imellem Fiorden og Vester-Havet. Der lossede han sine Skibe ud, drog dem om Natten over Eidet, laddede dem igien, og var hermed færdig førend Dag, hvorpaa han seilede Nord paa hiem, og drog til Tronhiem. Herom lagdes denne korte Sang: „Slap her Harald af Danskes „Hænder." Som han nu saae, at han havde været alt for dristig, og for ringe agted sin Fiende, saa sagde han, at han næste Gang skulde komme til Danmark med flere Folk, og større Skibe. Til en Erindring af dette snilde og dristige Anslag fik bemældte Eid Navn af Haralds Eid, hvilket det dog ikke mere bærer.

(a) Oven for Livøe i Limfiorden eller Lifland staaer Sønder- og Nørre-Breddelene paa Pontoppidans Chart over Aalborg Stigt, men enten de høre til Livøe eller Mors, eller og ere to smaae Øer for sig, kan ikke sees; Da Limfiorden virkeligen der er bredest, saa tænker jeg at de ere Snorro's Lusbreid. Efter nøiere indhentet Efterretning fra den værdige Landmaaler Brun, saa ligge disse tvende smaae Holme, Breddelene, Vesten for Livøe ved Morsøe.

(b) Det er nu et Sogn i Riber Stigt, Bøvling Amt og Skodborg Herred, som ved en smal Nakke foreener Ribe og Aalborg Stigter sammen.

rer. — Imedens Tosti Jarl var borte i Rom, blev hans Jarldomme Northumberland anfaldet og grueligen plyndret af den Skotske Kong Malcolm, som var hans svorne Broder, ja endog Helligheden af St. Cuthberts Fred paa Øen Lindisfarne ikke agtet. Udi et Diploma udgivet til Ystum Swy, Jule Dag, og uden Tvil i dette Aar, til Kirken i London, kaldes den Walisse Konge Gryffydh, Griffid, og siges at være Konge i Britannien, ja saa at sige i gandske Gallien, og ophøies den Tapperhed, han har viist imod Engellændere, Irrer, der boe mod Vesten (a), de stridbare Indfødde, venteligen Wales selv, imod de Danske Søeboere (b), saa og imod Beboerne af Orkenøerne. Af tvende Kong Edvards Diplomer til Harald Jarl sees, at Somersetshire har hørt til hans Jarldømme; og ligeledes af et af Dronning Eadgith, hvorudi hun kaldes med det Ærenavn Hlavedige, som Engellænderne nu udtale Lady, det er Frue, Domina, og som svarer til Laford, Lavord, Lord. — Den Franske Philip gav den Landsbye Cumbis tilbage til St. Vincentii og Germani Kirke i Paris, fordi dens Munke havde der 3 Gange fundet tilligemed St. Germani Legeme et sikkert Tilflugtsstæd udi fordum Dage i de Danskes Indfald. Hertug Wilhelm i Normandie var meget uenig med de Store i sit Land, og tvang trende af de Fornemste til at forlade det i lang Tid uden gyldig Bevis, da han lod sig henrive af sin Vrede. — Den tapre Normanniske Grev Roger gik ved Fastens Begyndelse over Sundet fra Reggio til Sicilien, ind-

Svend Estrithsön. Aar 1061.

(a) Hibernienses occidentales.

(b) Danos marinos, hvorved maaskee forstaaes dem paa Suderøerne, der mest vare Norske, ja maaskee endog Ostmanerne i Irland; Men vel muligt ogsaa tildels Danske Søerøvere, der komme fra Danmark selv.

Svend Estrithsön. indbudet af Berlinmena, en flygtig Sarracenisk Amiral (a), thi næsten hele Öen stod da under Sarracenerne fra Africa. Han

Aar 1061. fulgtes ikkun af 160 Heste, og dog slog han Indvaanerne af Messina, giorde meget Bytte ved Melazzo og Rameta, og kom lykkeligen tilbage til Calabrien. Siden kom han igien med 150 Heste, overfaldt og indtog Messina, hvor hans Broder Robert Guiscard derpaa lagde an med en anseelig Flode. Derefter holdte begge Brodrene et skarpt Slag med den Sarracenisk Fyrste Benamerus, venteligen Ben Ahmed, og skulle have dræbt 10000 af hans Hær, hvorpaa de erobrede Traina og Acerenza, og streifede lige til Girgenti (50).

Aar 1062. Om Vinteren lod Kong Harald udi Nidaros bygge et stort Skib af 35 Rum, af det Slags kaldet Busse, som var bredt og langt, og havde 3 Master. Ligesom Ormen den lange havde det forgyldt Drage-Hoved og Stiært, for og bag, var og forgyldt paa begge Sider af Stavnen. Dette Skib agtede han selv at anføre. Samme Vinter sendte han Bud til Kong Svend, at de om Vaaren skulde modes ved Got-Elven for at stride sammen, og den da blive Konge over begge Riger, som vandt Seier. Svend tog imod dette Tilbud, og derpaa lod Harald udbyde Leding over gandske Norge, og samledes en

For-

(a) Det er Emir, Fyrste.

(50) Snorro i Harald Haardraades Saga c. 60. Knytlinga-Saga c. 32. Flateyar-Annaler col. 878. Schönings Forb. p. 329-331. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 5. c. 4. p. 307. 308. Arnæ n. 318 4to. p. 389-392. Sim. Dun. c. 190. Chr. de Mailros p. 159. Chr. de Burgo p. 45. Rog. de Hov. p. 445. Whartoni Angl. Sacr. T. 2. p. 610. Hickes. Gramm. Anglo-Sax. p. 161. 160. 136. 163. Bouillant Hist. de St. Germain Piec. Justific. p. 29. Bouquet T. 11. p. 229. 230. Muratori T. 6. p. 342. 343.

Foraaret meget Folk til ham. En Loverdag lagde han ud af Elven Nid ved Tronhiems Bye, og lod da forst sætte Drage-Hovedet paa. Derefter seilede han langs Landet, og bod allevegne Leding ud af Skibe og Folk, men da han kom til Vigen fik han stærk Modvind, maatte legge ind i Havne, ved Udoer og i Fiorde, og tumledes om paa Lessoe Hav, saa kalder Skalden Thiodolf Kattegattet. Endeligen kom han til Got-Elven, og lagde ind ved Tumle, et Stæd jeg ikke kiender, hvorpaa alle de Danske, som vare der i Nærværelsen, toge Flugten. Imidlertid fik Harald at vide, at Svend laae med sin Hær Sonder for Fyen og Sieland. Som nu Harald fornam, at Svend agtede ikke at mode, saa lod han Bonde-Hæren fare hiem, da det vilde falde den alt for besværligt, og Landet til alt for stor Byrde, at ligge længre ude, og beholdt alene 150 vel bevæbnede Skibe hos sig, med hvilke han seilede langs de Hallandske Kuster, og plyndrede der, leggende tilsidst ind i Loso-Fiord, det er Lage-Fiord ved Laholm, hvor Kong Svend ankom uformodentligen med den hele Danske Flode, bestaaende af 300 Skibe, og indelukte ham i Fiorden, uden han vidste noget deraf, og havde Svend med Villie tovet saa længe, for at see sig en beqvæm Leilighed til at stride med Harald. Denne lod strax blæse Floden sammen, men mange raadde da til at flye, saasom den Danske Magt var dem saa meget overlegen; Dog hertil svarede Harald, at for skulde den ene falde tvert over den anden, hvilket Skalden Sten-Herdise Son saaledes besiunger: „Hoi-Hierte-Bærer „sagde, det han mente alene at qvæmme, thi Kongen tænkte at „Haab om Fred og Venskab var nu forsvunden; Fager Fyrste „sagde: Heller skulde Hver af os, end ved Flugten vige, falde „den ene tvert over den anden; Mændene nu toge Vaaben „frem."

Svend Estrithsön. Aar 1062.

Svend Estrithsön. Aar 1062.

„frem." Harald forestillede og, at om de Danske havde flere Skibe, saa havde de Norske større og bedre; Disse vare og søe- og seiervante, nu tilbødes dem beste Leilighed at indlegge Ære, og at faae Herredømmet over de Danske. Derpaa fortaalte han at han forrige Nat havde drømt, at Kong Svend og han trukkes om et Toug, og at Svend rykte det fra ham, hvilket Hakon Iversen udlagde saaledes, at det betydde de Baand, som hindrede hans Seier. Derpaa drog Harald sit Sværd, og hug trende Gange med det i Luften, svarende paa Hakons Spørgsmaal, hvi han det giorde? At saadant kaldtes udenlands Sigurleke ɔ: Seiers Leg, og man troede derved at tilegne sig Seieren, og at henvende Kongens Vrede paa Fienden. Nu lagde han Floden i Slagtordning ved Udløbet af Nissaae, som nu flyder forbi Halmstad, hvilket viser, at den Norske Flode har enten trukket sig tilbage, eller og været paa Hiemveien; Sit eget Skib lagde han i Midten fremmest for alle andre, og var det behængt med Skiolde saa tæt om, at det ene rørte det andet, og stode hans fornemste Helte og Venner paa det i en spids Orden ved Røret. Hans Svoger Ulf Staller laae med sit Skib nærmest ved ham, og lod det legge langt frem. Paa høire Fløi laae Hakon Iversön med 10 Søerøver-Skibe, thi han var just kommen tilbage fra sine Fribytter-Tog, og passede paa denne Leilighed for igien at vinde sin Konges og sine Landsmænds Gunst, hvilken han og erholdt ved de Tienester, han giorde i dette Slag, saa og ved Mellemhandling af sin Ven Guttorm, der var Haralds Søstersøn, og som havde opmuntret ham til dette Foretagende. Yderst paa venstre Fløi laae de Tronhiemske Høvdinger, hvilke og vare vel udrustede med Skibe og Folk. Kong Svend lagde og sin Flode i Orden, og sit eget

Skib lige imod Haralds, og laae Find Arnesön tæt ved Siden af ham tilligemed de beste og mandigste Stridsmænd. I den Danske Flode vare 5 Jarler foruden Find. Svend opmuntrede og sine Folk til at stride, dels ved at foregaae dem med et tappert Exempel, dels og ved at forestille dem, at Harald laae paa et ubeqvæmt Stæd, indsluttet i en Vig, og indeklemt imellem Landet og den Danske Flode, han kunde derfor ikke undgaae, om de mandeligen strede, at denne Dag vilde ende de Danskes Vanhæld, og begynde de Norskes, og at Seieren stod nu gandske i deres egen Haand, da alle Omstændigheder vare dem gunstige. Tvende Danske Skibe lagde derpaa an imod hvert Norsk Skib, og Kong Svend selv, sampt Fin Arnesen, lagde til Kong Haralds Skib, hver paa sit Bord. De Danske fæstede deres Skibe sammen midt i Floden, men som den var saa stor, saa laae mange løse, hvis Anførere lagde frem med dem, eftersom de havde Mod og Mandighed til. Slaget gik for sig St. Laurentii Dag den 10 Augusti, begyndte sent hen paa Aftenen, og varede hele Natten over. Da Harald var færdig med sin Flode, lod han blæse til Strid, og sine Folk roe hart frem, hvorpaa begge Kongerne opmuntrede deres Mænd til tapperligen at stride, at hugge og skyde. Sværde, Spyde, Pile og Stene bleve da brugde. Kong Harald selv skiød længe med sin Bue. Af de Norske viste Hakon Iversen sig mandeligst, thi han lod ei sine Skibe fæste sammen, men roede hen til de fiendtlige Skibe, som vare løse, og afslog Folket paa alle dem, han bandt an med. Herover droge de Danske bort, hvor han foer frem, og vare nu nær ved at flye. Da han og havde skiønne Skibe, og hærdede Krigsmænd, der havde lagt ude med ham, baade Vinter og Sommer, saa var det intet Under, at han

Svend Estrithsön. Aar 1062.

Svend Estrithsön. Aar 1062.

giorde sig Fremgang. Men midt i den blev ham ved en Skude tilkiendegivet, at den anden Kong Haralds Floi var nær ved at flye, da den havde misted mange Folk, hvorover han ufortøvet roede did, og giorde saa haardt et Anfald paa de Danske, at de maatte vige tilbage. Saaledes blev han ved hele Natten, at drage rundt om Floden, og lagde til hvor det meest giordes fornøden, men hvor han kom kunde ingen staae ham imod. Da Natten var næsten forløben, begyndte største Parten af den Danske Flode at flye, og hugge Skaaningerne sig da løse, og droge op ad Aaen den Vei, de vare komne fra, forlode der Skibene, sprunge i Land, og reddede sig det beste, de kunde, thi da var Harald kommet op paa Svends Skib, og hug alle dem ned for Fode, der ei sprunge over Borde. Herom haves følgende Vers af Arnor Jarleskald: „Den rapre Svend ei uden Aarsag „sit Skib forlod; jeg tænker saa den haarde Malm ved Hielmen „torde. Den giæve Jute-Bens Fartøi uden Folk øde flød, „førend Kongen fra de Slagne flydde." Nu blev Svends Baner nedhugget, hvorpaa hans Mænd deels flydde, og undginge ved at svømme, deels bleve slagne, heldst paa de sammenbundne Skibe, hvorfra mange sprunge over Borde, men nogle undkomme paa de løse Skibe, og roede bort. Foruden Svends eget Skib bleve 70 andre tagne af dem, som laae midt i Slagtordenen. Paa de Norskes Side satte den fornemme Mand Skialg, en Søn af Erling fra Sole, Livet til, thi som Striden skede nær Landet, saa var han med sit Skib kommet det for nær, og blev derfor siddende fast, da Vandet faldt; Som nu han og Besætning søgte Landet, bleve de der dræbte af Svends Folk, som laae der paa Vagt, hvilket viser, at de Danske havde og besat Stranden, saa at de Norskes Nederlag havde maat blive fuldkommen,

kommen, om de havde tabt Slaget. Harald satte efter de Flygtige, men det gik langsomt, saasom han havde ont med at komme frem, ved det Skibene laae saa tæt sammen. Find Arnesön vilde ei tage Flugten, og blev derfor Fange. Af Alder vare hans Dine dumme, saa han lidet kunde see. Iblant de Fangne var og den beromelige Skialm Hvide, som da efter Saxo's Beretning forestod gandske Sieland, det er, var Jarl over den. Han stammede i tredie Led fra den navnkundige Palna Toke, og havde Tocko Trylle til Fader, som skal have været den første Christne Mand i denne Slægt. Selv var Skialm Farfader til den store Erkebisp Absalon. Da Skialm var Jarl i dette Aar, og levede endda over 40 Aar siden, saa har han venteligen ei været gammel, da han blev Jarl, men hans store Slægt bidraget meget til saadan Værdigheds Erholdelse. Skialm kom i Fiendens Hænder ved det han var falden i Afmagt, formedelst at Blodet havde forløbet ham. Men endskiønt de Norske, som Saxo vil, ei pleiede at spare deres Fanger, saa bare de dog saadan Ærbødighed for denne Mand, at de satte selv Vogtere til at bevare ham fra alt Ont. Men da han saae sin Leilighed undflyede han fra dem i den mørkeste Nat ved Gieddesøe (a) (Lacus Caprinus). Aslac, en af hans Baadsmænd og Roeskarle (Remex), var den, som paa de Danskes Side figtede tapperst, i det

Svend Estrithsön. Aar 1062.

(a) Holger Parsberg vil i sine skrevne Anmærkninger til Vedels fordanskede Saxo, at dette er Giedsøe Sønder paa Falster, som begriber 4 Kirkesogne i sig, hvoriblant Gieddesbye; dog saa langt synes de Norske ei den Gang at være komne. Desuden ligger Gieders, som Hvitfeld kalder den, eller Giettersøen, som Richardson paa Svensk kalder den, tæt uden for Varberg, og bedækker dens Havn mod Nordvest. See den sidstes Hallandia p. 72. Og denne Gieddersø er det.

Svend Estrithsön. Aar 1062.

det han ei alene forsvarede sit eget Skib, og bortkastede alle sine Forsvars-Vaaben, undtagen Skioldet, men sprang endog ind paa et stærkt bemandet fiendtligt Skib, og der, som han var en stærk Mand, slog om sig med et stort Stykke Ege-Træe, som han nyligen havde hugget til et Skibs-Roer, og med det knusede han alt hvad han forekom, saa at mange bleve dræbte, og de andre maatte springe over Borde. Saaledes giorde han eene sig Mester af et Skib, til alles, saavel Fiendens som sine egnes store Forundring. Dette har Erkebisp Absalon fortaalt til Saxo. Imedens Harald forfulgte de Flygtige saae Hakon Iversön tilbage, saasom han ei kunde komme frem for de andre Skibe. Da skede det, at en stor hoi Mand, med en stor vid Hat paa, kom roende i en Baad til Hakons Skib, og lagde til under Løftingen, spørgende hvor Hakon var, men han var da i Fremrummet, og stillede en Mands Blod. Hakon kom, spurgde hvad han hed, og fik til Svar: Vandraadt, hvilket betyder en, som er i Vaade, og veed ikke at hielpe sig (a), og bad derhos, at han vilde tale med ham. Da bukkede Hakon sig over, og den anden sagde: Jeg tigger mit Liv af dig, om du vil unde mig det. Da kiendte Hakon Kong Svend, og strax randt ham i Sinde det han havde været hans Mand, det han endnu ikke var Harald forbunden, og det at Svend havde ladet ham sikker gaae, da han var i hans Vold, og havde dræbt hans nær Frænde. Danmarks Skiæbne stod nu i Hakons Haand, dog vandt dens og Svends Lykke, og en mægtig, ulykkelig og god

(a) Imidlertid forekommer Wandraht som et virkelig Mands-Navn i Lib. Dat. p. 159. hos Bartholin, venteligen Lundensi, og Wandradus Noricus p. 248, og Wandradus, en Præst i Lübec, hos Lerbek i Leibn. Scr. Br. T. 2. p. 166.

gad Herreds-Bon. Hakon reiste sig derfore, udnævnte tvende af sine kiæreste Mænd, og bød dem føre Vandradr i Baaden til Lands, og følge ham til Bonden Carl, hans Ven, med Begiæring at skye Vandradr den Hest, Hakon forgangen Dag havde skiænket ham, tilligemed sin egen Sadel, og sin Søn at ledsage ham. De stege i Baaden, og roede, men Vandradr styrede. Dette skede først i Dagningen, da Skibene, saavel store som smaae, vare mest paa Færde, somme droge til Lands, og somme ud paa Havet. Vandradr styrede mellem Skibene, hvor ham syntes mest Rum var, og naar de komme til Nordmænds Skibe, saa nævnte Hakons Mænd sig, og saa lode de dem fare. Vandradr styrede frem mod Strandbredden, og gik ikke i Land, førend han var de fleste Skibe forbi. Siden komme de til Carls Bopæl, som var liden, hvilket og var det tienligste for dem, da Nordmændene randsagede alle de store Gaarde; Da de komme der, grydede det af Dagen, og ginge de ind i Stuen, hvor Carl nyligen var opstaaet. Til ham fortaalte Hakons Mænd deres Ærinde. Carl lod dem give Mad førend de droge bort, sætte Bord for dem, og gav dem Vand at toe sig med. Da kom Carls Hustrue ind, og sagde: Sonderligt er det, at vi have ingen Roe eller Søvn faaet den hele Nat for Skrig og Bulder. Hendes Mand svarede: Veedst du ikke, at Kongerne have stridet i Nat? Paa hendes Spørsmaal, hvo fik Overhaand? svarede Carl: Nordmændene finge Seieren. Da haver vel vor Konge end flyet igien, brød hun ind. Det veed ingen, blev Husbondens Svar, om han faldt eller flydde. Arme ere vi, svarede hun da, for Konge vi have, han er baade halt og ræd. Nu svarede Vandradr: Ei er Kongen ræd, hvorvel han ikke er seiersalig. Efter dette vaskede

Svend Estrithsön. Aar 1062.

vend Estrizhsön. Aar 1062.

Vandradr sine Hænder, og tørkede sig midt paa Haandklædet, hvorover Carls Hustrue rykkede det til sig, sigende: Lidet Got har du lært; Det er tølperst at væde alt Klædet tillige. Hertil svarede Vandradr: Jeg haaber end at komme saa vidt, at jeg kan tørke mig midt paa Haandklædet. Ved Bordet blev Vandradr sat i Midten. Efter foie Tid stode de op, og Vandradr red bort med Bondens Søn til Skoven, men Hakons Mænd roede tilbage. Harald forfulgte ikke de Flygtige langt, men vendte snart tilbage for at røve Skibene, og eftersee de Slagne. Paa Svends Skib fandtes mange Døde, men ikke hans eget Lig, hvorvel alle Norske mente, at han var slagen. Derefter lod Harald sines Lig begrave, og forbinde Saarene paa dem, der behøvede det. Han lod og de slagne Danske føre til Land, og sende Bud til Bønderne, at de skulde begrave dem. Iblant Byttet fandtes i Bagstavnen af Svends Skib et Skrin, hvori vare St. Vincentii Levninger, som blev ført til Norge. Efter Begravelsen skiftede Harald Bytte, og tøvede der endda nogen Stund. Men da spurgde han, at Kong Svend var kommen til Sieland, og havde faaet til sig alle dem, der vare undkomne af Striden, saa og mange fra Sieland, Skaane og nogle andre Øer. Efter Slaget var overstaaet lod Kong Harald lede den gamle Find Arnesön for sig, og som Kongen var over den erholdte Seier i meget god Lune, saa sagde han til ham: Her findes vi nu Find, men sidste Gang saaes vi i Norge; ilde have dine Danske Hofsinder staaet med dig, og have de Norske nu Ont at giøre med at slæbe dig med sig blind og gammel, for derved at skaane dit Liv. Jarlen svarede: Meget Ont vorder Nordmænd nu at giøre, og det værst, som du byder dennem. Kongen spurgde: Vilt du have Liv og Fred, endskiønt du er det uværdig? Jarlen;

Ikke

Ikke af dig du Hund.. Kongen: Vilt du at Magnus din Frænde skal give dig Fred? Denne Haralds Søn var da med, og anførte et Skib. - Jarlen: Hvad kan en Hvalp raade for Fred? Nu loe Kongen, og syntes det at være hans Lyst at opirre ham, thi sagde han: Vilt du tage imod Fred af Thora din Frænke? Jarlen: Er hun her? Kongen: Her er hun; Jarlen: Under er det ei, at du haver bidet saa vel fra dig, siden Mæren fulgde dig. Og dette Svar blev siden til et Mundhæld. Ikke desmindre gav Harald ham ædelmodigen Liv og Fred, og beholdt ham nogen Tid hos sig, men Find var meget tungsindig, sampt ond og haard i sin Tale, og ophøiede jævnligen Svend. Herover sagde Kongen engang til ham: Jeg seer nu vel Find, at du ei lyster ved at være hos mig eller dine Frænder, thi giver jeg dig Forlov at drage til din Kong Svend, din Svoger. Hertil svarede Find: Det Tilbud tager jeg imod, og det med des større Taknemmelighed, jo snarere jeg slipper herfra, hvorpaa Harald lod ham sætte i Land, og toge Hallandsfarerne med Glæde imod ham. Efter dette drog Harald hiem til Osloe og gav sine Folk Forlov at drage hver til sit. Saaledes vunde de Norske ved denne store Seier intet uden Ære, og Svend vedblev at styre sit Rige, som forhen, da alt Folket var paa hans Side, og elskede ham. De fleste Krige mellem de trende Naboe-Riger, Danmark, Norge og Sverrig, have gemenligen ikkun været til Fordærvelse paa alle Sider, og ere desuden unaturlige, da de ere af eet Blod, og een Rod, have fælles Sprog, og have ogsaa fælles forandret Troe og Lære, først været Odins Anhængere, siden Christi Tilbedere, baade efter den fordærvede og rensede Maade. Haralds Søn Magnus, som ei kan have været over 13 til 14 Aar gammel, var tilligemed sin Hovmester, at jeg saa

Svend Estrithsön. Aar 1062.

skal

Svend Estrithsön. Aar 1062.

skal kalde ham, Thorolf Mostrarskieg, gaaet i Land udi Halland strax efter Slaget med Besætningen af tvende Skibe for at giøre Bytte, men der bleve de angrebne af de Danske, mistede baade Folk og Skibe, og maatte Thorolf redde Magnus, ved at bære ham bort paa sin Ryg. De komme derfor ei til Kongen igien forend efter hans Tilbagekomst til Osloe, hvor de finge en Irettesættelse for deres Forvovenhed, hvorved de kunde have fordærvet den herligste Seier, og fordi de indbildte sig, at de Danske skulde glemme Modværge, og overgive sig til dem, alene naar de viste sig. Svend sendte om Vinteren Bud til Halland, og lod hente Carl til sig, spørgende om han kiendte ham? Denne svarede, at han ikke alene nu kiendte ham, men endog havde strax kiendt ham, og at han takkede Gud for, at den liden Hielp, han havde beviist ham, var kommen tilpas. Kongen svarede: Al den Stund jeg lever bliver jeg dig derfor Tak pligtig. Han gav ham derpaa Lov, at udvælge sig selv en Gaard i Sieland, hvilken han vilde, og lovede at giøre ham til en stor Mand, om han viste sig dertil værdig. Men da Carl udbad sig, at maatte tage sin Hustrue med, afslog Kongen ham denne Begiæring, og lovede ham derimod en bedre og forstandigere Kone, da den, han nu havde, kunde beholde deres Kotte, og deraf vel nære sig. Derpaa gav Kongen ham en stor og anseelig Gaard, sampt skaffede ham et fornemt Giftermaal, og blev han til en stor Mand. Dette blev roost, og rygtedes vidt, kom og saa til Norge. At den berømte Svenske Bonde-Slægt skulde, som Stiernman vil, stamme fra denne Carl, er kun en Giætning. Det kommer mig for, at Kongen har givet ham en af sine Friller, med hvilken han havde avlet Nicolaus, thi vidst er det, at Nicolaus havde en Halvbroder af det Navn Carl. Ligesom Svend

viste

viste sig taknemmelig imod Carl, saa giorde Harald det og imod Hakon Iversön, hvilken nu fik efter Kongens forrige Løfte Ragnhild, Kong Magni Dotter, til Ægte, og stod Brølluppet i Osloe, strax efter Jul, og blev han desuden giort til Jarl, saasom Orm Jarl var da død, hvorpaa han svor Kongen Troskabs-Eed. Saasom Hakon var af de gamle mægtige Lade-Jarlers Slægt, og selv en tapper og forsøgt Mand, saa ophøiede Harald ham dog unødigen saa meget, men han kunde ikke handle anderledes, deels for sit forrige Løfte, deels for Hakons store Tienester, og deels for fælles Venners Mellemhandling. Saasom den Slesvigske Bisp Rudolph II. var død omtrent i forrige Aar, saa lod Svend indvie udi Engelland Sivard, en Dansk Mand, til Bisp i hans Stæd, baade fordi Stridighederne endnu vedvarede imellem ham og Erkebisp Adelbert, saa og fordi Sivard kunde, som en Dansk, bedre undervise Folket, end de Adelbert sendte, der ei forstode det Danske Sprog. En Sag, hvorudi Kongen havde aabenbare Ret, og som tilligemed viser, at Indvaanerne i Sønder Jylland, eller det nu værende Slesvigske, da talede Dansk. Disse Tvistigheder mellem Kong Svend og Erkebisp Adelbert foraarsagede, at den første atter anholdt hos den nye Pave Alexander II., om Tilladelse at maatte oprette et Erkesæde i sit Rige, som man seer af Pave Gregorii VII. twende Breve til Kongen, men som Kongen Aaret efter forligede sig med Erkebispen, saa blev dette Anslag sat til Side. Ved samme Leilighed var det nok, at Paven (a) tilskrev Kongen et Brev, hvoraf

Svend Estrithsön. Aar 1062.

(a) Udi Roccaberti Bibl. Maxim. Pont. T. 10. p. 99. og Dumont. T. 1. Corps Diplom. p. 84. udgives dette Brev uden Tvil urigtigen for at være skreven af Pave Alexander III. til Kong Svend Grathe,

Svend Estrithsön. Aar 1062.

hvoraf ikkun følgende Stump er endnu tilovers: „Alexander „Bisp, alle Tieneres Tiener, sender sin Hilsen og Apostoliske „Velsignelse til sin kiære Søn Svend, de Danskes Konge. Der„fore paaminde vi Din Velviished, at du stræber at tilsende os „og vore Efterkommere den Afgift (Censum) af dit Rige, som „dine Formænd pleiede at erlægge til den hellige Apostoliske Kir„ke; Dog saaledes, at den ei legges paa Altaret som et Offer, „men overgives til os Selv, som vi forhen have sagt, baade til „os og til vore Eftermænd, paa det den kan blive des urykkeli„gere." (a) Ved denne sidste Paastand havde Paven uden Tvil den Hensigt, at denne Afgift skulde ansees som offentlig Skat, hvilken det Danske Rige overgav høitideligen til den Romerske Stoel, da det derimod ikkun maatte ansees for en frivillig Gave, naar det lagdes paa Altaret, som venteligen forhen haver været brugelig. Om Kong Svend bevilgede denne stolte Fordring vides ikke. Denne saa kaldte Afgift eller Skat var ellers intet andet, som Bartholin vil, end en frivillig Gave, som de Danske og andre Konger sendte til Rom, for at uddeles som en Almisse iblandt de Fattige, og kaldtes St. Peders Penge. Med den Norske Kong Harald havde Erkebisp Adelbert ved samme Tid store Stridigheder, da samme Konge satte selv sine Bisper, og vilde ikke lade dem vie af den Bremiske Erkebisp, hvorover Geistligheden i Bremen og Hamborg raabte ham ud for en Tyran og en Uchristen; singe og Leilighed til at stadfæste dette Rygte ved den Krig han førte imod de Danske, som for det meste

Grathe, da dog Kongen døde 1157, og Alexander først blev Pave 1159.

(a) Ut certius approbetur.

meste vare da Christne, og hvilken blev efter de Tiders Maade ført paa en grum Maade, saa at Kirker bleve nedrevne, og mange Fanger, som det synes, paa adskillig Maade dræbte, hvorvel det lader, at Adam vil have dette forstaaet om Norge selv, hvor dog Harald vidst ikke nedrev nogen Kirke, eller dræbte nogen, fordi den var Christen, men fordi den enten var strafskyldig, eller for mægtig. De Danske stemmede derfor og i med at afmale ham som en Tyran, og mange af hans misfornøiede Undersaatter, heldst iblant de Store, talte og ilde om ham. Det kan ei heller feile, at jo hans idelige Krigstoge maatte være den Norske Almue til Byrde. Disse idelige Krige foraarsagede, at han stedse behøvede Penge, og som han aldeles ikke var overtroisk, saa undsaae han sig ikke ved at borttage de Gaver, som Andægtige skiænkede til hans Broders Grav i Tronhiem, og at uddele dem iblant sit Krigsfolk. Da han nu og sendte sine Bisper til Frankrige for der at vies, ja stundom til Rom for at vies af Paven selv, saa og imodtog adskillige Bisper, der komme fra Engelland, af hvilke Adelbert lod en Asgoth, der kom fra Rom, tage til Fange, men gav ham dog løs igien, ja begavede ham med Foræringer, efterat han havde aflagt Troskabs-Eed til ham, saa er det intet Under, at Erkebispen ansaae derfor den Norske Konge for en Uchristen, som giorde Indgreb i hans Myndighed, hvorvel Harald for Resten befordrede Christendommen af al Magt, lod bygge Kirker, og tog, som forhen er anført, meget vel imod den Svenske Bisp Adalvard. Men Sagen var, at Harald, som en stormodig og tapper Herre, vilde for Følgernes Skyld ei erkiende en fremmed Erkebisps Myndighed i sit Rige, allerheldst Adelbert beskikkede jævnligen Tydske til Bisper i Norden, der ei forstode

Svend Estrichsön. Aar 1062.

Landets

Svend Estrithsön. Aar 1062.

Landets Sprog og Skikke. Hertil kom, at Norge var vant til at faae sine Lærere fra Engelland, og at hverken Paven eller Bremer Erkebisp havde bidraget noget sönderligt til Norges Omvendelse, men de indfödde Norske Konger selv. Imidlertid fortørnedes Erkebispen herover, og sendte sine Gesandter med Brev til Harald, hvorudi han straffede ham, fordi han borttog de Offere, der gaves til St. Olufs Grav, og skienkte dem til verdslige Personer, saa og fordi han lod indvie Bisper i Frankrige og Engelland, og saaledes forbigik Erkebispen, hvilken det dog efter Pavens Bydende tilkom med Rette at indsætte dem. Men Harald opvaktes herover til en billig Vrede, saa han befoel Gesandterne at pakke sig af sit Land, sigende, at han ei vidste, hvo der var Erkebisp, eller mægtig i Norge uden Harald alene. Imidlertid viser dette Svar dog Kongens despotiske Aand. Herover vendte Erkebispen sig til Pave Alexander II, og formaaede ham at skrive følgende Brev til Kongen: „Alexander Biskop, alle Guds Tieneres Tiener, sender Harald, de „Normanners Konge, sin Hilsen og apostoliske Velsignelse. „Eftersom I endnu ere vankundige i Troen, og tildels vaklende i „Kirkens Skikke og Disciplin, saa bør vi, da Forvaltningen „over den gandske Kirke er os betroet, jævnligen paaminde Eder „med gudelige Formaninger. Men saasom vi formedelst den „lange Veis Vanskelighed ei kunne selv personligen giøre det, „saa maae I vide, at vi have stadeligen overdraget til den „Hamborgske Erkebisp Adelbert, vor Vicarius, alt saadant at „forrette. Hvorover da bemældte ærværdige Erkebisp, vor Legat, har klaget for Os, i sine Breve, at Bisperne i Eders „Land enten ikke ere viede, eller ulovligen viede, i Engelland og „Frankerige, for Penge, imod de Romerske Privilegier, som

„ere

„ere givne ham og hans Kirke; Saa, i Kraft af Apostlernes Petri „og Pauli Myndighed, formane Vi Eder, at ligesom I bør be„vise det apostoliske Sæde underdanig Ærbødighed, saa bør I „og Eders Bisper ogsaa vise den imod bemældte ærværdige Er„kebisp, vor Vicarius, der fører Embedet i vort Stæd." Saavidt gaaer Brevet, der ei haves fuldstændigt, hos Adam af Bremen, men for det første virkede det ikke meget. Mærkeligt er det, at Paven skriver I og Eder til Kongen, tvertimod den da brugelige Cancellie-Stil, som altid var Du; Maaskee han har ved denne lille Høitid søgt at formilde Haralds Sind. Ved denne Leilighed er det vel og skeet, at Paven overgav til Adelberts Eftermænd al sin Magt over gandske Norden, saa at han maatte oprette Bispedømmer der, hvor ham beleiligst syntes, endog imod Kongernes Villie, og selv beskikke til Bisper af sit Capel, hvem han dertil vilde udvælge. Saaledes brød Hierarkiet med Magt ind paa vort Norden; Fremmede søgte der at tilvælde sig Magten, og nødde derved Kongerne til at stræbe efter at faae deres egen Erkebisp. Iblant dem, Harald lod indvie til Bisper ved Paven, var og en Bernard, hvilken Adelbert lod og drage fra sig med Gaver, efterat han, ligesaavel som Asgoth, havde stillet ham tilfreds, venteligen ved at aflegge Troskabs-Eed. Det er mærkeligt, at Adelbert vilde ei engang taale, at Paven selv viede nogen til Bisp i Norden, saa stivt holdt han over den ham engang af Paven forundte Myndighed. Imidlertid vilde han dog have Anseende af at være den Pavelige Stoel meget hengiven, hvorfor han venskabeligen imodtog de Pavelige Legater, og roste sig af at have ikkun tvende Herrer, Paven og Keiseren, under hvis Herskab alle geistlige og verdslige Magter burde bøie sig. Saaledes gav han den Sætning Bi-

Svend Estrithsön. Aar 1062.

 fald,

Svend Estrithsön. Aar 1062.

fald, som de Romerske Paver havde fra det 8 Sæculo af søgt uformærkt at indføre, nemlig at Keiseren var over alle Konger, og Paven igien over Keiseren. Imod den sidste viste Adelbert sig og altid troe, men imod den første noget foranderlig efter Omstændighederne, heldst da han søgte at blive selv Patriarch i Norden (51).

Den Tydske Kong Henric skiænkede ved sit Brev, udstædet den 27 Junii til Alstedt, Erkebisp Adelbert og Hamborger Kirke det Gods Lismone udi den Gow Wimodi i Grevskabet Stade, hvorover en Marggreve Udo da var Greve, og hvortil Landet Hadeln da hørte. Deri kalder han Adelbert sin Patronus, hvilket nok skal sige Formynder, thi paa denne Tid var Adelbert det virkelig tilligemed Anno, Erkebisp i Cöln, hvilken paa en snedig Maade bragte den unge Kong Henric i sin Magt, og udelukte Enke-Keiserinden Agnes rent fra Formynderskabet, og det med mange Fyrsters

(51) Snorro i Harald Haardraades Saga c. 61-69. 52. Schön. Forb. p. 331-340. 386. 394-397. Knytlinga-Saga c. 22. Richardsons Hallandia 2 Del. c. 18. p. 211. c. 5. p. 114. Lang. T. 4. Tab. 2. ad p. 545. Saxo l. 11. p. 206. 207. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 5. c. 54. p. 308-314. c. 19. p. 362. 363. Peder Clausöns Danske Snorro p. 358. De Islandske Annaler n. 413. 424. 427. 410 og 412. henføre alle Nissaae Slag til 1062, alene n. 417. haver 1060, men den er først skrevet i det 16 Sæculo. Pont. Annal. T. 1. p. 142. Cypræi Annal. Episc. p. 100. Hamsforti Chronol. in Langeb. Scr. T. 1. p. 270. Coleti Concilia T. 11. p. 73. 336. 355. Baronii Annales ann. 1062. n. 109. 110. T. 11. c. 346. Bartholini coll. ad Hist. Sæc. 11. Mss. Ad. Brem. l. 3. c. 18-20. Schol. 55. l. 4. c. 46. De situ Daniæ c. 99. Stiernmans Matricul T. 1. p. 34. Lang. T. 3. p. 44. Fabricii Denarius St. Petri Altdorfi 4to. 1679. p. 26. Arnæ n. 318. 4to. p. 383. 384. 409-435. Fagurskinna eller n. 302.

sters Bifald, saasom de vare fortrydelige over den store Naade, Bisp Henric af Augsborg stod i hos hende, og derfore beskyldte dem for ulovlig Omgang. Ovenmældte Anno var ligesaa stolt og herskesyg som Adelbert, men ikke saa medlidende eller saa troe mod Kongen. Deres Venskab var derfor ikkun forstilt, og det varede ei længe, forend de søgte hemmeligen at skade hinanden. Under saadan Regiering var det intet Under, heldst Kongen var et Barn, at Fyrsterne søgte at giøre sig uafhængige. Den 23 October lod Adelbert til Regensborg sig og Hamborger Kirke forlehne med hvad den afdøde Grev Bernhard havde besiddet i Emisgow, udi Frisland, i Westphalen, og i Engern, og forbandt sig til aarligen derfor at give Keiseren 1000 Mark Sølv, hvorimod Hamborger Kirke skulde besidde alt dette med alle Herligheder, endog den saa kaldte Bannus regalis, og Skoven, undtagen hvad Jagt-Rettigheder deri kunde forhen være tilstaaet andre Kirker og Fyrster. Paa samme Maade blev ham og Hamborger Kirke ogsaa skiænket imod en anden aarlig Afgift af 1000 Mark Sølv Marggrev Udo's Grevskab i Engern. Saaledes søgte de mægtige Prælater at rive de verdlige Herrers Lande til sig, og at betiene sig af Regieringens Svaghed. Albert af Stade og flere henføre til dette Aar den Saxiske Hertug Bernhards Død, som dog snarere maae være skeet 1060, hvilket ogsaa synes at bevises derved, at Kong Henrik ved sit Diploma i dette Aar skiænker til Hertug Otto (Ordulph) Castellet Pazesburg, beliggende i Polabernes Gow, og i hans Mark, Marchia, dog saaledes, at Saxernes Grændse skal blive ukrænket, saaledes som den har været fra Othonis I. Tid. Dette giør han efter Begiæring af Anno i Cøln og Adalbert i Ammagburg. — Udi Engelland haves et Diploma, underskrevet af de Duces, Leofric, Harald, Ælfgar,

Svend Estrithsön.
Aar 1062.

 Tosting,

Svend Estrithsön. Aar 1062.

Tosting, Leofwine og Erkebisp Aldred, dog det kan ikke være rigtigt, thi Leofric døde alerede 1057. Det samme maae og siges om et andet, underskrevet af Dux Leofric og Bisp Wulstan af Worcester. Harald Jarl stiftede Kirken og Klosteret af Waltham til det hellige Kaarses Ære, og besatte det med en Diaconus og Canniker, sampt giorde dette for Kong Edvards, Dronning Ædithæ, hans Faders og Moders, sin egen og alle sine Frænders, saavel Levende som Dødes Skyld. Han begavede dem med mange hellige Mænds og Jomfruers Levninger, med meget Gods, Evangelie-Bøgger, Klæder og Smykker. For alt dette gav Kong Edvard bemældte Klostergods frit for al Afgift, Paalæg, Tyngde, Besværing og fremmed Jurisdiction. Iblant Underskrifterne ere mærkelige de Comites: Harald, Ælfgarus (a), Tostin, Lefwin, Gyrth, Radbert, Kongens Frænde Hesbernus, Kongens Frænde, hvorved uden Tvil Osbern, Osbiörn eller Asbiörn, en Broder af den Danske Kong Svend Estrithsön, forstaaes, hvilket viser, at han haver opholdt sig i Engelland; Den Princeps, hvilket jeg tager an for Thanus eller Minister, Esbernus, saa og den Princeps Siwardus, uden Tvil den, som førte det Tilnavn Barn, og hvilke begge have formodentligen været Danske. Ved et andet Diploma, udstædet til Winchester St. Sylvesters Dag den 31 December, underkastede Kong Edvard Erkebispen af York Kirken af Worcester, saa at Erkebispen maatte der holde sin Vicarius. Mærkeligt er det, at Haraldus skriver sig der Dei gratia Dux, thi

det

(a) Dette maae være en anden end den Alfgar, som efter Ingulph døde Aar 1059, og uden Tvil den Godvins Søn, som Ordericus Viralis nævner, og ikke forekommer hos nogen Engelsk Skribent, hvorvel ofte i Engelske Diploma.

der synes at vise, at han vilde ansees for uafhængig, og for ei at staae under Kongen; De Duces, Tosti, Gyrth, Leofwin have og underskrevet. Det er givet i Kong Edvards 21 Regierings-Aar, altsaa er han kommen til Regieringen 1042, og Harde-Knud død samme Aar. Harald Jarl og Tostig Jarl, som han der kaldes, have og underskrevet et Angel-Saxisk Diploma angaaende en Forening mellem Erkebisp Stigand og Abbed Ælfvig af Bath. Der haves og et Stykke af et Angel-Saxisk Diploma, hvorudi Kong Edvard skriver til Jarl Harald, Abbed Ægelnod, Scyregreve Godvine, og alle sine Thegener i Lumersæe, at han vil, at Bisp Gyso skal besidde det Land Chyv upaaanket, ligesom hans Formænd. Erkebisp Aldred i York afstod nu endeligen Bispesædet af Worcester, og lod den 24 Junii dertil vælge en vis Wulfstan, som var 50 Aar, og levede som en Eremit, i Tanke at denne eenfoldige Mand, som han ansaae ham for, skulde tie til alle de Ran, han begik, og agtede at begaae i Worcester Stigt, dog Wulfstan vidste siden saaledes at gaae ham under Øine, at han fik ham til at give det meste tilbage, ved at forestille ham sin Kirkes Armod. Dog ei alene Aldred, men ogsaa de Grever Harald og Elgar havde Del i Wulfstans Udvælgelse, og vare de hinandens Lige i Tapperhed, men ikke i Ærbødighed for Religionen, som den gamle Levnetsbeskriver af Wulfstan vil, hvilket atter synes mig at vise, at ved denne Elgar eller Alfgar forstaaes den Godvins Søn, og Haralds Broder, som efter Ordericus Viralis blev Munk i Frankerige. Wulfstan levede et strængt Levnet, aad ikke Kiød, og drak ikke Viin, endskiønt hans Mænd bleve efter Engellændernes Viis ved at sidde ved Drikkebordet efter Maaltid, imedens han nynnede Psalmer. Derimod førte han altid et stort Antal bevæbnede Folk med sig efter Normaner-

Svend Estrithsön. Aar 1062.

Svend Estrithsön. Aar 1062.

nes Skik, hvilke kostede aarligen meget baade i Føde og Løn. Ved Borde, endog ved Kongens, efterlod han aldrig at læse Velsignelsen over Drikken, som Engellænderne pleiede at læse. Den berømte Grevinde Godgiva, Leofrics efterladte Enke, skal og meget have elsket ham, men det er ikke mueligt, at hun kan have formaaet sin Mand til at igiengive Stiftet i Worcester de tvende Jorder, Blacawella og Wulfordilsta, som de Danske forhen havde frataget den, saasom Leofric alerede døde 1057; Dog kan Leofric selv have givet dem, naar det efter en gammel Fortegnelse over Velgiørerne til Worcester Kirke er skeet imedens Wulfstan endda var Prior. Udi det Aar 1056 maaskee, thi det er underskrevet af Leofric, er det Diploma udstæder af Bisp Aldred i Worcester, hvori siges, at Toki, Kongens mægtige og rige Thanus, havde skiænket Theotirctun til Kirken i Worcester, men at hans Søn Aki, ogsaa en mægtig Thanus, havde villet rykke dette, men endeligen samtykt det for 8 Mark Guld. Begges Navne vise, at de have været Danske. Omtrent i dette Aar skal Roderic, en Søn af den Danske Kong Harald, som Powell vil, være kommet med en anseelig Hær til Wales, og bleven vel imodtaget af den Waliske Fyrste Gryffydh, og med hans Hielp have faldet ind i Engelland, og grueligen plyndret og kriget der. Men forend de kunde bryde noget langt ind, saa blev Roderic nød til at seile tilbage til Danmark, hvorpaa Gryffydh vendte til sit Land igien med stort Bytte. Det bliver vanskeligt at sige, hvis Søn denne Roderic har været, allerheldst han denne eeneste Gang nævnes i Historien, og forekommer hverken før eller siden. Bartholin mener, at han har været en Søn af den Danske Kong Harald, Broder til Knud den Store; hvis saa er, da har vel hans rette Navn været Rerec, og han venteligen havt en

Mor-

Forfader af det Navn. Er og Indfaldet i Engelland skeet af ham idette Aar, saa bliver troligt derved, at Aaret efter blev den Walliske Første Gryffydh bekriget af Harald Jarl, saa kommer det mig troligt for, at Roderic er draget til Danmark for at hielpe Kong Svend, og har da sat maaskee Livet til i det store Nissaae Slag. Muligen og, at han kun har været en Søn af Harald Jarl, som var Søn af Thorkil den Høie. — Udi Italien vare da store Tvistigheder, saasom twende Paver bleve paa eengang valgte; Alexander II. og Cadolaus, Bisp af Parma. Gotfrid, Hertug af Toscana, holdt med den første, og plyndrede ved Normanernes Hielp Camerina og Spoleto. Robert Guiscard erobrede Oria, og igientog Brindisi, kom derimod i Stridigheder med sin Broder Roger, fordi han ei vilde efter Løfte afträde ham det halve af Calabrien. Dog da Robert kort efter blev fanget af Indvaanerne i Gerace, og Roger befriede ham, saa forligede de sig, og Robert holdt sit Løfte, hvorpaa Roger gik over til Sicilien, og igientog den Stad Traina. Richard, Asclittini Søn, en Normanisk Greve af Aversa, indtog tilligemed sin Søn Jordan det gandske Fyrstendømme Capua, hvor altsaa Langobardernes Herskab gik rent til Grunde. Han erobrede ogsaa Tiano, og trængde ind til Sora i Campanien, hvorpaa Hertug Gotfrid af Toscana drog imod ham, men maatte efter adskillige Skermydsler rykke med Forlis tilbage (52). Svend Estrithsön. Aar 1062.

Det

(52) Staphorst T. 1. p. 418. 423. Calles T. 5. p. 537. 538. Ad. Br. l. 3. c. 35. 36. l. 5. c. 36. Lamb. Chronol. ap. Lind. p. 162. Alb. Mon. p. 100. Annalista Saxo c. 492. 493. Lamb. Schafn. p. 166. 167. Sig. Gembl. p. 600. H. Contr. p. 148. Alb. Stad. p. 237. Gercken Cod. Dipl. Brandenburg. T. 6. p. 381. Hemingi Chart. T. 2. p. 640. 398. Monast. Angl. T. 2. p. 11-13. Wanleji Catal, p. 150. Hick. Gram. Anglo-Sax. p. 162. M. Westm. p. 218. F. Vig. p. 631. 632. W. Malm. de Pont. l. 4. p. 279. 280.

Svend Estrithsön. Aar 1063.

Det Uvenskab, som da var imellem den Norske Kong Harald og Erkebisp Adelbert, har uden Tvil formaaet den sidste til at tænke paa, at forlige sig med Kong Svend, som den der af Nordens Konger var ham nærmest, og som ved sin Kundskab i Religionen kunde mest gavne ham og den, og som kunde bane ham Vei til de store Ting, han havde i Sinde. Saasom Adelbert var en meget gavmild Mand, saa blev det ham let, venteligen ved at vinde Kongens Raadgivere ved Foræringer, at faae ham i Tale udi Slesvig, hvor han letteligen blev kiendt og forligt med den stolte Konge, som Adam af Bremen kalder ham, og søgte Erkebispen da ved prægtige Gaver og Giæstebuder at vise sig fremfor Kongen. Efter den Skik, som da var brugelig i Norden, saa beværtede de hinanden indbyrdes udi otte Dage, for at stadfæste Forbundet. Der blev da handlet og raadslaaet om de Christnes Fred, om Hedningernes Omvendelse, og mange andre geistlige Sager afgiorte, og holder jeg for, at Rudolf III, en af Adelberts Clerke, er da bleven beskikket til Biskop i Slesvig udi Sivards Stæd, som Kongen selv havde indsat, og som herudi vilde give Erkebispen efter, for at have ham til Ven. Dette og al Svends paafølgende Opførsel stadfæster Wildes Formodning, at Svend ogsaa har lovet Adelbert, for at have ham, og altsaa den Tydske Kong Henric med, til Ven,

af

280. Roger de Hov. p. 445. 446. Ingulph p. 899. S. Dun. 190. 191. Bromton c. 952. 953. Mab. Act. S. Ord. St. Ben. T. 9. p. 828. Whart. Angl. Sacr. T. 1. p. 541. 547. Thomas Survey of Worcester cathedral. App. p. 1. 2. 14. Mon. Angl. T. 3. p. 130. 131. Hemingi Chart. T. 2. p. 397. 406. Tanner's not. Monast. p. 119. Powell's Hist. of Wales p. 101. Wynne's Hist. of Wales p. 94. Lel. coll. T. 8. p. 85. Bartholin in collect. Mss. ad Hist. eccl. Sæculi II. ad annum 1014. Muratori T. 6. p. 345. 347 - 350.

af alle Kræfter at befordre Hierarchiet, ei alene i sit eget Rige, men og i de andre nordiske. Erkebispen vendte derpaa hiem meget fornøiet, og overtalte Keiseren til at indbyde Kong Svend til sig i Saxen, og at slutte et bestandigt Venskab med ham. Den Hamborgske Kirke nød meget Got af dette Venskab, og Sendelsen til de Nordiske Folk havde siden en bestandig ønskelig Fremgang ved Kong Svends Understøttelse. Af Adams Ord kan ei vel sees andet, end at denne Samling mellem Keiseren og Kongen skede snart efter den mellem Kongen og Erkebispen, og holder jeg for, at den er gaaet for sig i Hamborg, baade fordi en Codex af Adam sætter den der, hvorvel paa en anden og senere Tid; og blander den med den berømte Samling i Lüneborg eller Bardewick, saa og fordi man finder, at den Tydske Henric haver i dette Aar opholdt sig meget i Goslar, og udstædet der mange Diplomata, og derfra er Veien ei meget lang til Hamborg. Udi Mødet til Slesvig var det uden Tvil, Adelbert lod sig forlyde med, at han selv agtede at besøge de Nordiske Folk, og vilde gaae igiennem Dannemark, Sverrige og Norge, til Orkenøerne, og sidst til Island, thi, lagde han til, Ansgar havde været den første Evangelist, Rimbert den anden, Unni den tredie, og han vilde være den fierde. Dog den meget fornuftige Danske Konge, saa skriver Adam, bragte ham fra dette Forsæt, som han alerede havde ladet offentligen giøre bekiendt, ved at forestille ham, at de Nordiske Folk omvendtes snarere ved Personer, der kiendte deres Sprog, og vare af deres Skikke, end ved Fremmede, der havde andre Sæder; Adelbert behøvede kun at vise sig gavmild og venlig, saa vilde han altid finde troe, villige og sig hengivne iblant de Nordiske til at prædike Ordet. Fra den Tid af blev Adelbert end gavmildere imod Bisperne i Norden,

Svend Estrithsön. Aar 1063.

Svend Estrithsön. Aar 1063.

den, og hos Venderne, saa at han med sær Fornøielse imodtog, beværtede og sendte dem fra sig, saa at de alle satte fra den Tid Paven til Side, og holdte sig til ham som til mange Folkes Fader, gave ham meget store Foræringer, og reiste bort med hans Velsignelse. Johannes eller Hilthin, Bisp i Birca udi Sverrige, forlod sit Stigt, efterat han næsten havde været der i tvende Aar, thi hans Prædiken giorde ei den Frugt, han ønskede; hvorfor han begav sig til Adelbert igien, blev atter Abbed i Gozec, og indviede mange Kirker i Saxen og Thyringen. Den 11 Junii Aar 1068 var han endda i Live. Den Tydske Kong Henric skiænkede den 26 October Hamborger Kirke Jagt-Rettigheden i Skoven Entenebrick, og al Jagten imellem Warmanou, Weser, Alden og Hunte Floder, saa og i Skoven i Amergow udi Marggreve Udo's Grevskab, tilligemed skiænkede han samme Kirkes Livegne af begge Kiøn at maatte giøre, med hvad de kunde erhverve af Jorder eller Trælle uden for Kirkens Eiendom beliggende, alt hvad de vilde, i Henseende til Arv, Kiøb, Salg, Bytte, Tradition, dog inden for Stigtets Grændser. Herved kunde Stigtets Midler mægtigen tiltage, og saaledes voxte de geistlige Rettigheder og Friheder Dag for Dag. Det var ellers intet Under, at Adelbert kunde paa denne Tid erhverve sig saadanne skiønne Benaadinger, thi efter den troværdige Lambert af Aschaffenburg hans Vidnesbyrd regierede han da næsten ene det gandske Rige, saaledes vidste han ved Smiger at indtage den unge Kong Henric, og i den Anseende stod han baade for sin Herkomsts Ypperlighed, saa og for sin Alders og Erkefædes Fortrin, saa at Sigfrid af Maynz og Anno af Cøln vare næsten gandske tilsidesatte. Han indgav den unge Herre aldeles despotiske Grundsætninger, og lærte ham, at han havde samme Magt over

Abbe-

Abbeder, som over sine Gaardsfogder og Skatte-Inddrivere. Ingen, hvor duelig han var, kunde faae Adgang til nogen Æres post, uden at give Penge til Erkebispen eller og Grev Werenher, et ungt uregierligt Menneske. Paa saadan Maade var det let for Adelbert at vise sig gavmild imod andre. Denne stolte Erkebisp overtalte og den unge Kong Henric til, at skiænke sig de tvende Abbedier Corvey og Laurisham, hvilke dog ved uventeligen indfaldende Omstændigheder beholdte deres Frihed. Da nu Adelbert var saa anseet en Mand, og formaaede saa meget hos den mægtige Tydske Konge, saa er det intet Under, at Kong Svend forligede sig med ham, og dyrkede hans Venskab, allerheldst man finder, at det har været ham i hans hele Regiering igiennem meget om at holde Fred og Venskab med de Tydske Konger. Hvor fordærvet Christenheden, og især den geistlige Part deraf, da var, sees af den bedrovelige Rangstrid, som opkom paa Pindsefæsten til Goslar i Kirken under Gudstienesten imellem Bispen af Hildesheim og Abbeden af Fulda, i hvilken begge grebe til Vaaben, opmuntrede deres Folk til at stride, og vare Aarsage i at mange Mennesker bleve myrdte, endog dem, der sogte Tilflugt paa det store Altar. Til den Ungarske Kong Salomon bortgav Henric sin Soster, og dette har uden Tvil bragt de Engelske Skribenter i den Vildfarelse, at lade de flygtige Engelske Prindser Edvard og Edmund opholde sig hos Salomon i Ungarn i Stædet for hos Stephan, allerheldst denne sidste ogsaa var gift med en Soster af en Tydsk Kong Henric, nemlig den II. — Beatrix, Knud den Stores Dotterdotter, Abbedisse i Qvedlindborg og Gandersheim, dode, og havde sin Halvsoster Adelheid til Efterfolgerske i det forste; Faderen Keiser Henric III. havde avlet hende med sin anden Gemahlinde Agnes. —

Svend Estrithsön.

Aar 1063.

Af

Svend Estrithsön. Aar 1063.

Af Grev Algar i Engelland haves et Diploma fra dette Aar, hvori han siges, at have været af Dronning Edgithæ Stamme, formodentligen er det den Algar, Godvins Søn, og altsaa Edgithæ Broder, som Ordericus Vitalis omtaler. Blant Underskrifterne forekomme: Haraldus Dux, Tostinus, Gird, og Lewin, hvilke alle vare Godvins Sønner, saa og Uualtef, uden Tvil en Søn af den Northumbriske Jarl Sivard Digre. Af bemældte Diploma sees, at Algar havde en Søn ved Navn Burchard, som da var død. Ved et Diploma af 30 November stadfæstede Kong Edvard (a) Klosteret Ramsey alle dets Herligheder, som iblant andre fremfarne Konger ogsaa Hardeknut havde givet, og deriblant de tvende Gods, Hemingeford og Gilling. Iblant Underskristerne forekomme, Leofricus Dux, hvis Navn maae være indstikket, hvilket saa meget lettere kunde skee, da det ei er udgivet efter Originalen, men kun efter en Registrant af Ramsey Kloster; og de Duces, Haraldus, Leofwinus og Edwinus; Men vel muligt ogsaa, at dette Diploma kan være udstædet forend Leofrics Død 1057. Efter Midvinter, det er at sige efter Julen, drog Harald Jarl med et maadeligt Antal Rytterie fra Glocester, hvor Kong Edvard da opholdt sig, og efter hans Befaling imod den Waliske Kong Gryffydh, for at hævne de jævnlige Indfald, han giorde i Engelland, og venteligen især dem i forrige Aar. Han havde Befaling at see til, at tage ham af Dage.

Harald

(a) Her kaldes han: Totius Albionis, Dei moderamine, gubernatione Basileus, saa det var ei alene Kong Knud den Store, men og andre Engelske Konger, der af de Geistlige, som opsatte slige Diplomata, finge prægtige Titler. I det hilser Edvard, iblant andre, Centenarier, det er de Foresatte over Hundrede, i hvilke Landet var inddelet.

Harald trængte skyndeligen lige ind til hans Slot Rudelan ved Floden Cluyd i Flint-Shire, ei langt fra Havet, og ei meget langt fra Byen Chester, hvilket han opbrændte tilligemed Skibene og alle Krigsredskaberne, og vendte samme Dag tilbage igien. Gryffydh undgik selv neppeligen med Flugten paa et Skib, og derfor vendte Harald strax tilbage. Atter, omtrent ved Sondagen Rogate, som i dette Aar indfaldt den 25 Maji, lagde Harald ud med Floden og en større Krigshær end forrige fra Bristol, seilede omkring en Del af Wales (a), og imodtog Gisler af Folket. Paa samme Tid drog hans Broder Tosti Jarl med en Hær af Ryttere ind til Lands i Wales, og begge undertvunge de Landet, efterat de havde foreenet sig sammen, og dreve Indvaanerne pa deres Konge ud, og opsagde ham Huldskab og Mandskab. At dette gik saa let for sig, dertil var Aarsagen, at Harald lod alle sine Krigsfolk let bevæbne, da de tungbevæbnede Engellændere kunde tilforn ei følge de lette Walленser, som efter et hastigt Indfald snart reddede sig ind i deres Skove. Samme Høst den 5 Augusti blev Kong Gryffydh, Lhewelyns Søn, forræderligen dræbt af sine egne Mænd, hvilke Harald skal efter Caradoes Vidnesbyrd have leiet hertil, og hans Hoved bragt til Harald, som sendte det tilligemed Snablen af hans Skib, og dens Prydelser, til Kong Edvard, som da sad over Borde i Glastonbury, og hvilken derpaa overgav Landet til Gryffydhs tvende Brødre paa Moders Side, Blethgente og Rigvatlav, som svore ham Troskabs-Eed, gave Gisler til Kongen og Jarlen, med Løfte at ville være dem troe i alle Ting, og færdige

Svend Estrithsøn. Aar 1063.

(a) Af de Angel-Saxiske Skribenter kaldes det Brytland, og af vore Nordiske Bretland, som et Romernes Britannia.

Svend Estrithsön. Aar 1063.

færdige at følge dem, baade til Lands og Vands, sampt lovede at give samme Skat af Landet, som forhen til de andre Engelske Konger, hvorimod Landet blev, som et Lehn, givet ei alene dem, men og deres Afkom. Disse bleve dog kun satte over Nord-Wales, men over Syd-Wales beskikkedes Meredith, Owens Søn, til Regent. Johan af Salisbury vidner, at Harald giorde Tog til Wales i tvende Aar, drog over Snowdon, vandt ved at give sine Krigsfolk lette Pantsere af Bark, smaae Skiolde, Kastespyde og Sværde, dræbte alt det Mandkiøn, han overkom, befoel, at ingen Britter maatte med Vaaben vise sig uden for Offæ Grøft, som var Skilsmissen imellem England og Wales, under Straf at miste sin høire Haand, og lod de Waliske Qvinder med Kong Edvards Tilladelse gifte sig med Engelske Mandfolk, paa det at det hele Folk ei skulde gaae under; Dog endeel i denne Beskrivelse er vel overdreven, i det mindste har slig Ødeleggelse ei strakt sig over hele Wales. Ved denne Leilighed opreiste Harald ogsaa allevegne, hvor han kom frem, Pillere med saadan Paaskrift: Hic fuit victor Haraldus. Mathæus af Westminster, Florentius af Worcester, Simeon af Durham, og Roger af Hoveden, henføre Gryffydhs Død først til følgende Aar 1064, ja Ingulph ei førend til 1065, men en Walisk Kronike hos Wharton til 1061, hvilket uden Tvil er urigtigt, da begge de Saxiske Kroniker have 1063. Harald giftede sig med Edgiva, eller Aldgitha, Aldith (a), Gryffydhs efterladte Enke, og Dotter af Jarl Alfgar. Og som han avlede følgende Børn med hende, Ulf, opkaldet efter sin Faders Morbroder, og Gytha, opkaldet efter sin Farmoder, og Harald dog døde 1066, saa stadfæstes herved, at Gryf-

(a) Efter Wilh. Gemmet. l. 7. c. 31. p. 285. skal hun have været smuk.

Gryffydh omkom 1063. Med denne Waliske Konge skal hun have avlet en Dotter ved Navn Nest, hvorpaa jeg dog tviler, eftersom denne alerede blev i Faderens levende Live besvangret af den flygtige Skoter Fleance, og Moder ved ham til Walter, der siden begav sig til Skotland, og blev Stifter af det navnkundige kongelige Stuartske Hus. Mindre kan Edgiva have født Gryffydh en Søn ved Navn Bledin, som Ordericus Vitalis beretter, da han efter Caradoc efterlod sig ingen Søn, og saa har denne Bledin vel været Gryffydhs Broder. Harald havde førend han ægtede Edgiva, maaskee uden for Ægteskab, avlet fire Sønner, Godvin, Edmund, Magnus og Harald, og en Dotter ved Navn Gunhild, som blev Nonne i Wincester, hvilke ved hans Død vare voxne. Til dette Aar henfører først Radulf af Diceto Haralds Komme til Wilhelm i Normandie, og da kunde Wilhelm af Malmesbury, og flere, med Føie sige, at Kong Edvard døde ei længe efter denne Tildragelse, ja Kroniken af Peterborough, og flere, henføre den endog til 1064, dog de beste Engelske berette dette under Aar 1059, hvor jeg og haver fortaalt det. — Rechiza, Dronnning af Polen, Enke efter Kong Miseco, døde den 20 Martii i St. Ursulæ Kloster i Cøln, hvor hun var Nonne, hvilket jeg alene beretter, fordi hendes Herre havde adskilligt med de Danske at giøre. — Wilhelm VIII, Greve af Poitou, drog med mange Normaner, venteligen fra Normandie, til Spanien for at stride imod Sarracenerne, og fratog dem Byen Balbastro i Aragonien. Hertug Wilhelm af Normandie underlagde sig Landskabet Maine, og blev efterhaanden navnkundig, og forfærdelig for sine Naboer; Giorde sig og herved bequem til større Foretagender. — Robert Guiscard, Hertug i Apulien, fratog Grækerne den vigtige Stad Taranto. Udi Sicilien

Svend Estrithsøn.
Aar 1063.

erholdt

Svend Estrithsön. Aar 1063. erholdt hans Broder Roger en herlig Seier ved Floden Cerano over Sarracenerne, og over de Indfødde, og erhvervede usigeligt Bytte, hvorover Pave Alexander II. blev saa glad, at han tilsendte ham St. Peders Fane. Derefter erholdte han ogsaa nogen Fordel, ei langt fra Grigenti, det gamle Agrigentum. Hertug Richard af Capua indtog Byen Gaeta, og han og Søn Jordan skreve sig derpaa Hertuger af den (53).

Aar 1064. I den Vinter, som var 1063 og 1064 droge Sendebud mellem Norge og Danmark, for at stifte Fred mellem Rigerne, og bade de Kongerne paa begge Sider derom, og begyndte der nu at blive Haab dertil, thi baade Svend og Harald foreenedes om, at et Møde blev berammet at holdes imellem dem ved Got-Elven, og saavel Almuen, som Høvdingerne i Norge og Danmark, ønskede Freden af deres gandske Hierte. Mod Vaaren samlede de begge meget Folk og mange Skibe sammen, og

(53) Ad. Br. l. 3. c. 20. l. 4. c. 25. 40. 41. De situ Daniæ c. 210. p. 56. edit. Lind. Langeb. Scr. T. 3. p. 247. not. m. p. 251. not. d. f. Staphorst T. 1. p. 425. Lamb. Schafn. p. 167-170. Wilde Hist. pragm. Sveciæ p. 265. Erath. Cod. Dipl. Qvedl. p. 1066. Mon. Angl. T. 1. p. 1022. 236-238. Chr. Sax. ad calc. Dict. E. Lye. Chr. Sax. Gibsoni p. 170. 171 M. Westm. p. 218. F. Vig. p. 632-633. 642. Sim. Dun. c. 192. Rad. de Diceto c. 478. Bromton c. 948. Knyghton c. 2336. 2337. Chr. de Mailros p. 159. Chr. de Burgo p. 45. W. Malm. l. 2. c. 13. p. 79. 93. H. Hunt. l. 6. p. 367. Rog. de Hov. p. 446. 450. Ingulph. p. 899. Knytlinga-Saga c. 11. J. Sarisberiensis Policraticus l. 6. c. 6. p. 345. 346. Whartoni Angl. Sacr. T. 2. præf. p. 321. 451. Lel. itin. T. 8. p. 85. Wynne Hist. of Wales 95. 91. 92. Langtoft T. 1. p. 63. Camd. Brit. c. 823. Ord. Vit. l. 3. p. 492. Miræi Opera T. 2. p. 1131. T. 4. p. 3. 180. 182. Harenb. Hist. Gandersh. p. 88. Bouquet T. 11. p. 167. 207. 232. Muratori T. 6. p. 352-354.

og droge did, venteligen som Torfæus mener, i Forsæt at stride, saafremt Freden ei blev afgiort. Men hvor fredeligt det end saae ud, saa var det dog nær ved, at intet Forlig var bleven sluttet, saasom begge Rigers Undersaatter, og især Bønderne, beklagede sig over den Skade, de havde lidet, baade paa Gods og Folk. Herved begyndte Kongerne at blive hæftige, og at opirres imod hinanden. Endeligen lagde de viseste Mænd paa begge Sider sig i Sagen, og bragte et Forlig tilveie paa Vilkaar, at hver Konge skulde beholde sit Rige efter de gamle Grændser, ingen erstatte hvad Skade, de havde faaet paa nogen af Siderne, al Krig ophøre, og enhver beholde det Bytte, han havde giort. Denne Fred stadfæstedes ved Eeder, og skulde vare saa længe, de begge regierede, og gave de herpaa hinanden Gisler. Atting blev sluttet i Vidners Overværelse, og drog derpaa hver Konge hiem til sit Rige. Da begges Undersaatter beklagede sig over lidde Skade, saa bliver det herved troligt, at de Danske have og undertiden giort Tog til Norge, som Historien ei haver optegned. At Svend vilde giøre Fred er gandske begribeligt, saasom han og Undersaatter lede størst Skade ved Krigen. Men mindre fatteligt synes det med den seierrige Harald; Dog, som han begyndte at træde til Alders, saa er han venteligen bleven kiæd af de bestandige Uroligheder, som dog ei bragte ham nogen væsentlig Fordel, og havde han ved 17 Aars Erfarenhed maat lære, at det ei vilde blive ham muligt at bringe Danmark under sit Herredømme, saa længe de Danske vedbleve at holde fast ved deres Konge. Foruden dette har Schöning giort det rimeligt, at Harald havde alerede sine Tanker henvendte til Engelland, hvis Konge Edvard var da meget sygelig, og hvor stor Misforstand herskede imellem de

Svend Estrithsön. Aar 1064.

Svend Estrithsön. Aar 1064.

Store, helst de Brodre Harald og Toste, hvilken sidste skal have lovet Harald Northumberland alerede ved Aar 1062, saafremt han vilde ved Edvards Død staae ham bi imod sin Broder Harald, og dette skal den Norske Konge have ladet ham love ved Guttorm, som var hans Sostersøn; Ja Toste skal endog fra 1060 have staaet med ham i Underhandling herom. Sagen kunde synes saa meget des rimeligere, som Toste var Jarl i Northumberland. Hertil kom, at Harald i forrige Sommer 1063 var raget i Uenighed med Hakon Jarl, saasom det var bleven aabenbaret, at Jarlen havde reddet Kong Svends Liv i Nissaae Strid. Dette vilde Harald hævne, og til den Ende overfalde Jarlen, men denne tog, underretted herom, Flugten til Kong Stenkil i Sverrige; Men synes ibland at have opholdt sig hos Kong Svend, i det mindste siger Fagurskinna det; Kom dog, saasnart han fik at vide, at Harald var dragen Nord paa til Tronhiem, tilbage til sit Jarldomme, men vigede atter bort ved Haralds Ankomst om Hosten, og begav sig til Vermeland, hvor Stenkil gav ham Forlehninger. Om Vinteren kom han atter til Romerige med mange Gother og Vermelænder, og tog sin Landskyld af Opland, men forfoiede sig derpaa til Gotland, og var der om Foraaret 1064. Kong Harald opholdt sig Vinteren over i Osloe, og sendte sine Mænd ud paa Opland, for at indkræve Kongens Skat, Landskyld og Boder, men Oplænderne svarede, at de vilde yde al den Skat, dem burde, til Hakon Jarl, saa længe han levede, og ei forbrød sit Liv eller Lehn; Og herover fik Harald ingen Landskyld den Vinter. Af denne mærkelige Tildragelse sees, at Nordens Konger hævede egentlig Skat og Landskyld af de frie Odelsmænd, men at Jarlerne oppebar den, ja endog Boder, paa deres Vegne, naar der var

Jarl.

Jarl. Venteligen maatte Jarlerne heraf igien erlegge noget vidst til Kongen, og for det øvrige være følgagtig i Krig, værge Landet, og anføre Hæren. Da nu Hakon var en duelig, mægtig, fornem og elsket Mand, saa var det statskløgeligen handlet af Harald, at slutte Fred men en udenlands Fiende. Sommeren 1064 sendte og Kong Harald forgiæves ud paa Oplandene efter sin Skyld og Skat, thi Bønderne svarede, at de vilde holde Hakon Jarl den tilhaande, om han kom til dem. Ud paa Høsten drog Harald op ad Got-Elven med 60 Skibe, og ind i Søen Venner, og holdte Slag med Hakon Jarl, som havde mange Gother hos sig, dog vandt Harald Seier, og borttog Jarlens Baner, som havde tilhørt hans Svigerfader Kong Magnus, og hvilken han ofte forgiæves havde bedet ham om. Den var indvævet med Guld, og havde Magnus ladet den bære for sig i det store Slag mod Venderne ved Skotborg Aae; Men da Haralds Folk maatte paa Tilbage-Marsen drage en Vei, hvor der ikke kunde gaae uden Mand for Mand, saa skede det, at en kom løbende i fuld Fart tvers over Veien, stak den igiennem med en Kesie, som bar den tagne Baner, snappede den og løb skyndeligen ind i Skoven. Da tog Kongen sin Brynje paa, og sagde: End lever Jarlen; leggende til, at Ragnhild havde aldrig værdiget Jarlen sit Favnetag mere, om han ei havde bragt Baneren hiem. Da nu Harald var gaaet om Bord paa sine Skibe, skede det, at den Islænder Thormod, Endrids Søn, som befandt sig paa Prinds Magni Skib, dræbte en anden Islænder ved Navn Hall, Kodrans Bane, fordi denne havde mange Aar tilforn dræbt Kodran, hans Sødskendebarn. Som nu Kongen elskede Hall meget, og Magnus havde ladet Manddraberen undflye til Skoven, saa var det nær ved,

Svend Estrithsøn. Aar 1064.

Svend Estrithsön. Aar 1064.

at han havde givet sig i Slag men sin egen Son, hvis ei fælles Venner havde bedet for ham. Thormod begav sig imedens til Danmark, og derfra til Constantinopel, hvor han traadde ind iblandt Væringerne. Schöning giør det hel rimeligt, at Hakon Jarl har ved denne Leilighed paa nye faaet Halland i Forlehning af Kong Svend efter Find Arnesens Død, og det især, som Morkinskinna vil, for hans Hustrues Ragnhilds Skyld, der var Kong Magni Dotter. Men mig synes, at det meest maae være skeet for hans egen Skyld, og den store Velgierning, han i Nissaae Slag viste imod Kong Svend. Desuagtet holdt dog Svend Freden ubrødeligen, som var slutted med de Norske, og vilde ikke tage Del i de Stridigheder, som vare imellem Harald og Steinkel, endskiønt den sidste anmodede ham om Hielp. Imedens Krigen endnu varede mellem Harald og Svend, skede det, at den første holdt nogle Danske Fanger i Forvaring hos sig selv, paa det de skulde blive ukiendte af andre, thi han havde beslutted at betiene sig af dem til en vis Hensigt. Han lovede dem nemlig Frihed paa Vilkaar, at reise om i Riget til de Fornemste, og give sig ud for Svends Sendebud, og søge at overtale dem til hans Partie, med Beretning, at Svend agtede at giøre et Tog til Norge. Til des større Bestyrkelse gav han dem Breve med, beseiglede med Kong Svends Seigl, og Penge, som skulde bydes til enhver efter hans Stand og Vilkaar. Derhos befoel han dem nøie at optegne hvad enhver svarede, og troligen at give ham Underretning derom. Paa saa snedig en Maade udforskede han de Stores Sindelav imod sig; hvorpaa han deels straffede dem paa Livet, deels lagde dem i Pengeboder. Dog hvad Høiagtelse kan man bære for en Konge, der selv fører sine Undersaatter ud paa den glatte Is, og straffer den

Mis-

Misgierning, han selv har voldet. Ved denne Tid døde Bisp Sigurd eller Sigfrid i Norge, som havde været hos den hellige Kong Oluf, hvorpaa Adelbert beskikkede Tholf, maaskee rettere Rolf, eller endog Thiodolf, som Langebek vil, til Bisp i det Tronhiemske, som og en Sigvard til Bisp paa samme Kanter. Dette giorde han efter de Norskes egen Begiæring, og vare begge uden Tvil Nordmænd. Rimeligen har Kong Harald da været forligt med Erkebispen, og er det ikke utroligt, at Svend haver hertil bidraget det meste, da han med en særdeles Nidkiærhed antog sig Christendommens Udbredelse i Norden. Disse tvende Bisper vare endda i Live, da Adam af Bremen skrev ved Aar 1073. Paa den Tid var ellers hverken Norge eller Sverrige endda inddelte i visse Stigter, der havde deres fastsatte Grændser, men Bisperne, antagne af Kongerne eller Folket, prædikede rundt omkring efter eget Behag, og droge Landet om for at omvende Folket. Ved denne Tid omtrent skede det og, at de tvende Bisper, Meinhard og Albert, som dog vare blevne indviede i andre Lande, komme til Adelbert, hvorfor han ogsaa tog vel imod dem, og lod dem fare, begavede dem med Foræringer, og udsendte dem i sit Stæd til Norge, og til Øerne i det store Hav, og, som det synes, den sidste til Orkenøerne. Den yngre Adalward blev og af Adelbert sendt, efter Kong Steinkels Begiæring ved Gesandtere, til Sverrige, og beskikket der til Bisp i Sigtun og Upsal, hvilket var saa meget nødvendigere, som Bisp Johan af Birca havde forladt sit Sæde, og der altsaa var ingen Bisp i det egentlige Sverrige. Da Adalward kom til Sigtun, fik han i den første Messe 70 Mark Sølv til Offer, hvilket baade viser Landets Rigdom, og Indvaanernes Goddædighed og Andagt. Denne Mand prædikede med megen

Svend Estrithsön. Aar 1064.

 Iver,

Svend Estrithsön. Aar 1064.

Iver, og omvendte de fleste i Sigtun, og udi Egnen der omkring. Paa Veien saae han ind til Adalward den ældre, Bisp i Skara, som da laae syg, og døde imedens han var der, hvorpaa han med megen Sorg besørgede hans Begravelse. Udi Sigtun skal han have stiftet et Benedictiner-Kloster. Til dette Aar henfører ogsaa Cypræus først, at Rudolf III. blev Bisp i Slesvig, en gudfrygtig og lærd Mand (54).

Adelbert blev ved at benytte sig af den Naade og Anseelse, han stod i, og fik sig den 17 Januarii af den unge Kong Henric givet det Gods Winethe i den Gow Lacvæ udi Grev Henries, venteligen af Northeim, hans Grevskab, i Nærværelsen af Byen Göttingen. — Den 11 Martii blev den hellige Northumbriske Kong Oswins Legeme fundet i Jomfrue Mariæ Kirke ved Udløbet af Floden Tine, efterat det havde ligget ubekiendt og skiult der, siden de Danske, Ingvar og Ubbe, plyndrede de Egne. Judith, Jarl Tostes Gemahlinde, glædedes meget herover, og lod legge nogle af den hellige Mands Hovedhaar paa Ilden i Overværelse af en stor Forsamling; Men i Stædet for at brænde bleve de skiønnere. Samme Prøve har jeg forhen anført om St. Olufs Haar. I de Tider havde Ild og Haar gandske andre Egenskaber end nu omstunder. Harald Jarl lod

(54) Snorro i Harald Haardraades Saga c. 70-74. Knytlinga-Saga c. 22. Flateyar-Annaler col. 878. Torf. Hist. Norv. T. 3. l. 5. c. 6. p. 314-322. Schön. Forb. p. 341-352. 393. 394. Arnæ n. 413. 424. 410. 417. og 412, hvilke 5 Annaler henføre Freden mellem Harald og Svend til 1064, undtagen n. 410 og 412, som opgive 1063. Ad. Br. de situ Daniæ c. 99. 94. 95. Schol. 99. 89. l. 4. c. 44. Schol. 73. Lang. T. 3. p. 248-250. not. z. b. Cypræi Annales Episc. Slesv. p. 113. Arnæ n. 318. p. 435-450.

lod i Julii Maaned anlegge en stor Bygning i Wales paa et Stæd kaldet Portaschit, og didhen føre mange ædende og drikkende Vare, paa det at Kong Edvard kunde opholde sig der, naar han var paa Jagt, men Cradoc, Søn af den Syd-Waliske Kong Gryffydh, den Gryffydh, Harald Aaret forhen ihielslog, og hvilken Cradoc, Harald Aaret forhen 1063 havde udjaget; Denne Cradoc overfaldt Arbeiderne den 24 Augusti, ihielslog dem med deres Foresatte, saa og Krigsmændene med deres Thani, og førte alle Bygnings-Redskaberne (Materialierne) bort. De tvende Brødre Harald og Toste vare af ulige Sindsbeskaffenhed og Hensigter, og derfore ogsaa af stridige og ueenige Gemytter. Dette havde endog yttret sig imellem dem i deres Barndom. En Dag, de sloges og droges sammen, spaaede Kong Edvard, at de med Tiden vilde blive Uvenner, og den ene blive den andens Undergang. Harald var af en mildere Natur, i det mindste kunde han være føielig, beleven og artig, naar hans Fordel det udfordrede; Derfor elskede og Edvard ham fremfor hans andre Brødre. Toste derimod var haard, ubøielig og vild, og bar stor Misundelse til sin Broder, fordi han selv, som den ældre, dog elskedes mindre af Kongen, hvorvel Wilhelm af Malmesbury vil, at Kongen elskede Toste meget. En Dag, Kongen sad til Bords, og Harald, som Major Domus, eller Hovmester, skiænkede Viin for Kongen, greb Toste ham an paa Windsor Slot i alles Nærværelse, drog ham i Haaret, og behandlede ham paa en uanstændig Maade; Men Harald klemte ham imellem sine Arme, løftede ham i Veiret, og slog ham til Jorden. Begges Mænd løbe da imellem og skilte dem ad. Ved denne Leilighed afmale nogle Engelske Skribenter, hvoriblant Mathæus af Westmünster, Godvins Sønner med de sorteste Farver, sigende, at de om Natten lode

dræbe

Svend Estrithsön.
Aar 1064.

Svend Estrithsön. Aar 1064.

dræbe Eierne og deres Slægt af de Gaarder, som de funde Behag i, og det uagtet de vare Dommere, Justitiarii, og Styrere i Landet. Efter denne Trætte mellem Brødrene forlod Toste Hoffet med fnysende Vrede, og begav sig til Byen Hereford, hvor Harald havde ladet alting tillave til et stort Giæstebud, han vilde give Kongen. Der lod Toste dræbe og lemlæste sin Broders Tienere og Opvartere, og legge et Ben, en Arm, et Hoved i Miod-, Vin-, Øl-, Peber-, Morbærsaft- og Must-Karrene, og derpaa forkynde Kongen, at nu kunde han ikkun komme did, forlyste sig, og nyde den indsaltede Mad. Efter saa væmmelig Grumhed drog han Nord paa, og blev af Kongen dømt til Landsflygtighed, hvilket dog endel Engelske Skribenter, og maaskee rettere, henføre først til næste Aar, og synes de at have Medhold af et Diploma. Da Toste kom til York lod han i sit eget Kammer, under Indbydelse til Fred og Venskab, dræbe de ædelste Northumbriske Thani; Gamel, Orms Søn, og Ulf, Dolfins Søn, og hans Søster, Dronning Edgitha, hvis Fromhed ellers roses, lod ved Kongens Hof paa en lumsk Maade den 4 Juledag dræbe den ædle Thanus Gospatric, og dette lod hun giøre for sin Broders Toste Skyld, hvilket synes at vise, at Toste ei har staaet saa ilde anskreven hos Kongen; Men skulde dette være, da maae Edvard ei have elsket Harald saa meget, som nogle foregive, og ikkun af sin sædvanlige Svaghed givet ham efter. Uden Tvil har Toste havt disse Folk mistænkt for, at de holdte med hans Broder Harald og med Kongen. — Eç-Margach, Galernes Konge, døde, hvorved uden Tvil forstaaes Østmanernes Konge. — Robert Guiscard erobrede i April Byen Matera, og drog derpaa med faae Folk til Sicilien, sin Broder Roger til Hielp, hvorpaa de begge streifede uden Modstand om i Landet, og beleirede Palermo i

tre

ne Maaneder forgiæves, men droge dog derfra med stort Bytte (55). Svend Estrithsön.

Wal, Bisp af Ribe, døde, hvorpaa Kong Svend og Erke-bisp Adelbert tænkte paa en nye og priselig Indretning, nevnlig at dele dette store Stigt, som indbefattede gandske Nørre-Jylland i sig, udi 4 mindre, Ribe, Aarhus, Viborg og Vendsyssel. Til Ribe blev Oddo beskikket; Til Aarhus, som nu paa nye igien oprettedes, Christian, hvilken uden Tvil er den samme Christian, der siden blev efter Oddo Bisp i Ribe, og var en Søn af den berømmelige Riber Bisp Othincar den yngre, og beslægted med det Kongelige Huus, en Mening, Hamsfort alerede har havt; Til Viborg beskikkedes Heribert, hvilken Pontoppidan anseer for en Engellænder, da de andre tre vare derimod indfødde Danske; Til Bisp i Vendsyssel blev Magnus beskikket, som fik sit Sæde i Hiøring, hvor alle efterfølgende Bisper opholdte sig indtil Reformationen, undtagen at de ofte ogsaa boede paa Børglum Kloster. Denne Magnus lod sig, som alle andre Danske Bisper, indsætte og vie af Adelbert i Hamborg, men havde den Uhæld at drukne i Elven paa Hiemveien. Det er meget rimeligt, at det er ham, som ligger begravet paa Kirkegaarden af Hiøring, eller Siørænde, uden Tvil det de Gamle kaldte Siesærende, udi Thyeland, Hundborg Herred, thi en gammel Sagn beretter, at det er en Biskop, som paa Veien hid fra Bremen led Skibbrud, og hvis Legeme flød til Land ved Torup Strand. Aar 1065.

Hvorom

(55) Staphorst T. 1. p. 426. Chron. Gottw. p. 552. M. Westm. p. 218-220. F. Vig. p. 633. Sim. Dun. c. 192. Bromton c. 948. Knyghton l. 1. c. 12. c. 2333. c. 14. c. 2337. H. Hunt. p. 367. Rog. de Hov. p. 446. W. Malm. l. 3. p. 103. Muratori T. 6. p. 355.

Svend Estrithsön. Aar 1065.

Hvorom alting er, saa er dette vidst, at der ligger en Steen 5 Alen lang, og udhugget i en prismatisk trekanted Skikkelse, hvilket viser en stor Elde. Paa dens hoire Side sees en Helgen, maaskee St. Cathrine, Patronesse af Hiøring, og paa dens venstre en Bisskop i sin Prydelse. Ved Gravstenens overste Ende staaer en firkanted Steen, hvorpaa twende Nogler med et Kaars imellem ere udhugne; Og ved dens nederste en ligedanne Steen med et Kaars paa. Hver af disse er 2 Alen lang, og 1 bred. En anden Sagn vil dog, at her ligger begraven Bisp Anders Mule af Vendsyssel, som døde 1354 i den sorte Død. Disse 4 Bisper bleve valgte af Kong Svend, og finge deres Stigter, som en Gave, af ham. Da nu Adelbert saae, at der var et tilstrækkeligt Antal Bisper i Danmark, opmuntredes han herved til at holde et Concilium til Slesvig, som laae ham nærmest, fornemmeligen for at rette følgende Ting: At Bisperne solgte Velsignelsen, uden Tvil ved Sacramenternes Uddelning, ja dreve Betalningen herfor ind som en Skyldighed; At Folket endda ei vilde give Tiende, og at fast alle uhørligen forsaae sig i Henseende til Mad, Drikke og Fruentimmer. For at hæmme alt dette lod han sig forsyne med Fuldmagt af Pave Alexander II, forhaabede ogsaa Kong Svends beredvilligste Hielp til at holde et almindeligt Concilium af alle Nordens Bisper. Nu ventede man ikkun paa dem fra hin Side Havet, det er at sige Bispen i Fyen, og de længre bortliggende. Adam af Bremen haver leveret os følgende Brev herom fra Paven: „Alexander Bisp, alle Tieneres Tiener, „sender sin Hilsen og Apostoliske Velsignelse til alle Bisper, som „ere i de Danskes Rige, og adlyde det Apostoliske Sæde, og „vor Vicarius. Den ærværdige Hamborger Bisp, vor Vica„rius, haver ved sine Breve og Gesandter klaget over, at en vis

„Ekbert

Svend Estrithsön. Aar 1065.

„Ekbert (Eilbert), Bisp i Farria (a), (nu Helgeland, men han var „og Bisp i Fyen), som er indviklet i mange Laster, og kaldet til „Synodet i trende Aar, haver foragtet at komme. Og som det „siges at være skeet efter Raad af nogle af Eder, saa byde og befale Vi „ved Vor Apostoliske Myndighed, at I aldeles afstaae fra slige „Raad, og at I indfinde Eder, naar I paamindes at komme til be„mældte Vor Broders Nærværelse, paa det at der canonisk kan „dømmes efter skede Undersøgelse." I et Brev til Bisp Wilhelm af Roskild skrev Adelbert selv saaledes: „Adelbert, det hel„lige Romerske og Apostoliske Sædes Legat, saa og Erkebisp over „alle nordlige Folk, sampt den Hamborgske Kirkes uværdige „Forstander, hilser Wilhelm Bisp i Roskild: Jeg vilde med et „taknemmeligt Sind imodtage, om I enten selv kom, eller og „sendte Eders Sendebud til det Synode, der skal holdes i Sles„vig. Men herom en anden Gang. Men nu vil jeg ikke skiule „for Eders Broderlighed, hvad Fortred Bisp Adalward paafø„rer mig, hvilken jeg, som I kan vidne, da I var tilstæde ved „hans Indsættelse, indviede til Biskop i Sictona, men nu da „det fremmede Folk (barbara gens) ei vilde, at han skulde fore„staae dem, haver han begyndt at indtrænge sig i Kirken af Ska„ra.

(a) Langebek mener i en skreven Note ved dette Alexanders Brev til de Danske Bisper, at Farria kan have havt Navn af Føhra, Føhr, hvor maaskee Bispen over det gandske mindre Frisland, beliggende i Sønder-Jylland, kan have boet paa en Tid da dette Frisland var meget større, end det siden blev efter de store Vandfloder 1164, og derefter. Formodningen er artig, men er den rigtig, da maae dette Bispedømme have varet meget kort, saasom man ellers ingen Underretning finder om det i Historien, tvertimod er det klart, at det mindre Frisland haver i senere Tider staaet under Bispen af Slesvig i det Aandelige.

Svend Estrithsön. Aar 1064.

at han havde givet sig i Slag men sin egen Son, hvis ei fælles Venner havde bedet for ham. Thormod begav sig imedens til Danmark, og derfra til Constantinopel, hvor han traadde ind iblandt Væringerne. Schöning giør det hel rimeligt, at Hakon Jarl har ved denne Leilighed paa nye faaet Halland i Forlehning af Kong Svend efter Find Arnesens Død, og det især, som Morkinskinna vil, for hans Hustrues Ragnhilds Skyld, der var Kong Magni Dotter. Men mig synes, at det meſt maae være skeet for hans egen Skyld, og den store Velgierning, han i Nissaae Slag viste imod Kong Svend. Desuagtet holdt dog Svend Freden ubrødeligen, som var sluttet med de Norske, og vilde ikke tage Del i de Stridigheder, som vare imellem Harald og Steinkel, endskiønt den sidste anmodede ham om Hielp. Imedens Krigen endnu varede mellem Harald og Svend, skede det, at den første holdt nogle Danske Fanger i Forvaring hos sig selv, paa det de skulde blive ukiendte af andre, thi han havde besluttet at betiene sig af dem til en vis Hensigt. Han lovede dem nemlig Frihed paa Vilkaar, at reise om i Riget til de Fornemste, og give sig ud for Svends Sendebud, og søge at overtale dem til hans Partie, med Beretning, at Svend agtede at giøre et Tog til Norge. Til des større Bestyrkelse gav han dem Breve med, beseiglede med Kong Svends Seigl, og Penge, som skulde bydes til enhver efter hans Stand og Vilkaar. Derhos befoel han dem nøie at optegne hvad enhver svarede, og troligen at give ham Underretning derom. Paa saa snedig en Maade udforskede han de Stores Sindelav imod sig; hvorpaa han deels straffede dem paa Livet, deels lagde dem i Pengebøder. Dog hvad Høiagtelse kan man bære for en Konge, der selv fører sine Undersaatter ud paa den glatte Is, og straffer den Mis-

Misgierning, han selv har voldet. Ved denne Tid døde Bisp Sigurd eller Sigfrid i Norge, som havde været hos den hellige Kong Oluf, hvorpaa Adelbert beskikkede Tholf, maaskee rettere Rolf, eller endog Thiodolf, som Langebek vil, til Bisp i det Tronhiemske, som og en Sigvard til Bisp paa samme Kanter. Dette giorde han efter de Norskes egen Begiæring, og vare begge uden Tvil Nordmænd. Rimeligen har Kong Harald da været forligt med Erkebispen, og er det ikke utroligt, at Svend haver hertil bidraget det meste, da han med en særdeles Nidkiærhed antog sig Christendommens Udbredelse i Norden. Disse tvende Bisper vare endda i Live, da Adam af Bremen skrev ved Aar 1073. Paa den Tid var ellers hverken Norge eller Sverrige endda inddelte i visse Stigter, der havde deres fastsatte Grændser, men Bisperne, antagne af Kongerne eller Folket, prædikede rundt omkring efter eget Behag, og droge Landet om for at omvende Folket. Ved denne Tid omtrent skede det og, at de tvende Bisper, Meinhard og Albert, som dog vare blevne indviede i andre Lande, komme til Adelbert, hvorfor han ogsaa tog vel imod dem, og lod dem fare, begavede dem med Foræringer, og udsendte dem i sit Stæd til Norge, og til Øerne i det store Hav, og, som det synes, den sidste til Orkenøerne. Den yngre Adalward blev og af Adelbert sendt, efter Kong Steinkels Begiæring ved Gesandtere, til Sverrige, og beskikket der til Bisp i Sigtun og Upsal, hvilket var saa meget nødvendigere, som Bisp Johan af Birca havde forladt sit Sæde, og der altsaa var ingen Bisp i det egentlige Sverrige. Da Adalward kom til Sigtun, fik han i den første Messe 70 Mark Sølv til Offer, hvilket baade viser Landets Rigdom, og Indvaanernes Goddædighed og Andagt. Denne Mand prædikede med megen

Svend Estrithsön.
Aar 1064.

Svend Estrithsön. Aar 1064.

Iver, og omvendte de fleste i Sigtun, og udi Egnen der omkring. Paa Veien saae han ind til Adalward den ældre, Bisp i Skara, som da laae syg, og døde imedens han var der, hvorpaa han med megen Sorg besørgede hans Begravelse. Udi Sigtun skal han have stifted et Benedictiner-Kloster. Til dette Aar henfører ogsaa Cypræus først, at Rudolf III. blev Bisp i Slesvig, en gudfrygtig og lærd Mand (54).

Adelbert blev ved at benytte sig af den Naade og Anseelse, han stod i, og fik sig den 17 Januarii af den unge Kong Henric givet det Gods Winethe i den Gow Lacvæ udi Grev Henries, venteligen af Northeim, hans Grevskab, i Nærværelsen af Byen Göttingen. — Den 11 Martii blev den hellige Northumbriske Kong Oswins Legeme fundet i Jomfrue Mariæ Kirke ved Udløbet af Floden Tine, efterat det havde ligget ubekiendt og skiult der, siden de Danske, Ingvar og Ubbe, plyndrede de Egne. Judith, Jarl Tostes Gemahlinde, glædedes meget herover, og lod legge nogle af den hellige Mands Hovedhaar paa Ilden i Overværelse af en stor Forsamling; Men i Stædet for at brænde bleve de skiønnere. Samme Prøve har jeg forhen anført om St. Olufs Haar. I de Tider havde Ild og Haar gandske andre Egenskaber end nu omstunder. Harald Jarl lod

(54) Snorro i Harald Haarbraades Saga c. 70-74. Knytlinga-Saga c. 22. Flateyar-Annaler col. 878. Torf. Hist. Norv. T. 3. l. 5. c. 6. p. 314-322. Schön. Forb. p. 341-352. 393. 394. Arnæ n. 413. 424. 410. 417. og 412, hvilke 5 Annaler henføre Freden mellem Harald og Svend til 1064, undtagen n. 410 og 412, som opgive 1063. Ad. Br. de situ Daniæ c. 99. 94. 95. Schol. 99. 89. l. 4. c. 44. Schol. 73. Lang. T. 3. p. 248-250. not. z. b. Cypræi Annales Episc. Slesv. p. 113. Arnæ n. 318. p. 435-450.

lod i Julii Maaned anlegge en stor Bygning i Wales paa et Sted kaldet Portaschit, og didhen føre mange ædende og drikkende Vare, paa det at Kong Edvard kunde opholde sig der, naar han var paa Jagt, men Cradoc, Søn af den Syd-Waliske Kong Gryffydh, den Gryffydh, Harald Aaret forhen ihielslog, og hvilken Cradoc, Harald Aaret forhen 1063 havde udjaget; Denne Cradoc overfaldt Arbeiderne den 24 Augusti, ihielslog dem med deres Foresatte, saa og Krigsmændene med deres Thani, og førte alle Bygnings-Redskaberne (Materialierne) bort. De tvende Brødre Harald og Toste vare af ulige Sindsbeskaffenhed og Hensigter, og derfore ogsaa af stridige og ueenige Gemytter. Dette havde endog yttret sig imellem dem i deres Barndom. En Dag, de sloges og droges sammen, spaaede Kong Edvard, at de med Tiden vilde blive Uvenner, og den ene blive den andens Undergang. Harald var af en mildere Natur, i det mindste kunde han være føielig, belevet og artig, naar hans Fordel det udfordrede; Derfor elskede og Edvard ham fremfor hans andre Brødre. Toste derimod var haard, ubøielig og vild, og bar stor Misundelse til sin Broder, fordi han selv, som den ældre, dog elskedes mindre af Kongen, hvorvel Wilhelm af Malmesbury vil, at Kongen elskede Toste meget. En Dag, Kongen sad til Bords, og Harald, som Major Domus, eller Hovmester, skiænkede Vin for Kongen, greb Toste ham an paa Windsor Slot i alles Nærværelse, drog ham i Haaret, og behandlede ham paa en uanstændig Maade; Men Harald klemte ham imellem sine Arme, løftede ham i Veiret, og slog ham til Jorden. Begges Mænd løbe da imellem og skilte dem ad. Ved denne Leilighed afmale nogle Engelske Skribenter, hvoriblant Mathæus af Westmünster, Godvins Sønner med de sorteste Farver, sigende, at de om Natten lode

Svend Estrithsön. Aar 1064.

dræbe

Svend Estrichsön. Aar 1064.

dræbe Eierne og deres Slægt af de Gaarder, som de funde Behag i, og det uagtet de vare Dommere, Justitiarii, og Styrere i Landet. Efter denne Trætte mellem Brødrene forlod Toste Hoffet med fnysende Vrede, og begav sig til Byen Hereford, hvor Harald havde ladet alting tillave til et stort Giæstebud, han vilde give Kongen. Der lod Toste dræbe og lemlæste sin Broders Tienere og Opvartere, og legge et Ben, en Arm, et Hoved i Miød-, Vin-, Øl-, Peber-, Morbærsaft- og Must-Karrene, og derpaa forkynde Kongen, at nu kunde han ikkun komme did, forlyste sig, og nyde den indsaltede Mad. Efter saa væmmelig Grumhed drog han Nord paa, og bled af Kongen dømt til Landflygtighed, hvilket dog endel Engelske Skribenter, og maaskee rettere, henføre først til næste Aar, og synes de at have Medhold af et Diploma. Da Toste kom til York lod han i sit eget Kammer, under Indbydelse til Fred og Venskab, dræbe de ædelste Northumbriske Thani; Gamel, Orms Søn, og Ulf, Dolfins Søn, og hans Søster, Dronning Edgitha, hvis Fromhed ellers roses, lod ved Kongens Hof paa en lumsk Maade den 4 Juledag dræbe den ædle Thanus Gospatric, og dette lod hun giøre for sin Broders Toste Skyld, hvilket synes at vise, at Toste ei har staaet saa ilde anskreven hos Kongen; Men skulde dette være, da maae Edvard ei have elsket Harald saa meget, som nogle foregive, og ikkun af sin sædvanlige Svaghed givet ham efter. Uden Tvil har Toste havt disse Folk mistænkt for, at de holdte med hans Broder Harald og med Kongen. — Eç-Margach, Galernes Konge, døde, hvorved uden Tvil forstaaes Østmanernes Konge. — Robert Guiscard erobrede i April Byen Matera, og drog derpaa med faae Folk til Sicilien, sin Broder Roger til Hielp, hvorpaa de begge streifede uden Modstand om i Landet, og beleirede Palermo i

tre

re Maaneder forgiæves, men droge dog derfra med stort Bytte (55). Svend Estrithsön.

Wal, Bisp af Ribe, døde, hvorpaa Kong Svend og Erkebisp Adelbert tænkte paa en nye og priselig Indretning, nemlig at dele dette store Stigt, som indbefattede gandske Nørre-Jylland i sig, udi 4 mindre, Ribe, Aarhus, Viborg og Vendsyssel. Til Ribe blev Oddo beskikket; Til Aarhus, som nu paa nye igien oprettedes, Christian, hvilken uden Tvil er den samme Christian, der siden blev efter Oddo Bisp i Ribe, og var en Søn af den berømmelige Riber Bisp Othincar den yngre, og beslægtet med det Kongelige Hus, en Mening, Hamsfort alerede har havt; Til Viborg beskikkedes Heribert, hvilken Pontoppidan anseer for en Engellænder, da de andre tre vare derimod indfødde Danske; Til Bisp i Vendsyssel blev Magnus beskikket, som fik sit Sæde i Hiøring, hvor alle efterfølgende Bisper opholdte sig indtil Reformationen, undtagen at de ofte ogsaa boede paa Børglum Kloster. Denne Magnus lod sig, som alle andre Danske Bisper, indsætte og vie af Adelbert i Hamborg, men havde den Uhæld at drukne i Elven paa Hiemveien. Det er meget rimeligt, at det er ham, som ligger begravet paa Kirkegaarden af Siøring, eller Siorænde, uden Tvil det de Gamle kaldte Siesærende, udi Thyeland, Hundborg Herred, thi en gammel Saga beretter, at det er en Biskop, som paa Veien hid fra Bremen led Skibbrud, og hvis Legeme flød til Land ved Torup Strand. Aar 1065.

Hvorom

(55) Staphorst T. 1. p. 426. Chron. Gottw. p. 552. M. Westm. p. 218-220. F. Vig. p. 633. Sim. Dun. c. 192. Bromton c. 948. Knyghton l. 1. c. 12. c. 2333. c. 14. c. 2337. H. Hunt. p. 367. Rog. de Hov. p. 446. W. Malm. l. 3. p. 103. Muratori T. 6. p. 355.

Svend Estrithsön. Aar 1065.

Hvorom alting er, saa er dette vidst, at der ligger en Sten 5 Alen lang, og udhugget i en prismatisk trekanted Skikkelse, hvilket viser en sær Elde. Paa dens høire Side sees en Helgen, maaskee St. Cathrine, Patronesse af Hiøring, og paa dens venstre en Bisp i sin Prydelse. Ved Gravstenens øverste Ende staaer en firkanted Sten, hvorpaa tvende Nøgler med et Kaars imellem ere udhugne; Og ved dens nederste en ligedanne Sten med et Kaars paa. Hver af disse er 2 Alen lang, og 1 bred. En anden Sagn vil dog, at her ligger begraven Bisp Anders Mule af Vendsyssel, som døde 1354 i den sorte Død. Disse 4 Bisper bleve valgte af Kong Svend, og finge deres Stigter, som en Gave, af ham. Da nu Adelbert saae, at der var et tilstrækkeligt Antal Bisper i Danmark, opmuntredes han herved til at holde et Concilium til Slesvig, som laae ham nærmest, fornemmeligen for at rette følgende Ting: At Bisperne solgte Velsignelsen, uden Tvil ved Sacramenternes Uddelning, ja dreve Betalningen herfor ind som en Skyldighed; At Folket endda ei vilde give Tiende, og at fast alle uhørligen forsaae sig i Henseende til Mad, Drikke og Fruentimmer. For at hæmme alt dette lod han sig forsyne med Fuldmagt af Pave Alexander II, forhaabede ogsaa Kong Svends beredvilligste Hielp til at holde et almindeligt Concilium af alle Nordens Bisper. Nu ventede man ikkun paa dem fra hin Side Havet, det er at sige Bispen i Fyen, og de længre bortliggende. Adam af Bremen haver leveret os følgende Brev herom fra Paven: „Alexander Bisp, alle Tieneres Tiener, „sender sin Hilsen og Apostoliske Velsignelse til alle Bisper, som „ere i de Danskes Rige, og adlydt det Apostoliske Sæde, og „vor Vicarius. Den ærværdige Hamborger Bisp, vor Vicarius, haver ved sine Breve og Gesandter klaget over, at en vis

„Ekbert

„Ekbert (Eilbert), Bisp i Farria (a), (nu Helgeland, men han var „og Bisp i Fyen), som er indviklet i mange Laster, og kaldet til „Synodet i trende Aar, haver foragtet at komme. Og som det „siges at være skeet efter Raad af nogle af Eder, saa byde og befale Vi „ved Vor Apostoliske Myndighed, at I aldeles afstaae fra slige „Raad, og at I indfinde Eder, naar I paamindes at komme til be„meldte Vor Broders Nærværelse, paa det at det canonisk kan „dømmes efter skeede Undersøgelse." I et Brev til Bisp Wilhelm af Roskild skrev Adelbert selv saaledes: „Adelbert, det hel„lige Romerske og Apostoliske Sædes Legat, saa og Erkebisp over „alle nordlige Folk, sampt den Hamborgske Kirkes uværdige „Forstander, hilser Wilhelm Bisp i Roskild: Jeg vilde med et „taknemmeligt Sind imodtage, om I enten selv kom, eller og „sendte Eders Sendebud til det Synode, der skal holdes i Sles„vig. Men herom en anden Gang. Men nu vil jeg ikke skiule „for Eders Broderlighed, hvad Fortred Bisp Adalward paafø„rer mig, hvilken jeg, som I kan vidne, da I var tilstæde ved „hans Indsættelse, indviede til Biskop i Sictona, men nu da „det fremmede Folk (barbara gens) ei vilde, at han skulde fore„staae dem, haver han begyndt at indtrænge sig i Kirken af Ska„ra.

Svend Estrithsön. Aar 1065.

(a) Langebek mener i en skreven Note ved dette Alexanders Brev til de Danske Bisper, at Farria kan have havt Navn af Føhra, Føhr, hvor maaskee Bispen over det gandske mindre Frisland, beliggende i Sønder-Jylland, kan have boet paa en Tid da dette Frisland var meget større, end det siden blev efter de store Vandflober 1164, og derefter. Formodningen er artig, men er den rigtig, da maae dette Bispedømme have varet meget kort, saasom man ellers ingen Underretning finder om det i Historien, tvertimod er det klart, at det mindre Frisland haver i senere Tider staaet under Bispen af Slesvig i det Aandelige.

Svend Estrichsön. Aar 1065.

„ra. Jeg beder derfore, at I ville forsende mit Bud, som skal „drage did, til Bispen af Dalbog (Dalbye). Dette er hvad „jeg har at sige om Synodet, da der dog var meget andet, som „jeg for Kiædsommeligheds Skyld undlader." Heraf sees, at Adelbert endda vedbliver at kalde Egino Bisp i Dalbye, endskiønt han alerede var tilligemed Bisp i Lund, og det fordi han først havde været Bisp i Dalbye, og maaskee ei bifaldt dette Foretagende. Med Adalward, Bisp i det nye Sigtuna, hang det saaledes sammen, at han paadrog sig Hedningenes Had, ved det han havde overlagt med den Skaanske Bisp Egino, at de begge vilde drage til Upsal, og underkaste sig alle Pinsler, for derved, om muligt, at bringe det derhen, at dette Afguderiets Hovedsæde kunde blive ødelagt, thi de troede, at det gandske Folk vilde omvende sig, naar det var brændt eller nedrevet. Men som Kong Stenkil formærkede, at der gik Mummel blant Folket om dette deres Forehavende, saa afvendte han dem klogeligen derfra, ved at forestille, at de strax vilde dømmes til Døde, og han uddrives af Riget, som den der havde ført udædiske Mænd ind i Fædernelandet, og alle, som nu troede, derpaa letteligen falde tilbage til Hedenskabet, ligesom man nyligen havde seet i Slavien. Har Stenkil virkeligen sagt dette sidste, saa maae Bisperne ei have havt dette Forsæt forend 1066, hvorpaa jeg dog tvilter, baade fordi Stenkil døde i bemældte Aar, saa og fordi Adalward har uden Tvil i dette Aar 1065 forladt det egentlige Sverrige, og søgt at trænge sig ind i Skara Stigt, hvis Bisp Adalward den ældre var død Aaret forhen 1064, thi Adam af Bremen siger selv, at Bisperne gave denne Kongens Forestilling Bifald, og droge derpaa igiennem alle Gothiske Byer, hvor de sønderbrøde Afgudsbillederne, og omvendte mange tusinde Hedninger. Da

er

Svend Estrithsön. Aar 1065.

er det rimeligt, at Adalward er kommen til Scara, hvorhen han blev indbuden, efterat Hedningene, uden Tvil i Sverrige, havde fordrevet ham. Og dette er saa meget des rimeligere, som Stenkil mest opholdt sig i Vest-Gotland. Men dette tog Adelbert saa ilde op, at han kaldte ham til Bremen, som den der havde overtraadt Kirke-Lovene, da dog alle Ting synes at vise, at Adalward klogeligen veg for Stormen, og drog til det Stæd, hvor han kunde udrette Nytte, og som trang dertil, da dets egen Bisp var død. Paa denne Reise er det uden Tvil, at Adalward kom til Birca, som da alerede var ødelagt, og det saaledes, at neppe Fodspor derefter kiendtes, hvorfor han ei heller kunde finde Erkebisp Unni Grav. Dog dette hans Besøg i Birca er vel neppe skeet forend 1067, da den først blev ødelagt i Urolighederne, som indfulde efter Stenkils Død. Udi den ældre Adalwards Stæd beskikkede Adelbert vel Acilin fra Cøln til Bisp i Scara, men denne Mand, som havde intet Bispeligt hos sig uden den udvortes Anseelse, da han var en stor og før Mand, elskede mere sin Magelighed end sin Pligt, og blev derfor ved indtil sin Dødedag at leve vel i Cøln, og kom aldrig til sit Stigt, endskiønt Gotherne sendte ham et Gesandtskab, for at indbyde ham dit. — I Anledning af det Bønderne havde holdt med Hakon Iversön Jarl, som den Norske Kong Harald i Trætte med dem af Romerige, Hadeland, Hedemarken, Ringerige, hvilken gik saa vidt, at han paaførte disse sine egne Undersaatter Krig, kiændte og brændte i deres Egne, berøvede nogle alt deres Gods, slog nogle ihiel, lemlæstede andre, og viste ved al sin Adfærd, at han fortiente Navn af Haardraade, det er den Strænge (56).

 Adel-

(56) Ad. Br. l. 4. c. 42-44. l. 3. c. 26. De situ Daniæ c. 75. vel 209.

Svend Estrithsön. Aar 1065.

Adelbert var Paaske-Festen i Worms, og giorde den unge Kong Henric vaabenfærdig (wehrhaft), det er omtrent at sige myndig. Han inderaadde da i sit 15 Aar. Adelbert skal da have uddrevet Dievelen af en Besat, hvorover den gode Lambert af Aschaffenburg forundrer sig, at Gud havde skienket sig Naade til saa ond en Mand; Men det havde været bedre, om han naie havde undersøgt Sagens Beskaffenhed og Sammenhæng. Som Adelbert endnu vedblev at staae i Naade og Anseelse, saa formaaede han Kong Henric til at skiænke sig og Hamborger Kirke, ved Brev af 6 September, Abbediet Lauresham med alt tilhørende. Det laae i Lobetengow, udi Grev Poppo's Grevskab. Den 16 October fik han skiænket den kongelige Gaard Tusburg, nu Disburg, som laae i Nurigow udi Pfalzgreve Herimans Grevskab, tilligemed en Skov og Kongens Ban imellem de Floder Rhin, Nure og Tussale. Den 19 October fulgte den Landsbye Sinziche paa, der laae i Archgow udi Grev Bertoldi Grevskab. Ja samme Dag blev ham endog skienket Corvey Kloster, beliggende i Angeragow og i Hertug Otto's Hertugdom, hvilket viser, at denne ligesaavel, ja snarere, har hedet Otto, end Ordulf. For at erlange de tvende Abbedier, Lauresham og Corvey, betiente Adelbert sig af mange listige Strægers, og varede det længe

200. c. 94. vel 236. 237. Schol. 89. c. 89. vel 231. Lang. T. 3. not. l. p. 246. not. n. o. p. q. p. 247. not. y. p. 248. not. a. p. 249. not. h. p. 250. Hamsfort Ser. Ep. Arh. Mss. Danske Atlas T. 5. p. 451. Pontopp. Marm. Dan. T. 2. p. 347. 348. Pontoppid. Annal. T. 1. p. 151. 153. 160. 161. 163. 205. 214-216. Hvitf. Bispe-Krønike p. 17. 99. 102. 106. Kremers Diplomatische Beyträge 8vo. Frankfurt 1761. T. 1. p. 137. 140. Snorro i Harald Haardraades Saga c. 76. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 5. c. 6. p. 317. Schön. Forb. p. 350. Arnæ n. 410. 412. 413.

længe inden han kunde naae sit Ønske, og med alt det kom han aldrig til fuldkommen Besiddelse af dem. Det lader endog, at han haver udstrakt sin Begierlighed til det gamle Abbedie Corvey, eller Corbie i Frankerige, thi han tilskrev dets Abbed Fulco et Brev, hvorved han søgte at fornye det ældgamle Venskab og Omgang imellem det og Hamborg, og beraabte sig paa, at der fra var kommen den hellige Ansgarius, som havde omvendt Fresser, Danske, Slaver, Norske (a), Svenske, hvorfore han foreslog ham at oprette et Broderskab i Ansgarii Navn, og bad ham til næste Sommer at sende et Bud med en skreven Fuldmagt herom; Hvorimod han paa sin Side igien lovede at sende ham af den hellige Ansgarii Levninger, tilligemed en Efterretning om hans Forflyttelse. Maaskee han ved disse Levninger sigtede iblant andet til Ansgarii forsølvede Hoved med Krone paa, som endda i det 13 Sæculo vistes til Hamborg i det Kammer, hvor Helgenes Levninger bevaredes. Af Gvaldo, hvilken ved denne Tid, eller maaskee snarere i næste Aar, oversatte Anscharii Levnet ved Rimbert paa latinske Vers, kan man ei slutte andet, end at Broderskabet blev oprettet, og nogle af Anscharii Levninger sendte til Frankerige, hvilket sidste og bekræftes derved, at Mabillon vidner, at et Ben af Anscharii Arm forvares i Corbie udi et Sølv Skrin, og blev der imodtaget den 1 Martii. Det lader meget sandsynligt, at dette Ben kan virkeligen have været af Anscharius, thi udi Adelberts Tid havde de upaatvileligen hans Legeme i Bremen, og vidste hvor det laae. Ved tvende Breve, udstædde til Trier, bekræftede Kong Henric St. Maximini Kloster der

Svend Estrithsön. Aar 1065.

(a) Herom haves ellers ikke nogen Efterretning, og er det ogsaa uden Tvil falskt.

Svend Estrithsön. Aar 1065.

der dets Rettigheder og Friheder, og indskrænkede dets Advocaters Embede og Magt. I det første kalder han Adelbert dilectissimum nobis, en Titul ei engang Anno eller nogen af de andre Bisper faaer. Med samme fortrolige Titul belegges han og i et andet Diplom af den 22 Maji; men i et af 30 August kaldes han alene fidelis noster. Paa samme Tid agtede Kong Henric fiendtligen at angribe den Colniske Erkebisp Anno, uden Tvil efter Adelberts Tilskyndelse, dersom ei Enke-Keiserinden Agnes havde ved sine fornuftige Raad bragt ham derfra. — Kong Edvard stadfæstede Abbediet Malmesbury alle sine Eiendele og Herligheder; Blant Underskrifterne forekomme de Duces, Harald, Tosti, Gyrt og Leofwyne, hvilket viser, at Tosti er ei bleven dømt til Landsflygtighed af Kongen forrige Aar. Men da det dog skede i dette, saa maae nærværende Diploma være udstædet i den første Del af Aaret. Med denne hans Landsflygtighed gik der saaledes til: Den troløse Grumhed, han i forrige Aar havde øvet, saa og de haarde og store Skatter, han paalagde, bragte Indvaanerne af York og Northumberland, og især de Thani Gamelbarn, Dunstan, Athelnoths Søn, Glumur (a), Eardulfi Søn, med 200 af deres Hoffindere, til at overfalde ham den 3 October i York, da han næsten var alene, at ihielslaae uden for Yorks Mure hans tvende Danske Huskarle Amund og Ravensarte, som bleve indhentede paa Flugten, og Dagen efter flere end 250 af hans Hofmænd, saavel Engelske som Danske, hvilke bleve dræbte paa den nordre Side af Humber-Floden, at borttage alle de Vaaben, Huusgeraad og Heste, der tilhørte ham i York, sampt

(a) Gamelbarn og Glumur have uden Tvil været Nordiske, ligesom de ved forrige Aar omtalte Gamel og Ulf.

Svend Estrithsön. Aar 1065.

tilligemed hans Sølv, Guld og andre Rigdomme, som de kunde overkomme, og fandtes i hans Skatkammer, hvorpaa de uddreve ham selv, men vilde dog ei dræbe ham, siden han havde været deres Jarl, og kaldte derimod til sig Morker, en Søn af Alfgar Jarl, og giorde ham til deres Jarl, hvilken derpaa foer Syd efter med alle Folk af de Shirer, nemlig af Northumberland, og desuden med dem af Nottingham, Derby og Lincoln, og drog frem indtil Northampton, hvor hans Broder Edvin kom ham i Møde med Folkene af sit Jarldomme, saa og med mange Britter, ventelingen fra Wales. Der mødte og Jarl Harald af West-Saxen og flere dem, hvilke Kong Edvard havde efter Tostins Begiæring sendt did for at mægle Freden, og om muligt at straffe dem; Men Northumbrerne sendte da Harald, tilligemed flere Gesandter, i deres Ærinde til Kong Edvard, og lode bede om, at de maatte beholde Morker til deres Jarl, forestilte tilligemed, at de vare fødde frie, og kunde derfor ei taale Jarlernes Overlast, at de havde lært af deres Forfædre at vedligeholde Friheden, eller at døe, men at de vilde under en lemfældig Jarl godvilligen adlyde. Dette Sindelav besiælede Northumbrerne fremfor andre Engellands Indbyggere, fordi de vare saa stærkt blandede med Danske og Norske. Harald understøttede denne Sag af al Magt, da han, som mange skrive, mere saae paa Undersaatternes Beste, end paa sin Broders; Imidlertid har uden Tvil den Uvilie, som var imellem disse tvende Brødre, den gode Leilighed at blive en ynder Medbeiler qvit, og det Svogerskab med Morker, da Harald havde hans Søster til Ægte, giort det meste hertil. Da nu Edvard giorde alt hvad de vilde, som vare om ham, og som sidst talte med ham, saa tilstod han denne Begiæring, og sendte Harald tilbage med sin skriftlige

Svend Estrithsön. Aar 1065.

Tilstaaelse herom. Imidlertid skal dog Edvard, som den ærværdige Wilhelm af Malmesbury skriver, have giort dette imod sin Villie, da han elskede Toste, men nu var han formedelst Alder, Sygdom og Sinds-Svaghed næsten en Foragt og Latter for alle, saa at han derfor ei kunde hielpe Toste i noget, hvilket og forøgede hans Sygdom, og forkortede hans Liv. Harald kom med den kongelige Tilstaaelse til Oxford Simons og Judæ Aften den 27 October. Da fornyede han og igien Kong Knuds Love, hvilke Toste havde forandret og afskaffet, til stor Misfornøielse for alle Northumbrier, der deels enten vare Danske, eller og vante til de Danske Sæder. Disse Englands nordlige Beboere giorde, imedens Harald var borte i deres Gesandtskab, stor Skade i Egnen ved Northamton, ved at ihielslaae Folk, brænde Huus og Korn, borttage mange tusinde Stykker Qvæg, samt bortføre mange hundrede Mennesker fangne med sig Nord efter, saa at Northampton-Shire med de omliggende Shirer geraadede derved i en bedrøvelig Tilstand i mange Aar. Harald og flere forsøgte dog, saavel i Oxford som i Northamton, for et Syns Skyld (a), at forlige Toste og Northumbrerne sammen, men de satte sig alle derimod, og dømte ham til Landsflygtighed med alle dem, der havde bragt ham til de ubillige Love. Hvorpaa Jarl Toste, hans

(a) Derfore give og Ethelredus Rievallensis c. 394; Wilhelm af Malmesbury p. 103. 104, som endog siger, at Harald bragte Kong Edvard til at udnævne Morker til Jarl i Northumberland; Ordericus Vitalis l. 3. p. 492; og Snorro i Harald Haardraades Saga c. 80 og 81. det Bifald, at Harald uddreev sin Broder Toste; Ja de tvende sidste ville endog, at det skede ei før efter Kong Edvards Død, og Snorro legger til, at det skede fordi Toste paastod selv at være Konge; Dog dette om Aarsagen og Tiden strider imod de fleste, beste og ældste Engelske Skribentere.

hans Hustrue Judith, og alle hans Anhængere, bleve efter Alle-
helgensdag uddrevne af Northumbrerne ved Hielp af Jarl Edvin,
og droge de da over til Grev Balduin i Flandern, som var Tostes Svend Estrithsøn. Aar 1065.
Svigerfader, og som tog vel med dem. Hos ham overvintrede
de, og levede under hans Beskyttelse i St. Omer. Toste brændte da
af Vrede og Hævn næsten imod alle. Ved Juletider kom Kong
Edvard til Westmünster, og holdt der sit Hof, som han kunde, thi
han var meget sygelig, lod og den 28 December indvie Kloste-
ret, han havde ladet bygge, og stadfæstede dette ved sit Brev,
udgivet samme Dag. Deri klager han over, at de Danske
Konger Suenegen og Cnuto, hans Søn, sampt dennes Sønner,
Harald og Hardechnut, havde tilvoldet sig Riget, og at hans
Broder Ælfrid var grueligen bleven ihielslaget af dem. Han siger
og deri, at Westmünster var ved de idelige Krige bleven næsten
ødelagt, og at han anvendte den tiende Part af alle sine Eiendele
til dens Istandsættelse. Blant Underskrifterne forekomme de
Duces: Leofwinus, Gyrth, Haroldus og Eadwinus, og er det
underligt, at Harald haver skrevet saa langt ned. Imidlertid
havde han nu saadan Overhaand, og stod i saadan Anseelse hos
Kongen, de Store og Folket, at det begangne Mord paa Al-
frid, hvorudi hans Fader Godvin havde havt saa stor Andel, blev
nu alene tilskrevet de Danske. Harald var nu og uden al Tvil
anseet i de flestes Tanker som Edvards Eftermand paa den Engel-
ske Throne; Det Forlig, indgaaet med den Danske Kong Svend,
tænktes nu ikke mere paa; Hertug Wilhelms Anhængere kunde ei
heller dukke op; Edgar Ædeling, den nærmeste Arving, var ung,
vel stærk og tapper, men derhos uvis og fattig, endskiønt Ingulph
vil, at hverken hans Siæl eller Legeme duede noget, saa at
Kong Edvard selv lod fare de Tanker, han engang havde baaret

Tt 2 om

Svend Estrithsön. Aar 1065.

om at giøre ham til sin Eftermand. I saadan Sagernes Tilstand tænker jeg det er skeet, at Harald lod udjage Asbiörn, den Danske Kong Svends Broder, med alle Sine; Leiligheden var beqvæm, saasom mange Danske havde holdet med Toste Jarl; fornødent var det, naar Harald tænkte til roligen at bestige Thronen, og skeet er det, da Adam af Bremen, som levede paa de Tider, bevidner det. Da nu Asbiörn var uden Tvil 1062 endda i England, saa kan ingen rimeligere Tid udfindes, at dette er skeet, end just denne. Da og Kong Svend ikke besørgede sig nu Tid lang for at hielpe Harald, der dog var hans Fasters Søn, imod Wilhelm, saa maae han have havt nogen Aarsag til Uvilie. Det Diploma, som skal være udgivet i dette Aar den 31 December til Winchester, hvorved Edvard paa nye lagde Worcester Stigt under Erkebispen af York, maae være givet 1063, fordi der staaer, at det er udstædet i hans 21 Regierings-Aar, saa og fordi Tosti (Jarl) forekommer blant Underskrifterne. Harald kalder sig det mærkeligen Dei gratia Dux, og forekomme der og de Duces: Algarus, Girth og Leofwinus, og Ulf og Svin, uden Tvil Thani og Danske. Imidlertid lader det hele Diploma at være falskt, saasom deri siges, at Erkebisp Oswald af York fik i Kong Ethelreds Tid Pallium af Pave Formosus, da dog denne Pave var død 100 Aar tilforn. — Conan, Hertug i Bretagne, bekrigede Hertug Wilhelm af Normandie, paastaaende at have Ret til hans Land, da Robert, Wilhelms Fader, skulde have beskikket Alan, Conans Fader, til sin Eftermand, siden Wilhelm var kun hans Slegfred-Søn. Han paastod og, at Wilhelm havde forgivet Alan til Vimontier i Normandie, men Wilhelm anlagde imod ham St. Jacobs Kastel paa Grændserne, og havde ogsaa Rudolph, Befalingsmand i Dol, paa sin Side. —

De

De wendske Brødre, Robert og Roger, bemestrede sig i Calabrien det Slot Argel efter en Beleiring af 4 Maaneder (57).

Svend Estrithsön. Aar 1066.

Den Svenske Kong Stenkil døde, og da hans Sønner deels vare unge, deels ei havde Anseelse nok, saa tragtede twende Eriker efter Riget, og komme derover i Krig sammen, i hvilken det under Tvil skede, at den gamle Bye Birca blev saa i Grund ødelagt, at Bisp Adelvard, som kort efter var der, kunde neppe finde dens Plads. Udi den druknede Magni Stæd indviede Erkebisp Adelbert Alric eller Alberic til Bisp i Vendsyssel. Adelbert raadde nu alene for den unge Kong Henric, efterat han havde skudt til Side alle sine Medbeilere; Han forestod baade ham og Riget, og kalder Adam af Bremen ham derfor Consul. En Tid, nogle Aar, som det synes, for dette, blev han og hans Mand Grev Herman, Hertug Ordulphs Broder, Uvenner, i det denne forlangte et større Lehn af ham, som Adelbert veigrede sig ved at give. Derover kom han med en talrig Krigshær til Bremen, plyndrede alting, undtagen Kirken, og bortdrev Stude og Heste. Det samme giorde han overalt i Stiftet,

(57) Staphorst T. 1. p. 427-433. 463. Baluzii Capit. T. 2. p. 1116. 1554. Mabil. A. S. Benedict. T. 6. p. 120. 121. b. Gualdo v. 110-114. 177. 178. Lang. T. 1. p. 561. 564. not. i. p. 166. not. n. Hontheim Hist. Dipl. Trev. T. 1. p. 406. 408. Kremers Dipl. Beytr. T. 1. St. 1. p. 137. 140. Lamb. Schafn. p. 171. 172. Mon. Angl. T. 1. p. 51. 52. 59. T. 3. p. 130. Chr. Sax. ad calc. Dict. E. Lye. Wilkins Conc. Brit. T. 1. p. 316. Ad. Br. l. 3. c. 14. Chr. Sax. Gibsoni p. 171. M. Westm. p. 220. F. Vig. p. 633. Sim. Dun. c. 192. 193. Ethelr. Rieval. c. 366. Bromton c. 948. Knyghton c. 2337. W. Malm. l. 2. c. 13. p. 82. 83. l. 3. p. 103. 104. H. Hunt. p. 367. Rog. de Hov. p. 446. Ingulph. p. 899. Alur. Beverlae. p. 121. 122. Bouquet T. 11. p. 50. 88. Muratori T. 6. p. 358.

Svend Estrithsön. Aar 1066.

tet, og berøvede aldeles alle Kirkens Undersaatter. Han nedbrød og i Grund alle de Kasteller, Erkebispen havde ladet opføre: Denne opholdt sig da i Kongens Gaard, og blev Herman ved en Slots-Dom dømt i Landsflygtighed, men efter eet Aar skienkede Kongen ham sin Naade igien, og gave derpaa han og Broder, Hertug Ordulph, 50 Gaarder til Stigtet i Sone. Kong Henric selv skienkede da og til Hamborger Kirke 3 Kalke af Guld, som veiede ti Pund, eet Salve-Kar af Sølv, eet Sølv forgyldt Skiold, en Psalter, skreven med forgyldte Bogstaver, Lysestager og Røgelsekar af Sølv, 9 kongelige Tapeter at hænge hag i Choret, 35 Casulæ ɔ: Kapper, 30 Cappæ ɔ: Kaaber, 13 Dalmaticæ ɔ: Chor-Kaaber, et Plenarium ɔ: eller fuldstændig Messe-Bog, hvis Tabula ɔ: Bind, eller yderste Del, sagdes at være beslaaet med 9 Pund Guld; Desuden Præsten 100 Pallia ɔ: Mantler, foruden Sølvkar, sampt Lysestager og Røgelsekar af Guld. Men hvor mægtig og anseet Adelbert end var, saa han kunde kiæppes om Fortrinet med Erkebisperne af Mayntz og Cøln, saa var han dog endnu ikke fornøiet, men søgte at tilegne sig alle Grevskaber, som laae i hans Stigt, for at efterligne Bispen af Würzburg, der endog besad Hertugdømmet i Frankenland. Men som han ei kunde komme i virkelig Besiddelse af Grevskaberne, saa lod han sig nøie for det meste med den udvortes Pomp, nemlig at Greverne bleve hans Lehnsmænd, og for at bringe dem dertil, maatte han forlehne dem med Kirkens Gods. Saaledes forlehnede han Marggreve Udo II. af Soltwedel eller det nordlige Marggrevedømme, der tilligemed var Greve af Stade og Ditmarsken (a), hvis Grevskab, uden Tvil Stade, laae ad-

(a) Gebhardi i March. Aqvil. p. 50 og 52. siger, at Udo ogsaa var Greve

udstrækket næsten overalt i Bremens Stigt, og mest ved Elven, med saa meget Gods, at det aarligen indbragte 1000 Pund Sølv, hvorfor og Adam af Bremen hel fornuftigen skriver, at den Bremiske Kirke blev fattig ved at ville have rige Vasaller. Denne Forfængeligheds Aand herskede meget i Middelalderen, og vare de Danske Konger og dermed besmittede, især Erik Menved. For at faae Grevskabet Emisgow i Frisland (a) af Kong Henric, maatte Adelbert give 1000 Pund Sølv, og for at bringe dem tilveie, berøvede han Kirken sine Prydelser af Kaars, Altare, Kroner og mere. Ja tvende Guldkaars, besatte med Ædelstene, ligeledes det store Altar og Kalken, af samme Materie, bleve og sønderbrudte, og 20 Mark Guld deraf løste, hvilket altsammen den gudelige Matrone Emma, Grev Lothars Enke, havde forhen givet til Kirken i Bremen. Saa skiødesløs og ilde omgikkes man med disse Kostbarheder, at de Ædelstene, hvormed Kaarsene vare besatte, bleve givne til Skioger, venteligen saadanne, der formaaede at opfylde Adelberts ærgiærige Hensigter. Imidlertid kunde dog hermed ei det halve af Omkostningerne bestrides, thi foruden alt dette slæbede han allevegne en mægtig Mængde Folk med sig, heldst til Hoffet, af Læger, Hyklere, Gøglere, Drømme-Udlæggere, Snyltegiæster, Spaamænd, hvilke sidste foregave, at Adelbert skulde snart blive Pave, til hvilke han udøste Penge uden Tal. En Mængde Beværts-

Svend Estrithsön. Aar 1066.

Greve i Greviz, og besad den Gow Wigmodia, saa at han var en mægtig Herre. Wigmodia var paa den Tid det samme som kaldtes Lismone, i hvilket Bremen laae: See Chron. Gottw. T. 2. p. 856.

(a) Laae i det nu værende Ost-Frisland ved Floden Ems, og kaldtes og saa Emsland. Chron. Gottw. T. 2. p. 582.

Svend Estridsen. Aar 1066.

Bevæbnede fulgte ham og overalt, og blev Folket derfore plaget med nye og usædvanlige Skatter, thi han opførte Kasteller paa mange Stæder, og lagde sig derved især ud med Hertugerne; Han anlagde Hauger og Vingaarde paa tørre Stæder; Han havde Paul, en omvendt Jøde, hos sig, som paastod at være saa klog, at han i trende Aar kunde giøre Uvidende til Lærde og Philosopher, og forvandle Kobber til det fineste Guld, hvorfor Erkebispen roste sig af, at han vilde til Hamborg slaae Guld-mynt, Byzantiner, i Stædet for Sølv Denarier, eller Penge; Han antog til sine Lehnsmænd alle de navnkundige og ædle Mænd i Saxen og i andre Lande, som han kunde overtale dertil, ved at give dem hvad han havde, og ved at love hvad han ikke havde; Og ved alt dette forarmede han sit Stigt for at fyldest-giøre sin Forfængelighed, og i det Haab, at det engang skulde indrente sig ved den Anseelse og Magt, han derved naaede, heldst ved Hoffet. Dog hans Tænkemaade var ei saaledes beskaffen, at han længe kunde vedligeholde sin Agt, thi han var af et meget hæftigt og foranderligt Sindelav, snart mild og ødsel, saa at han endog, naar han oversaae sine Penge, kunde øse 100 Pund Sølv ud paa eengang til hel maadelige Personer, og mere til de Fornemmere; Snart vred og ond, saa at han endog kunde slaae Folk til de blødte, hvilket han engang giorde med sin Provst. Alle skyede ham da, som et vildt Dyr, men paa en anden Tid igien var han som et Lam, heldst imod Hyklere, hvilke kunde rose ham lige i Øinene. Derover var der tilsidst ingen ærlig Mand om ham, eller nogen, som turde og vilde sige Sandhed. Hans Vellyst giorde ham og forhadt, thi ofte sov han om Dagen, og hendrev derimod Natten med Giæstebud og Tærningspil. Over Borde fornøiede han sig med at høre Even-

tyrer

Svend Estrithsøn. Aar 1066.

[illegible] fortælle, saa og sande Historier og philosophiske Sentencer. Undertiden havde han og Strænge-Leg ved Taffet. Hans Tafel var prægtigt, dog var han selv noisom i Mad og Drikke. Den slemme Sædvane, han havde, over Maaltid at giennemhegle de Store, undtagen Kongen, hvilken han var gandske hengiven, paadrog ham og megen Fiendskab. Hamborg elskede han i Begyndelsen mest, og kaldte den Folkenes frugtbare Moder, hvorfor han og da holdt altid Paaske og Pindse der, og trak did saa mange Clerker, som mueligt, heldst dem der havde en liflig Stemme. Pragt udi Gudstienesten elskede han og meget, og lod han efter Grækernes Viis synge 12 Officia (a), hvor han endog var, naar han bivaanede 3 Messer. Udi Hamborg lod Hertugen, Bernhard endda, som det synes, anlegge en nye Borg mellem Elven og Alsteren, og forlod den gamle, hvilken Erkebispen derpaa beboede. Men som nu Adelbert var paa det høieste, og hans Stigt nød Fred, saa paakom ham en uventelig Forandring, thi de Store, og især Erkebisperne af Maynz og Cøln, begyndte allerede at knurre imod ham til Goslar, fordi han nu var den øverste Minister, og da var det nær kommen til Fiendtligheder; Siden paa Rigsdagen til Tribur, der holdtes for Paaske, gave de ham an for en Troldmand og Forfører, og tvunge Keiseren til at sætte ham af fra denne store Myndighed, ja gavende tilkiende, at Keiseren maatte enten giøre dette, eller og selv forlade Regimentet, dreve de Adelbert og hans Mænd endog med væbnet Haand fra Slottet, hvorpaa Keiseren gav ham nogle bevæbnede

(a) Officium er egentligen Messen selv; Det betyder og dens Indgang, men her kan det ei betyde andet end visse Stykker af Messen, siden der vare 4 Officia i hver Messe.

Svend Estrichsön. Aar 1065.

Tilstaaelse herom. Imidlertid skal dog Edvard, som den samtidige Wilhelm af Malmesbury skriver, have giort dette imod sin Villie, da han elskede Toste, men nu var han formedelst Alder, Sygdom og Sinds-Svaghed næsten en Foragt og Latter for alle, saa at han derfor ei kunde hielpe Toste i noget, hvilket og foregede hans Sygdom, og forkortede hans Liv. Harald kom med den [illegible]gelige Tilstaaelse til Oxford Simons og Judæ Aften den 27 October. Da fornyede han og igien Kong Knuds Love, hvilke Toste havde forandret og afskaffet, til stor Misfornøielse for alle Northumbrier, der deels enten vare Danske, eller og vante til de Danske Sæder. Disse Englands nordlige Beboere giorde, imedens Harald var borte i deres Gesandteskab, stor Skade i Egnen ved Northamton, ved at ihielslaae Folk, brende Hus og Korn, bortage mange tusinde Stykker Qvæg, samt bortføre mange hundrede Mennesker fangne med sig Nord efter, saa at Northampton-Shire med de omliggende Shirer geraadede derved i en bedrøvelig Tilstand i mange Aar. Harald og flere forsøgte dog, saavel i Oxford som i Northamton, for et Syns Skyld (a), at forlige Toste og Northumbrerne sammen, men de satte sig alle derimod, og dømte ham til Landflygtighed med alle dem, der havde bragt ham til de ubillige Love. Hvorpaa Jarl Toste, hans

(a) Derfore give og Ethelredus Rievallensis c. 394; Wilhelm af Malmesbury p. 103. 104, som endog siger, at Harald bragte Kong Edvard til at udnævne Morker til Jarl i Northumberland; Ordericus Vitalis l. 3. p. 492; og Snorro i Harald Haardraades Saga c. 80 og 81. det Udfald, at Harald uddrev sin Broder Toste; Ja de tvende sidste ville endog, at det skede ei for efter Kong Edvards Død, og Snorro legger til, at det skede fordi Toste paastod selv at være Konge; Dog dette om Aarsagen og Tiden strider imod de fleste, beste og ældste Engelske Skribenter.

Svend Estrithsøn. Aar 1065.

hans Hustru Judith, og alle hans Anhængere, bleve efter Allehelgensdag uddrevne af Northumbrerne ved Hielp af Jarl Edvin, og droge de da over til Grev Balduin i Flandern, som var Tostes Svigerfader, og som tog vel med dem. Hos ham overvintrede de, og levede under hans Beskyttelse i St. Omer. Toste brændte da af Vrede og Hævn næsten imod alle. Ved Juletider kom Kong Edvard til Westmünster, og holdt der sit Hof, som han kunde, thi han var meget sygelig, lod og den 28 December indvie Klosteret, han havde ladet bygge, og stadfæstede dette ved sit Brev, udgivet samme Dag. Deri klager han over, at de Danske Konger Suenegen og Cnuto, hans Søn, sampt deres Sønner, Harald og Hardechnut, havde tilveldet sig Riget, og at hans Broder Ælfrid var grueligen bleven ihielslaget af dem. Han siger og deri, at Westmünster var ved de idelige Krige bleven næsten ødelagt, og at han anvendte den tiende Part af alle sine Eiendele til dens Istandsættelse. Blant Underskrifterne forekomme de Duces: Leofwinus, Gyrth, Haroldus og Eadwinus, og er det underligt, at Harald haver skrevet saa langt ned. Imidlertid havde han nu saadan Overhaand, og stod i saadan Anseelse hos Kongen, de Store og Folket, at det begangne Mord paa Alfrid, hvorudi hans Fader Godvin havde havt saa stor Andel, blev nu alene tilskrevet de Danske. Harald var nu og uden al Tvil anseet i de flestes Tanker som Edvards Eftermand paa den Engelske Throne; Det Forlig, indgaaet med den Danske Kong Svend, tænktes nu ikke mere paa; Hertug Wilhelms Anhængere kunde ei heller dukke op; Edgar Adeling, den nærmeste Arving, var ung, vel stærk og tapper, men derhos uvis og fattig, endskiønt Ingulph vil, at hverken hans Siæl eller Legeme duede noget, saa at Kong Edvard selv lod fare de Tanker, han engang havde baaret

Svend Estrithsön. Aar 1065.

om at giöre ham til sin Eftermand. I saadan Sagernes Tilstand tænker jeg det er skeet, at Harald lod udjage Asbiörn, den Danske Kong Svends Broder, med alle Sine; Lelligheden var beqvæm, saasom mange Danske havde holdet med Toste Jarl; fornødent var det, naar Harald tænkte til roligen at bestige Thronen, og skeet er det, da Adam af Bremen, som levede paa de Tider, bevidner det. Da nu Asbiörn var uden Tvil 1062 endda i England, saa kan ingen rimeligere Tid udfindes, at dette er skeet, end just denne. Da og Kong Svend ikke betagede sig en Tid lang for at hielpe Harald, der dog var hans Fasters Søn, imod Wilhelm, saa maae han have havt nogen Aarsag til Uvilie. Det Diploma, som skal være udgivet i dette Aar den 31 December til Winchester, hvorved Edvard paa nye lagde Worcester Sigt under Erkebispen af York, maae være givet 1063, fordi der staaer, at det er udstædet i hans 21 Regierings-Aar, saa og fordi Tosti (Jarl) forekommer blant Underskrifterne. Harald kalder sig der mærkeligen Dei gratia Dux, og forekomme der og de Duces: Algarus, Girth og Leofwinus, og Ulf og Svin, uden Tvil Thani og Danske. Imidlertid lader det hele Diploma at være falskt, saasom deri siges, at Erkebisp Oswald af York fik i Kong Ethelreds Tid Pallium af Pave Formosus, da dog denne Pave var død 100 Aar tilforn. — Conan, Hertug i Bretagne, bekrigede Hertug Wilhelm af Normandie, paastaaende at have Ret til hans Land, da Robert, Wilhelms Fader, skulde have beskikket Alan, Conans Fader, til sin Eftermand, siden Wilhelm var kun hans Slegfred-Søn. Han paastod og, at Wilhelm havde forgivet Alan til Vimontier i Normandie, men Wilhelm anlagde imod ham St. Jacobs Kastel paa Grændserne, og havde ogsaa Rudolph, Befalingsmand i Dol, paa sin Side. —

De

De tvende Brødre, Robert og Roger, bemestrede sig i Calabrien det Slot Argel efter en Beleiring af 4 Maaneder (57). Svend Estrithsön. Aar 1066.

Den Svenske Kong Stenkil døde, og da hans Sønner deels vare unge, deels ei havde Anseelse nok, saa tragtede tvende Eriker efter Riget, og komme derover i Krig sammen, i hvilken det uden Tvil skede, at den gamle Bye Birca blev saa i Grund ødelagt, at Bisp Adelvard, som kort efter var der, kunde neppe finde dens Plads. Udi den druknede Magni Stæd indviede Erkebisp Adelbert Alric eller Alberic til Bisp i Vendsyssel. Adelbert raadde nu alene for den unge Kong Henric, efterat han havde skudt til Side alle sine Medbeilere; Han forestod baade ham og Riget, og kalder Adam af Bremen ham derfor Consul. En Tid, nogle Aar, som det synes, for dette, blev han og hans Mand Grev Herman, Hertug Ordulphs Broder, Uvenner, i det denne forlangte et større Lehn af ham, som Adelbert veigrede sig ved at give. Derover kom han med en talrig Krigshær til Bremen, plyndrede alting, undtagen Kirken, og bortdrev Stude og Heste. Det samme giorde han overalt i Stiget,

Tt 3

(57) Staphorst T. 1. p. 427-433. 463. Baluzii Capit. T. 2. p. 1116. 1554. Mabil. A. S. Benedict. T. 6. p. 120. 121. b. Gualdo v. 110-114. 177. 178. Lang. T. 1. p. 561. 564. not. i. p. 166. not. n. Hontheim Hist. Dipl. Trev. T. 1. p. 406. 408. Kremers Dipl. Beytr. T. 1. St. 1. p. 137. 140. Lamb. Schafn. p. 171. 172. Mon. Angl. T. 1. p. 51. 52. 59. T. 3. p. 130. Chr. Sax. ad calc. Dict. E. Lye. Wilkins Conc. Brit. T. 1. p. 316. Ad. Br. l. 3. c. 14. Chr. Sax. Gibsoni p. 171. M. Westm. p. 220. F. Vig. p. 633. Sim. Dun. c. 192. 193. Ethelr. Rieval. c. 366. Bromton c. 948. Knyghton c. 2337. W. Malm. l. 2. c. 13. p. 82. 83. l. 3. p. 103. 104. H. Hunt. p. 367. Rog. de Hov. p. 446. Ingulph. p. 899. Alur. Beverlac. p. 121. 122. Bouquet T. 11. p. 50. 88. Muratori T. 6. p. 358.

Svend Estrithsön. Aar 1066.

tet, og forøvede aldeles alle Kirkens Undersaatter. Han nedbrød og i Grund alle de Kasteller, Erkebispen havde ladet opføre: Denne opholdt sig da i Kongens Gaard, og blev Herman ved en Slots-Dom dømt i Landsflygtighed, men efter eet Aar skiænkede Kongen ham sin Naade igien, og gave derpaa han og Broder, Hertug Ordulph, 10 Gaarder til Stigtet i Sône. Kong Henric selv skiænkede da og til Hamborger Kirke 3 Kalke af Guld, som veiede ti Pund, eet Salve-Kar af Sølv, eet Sølv forgyldt Skiold, en Psalter, skreven med forgyldte Bogstaver, Lysestager og Røgelsekar af Sølv, 9 kongelige Tapeter at hænge bag i Choret, 35 Casulæ ɔ: Kapper, 30 Cappæ ɔ: Kaaber, 13 Dalmaticæ ɔ: Chor-Kaaber, et Plenarium ɔ: eller fuldstændig Messe-Bog, hvis Tabula ɔ: Bind, eller yderste Del, sagdes at være beslaaet med 9 Pund Guld; Desuden Præsten 100 Pallia ɔ: Mantler, foruden Sølvkar, sampt Lysestager og Røgelsekar af Guld. Men hvor mægtig og anseet Adelbert end var, saa han kunde kiæppes om Fortrinet med Erkebisperne af Maynz og Cöln, saa var han dog endnu ikke fornøiet, men søgte at tilegne sig alle Grevskaber, som laae i hans Stigt, for at efterligne Bispen af Würzburg, der endog besad Hertugdømmet i Frankenland. Men som han ei kunde komme i virkelig Besiddelse af Grevskaberne, saa lod han sig nøie for det meste med den udvortes Pomp, nemlig at Greverne bleve hans Lehnsmænd, og for at bringe dem dertil, maatte han forlehne dem med Kirkens Gods. Saaledes forlehnede han Marggreve Udo II. af Soltwedel eller det nordlige Marggrevedømme, der tilligemed var Greve af Stade og Ditmarsken (a), hvis Grevskab, uden Tvil Stade, laae ad-

(a) Gebhardi i March. Aqvil. p. 50 og 52. siger, at Udo ogsaa var Greve

udstrakt næsten overalt i Bremens Stigt, og mest ved Elven, med saa meget Gods, at det aarligen indbragte 1000 Pund Sølv, hvorfor og Adam af Bremen hel fornuftigen skriver, at den Bremiske Kirke blev fattig ved at ville have rige Vasaller. Denne Forfængeligheds Aand herskede meget i Middelalderen, og vare de Danske Konger og dermed besængte, især Erik Menved. For at faae Grevskabet Emisgow i Frisland (a) af Kong Henric, maatte Adelbert give 1000 Pund Sølv, og for at bringe dem tilveie, berøvede han Kirken sine Prydelser af Kaars, Altare, Kroner og mere. Ja twende Guldkaars, besatte med Ædelstene, ligeledes det store Altar og Kalken, af samme Materie, bleve og sønderbrudte, og 20 Mark Guld deraf løste, hvilket altsammen den gudelige Matrone Emma, Grev Lothars Enke, havde forhen givet til Kirken i Bremen. Saa skiødesløs og ilde omgikkes man med disse Kostbarheder, at de Ædelstene, hvormed Kaarsene vare besatte, bleve givne til Skiøger, venteligen saadanne, der formaaede at opfylde Adelberts ærgiærige Hensigter. Imidlertid kunde dog herved ei det halve af Omkostningerne bestrides, thi foruden alt dette slæbede han allevegne en mægtig Mængde Folk med sig, heldst til Hoffet, af Læger, Gøglere, Sognere, Drømme-Udlæggere, Snyltegiæster, Spaamænd, hvilke sidste foregave, at Adelbert skulde snart blive Pave, til hvilke han udøste Penge uden Tal. En Mængde

Svend Estrithsøn. Aar 1066.

Bevæbn-

Greve i Groitz, og besad den Gow Wigmodia, saa at han var en mægtig Herre. Wigmodia var paa den Tid det samme som kaldtes Lismone, i hvilket Bremen laae. See Chron. Gottw. T. 2. p. 856.

(a) Laae i det nu værende Ost-Frisland ved Floden Ems, og kaldtes og saa Ems-Land. Chron. Gottw. T. 2. p. 582.

Svend Estritsøn. Aar 1066.

Bevæbnede fulgte ham og overalt, og blev Folket derfore plaget med nye og usædvanlige Skatter, thi han opforte Kasteller paa mange Stæder, og lagde sig derved især ud med Hertugerne; Han anlagde Hauger og Vingaarde paa torre Stæder; Han havde Paul, en omvendt Jode, hos sig, som paastod at være saa klog, at han i trende Aar kunde giore Uvidende til Lærde og Philosopher, og forvandle Kobber til det fineste Guld, hvorfor Erkebispen roste sig af, at han vilde til Hamborg slaae Guldmynt, Byzantiner, i Stædet for Solv Denarier, eller Penge; Han antog til sine Lehnsmænd alle de navnkundige og ædle Mænd i Saxen og i andre Lande, som han kunde overtale dertil, ved at give dem hvad han havde, og ved at love hvad han ikke havde; Og ved alt dette forarmede han sit Stigt for at fyldestgiore sin Forfængelighed, og i det Haab, at det engang skulde indrente sig ved den Anseelse og Magt, han derved naaede, heldst ved Hoffet. Dog hans Tænkemaade var ei saaledes beskaffen, at han længe kunde vedligeholde sin Agt, thi han var af et meget hæftigt og foranderligt Sindelav, snart mild og ødsel, saa at han endog, naar han oversaae sine Penge, kunde øse 100 Pund Solv ud paa eengang til hel maadelige Personer, og mere til de Fornemmere; Snart vred og ond, saa at han endog kunde slaae Folk til de blodte, hvilket han engang giorde med sin Provst. Alle skyede ham da, som et vildt Dyr, men paa en anden Tid igien var han som et Lam, heldst imod Hyklere, hvilke kunde rose ham lige i Oinene. Derover var der tilsidst ingen ærlig Mand om ham, eller nogen, som turde og vilde sige Sandhed. Hans Vellyst giorde ham og forhadt, thi ofte sov han om Dagen, og hendrev derimod Natten med Giæstebud og Terningspil. Over Borde fornoiede han sig med at hore Eventyrer

Svend Estrithsön. Aar 1066.

noget fortælle, som og sande Historier og philosophiske Sentencer. Undertiden havde han og Strænge-Leg ved Taffet. Hans Tafel var prægtigt, dog var han selv noisom i Mad og Drikke. Den slemme Sædvane, han havde, over Maaltid at giennemhegle de Store, undtagen Kongen, hvilken han var gandske hengiven, paadrog ham og megen Fiendskab. Hamborg elskede han i Forstningen mest, og kaldte den Folkenes frugtbare Moder, hvorfor han og da holdt altid Paaske og Pindse der, og trak did saa mange Clerker, som mueligt, heldst dem der havde en liflig Stemme. Prage udi Gudstienesten elskede han og meget, og lod han efter Grækernes Vis synge 12 Officia (a), hvor han endog var, naar han bivaanede 3 Messer. Udi Hamborg lod Hertugen Bernhard endda, som det synes, anlegge en nye Borg mellem Elven og Alsteren, og forlod den gamle, hvilken Erkebispen derpaa beboede. Men som nu Adelbert var paa det hoieste, og hans Stigt nød Fred, saa paakom ham en uventelig Forandring, thi de Store, og især Erkebisperne af Maynz og Coln, begyndte alerede at knurre imod ham til Goslar, fordi han nu var den overste Minister, og da var det nær kommen til Fiendtligheder; Siden paa Rigsdagen til Tribur, der holdtes for Paaske, gave de ham an for en Troldmand og Forforer, og tvunge Keiseren til at sætte ham af fra denne store Myndighed, ja givende tilkiende, at Keiseren maatte enten giore dette, eller og selv forlade Regimentet, dreve de Adelbert og hans Mænd endog med væbnet Haand fra Slottet, hvorpaa Keiseren gav ham nogle bevæbnede

(a) Officium er egentligen Messen selv; Det betyder og dens Indgang, men her kan det ei betyde andet end visse Stykker af Messen, siden der vare 4 Officia i hver Messe.

Svend Estrithsön. Aar 1066.

bevæbnede Folk med til Ledsagelse. Først begav han sig nu til Goslar, og derfra til Bremen, hvor han bragte Kirke-Bygningen til Ende, men hvorfra han ei torde vige af Frygt for Efterstræbelser af Hertug Ordulf, hans Broder Herman, og den førstes Søn Magnus, hvilke nu søgte rent at skille ham ved Stigtet; og brammede Magnus især af, at det var forbeholdet ham at twinge den oprørske Kirke, til hvilken Ende han samlede en stor Deel omvankende Røvere sammen, og besluttede at dræbe eller lemlæste Erkebispen. Grevskabet Findgow i Frisland, som indbragte aarligen 100 Pund Sølv, gik da forloren, ligeledes det Gods Lismona, som Magnus borttog, hvilken endeligen tilsidst beleirede Adelbert i Bremen selv, fra hvilken Erkebispen flyede, og opholdt sig paa sit Gods Lochten ved Goslar i et halvt Aar. Hans Kasteller og Underdanere bleve imedens udplyndrede af hans Fiender, hvorover han tilsidst maatte indgaae Forlig med Magnus paa Vilkaar, at denne skulde blive Erkebispens Mand, og annamme flere end 1000 Mansos eller Boel og Gaarder til Lehn af ham, hvorimod Magnus skulde uden Svig tilveiebringe Kirken igien Grevskaberne i Frisland, som Bernard og Ekbert nu indehavde imod Erkebispens Villie. Herved kom det saa vidt, at Stigtet var delet imellem Udo, Magnus og Erkebispen selv, hvilken neppe besad den tredie Deel deraf, og hvilken han siden overlod til Bernard og andre, der ved deres Hyklerie formaaede meget hos Kongen eller Keiseren, saa at han næsten beholdt slet intet selv. Og ved alt dette vandt han dog intet andet, end at han ikke blev fordrevet fra sit Stigt af Udo og Magnus, og at de andre kaldte ham Herre. Legfolk bemestrede sig da Bispens Land, Gaarde og Gods, tillige Kirkens Tiender, saa at Skiøger og Røvere vare Eiere af dem, og beløe Bispen og al Geistligheden, endnu da

Adam

Adam af Bremen skrev, efter Adelberts Død; Ja den Tiende, Capellanerne finge for at underholde Fattige og Fremmede, anvendte de alene til deres eget Brug. Ingen kan nægte, at jo Adelbert var besængt med mange Laster, og at Geistlighedens Hovmod og Gierighed gik meget vidt; Imidlertid vare og de Legfolk, og især Fyrsterne, meget egenraadige, ilde underviste i Troen, raae og vilde, som Folk der ei meget længe siden vare udkomne af Hedenskabet. Udi Tydskland især tragtede Fyrsterne efter Uafhængighed, og derfor maatte Adelbert være dem fornemmeligen en Torn i Øinene, som den der var den unge Konge eller Keiser gandske hengiven, og som raadde ham til at holde Fyrsterne lavt. Da nu Tydskland grændsede til Danmark, Omgangen var stor mellem begge Lande, Danmark fik fornemmeligen den Christne Lære fra Tydskland, Erkebispen af Bremen var Metropolitan i det Danske Rige, og i gandske Norden, hvad Under da om disse Sæder og Exempler trængede efterhaanden ind til Danmark, hvor man i senere Tider saae de samme Optrin som i Tydskland, saa at Geistligheden vilde have alt, Folket intet give, Konge og Geistlighed trættedes sammen om Magten, hverken den geistlige eller verdslige Magts Grændser vare bestæmte; Først efter mange Stridigheder, mange Ulykker, blev alting roligt i Europa, Geistlighedens Magt og Indkomster ere ringere end forhen, men visse, sikre og bestæmte. Sandeligen begge Parter ere langt lykkeligere nu end tilforn. Adelberts hele Opførsel bekræfter hvad Lambert af Aschaffenburg skriver om ham, at han vel fik Anno's Plads, men ei hans Egenskaber tilligemed. — Disse indbyrdes Uroligheder i Saxen betiente Venderne eller Slaverne, som stode under Godeskalk, nemlig Wagrierne, Obotriterne, Polaberne i det nu værende Lauenborgske, Svend Estrithsön. Aar 1066.

Svend Estrithsön. Aar 1066.

og Marinerne i Egnen ved Rostok, sig af til at udføre et stort Forehavende, de længe havde gaaet frugtsommelige med, nemlig at afkaste Christendommen. Dets Fuldbyrdelse blev hastet frem derved, at det blev bekiendt, at Godeskalk vilde tvinge sine øvrige Undersaatter til at antage den Christne Lære; Et ilde overlagt Anslag, thi deres Antal beløb sig til to Trediedel, da endnu ikkun den ene Trediedel var christned, hvoriblant uden Tvil fandtes endda mange, som alene vare blevne det af Frygt. Hertil kom, at Godeskalk vilde frygtes som en Konge, da hans Formænd havde behandlet Undersaatterne næsten som deres Ligemænd, og at han indkrævede Skat, hvorimod hans Formænd havde levet af deres Domainer, det er egne Gods. Jo længere disse grumme Folk havde baaret paa deres Had og Uvilie, jo grueligere og hæftigere brød den ud. Udi Lenzen, som ligger i nu værende Prignizer-Mark, ei langt fra Elven, overfaldte de den 7 Junii deres Konge Godeskalk, og dræbte ham, tilligemed mange Clerker og Legfolk, hvilke paa adskillig Maade bleve henrettede, og deriblant den Præst Ebbo offret paa Altaret. Efter dette udbredede Forfølgelsen og Grumhederne sig alt videre. Den 15 Julii blev i Ratzeborg den Munk Ansverus og flere stenede til Døde. Han skal have været fød i Sønder-Jylland, ei langt fra Byen Slesvig, og imellem den og Holsten, af adelig Slægt, og var da Abbed i St. Jörgens Kloster i Ratzeborg. Hans Moder skal have hedet Agnes, og hans Fader Osvald, der var saa rig og mægtig, at han kunde forlehne mange Riddere og Borgnere med meget Gods, og derved giøre dem til sine Mænd og Vasaller. Er dette rigtigt, da er det hel mærkeligt, saasom det viser Ælden af Lehnsvæsenet i den sydlige Del af Sønder-Jylland, ja endog, at andre end Kongen kunde da allerede bortgive Lehne.

Rehm. Saasom hans ældre Broder havde forladt sine Forældre, og var draget en lang Vei bort, for at erhverve Midler, saa vilde de gierne have beholdt denne yngre hos sig, men han sneg sig, da han var 15 Aar gammel, bort fra dem, og gav sig ind i St. Jörgens Benedictiner-Kloster, der laae tæt uden for Ratzeborg, saasom han havde en brændende Attraae til at studere, og til Munke-Levnet. Dette Kloster havde Godeskalk stiftet tilligemed flere i Lübec, Oldenborg, Lenzen. Aarsagen hvorfore de hedniske Vender reve Klosteret ned, og dræbte Ansverus, var fornemmeligen Frygt for at flere skulde som Munke give sig der ind, da deres Antal var allerede voxet til 28. De slæbede derfore ham og dem ud, og førte dem til et Bierg imellem Ratzeborg og Lübec. Men som Ansverus bad dem om, at de først vilde aflive Munkene, saasom han frygtede for, at ellers nogen af dem skulde falde fra Troen, saa bønhørte de ham deri, og dræbte 26, thi de tænkte, at han selv vilde fornægte den Christne Troe. Da angav sig en Mand af de Tilstædeværende, opmuntret af sin Hustrue dertil, for at være en Christen, og bleve de strax begge stenede. Derpaa bleve de twende øvrige Munke, Johannes og Folqvinus, stenede, af hvilke den første skal i sin vel meente og hellige Eenfoldighed have selv føyet sine Mordere Stenene. Endeligen gialdt det Ansverus selv, som faldt paa sine Knæe, og blev som en anden Stephanus henrettet. I det sidste skal han og have paakaldet Stephanus. Nogen Tid efter, da Forfølgelsen noget standsede, lod Erkebisp Adelbert denne Martyr canonizere, og stadfæste det ved et Concilium. Canonizationen lod han forrette ved Bisp Aristo af Ratzeborg, som han der havde indsat til den første Bisop, og hvilken var kommen fra Jerusalem. Ansveri Legeme blev nedsat i en Steenhvelving i hans Kloster,

Svend Estrithsön, Aar 1066.

Svend Estrithsön. Aar 1066.

Kloster, som igien maae være bleven opbygget. Aristo sendte Ansveri Arm til Jomfrue Mariæ Kloster uden for Stade, hvilket Kloster var alerede ei til i Krantzii Tid. De andres Legemer bleve nedgravne paa de Stæder, hvor de havde lidet. Hvordan det er siden gaaet Aristo vides ei, men dette er vidst, at der efter ham var ingen Bisp i Ratzeborg indtil 1153, da Evermod blev beskikket dertil, hvilken lod Ansverus flotte med et anseeligt Folge ind i Ratzeborger Domkirke. Af Slesvigs Breviarium og Missale, af Ratzeborgs Breviarium, og af Lübecs Passionale sees, at Ansverus dyrkedes som en Helgen paa disse Stæder, hvilket vedvarede indtil Lutheri Reformation. Forfolgelsen strakte sig derpaa til Byen Meklenborg, Obotriternes Hovedstad, hvor Godeskalks Dronning Sigrid, den Danske Kong Svends Dotter, blev tilligemed hendes Hof-Jomfruer nogen afklædt, hudstrøgen, og derpaa bortjaget. Hvor hun siden er bleven af tier Historien om (a). Men hendes Søn Henric, som var 7 Aar gammel, kom til Danmark, og blev der opdragen. Godeskalks ældre Søn Buthue med hans første Dronning tog ogsaa Flugten. Den gamle Bisp i Meklenborg, Johannes, af Fødsel en Skotter, blev tilligemed flere Christne fanget, og giemt til et høitideligt og blodigt Optrin. Først blev han pryglet med Stokke, og derpaa fört om til Forhaanelse i alle Vendiske Byer, og endeligen bleve ham

(a) Dog vil Marschalcus Thurius l. 2. c. 31. hos Westphal T. 1. c. 225. at hun har siden opholdt sig i Byen Meklenborg, og er død der i en god Alder, men da Adam og Helmold, de ældre Skribenter, tie herom, saa kan man ei vel heri troe den yngre Marscalc. Efter saadan Behandling, og da hendes Søn Henric opfødes i Danmark, saa bliver det rimeligt, at hun og har opholdt sig der. Allerheldst det og lader, at en Dotter, Godeskalk havde avlet med sin første Dronning, er da og kommen til Danmark; J det mindste ægtede hun der, omtrent ved 1070, Thrund eller Thorkil den Fagre.

ham den 10 November, saasom han ikke vilde fornægte Troen, udi den Vendiske Hovedstad Rethre først Hænder og Fødder afhugne, han derpaa kasted paa Gaden, og endeligen tilsidst Hovedet ogsaa afhugget, hvilket sattes paa en Stage, og ofredes som et Seierstegn til den Afgud Radegast. Om end nogle af disse Martyrer have havt deres Skrobeligheder, og været befængte med en Del vrange Meninger i Troens Lærdomme, efter Tidernes Maade, saa kan man dog ei andet, end beundre deres Heltemod i at overvinde Pinsler og Død, ei nok takke dem, at de ved deres Gienvordigheder have forskaffet os Fred, Lise, Roe og Oplysning, ei nok erkiende, at de med deres Fare have tæmmet grumme og vilde Folk, og frembragt milde og velgiørende Sæder. Dem maae vi takke for, at vi ere sædelige, og at vi nu undgaae at sættes paa saa haarde Prøver for Oplysning og Retskaffenhed. Hvor gierne vilde jeg ønske, at kunne trække et evigt Slør over vore Fædres, Nordiskes og Venders Grumhed, og Blod-Religion, men Historiens Love byde mig at tale Sandhed; Efter Tidernes Tænkemaade var det derfor ei underligt, at Adelbert ogsaa canonizerede Johannes med de flere, ligesom Ansverus. Venderne lode sig ei nøie med at udrødde Christendommen i deres eget Land, nei de vilde og udrødde den i tilgrændsende Lande. De fulde derfor ind i Stormarn og Holsten, hvor Indvaanerne bleve næsten alle, enten ihielslagne eller bortførte i Trældom; De indtoge Hamborg selv, og nedreve Borgen, Hertug Bernhard havde ladet opføre. For at forhaane de Christne sønderbrøde de Kaarsene, ja hele Hamborger Stigt hiemsøgte de med Ild og med Sværd. De overfulde endog uformodentligen Byen Slesvig, som da var folkerig og i god Velstand, og ødelagde den i Grund og Bund. Hovedmand for alt dette var en

Svend Estrithsön. Aar 1066.

Svend Estrithsön. Aar 1066.

Plusso, som var gift med Godeskalks Søster, og som ved Hiemkomsten blev dræbt af sine. Ezo var da Bisp i Oldenborg, og beskikket dertil af Adelbert i Abelins Stæd; han blev og enten fordrevet eller ihielslaget, og stod derpaa Stiftet ledigt i 84 Aar. Vendernes Frafald og Opstand var denne Gang almindelig, og faldt de alle til Hedenskabet igien, nægtede og at give Saxerne Skat, hvilken især formaaede dem til Frafaldet, da Saxerne inddreve den haardeligen, og uden Barmhiertighed. Besynderligt er det, at Adam af Bremen siger ved denne Leilighed, at Slesvig var Saxerne paa hin Side Elven deres Bye, og laae paa Grændsen af det Danske Rige. Men da det af et Vers hos Snorro, som den Norske Kong Haralds Mænd digtede, er klart, at Hadebye eller Slesvig ved disse Tider tilhørte Kong Svend, og alle andre Omstændigheder desuden vise, at den og Egnen var en Part af Danmark, saa kan Adams Ord ei forstaaes saaledes, at Slesvig da tilhørte Tydskland, men rimeligt bliver det ved dem, at Slesvig har da været beboet af mange Tydske, hvilke maaskee Kong Svend haver draget did for i en Hast at befolke Byen, der havde lidt saa meget ved den Norske Kong Haralds Indfald. Da Venderne i denne Opstand dræbte saa mange Christne, og det ikke synes, at de Danske Hedninger, ei heller de Norske, have saaledes faret afstæd imod dem af deres Medbrødre, der bleve Christne, saa maae dette have havt sin særdeles Aarsag, allerheldst vore Nordiske Fædre vare ligesaa grumme og haarde som Venderne, og havde en lige saa umenneskelig Blod-Religion; Og da finder jeg ingen anden Aarsag, end at nogle Regentere, som Harald Klak, Erik, Frode, Svend Tveskiæg, Knud den Store, Svend Estrithsen have med Lempe søgt at indføre Troen i Danmark, og ligeledes Hakon Adelsten,

Harald

Harald Graafel, Svend og Erik Jarler i Norge; Men fornemmeligen at disse twende Folk have bestandigen været frie, og ei beherskede af Fremmede, da derimod Venderne maatte staae under Saxerne, der med ufordragelige Paalæg plagede dem saaledes, at de derover hadede Saxerne, og som en fast nødvendig Følge Christendommen, de bekiendte; De ansaae altsaa ikkun Christendommen for et Paaskud at bringe dem under Aaget, og feilede deri ikke meget (58).

Svend Estrithsön. Aar 1066.

Hellig tre Konger Aften den 5 Januarii døde den Engelske Kong Edvard (a), efterat han havde lagt til Sengs fra første Juledag. Han laa altsaa ikkun til Sengs i faae Dage, af hvilke han ei talede i twende, men den tredie skal han have spaaet om Engellands Undertwingelse ved de Franske Normaner. En Ubekiendt, som har beskrevet Eudo's Slægtregister, vil, at Edvard, da han blev saa syg, sendte Goscelin, en Kiøbmand fra Winchester, til Hertug Wilhelm for at lade ham vide, at han skulde sende en troe Mand til sig. Denne sendte derpaa Hubert

(58) Snorro i Magni Barfods Saga c. 13. J Harald Haardraades Saga c. 34. Adam. Brem. l. 4. c. 15. 44. Schol. 67. c. 3-13. l. 3. c. 38-44. Schol. 63. c. 27-29. 21. Boltens Dithm. Gesch. T. 2. p. 85. 86. 92. Ad. De situ Daniæ c. 94. vel 236. c. 75. vel 209. Lang. T. 3. p. 250. 251. not. f. p. 580-601. Helmoldus l. 1. c. 22-24. p. 63-65. Annalista Saxo c. 494. Lamb. Schafn. p. 175. Maderi Ant. Brunsv. p. 158. Staphorst T. 1. p. 433-436. Anonymi Chron. Slav. c. 14. p. 193. 194. Hist. Archiep. Bremens. p. 85. Franck Alt und neues Meklenburg l. 2. c. 21. p. 148-152. c. 19. p. 138. 139.

(a) Hos de Engelske bærer han almindeligen det Tilnavn Confessor, for hans Hellighedś Skyld; Snorro c. 77. i Harald Haardraades Saga kalder ham den Gode.

Svend Estrithsön. Aar 1066.

Hubert af Rhia, som havde et stort Følge med sig af Folk, iførte adskillig farvede Silkeklæder, og af vel udstafferede Heste. Ved sin Ankomst blev han vel imodtaget, og den Landsbye Esce, hvor han først havde opholdet sig i Engeland, ham skiænket. Til Beviis paa, at Edvard erklærede Wilhelm for sin Arving til den Engelske Throne, fik han med et Sværd, Spatha, i hvis Knap vare indsluttede Helgenes Levninger, et Guld Jagthorn, og et stort Hiorte-Hoved. Huberts Søn Eudo blev siden af Wilhelm, da Konge i Engelland, giort til Major. Domus. Da Beretningen er saa omstændelig, synes den næsten at være troværdig; Maaskee Edvard var da og vred paa Harald for hans Opførsel mod Toste, hvilken Kongen endskiønt uværdig, elskede. Efter Edvards Død tillagdes ham og mange Jertegn, og giorde de Engelske sig al optænkelig Umage for at faae ham regnet blant Helgenes Tal. Vist nok var han ogsaa Helgen, om svag Fromhed dertil alene udfordres; Og nødes derfor endog Munkene af Ramesey til at skrive, at han var af saadan medfød Godhed, at han neppe kunde blive vred, endskiønt han ved Uret blev opirred dertil, hvorfor og mange ansaae ham for uskikket til at regiere, saasom intet Rige kan bestaae uden fornøden Strænghed. Rossus beskriver hans Person saaledes: Han var høi, havde lyst Haar og Skiæg, var rød i Ansigtet, hvid af Hud, og vel skabt. Den hellige Erkebisp, Thomas af Canterbery tog hans Legeme siden op af Jorden, og skrinlagde det. Dagen efter hans Død blev han begravet i den nye Kirke, han selv havde ladet bygge til Westmünster. Ved Edvards Død var Engelland delet i trende Partier. Nogle, hvorvel de færreste, vare tilbøielige til Edgar Adeling, en Sønnesøn af den Engelske Kong Edmund Jernside, og hvilken Kong Edvard selv havde engang tiltænkt

Riget,

Riget, men siden for hans Ubeqvæmheds Skyld frafaldet den Tanke, hvilket, tilligemed hans Armod, ogsaa giorde, at han fik saa lidet Anhang; Andre vare for Wilhelm, Hertug af Normandie, en mægtig og stridbar Gienboe, hvis Rettighed, som Arving, var dog næsten ingen, thi han havde intet at beraabe sig paa uden Slægtskab med den afdøde Edvard, thi han var hans Moders Broders Sønnesøn, og dernæst, at Kong Edvard skulde engang have lovet ham Riget, en mørk og vilsom Sag, som alene siden fik efter det lykkelige Udfald et Slags Skin af Troværdighed, saasom baade Normaniske Skribenter og den Engelske Ingulph, der var Notarius hos Wilhelm, som Konge, foregive, at Edvard kort for sin Død sendte Erkebisp Robert over til Wilhelm, for at forsikre ham Riget, hvilket er aabenbare skrevet af Partiskhed, da det er gandske urigtigt, saasom Robert baade ei godvilligen drog over til Wilhelm, men blev udjaget af de Engelske, og dette desuden skede mange Aar førend Edvard døde; Dernæst beraabte Wilhelm sig ogsaa paa, at Harald selv havde svoret ham Troskab, og forsikret ham Riget efter Edvards Død, samt lovet at ægte hans Dotter; Men til det første heraf svarede Harald ei ilde, naar han ei just selv havde været den, der rev Riget til sig, at da dette var skeet uden det Engelske Folks og den da regierende Konges Samtykke, saa kunde det ikke giælde; Til det andet svarede han, at Wilhelms Dotter var ei mandvoxen, da Forlovelsen skede, men hvorfor oppebiede han da ikke hendes voxne Alder, og giftede sig før den med en anden, allerheldst hun elskede ham høit, og kunde aldrig aflegge den Kiærlighed, thi han var baade smuk, stor og velvoxen; saa og behagelig, stærk, veltalende, skiæmptsom, tapper og modig. Derfore sørgede hun sig ogsaa til Døde, da hendes Fader forlovede

Svend Estrithsön. Aar 1066.

Svend Estrithsön. Aar 1066.

lovede hende med Alphonsus, Konge i Gallicien eller i Leon, som hun ei havde seet, hvorimod hun elskede Harald, som hun havde seet. Hun døde paa Reisen til Spanien, og blev fort tilbage og begravet i Mariæ Kirke i Bayeux (a). Korteligen Wilhelm havde Aarsag til Vrede mod Harald, men derfor ingen Ret til den Engelske Krone. Den tredie Medbeiler Harald var vel ikke af Kongeslægten, men blev udvalgt af Folket, hvilket havde Ret til at vælge; Der sagdes og, at Edvard havde selv udnævnt ham til sin Eftermand; Sagen er tvetydig; Gamle og troværdige Engelske Skribenter bekræfte den, men fast alle udenlandske foregive, at den var kun digtet af Harald, eller og sige de, som Hertug Wilhelms Levnetsbeskriver, at Harald overtalte den døende Edvard til at skiænke sig Riget, ved at indbilde ham, at Wilhelm havde overladt ham det, tilligemed sin Dotter; Men herved maae agtes, at Harald blev overvunden, at Wilhelm blev Seierherre, og at det er let at digte paa død ulykkelig Mand, og at faae Rygte om ham udbredt og troet. Hvorom alting er, saa blev Harald Konge, thi han var nærværende, klog, mægtig, en god Stridsmand, drivende til alle sine Forretninger, beslægted med de Store, elsket af Almuen; Desuden var den kongelige Skat ham betroet, saa han havde Penge nok; Han gik og saa hurtig til værks, at Partierne finge ei Tid at samle sig, og at dukke op. Thi Dagen efter Kongens Død, og samme Dag han blev begraven, nemlig Hellig tre Kongers Dag, lod han sig sværge Troskabs-Eed af de Store, og besteg Thronen, og derefter

(a) Nogle ville, at Harald skal have svaret Wilhelm, at nu var jo hans Dotter død, hvilket ikke kan være, thi efter Ferreras i hans Spanske Historie T. 3. p. 288. er hun først død 1067.

derefter blev han kronet den 8 Januarii i St. Pauls Kirke, som Fagurskinna vidner (a), af Erkebisp Stigand i Canterbury. Harald begyndte sit Regimente meget vel dermed, at han lod Edgar med Moder og Søstre leve i Fred udi London, uden at tilføie dem mindste Skade. Saasnart Wilhelm fik Haralds Valg at høre, sendte han Gesandter til ham, og lod ham paa en lempelig Maade foreholde hans Eed og Løfter, truende derhos, at han om eet Aar vilde æske deres Opfyldelse. Men da gav Harald ham ovenanførte Svar, leggende til, at den Eed havde han maat aflegge nødtvungen, saasom han befandt sig udi hans Magt, og at det var ubilligt nu at fordre, at han skulde afstaae det Rige, han med alles Samtykke havde modtaget. Harald gav saa meget desmere sligt Svar, saasom han stolede paa den Krig, Wilhelm var indviklet udi med Bretagne, og derfor ei frygtede for ham. Den første, som øvede noget fiendtligt imod Harald, var hans egen Broder Toste, hvilken drog fra sin Svigerfader, den Flandriske Grev Balduin, til Hertug Wilhelm, og fra denne, udsendt af ham, med 40 eller 60 Skibe. Wilhelm og Toste vare Svogre, thi de havde hver en Dotter af Balduin, Greve i Flandern; De vare ogsaa fortrolige Venner, hvorfor Toste bebreidede Wilhelm, at han lod den meensvorne Harald sidde roligen paa den Engelske Throne; Tilbød sig ogsaa, troligen at ville tiene ham, om han vilde drage over til England, og bekrige det. Opmuntret af ham sammenkaldte Wilhelm de Normaniske Høvdinger, og beraadslog offentligen om denne Sag.

Svend Estrithsøn. Aar 1066.

 Toste

(a) Der siges vel ottende Juledag, men da der og berettes, at Kong Edvard døde den 5 Juledag, og han dog virkeligen døde den 5 Januarii, saa maae den der have regnet Julen fra Nytaar.

Toste selv drog ud fra Coutance i Normandie, og lagde til Øen Wight, hvis Indvaanere han tvang til at give sig Skat og Krigsstyr, hvorpaa han plyndrede langs Kusterne lige til Sandwich. Kong Harald, som da var i London, befoel nu at samle Ryttere og Skibe, og agtede sig selv til Sandwich imod sin Broder. Men saasnart Toste fik det at høre, tvang han nogle Butsekarle til at følge sig, men nogle fulgte ham og frivilligen. Derpaa lagde Toste ind udi Humber-Floden, og begyndte der at plyndre i Lindsey, brændte mange Landsbyer, og dræbte mange Folk; Men Haralds Svogre, de tvende Jarler, Edvin af Mercia og Morcar af Northumberland, dreve ham tilbage, især den første, som anførte en anseelig Landmagt, thi Harald havde ladet vel forsyne alle Søekusterne, saavel med Folk som med Skibe. Som nu Vinden var Toste imod, at vende tilbage til Normandie, og Butsekarlene, eller Huskarlene, venteligen af Dansk Herkomst, fulde fra ham, saa drog han først med 12 smaae Skibe til Kong Malcolm i Skotland, og opholdt sig der en føie Tid, og derfra drog han først til Frisland, og siden til den Danske Kong Svend. Did maae han være kommen sidst i Februarii, og ikkun have dvælet der meget kort, hvilket viser, at han strax efter Edvards Afgang har begivet sig til Normandie, og siden opholdt sig meget kort paa alle Steder. Da Toste kom til Kong Svend, forlangte han Hielp og Undsætning af ham, som sin Frænde, thi Svend var en Brodersøn af Tostes Moder, hvorfor han og strax tilbød ham at blive hos sig, lovende at give ham saa stort Jarldomme i Danmark, som han kunde leve af; Men hertil svarede Toste: „Jeg længes at drage til Engelland efter min „Odel, og faaer jeg ingen Styrke hertil af Eder, Konge, saa „vil jeg heller love Eder, at jeg vil i alle Ting staae Eder bi med

„alle

„alle de Kræfter jeg har i Engelland, til at vinde Landet under „Eder, ligesom under Knud, Eders Morbroder, dersom I vil „med den Danske Hær fare til Engelland." Dog hertil svarede Svend: „Saa meget er jeg mindre end Kong Knud min Frænde, at jeg knap kan beholde Danmarks Rige for Nordmændene; hvorimod gamle Kong Knud arvede Danmark, og indtog Engelland med Feide og Strid, og dog var det ofte nær „ved, at han derover havde maat sætte Livet til; Norge fik han „uden Krig. Nu maae jeg mere handle efter min ringe Evne, „end efter min Frændes Kong Knuds Fremgang." Hertil svarede Toste: „Mindre udretter jeg her, end jeg tænkte du, som „saa ypperlig en Mand, skulde have beviist imod din Frænde i „hans Nød. Kan nu være, at jeg søger Venskab der, hvor „den mindre burde ventes; Og kan det hænde, at jeg finder den „Hovding, for hvis Dine store Ting ei ville voxe, som for dine, „o Konge!" Og hermed skiltes de ei synderlig gode Venner ad. Da Danmark havde lidet saa meget ved den Norske Krig, og var ei endnu kommet ret i Stand, saa handlede Svend klogeligen i dette; Ja han gik saa vidt, da han mærkede, at ei alene Wilhelm, men endog den Norske Harald agtede at bekrige Engelland, at han sendte Gesandter til den første, og lovede ham sit Venskab, til Beviis paa at han i denne vigtige Strid vilde holde sig gandske stille, hvortil han vel og meget bevægedes ved det den Tydske Henric havde indgaaet Forbund med Wilhelm, og offentligen ladet bekiendtgiøre, at han vilde, naar forlangtes, komme ham til Hielp imod hver en Fiende. Adelbert, Svends Ven, sad nu ei mere i den Tydske Konges Raad, og derfor havde Svend vel Adelberts Uvenner ogsaa til Uvenner, og maatte altsaa gaae varlig frem. Imidlertid viiste det sig siden, at han mere

Svend Estrithsön. Aar 1066.

hældte

Svend Estrithsön. Aar 1066.

hældte til den Engelske Haralds Side end til Wilhelms, helst efter den førstes Død, dreven baade uden Tvil af Medlidenhed over hans Børns Skiæbne, som vare ham nær beslægtede, saa og af Statsaarsager, da han formente sig som Dansk Konge at have mere Rettighed til Engelland end Wilhelm. Denne forsøgte først imedens med det Gode at formaae Harald til at afstaae sig Engelland, sendte i den Henseende Gesandter til ham, klagede over, at Forliget var rykket, fordrede dets Opfyldelse, og endeligen tilsidst forlangede alene, som nogle mene, Fuldbyrdelsen af Egteskabet imellem Harald og sin Dotter. Dog Harald veigrede sig ved alt dette, og vilde ei forlade sin Dronning, som han elskede. Paa saadan Maade gik Sommeren bort med unyttige Underhandlinger og Gesandtskaber. Wilhelm vedblev under alt dette dog at ruste sig af alle Kræfter, og tog ogsaa sin Tilflugt til Pave Alexander II, som opmuntrede ham til at bekrige Harald, og til den Ende sendte ham en indviet Fane. Nu samlede Wilhelm sine ypperlige Mænd i Lillebonne, og foredrog dem Sagen, og blev af dem alle, efter Tilskyndelse af hans Mundskiænk Wilhelm, Osberts Søn, opmuntret til at skibe over til Engelland, hvorpaa det vedtoges, at de alle skulde i Augusti Maaned indfinde sig i St. Valery med Heste og Vaaben. Harald giorde paa sin Side alle muelige Anstalter til Modværge, drog først til Sandwich, og derfra til Wight, og laae der Sommeren over og ud paa Høsten, for at vogte paa Wilhelm, og det indtil den 8 September, da saavel Land- som Søe-Hæren vendte hiem for Mangel paa Fætalie, venteligen ogsaa for det Indfald, den Norske Kong Harald havde imedens giort Nord paa i Landet. Desuden søgte Harald strax ved sin Ankomst til Regieringen at vinde Engellændernes Hierter ved at afskaffe ubillige Love, at

indføre

indføre billige, at antage sig Kirker og Klostere, at omgaaes for- troeligen med Bisper, Abbeder, Munke og Clerker, at vise For- agt for de Onde, og at tee sig mild, venlig og naadig imod de Gode, til hvilken Ende han befoel sine Hertuger, Grever og Thaner, at eftersætte Tyve, Røvere og Oprørere. Han ud- sendte ogsaa Speidere til Normandie for at udforske Wilhelms Anslag, men en af dem faldt i dennes Hænder, som dog høimo- digen lod ham gaae, og bad ham berette Harald, at han inden eet Aar agtede at hiemsøge ham. Naar betragtes, at den Engelske Harald havde til Fiende sin egen ældre Broder Toste, Hertug Wilhelm af Normandie, Grev Balduin i Flandern, hvilken send- te Wilhelm Hielpetropper, den Norske Kong Harald, saa og den Skotske Malcolm, hvilke alle omtrent paa een Tid anfulde ham, saa kan man ei andet end bifalde Schönings Mening, at det ha- ver været et overlagt Raad, hvorvel de gandske vidst havde hver deres Hensigter, thi Wilhelm tragtede efter Kronen, og den hav- de og Toste først lovet ham, men nu han havde begivet sig til den Norske Harald, for ogsaa at trække ham ind med i Forbun- det, saa giorde denne saa længe Vanskeligheder, indtil Toste en- deligen maatte love ham Riget, og selv blive hans Mand, imod at betinge sig den halve Deel af Engelland, som et Lehn af ham. Da den Danske Kong Svend mærkede, at Engelland stod Fare for at falde enten i Normanernes eller de Norskes Hænder, og at det derfor vilde i Fremtiden blive vanskeligere end forhen for de Danske at udføre deres Paastand til det, saa besluttede han at tillade sine Undersaatter at drage did over for at hielpe Harald, hvilket de og giorde i anseelig Mængde, thi saaledes forklarer jeg den Sag, at Danske hiulpe Harald, da det ei er rimeligt, at Svend selv har offentligen giort det for den nylig med Norge sluttede Fred, og

Svend Estrithsøn. Aar 1066.

Svend Estrichsön. Aar 1066.

da det ei var tienligt at stode den mægtige og stridbare Norske Harald for Hovedet. Tingen bliver og derved des rimeligere, da man finder, at Svend har baaret sig ad paa samme Maade i den Krig mellem Stenkil og Harald, og dette desuden stemmer aldeles overeens med Svends forsigtige Sindelav. Hvorom alting er, saa giorde den Norske Harald, hvilken Toste fandt i Vigen, ham den Indvending, at de Norske ei vare villige til at drage til Engelland, og stride under Engelske Hovdinger, allerheldst der sagdes, at de Engelske vare passelig trofaste. Da nu derpaa Talen vendte sig hen til Magnus, som fik Danmark, men afstod fra at bekrige Engeland, og til Harald, der ei undertvang Danmark, saa sagde Jarlen: „Derfor fik Kong Magnus Danmark, „fordi alle Hovdinger der i Landet stode med ham, men derfor „fikst du det ikke, fordi alt Landsfolket stod dig imod. Derfor „stridde Magnus ikke paa Engelland, fordi alt Landsfolket vilde „have Edvard til Konge." Endeligen bleve de paa forommelte Vilkaar eenige, og lader det, at Toste har derpaa igien draget til Skotland. Harald lod derpaa den halve Del af Norges Krigsfolk og Skibe opbyde, og drog bort i Augusti Maaned med 200 Krigsskibe, foruden Fætalie-Skibe, Lastdragere og mindre Fartoier, hvilket vel er Aarsag til, at nogle udgive hans Flode for at have været 300, 500, ja 1000 Skibe stærk, hvortil maae legges, at han og trak Skibe til sig fra andre Lande, thi først drog han til Hitland, og derfra til Orkenøerne, hvor de tvende Jarler Paul og Erlend sloge sig med mange Folk til ham; Derefter seilede han til Skotland, hvor Toste med 60 Skibe forenede sig med ham, ja og den Skotske Konge, som Adam af Bremen vil. I September landede de i Tine-Flodens Udlob, indroge og plyndrede Scarborough; sloge en Hær paa Flugt ved Hellisnæs, ginge

op

op ad Humberfloden og ind i Ouse, hvor de ginge i Land ved Richale, 6 Engelske Mile fra York, og holdte ved Freveltford et skarpt Slag med de tvende Jarler, Edvin af Mercien og Maurokare af Northumberland, saa og Walthiof, den Danske Sivards Søn, Jarl af Huntindon, og overvunde dem den 20 September, hvorpaa Staden York den 24 overgav sig til den Norske Konge, erkiendte ham for sin Herre, og overantvordede ham 500 Gisler af de fornemste Mænds Børn, efter Tostes Opnævnelse, som kiendte dem alle, og finge derimod igien 150 Gisler. Toste lod, for at hævne hvad de forhen havde brudt imod ham, ihielslaae flere end 1000 Læg-Mænd, og 100 Geistlige. Efter dette vendte Harald, saasom Natten var forhaanden, tilbage til sine Skibe. Men samme Nat kom den Engelske Harald did med en meget stor Hær, og blev indeladt af de villige Borgere, og alle Portene derpaa stængte, og Veiene besatte, paa det at de Norske ei skulde faae Tidende herom. Dette foraarsagede, at de Norske nærmede sig Dagen derpaa i al Sikkerhed, kun med de to Trediedele af deres Folk, og det endda uden Harnisk, væbnede alene med Skiolde, Hielme, Spyde og Buer, og ladende de øvrige tilbage for at vogte Skibene. Men da bleve de uformodentligen den fiendtlige Hær vaer, hvorudi befandt sig den saa kaldte Thingmanna-Lid, hvis Ryttere saavelsom Heste vare jernklædde, og som bestod af Engelske, Danske, Norske og flere Folkeslag. Nogle raadde da den Norske Konge til at trække sig tilbage til sine Skibe, dog det vilde han ingenlunde giøre, sendte derimod trende Ryttere adstæd paa raske Heste, for at bede dem paa Skibene at skynde sig frem ham til Undsætning, thi han mente at kunde nok udholde Slaget til de komme. Nu red den Engelske Konge selv frem for Slagtordenen, og tilbød sin Broder

Svend Estrithsön. Aar 1066.

Svend Estrithsön. Aar 1066.

der Toste Fred og hele Northumberland, ja endog Trediedelen af Engelland, men som han spotvis sagde sig kun at ville give den Norske Konge syv Fod Jord i Engelland, eller saa stort et Stykke, som han var længre end andre Mennesker, thi den Norske Harald havde efter vort Maal 3 Alen og 3 Qvarter i Høiden, saa afviste Toste dette Forslag. Derpaa begyndte Slaget paa det hæftigste ved Stanfordbridge, som siden til Erindring deraf fik det Navn Krigens Broe. Efter en langvarig og vildsom Strid brøde de Norske af Iverighed deres Skioldborg, og bleve da tilsidst overmandede af de Engelske, som baade vare flere i Tallet, og desuden havde Rytterie, hvorfor den Uhæld kom, at den Norske Kong Harald selv faldt, da han blev dødeligen saaret med en Piil i Struben. Saaledes omkom denne stridbare Herre, sine Tiders Carl XII, om hvilken Hertug Wilhelms Levnetsbeskriver vidner, at den almindelige Tanke var, at ingen levede da under Himlen taprere end han. Og som han altsaa agtedes for uovervindelig, saa udspreddes det Rygte, at han her omkom fordi han havde landet paa det Stæd, hvor Ivar, Regnar Lodbrocs Søn, hvilte i sin Høi, thi at saa vilde gaae med den, der landede der, havde Ivar forud spaaet. Nu vege de Norske tilbage, men dog i god Orden, efterat Striden havde varet fra om Morgenen til Middagen, og trukke de sig over Broen paa hin Side af Ouse. I saadan Tilstand tilbød den Engelske Konge sin Broder og de Norske Fred og Liv, om de vilde overgive sig, dog de raabte, forbitrede over deres Konges Død, at for skulde de falde allesammen tvært over hinanden, end tigge Fred af de Engelske, eller lade dem Seiren. Slaget fornyedes derpaa hæftigen, og fulde da Toste (a) med de fleste Norske omtrent ved

(a) Efter en ubekiendt Skribent hos Bouquet T. II. p. 215. skal og en Irsk Konge have sat Livet til i dette Slag.

✲✲✲✲✲✲✲

rent 1020.

Gunhild, | 1. til Grækenland 1033. Hoveds-
Ketil Ka | ien 1040. p. 41. 42. forlader Græ-
Guttorm | den Russiske Elisabeth 1044. p. 120.
275. 2 | 83. T. 3. p. 68. gior Forbund med
369. 37 | er Konge over det halve Norge 1045.
| tter, 1048, og havde paa eengang

1.
Oluf den Hellige,
Konge i Norge.
† 1030. gift med
Astrid. Alfhild,
Concubine. p. 61.
† 1060. p. 173.

Bard- | Magnus p. 291. f. 1049. p. 375.
Inge, K | † 1069. p. 389.

Magnus | Hertug af Saxen, | En Dotter | Thorer, Søn af Ulf og
det bes | n 13 April 1071. | af Alfhild | Alfhild, fød omtr. 1016
Thron | en Dotter af Grev | med Ulf | p. 145. 170. 171. † ef-
den 2 | 9. | p. 61. | ter 1047.

Ragnhild | 82. 277. vøxen 1066. p. 338. | Herman p. 277.

Emund. | 20 med Isjaslaw, Konge i Rusland. † 1050. p. 199.
1000.

den He | er | Elisabeth, gift 1044 med den Norske Harald p. 120. f. 1032. | Anna, gift med den franske K. Henrik I. 1051. p. 215. | Isjaslaw, K. i Kiew 1054. p. 242.
1051. | 3.
Anun

Philip, f. 1055. p. 235. Konge 1060. † 1108. p. 278.

K. i Rusland. † 1054.

med Klokken 3 om Eftermiddagen. Men hermed havde Tingen ikke Ende, thi just i det samme ankom Eisten Orre, Broder af den Norske Dronning Thora, med de Tropper fra Skibene i deres fulde Rustning. Slaget fornyedes da heftigen, men ogsaa alle disse Norske, tilligemed Eisten Orre selv, fulde hen imod Aftenen, og druknede da nogle i det de vilde svomme til Skibene, andre bleve indebrændte paa de Stæder, didhen de havde flygtet; Nederlaget var paa begge Sider saa stort, at Ordericus Vitalis, som skrev ved 1141, vidner, at der udi hans Tid laae paa Valpladsen en stor Dynge Menneskeben. Den Norske Prinds Oluf, Kong Haralds Søn, som var bleven tilbage paa Skibene, forligte sig da med den Engelske Harald, og begav sig til ham tilligemed den Orkenøiske Jarl Paul, og en Bisp, saa at han fik Lov at drage bort, imod at give Gisler, aflegge Eed om, ei at ville hævne sin Faders Død, men bestandigen at ville holde Fred med Engelland, og at overlade til de Engelske sin Faders store Skat i Guld, som var saa tung, at 12 stærke Karle kunde neppe løfte den, og denne Skat, tilligemed alt Byttet, var Harald uforsigtig nok til at beholde for sig alene, hvorover mange forlode hans Tieneste. Med 24 Skibe drog nu Oluf bort, venteligen fordi han ei havde Folk nok til at bemande de øvrige, hvilke han lod efter sig i Engelland. Toste efterlod sig tvende Sønner, Skule og Ketil Kroog, hvilke fulgte med Oluf til Orkenøerne, og komme derfra Aaret efter 1067 til Engelland, hvorfra de bragte Kong Haralds Lig til Tronhiem, hvor det blev jordet i St. Mariæ grundmurede Kirke, og siden omtrent Aar 1183 ført derfra til Helgesæter Kloster, tæt uden for Tronhiem, hvilke tvende Bygninger Kong Harald havde ladet opføre. Af denne Konge haves endnu en Mønt i vor Konges Mønt-Cabinet, som er den tredie

Svend Estrichsøn. Aar 1066.

af

Svend Estrithsön. Aar 1066.

af de Norske Mynter, paa hvis Avers sees trende Skiolde, der ligge oven paa hinanden, med Omskrift: Harald Rex No. og paa Reversen et Kaars med Omskrift: Ulf on Nithure ɔ: Nidaros eller Tronhiem. Saaledes endte, den 25 September, den Norske Kong Harald sit urolige, men ærefulde Liv, og ligeledes Toste Jarl sit ei mindre urolige, men skammelige Liv, thi han var ved sine Misgierninger en Pest for sin egen Slægt og Broder, en Pest for Engelland, sit Fædernesland, og for Norge, thi fornemmeligen efter hans Indskydelse foretog den Norske Konge sig det ham saa ulykkelige Tog, og den Engelske Harald svækkedes saaledes ved denne Seier, at han derover faa Dage efter fandt sig ikke i Stand til at imodstaae Hertug Wilhelm, hvorover Engelland maatte boie Halsen under en fremmed og stræng Regiering. Tostes ældste Søn Skule fik Gudrun til Ægte, en Dotter af Nefstein og Ingerid, eller Isrid, hvis Forældre vare Kong Sigurd Syr og Asta, Moder til Oluf den Hellige og Harald Haardraade, saa at Ingerid var Haralds Fuldsøster. Med Gudrun avlede Skule Ufulf paa Reine, hvis Søn var Guttorm, dennes Søn Bard, der med Cæcilia, en Dotter af den Norske Kong Sigurd, Harald Gilles Søn, avlede den Norske Kong Inge, som døde 1217, og Hertug Skule, der døde 1240. Som en Levning af det Slag, hvorudi Harald Haardraade faldt, findes endnu ved York, imellem Richal og Skipwith, nogle Høie kaldte de Danskes Høie, hvorudi Burton fandt 1754 i en af dem et fuldkommen Benrad af en ung Mand med hans Hoved imellem hans Knæ, til et Tegn at han var faldet i Slag. I de andre findes Ben og Jernstykker. Sagnen beretter, at de Norske finge Lov at leire sig der, indtil de havde begravet deres Døde, og vare færdige til at seile tilbage. En Vei der kaldes

og

og endnu Olavs Vei, efter Burtons Formodning fordi den Norske Olav giorde den fra Leiren til Floden Ouse, hvor hans Skibe laae. Ved Battlebridge pløies undertiden ogsaa op Stykker af gamle Sværde og Hesteskoe, saa smaae, at de ei kunne tiene uden til de mindste Norske Heste. — Just ved samme Tid, Harald havde at bestille Nord paa i Landet, giorde den Normanniske Hertug Wilhelm Landgang Sønder paa ved Pevensey den 28 September med 60000 Mand, og en Flode af 3000 Skibe, venteligen meest Skuder og Baade, tienlige til at oversætte en Hær med, og befæstede sig ved Hasting, hvor han blev staaende stille i 14 Dage, for at giore sine Folk tilgode. Dog Haralds Mod var uforfærdet; Uden Ophør ilede han imod ham, og afslog alle de tre Forslag, Wilhelm ved en Munk lod ham giore, om enten at afstaae Riget, eller at regiere det under ham, eller og at afgiøre Trætten ved en Tvekamp imellem sig og Wilhelm; Tvertimod Harald leverede ham et Slag den 14 October imod sin Broders Gyrths Raad, fordi hans Tropper vare udmattede, og fordi han havde svoret Wilhelm, hvorfore Gyrth vilde, at han skulde overlade til sig og Leofvin Hærens Anførsel, da Gud maaskee snarere vilde unde dem Seier, der ikke vare Meeneedere; Ja Haralds egen Moder Gyda, som var meget sorrigfuld over sin Søns Tostes Død, raadde ham til at forlige sig med Wilhelm; men han skal have stødt hende foragteligen fra sig med Foden; Kong Edvards efterladte Enke Edgitha skal og have været paa Wilhelms Side, maaskee af Kiærlighed til sin Broder Toste; Dog Harald, stolende paa nylig erlangte Seier, og paa en Flode af 700 Skibe, han havde i Søen, for dermed at afskiære Wilhelm Tilbageveien, vilde ei lyde, og indlod sig ni smaae Engelske Mile fra Hasting ved et Stæd kaldet Serslac, eller og ved Apuldre,

Svend Estrithsøn. Aar 1066.

Svend Estrithsön. Aar 1066.

Apurre i Kent ved Udløbet af Rother eller Lymene, i Slag med Wilhelm, endskiønt han ei havde sin halve Magt hos sig, og den tredie Deel af den var endda ei sat i Orden, saasom Wilhelm kom over ham forend han ventede det, hvorover ogsaa mange af Haralds Folk forløbe ham, allerhelst Slaget skede paa et ubeqvemt og snævert Stæd, hvortil kom, at Haralds Folk havde vaaget den gandske Nat. Imidlertid havde dog Robert, Søn af den ædle Qvinde Guimara, en Norman, boesat i Engelland, raadet Wilhelm fra at indlade sig i Strid med Harald, fordi han havde overvundet saa stridbar en Herre, som den Norske Konge. Uden Tvil begik ogsaa Harald en Feil deri, at han lod sit Rytterie afsidde, fordi han havde fatted Post paa et Bierg, havende en Skov bag ved sig. Slaget begyndte paa den Maade, at en Norman ved Navn Taillefer gik foran for Hæren, og legte med at kaste Haandsaxer i Luften, men omkom paa engang uformodentligen en Engelsk Fennikedrager; Men da han giorde dette tredie Gang, blev han omkommet, og derpaa begyndte Slaget. Normanerne ginge frem, og siunge Rolfs Gang eller Marche, og bar den Norman Tursten, Søn af en Rolf, den fra Paven sendte Fane. Ved denne Leilighed legger Bromton Wilhelm en pralende Tale i Munden, som han neppe har holdt, da deri indløbe adskillige Urigtigheder, saasom at han kalder sit Folk i Normandie Rory, og siger, at naar Hertugen af Normandie kom til Kongen af Frankerige, saa havde han sit Sværd ved Siden, men Kongen af Frankerige maatte derimod ei have det, ja ei engang en Kniv. Striden varede fra om Morgenen indtil Tusmørket, og var det nær ved at Normanerne skulde vige, men da hændte det, at Harald faldt tapperligen stridende, i det han blev

skudt

skudt med en Piil igiennem Oiet ind i Hiernen (a). Hans twende Brødre, Gyrth og Leofvin, og de fleste Engelske Edle, fulde ogsaa. Det Engelske Fodfolk figtede her med tweeggede Oxer i en Skioldborg, hvilken de dog brøde, forførte dertil ved Normanernes forstilte Flugt, som derved lokkede dem ud paa Sletten. Disses Vaaben bestode i Buer, Pile, Koller, Oxer. Seierherren lod sine Døde høitideligen begrave, tillod og de Engelske at begrave deres. Gyda (b) tilbød ham en stor Deel Penge for hendes Søns Legeme, ja efter nogle saa meget Guld, som Legemet veiede, men han sendte hende det uden Betaling, hvorpaa hun lod det begrave i Klosteret Waltham, som Harald selv havde

Svend Estrithsøn. Aar 1066.

(a) Bromton c. 961. anfører og den Sagn, at Harald skulde have undslyet, og levet siden ubekiendt ved Chester lige indtil Henrici I. Tid; Men saadant sagde de Nordiske næsten om enhver bekiendt Regent, der blev i Slag; Saadant har man endnu i vor Tid sagt om Carl XII. See videre om denne Sag med Harald hos Knygthon c. 2342. og Silvester Giraldus Itin. Camb. l. 2. c. 11. p. 874, som er den ældste hos hvilken dette findes, og som legger til, at Keiser Henric V. ligesedes opholdt sig og døde ubekiendt i Chester. Nogle Islandske Skribenter, saasom: Saga ens heilaga Edvardur c. 8. udi Flateyarbogen col. 855. ville og, at Harald undkom af Slaget, og levede siden skiult til Henrici I, hvilken der kaldes den Gamle, hans Tid. See videre herom Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 6. c. 1. p. 379-382.

(b) I Hemings Pattur iblant Arnæ Mss. n. 65. fol. p. 60. hos mig kaldes hun urigtigen Ingiriþur. P. 61. tales om hendes Dotter Valgerdur, gift med Aki hin Mikli af Skardaborg. P. 62. tillegges Tosti Jarl det Ogenavn Træspyd, og siges, at han var stærk, hæftig, tapper, bruun, men ikke vennesalig. Der tales og p. 68. om Haralds Kierlighed med Mathild, som her kaldes Mold, Wilhelms Hertuginde. Hariulf i Mab. A. S. Ord. S. Ben. T. 9. p. 330 og 331. vil, at Harald havde med Eed forsikret Kong Edvard, at ville bevare Riget til Prinds Edgar.

Svend Estrichsön. Aar 1066.

havde stiftet, dog havde Wilhelm strax efter Slaget ladet den døde Harald føre til sin Leier, og ved en Guilielm Malet ladet ham jorde ved Havet, hvorfra han siden blev sendt til Moderen. Haralds Regimente varede kun i 9 Maaneder og 9 Dage, og hans Alder har nok ei oversteget 40 Aar. I dette Slag skal og Godvin, Abbed af Hida, eller det nye Kloster i Winchester, en Farbroder af Kong Harald, have med en Deel af sine Munke stridet for sin Søstersøn. Paa den Maade maatte denne Godvin have været en Broder af Ulf Jarl, hvilket jeg ikke kan troe, da Navnet ei er Dansk, men Angel-Saxisk. Haralds Grav var flad, og af graae Marmor, stod paa smaae Pillere, og havde et Kaars oven paa sig. Nu er den hele Plads en Hauge, og var et Vandspring over for 120 Aar siden just paa det Sted, Harald laae begravet. Paa det Sted hvor Slaget egentligen havde staaet, som til en Erindring deraf blev kaldet Bellum ɔ: Krigen, stiftede Wilhelm et Munke-Kloster. Udi dette Slag havde Harald mange Danske til Hielp, som Beskriveren af Wilhelms Bedrifter siger at have været fra de Danskes med Harald beslægtede Land, og hvilke Svend vel enten havde selv sendt ham til Hielp, eller og tilladt at drage til ham. Wilhelms Hær bestod af Normanner, Franske, Burgundier, Aqvitaner, og Folk fra Maine, Flandern, Poitou og Bretagne; Wilhelm selv opfyldte ogsaa alle en Anførers og Soldats Pligter. For Hielpen fra Flandern skal han have lovet sin Svigerfader 300 Mark Sølv aarligen. Skribenterne ere meget uenige om de Dødes Antal. Adam af Bremen, en samtidig Forfatter, saa og Chronographen Saxo og Annalisten Saxo, hvilke vel begge have fulgt Adam, udgive de Engelskes alene for 100000 Mand, men saa stærk har vel neppe Haralds hele Magt været; Wilhelm af Jumieges og Ordericus

Vitalis

Vitalis sige, at der bleve næsten 15000 Normanner, et rimeligt Antal, da man i alle tvistige Tal altid bør antage de ringeste, hvilket en lang Erfarenhed haver lært mig, saavel i Henseende til Krigshæres og Rigdoms Størrelse, som i Henseende til Mennesters Alder. Over Harald haves følgende Gravskrift: Svend Estrithsön. Aar 1066.

Heu cadis hoste fero, Rex a Duce, Rege futuro
Par Paris in gladio, milite & valido.
Firmini justi lex est tibi, luce Calixti;
Pronior hinc superas, hinc superatus eras
Ergo tibi reqviem deposcat utrumqve perennem:
Sicqve precatur eum, qvod colit omne Deum.

Efter Seieren trak Wilhelm sig tilbage til Hasting, dog ei forend han den hele Nat havde forfulgt de Flygtige. De tvende Jarler Edvin og Morkar bragte en stor Del af den Engelske Hær i Sikkerhed. Ved denne Leilighed beskriver Wilhelm af Malmesbury de paa den Tid levende Engellændere saaledes: De ragede deres Skiæg af, undtagen over Læberne, hvor de havde lange nedhængende Knæbelsbarter; Deres Klæder ginge ved til midt paa Knæerne, deres Haar var afraget, om Armene bare de Guldringe, og i deres Hud indskaarne og farvede Tegn (hvo skulde tænke, at de christne Engellændere efter det 11 Sæculi Midte endda brugte de hedniske Britters Skik i Julii Cæsaris Tid, hvilken de derfor rimeligen først have forladt ved denne Normannernes Erobring); Til Overflødighed i Mad og Drikke, og til et uordentligt Levnet med Fruentimmer vare de og meget hengivne. De Store ginge ikke i Kirke, men hørte tilligemed deres Koner Messen i deres Senge; Mange Almuesmænd bleve af dem bortsolgte i Trældom til langt fraliggende Lande, naar de ikke kunde betale, og mange ved dem besvangrede Piger bleve

Svend Estrithsen. Aar 1066.

enten hengivne til de offentlige slette Huse, eller og giorde til Slavinder; Deres Huse vare derimod slette og smaae, og spare de ikke til Pragten i Mad og Drikke; Videnskaber dyrkedes kun lidet, saa at endog de Geistlige kunde knap komme Sakramenterne frem, og den ansaaes med Forundring, som forstod Grammatiken. Munkene ginge i fine Klæder, og holdte sig ikke fra de forbudne Spiser. Normanerne derimod boede i anseelige Huse, vare prægtigen klædde, giorde ellers ingen store Bekostninger, men vilde dog have lekker Mad; De vare meget stridbare, og anvendte List og Penge, hvor de ei kunde komme frem med Magt; De misundte deres Ligemænd, søgte at overgaae deres Overmænd, beskyttede deres Undermænd imod Fremmede, men selv trokte de dem; Imod deres Herrer vare de troe, kunde dog blive dem utroe over en liden Fortørnelse; Med Skiæbne forandrede de Sindelav, og ved Penge kunde man vinde dem; Mod Fremmede vare de meget giæstfrie, med deres Underhavende undsaae de sig ikke ved at indgaae Ægteskab; Den udvortes Gudstieneste satte de i Stand i Engelland, og opforte allevegne Kirker og Klostere af en nye Bygningsmaade, indførte ogsaa i alle Ting deres Sæder udi Engelland, alene at de igien lærte der Overflødighed i Mad og Drikke. Men nu at komme til Wilhelm igien, saa sendte han Paven den tagne Engelske Hoved-Fane eller Standard, som var virket af Guld, og besat med Ædelstene, og hvorudi stod en stridende Mand. De flygtige Jarler, Edvin og Morcar, komme imidlertid til London, og lode dersra bringe deres Søster Enkedronningen Aldgithe i Sikkerhed til Chester, og søgte derpaa at formaae Folket til at vælge en af dem til Konge, men da de ei kunde bringe det tilveie, samtykte de med Erkebisperne Stigand og Aldred, sampt Londons Borgers

og

og Birkekatsene, at den unge Ædeling, Cliro, det er Prinds, Edgar, en Sønneson af Kong Edmund Jernside, blev beskikket til Konge, og lovet at de vilde stride for ham; Dog da mange nu lavede sig til Strid, droge ovenmældte tvende Jarler bort med deres Folk, venreligen dels af Fortrydelse over deres skuffede Haab, dels fordi de ei spaaede sig noget got af en ung, svag og uerfaren Herre. Imidlertid indtog Wilhelm Dover, imodtog Canterbury, sampt ødelagde med Sværd og med Ild de Grevskaber, Sussex, Kent, Southampton, Surrey, Middelsex og Hertford, efterat han havde staaet en Tid lang stille, og nu mærkede, at Engellænderne ei vilde underkaste sig ham. Saaledes foer han frem lige indtil Beorcham. Da nu Engellænderne indsaae, at de ei formaaede at staae imod ham, og vare desuden indbyrdes ei ret eenige, saa komme der til ham, Erkebisp Aldred af York, Bisp Wulfstan af Worcester, Edgar Adeling selv, den nylig valgte Konge, de Jarler Edvin og Morcar, og alle Fornemme fra London med mange andre, overgave sig, svore ham Troskab, stilte Gisler, sampt gave tilkiende, at de vilde have ham til deres Konge, ved hvilken Leilighed han giorde de i saadanne Tilfælde sædvanlige Ophævelser og Undskyldninger, stillende sig an at han ei attraaede det, som han dog af al Magt higede efter. Men endskiønt han nu indgik Forlig med dem, saa tillod han dog sin Hær at vedblive med at plyndre og at brænde Landsbyerne. Derefter drog han ned til London, hvor der forefaldt nogle Skermytsler, men endeligen overgav den sig, og blev Wilhelm derpaa den 25 December af Erkebisp Aldred salvet udi Westmünster til Konge, saasom han ei vilde lade det forrette ved Stigand, da denne ei stod vel ved det Pavelige Hof. Ved denne Leilighed besvor Wilhelm, at ville regiere efter Lov og

Svend Estrithsøn. Aar 1066.

Svend Estrirsön. Aar 1066.

Billighed, og var han da anseet af alle omliggende Folk, ja og elsket, især af de Norske, som Mathæus af Westmünster skriver, hvilket bringer mig paa de Tanker, at den slagne Norske Kong Haralds Legeme er med hans Tilladelse bleven i det folgende Aar fort fra Engelland ved Skule, Toste Jarls Son, og at han da og haver givet de tilbageblivende Skibe af den Norske Flode Tilladelse at vende tilbage; Saaledes sogte denne stats-kloge Herre at vinde de Norske, allerheldst han ei kunde troe sig sikker for de Danske. Imidlertid beholdt han dog den Norske Konges Guld, som efter den Engelske Haralds Dod var faldet i hans Hænder. Men uagtet sin Eed paalagde han dog de Engelske en stor Skat, og maatte de udlose deres Jord-Eiendomme. Den Engelske Kong Harald efterlod sig tvende Sonner, Godvin og Edmund Magnus (a), hvilke flyede til Irland, og giorde Aar 1068 et ulykkeligt Forsog paa Engelland, vendte derpaa tilbage til Irland, og begave sig derfra uden Tvil til Danmark med deres Soster Gytha, i det mindste beretter Saxo, at de komme alle 3 did, og bleve for Slægtskabs Skyld vel imodtagne af Kong Svend. Da disse Prindser giorde allerede tvende Aar efter deres Faders Dod et Krigstog til Engelland, saa viser det, at Aldgitha ei kan have været deres Moder, men en anden, og maaskee en Frille. Florentius af Worcester nævner ved 1087 nok en af Haralds

(a) Hos Simeon Dunelmensis col. 198. og Florentius Wigorniensis p. 635. staae de anforte ligesom de vare tre: Godvin, Edmund, Magnus; Skulde saa være, da maae een af dem være dod forend de tvende andre komme til Danmark, thi ved den Leilighed taler Saxo kun om tvende, maaskee at Magnus er bleven i Engelland, og har givet sig i den geistlige Stand, hvorom mere ved Slutningen af Svend Estrithsens Regiering.

Haralds Sønner, naunlig Ulf, venteligen opkaldet efter Ulf Jarl, Kong Svends Fader, hvilken Robert, Kong Wilhelms ældste Søn, løslod da af det Fængsel, han sad i udi Normandie. Rimeligen har Aldgitha været hans Moder, og han derfor et Barn ved Faderens Død, ja maaskee fød efter den, og derfore bleven af sin Farmoder Gyda opkaldet efter hendes Broder, og han altsaa fra sin Barndom siddet fangen. Endnu havde Harald en uægte Søn, opkaldet efter sig selv, som efter Faderens Død og Nederlag flyede til Norge, og blev der vel imodtaget af dets Konge Oluf, til Taksigelse fordi hans Fader, den Engelske Konge, havde ladet ham frit fare fra Engelland efter hans Faders Harald Haardraades Død; og denne Harald var endda i Live Aar 1098, og giorde Toget med den Norske Kong Magnus, Olufs Søn, til Orkenøerne og Anglesey. Denne Harald skal have af sin Fader faaet, da han undertvang Wales, Kastellet Maphurad, og en Deel af Landskabet Ewys, som efter ham kaldtes siden Ewys Harald; og fra ham skal i Wales og Engelland have stammet mange anseelige Mænd indtil det 14 Sæculum, da en unævnt Frøken af den Stamme ægtede en Lord Percy. Maaskee denne Frøken har været Johanna, som efter Dugdale ægtede Henric Percy af Northumberland. Vel muligt, at Harald er i Anledning af Magnus Barfods Tog kommet tilbage til Wales, da han var der i Nærheden, og da bleven Stifter for en der siden blomstrende Slægt. En ubekiendt Skribent udgiver dog denne Harald for Kong Haralds ægte Søn med Aldgitha. Foruden Gytha havde Harald endnu en Dotter ved Navn Gunhild, Nonne i Worcester Kloster. Judith, Jarl Tostes efterladte Enke, en Dotter af Grev Baldwin i Flandern, ægtede Hertug Welf i Bayern Aar 1071, og bragte endnu samme Aar den yngre Welf til Verden, som

Svend Estritsøn. Aar 1066.

Svend Estrichsön. Aar 1066.

som 1089 blev gift med den berømte Marggrevinde Mathildis i Italien, og af hende strax forskudt; Siden fødde hun Henric, hvilke begge bleve Hertuger i Bayern efter hinanden. Hun døde den 12 eller snarere 5 Martii 1094, og blev begravet i det Kloster Weingarten. Hun skal have ført en urrolig Rigdom med sig fra England, da ei alene Kong Edvards efterladte Skat, men endog Kong Haralds, Godvins Søns, skal være faldet i hendes Hænder, hvilket dog neppe kan være, da den sidstes synes snarere at være bleven Kong Wilhelm til Deel. Hun gav til Klosteret Weingarten noget af Christi Blod, tillige med Helgenes Levninger, Kapper og Plenarier, det er fuldstændige Messe-Bøgger. Toste skal af Frygt for sin Broders Grumhed have forend Slaget sendt hende med sin egen og den kongelige Rigdom og als hans Huus tilhørende til en Øe nær England, eller og til Flandern til hendes Fader Grev Balduin, hvilket sidste og er rigtigt. Den samme Skribent, som fortæller dette, kalder Toste urigtigen Richard. Nogle Skribenter, og deriblant det Weingartske Necrologium, kalde hende Engelsk Dronning, maaskee ved en Vildfarelse, maaskee og at Toste har meent at blive Konge i Engelland. At Wilhelms Engelske Tog og Haralds Død er indtruffen 1066 tillader Historieskriverne os ei at tvile paa, og det bliver desuden stadfæstet ved et Diploma af Wilhelm fra samme Aar, hvorudi han ogsaa siger, at Harald og hans Medvidere søgte at betage ham Riget, som var ham bestemt af Gud, og skienket af hans Besvogred, Kong Edvard. Af Kong Harald haves ogsaa et Diploma paa Angel-Saxisk om Bisp Giso, hvorudi han giver ham Sac og Socna, det er Sigt og Sagefald, Told, Team, det er Ret at søge og optage sine Bornede, at jeg saa skal kalde dem, hvor han fandt dem, og

ende-

endeligen Infangenethef, det er Rettighed at gribe og dømme Tyve. Iblant de Levninger af Alderdommen, som endnu ere tilovers, er det Tapisserie om Tildragelserne mellem Wilhelm og Harald, en af de mærkeligste, et Tapisserie Wilhelms Dronning Mathild skal have ladet forfærdige, ja selv lagt Haand paa, og hvilket er 212 Fod langt, men ikkun lidet over 2 bredt, og som endnu bruges paa visse Festdage til at pryde Domkirken i Bayeux udi Normandie med. Det bekræfter hvad jeg hidindtil har forsaakt om disse Ting, allerheldst alle Ting forklares ved en latinsk Overskrift, som er vævet deri. Efter det skal Kong Edvard have befalet Harald at drage til Wilhelm, Wido selv havde ledsaget Harald til Wilhelm, Harald have giort Toget til Bretagne med Conan med Wilhelm, derefter bleven giort til Ridder af Wilhelm, ved at sættes en Hielm paa Hovedet, imedens han selv holdt en Fane i venstre Haand, derpaa Harald svoret Wilhelm i Bayeux, Harald bleven kronet af Stigand, og hans Brødre Lewine og Gurd faldet i Slaget ved Hasting forend han selv. Mærkeligt er det, at mange Skiolde have her Dyr og andre Skikkelser paa sig, hvoraf man dog ei maae slutte til faste og arvelige Vaabner. Alle Engellændere have her Knebelsbarter, men Normanerne ere gandske ragede. Udi dette Tapisserie forekommer og et Fruentimmer ved Navn Ælfgywa, paa hvis Hoved en Clerk eller Betient legger sin Haand, hvorved maaskee sigtes til Forlovelsen mellem Harald og Wilhelms Dotter Adela, og, om saa er, tiener til at stadfæste, at Ælfgyva ei vil sige andet end Æthelvif, en ædel Qvinde, en Prindsesse, og tiener altsaa til at oplyse, hvi Emma, Knud den Stores Dronning, bar dette Navn. Om den længe forhen ommældte Guttorm, Harald Haardraades Søstersøn, fortæller Snorro, og efter ham en af Legenderne om St. Oluf, at Svend Estrithsön. Aar 1066.

Svend Eirithsön. Aar 1066.

han stod i stort Venskab med den Irske Kong Margad, som i Legenden kaldes Konge i Clibinnia; Men engang de herjede paa Bretland, det er Wales, og skulde i Sundet ved Anglesey skifte deres store Bytte og meget Sølv, fik Kongen Lyst til at beholde det alene, og forelagde derfor Guttorm, enten at lade hans beholde det, eller og at slaaes med sig, og den som vandt da beholde baade Byttet og den andens Skibe. Nu havde Kongen 16 Langskibe, og Guttorm kun 5. Denne udbad sig derfor 3 Dages Frist, for at overlegge denne Sag med sine Mænd, men Kongen vilde ingenlunde. Guttorm udvalgte da heller ærligen at døe, end at taale sig Spot og Overvold. Og, som det var hellig Olufs Aften, det er den 25 Julii, men Aaret er ubekiendt (med mindre Margad er Murchard, Dermitii Søn, Konge af Leinster, som døde 1071, og blev af Ostmanerne begravet i Dublin), saa paakaldte Guttorm Gud og Oluf, og lovede at give Tiende af alt Byttet til hans Kirke i Tronhiem. Herved sattes slig Mod i hans Hær, at den figtede saa tapperligen, at Margad selv faldt med alle sine Mænd, baade Unge og Gamle. Efter dette vendte Guttorm til sit Hiem, hvilket synes at have været i Irland, og lod derpaa giøre et Crucifix af Sølv, som var 7 Fod høit, enten efter hans egen eller hans Stavngiemmers Høide, og det sette i Tronhiems Christ- eller St. Olavi Kirke, hvor det lader at Snorro har seet det. Da Snorro ei forundrer sig over denne Høide, saa maae man deraf slutte, at den ei har været meget rar paa de Tider (59).

Fra

(59) Chron. Sax. Gibsoni p. 171-173. Chr. Sax. ad calc. Dict. E. Lye ann. 1065 & 1066. M. Westm. p. 220-225. Gesta Guillelmi Ducis p. 196-206. W. Gemmet. l. 7. c. 31-37. p. 285.

Fra Slaget ved Stanfordbridge flyede Godred eller Gotric (a) Crouan, hvis Tilnavn viser, at han har været en Irlænder af Fødsel, til Godred, Sihtrics Søn, Konge paa Man og over Svend Estrichsön. Aar 1066.

Aaa 2 Suder-

p. 285-288. Ord. Vit. l. 3. p. 492-494. 499-503. l. 5. p. 573. Schönings Forb. p. 351-380. Flateyar-Annaler col. 878. Snorro i Harald Haardraades Saga c. 57. 77-100. 102. 104. W. Malm. l. 2. p. 94. l. 3. p. 99-102. 106. H. Hunt. l. 6. p. 367. 369. Rog. de Hov. p. 447-450. Ingulph p. 900. Hist. Ramess. c. 102. ap. Gale T. 3. p. 450. c. 120. p. 461. 462. Rossus p. 105. 106. F. Vig. p. 633-635. 642. Ad. Brem. l. 4. c. 14. p. 47. Schol. 66. Chron. Saxo p. 257. Annalista Saxo col. 495 og 496. Regnar Lodbrocs Saga c. 22. p. 62. Lambardi Dict. Angl. Topogr. p. 9. Saxo l. 11. p. 207. Sim. Dun. l. 3. c. 15. col. 38. 193-198. Ethel. Riev. c. 394. 404. 405. Rad. de Diceto c. 479-481. Bromton c. 958-961. Knyghton c. 2339-2343. 2370. Bouquet T. 11. p. 193. 216. T. 12. p. 789. 790. Monast. Angl. T. 1. p. 210. T. 2. p. 899. Lelands Itin. T. 8. p. 48. 49. Lel. Coll. T. 3. p. 307. Whartoni Angl. Sac. T. 2. p. 257. Orig. Guelf. T. 2. p. 269-273. 277. 278. Hickesii Diss. Epist. p. 31. Burton's Monasticon Eboracense p. 29. 30. Hick. Gramm. Anglo-Saxonica p. 162. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 5. c. 14-18. p. 339-358. l. 6. c. 1. p. 373-382. Montfaucon Monuments de la Monarchie Françoise T. 1. p. 372-379. T. 2. p. 1-32. M. Paris p. 1-3. Weewer's Funeral Monuments p. 643. Cod. Flateyens. col. 854. i hellig Edvards Saga. Majeri Ann. Flandriæ p. 31. 42. Lel. coll. T. 6. p. 199. Drake's Eboracum p. 84. 229. Bouquet T. 11. p. 644. The Harleyan Mss. T. 2. n. 3776. 1) hvor der tales om Kong Haralds Jertegn; 2) om de Helgenes Levninger, han gav til Abbediet Walthani. Lang. Scr. Dan. T. 2. p. 556. not. i, hvor han beviser, at den Engelske Kong Harald faldt den 14, og ikke den 22 October. Bag ved Oluf Tryggvas. Saga edit. Resenh. p. 263-265. siges og, at Harald levede andægtigen længe efter Slaget,

(a) Dette viser, at den bekiendte Danske Kong Godefrid eller Gudrod, som krigede med Carl den Store, er Saxo's Gotric.

Svend Estrithsön. Aar 1066.

Suderøerne. Godred var en Søn af Harald den Sorte, om hvilken Langebek har giort det rimeligt, at han havde Godfrid, Konge paa Suderøerne, til Fader, der omkom 989, og hvis Farfader var Godefrid, Konge i Northumberland, en Søn af Guthred, ligeledes Konge i Northumberland, og Sønnesøn af Hardeknud, Leire-Konge, der døde 851. Godred, Sihtrics Søn, stammede ogsaa i 7 Led fra Hardeknud. Da de altsaa vare Frænder og Beslægtede, hvorvel langt ude, saa tog Godred vel imod sit Navne. Dog Godred døde i samme Aar, og havde sin Søn Fingal (a) til Eftermand. Sacheverell, en nyere Skribent, giør en føl Beskrivelse over Godred, hvorom ei siges eet Ord i den gamle Kronike af Man. — Omtrent ved denne Tid er det nok ogsaa skeet, at Dermod eller Diermetius, en Irsk Konge, plyndrede Landet Fingal, og Egnen ved Dublin, lige til Allin, overvandt Ostmanerne tæt derved, og blev Konge i Dublin. — Den Norman Richard, Fyrste af Capua, brød ind i Campanien, og nærmede sig Rom, paastaaende at ville erklæres til Patricius og den Romerske Kirkes Beskytter. Dog Hertug Godefrid, Marggreve af Toscana, gik ham i Møde, hvorpaa han trak sig tilbage,

get, og at Wilhelm lod ham hæderligen begrave hos de andre Konger i London. Harald var falvet, og valgt med alt Folkets Villie, og kaldtes efter sin Død Helgen af nogle. Hector Boethius l. 12. f. 257. p. 1. Arnæ n. 318. 4to. p. 542. 590. 595. Dugdale's Baronage T. 2. p. 276. G. Hess Monumenta Guelfica p. 113. 118. 136. 161. 4to. 1784. An impartial account of the Invasion under William by C. Parkin London 4to. 1756, hvor Erobringen af England ved Wilhelm fortelligen afhandles. Lang. Scr. T. 2. p. 534. Waræi Ant. Hib. p. 139. 140.

(a) Dette Navn viser, at Ossians Fingal ikke er digtet som Navn, men at det har været brugeligt hos Skoter og Irer.

tilbage, men hans Søn Jordan forskandsede sig ved Aquino, hvor Godefrid midt i Maji Maaned, i Selskab af Paven, beleirede ham, men lod sig for en Deel Penge, han fik af Richard, stille tilfreds, og vendte tilbage til Toscana. Robert Guiscard indtog Byen Vestis, og fangede den Grækiske Catapan Cyriacus. Hans Broder Grev Roger foretog sig i Sicilien bestandigen Streiferier imod Sarracenerne, og befæstede Petrelia med Taarne og Bastioner. Han var saa god en Partiegiænger, at aldrig nogen kunde overfalde ham. Fra Constantinopel kom Italien til Hielp en Flode til Bari under Anforsel af Matrica med Barangerne (60). Svend Estrithsön. Aar 1066.

Ved Harald Haardraades Død ophørte Freden imellem Danmark og Norge, saasom den ikkun var sluttet paa begge Kongers Livstid, hvorover det nu tegnede sig paa nye til Krig imellem disse tvende Riger, især paastod Kong Svend dette. Uden Tvil har han da alerede havt sine Tanker henvendte til Engelland, og villet derfor have forud afgiort alle Ting med Norge, for at være sikker fra den Side, imidlertid lader det dog, at han ogsaa har været betænkt paa, at underkaste sig Norge, og at betiene sig af dets da værende Svækkelse. Herover bleve nu Folk udbudne i begge Rigerne. De Norske Konger Magnus og Oluf, Haralds Sønner, havde fuld Leding ud af Norge med Folk og Skibe. Svend drog ligeledes imod dem med den Danske Flode. Der skal og være forefaldet noget efter Stein Skald Aar 1067.

(60) Langebek Script. Dan. T. 3. p. 212. 213. Sacheverell History of Man p. 28. Ma-Geoghegan Hist. d'Irlande T. 1. p. 422. Muratori Gesch. v. Italien T. 6. p. 359. 360. Muratori Script. Ital. T. 5. p. 153. 44.

Svend Estrithsön. Aar 1067.

imellem de Danske og den Norske Kong Olufs Hær. Imidlertid, som ingen af Parterne havde ret Lyst til Strid, da Svend tænkte paa Engelland, og de Norske vare meget svækkede ved lidte Tab i bemældte Land, saa ginge Sendebud dem imellem med Freds-Forslag, og sagde de Norske da, at de enten vilde holde Freden, som var sluttet imellem Harald og Svend, eller og strax slaaes med de Danske, og lode de sig forlyde med, at Harald var ikke gandske død, og ikke heller alle Norske blevne dræbte i Engelland. Ved denne Leilighed blev dette qvædet: „Ved Trudsler og Freds-Tilbud Oluf sit Rige vorde, Hvortil „ingen Konge Tiltale giøre torde.“ Stein, Herdise Søn, sang „og siden saaledes herom i Olufs Drape: „Den stridbare Herre, „som sidder i Byen, hvor hellig Konge Hviler, sin Odel (Han „er mægtig) forbyde! Sin Slægt Kong Oluf saare Vil unde; „thi behøver Ikke Ulfs Søn til al Norrig Tiltale giøre.“ Saasom nu de Norske viste sig saa kiække, og Svend ogsaa var meget mægtig, saa blev det ved gode Mænds Raad bragt saa vidt, at en Stævne blev berammet at holdes imellem Kongerne i Kongehelle, hvor Nordens Konger sædvanligen pleiede at mødes, i hvilken de bleve forligte, og Fred sluttet mellem Rigerne, og til den des større Tryghed afgiort, at den Norske Kong Oluf skulde ægte Svends Dotter Ingerid, eller Inger, som dette Navn nu kaldes. Og stod denne Fred ved Magt saa længe Oluf levede. Det nøie Venskab, som nu var imellem Kongerne, foraarsagede, at Svend havde som en Slags Opsigt over Christendommens Fremme udi Norge, og sendte sine Clerker didhen, og til de hosliggende Øer, for at prædike Troen. Ja hans Iver gik saa vidt, at han ved mange Gaver overtalte en Kiøbmand til at bygge en Christen Kirke i Curland, hvor

alt

at Folket endda var hedenskt, meget grumt og hengivet til Fribytterie, hvilket Danemark ofte maatte forsøge. Det var derfore lige saa politisk som christelig handlet af Svend, at han søgte at bringe de ved Østersøen boende Folk til Christendommen, saasom det var det sikkerste Middel til at hæmme deres Søerøverie. Overalt vidner Saxo, at Svends Rige blev, efter den Norske Haralds Død, lykkeligere og fastere, da det forhen havde vaklet meget, men nu blev dette undertrøkte Land befriet fra denne farlige Fiende, hvorpaa Svends Dyd fik sin fulde Glands, thi han var udvonkundig ved sin Gavmildhed, berømmelig ved sine Velgierninger, han oprettede og pyntede Guds Huse med største Omhyggelighed, og bragte sit Fædernesland, der endnu var meget ubevandret i Religionen, til mere at dyrke den; Kortelingen, han besad alle menneskelige Dyder, undtagen at han var hengiven til Ukydskhed. Saavidt Saxo, hvortil dog maae legges, at han ogsaa lod sig overile af Vrede, hvorpaa især tiener til Beviis det Mord, som efter hans Befaling skede i Roskild, hvorom mere siden. Efterat Freden saa lykkeligen var bleven stadfæstet med Norge, henvendte Svend alle sine Tanker til Engelland, hvorfra han ved ridende Gesandtere, sendte paa offentlig Bekostning, var bleven kaldet til Hielp, og opmuntret til at søge det Rige, som hans Formænd Svend og Knud havde besiddet, thi nu Wilhelm var reist over til Normandie, tænkte Engellænderne at det var den rette Tid, at afkaste hans Aag, allerheldst de forgiæves havde søgt om Lindring i deres Byrder hos de af ham beskikkede Stadtholdere, Bisp Odo, Kong Wilhelms Halvbroder paa Moders Side, og den Norman Wilhelm, Osberns Søn. Enten i Følge heraf, eller og maaskee rettere forud, da det skal være skeet kort efter Wilhelms Kroning, sendte

Svend Estrithsön. Aar 1067.

Svend Estrithsön. Aar 1067.

sendte Svend en Ridder til ham, og lod begiære, at han skulde tage Engelland til Lehn af sig, sampt give Skat, med Trudsel i Benægtelses Fald at ville komme med Magt og Vaaben, og tage Rige og Krone fra ham, og saaledes hævne Haralds Død, og tilegne sig Landet, hvilket han ansaae for sit. Efter Raad med sine ypperlige Mænd sendte derfor Wilhelm 4 offentlige Gesandter, hvoriblant den Abbed Helsin af St. Augustini Kloster i Cantorbery, til Svend, for at udforske hans Anstalter, og for at tilveiebringe Freden, saavidt muligt, til hvilken Ende han gav dem med prægtige Gaver og Skiænk, saavel til Kongen selv, som til de Store, og derpaa drog Wilhelm i Fasten til Normandie. Helsin kom lykkeligen til Skibs til Danmark, og fremsbragte Wilhelms Gaver og Tilbydelse af Tieneste (a) til Kongen, og Foræringer til de Store; Han blev vel imodtaget, og forblev der en Tid lang i al Ære og Anseelse, og forekommer det mig troligt, at han først har vendt tilbage om Vinteren, siden han i paakommende Havsnød paa Hiemreisen lovede at helligholde Mariæ Undfangelses Fest, som indfalder den 8 December. Da Svend havde paa den Tid med Norge at giøre, saa bliver det rimeligt, at han har opholdt Gesandterne med favre Ord, i det mindste skulle de have reist fornøiede bort. Da Helsin siden faldt i Unaade hos Wilhelm, og tog sin Tilflugt til Danmark, saa maae Wilhelm have havt ham mistænkt for, at have bragt sig urigtig Efterretning, og at have været paa den Danske Konges Side, i det mindste lader det, at Wilhelm blev halvandet Aar efter uformodentligen overfaldet af de Danske. Uvidst er det,

(a) Servicia; dette Ord kan betyde bare Complimenter og Hilsener, men det kan og betyde Tilbydelser af Lehn, Huldskab og Mandskab, sampt Afgift.

Svend Estrithsön. Aar 1067.

det, om Helsin har enten været Taabe eller Bedrager (a). — Af Kong Edvards Enkedronning Editha haves omtrent i dette Aar et Gavebrev meddeelt Bisp Giso i Bath. I et Diplima af Kong Wilhelm til Bisp Aylmer eller Egelmer i Norwich, tales om Engelske, Franske og Danske i Suffolk. — En Mand ved Navn Thöger, paa Latin Theotgarius, fød i Thyringen, havde først begivet sig til Engelland, og derfra til Norge, hvor han var bleven St. Olufs Capellan. Efter denne Konges Død begav han sig til Danmark, og omvendte der og især udi Thye mange til Christendommen. Udi Vestervig oprettede han en liden Kirke af Ris og Qvister, maaskee den ældste paa den Kant af Landet, døde der den 24 Junii, og blev begraver; Ulfric, hans Eftermand i Embedet, foregav, at der brændte Lys over hans Grav, hvilket var da et vist Tegn paa en Helgen, og erholdte i den Anledning et Brev fra Paven med Tilladelse at optage og ophøyte hans Ben, men Bisp Alfric af Vendsyssel vilde ei tillade det, ikke desmindre satte Ulfric dem dog paa Alteret den 30 October i dette Aar, og foregav en Drøm om at legge der ogsaa et af hans forglemte Ben. Dog Kong Svend vilde ingenlunde tilstaae Thögers Hellighed, maaskee for ei derved desmere at udbrede den Norske Olufs Hellighed, hvilket kunde have en skadelig Indflydelse, og sendte derfor Bisp Alfric did for at giøre Indsigelse, men denne skal derpaa ved et Mirakel være bleven overbevist om Thögers Hellighed. Omsider blev og Thöger canoniceret af Paven, og blev han med Tiden anseet for Vendsyssel, nu Aalborg Stigts,

(a) Ved at tale om Elphin, saa kalder han ham, tillegger Gaufred hos Labbe T. 2. p. 284. Wilhelm det Øgenavn Manzer ɔ: den Uægte, det samme som Bastard.

Svend Estriksön. Aar 1067.

fornemste Patron og Skytshelgen. Ham til Ihukommelse stod et Kaars i en Ladegaard i Vestervig Sogn, udi Randrup By, kaldet St. Thögers Minde, som nu ikke mere er til, hvorhos var St. Thögers Kilde. Langebek i en utrykt Anmærkning beviser ved et Diploma, Bisp Hans i Børlum udgav 1278, og hvori han siger, at han ved Thögers Myndighed giver Aflad til Vekkeskov Kloster, at Thöger har været Patron for bemældte Stigt (61).

Udi Sverrige omkomme i et Slag de tvende Kron-Medbeilere begge Erikerne, som synes at have været af den gamle Sigurdske Kongeslægt, og blev derpaa Halstan, Kong Steinkels Søn, Konge, men strax uddrevet, og hans Broder Anund, Ingemund eller Inge, hentet fra Rusland, og giort til Konge, men strax ogsaa afsat, og en vis Hakon den Rode beskikket til Konge. Tiden, Navnet, ja og Tilnavnet, gior det ei urimeligt, at denne sidste har været den Norske Jarl Hakon Iversen, som for sine lyse Haars Skyld har faaet Tilnavn af den Rode. Udi disse indbyrdes Uroeligheder standsede Christendommen meget;

(61) Snorro T. 3. p. 176-178. J Harald Haardraades Saga c. 108. Adam. Brem. l. 4. c. 16. Saxo l. 11. p. 207. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 6. c. 2. p. 383. 384. Gesta Guillelmi Ducis p. 212. G. Gemmet. l. 7. c. 40. p. 290. Ord. Vit. l. 4. p. 507. 508. Knyghton col. 2343. Ad. Br. de situ Daniæ c. 223. p. 58. Lang. Scr. T. 3. p. 252-258. Albericus Monachus p. 107. Labbe Nov. Bibl. T. 2. p. 284. The Harleyan MSS. fol. T. 2. n. 2371. 22. Cypræi Annales Ep. Slesv. p. 104-106, hvor Anselmi eget Breв om Helsini Gesandtskab anføres af Breviario Slesvicensi. Pontopp. Annal. T. 1. p. 163. 164. 194. Cypræi Annal. Episc. Slesv. p. 360. &c. Bartholini Annales MSS. Sæculi 11. ann. 1061-1070. Breviarium Lundense fol. 402. Breviarium Roskildense fol. 395. b. Atlas Danicus T. 5. p. 501. 502. 477. Arnæ n. 318. 4to. p. 596-598. n. 315. 4to. p. 381.

get; De Bisper, Adelbert havde beskikket, sadde hiemme af Frygt, og Bisp Egino af Skaane allene drog Omsorg for de Gothiske Menigheder. En vis Jarl Gniph opholdt ogsaa Christendommen i Sverrige selv. Og ved denne Leilighed var det, at Kong Svend fik meget at giøre med Bestyrelsen af den Christne Kirke i Sverrige. En vis Eric, en Fremmed, blev da hos de længstbortliggende Svenske halshugget, fordi han prædikede Troen. Udi disse indbyrdes Uenigheder skal og den Svenske Stadsforfatning have lidet en betydelig Forandring, hvilken synes at have bestaaet deri, at Gotherne tiltoge sig Magten og Anseelsen, fremfor de egentlige Svenske, som blev befordret derved, at Kongerne mest opholdte sig hos dem, fordi Christendommen havde giort større Fremgang i Gotland end i Sverrige. — Udi dette Aar kom den bekiendte Historieskriver Adam til Bremen, og blev Klokker der. Meibomius mener, at han har været fra Meissen, fordi hans Herre, Erkebisp Adelbert, var derfra. — Slaverne bleve ved at forfølge de Christne, og satte den Saxiske Hertug Ordulf sig forgiæves imod dem, thi han kunde aldrig vinde noget Slag, men tabte hvert et, og blev derfor til en Latter for sine egne. Slavernes Anfører hed Blusso, og var gift med den ihielslagne Godeskalks Søster, men blev dræbt af dem, efterat han var kommen med Seier tilbage. Derpaa valgte de Cruco, eller Crito, Grini Søn fra Rygen, til Anfører, saasom de havde ingen Fortrolighed til Buthue, Godeskalks Søn med en anden Hustrue end Sigrid, hvilken derpaa flyede til Bardewick, hvor han jævnligen ophidsede de Saxiske Fyrster imod sine Landsmænd, men han kunde aldrig faae fast Fod i sit Land, da han af sine Landsmænd ansaaes for deres Friheds Forræder, og de fast havde besluttet, heller at døe, end at blive Christne, og give Saxerne

Svend Estrithsön. Aar 1067.

Svend Estridsön. Aar 1067.

ne Skat. Den Uvilie, som allerrede var imellem Saxerne og den Tydske Kong Henric, og som havde været fra hans Faders Tid, tog nu meget til ved det han anlagde faste Casteller i deres Land. Bisp Burchard af Halberstad giorde et lykkeligt Tog imod Leuticierne, og plyndrede meget i deres Land. — Udi Fasten og Martii Maaned drog Kong Wilhelm over til Normandie, og tog med sig Erkebisp Stigand, Prinds Edgar, de Jarler Edvin og Morcar, og Waltheof, den Danske Sivards Søn, ligesom for at giøre dem Ære, men i sig selv som Gisler. Sin Broder Odo, og Wilhelm, Osberns Søn, efterlod han sig, som Stadtholdere i Engelland, og anlagde de mange Casteller, sampt plagede Folket meget. Især blev i Norwich anlogt et fast Castel, saasom det havde rige, forvovne og mange Indvaanere, laae desuden ikkun 14000 Skridt fra Havet, og var derved i Stand til snarest at tage imod de Danske. Der opholdt Wilhelm, Osberns Søn, sig, ligesom Odo i Dover. En vis mægtig Thanus Eadric, med Tilnavn Skovmand, Søn af Alfric, som var Eadric Streons Broder, giorde Frafald, og stridde med dem af Herford, kaldte og de Waliske Konger Blethgent, eller Blethyn, og Rithwalon, eller Rywalton, til Hielp, og plyndrede i Landskabet Herford ved den 15 Augusti; St. Nicolai Fæst den 6 December kom Wilhelm tilbage, efterat han havde sat sin Dronning Mathilde og sin ældste Søn Robert over Normandie, og paalagde strax Engellænderne en utaalelig Skat, hvorpaa han drog hen og belagde Byen Exeter i 18 Dage, fordi den ei vilde erkiende ham. Der satte han mange af sine Folk til, og overtalte dem endeligen til at overgive sig, men holdt ikke det Gode, han havde lovet den. Gyda, den Engelske Kong Haralds Moder, og den Danske Svends Faster, som havde været indsluttet i Exeter, flyede da med mange fornemme Matroner, og med mange

andre,

andre, og med stor Rigdom, derfra og til Bradun, uden Tvil den store Skov Bredon Forest i Wiltshire, hvor hun en Tid lang skiulte sig, og hvorfra hun siden i næste Aar begav sig over til St. Omer, og opholdt sig sin øvrige Tid i Flandern. Mange Engellændere bleve da og ved, ligesom forhen, strax efterat Wilhelm var bleven Konge, at forlade deres Fæderneland, og at flye til Fremmede. Engellænderne skulle og have, imedens Wilhelm var borte, havt i Sinde at dræbe alle hans Krigsfolk, naar de i Fasten ginge barbenede til Kirken, men det blev forhindret ved hans hastigere Tilbagekomst, som og paaskyndtes derved, at Rygtet gik i Normandie, at de Danske og andre barbariske Folk, saaledes kalder Ordericus Vitalis dem, agtede sig til Engelland. Imidlertid var dog alting nu stille i England, undtagen at de vestlige og nordlige Dele vilde ei staae under Wilhelm mere end det selv behagede dem, ligesom de forhen have foragtet Kong Edvard og nogle af de foregaaende. — Balduin, den berømte Greve i Flandern, døde den 1 September, og havde sin ældste Søn Balduin til Eftermand. — Efter Godred, Konge af Man, hans Død, maae der være opkommen Uvilie imellem hans Navne Godred og hans Søn Fingal. Den første samlede en stor Hær og Flode, kom til Man, holdt Slag med Indbyggerne, men blev overvundet; Anden Gang gik det ligeledes, men tredie Gang kom han med en end større Magt, giorde Landgang ved Havnen Ramesey, og skiulte 300 Mand i en Skov paa det Bierg Skakafield, hvilke grebe Øboerne an i Ryggen, hvorover de maatte overgive sig, hvorpaa han med endel af sine Hielpetropper fra Syder- og Orken-Øerne, tog Mans sydlige Deel i Besiddelse, blev Konge der, og lod de gamle Indvaanere beholde den nordlige; Men de øvrige af hans Hær plyndrede

Svend Estrithsøn. Aar 1067.

Svend Estrithsön. Aar 1067.

døde Den, og vendte hiem. — Hertug Richard af Capua forligte sig med Pave Alexander, og tog sit Land til Lehn af ham. Rodert Guiscard indtog Byen Otranto fra Grækerne. — Den nye Grækiske Keiser Romanus Diogenes gik med en Hær, saa god, han kunde samle den, af Macedonier, Bulgarer, Cappadocier, Uzer og flere Folkeslag, saa og Franker og Baranger, over fra Europa til Asien imod den Tyrkiske Sultan. Da nu Scylizzes, en samtidig Skribent, giør Forskiæl mellem Franker og Baranger, saa sees heraf, at de sidste have ei været de samme, som de første; Og som der endda vare ei flyede mange fra England for Wilhelms Overlast, saa følger heraf, at Barangerne have paa den Tid fornemmeligst bestaaet af Danske, Norske og Svenske. Kort forhen havde Barangerne sat sig imod Romani Valg, som skede ved Enke-Keiserinden Eudocia, men da de hørte, at hendes Sønner, Michael og de flere, selv gave deres Samtykke dertil, saa gave de det og Bifald ved høi og stor Røst. Saa troe vare disse Nordiske Folk (62).

Den

(62) Ad. Br. l. 4. c. 15. 16. 12. 13. Schol. 67. l. 3. c. 5. Lagerbring Swea R. Hist. T. 2. p. 17-20. Meibomii Script. Germ. T. 3. p. 37. Helmoldus l. 1. c. 24. 25. p. 65. 66. Ann. Saxo col. 496. 497. Chr. Saxon. p. 173. Chron. Sax. ap. Lye ad ann. 1066 & 1067. F. Vig. p. 655. M. Westm. p. 225. 226. Rog. de Hov. p. 450. Sim. Dun. c. 197. Bromton c. 962. 963. Knyghton col. 2344. Alur. Bev. l. 9. p. 127. Gesta Guillelmi Ducis p. 208. 209. 212. W. Gemmet. l. 7. c. 40. p. 289. 290. Ord. Vit. l. 4. p. 506-510. 512. Hick. Grammat. Anglo-Sax. p. 162. Ej. Dissert. ad Showerum p. 65. Bouquet T. 11. p. 109. 142. 159. 198. 486. Wynne Hist. of Wales p. 101. Lang. Script. Dan. T. 3. p. 214. Muratori Gesch. von Italien T. 6. p. 366. 367. Bertholdus Constantiensis ap. Urstisium T. 1. p. 344. Schylizzes in Corp. Byz. Edit. Ven. T. 8. p. 643.

Den bekiendte Historieskriver Adam har i det Aar 1068 den 11 Junii underskrevet til Bremen et Diploma, udstædet af Erke-bisp Adelbert, og skriver han sig der Skolemester, Magister Scholarum. Kort efter denne Tid maae han have begivet sig til Danmark, thi efter hans eget Sigende fik han ved sin Ankomst til Bremen meget at høre om Kong Svends Visdom, hvorover han strax satte sig for at komme til Svend, blev og meget naadig imodtagen, ligesom alle, og samlede en stor Deel Efterretninger til sin Historie af denne Herre, som var vel erfaren i boglige Kunster, og overmaade gavmild imod Fremmede. Hilsin, Abbed i St. Augustini Kloster i Cantorbery, flygtede derfra for Kong Wilhelms Vrede, optændt venteligen af Misfornøielse over hans Gesandtskab forrige Aar til Danmark. Helsin tog Klosterets Liggendefæer med sig, saa og Nøglen til St. Mildredæ Ligkiste, og flyede til Danmark, hvorvel Langebek mener, at denne Flugt først er skeet 1070. De Danske bleve nu ved stærkt at ruste sig til det Engelske Tog, og Rygtet herom spredde sig saa vidt ud, at det kom til Frankerige, og foraarsagede der en stor Frygt for, at de gamle Grumheder skulde blive fornyede, venteligen fordi den Engelske Kong Wilhelm regierede tilligemed over Normandie. Frygten gik saa vidt, at Tedbald, Bisp i Soissons, adspurgde Arnulph, en da levende bekiendt Helgen, som forsikrede ham paa Guds Vegne, at saadant ei skulde skee, saa længe de begge levede. Saasom de indvortes Uroligheder i Sverrige foraarsagede, at Christendommen led der megen Afbræk, ja blev endog forfulgt, saa besøgte den Lundiske Bisp Egino flittig Kirken i Skara, som da var uden Hyrde, trøstede de Troende, og prædikede for de Vantroende. Der sønderbrød han og et meget anseet Billede af Freyr, eller maaskee snarere af Freya. Adalvard

Svend Estrithsøn. Aar 1068.

den

Svend Estrithsön. Aar 1068.

den yngre, Bisp i Sigtun, havde i nogen Tid forestaaet Skara Stigt, men som det var imod Erkebisp Adelberts Villie, saa havde denne kaldet ham tilbage, og finder man, at han haver i dette Aar underskrevet til Bremen ovenmældte Diploma af 11 Junii. Da nu Adalvard kort efter døde, saa beskikkede Erkebispen en vis Tadicus fra Ramsol, der som Diaconus havde underskrevet bemældte Diploma, til Bisp i Sigtun, men som denne Mand elskede Mageligheb mere end et Apostel-Embede, der var forbundet med Farlighed og Besvær, saa kom han aldrig did. Johannes, eller Hiltin, forhen Bisp i Birca, forekommer som Abbed af Gozel iblant Underskrifterne af bemældte Diploma, og fra den Tid af hører man intet videre om ham (63).

Den Engelske Prinds Edgar Adeling, tilligemed hans tvende Søstre Margrete og Christine, deres fælles Moder Agatha, Marle-Sven, og mange andre fornemme Folk, flyede fra Engelland til Skibs, misfornøiede med Kong Wilhelm. Nogle ville, at de agtede at drage over til Tydskland, og derfra til Ungarn, disse kongelige Personers Fædernelaud, men andre berette, at deres Forsæt var at drage til Skotland, did de og virkeligen komme og gave sig under Kong Malcolms Beskiærmelse. Denne Herre forelskede sig i Margrete, og vilde ægte hende, men hun vilde ikke, da hun havde besluttet sin hele Tid at leve Jomfrue, og Broderen holdt med hende. Dog, som de vare i Malcolms Magt, gav han endeligen sit Minde dertil, og hun ogsaa, hvorvel

(63) Staphorst T. 1. p. 436-438. Ad. Br. l. 4. c. 16. De situ Daniæ c. 216. p. 57. Edit. Lind. Schol. n. 95. p. 62. Lang. Scr. Dan. T. 3. p. 256. not. n. p. 250 & 251. not. b. d. g. W. Thorne col. 1787. 1911. Mab. A. S. Ben. T. 9. p. 522.

vel nødig. Brylloppet stod 1070 i Dumfermling. Hun var meget andægtig, og bidrog meget til at forbedre og formilde Skotternes Sæder, især hendes egen Mands. Paaskedag den 22 Martii kom Wilhelm til Winchester, og kort efter anlangede hans Dronning Mathild til Engelland, og blev Pindsedag kronet til Westmünster af Erkebisp Ealdred. Da Wilhelm var af Naturen tilbøielig til Haardhed, og derhos formærkte, at Engellænderne funde sig ikkun slet i hans Herskab, hvortil kom, at han hel vel indsaae, at Kong Kauds Lemfældighed havde meget bidraget til, at det Danske Herredomme varede saa kort i Engelland, saa besluttede han at fortroe sig mest til sine Normaner, og sielden at befordre nogen Engellænder til et anseeligt Embede. For at vinde de første, uddeelte han med en rund Haand til dem Jorder i Engelland, og fordrev de gamle Besiddere, ligesom Sulla og Augustus giorde i Rom. Hans tvende Stadtholdere, Odo, hans Halvbroder, og Guilleim, Osberns Søn, tillode ogsaa deres Soldater al muelig Frihed og Selvraadighed, saa at de efter eget Behag plyndrede, og voldtoge Fruentimmer. Herover, saa og af Frygt for at blive fængslede, flyede mange Fornemme, saavel Verdslige som Geistlige, bort til den Skotske Malcolm (a), til den Danske Svend, nogle til Norge og Irland, ja endog til Constantinopel til Keiser Alexius, følgeligen efter 1081, thi Wilhelms Haardhed og Engellændernes Misfornøielse vedvarede hans hele Regiering igiennem, og bleve de der antagne iblant Livtropperne eller Barangerne; Efter al Anseende have mange i Engelland bosid-

Svend Estrithsön. Aar 1068.

(a) Hector Boethius l. 12. p. 258. a. opregner de udi hans Tid i Skotland blomstrende Slægter, som stammede fra Engelland, Ungarn og Frankerige.

Svend Estrithsön. Aar 1068.

bosiddende Danske været iblant dem, der søgte hen til Constantinopel. Ines vil, at de fleste Skotske adelige Slægter stamme fra de Engelske, som da flygtede til Skotland. Med Edgar fulgte endog nogle Ungarske Slægter, hvoriblant nævnes den af Mid-Lothian, fra hvilken Crichton, Earl af Dumfries og Stair stamme. Med ham skal og have fulgt en Engelskmand, Livingston kaldet, fra hvilken den Slægt Livingston, Earl af Linlithgow udspirer. Andre flygtede til øde og skovrige Stæder, hvorfra de giorde jævnlige og uventelige Udfald, og tilføiede Wilhelms Folk al mulig Skade, bleve derfor og undertiden af Normanerne kaldte Skovmænd. Til den første, nemlig Malcolm, flyede da iblant andre de tvende Jarler og Brødre Edvin og Morcar, med endeel Bisper og Clerker. Edvin havde, misfornøiet over det Kongen efter Normanernes Indskydelse ei vilde efter Løfte give ham sin Dotter til Ægte, giort Oprør, og indgaaet Forbund med sin Paarørende Blidon, Konge i Wales; Vel var han igien bleven forligt med Kongen, men dog troede han nu ikke Freden. Northumbrerne, som vare vante til lidet at lade sig regiere af deres egne Jarler, giorde nu Opstand, hvorover Wilhelm drog Nord paa, anlagde eet Kastel i Notingham, eet i Lincoln, tvende i York med 500 Mand Besætning, og flere Kasteller paa andre Stæder. Ved hans Ankomst flyede Cospatric og flere Fornemme til Skotland; Men Archil, den Mægtigste i de Egne, underkastede sig, og gav sin egen Søn til Gissel. Imedens komme de trende flygtige Prindser, Godvin, Edmund og Magnus, den sidste Engelske Kong Haralds Sønner, med en Flode fra Irland til Udløbet af den Strøm Avon, plyndrede uventeligen i den Egn, komme derfra til Byen Bristol, som de angrebe, men maatte formedelst Borgernes tapre Modværge forlade den, ginge der-

derefter om Bord paa deres Skibe, og giordt Landgang i Somersetshire, hvor Eadnoth eller og Ilednod Stallare, som og havde været i den Betiening hos deres Fader Harald, gik dem i Møde, men faldt selv tilligemed mange paa begge Sider; Dog vunde de Seier, giorde derpaa stort Bytte i Devonshire og Cornwallien, og vendte derefter tilbage til Irland, venteligen af Frygt for Wilhelm. Eadnoth var udi Edvards Tid navnkundig, saavel i Freds- som Krigs-Tider; han efterlod en Søn ved Navn Harding, hvorom mere siden, og som da maae have været temmelig ung, siden han først døde 1116. Nogle Engelske Skribenter kalde denne Harding Søn af en Dansk Konge, da dog Navnet af hans Fader Eadnoth viser, at han ei engang har været en Dansk, men maaskee gift med et Dansk Fruentimmer af stor Slægt. Til Jarl i Northumberland beskikkedes Robert Curwin af Wilhelm, men Northumbrerne indsluttede og dræbte ham i Durham med 900 Mand den 28 Januarii i næste Aar. En vis Hevard, Leofrics Søn, og Edvins og Morcars Broder, kom fra Flandern til Engelland, og da han fandt, at Kong Wilhelm havde givet hans Fæderne Arv bort til sine Normaner, og at hans Møder levede i trange Omstændigheder, saa begyndte han at bekrige Kongen. Iblant dem som flyede til Norge var Turgot, en Clerk af fornem Engelsk Herkomst, hvilken var tilligemed andre given til Gissel for Lindsey, og bevaredes i Lincoln, men han bestak sine Vogtere, og skiulte sig paa et Norsk Koffardie-Skib, der laae i Grimesbi, og som bragte med sig Gesandter fra Wilhelm til Norge, hvilke, da de saae den flygtige Turgot, vel vilde, at Skibet skulde seile tilbage, men de Norske bragte dem ved Magt til at tie. Oluf, Haralds Søn, regierede da i Norge. Han giver Simeon af Durham det Vidnesbyrd, at

Svend Estrithsön. Aar 1068.

Svend Estridsön. Aar 1068.

han var meget gudelig, læste flittig i Bibelen, og gav sig af med Studeringer midt iblant Rigets Byrder, har venteligen altsaa forstaaet Latin; Præster holdt han saa hoi i Ære, at han tiente dem ved Altaret, hialp dem Messeklæderne paa, og rakte dem Vand til at toe sig med, korteligen, forrettede Diaconi- eller Degnetieneste. I Christendommens Begyndelse maatte i hvert Land herske nogen Svaghed hos de Gudfrygtige. Denne Herre blev meget glad over, at en Clerk kom til ham fra Engelland, og lod sig lære Psalmerne af ham, overgydede ham og med Velgierninger, saa at han efter nogle Aars Forløb vendte med megen Rigdom tilbage til sit Fædernesland, men mistede den altsammen ved Skibbrud, blev derpaa Munk i Durham, derefter Prior der i 20 Aar, og endeligen 1106 Bisp i St. Andrews i Skotland, hvorpaa han døde i Durham den 30 Martii 1115. Da Simeon levede ved de Tider i Durham, og har om Danske og Norske Ting adskillige, der ei findes hos andre, saa er det rimelige, at denne Turgöt har været en af hans Vidner. — Den Normaniske Grev Roger vandt ved Michilpeir, ei langt fra Palermo, et stort Slag over Sarracenerne. Robert Guiscard beleirede derimod Montepeloso forgiæves, men indtog Obbiano, og kort efter den første ved Forræderie, endskiønt den tilhørte hans Søstersøn Gotfrid af Conversano. Beleiringen af Bari, som han havde begyndt i forrige Aar, vedblev han endnu i dette (64).

Den

(64) Chr. Sax. Gibsoni p. 173. 174. Chr. Sax. E. Lye ann. 1067 & 1068. M. West. p. 225. 226. F. Vig. p. 635. Gesta Guilielmi Ducis p. 207. 212. Ord. Vit. l. 4. p. 507. 508-512. W. Malm. p. 103. 104. H. Hunt. p. 369. Rog. de Hov. p. 450. 455. 456. S. Dun. c. 197. 198. 206-208. Ethelr. Riev. c. 367. Rad. de Diceto c. 487. Brompton c. 965. Knyghton c. 2344. M. Paris

Den Norske Kong Magnus, Haralds Søn, døde den 20 April, hvorpaa hans Broder Oluf, med Tilnavn Kyrre ɔ: den Stille, regierede alene, og havde al sin Tid Fred inde i Landet, hvorved det tiltog meget i Velstand og Magt, og var han af Norges nyttigste Konger. Den Tydske Kong Henric gik om Vinteren, som var meget haard, ind i Leuticiernes Land, ihielslog mange, og erhvervede stort Bytte. Da han meget opholdt sig i Saxen, og fiirede Julen i Goslar, og Paasken i Qvedlindborg, saa var han nær ved at kunne giøre dette Tog, og har vel og giort det i denne Mellemtid. Det forekommer mig troligt, at Kong Henric, som havde erklæret sig for en Ven af den Engelske Wilhelm, har foretaget dette Tog til hans Beste, saa og ladet det af 1067 skee ved Bisp Burchard af Halberstad i samme Henseende, thi Leuticierne vare de Danskes Bundsforvandte, og tildeels Undersaatter, og skulde herved hindres fra at bekrige Wilhelm; Dog som Uvilien voxte alt mere og mere imellem Kong Henric og Saxerne, han desuden giorde mange afspænstige fra sig ved det han levede ilde med sin Dronning Bertha, og vilde skilles ved hende, saa blev han derved ud af Stand til længre at sætte sig imod Svends Foretagende, ja maatte tilsidst søge hans Venskab. Fra dette Aar haves et Diploma af Adelheid, Abbedisse i Qvedlindborg, Dotter af den Tydske Kong Henric III. med Agnes, og Halvsøster til Beatrix, Dotter af Gunhild, Knud den Stores Dotter; Ved dette Diploma beskikkes Magnus, Søn af Ordulf, Hertug

Svend Estrithsön. Aar 1069.

M. Paris p. 4. 5. 1000. 1001. Rossius p. 107. Ailr. Bev. l. 9. p. 107. 108. Chron. de Burgo p. 47. Chron. de Mailros p. 158. Fordun l. 5. c. 14. 15. Ines's Essay on Scotland T. 1. p. 177. Peerage of Scotland p. 130. 273. Muratoris Gesch. v. Ital. T. 6. p. 371. 372.

Svend Estrithsön. Aar 1069.

Hertug i Saxen, til Forsvaret for Saltowe. Acillo, udnævnt til Bisp i Skara, men som aldrig for Mageligheds Skyld kom did, var den 29 Augusti med at indvie St. Gereons Kirke i Coln. Omtrent ved denne Tid har det nok været, at den flygtige Engelske Abbed Helsin sendte Noglen til St. Mildredæ Ligkiste til den Norman Scotland, der af Kong Wilhelm var bleven i hans Sted beskikket til Abbed i St. Augustini Klostet, og lod ham tilligemed sige, at han maatte vel forvare det hellige Legeme, fordi den Danske Hær truede at falde ind i Landet, hvorpaa ogsaa Scotland lod det giemme paa et hemmeligt Stæd (65)

De Engelske Uroligheder varede ei alene ved, men toge end ogsaa til, thi den flygtige Prinds Edgar kom med mange Northumbrier til York, hvis Borgere indginge Forbund med ham. Forend dette skede havde Northumbrerne dræbt Robert, Richards Søn, Befalingsmand over Wilhems Besætning i York. Med Edgar komme Mærle-Sven, Cospatric og flere Mægtige, og agtede de Engellænderne nu hverken Eed, eller den Fare, de derved styrtede deres Gisler i, men saavel Borgerne af York, som de omkringliggende, bestormede nu Befæstningen der, hvis Befalingsmand, Wilhelm Maler, lod da Kongen vide, at han hasteligen maatte komme til Undsætning, thi ellers vilde han slaae sig til de Misfornøiede. Saasnart Wilhelm det hørte, kom han uventeligen did med en stor Hær til Hest og til Fods, slog dem paa Flugt i et skarpt Slag, dræbte mange 100 Mennesker, alle

dem

(65) Torf. Hist. Norv. l. 6. c. 2. p. 384. Lang. Script. Dan. T. 2. p. 509. T. 3. p. 45. 248. Calles T. 5. p. 579. 580. Ann. Sax. col. 501. Semb. Schafn. p. 176. Sig. Gembl. p. 601. Berth. Const. p. 244. Erath. Cod. Dipl. Qvedl. p. 64. 1066. W. Thorne col. 1787. 1911.

... nemlig, det ei reddede sig med Flugten, plyndrede Byen, som da indehavdes af Engelske, Danske og Skotter, efterat den havde formedelst Hunger maat overgive sig, og som paa de Tider ansaaes for den ypperste Stad i England, vanhelligede St. Peders Kloster, ødelagde og undertvang alt det omliggende Land, hvorpaa Edgar atter flyede til Skotland; Efter Wilhelms Befaling bleve da alle Landsbyer og det platte Land fordærvet, all Frugt og Grøde ved Ild og ved Vand ødelagt, især blev Søekysten saa medhandlet, deels af Vrede, deels af Frygt for den Danske Prinds Knuds Ankomst, paa det at hans Hær ei skulde finde Føde for sig. Saaledes blev Landet øde paa en Strækning af 60 Engelske Mile, og var ei kommen ret i Stand igien 90 Aar efter, da Wilhelm af Malmesbury skrev, saa at de gamle Beboere ei kunde kiende det igien. Saa stor var Frygten for de Danske, hvilke man af Erfarenhed kiendte i Engelland. Wilhelm opholdt sig 8 Dage i York, anlagde et nyt Kastel og beskikkede sin troe Mand Grev Guillelm, Osberns Søn, til Hovedsmand over det. Derpaa vendte han tilbage til Winchester, hvor han holdt Paasken. Strax efter hans Bortgang angrebe Northumbrerne begge Kastellerne, men Grev Wilhelm slog dem i en Dal, dræbte og fangede mange, og jog Resten paa Flugt. I saadan betænkelig en Tilstand sendte Kongen sin Dronning Mathild over til Normandie, for at styre og holde det i Fred. Derefter komme den Engelske Kong Haralds tvende Sønner Godvin og Edmund atter fra Irland midt om Sommeren med 64 Skibe til Udløbet af Taw i Devonshire, men som de foere uvarligen frem, og tænkte kun paa at skiænde og brænde, saa overfulde de Grever, Brien eller Biörn, Søn af Eudo, Greve i det Franske Bretagne, og Guillelm, Gvaldi Søn, dem ufor-

Svend Estrithsön. Aar 1069.

Svend Estrithsön. Aar 1069.

uformodentligen med en stor Hær ved Exeter; hvor det paa een Dag stod tvende Slag, i hvilke de bleve overvundne, og mistede deres beste Folk, 1700 i Tallet; hvorpaa de med de overblevne kun i tvende Baade skibede sig ind igien, og vendte tilbage til Irland til Kong Diermod, hvilken med sine Rytere havde understøttet dem; Natten hindrede, at de ei alle satte Livet til. Mens som de af Cornwal vedbleve at giøre Opstand og beleirede Exeter, saa gav Wilhelm ovenmældte Grever Befaling at komme Byen til Hielp, hvilket de og giorde, sloge Cornwalierne paa Flugt, og dræbte mange af dem. Indvaanerne af Dorset og Somerset giorde ogsaa Opstand, og beleirede Montague, men de af London, Winchester og Salisbury overvandt dem under Anførsel af Gaufred, Bisp i Coutance. Indvaanerne af Wales og Chester beleirede Kastellet i Shrewsbury, understøttede af Byens Indvaanere og den mægtige og stridbare Mand Edric Guilda, eller Skovmand. Men da ovenmældte tvende Grever hastede did, ophævede de Beleiringen, efterat de havde brændt Byen. Udi disse sørgelige Omstændigheder, da man og dagligen ventede de Danske til York, døde Aldred, Erkebisp i York, af Sorg den 11 September, efterat have siddet i 10 Aar, og blev begravet i bemældte Bye. Tilstanden var da saa ynkelig, at Landet plagedes med slig Hungersnød i det foregaaende, dette og følgende Aar, at Indvaanerne maatte spise Heste og Hunde, ja endog Mennesker. De Danske lagde og virkeligen førend den 8 September med 240 eller og 300 Skibe ind i Udløbet af Humber, og vare anførte af de tvende Kong Svends Sønner Harald (a) og Knud,

(a) Efterson Harald var Svends ældste Søn, saa bliver det rimeligt, at han er fød ved 1040, thi hans Søster Sigrid, som alerede

Knud, Svends Broder Osbiörn (a), Bisp Christian af Aarhus, Athincar den yngres Søn, og beslægtet med det Danske Kongehus, og endeligen Grev eller Jarl Thorkil, venteligen enten en Søn af Kong Svends Broder Biörn, eller og snarere af Jarl Harald med Gunhild, Kong Knud den Stores Søsterdotter, altsaa anført af lutter Kongelige eller med det kongelige Huus beslægtede Personer, dog taler Ordericus Vitalis om 2 Bisper og 3 Svend meget kiære Grever. Paa denne store Hær havde Svend anvendt al Flid, og ei alene sendt af sine egne beste og tapperste Folk, men endog allevegne fra faaet Hielpetropper, fra sin Svigersøn Oluf i Norge, fra Frisland, Saxen, Polen, og fra Leuticia, om hvilket sidste bemældte Ordericus skriver, at det beboedes af et meget talrigt Folk, som endnu i hans Tid, og han slutter sin Historie 1141, og var fød 1074, var hednisk, og tilbad Wodan, Thor, Freyr og flere falske Guder (b), var derhos erfaren i Krig baade til Lands og Vands, men var tilligemed sin Konge ofte bleven overvundet, og venteligen undertvunget af den Danske Svend, som var meget mægtig, og som til dette Engelske Tog samlede sit gandske Riges Magt sammen, og kaldte ogsaa anseelige Hielpetropper fra sine Naboer og Venner; Thi Engelænderne bleve ved at anholde indstændigen om hans Hielp, for at

Svend Estrithsön. Aar 1069.

allerede 1059 blev Moder til Henric, har venteligen været i det mindste fød 1041 eller 1042; Knud maae være fød 1052, saasom en ældre Broder af det Navn døde 1051, venteligen fød 1041.

(a) Han kaldes og Asbjörn, Esbern.

(b) Dette bestyrkes og derved, at i Levningerne af Rethra, deres Hovedstad, er i vor Tid bleven fundet mange smaae Afgudsbilleder, hvorblant disses, med Runeskrift paa, som tilkiendegav deres Navne; hvorfor og i Edda tales om Wodn Krick

Svend Estrithsøn. Aar 1069. at sende ham Penge, for at overtale ham. Som han nu havde erholdt mange Seiervindinger (a), saa besluttede han at bekrige Wilhelm, for at forøge sin Magt og sit Navn, og var hans Forsæt enten at fange ham, eller at jage ham ud af Engelland. Den Danske Flode vilde først lande ved Dover, men blev drevnen tilbage af Wilhelms Folk; Ligeledes gik det ved Sandwich; Ved Ipswich komme de Danske vel i Land, men som de adspredde sig for at giøre Bytte, saa bleve 30 af dem dræbte ved Almuen, og Resten dreven paa Flugt. Ved Norwich komme de vel og i Land, men Radolf af Guader angreb og slog dem paa Flugt, og ihielslog mange, mange druknede og saa i Vandet; Kong Wilhelm var da paa Jagt i Skoven Dana, og sendte, strax han fik denne Tidende, Efterretning herom til York, med Formaning at hans Folk skulde passe vel paa, og kalde ham selv til Hielp, om fornøden giordes, men de svarede tilbage, at de i det Aar ei trængde til den. Imidlertid lagde de Danske ind i Humber-Floden, og da komme til dem Prinds Edgar, Walthiof, den Danske Sivards Søn, Sivard og andre fornemme Engelske Herrer. Edgar gik da ud paa Bytte, men den kongelige Besætning af Lincoln overfaldt ham, fangede alle hans Folk, paa ham selv nær, og trende andre, og sønderbrød hans Skib, som han af Redsel forlod. Nu nærmede de Danske sig York, hvor Prinds Edgar, Valthiof, Cospatric, Mærle-Sven Thorkils Søn, Archil, Carls 4 Sønner, og Elnocin, Anførere for Northumbrerne, komme dem glade ridende i Møde med en utallig Hær, og førte saaledes de Danske og Norske an til York, hvor de droge ind den 20 Sep-

(a) Saa skriver Ordericus, hvilket viser, at mange af denne Konges Bedrifter ere forglemte.

[illegible] paa en Søndag, og bleve ogsaa underrettede af de Walli- [illegible]
forenede med en Flode. Den Normanniske Besætning i de tven- [illegible]
de Kasteller begyndte da at frygte for, at de Danske skulde op- [illegible]
fylde Gravene om dem ved Hielp af de nærliggende Huse, hvor-
over de satte Ild paa dem, der greb saaledes om sig, at den
tændte hele Byen an, og lagde St. Peders Kloster i Aske; [illegible]
[illegible] Byen rent opbrændte, kom den Danske Flode did om
Mandagen den 21, hvorpaa de Danske angrebe det ene Kastell,
og Northumbrerne det andet, og indtoge det samme Dag. Flere
end 3000 Normanner bleve der dræbte, men Wilhelm Mallet, som
da var Vice-Greve, tilligemed Hustrue, tvende Børn, Gils-
bert af Gant, og nogle faa andre, bleve sparede, førte fangne
til Skibene, og der den hele Tid over holdte i Lænker, hvorpaa
de Danske begave sig med utalligt Bytte til deres Skibe, der
laae paa Strømmen, og Northumbrierne hver til sit. Ved denne
Leilighed skal Jarl Waltheof, som var en stor, høi og før Mand,
have især udviist sin Tapperhed, ved at dræbe mange Normaner,
een efter een, ligesom de ginge ud af Kastels-Porten til. Saa
snart Kong Wilhelm fik dette at vide, optændtes han til en hæf-
tig Vrede, og svor, at han med een Lanze vilde dræbe alle Nort-
humbrier, til hvilken Ende, og for at imodstaae de Danske, han
og længe forud havde leiet Soldater fra Frankerige, Tydskland
og Spanien, hvilke han forlagde om i alle Klosterne, især i dem,
der ei vare forbundne til at stille Krigsfolk for deres Eiendele, og
bleve da 6 Soldater og 28 Balistarii ɔ: saadanne som skiøde af
Buer, indlagte i Croyland. Skyndeligen samlede Wilhelm
derpaa saa stor Hær sammen, han kunde, drog dermed did,
plyndrede og ødelagde den gandske Egn. Ved hans Ankomst
begave de Danske sig ud paa Humber-Floden, og lagde sig ved

Svend Estridsen. Aar 1069.

Lindsey, hvidhen han selv forfoiede sig med Ryttere, brød ind i næsten ujennemtrængelige Moradser, forstyrrede endeel Fiendes Stæder, dræbte nogle af de Misfornøiede, og tvang endeel Danske til at flygte over til hin Side af Floden, hvor de ventede paa beqvem Leilighed at hævne sig og Bundsforvandte. Mange smaae Skermydsler skede, især een ved Essafont, hvor Wilhelm nedlagde mange af de Misfornøiede. Ved denne Leilighed maae han have beleiret York, thi man har fra ham et kort Skiøde til hans Søsterson Alan af Bretagne, hvorved han skienker ham alle Jarl Edvins Jord-Eiendomme i Yorkshire, og hvilket er givet i Beleiringen for York. Maaskee at Wilhelm har da og ladet bryde Høien af Iver, Regnar Lodbroes Søn, og brænde hans Legeme, som endda fandtes heelt og holdent, eftersom der fortælles i Regnars Saga. Siden han ødelagde næsten det gandske Land, og hvad kostbare Alderdoms-Levninger, der endnu vare tilovers fra Romernes Tid, saa kan han vel og have giort dette med. Til Lindsey beskikkede han sin Broder Robert, Greve af Mortain i Normandie, og en anden Greve Robert af Eu til Befalingsmænd, for at sætte sig imod de Danskes Streiferier. En Stund holdte de Danske sig stille, men da de bleve indbudne af Indbyggerne til deres Giæstebuder, indfunde de sig, og bleve da uformodentligen overfaldne af Greverne, slagne og jagede tilbage til deres Skibe. Nu sagde Rygtet, at de Danske agtede at holde Juul i York, hvorover Wilhelm hastede did fra Notingham, men blev i 3 Uger opholdt ved Pontefract i Yorkshire ved Floden Are, saasom den var dyb, og havde intet Vadsted, og han ei heller torde slaae en Broe derover, da Fienden havde besat Flodbredden paa den anden Side. Endeligen fandt Lisois, en modig Kriger, et Stad hvor det var muligt at komme over, gik og virkelig over med

Svend Estrithsön. Aar 1069.

ko Ryttere, og skermydserede med Fienden. Efter hans Anvisning gik hele Wilhelms Hær over Dagen efter, og drog ad en Vei saa smal igiennem Skove, Moradser, Bierge og Dale, at neppe twende kunde gaae jevnsides. Men da Wilhelm nærmede sig York, forlode de Danske Byen, hvorpaa han efterlod sig Hovedsmænd der, som skulde igien opreise Kastellerne; Andre sendte han til Humbers Bredde, for at have et vaaget Oie med de Danske. Selv drog han ud til vanskelige og skovrige Stæder, for at opsøge de Fiender, som laae der i Skiul; Til hvilken Ende han deelte sin Hær i smaae Hobe, og adspredede den i en Strækning af 100 Engelske Mile. Manges Boliger bleve da forstyrrede, deres Eiendele ødelagde, mangfoldige Mennesker dræbte, og mange indebrændte i deres Huse. Slig Odeleggelse giorde han, paa det at de Danske ei skulde finde noget til Underholdning, og derover des snarere nødes til at forlade Landet, og at drage hiem. Ordericus, selv en Normand, tilstaaer, at han uden Forskiel dræbte og straffede Skyldige og Uskyldige, ja lod føre i Hob Bohave, Fødevare, Qvæg, Korn, og altsammen opbrænde. Norden for Humber, og i tilgrændsende Landskaber, voxte herved Hungeren til saadan Høide, at over 100000 Personer, af al Alder og Kiøn, døde deraf; For at undgaae Døden nøde da mange Mennesker Heste-, Hunde-, Katte-, ja endog Menneske-Kiød, mange gave sig selv hen i Trældom for at opholde Livet, andre forlode deres Fædernesland, men fulde døde ned underveis; Det var grueligt at see de forfulende Legemer paa Gader, Stræder, Veie og i Husene, da de Levende ei formaaede at begrave de Døde; Landet blev en fæl Ørk, og var 9 Aar i den Tilstand; Imellem York og Durham saaes ingen menneskelig Bolig, men alene et Ophold for vilde Dyr og omvankende Røvere. Bisp

 Egelwin

Svend Estritsön. Aar 1069.

Egelwin af Durham, frygtende for Kongens Vrede, forlod sit Sæde den 11 December, og vankede om med St. Cuthberti Legeme i 3 Maaneder, indtil han endeligen mod Foraaret næste Aar vendte tilbage. Denne Gang er det vel og især, at Wilhelm overvandt de Engelske Landskaber for Penge, for derved efter nogles Sigende at svække dem, og at betage dem Lysten til Oprør. Efter alt dette lod Wilhelm hente Kronen og andre Kongelige Smykker til sig fra Winchester, og forføiede sig til York, hvor han holdt Julen, ladende Hæren blive i Leiren. Man undrer sig billigen over, hvad den store Danske Hær og Flode giorde, allerhelst den havde saa mægtig Understøttelse af Landsfolket. Dog Wilhelm, ei mindre snedig Statsmand end stærk og grum Kriger, havde fundet paa et sikkert Middel at holde dem i Ave med. Han havde udstuderet Tilboieligheden af Asbiörns Hoved-Anfører over den hele Danske Magt, og fik ham ved meget Guld og Sølv paa sin Side, saa at han intet Slag skulde vove, og drage tilbage saa snart Vinteren var forbi, hvorimod Wilhelm vilde tillade ham frit at plyndre Søe-Kusterne, Hærens til Underholdning, hvilket dog efter Landets Ødeleggelse strakte saa lidet til, at de Danske derover lede stor Nød, endog Anførerne, Prindserne og Bisperne selv; De finge intet uden harskt og raaddent Kiød, og maatte lade sig nøie med den sletteste Grød. Ginge de undertiden partievis i Land, saa bleve de dræbte, og funde sielden noget; Saasom de undertiden vovede sig for nær Landet med deres Skibe, saa satte de ofte Folk og Mand til. Paa saadan Maade forringedes den herlige Hær og Flode mærkeligen, og blev liggende hele Vinteren over paa Humberfloden, saa og imellem de Floder Ouse og Trent, uden at foretage noget. Og saaledes have gierrige Feltherrer ofte, uden at tænke paa Pligt

og

og Fædernelands, handlet uforsvarligen med deres Landsmænds Liv, med deres Herrers og Fædernelands Ære og Fordel. Herved blev uden Tvil Grund tiligen lagt til Uvenskaber mellem den tiække Prinds Knud og den Forræder Asbiörn, og herved giorde han sig værdig til i Fremtiden at blive bemældte Herres Banemand. Man maae tilstaae, at Wilhelm undgik her ved Snildhed og Tapperhed en stor Fare, og at man maatte beundre ham, dersom han ei ved uhørlig Grumhed havde besmittet sin Ære. Dersom det var rigtigt, som Hvitfeld vil, at Wilhelm beqvæmede sig til at give de Danske Skat, nemlig visse Penge af hver Skorsten i gandske Engelland, saa kunde det nogenlunde tiene til at begribe, hvi de andre Danske Anførere ei satte sig imod Asbiörn. Hvor streng Wilhelm end var, saa smigrede han dog for Engellænderne, der boede Sønden for Humber, paa det at de ei alle skulde falde fra; Saaledes, da den Normann Wilhelm af Albino, som var kommen over med ham til Engelland, fratog Eyvind, en Dansk, der havde fulgt Knud den Store did, endel Eiendele i Norfolk, og denne beviiste, at han aldrig havde, baade for og efter Wilhelms Ankomst, foretaget sig noget Fiendtligt imod ham, saa befoel Kongen at give ei alene ham, men endog alle dem, der havde opført sig fredeligen, deres Gods igien, og derhos at de skulde føre Navn af Drenge, eller troe Tienere. Eyvinds Søn Adzer ægtede siden Kong Wilhelms ungste Dotter. — Columkill ødelagdes ved Ild, uvidst enten ved Fiende-Haand eller ved Vaade. — Den Walske Prinds Blethyn holdt, efterat han var kommen tilbage fra England, hvor han havde hiulpet Edric Skovmand, Slag med Meredith og Ithel, Sønner af Gryffydh, som søgte at tilvende sig Riget; Der fulde Ithel, saa og Rhywalhon, Blethyns egen Broder;

Svend Estrithsön. Aar 1069.

Mere-

Svend Estrithsøn. Aar 1069. Meredith tog Flugten, og Blethyn regierede siden alene i Nord-Wales og Powys. — Det var uden Tvil i Anledning af dette de Danskes Indfald i Engelland, at den flygtige Abbed Egelsin af St. Augustini Kloster i Canterbury, som venteligen endda opholdt sig i Danmark, sendte Noglerne til den hellige Mildredæ Kloster, som han havde taget med sig, til Abbed Scotland, paa det denne kunde bortføre og skiule den hellige Jomfrues Legeme, eftersom de Danske stundede meget efter at bortføre Helgenes Levninger. — Hertug Robert blev i Italien ved at beleire Bari, hvis Indvaanere søgte forgiæves at myrde ham. — Keiser Henric plyndrede i Leuticiernes Land (66).

Aar 1070. Ptolemæus af Luca, og han alene, en Skribent, der skrev ved 1300, beretter, at den Tydske Henric drog til Tydskland, og havde

(66) Gibsoni Chron. Sax. p. 174. E. Lye Chr. Saxon. ann. 1068. W. Malm. p. 105. 210. 418. De Pontif. l. 3. p. 258. H. Hunt. p. 369. Lang. Script. Dan. T. 2. p. 463. Rog. de Hov. p. 451. 452. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 6. c. 3. p. 384. 385. Ord. Vit. l. 4. p. 512-515. W. Gemmet. l. 7. c. 40-42. p. 290. Sim. Dun. c. 198. 199. Rad. de Diceto c. 482. Bromton c. 965. 966. Th. Stub c. 1703. W. Thorne col. 1911. Knyghton col. 2344. Chron. de Burgo p. 47. Bouquet T. 11. p. 165. 74. M. Westm. p. 226. F. Vig. p. 635. 636. Alur. Bev. l. 9. p. 129. Langtoft T. 1. p. 74. 75. Th. Wikes p. 22. Hemingford c. 3. p. 458. Ingulph p. 908. Drake's Eboracum p. 87-90. Regnar Lodbroes Saga c. 22. p. 62. Alanus de Insulis in Merlini Prophetiam. Francofurti 1649. 8vo. l. 2. p. 78. Hvitfeld T. 1. p. 87. M. Paris p. 5. Annales Waverleienses p. 130. Fragm. de Guillelmo Conqvæstore in Cambdeni Anglicis p. 31. 32. Dugdale's Baronage of England T. 1. p. 118. Wynne Hist. of Wales p. 101. 102. Whart. Anglia Sacra præf. p. 34. Leland's Itin. T. 8. p. 85. Annals of Ulster i Johnstons Antiqv. Celto-Normannicis p. 69. a. Muratori Gesch. von Italien T. 6. p. 374. Berthol. Const. p. 344.

havde der mange Slag med de Danske, Böhmer og Polakker; Svend
Dog Lambert af Aschaffenburg, de Tiders omstændeligste og op- Estrithsön.
tigtigste Skribent, henfører Henrics Handeler med de sidste til Aar 1070.
næste Aar, og ginge de gandske fredelige af, saa at han endog stiftede Forlig mellem dem indbyrdes. Dette bringer mig paa de Tanker, at Henrics Handeler med de Danske og have været fredelige, og at derved maaskee sigtes til den Samling, han næste Aar holdt med den Danske Svend til Lüneborg. Udi Engeland komme de Danske Herrer Jarl Asbiörn og Bisp Christian med deres Huskarle til Ely, og sloge alle Engellænderne fra de moradsige Egne sig til dem, i Tanke, at de vare komne for at undertvinge Landet. Den flygtige Hevard, Leofries Søn, kom da og til Klosteret Peterborough, og var han egentligen den, som bragte de Danske did, ved at love dem alt det Guld, Sølv og andre Kostbarheder, som der fandtes; Han brændte og plyndrede det den 10 eller 13 Junii, thi da han kom did med mange Skibe, lukkede Munkene Portene, og forsvarede sig got, hvorover Herevard eller Hevard satte Ild paa det, hvoraf Klosteret tilligemed Flekken opbrændte, paa eet Hus og Kirken nær, hvorpaa han begav sig derfra til Ely med en stor Skat, nemlig en Guldkrone besat med kostbare Stene af et Crucifix, og Fodskamlen under det af samme Slags; tvende Ligbaarer til Helgenes Legemer af Guld, og 9 af Sølv med Guld og Ædelstene prydede; 12 Kaars, deels af Guld, deels af Sølv, zirede med Guld og Ædelstene, en stor Altar-Tavle af Guld, Sølv og Ædelstene; Korteligen, kostbarere Ting fandtes ei i England, og sagde Hereward og Følge, at disse Ting vare i bedre Forvaring hos de Danske, end hos de Franske. Prioren Adelwold og den Munk Egelsin med flere af de ældre Munke, hvoriblant en Ivar, bleve da førte til Ely, og

Svend Estrithsön. Aar 1070.

stiak den første St. Oswalds Arm fra dem, og sendte til Ramesey, men da de Danske forlode Landet komme alle disse Personer til Peterborough igien, og Ivar drog siden til Danmark, og førte derfra tilbage til sit Kloster mange af Helgenes Levninger. Adelwold kunde let komme til at bortsnappe St. Oswalds Arm, saasom han stod i stor Anseelse hos de Danske, hvilke tilbøde ham et Bispedømme i deres Land, saafremt han vilde følge hiem med dem. Til at bortsnappe Armen betiente han sig af en Dag, da de holdte et stort Giæstebud, og vare beskiænkede. Det kommer mig ikke urimeligt for, at den Engelske Prinds, som, efter Jyldernes Sagn, skal have strandet ved Bovbierg, har maaskee været Jarl Hakon, Godvins Sønneson. Han skal have givet en smuk Altartavle pryder med forgyldt Kobber og indfattede blaa Stene, til Sale Kirke i Riber Stigt, 4 Stenpillere og 2 aflang-runde Stene til Stabye Kirke, og en forgyldt Altartavle med smaae forgyldte Billeder og slebne Glas-Stene til Stadel Kirke. Maaskee alt dette har været af det Bytte, de Danske førte med sig fra England. De Danske, hvilke da vare i Ely, som det synes, forjoge, i Tanke at overvinde Normanerne, alle Munke derfra, paa een nær. Den Munk Ivar, Skriver i Peterborough, havde dog forud ført endel Kostbarheder derfra. Imidlertid forlod den Danske Flode Humber, og kom til Themsen, hvorfra den efter 2 Dages Forløb bortseilede til Danmark, henimod St. Hans Dag, efterat først en ordentlig Fred var bleven slutted imellem de Danske og Engelske, og maaskee da ovenmeldte Skorstenspenge betingede, ligesom det skal være vidst, at de Danske finge Lov til at føre hiem med sig alt det Guld, Sølv og andre Kostbarheder, som de havde røvet i England. Og heraf, nemlig af de Penge, Wilhelm gav til de Danske, kom

det

det at de Danske paastode, at Kong Svend havde regieret over England efter Harde-Knuds og Edvards Død. Gibsons Saxiske Kronike fortæller ved denne Leilighed dette mærkelige, at Kong Svend skal selv være kommen til Humber, Landsfolket der have gaaet ham i Møde, have sluttet Fred med ham, fordi det mente, at han var kommen for at plyndre, og endeligen, at han selv skal have indgaaet Fred med Wilhelm. Nu er denne Saxiske Kronike vel et ypperligt Skrift fra de Tider, men da dog ingen anden gammel Engelsk Skribent, hvoraf mange ere ligesaa gode som den, beretter dette, og desuden den Misfornøielse, Svend siden yttrede mod sin Broder Asbiörn, over mislinged Tog og sluttted Fred, synes at imodsige, at Svend skulde have selv stadfæsted Freden, saa bliver denne Sag herved meget tvivlsom, ja maaskee urigtig. Hertil kommer, at Adam af Bremen siger, at der var bestandig Tvist om England imellem Svend og Wilhelm, endskiønt Erkebisp Adelbert, vundet ved Gaver af den sidste, søgte at stifte Fred imellem dem. Imidlertid ville dog nogle Islændere, at Wilhelm sendte den unge Godvin, Grev Balduins eller Godvins Søn, og en anseelig Bisp til Svend med store Foræringer, for at tilkiøbe sig Fred, og at han adskillige Gange giorde saa i nogle Aar efter hinanden, og at dette er Aarsagen, hvorfor de Danske Skribenter sige, at Svend har været Konge i Engelland. Saa meget er vidst, at Svend lod 5 Aar hengaae førend han giorde noget videre Forsøg paa Engelland, endskiønt de Engelske havde selv sendt ham Bud, at de vilde staae under ham. En Historie om Klosteret Peterborough ved Hugo Candidus, og samme paa gamle Franske Vers, vil og, at Svein anførte selv Hæren til England, og at han selv sluttede Fred med Wilhelm; og ved denne Leilighed giør han ham urigtigen til en Søn af

Svend Estrithsön. Aar 1070.

 Knud.

Svend Estrithsön. Aar 1070.

Knud. Fra Ely droge de Danske med den Skat, som var rovet fra Peterborough, og vilde føre den hiem; Dog en stor Storm adspreddde Skibene, saa at nogle landede i Norge, andre i Irland, og kun en Deel i Danmark, hvor de førte de rovede Munke-Klæder, en Deel Helgens-Skrin og Ligbaarer, nogle Kaars, den store Tavle, og flere Kostbarheder hen til en Bye, som tilhørte Kongen (a), og lagde det altsammen i Kirken der; hvilken dog kort efter ved deres Forsømmelse og Fuldskab blev med alt deri værende opbrændt. Denne Storm synes at stadfæste hvad jeg forhen har fortaalt om de Jydske Kirkers Prydelser. Kong Svend blev saa vred paa sin Broder over hans slette Opførsel, at han derover dømte ham til og jog ham i Landflygtighed, hvorfra han dog maae være kommen tilbage forend Broderens Død, siden han kunde have Deel i Haralds Kongevalg. Naar man vil overveie, at Harald var gift med Margrete, Asbiörns Dotter, saa bliver det rimeligt, at han alerede haver havt hende, da dette Tog skede, og at han derfor haver været villig til at følge Asbiörns Raad; hvilket altsammen maatte giøre Knud forbittret paa dem. Længe forend deres Bortgang udi Januarii Maaned blev det Wilhelm tilkiendegivet, at udi en Afkrog af Landet, befæsted ved Havet og ved Moradser, og hvortil var alene een eeneste Indgang af 20 Fodders Brede, opholdt sig endel Misfornøiede. Dem besluttede han at overfalde, men de flygtede ved hans Ankomst, og forfulgte han dem lige til Floden Tees, hvor han blev liggende i 15 Dage, og hvor Walthiof kom til ham og indgik Forlig, og Cospatric ligeledes, men fraværende, og lod aflegge Eed ved sine Sendebud. Efter dette drog Wilhelm en slem Vei til Hagulstad, og derfra til York, hvor han paa nye lod opbygge Kasteller. Siden drog han ad en endnu værre

Vei

(a) I Gibsons Saxiske Krønike er Byens Navn udeladt.

Svend Estrithsön. Aar 1070.

Vei til Chester, og dæmpede alle urolige Bevægelser i Mercia, holdt et Concilium til Winchester ved Paaskeetider, hvor Erkebisp Stigand blev afsat, tilligemed flere Bisper, og hvor ogsaa nye Love bleve lagde til de gamle Engelske, hvilke Wilhelm endeligen lod efter megen Bøn staae ved Magt, da han havde i Sinde at indføre overalt de Danske og Norske, heldst de sidste, som hidindtil havde ikkun været brugelige i visse Engelske Egne, og hvilke Wilhelm elskede, deels fordi de vare givne af Folk, fra hvilke hans Forfædre stammede, og deels fordi han ansaae dem for bedre, anstændigere og grundigere end de Engelske, og passeligere for hans Normaner, dog lod Wilhelm giælde mange af de Danske Love, som alerede vare i Brug. I det øvrige blev han sin hele Tid igiennem ved at regiere strængt, og forandrede de Engelskes Skikke, indførte ogsaa de Franskes Dragt og det Franske Sprog, hvorved det gamle Engelske led en mærkelig Forandring, og blev efterhaanden til det nu værende; Selv lærte han aldrig Engelsk. Paa hver Hud lagde han 6 Skilling i Skat, og lod desuden optegne hvor megen Jord, hver Mand i Engelland besad, hvorover den bekiendte Jordebog Domesday-Book blev forfærdiget, hvilken er endnu til, men ikke udgivet, undtagen nogle Stykker deraf, indtil endeligen det Engelske Parlement har ladet 1786 trykke det hele Værk. Hans daglige Indkomster vare derfore 1060 Pund Sterling, 30 Skilling (a) og 3 Penge, og det foruden Boder og frivillige Gaver. Hans Krigshær, meest af Normaner og Fremmede, bestod af 60000 Mand, hvilke alle levede paa Jorder, tagne fra Engellænderne, saa at han først ret ind-

(a) Disse 30 Skilling maae være urigtige hos Orderic, da der gaae ikkun 20 paa eet Pund; Maaskee der skal staae 13.

Svend Estrithsön. Aar 1070.

førte Lehns-Systemet udi sin fulde Kraft i Engelland. Disse vilde Krigere ansaae alting for at være sig tilladt, saa fornemme Matroner og Jomfruer maatte derfor ofte lide Vold af dem. Udi Fasten lod han eftergrandske i alle Klostere, og borttage de Penge, de Store der havde nedsat, saa og hvad Forsikringer, han skriftligen havde givet dem; Korteligen, han nedtrykte det Engelske Folk, regierede det med et Jern-Spir, og var en af de vældigste Despoter, Verden har seet. Det Danske Navn søgte han at giøre forhadt, og udgav de Danske Konger, som havde behersket England, for uretmæssige Monarker, og han har uden Tvil bidraget meget til den Tanke, som udbredde sig i England, og endnu vedvarer, om Afskyeligheden af det Danske Regimente, da det dog i Haardhed ei kan lignes med hans, hvorvel jeg derfor ingenlunde paatager mig at forsvare det. Til den yderste Hoide af Grumhed drev han og Jagt-Lovene, og lod mange Bonde-Byer nedbryde for at indrette en Dyre-Hauge. Ved slige overlagde haarde Midler omgav han sin Throne med Demant-Lænker, og befæstede den saaledes, at han overlod den til sin Afkom, og blev derved Stifter af en nye og varig Periode. Paa Langfredag lod han sig i Winchester krone af 3 Cardinaler, Pave Alexander havde efter hans Begiæring sendt did. Ved at indsætte den Italiener Lanfranc, en meget lærd Mand, til Erkebisp i Canterbury, og ved ellers at haandthæve Kirketugten og Geistlighedens Sæder, førte han Orden og Kundskab ind igien i Clerisiet, hvilket var ved hans Ankomst saa vankundigt, at faae kunde messe ret, og at den, der havde Grammatica inde, ansaaes for et Vidunder. Saasom de Engelske nu mærkte, at de vare forladte af de Danske, saa skyndte de sig med at indgaae Forlig med Kongen; iblant andre den bekiendte Edric Skovmand;

mand; Hevard alene, som havde Moradserne af Ely til Forstandsning, blev ved at sætte sig imod ham. Mange flyede og saa ud af Landet over Havet, venteligen til Danmark, Irland, Flandern. Prinds Edgar, med Moder og Søstre, Sivard Barn, Marlesven, og Elfwin, Normans Søn, søgte med mange flere til Skibs Skyts i Skotland, hvis Konge Malcolm faldt paa den Tid ind i Engfand igiennem Cumberland, og plyndrede Egnen ved Tees, Clisland, Durham, og brændte Kirken af Wiremuth, sampt flere Kirker med dem, der vare flygtede did ind. Cospatric, som havde for Penge tilkiøbt sig af Wilhelm at være Greve i Northumberland, foer paa samme Maade frem i Cumberland, og befæstede sig endelig i Bebbenburg, hvorfra han giorde idelige Udfald. Malcolm optændtes herover til den hæftigste Vrede, slog nu alting ned for Fode, Gamle og Unge, Koner og Børn, uden Forskiel. Diende Børn bleve kastede op i Veiret, og imodtagne paa Spyde-Spidserne. De christne Skoter fore frem, ligesom fordum de hedniske Danske. Unge Karle og Piger bleve derimod førte fangne bort, og det i saadan Mængde, saa at der længe efter ei var at finde et Hus i Skotland, som jo havde af dem. Med Waltheof forligede Wilhelm sig ei alene, men gav ham endog sin Halvsøster-Dotter Judith, en Dotter af en Greve af Albemarle, saafremt man heri kan troe Duchesne, til Ægte, og beskikkede ham til Greve i Northamton. Med Judith avlede Walthiof tvende smukke Døttre. Stiftelses-Brevet af Abbediet Bellunt er omtrent fra dette Aar, hvilket Wilhelm lod oprette paa det Stæd, han havde overvundet Harald, og skal Altaret være bleven sat paa samme Stæd, denne faldt, og bleve Munke der indførte, for at bede for Haralds og de andre Slagnes Siæle. — Mac-Beoth, Abbed af Jona, blev

Svend Estrithsøn. Aar 1070.

Svend Estrithsön. Aar 1070. blev dræbt, uvidst ved hvem. — Balduin VI, Greve af Flandern, døde den 16 Julii, og efterlod det til sin Søn Arnulph, under Formynderskab af Farbroderen Robert den Friser, og til sin anden Søn Balduin gav han Hennegau. — Robert Guiscard tvang endeligen Byen Bari til at overgive sig, efterat han havde slaaet den Grækiske Flode, anført af den Norman Gocelin (67).

Aar 1071. Den Bremiske Erkebisp Adelbert kom nu til samme Magt og Anseelse i Tydskland, og hos Kong Henric, som han forhen havde været i. Bruno, en samtidig Skribent, beskylder ham for at have seet igiennem Fingre med den unge Herres Udsvævelser i Henseende til det smukke Kiøn, og derved at have vundet hans Naade;

(67) Ptolemæus Lucensis in Bibl. Max. Patr. Lugd. T. 25. p. 950. b. & in Muratorii Script. Ital. T. 12. col. 1253. Bartholini Annal. Mss. ad annum 1070. Lamb. Schafn. p. 186. Chron. Sax. Gibsoni p. 174-178. Ad. Brem. l. 4. c. 16. p. 47. Chr. Sax. E. Lye ad ann. 1071. W. Malm. p. 106. H. Hunt. p. 369. Rog. de Hov. p. 452. 453. 648. Ingulph p. 901. M. Westm. p. 226. F. Vig. p. 636. Ord. Vit. l. 4. p. 515-525. M. Paris p. 5. Sim. Dun. c. 200-202. 205. Bromton c. 966. Chron. de Mailros p. 160. Fordun l. 5. c. 16. T. 2. p. 416. Sprottus p. 114. Duchesnii tabulæ genealogicæ ad calcem ejusdem Script. Norm. p. 1088. Cod. Flateyens. col. 855. i Saga ens heilaga Edvardar. Historia Cœnobii Burgensis p. 251. 254. 285. in Sparkii Script. Angl. Johnstoni Ant. Celto-Norm. p. 7. a. p. 69. a. Monast. Angl. T. 1. p. 318. Lamb. Archæon. p. 149. 158. 210. Knyghton c. 2354-2358. Lel. Coll. T. 1. p. 13. 14. Hugo Cand. p. 48-51. Danske Atlas T. 3. p. 816. 819. 834. 842. Pontopp. Marmora Danica T. 2. p. 82-84. Syvs Kæmpe-Viser p. 297. Whartoni Angl. Sac. T. 1. p. 258. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 6. c. 2. p. 385-386. Bouquet T. 11. p. 109. 142. 169. 345. 362. 383. 416. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 379-381.

Raade; Imidlertid er dette dog vidst, at han meget søgte at forfremme sin Herres Høihed og Magt, og var ham altid troe, hvorfor vel og en Del kan være bleven ham paadigtet. Efter hans Raad bleve Fæstninger anlagde paa høie Bierge, blant andre Hartesburg. Saaledes bragte han ved sin utrættelige Flid det endeligen saa vidt, at de tvende Hertuger Otto i Bayern og Magnus i Saxen, der havde giort Opstand imod Kongen, forligte sig nu med ham. Den førstes Hertugdom blev givet til Welf, som i samme Aar giftede sig med Judith, den Engelske Jarl Tostes efterladte Enke. Den sidste var enten i dette eller i foregaaende Aar bleven Hertug i Saxen efter sin Fader Ordulf eller Otto, og gav nu den Bremiske Kirke alt det Gods tilbage, han havde frataget den. Men som Henric og Adelbert endda enten ikke troede Saxerne, eller og agtede at skille dem ved deres Frihed, og at bringe dem gandske under Aaget, saa blev derfor besluttet at indgaae Forbund med den Danske Kong Svend, til hvilken Ende Gesandter bleve sendte til ham over Havet, med Begiæring, at han vilde møde Henric udi Bardewick, hvor og Samlingen holdtes i Junii eller Julii Maaned (a). Svend drog did med

Svend Estridsen. Aar 1071.

(a) Lamb. Schafn. p. 191. fortæller den vel under 1073, og efter Adelberts Død, men dog saaledes, at den derfor gierne kan være gaaet for sig 1071, thi det lader, at Lambert, for at fortælle alting i eet, gaaer der tilbage i Tiden. Da Adam siger udtrykkeligen, at Samlingen skede samme Aar, som Magnus og Otto bleve forligte med Henric, saa kan det intet andet være end 1071, allerheldst Adelbert var nærværende. Som nu Henric efter Lambert p. 184. holdt Pindsen i Halberstad, og p. 185 og 186. var den 1 August paa Synodus i Maynß, siden p. 186. om Høsten i Meysen, og den 11 December i Goslar efter et Diploma i Kreysigs Beyträge zur Sächsischen Historie p. 4-6 og p. 187, hos Lambert holdt Julen i Worms, var siden 1072

Fasten

Svend Estridsön. Aar 1071.

med saae Personer, og vil Bruno, at aldrig forhen nogen Konge er kommen did. Ved Samtalen var paa Henrics Side ingen tilstæde uden Adelbert og een af Kongens troeste Raad. Der tilsvor Svend Henric, at han vilde staae ham bi saavel til Lands som til Vands imod hans Fiender, og nævnlig mod Saxerne, hvorimod Henric igien lovede ham, at ville overlade ham alle de Egne i Tydskland, som grændsede op til Danmark, især hvad der tilhørte Marggreve Udo (af den nordlige Mark eller Gammel Mark), nemlig Grevskabet Stade, hvilket laae rundt omkring adspredt i det Bremiske Stigt, og hvormed Ditmarsken var forenet. Dette Grevskab, at slutte efter et Sted hos Adam af Bremen, synes aarligen at have bragt 1000 Mark Sølv ind. Men som Udo var en mægtig Herre, fra hvilken det først med Magt skulde tages, og Svend ei heller hialp Henric virkeligen, endskiønt han forsøgte derpaa, saa kom Svend ei udi Besiddelse af dette Grevskab. Henric skulde angribe Saxerne paa en Side, og Svend paa en anden. Offentligen foregav man, at der iser kun blev sluttet Forlig mellem begge Kongerne, hvilket viser, at der forhen maae have været Uvillie imellem dem, maaskee i Anledning af den Engelske Wilhelm. Besynderligt er det, at Adam sætter Samlingen i Lüneborg, og Bruno i Bardewiek, allerhelst de begge ere samtidige Skribenter. Men da Bruno selv tilstaaer,

Fasten over i Goslar, hvor Adelbert døde den 16 Martii, saa maae Samlingen være bleven holdt i Junii eller Julii 1071, thi det er ikke rimeligt, at den er holdt i November eller December, hvorfor Gram in Meurs. col. 208. uden Tvil feiler, naar han efter Staphorst henfører den til 1067. Historia Archiepiscoporum Bremensium p. 86. henfører dem til Aar 1069, og Albertus Stadensis p. 241. ogsaa.

Svend Estrichsön. Aar 1071.

staaer, at Henric efter Samtalens Slutning reiste til Lüneborg, efterat den Danske Konge var vendt hiem, saa bliver det rimeligt for mig, at Svend haver fulgt med Henric did, allerheldst begge Stæder ligge hinanden saa nær. Men hvor hemmelig end Samtalen var afgaaen, saa blev dog dens Indhold snart bekiendt, og det ved Henrics egen Raadgiver, som, da han saae, at han ei kunde hindre Anlegget, giorde det bekiendt for de Saxiske Fyrster. Da Svend, skiønt mod sin Villie, havde nu Forlig med Wilhelm, har det uden Tvil opmuntret ham til saadant Forsøg paa Saxen, hvor han kunde have Grund til at formode bedre Udfald, end ved det fraliggende Engelland. — Den store Kirke i Minden var nu efter en liden Ildebrand bleven paa nye opbygt, og blev af Bisp Engelbert i Minden og Bisp Rudolph i Slesvig indviet til Treenigheden, Jomfrue Marie, og alle Helgene (a). — Det slette Udfald af det Engelske Tog, Forbundet imod Saxerne, hvilket ikke var efter de Danskes Smag, og Asbiörns Landflygtighed, have maaskee foraarsaget, at mange af de Store vare formodentligen misfornøiede med deres Konge, og at derfor følgende Begivenhed bør sættes i dette Aar. Nytaars Aften gav Kongen et Giæstebud udi Roskild til Landets ypperlige Mænd. Opvarmede af Drikken brød deres Hiertes Inderste ud, og de begyndte at tale ilde om Kongen, hvorover han, optændt til Vrede, om Morgenen tilig Dagen efter sendte nogle hen at dræbe dem i Trefoldigheds Kirke, da de just giorde deres Bøn. Crantzius siger, at de våre ikkun tvende, som bleve dræbte, og at

 Kongen

(a) Da den Mindiske Krønike slutter med 1474, og venteligen har betient sig af det Mindenske Archiv, saa bør den i Henseende til Aaret staae mere til Troende end Cypræus i Ann. Episc. Slesv. p. 113, som har 1080.

Svend Estridsøn. Aar 1071. Kongen havde dem mistænkte for Sammenrottelse. Bisp Wilhelm tog sig denne Kirkens Vanhelligelse meget nær, men lod sig dog ei mærke med noget; Men da han Dagen efter forrettede Messen i al sin bispelige Dragt, saa efterlod han ei alene at gaae Kongen i Mode, men endog hindrede ham ved sin Stav fra at gaae ind i Kirken, foreholdt ham hans Synd, kaldte ham ikke Konge, men Menneskes Boddel, ja satte ham endog Staven for Brystet, formenende ham Indgangen, og lyste ham i Kirkens Band. Dravanterne blottede da deres Sværde, og søgte ind paa ham, men han blev ubevægelig, og vigede ikke eet Skridt, hvorpaa Kongen befoel Dravanterne at holde inde, vendte tilbage til Kongsgaarden, afførte sig sine Kongelige Klæder, og paatog derimod en slet Dragt, som en Bodfærdig, og i den vendte han tilbage barbeened til Kirken, kastede sig ned i dens Indgang, kyssende Jorden. Bispen havde imidlertid begyndt Messen, sunget Kyrie eleison, og skulde begynde paa Gloria, men da kom en af Dravanterne til ham, og tilkiendegav, at Kongen laae uden for; Strax lod Bispen høre op med Sangen, gik til Kongen, og spurgde, hvi han giorde saa, og da han fik til Svar, at han vilde stille Kirken tilfreds, og bad om Afløsning, gav Bispen ham den, omfavnede ham, og bad ham at være ved et got Mod, og igien at iføre sig de Kongelige Klæder, da det ei sommede sig at være sorrigfuld i glade Festdage. Derefter underviste han ham om hvad Bod, han burde giøre, lod Cleriset gaae ham i Møde, og førte ham høitideligen til Altaret, hvor Folket gav sit Bifald over denne Handling tilkiende. I tvende Dage derefter holdt Kongen sig inde, men paa tredie Dag steg han i al sin Kongelige Prydelse op paa det øverste Stæd i Kirken, lod ved en Herold befale Taushed, og giorde selv aaben-

bare

Svend Estrichsøn. Aar 1071.

than sit Skriftemaal, berømte Bispens Leemfærdighed, som saa hastig havde løst ham af Band, og gav for at forsone sin Synd det halve af Stevns Herred til Kirken eller Sædet i Roskild (a). Og fra den Dag af elskede Kongen Bispen mere end forhen, og var der en fast Eenighed imellem den verdslige og geistlige Magt. Da Hierarkiet og offentlig Bod var paa de Tider uadskillelig fra Christendommen, saa maae man ei undres over, at andægtige Konger yndede og underkastede sig dem. Naar og Sædernes da værende Haardhed og Vildhed betænkes, og Hæsligheden af Kong Svends Gierning, saa kan man ei andet end beundre og prise Fornødenheden af Bisp Wilhelms Mod; hos en Græker og Romer vilde man jo ophøie slig en Gierning, hvorfor skal den da lastes hos en Christen Bisp, der ellers efter denne Tid vedblev at vise, at han var Kongens Ven. Man kan ei heller andet end berømme en Konge, som tilstod at være Menneske, og at han kunde feile; Det kunde skee den Gang, da Despoterie ei endda var indført. Imidlertid havde det været at ønske, at visse ydmygende Skikke havde været borte fra den Tids Kirketugt, men saa førte Tiderne dem med sig. Naar Svend, som var en lærd og oplyst Herre, og af Naturen just ikke haard, hvorvel

(a) Langebek mener i en skreven Seddel, at ved Stevns Herred, Steffnica Provincia, hos Saxo, forstaaes Sokkelunds Herred, som da og længe efter kaldtes Stypnes Herred, hvilket bliver saa meget troligere derved, som en stor Del af bemældte Herred, og deriblant Kiøbenhavn, tilhørte det Roskildske Bispe-Sæde; Dog Spørgsmaal, om det er kommet i de Roskildske Bispers Vold, førend i Waldemar den Stores Tid; Vel muligt og, at Absalon har da ikkun faaet en Del deraf, og deriblant Kiøbenhavn, og at det øvrige er forhen ved denne Leilighed kommet til det Roskildske Sæde.

Svend Estrithsön. Aar 1071. vredskaben, kunde lade sig forlede til saadan Grumhed? hvad maatte man ved slige Sæder vi have venter af vankundige og haarde Konger, saafremt Geistlighed, Almue og Herrestand ei havde sat deres Magt Grændser (68).

Den Engelske Kong Wilhelm skienkte til Edmundsburg samme Friheder, som de Konger Knud og Edvard forhen, igien gav og det Gods Butærmere til det gamle Kloster i Winchester, som en Ulf havde skienket did i Knuds Tid, og stadfæstede desuden den bemeldte Klosters Friheder. De Jarler og Brødre Edvin og Morkar flyede fra Wilhelms Hof, saasom de fingo Underretning om, at han vilde lade dem sætte fast, skiulte sig en Stund i Skovene, og begav den sidste sig endeligen paa Skibe til Ely og til Thorney, tilligemed Sivard Barn, og Bisp Egelwin af Durham, hvilke komme did til Skibs fra Skotland, og mange flere andre, og bygde de der en Træe-Fæstning midt i Moradserne, som næsten 200 Aar efter, da Mathæus Paris skrev, endda kaldtes af Almuen Herewardi Kastel. Saasnart Kong Wilhelm fik dette at høre, drog han ud baade til Lands og til Vands, beleirede Ely, lod slaae en Broe over Moradserne paa den vestre Side, 2 Engelske Mile lang, og indsluttede den ved Hav-Siden mod Østen ved Butsekarlene, hvorpaa alle de Misfornøiede overgave sig, thi han skrækkede nogle ved Trudsler, og andre lokte

(68) Bruno in Freheri Scr. Germ. T. 1. p. 101-106. Ad. Brem. l. 4. c. 25. p. 50. c. 5. p. 45. Lamb. Schafn. p. 191. Chron. Mind. ap. Meibom. T. 1. p. 561. Saxo l. 11. p. 209-211. Annalista Saxo col. 506. Crantzii Dania l. 4. c. 33. p. 166. Islandske Annaler n. 413 og 423. lade Ordulf døe 1072, men n. 427. Aar 1071.

lokke ham ved Løfter og Gaver, undtagen Hervard (a), der med sine giorde et tappert Udfald, og undkom over Moradserne. Wilhelm fik der Skibe, Vaaben og stor Rigdom, sendte Bispen i Forvaring til Abbandun, hvor han i Vinterens Begyndelse døde: Jarl Morkar, endskiønt ham var lovet Frihed og Forladelse, og flere, bleve holdte fangne paa andre Steder, og nogle lod han gaae, efterat have udstukket Øinene, eller og hugget Hænderne af dem. Morkar maatte saaledes sidde i Fængsel sin hele Livstid. Da hans Broder Edvin det hørte, søgte han i 6 Maaneder Hielp hos Skotter, Wallenser og Engellændere til at hævne dette; agtede sig til den Skotske Kong Malcolm, men blev forraad til Normannerne af tre Brødre, som vare hans Fortrolige, og efter en tapper Modstand ihielslaget tilligemed 20 Ryttere, da han ei for Havs-Floden kunde komme over en Bæk. Han holdtes for den kiønneste Mandsperson i sin Tid, og var meget elsket; saa at Kong Wilhelm selv skal have begrædt denne Mercisske Jarls Død, og have drevet Morderne i Landsflygtighed i Stædet for at give dem Belønning, da de bragte ham deres Herres Hoved. Udi Egelwins Stæd beskikkede Wilhelm en Clerk fra Lüttich, Walcher, til Bisp i Durham, og gik Eilif Huskarl, som stod i stor Anseelse hos Kongen, tilligemed flere fornemme Mænd ham i Møde, og førte ham til York. Udi disse Uroeligheder sendte Wilhelm sin Dronning Mathild, og Wilhelm, Osberns Søn, over til Normandie for at bestyre det. Robert den Friser søgte da at kille sin Brodersøn den unge Arnulph ved Flandern, hvis Moder Richildis derover forlangte Hielp af den Franske Kong Philip,

Svend Estrithsøn Aar 1071.

(a) Han kaldes i Chronicon de Burgo p. 47. Tilnavn af le Wake, det er den Aarvaagne.

Svend Estrithsön. Aar 1071.

Philip, hvilken dog blev den 20 Februarii overvundet i det store Slag ved Cassel, hvor Arnulph selv faldt, tilligemed Wilhelm, Osberns Søn, en af Kong Wilhelms ypperste Mænd, og hvilken havde ladet sig bedaare af Kierlighed til Enke-Grevinden Richildis; Hvorpaa Robert satte sig i Besiddelse af Flandern; Han var gift med en Dotter af Florentius, Greve i Holland og Frisland, hvoraf han førte Tilnavn. Dronning Mathild tog sig denne Ulykke i sin Slægt meget nær. Robert var gandske besiælet af Nordens gamle Aand, og havde i sin Ungdom giort et Søetog til det Spanske Gallicien, som dog mislingede, og derfra en Pillegrimsreise til Jerusalem, hvorfra han søgte at bryde igiennem til Constantinopel, og at svinge sig op paa dens Throne, da han didhen blev kaldet af Normanerne, uden Tvil Barangerne, som tiente den Grækiske Keiser, hvilken dog lod saa vel bevogte alle Floderne, over hvilke han maatte reise did giennem Asien, at han derover begav dette Forsæt. — Ved denne Tid skulle Hedningene efter en Walsk Kronike have plyndret Man og Bangor, hvorved uden Tvil sigtes til Godred Crouan og hans Folk, hvilken synes ved denne Tid at være kommen til roelig Besiddelse af Man. — Murchard eller Murough, Søn af Diermod, Konge i Leinster, døde, den samme som havde kriget med den Norske Guttorm, Kong Harald Haardraades Søstersøn, og blev begraven af Ostmanerne i Dublin, og synes dette, tilligemed mere, at vise, at Ostmanerne i Dublin havde da ei deres egne Konger, men beherskedes af indfødde Irer, eller i det mindste at de stode under Kongerne af Leinster; Derfor kaldtes han og Galernes, det er de Fremmedes Konge. Efter Keating skal Mahon-O-Riagan, Konge i Breagh, have omtrent ved denne Tid fanget den Danske Prinds Humfred, venteligen Ostmannisk, enten fra Limerick

eller

eller Waterford. — Robert Guiscard seilede over til Sicilien, sin Broder Roger til Hielp, og indtog Catanea, hvorpaa begge Brødrene beleirede Palermo baade til Lands og til Vands udi Augusti Maaned. — Da den Grækiske Keiser Romanus Diogenes blev mod alles Formodning sat i Frihed af den Tyrkiske Sultan, som i et stort Slag havde overvundet og fanget ham, saa opvakte dette megen Bevægelse ved Hoffet i Constantinopel, hvor Keiserinden Eudocia var med sin Søn Michael bleven erklæret til Regenter. Som hun nu hældte til sin Mands Side, saa antog Johannes Cæsar sig sin Brodersøn, og bragte Liv-Tropperne, der vare meget troe, og som vare fra en Barbarisk Øe langt borte i det store Hav, det er Barangerne, paa sin Side. De ginge med Skiolde og Øxer, som hånge dem paa Skuldrene. Dem delte han i tvende Hobe; Satte den ene til at bevare Michael, og med den anden ilede han til Keiserindens Pallads. Som de nu giorde stort Bulder ved at skraale og slaae deres Vaaben mod Skioldene, saa skiulte hun sig af Forskrækkelse i et mørkt Hul, hvorfra han overtalte hende til at gaae ud, og at blive Nonne (69).

Svend Estrithsøn. Aar 1071.

Eilbert,

(69) Hickes ad Showerum l. 2. p. 259. 265. Ej. Grammat. Anglo-Saxon. p. 137. Gibsoni Chron. Sax. p. 181. E. Lye Chr. Saxon. ad ann. 1072. M. Mon. p. 227. F. Vig. p. 637. Ord. Vit. l. 4. p. 521. 522. 526. 527. W. Malm. l. 3. p. 104. H. Hunt. l. 7. p. 369. Rog. de Hov. p. 454. Ingulph p. 901. 902. Sim. Dun. col. 203. Bromton c. 969. M. Paris p. 6. Ej. Vitæ Abb. St. Albani p. 999. Bouquet T. 11. p. 47. 142. 152. 162. 165. 169. 209. 243. 298. 299. 367. 482. Lamb. Schafn. p. 182. 183. Lel. Itin. T. 8. p. 85. Lang. Script. T. 3. p. 215. Waræi Ant. Hib. p. 139. 150. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 383. 384. Nicrophorus Bryennius l. 1. c. 20. p. 20 & 21. in Corp. Byz. T. 7. edit. Venet. Keating Hist. of Ireland p. 516. History of Dublin p. 200. 201.

Svend Estridsön. Aar 1072.

Eilbert, Bisp i Fyen og Helgeland, døde, og er det uvidst hvem der blev Bisp efter ham, eller og om Sædet blev overladt til den Roskildske Bisps Bestyrelse. Eilbert døde paa Reisen til Rom, suspenderet af Erkebisp Adelbert. Den 19 October døde ogsaa den gode Egino, Biskop i Lund, kort efterat han var kommet tilbage fra en Romer-Reise, og havde Richwald til Eftermand, venteligen først i næste Aar. Paa Øen Gulland bleve efter Strelovs Beretning de Kirker Bomblingboe og Alle anlagde. Den urolige Hamborgske Erkebiskop Adelbert endte sit møisommelige Liv den 15 April til Goslar udi Kong Henries Overværelse, og blev 10 Dage efter begraven udi Choret af den nye Kirke, han havde ladet bygge i Bremen. Det lidet, han efterlod sig, og som mest bestod i Bøger, Helgenes Levninger og Klæder, tog Kong Henric til sig. Saasom han ved sine vidt udseende Anleg havde sat det meste af Kirkens Gods til, saa levede han i de sidste Aar næsten alene af hvad han kunde presse ud af andre, og var hans Opførsel i de senere Aar i alle Maader meget slettere end i de første, og da er det vel og, at han saae igiennem Fingre med sin Geistligheds Giftermaal, tvertimod Pavernes og Kirkens daherskende Mening, og sagde derfor til Præsterne, at om de ei kunde holde sig fra Fruentimmer, som var en Egenskab hos de Fuldkomne, saa skulde de dog med Undseelse bevare Ægtestanden, efter det bekiendte: Om ei kydsk, saa dog forsigtig. Imidlertid vedbeholdt han dog sin Veltalenhed indtil det sidste, og holdt Messen med saadan Andagt, at han flød bort i Taare; Man var og af den Tanke, at han bevarede et reent og kydskt Liv lige indtil det sidste. Moller haver best af alle nyere fyndigen og nøiagtigen beskrevet Adelberts Levnet. Samme Aar, han døde, blev Hamborg tvende Gange brændt og plyndret af de hedniske Vender, saa at

den

den vek, omtrent twende Aar efter, da Adam skrev, bar Navn af Rigets Hovedstad, men laae forresten næsten øde, da den forhen havde været folkerig, fast og rig. Udi Adelberts Stæd beskikkede Henric i Pindsedagene til Magdeborg Liemar, en ung, men lærd, Mand til Erkebisp i Hamborg, en Bayrer af Fødsel, og Canonicus, sampt Provst i Goslar, og til sin fornemste Fortrolige valgte han, ligeledes i Adelberts Stæd, Anno, Erkebisp af Coln, hvilken med megen Visdom og Styrke bestyrede Rigets Sager, hvorvel i en kort Tid. Liemar opholdt sig mest i Bremen, fordi Hamborg var i saa slet Stand, og ligeledes giorde de følgende Erkebisper, som dog vedbleve i Flæng at kaldes, snart Erkebisper af Bremen, og snart af Hamborg. Indvaanerne af Bardewich havde antaget sig den flygtige Obotritiske Fyrste Buthue, og tildels sat ham ind igien i sit Land, men som Venderne hadede Saxerne overmaade for de Uretfærdigheder, de havde udøvet imod dem, saa kunde dog hverken Buthue eller hans Broder Henric komme til nogen rolig Besiddelse, hvorover Buthue søgte om Hielp hos den nye Saxiske Hertug Magnus, som efter twende Aars Forløb var udkommen af det Fængsel, den Tydske Kong Henric holdt ham i. Men Venderne under Anførsel af Cruco eller Crito, Fyrste i Rügen, en Søn af Grim, uddreve da Buthue rent, indtoge hans Fæstninger, og forfulgte de Christne. Buthue tog da sin Tilflugt til Hertug Magnus, som opholdt sig i Lüneborg. Denne Herre, saasom han ei saae sig sikker for Tydsklands Henric, og desuden skulde holde Bryllop, kunde ei selv komme Buthue til Hielp, men gav ham, lovende dog snart selv at komme efter, med af de tapperste Mænd fra Bardewick, forsikrende, at Stormaringer, Holstenere og Ditmarskere skulde komme snart efter. Buthue gik over Elven, og

Svend Estrithsön. Aar 1072.

 ind

Svend Estrithsön. Aar 1072. ind i Wagrien, med Bardewickerne, og drog med 600 og flere Bevæbnede ind i Fæstningen Plon, som han fandt aaben og uden Besætning. Der forblev han Natten over, agtende ei hvad et tydsk Fruentimmer forsikrede ham om, nemlig at Venderne vilde Dagen efter komme med en stor Hær, og beleire ham der. Det skeede og, som hun sagde, og kunde Buthue ikke undslye, thi Venderne havde bragt alle Skibene af Veien, og til Byen var ikkun een eneste Indgang over en lang Broe, da den forresten var omgiven af en stor og dyb Soe. Imidlertid skyndte Hertug Magnus ved sine Sendebud paa Nordalbingierne, at de skulde komme den indsluttede Buthue til Hielp, som led stor Nod af Hunger. Da Nordalbingierne komme paa deres Marsch til Floden Svale, maaskee nu Schwentin, som skilte imellem deres og Vendernes Land, udsendte de en Mand, kyndig i Vendernes Sprog, for at udforske alle Ting. Han fandt Venderne i Begreb med at anrette Machiner til at bestorme Fæstningen, og sogte at skrække dem derfra, ved at forestille, at Hertug Magnus var i Nærheden med en utallig Saxisk Hær. Dog Cruco tog ham for sig, og bragte ham ved 20 Mark til at sige Sandheden; nemlig at Magnus var endnu ei gaaet over Elven, og kunde ikke saa hastig komme, og at Nordalbingierne vare alene forhaanden med en ringe Magt, som han letteligen vilde formaae til at gaae tilbage. Derefter forfoiede han sig ind i Fæstningen til Buthue, og forsikrede, at Saxerne ei denne Gang komme ham til Undsætning, og at det derfor var best, at han i Tide tænkte paa sin og sine Venners Beste. Efterat han saaledes havde mistrøstet Buthue, forsikrede han siden Nordalbingierne om, at denne var ikke i nogen Fare, hvorover de ei hastede med at komme til Undsætning. Som nu Buthue mistvilede om Hielp, som begyndte

begyndte han at handle med Venderne om Fred, og lod dem adspørge, hvad de vilde have for hans og Folks Liv. De forlangte hverken Guld eller Sølv, men alene at han og Folk skulde nedlegge Vaaben. Dette vilde Buthue ei indgaae, men hans Folk, trængte af Hunger, nødde ham dertil. Imod sin Villie gik han da ud, iført sine beste Klæder, og ginge de parvis over Broen, og overgav hvert Par, som det kom over, sine Vaaben. Som de nu bleve førte til Cruco, saa sendte en fornem Matrone af Byen til ham, og lod ham sige: Dræb alle disse, thi de have mishandlet eders Hustruer, som vare i Byen. Strax faldt Cruco og hans Mænd ind paa dem, og dræbte dem alle. Efter dette blev Cruco eller Crito meget mægtig, regierede over alle Wagrier og Obotriter, og maatte de af Stormarn, Holsten og Ditmarsken give ham Skat, saa længe han levede, hvilket dog ei hindrede at Udo vedblev at være Greve i Ditmarsken, men venteligen med liden Myndighed. Denne Crito skal have været gift med Slawina, Dotter af Swanbitor, Fyrste i det egentlige Pommern, nu Bag-Pommern, og over en Del af For-Pommern; Hende har han dog uden Tvil ei ægtet førend henved 1090. Saavel Crito, som Swanbitor, vare Hedninger. De indbyrdes Uroligheder i Tydskland forhindrede og Saxerne fra at sætte sig imod ham. Altsaa plagede han frit disse Lande, saa længe han levede, med jevnlige Indfald, og da var det at han ødelagde Hamborg tvende Gange. Herover forlode flere end 600 Holstenske Slægter deres Fædernelund, droge over Elven, og nedsatte sig paa Hartz, hvor deres Afkom endda boede 100 Aar efter, da Helmoldus skrev. Nogle Nyere mene, at Buthue har været Fader til de tvende Prindser, Pribislav og Niclot, men

Svend Estrithsön. Aar 1072.

Svend Estrithsön. Aar 1072.

efter Tiden maae han i det mindste have været deres Forfader, om de og stamme fra ham (70).

Kong Wilhelm drog efter den 15 Augusti mod den Skotske Malcolm til Lands, havende Edvin med sig, indtil Floden Tweed, i Tanke at faae de flygtige Engelske udleverede; Floden lod han vise sig ved Kusten; Men Malcolm kom til ham, enten i Barwick eller og snarere i Abernithi, underkastede sig og blev hans Mand, som de gamle Skribenter sige, hvilket de nyere Engelske Skribenter ville have forstaaet om Skotland selv, allerheldst Ingulph siger, at Wilhelm undertvang Skotland, men de Skotske alene om Cumberland. De Flygtige bleve derimod ei overgivne, da Malcolm paastod ingen at have, hvorover jeg tænker, at Prinds Edgar er dragen til Flandern, hvorfra man finder, at han to Aar efter er kommen tilbage til Skotland. Ved denne Tid giftede Kong Wilhelm bort Lucia, en Dotter af Greve Leofric, og Søster af Morkar og Edvin, til Yvo Taylbois, Greve af Anjou, en af hans troe Mænd, og fik han alt hendes Fædrene Gods. Paa Hiemveien fra Skotland afsatte Wilhelm Cospatric

(70) Ad. Br. de situ Daniæ c. 216. p. 57. M. Mathiæ series Ep. Lund. p. 16. Ad. Br. l. 2. c. 8. Schol. 62. l. 4. c. 27-36. Additamentum Mss. in Adamum in Bartholini Ann. Mss. Sæculi XI. Alb. Stad. in Kulpisii Scr. Germ. p. 241. Beckers Gesch. v. Lübeck T. 1. p. 36. Staphorst T. 1. p. 438-440. Lamb. Orig. Hamb. l. 1. p. 68. 69. Strelows Guth. Chron. p. 139. Schütze Hamb. Gesch. Th. 1. 4 St. p. 201. Cornerus col. 607. Lamb. Schafn. p. 187. 188. Helm. l. 1. c. 35. 36. Molleri Cimbria lit. T. 2. p. 3-12. Bringii Mon. Scan. T. 2. p. 250. Lang. Scr. Dan. T. 3. p. 249. not. a. 460. 563. Christiani S. H. Hist. T. 1. p. 169. Francks Altes u. neues Mekl. l. 2. c. 22. p. 156. Schwantz Pommersch-Rügianische Lehn-Historie p. 652. Micrælii Pommerland l. 2. p. 205.

patric fra det Northumbriske Jarldømme, hvilken derpaa flyede til Skotland, siden til Flandern, og tilbage til Skotland; hvor Malcolm gav ham Dunbar med Jorder i Lothian. Derpaa beskikkede Wilhelm Walthiof til Jarl i Northumberland. Saasom Kongen ei troede de Danske, der boede i England, saa behandlede han dem slet, hvorover de efterhaanden flyede bort; Iblant dem var Thorkil af Harmeurth, som besad Salterey i Gave af Kong Knud, og havde desuden 6 Huder i Cuningtun i Forpagtning af Munkene i Thorney, hvorfor han aarligen gav dem 1 Mark Guld. Han forlod nu alle Ting, og drog over til Danmark, hvorpaa Kongen skiænkte Jarl Waltheof alle hans Eiendele. Naar man betænker hvor gammel Mønt er i Engelland, og opnævnet efter Vægtens Inddelning i Pund, Mark, Skilling, Penge, hvilket siden er bleven anvendt paa Jordenes Værdie og Afgift, da Pengene begyndte efterhaanden at blive saa mange, at man kunde betale med dem i Stædet for med Vare, og dertil lægger, at det varede længe inden Norden fik indenlandsk Mønt; saa at man neppe kan tiltroe Danmark det forend Knud den Stores eller maaskee Svend Tveskiegs Tid; Norge forend Oluf den Helliges, og Sverrige forend Oluf Skoutkonings, og da tillige med finder, at de Nordiskes Vægt og Penge, sampt Skatlegning, kommer overens med de Engelskes og Franskes fra de ældre Tider, saa kan man neppe tvile paa, at jo de Nordiske have taget deres Indretninger heri fra dem, allerhelst man finder, at de Nordiske, som nedsatte sig i Engelland og Irland, sloge i Slutningen af det 9. og Begyndelsen af det 10. Seculo, Mønt af samme Præg og Gehalt, som de Angel-Saxiske Konger. Saa snart Waltheof var bleven Jarl i Northumberland, tænkte han paa at hævne sin Morfader Jarl Aldreds Død, og da han ei kunde

Svend Estrithsøns Aar 1072.

Svend Estrithsön. Aar 1072.

kunde afstraffe hans Banemand Carl, saasom denne allerede var død, saa skulde hans uskyldige Sønner og Sønnesønner undgielde det, og dog roses Walthiof for sin Gudsfrygt af de gamle Engelske Skribenter, fordi han var gavmild mod Kirker og Klostere. Da nu al Carls Afkom, undtagen Sumerled, hvilken derfor og blev i Live, spiste hos den ældste Søn i Seteringetun, ei langt fra York, lod Waltheof dem overfalde ved sine Folk, og alle myrde, undtagen Knud, der for sin Fromhed fik Livet skienket. Waltheof satte Morkar, en Søn af hans Moster Edgitha og af Liulf, en mægtig Thanus, hos Munkene i Durham, for at opfødes, og blev han siden Munk i Gyrvi, til hvilket Kloster Waltheof gav Kirken i Tinmouth. Herom haves endnu et Diploma, underskreven af Waltheof Jarl (Comes) i Northumberland, Alred Jarl, Liulf, Morcars Fader. Waltheof var og en fortrolig Ven af Bisp Walcher i Durham, og føiede han sig i alle Ting efter ham i Henseende til Christendommens Indrettelse i sit Jarldomme, paa et Synodus, som holdtes af alle dets Præster. — Tagende Leilighed af den Krig, Skoterne vare indviklede i med Wilhelm, tænker jeg at Godred Crouan, Konge af Man, haver da paafort dem Krig, og som han var meget mægtig til Søes, saa tvang han dem til at indgaae Fred paa Vilkaar, at intet af deres Skibe eller Baade maatte have mere end 3 Nagler, det er at sige, være smaae og brystfældige, saa at de altsaa kunde ingen Søemagt holde. — Diermod, Konge over Ostmanerne, over Leinster og Syd-Irland, en ypperlig Herre, og en af Irlands beste Regenter, satte den 9 eller 10 Februarii Livet til i Slaget ved Odbbha imod Conichor o Moelachlin, Konge af Meath, endskiønt han havde mange Ostmaner i sin Hær. — De tvende Normaniske Brødre, Robert og Roger,

sloge

sloge Sarracenerne i et Soeslag uden for Palermo, og indtage derpaa dens ene Deel, kaldet Nyestaden, med Storm, hvorpaa den gamle Stad overgav sig den 10 Januarii paa Vilkaar, at alle Muselmaner skulde beholde deres Religions-Frihed. Efter dette forlehnede Robert sin Broder Roger med Sicilien, men forbeholdt sig Palermo og Messina. Fra Palermo førte han endeel Jern-Porte og mange Marmor-Pillere til Byen Troja i Italien (71). Svend Estrithsøn. Aar 1072.

Dronning Estrid gav kort forend Bisp Wilhelms Død, hvilken skede 1076, hvorfor og Langebek i en utrykt Anmærkning henfører dette til Aar 1073, men Bartholin derimod i sine utrykte Annaler til 1067; Estrid gav nemlig med sin Søns Minde 50 Boel til Kirken i Roskild, hvilket Bisp Wilhelm bekræftede med sit Brev og Segl, der endnu var til 1157, som en gammel Kronikeskriver vidner, og uden Tvil i Roskilder Kirkes Archiv. Har Estrid virkeligen endnu levet paa denne Tid, saa maae hun have opnaaet en Alder af 80 Aar. I dette Aar skal der have været et Jordskiælv i Danmark, og optegner Historien intet ældre her. Den 2 Februarii stadfæstede Pave Alexander Liemar til at være Erkebisp i Hamborg, sendte ham Pallium, Aar 1073.

undere

(71) Gibsoni Chr. Sax. p. 182. M. Westm. p. 227. F. Vig. p. 637. Chr. de Mailros p. 160. Ann. Waw. p. 131. Hemingford l. 1. c. 6. p. 459. Chr. de Burgo p. 48. Ingulph p. 902. 908. M. Paris p. 6. W. Malm. p. 103. H. Hunt. p. 369. Rog. de Hov. p. 454. 455. 458. Sim. Dun. c. 203-205. 81. 82. 243. Rad. de Diceto c. 485. Bromton c. 972. Mon. Angl. T. 1. p. 249. 850. 42. Lang. Scr. Dan. T. 3. p. 214. O-Flaherty Ogygia p. 437. Waræi Ant. Hib. p. 28. Ma-Geoghegan T. 1. p. 422. Muratori Gesch. v. Italien T. 6. p. 387. 388.

Svend Estrithsön. Aar 1073.

underkastede ham alle Norske, Danske og Svenske Bisper, beskikkede ham til sin Legat hos alle disse Folk, saa og paa Island, og alle de ved bemældte Riger liggende Øer. Langebek i en utrykt Anmærkning i sit Diplomatario viser, at Indictio V, som staaer under dette Diploma hos Staphorst, kan ei være rigtigt, men bør læses Indict. XI. Pave Alexander døde den 21 April, og samme Dag blev den bekiendte Archidiaconus Hildebrand udvalgt i hans Stæd, uden efter Sædvane at spørge den Tydske Konge herom, som dog blev fornøiet hermed, da Gregorius VII. giorde derfor Undskyldning, thi saa kaldte Hildebrand sig, og var han en streng, myndig og hæftig Mand, som brugte, tagende Anledning af den da værende Kirketugt, og af visse Uordentligheder hos Kongerne, helst den Tydske Henric, den Romerske Paves Myndighed til den høieste Spidse, og giorde Indgreb i Kongernes verdslige Magt. Gregorius havde alerede som Cardinal-Diaconus verlet Breve med den Danske Kong Svend, og vedblev nu som Pave at vedligeholde Venskab med ham, hvortil vel giorde meget, at han trængde til ham i sine Stridigheder med den Tydske Kong Henric. Svend viste sig altsaa her meget snild, thi han havde de twende store Fiender, Gregorius og Henric, begge til Venner. Imidlertid var Uvenskabet imellem Henric og Saxerne steget paa det høieste; thi han vilde ei alene udøve de gamle Kongers Rettigheder, men endog strække dem videre, og de derimod vilde udstrække deres Frihed saa vidt, at de ingen Konge behøvede. Kongen var ung, vild og modig, og lod sig ikke meget raade, hvorover den Cölniske Erkebisp Anno frasagde sig Rigets Bestyrelse. Saasom Henric havde opfyldt Thüringen og Saxen med faste Castiller, saa at han mente, at ingen torde mukke, saa tænkte han nu paa at sætte sit Forsæt i Værk, nemlig rent at knække Fyrsternes

skernes og de Vældiges Myndighed, og at tage deres Lehne til sig; For at opnaae dette samlede han en Hær, under Paaskud at paaføre Polen Krig, og sendte om Hielp til alle Konger og Folk, der grændsede til Saxen; Men Saxerne havde nu faaet deres Sammenrottelse i Stand, de grebe derover til Vaaben, og vare Otto, forhen Hertug i Bayern, Bisp Bucco af Halberstad, og Herman, Broder af den afdøde Saxiske Hertug Ordulph, Hovedmændene, foruden mange andre Bisper og Fyrster, hvoriblant Marggrev Udo. Liemar, Erkebisp af Bremen, Eppo Bisp af Zeitz og Benno af Osnabrug, bleve udjagne, saasom de vare Kongen troe. Nu vare 60000 Saxer i Vaaben, hvilke foregave, at de ei kunde følge Kongen paa hans Polske Tog, saasom de maatte beskytte deres eget Land imod deres mægtige Fiender, Leuticierne. De forlangte derhos, at han vilde afskaffe sine Friller, ære Dronningen, begegne sin Søster, Abbedissen i Qvedlindborg, vel, nedbryde de anlagde Fæstninger, forlade Saxen, hvor han mest opholdt sig, afskaffe de slette Raadgivere, og lade sig styre af Fyrsterne, korteligen, kun være Konge af Navn. Saasom han vilde ei indgaae dette, saa forjoge de ham fra Goslar til Hartesburg, hvorfra han ogsaa flyede til den Hær, der skulde drage imod Polen. Imidlertid foreenede Thüringerne sig med Saxerne, hvilke beleirede og indtoge Kastellerne, iblant andre Lüneborg, som alerede var en stor Bye, og laae paa Grændserne af Saxer og Leuticier, hvilket viser, at hele Syd-Meklenborg haver da tilhørt de sidste, ja maaskee endog en Del af det nu værende Lüneborgske. I saadan Nød befoel Kongen at sætte Hertug Magnus i Frihed den 15 August, som han omtrent i 2 Aar havde holdt i Fængsel. Fremdeles sendte han Bud til Leuticierne, og lovte dem store Penge, saafremt de

Svend Estrithsøn. Aar 1073.

 vilde

Svend Estrithsön. Aar 1073.

vilde angribe Saxerne, hvilke ligeledes paa deres Side sendte dem Bud, og lovte dem flere Penge, alene for at sidde stille. Herover komme Leuticierne i indbyrdes Uenighed, da nogle vilde hielpe Kongen, andre Saxerne, og brod den tilsidst ud til en indbyrdes Krig, som varede længe, og hvorudi mange 1000 af dem fulde. Dette kunde saa meget des lettere skee, som de vel alle kaldtes Leuticier, men dog bestode af 4 forskiellige, hvorvel forbundne, Folk. Den Danske Kong Svend kom derimod i Følge sit Forbund med en anseelig Flode, og lagde op i en Strøm, som gik langt ind i Landet, uden Tvil Weseren (a), lavende sig til at ødelegge Saxen med Sværd og med Ild, men hans egne Krigsfolk satte sig hæftigen imod denne Krig, foregivende, at naar de bleve angrebne af udenlandske Fiender, nemlig Venderne, saa havde Saxerne været dem som en Mur, og aldrig behandlet dem fiendtligen, naar de end havde havt Leilighed dertil, hvorfore de og gandske vist vilde, naar de vare slupne af den nærværende Trængsel, eengang i Tiden hævne dette. Som nu dette sagdes baade offentligen og hemmeligen, saa begyndte Svend at frygte for, at hans egne Krigsfolk skulde forlade ham, og han derved blive til en Spot for Fienden, hvorover han drog tilbage uden at giøre nogen Skade. Da nu Henric ingen Hielp fik udenlands fra, voxte Modet paa hans Fiender, og man talte offentligen om at udvælge Rudolph, Hertug af Schwaben, til Konge. Nogle henføre Hertug Ordulfs Død

(a) Ordene hos Lambert af Aschaffnaborg kan og forklares saaledes, at han slæbede Skibene et langt Stykke over Land til en Flod i en Egn, hvorfra han gat kunde bekrige Saxerne; og da sigtes maaskee til Aller, som gaaer ind i Hiertet af det gamle Saxen.

Død til dette Aar, saa og den Vendiske Fyrste Budues hans Død (72). Svend Estrithsön. Aar 1073.

Til dette Aar 1073 henfører Roger af Hoveden først den Hævn, Jarl Waltheof tog over Carls Sønner. Grev Paul af Orkenøerne sendte en af sine Clerker, Radulph ved Navn, til Erkebisp Thomas i York, for af ham efter gammel Skik at indvies til Bisp paa bemældte Øer, hvorom endnu haves Thomæ Brev til Lanfranc, Erkebisp i Cantorbery, saa og dennes til Wulfstan, Bisp i Worcester, og Peder i Cester, om at bivaane Vielsen. Altsaa havde de Bremiske Erkebisper intet at sige over Orkenøerne; hvorvel de gierne, især Adelbert, vilde drage dem under sig. I den Saxiske Kronike henføres dette til Aar 1077. — I dette Aar 1073 er det vel ogsaa skeet, at den mægtige Godred Crouan, Konge paa Man, undertvang Dublin, tilligemed en stor Deel af Leinster. — Terdelvac eller Turlogh, Monark i Irland, drog med Tropperne af Munster ind i Leinster, hvor de Danske Anførere mødte ham ved Kilmainduine, knælede for ham, og lagde deres Hænder i hans, maaskee for at faae Hielp imod Godred. En vis Sigtryg, Olavs Søn, og tvende af den Slægt O-Brian bleve dræbte paa Man, maaskee i et fiendtligt Foretagende mod Godred Crouan (73).

 Iblant

(72) Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 378. T. 3. p. 258. Staphorst T. 1. p. 441. 442. Lamb. Schafn. p. 189-201. Bruno p. 106-110. Calles T. 5. p. 618-642. Christiani Gesch. v. Schlesw. Holst. T. 1. p. 173. 175. 176.

(73) Rog. de Hov. p. 455. Wilkins Concilia Angliæ T. 1. p. 362. Selden not. ad Eadmerum p. 128. Alford. T. 4. p. 85. Chron. Sax. p. 179. Torfæi Hist. Orcad. l. 2. p. 158. Th. Stubbs Acta Pontif. Eborac. col. 1709. Waræi Ant. Hib. p. 139. Lang. Scr.

Svend Estrithsön. Aar 1074.

Iblant alle Svends Sønner, som havde naaet nogen Skiels Aar og Alder, var Knud den hurtigste og modigste. Som nu Sembiske og Esthniske Søerøvere paa den Tid meget foruroligede Danmark, saa samlede han en anselig Skare af ungt Mandskab sammen, gik dermed løs paa dem, og overvandt dem. For at udrette dette laae han baade tilig og sildig ude paa Rigets Strømme. Herved vandt han baade sin Faders og sine Landsmænds Kiærlighed, og man spaaede sig heraf, saavelsom af Navnet, en værdig Efterfølger af Store-Knuds Aand og Lykke, allerhelst han og viste sig gavmild. — Den 12 Februarii bragte Bertha, den Tydske Henrics Dronning, en Søn til Verden i Hirschfeld, som tredie Dagen efter døbtes af Bisp Ezo i Aldenburg, og blev kaldet Conrad. Denne Bisp opholdt sig da der, og havde venteligen maattet flygte for Venderne. Imidlertid tog Saxernes Opstand til, med 40000 Mand stode de ved Werre-Floden, og et efter et andet af Kongens Kasteller indtoge de og sløifede. Herved bragte de det og saa vidt, at han indgik Forlig med dem, og tillod iblant andet, at hans Kasteller i Saxen og Thyringen skulde sløifes, kom og med dem til Goslar. Men som de ei lode sig nøie med at ødelegge Kastellet Hartesburg, men endog opbrændte den skiønne Træe-Kirke, han der havde ladet opføre, ja reve hans Broders og Søns Legemer ud af Gravene, saa ophidsede dette ham til Vrede. Herover sendte han allevegne Gesandter ud om Undsætning; Den Danske Konge blev da paa nye erindret om sit Løfte, og forsikrede Henric, at ville give alt

Scr. Dan. T. 3. p. 214. Lanfranci Ep. 12. in Bibl. Max. Patr. Lugd. 1677. T. 18. p. 812. a. Ej. Ep. ib. p. 811. b. O-Halloran T. 2. p. 292. 293. Johnstoni Ant. Celto-Norm. p. 69. b.

Svend Estrithsön. Aar 1074.

og hvad han havde lovet ham. Leuticierne svarede, at de ofte havde forsøgt Saxernes Tapperhed, og at de vare fornøiede med det Land, de besadde; Den Franske Philip undskyldte sig med, at han neppe kunde beholde sit eget Rige; Den Engelske Wilhelm, at han med væbnet Haand havde indtaget Engelland, og at han frygtede for ei igien at antages der, om han forlod det; Wratislaw af Bøhmen var den eeneste, som lovede Hielp. Paa samme Tid skede det, at den Ungarske Kong Salomon, som havde Henrics Søster Judith til Ægte, blev udjaget af sit Rige, og som Henric efter Paaske hastede didhen, og var alt kommen til Regensborg, blev han skræmt ved en falsk Efterretning, at Kong Wilhelm af Engelland efter Indbydelse af den Cølniske Erkebisp Anno agtede sig med en stor Hær til Aachen, for at tage dette Rigets Sæde i Besiddelse; og endskiønt Henric blev forligt med Anno, saa begav han sig dog til Aachen for at giøre Anstalter imod Wilhelms Indfald, som giordes troligt derved, at Wilhelm da opholdt sig i Normandie. Imidlertid havde Pave Gregorius paa et Concilium rent fordømt Præsternes Giftermaal, hvilket han kaldte et Concubinat, og fornyet med yderste Strænghed de gamle Kirke-Love derimod, sampt befalet, at Præster og alle Geistlige skulde skille sig ved deres Hustruer, eller afsættes. Dette opvakte utrolig Urolighed i mange Lande, og især i Tydskland; Til Danmark og det øvrige Norden strakte det sig ikke, thi som Christendommen endda var der saa nye, og Folkene lidet vante til at bære det Geistlige Aag, saa turde man der ei drive paa dette. Samme Pave søgte og at afsætte alle de Bisper og Abbeder, som for Penge havde af den Tydske Konge erlanget deres Embeder; Atter en rig Kilde til Uroligheder, allerhelst Band forkyndtes for Overtræderne af begge disse Forbud. Af Pave

Gregorii

Svend Estrithsön. Aar 1074.

Gregorii Brev, givet til Rom den 12 December, til Erkebisp Liemar, synes der, at denne Mand ei har bifaldt Pavens Anordninger herudi, thi Paven sætter ham skarpt tilrette, fordi han ei haver villet tillade en Samling af de Geistlige at skee, for at sette hvad der behøvdes Rettelse, og for at legge til Religionen det fornødne, endskiønt Paven havde til den Ende sendt tvende Legater, Albert af Præneste og Girald af Ostia; Sampt at Liemar havde ei heller villet komme til Rom paa den bestemte Dag St. Andreæ Fest den 30 November, hvorfore der nu forelagdes ham at komme did den første Uge i Faste næste Aar. Efter Bartholin skal Svends Søn Magnus, fød af Thora, først være død i dette Aar, men det kommer mig ikke troligt for. Den Saxiske Hertug Ordulph døde den 25 Februarii i dette Aar, og var hans Hustrue Ulfhild, St. Olufs Dotter, som de Tydske kalde Wulfhild, død den 23 April 1071, hvorpaa han havde anden Gang giftet sig med Gertrud, Dotter af Grev Conrad af Haldenslében, og Enke efter Frideric, Greve af Bohrenbach, hvilken Prindsesse døde den 18 April 1126 (74).

Kong Wilhelm drog over til Normandie, og dette gav Anledning til det Rygte, at han vilde bekrige den Tydske Henric. Prinds Edgar kom fra Flandern til Skotland paa St. Grimalds Fæstdag den 8 Julii, og blev vel modtagen af Kong Malcolm og sin Søster Margrete, fik og Sendebud fra den Franske Kong Philip

(74) Saxo l. 11. p. 212. Lang. Scr. Dan. T. 3. p. 248. T. 4. p. 334. T. 5. p. 384. Lamb. Schafn. p. 201-213. Bruno p. 110-113. Marianus Scotus p. 453. Sig. Gembl. p. 602. Ann. Sax. c. 509-515. Calles T. 5. p. 642-668. Staphorst T. 1. p. 442. 443. Conc. T. 12. col. 318. 319. in Gregorii VII. Epist. l. 2. Epist. l. 28. Boltens Dithm. Gesch. T. 2. p. 114. og 2 Stamtavle.

Philip om at komme til sig, hvorpaa Malcolm udstyrede ham med mange Gaver og Kostbarheder. Hans Folk finge Fløjels Klæder med Foderværk, saa og Klæder og Kapper af Maar (a), Graaværk og Hermelin, sampt forgyldte Sølv Fade og Sæls-Skind, og sendte Malcolm ham og alle hans Skibsfolk med stor Ære fra sig; Dog en hæftig Storm sønderslog Skibene, fordærvede næsten alle Kostbarhederne, og kastede mange af Folkene op paa den Franske Kust, hvor de bleve giorde til Fanger af de Franske, efter den da i Svang gaaende umenneskelige Strand-Rettighed; Han selv kom dog med sine beste Folk tilbage i en ælendig Tilstand til Skotland, dels til Fods, og dels til Hest. Da sendte han efter Malcolms Raad til Kong Wilhelm, og udbad sig Fred, hvilken han og fik, hvorpaa Malcolm styrede ham og Folk atter ud meget herligen, og reiste han igiennem Engelland til Normandie, hvor han blev vel imodtagen af Wilhelm, og forblev mange Aar ved hans og Søns Hof, nydende en vis Underholdning og Indkomst, nevnlig eet Pund Sølv om Dagen. Efterhaanden kom han dog alt mere og mere i Foragt for sin Eenfoldigheds Skyld, saa at han eftergav Kongen sin daglige Løn for een eeneste Hest. Dog som han var meget tapper, saa reiste han med den kiække Ridder Robert, Godvins Søn, til Jerusalem, hvor han tilligemed Kong Balduin blev Aar 1102, af Tyrkerne beleiret i Rama, men han kom derfra, og oppebar mange Velgierninger af de Grækiske og Tydske Keisere, som og i Henseende til hans høie Stand vilde have beholdt ham hos sig, dog han vilde ikke af Kiærlighed til sit Fæderneland, hvor han endda levede

Svend Estrithsön. Aar 1074.

(a) Manning i Oversættelsen af den Saxiske Krønike hos Lye har af Ukyndighed i Nordens Sprog ei kunnet oversætte Graaværk og Hermelin.

Svend Estridsön. Aar 1074.

vede stille og ubekiendt paa Landet ved Aar 1126 i en høi Alder; da Wilhelm af Malmesbury skrev sit første Værk i 5 Bøgger om den Engelske Historie, thi jeg kan ikke forestille mig, at hermed sigtes til hans sidste Værk i 2 Bøgger, som slutter med 1143. Saaledes havde de Normaniske Konger ikke noget at frygte for denne Kron-Prætendent, som var den sidste mandlige Arving af det gamle Angel-Saxiske Kongehus. Imedens Wilhelm opholdt sig i Normandie blev en stor Sammenrottelse imod ham bragt tilveie, thi Roger, Greve af Hertford, Søn af Wilhelm, Osberns Søn, gav sin Søster Emma imod Kongens Villie til Radulph af Guader, Radulphs Søn, Greve af Norfolk og Suffolk, en indfød Engellænder, og stod Brylloppet prægtigen i Ixninge udi Cambridge-Shire udi mange Fornemmes Overværelse, og der overlagde de, da de vare blevne beskiænkede, Stampslingen imod Kongen, og bleve ved Roger, som førte Order, bragte til at love, at de vilde skille Wilhelm ved Liv og Rige, og skieldte de ham da ud for en Frille-Søn, hvilket han og virkeligen var, og hvorover han saa sider blues, at han selv kaldte sig Bastard, og bliver saa almindeligen kaldet af de gamle Skribenter. Og er det ogsaa en bekiendt Sag, at der paa de Tider giordes i de Nordiske Lande liden Forskiel mellem Ægte- og Frille-Sønner, saa at de sidste endog valgtes til Konger. De Misfornøiede fingе og mange Bisper, Abbeder og Jarl Waltheof til at samtykke i, at Wilhelm skulde miste Riget, hvorvel mange snege sig Dagen efter, da Rusen var gaaen over, fra Brylloppet; Waltheof skal ogsaa længe have sat sig imod dette Anslag efter Orderici Vitalis Beretning, og sagt, at sin Herres Forræder kaldtes af alle en Niding og en Varg; Dog alt dette blev strax berettet for Wilhelm i Normandie. Imidlertid hvilede de ikke, men finge Wallenserne paa deres Side,

sendte

sendte og alle tilhørte Gesandter til Danmark til Kong Svend, og bade indstændigen om at faae en Flode til Hielp, og have de rimeligen havt i Sinde at giøre Svend eller en af hans Sønner til Konge. Derefter samlede de selv Folk, og giorde offentlig Oprør. Men da Roger vilde gaae over Severne, for at foreene sig med Radulph, blev Passet ham forbuden af Wulfstan, Bisp i Worcester, Agevin, Abbed i Evesham, Ursus, Shire-Greve i Worcester, og Walter af Lacey. Grev Radulf søgte og at bringe Folk sammen, og leirede sig med dem ved Cambridge, men Odo, Bisp af Bayeux, Kong Wilhelms Broder, og Gotfrid, Bisp af Coutance, samlede deres Folk, og Besætningerne af Castellerne, og forhindrede hans Forsæt, sampt lode ham i 3 Maaneder beleires i Norwich, hvor han uformærkt havde kastet sig ind, ved Wilhelm af Guarenna, og Richard af Benefacta, Grev Gisleberts Søn, som vare Justitiarii i Engelland, hvorover han gik om Bord paa et Skib i Norwich, og flyede først til Bologne eller og til det Franske Bretagne, og siden til Danmark, for at hente Hielp derfra. Kong Wilhelm vilde i Anledning af disse Uroligheder have kommen over fra Normandie, men Erkebisp Lanfranc raadde ham derfra i et Brev, sigende, at de nok selv skulde raade med disse Rovere og Menedere; berettede og fremdeles, at Grev Radulph var med sin hele Hær jaget paa Flugt, og at deres Folk, bestaaende af Franske og Engelske, forfulgte ham, og at disse Forrædere enten maatte, som Wilhelms Anførere mældte, inden faae Dage flye over Havet, eller og levende eller døde falde i deres Hænder. I et andet Brev til Kong Wilhelm selv mælder Lanfranc, at Engeland er nu renset fra Britterne, og Kastellet af Norwich overgivet, paa Vilkaar, at de Britter, som deri vare, og besadde Jorder i Engelland, skulde beholde Liv og Lemmer, og derimod

Svend Estrichsøn. Aar 1074.

 sværge,

Svend Estrichsön. Aar 1074.

at de inden 40 Dage vilde forlade Riget, og ei komme did igien uden Kongens Tilladelse. Men de Britter, som uden Jords-Eiendom havde tient Radulph for Sold, havde efter megen Boin faaet 1 Maaneds Tid dertil; Bisp Gaufrid, Wilhelm af Warrenna, Robert Maller, 300 harniskede Mand, tilligemed mange, der forstode at omgaaes med Machiner og Balister, laae nu der i Besætning; Og al Krigsbulder i Engelland var nu stille. Man haver og tre Breve af Lanfranc til Grev Roger; Det første forend det blev bekiendt at han holdt med Radulph, hvorfor han og formaner ham til at holde Slotterne Kongen tilhaande; Det andet efterat hans Forstaaelse med ham var bekiendt, hvorfor han og skriver, at det ei anstod en Søn af Grev Wilhelm, at være utroe; og det tredie efterat han havde bandsat ham og Anhængere, og han nu faldt tilfoie, hvorudi han melder, at han ei kan løse ham af Band, uden han søger om Naade hos Kongen, og raader ham til imedens at holde sig stille. Normanerne satte efter Radulf, dræbte mange af hans Folk, og lemlæstede dem, de toge til Fange. Sin Hustrue Emma efterlod han sig med en god Besætning i Kastellet af Norwich, hvor de Normaniske Anførere beleirede hende saa længe indtil hun, tvungen af Hunger, maatte overgive det, og fik med Kongens Tilladelse Fred, og Frihed at forlade Landet med sine, hvorpaa hun begav sig til sin Mand, efterat have aflagt Eed aldrig at ville komme tilbage. Om Høsten kom Kongen over fra Normandie, og satte Grev Roger strax i Fængsel, saa og Walcheof, endskiønt der foregaves, at han imod sin Ville, og kun stiltiende, havde indladt sig i Sammensværelsen, og derfor kom ogsaa frivilligen til Kongen, og bad om Naade, ja endog siden til Normandie efter Erkebisp Lanfrancs Overtalelse, som Wilhelm af Malmesbury og Roger af Hoveden ville,

og,

og, som det lader, forend Sammenrotteksen var adspredt, hvis Beskaffenhed og Sammenhæng han i alle Maader aabenbarede for Kongen. Den 18 December døde Eadgitha, Kong Edvards efterladte Enke-Dronning, udi Winchester, og skal paa det yderste eedeligen have forsikret, at hun var Møe. Med Kongens Tilladelse blev hendes Legeme fort til London, og hæderligen begravet i Westminster ved Siden af hendes Mand. Over hende haves dette gamle Vers: Sicut spina Rosam genuit Godvinus Editham. Forste Juledag nedsatte Wilhelm derpaa en Ret, hvorved de Jarler Valtheof, anklaget af sin egen Hustrue Judith, samt anholdt mod given Leide, og Roger bleve domte til et strængt Fængsel, og bundne med Jernlænker, i hvilket den sidste endte sine Dage efter mange Aar, thi om end Wilhelm vilde for hans Faders Skyld have sat ham paa frie Fod, hindrede han det selv ved at opirre ham jævnligen; Saaledes da Kongen engang en Paaske Høitid sendte ham kostbare Klæder, en Kappe, en Silke Skiorte, en kostbar Pels, uden Tvil af Hermelin, opbrændte han det altsammen. Mange af Wallenserne, der havde været tilstæde paa ommældte Bryllup, bleve deels domte til Landflygtighed, hvoriblant Grev Radulph domtes til ævig Landflygtighed, deels blindede, deels Hænder og Fødder afhugne paa dem, og deels ophængte. Radulph opholdt sig siden i det Franske Bretagne, hvor han besad tvende faste Slotte, og fulgte mange Aar efter paa Kaarstoget til Jerusalem med Hertug Robert af Normandie Aar 1098, men døde underveis tilligemed sin Hustrue. I Valtheofs Sted blev Bisp Walcher siden udnævnt til Jarl i Northumberland. Ved slige haarde Midler bevarede Wilhelm den Engelske Krone paa sit Hoved, og bleve ofte paa Grund af Mistanke og Forskelser de Store skilte forst ved deres faste Eiendele, og endeli-

Svend Estrithsön Aar 1074.

 gen

Svend Estrishiön. Aar 1074

gen ved deres Liv; Ja han gav en Lov ud, at ingen Engelsk Munk eller Clerk maatte opstige til noget anseeligt geistligt Embede; Og haves i Europa neppe Exempel paa noget Folk, der er bleven bragt til en yderligere og haanligere Trældom, end det Engelske Folk bragtes ved Wilhelm. Paa denne Tid komme 3 Munke fra Mercia til Northumberland, og opretteде der trende Klostere, i Durham, York og Whitby, da der nu i 200 Aar var intet bleven opbygget fra de Danskes Indfald af, og de faae Kirker, som der fandtes, kun vare opferte af Riis og Qvister, og takte med Straae. Imedens Wilhelm opholdt sig i Normandie udgav han i Paaske-Hoitiden til Fecamp den Lov, at ingen maatte angribe sin Beslægtedes Banemand, med mindre det var deres Faders eller Søns; En meget nyttig Lov i sig selv, og som sigtede til Sikkerheds og god Ordens Vedligeholdelse, men var dog virkelig et mægtigt Indbrud i den da værende Folke-Frihed og Nordens Sæder, og kunde ei gives og drives igiennem uden af saadan Despot, som Wilhelm var. — Den 6 Maji døde Duncan, Ostmanernes første Bisp i Dublin, og blev begraven i Domkirken nær det høie Altar. Efter Kong Godreds Begiæring udvalgtes derpaa Patrick, en Ostmaner, en i Gudslæren vel bevandret Mand, og som fra sin Ungdom af havde været Munk, til Bisp af dem i Dublin, og sendtes med et Brev fra Clerisiet og Folket over til Erkebisp Lanfranc, for at indvies, og blev han ogsaa forend Aarets Slutning indsat i St. Pauls Kirke i London; hvormod han lovede at være Lanfranc, som Britanniernes Primas hørig og lydig. Lanfranc gav ham derpaa Breve med til Terdelvac, Monark i Irland, og til Gothric (a), som han kalder ham, eller

(a) Dette bekræfter atter, at Saxo's Gotric er vort Gudrod, og Frankernes Godefrid.

eller Godred, Gudraud, Ostmanernes Konge i Dublin. I dette Brev kalder Lanfranc den Ostmaniske Konge: Gloriosus Rex, Excellentia vestra, Celsitudo vestra; Han formaner ham deri til, at afskaffe den i hans Rige giængse Skik, at Folk giftede sig med deres egne og Hustruers Beslægtede, og at de efter eget Behag afstøde dem til andre, imod at faae deres igien. Disse sidste Skikke kom af den Magt, Manden og Husbonden havde her i Norden udi sit Hus, og at Hustruen ansaaes for at være hans Eiendom, da han paa en vis Maade kiøbte hende. Til Terdelvac skriver han det samme, leggende til, at Bisper indviedes af Bisper, at der beskikkedes mere end een i Stæderne, at man ved Daaben udelod den hellige Smørelse, og at Bisperne indsatte Geistlige for Penge, hvilke Uordener han alle bade, at maatte afskaffes. — Robert Guiscard blev bandsat af Pave Gregorius, fordi han ek efter Løfte kom til ham, og tog sine Lande til Lehn. Denne Herre kom nu med en stor Rigdom efter Erobringen af Palermo til Melfi i Apulien, hvor Petrus, Besidder af Trani, ei mødte, som alle andre, thi beleirede og indtog han Trani, Givvenazzo, Bussiglia og flere Stæder. Paa Sicilien landede Sarrovere fra Tunis om Natten, ved Nicoterra, dræbte og bortførte mange i Trældom (75).

Svend Estrithsön. Aar 1074.

Strax

(75) E. Lye Chr. Sax. ad ann. 1075. Gibsoni Chr. Sax. p. 182. 183. F. Vig. p. 638. W. Malm. p. 103-105. M. West. p. 227. 228. H. Hunt. p. 369. Rog. de Hov. p. 455-457. Ord. Vit. l. 4. p. 534-537. Chron. de Burgo p. 49. Ann. Wawerj. p. 131. 132. Snorro i Harald Haardraades Saga c. 101. Alur. Bev. p. 133. 134. S. Dun. c. 205. 206. 208. 209. Rad. de Diceto c. 486. Bromton c. 974. 975. Fordun l. 6. c. 3. p. 509. Knyghton c. 2350. 2351. M. Paris p. 7. Lanfranci Epist. 234. in Bibl. Max. Patr. p. 819. b. Ep. 35. ib. & p. 820. a. Ep. 36-41. p. 820-822.

Svend Estrithsön. Aar 1075.

Strax efterat Wilhelm havde ladet fastsætte Roger og Valtheof, kom den Danske og Norske Flode, 200 store Skibe stærk, besat med en anseelig (a) Hær, anført af Knud, Kong Svends Søn, og af Jarl Hakon, uden Tvil Svends Søn og Godvins Sønnesøn, hvilken er bleven sendt did for det Slægtskabs Skyld, han havde i Engelland. Grev Radulph fulgte med. Men som de funde Opstanden rent dæmpet, og alting roligt i Engelland, sampt gode Anstalter trufne af Kong Wilhelm, saa dristede de

822. Chr. Hierosf. Reineccii l. 9. c. 4-6. f. 198. W. Tyrius l. 10. c. 20. 21. p. 787. 788. in Gestis Dei par Francos T. 1. Bouquet T. 11. p. 379. Waræi Ant. Hib. p. 139-141. Usseri Syll. Epist. Hibernic. Ep. 25. p. 68. Ep. 26. p. 69. 70. Lanfr. Opera p. 318. 319. Muratorii Gesch. v. Ital. T. 6. p. 396. 397.

(a) Gibsons Saxiske Krønike, Henric af Huntindon, Aarbøggerne af Wawerley og Bromton henføre det Danske Tog til 1075; Men Mathæus Paris og Mathæus af Westmünster til 1974, hvilke dog let kunne foreenes med de foregaaende, thi da de under samme Aar berette Radulphs og Rogers Sammenrottelse mod Wilhelm, saa er det klart, at de have efter den gamle Maade regnet fra Paaske 1074 til Paaske 1075 for eet Aar, nemlig 1074, og dette tiener og til at vise, at Toget maae være skeet før Paaske 1075, og rimeligen i Januarii og Februarii, thi Wilhelm kom til Engelland om Høsten 1074, lod Valtheof og Roger gribe og dømme i Julen, og derpaa kom den Danske Flode. Men dette viser ogsaa, at Kong Svend ei kan være død 1074 den 28 April, som Ælnothus vil, men vel 1076 den 28 April, thi 1075 i Januarii eller Februarii var den Danske Flode i Engelland, drog derpaa til Flandern, siden hiem, og efter dens Hiemkomst jog Svend Hakon i Landsflygtighed. Ordericus Vitalis henfører vel Opstanden og Hæftelsen af Valtheof og Roger til 1073, efter hvilket den Danske Flodes Ankomst, som han ikke nævner, maatte være 1074, men han er og den eeneste, som har dette Aar. De øvrige Skribenter have enten intet Aar, eller og tie de om det Danske Tog.

de sig ei til at vove Slag imod ham, og begave sig derover tilbage hen til Flandern. Dette var Paaskuddet, men den troværdige Wilhelm af Malmesbury og flere vidne, at Hakon lod sig bestikke ved Penge af Wilhelm, og forlod Engelland imod Knuds Villie, hvorover han og ved Hiemkomsten blev dømt til Landsflygtighed af Kong Svend. Efter al Anseende er Toget gaaet for sig i Januarii eller Februarii Maaned. At de Danske droge til Flandern, dertil har uden Tvil Aarsagen været det Uvenskab, som var imellem Kong Wilhelm og den Flandriske Grev Robert, hvilken giorde jævnlige Indfald i Normandie, og ved den Leilighed har Knud uden Tvil seet Roberts Dotter Edel, som han siden ægtede, og bleven indtaget i hende, saasom hun efter en gammel Skribents Vidnesbyrd skal have været smuk. Rimeligen have de Danske opholdet sig noget i Flandern, for at afvarte beqvem Leilighed til at angribe Engelland, og for maaskee at faae Robert i Forbund med sig, men da den ikke tilbød sig, formedelst Wilhelms Agtsomhed, vel og fordi Hakon lagde Hindringer i Veien, saa vendte de tilbage til Danmark. At Wilhelm har forud vidst de Danskes Ankomst, og derfor kunnet sætte sig i Forsvarsstand, kan sees af Erkebisp Lanfrancs Brev til Bisp Walcher i Durham, thi der skriver han saaledes: Siden at Britterne ere blevne uddrevne, og alle Krige stillede (og dette skede „efter Erobringen af Norwich), saa leve vi i saa stor Rolighed, „siden Kongen drog over Havet, at vi ei kunne erindre nogensinde at have levet saa rolig. Dette maae I vide, at vor Herre „Konges Sager ere i den beste Forfatning, og at han nu tænker „at komme tilbage igien. De Danske, som Kongen lod Eder „vide, komme vidst, og derfor maae I paa beste Maade sætte „Eders Kastel i Stand, med Folk, Vaaben og Proviant.“

Svend Estrithsön. Aar 1075.

Kkk Skade

Svend Estrithsön. Aar 1075. Skade er det, at hverken Dag eller Aar findes ved dette Brev. Den 30 April lod Kong Wilhelm føre Jarl Valtheof uden for Winchester, og der med Oxe halshugge, tilskyndet af hans egen Hustrue Judith, som tragtede efter et nyt Giftermaal, og af nogle Normaner, der higede efter hans Eiendele, og især af Grev Yvo Talbois af Anjou, som tragtede efter Northamton og Huntingdon. Valthiof giorde megen Bod imedens han sad i Fængsel, og sang hver Dag alle Davids 150 Psalmer, som han havde lert i sin Barndom. Han var en stor og deilig Mand, gavmild og tapper, andægtig, Geistligheden, Kirken og de Fattige meget hengiven, hvorfor og Abbed Ingulph, der forhen havde været Kong Wilhelms Skriver, og er hans besynderlige Lovtaler, and og laster denne Gierning, ja Lanfranc selv, Kongens besynderligste Ven, skal næsten have holdt ham for uskyldig og en Martyr. Paa det Bierg, han blev halshugget, byggedes siden St. Ægidii Kirke. Mange Jertegn skede ved hans Grav, og ei alene Engellænderne, men endog Irlænderne og flere Nordens Folk ansaae ham for en Helgen. Endog Aar 1112 skede Miraklér ved hans Grav, hvilket den Normaniske Munk Audun ikke vilde troe, men sagde, at Valtheof havde været en skielmsk Forræder, og faaet sin fortiente Løn, men til Straf døde Audun kort efter. Til Valtheofs Ære giorde Ordericus omtrent 1124 følgende Vers:

En tegit iste lapis hominem magnæ probitatis
Danigenæ Comitis Siwardi filius audax
Guallewus Comes eximius jacet hic tumulatus
Vixit honorandus, armis animisqve timendus.
Et tamen inter opes corruptibiles & honores
Christum dilexit, Christoqve placere satagit
Ecclesiam coluit, Clerum reverenter amavit,

Pra-

Svend Estrithsön. Aar 1075.

Præcipue Monachos Croilandenses sibi fidos.
Deniqve Judicibus Normannis ense peremptus
Luce sub extrema Maji petit artubus arva.
Cujus heri gleba Crulandia gaudet aqvosa,
Qvam dum vivebat valde reverenter amabat.
Omnipotens animæ reqviem det in Ætheris arce.

Ordericus Vitalis anseer det, at Wilhelm siden ei vandt noget Slag, eller indtog nogen Befæstning, for en Guds Straf over denne Gierning. Vidst er det, at gandske Engelland beklagede Valtheofs Død, og at Wilhelm paadrog sig derved manges Had. Imidlertid er det ogsaa vidst, at Valtheof var sin Konge utroe, endskiønt han fortrød det siden, og vendte tilbage, saa han vel kunde have fortient Naade, men Wilhelm holdt det fornøden ved Strænghed at dæmpe Engellænderne. Først blev Valtheof begraven uden for Winchester paa en Tværvei i en Grøft, og alene bedækket med noget Grønsvær, men 15 Dage efter tillod Kongen, efter hans Hustrues Judiths Forlangende, at Abbed Ulfkeil i Croyland maatte afhente Liget, og begrave det i Capitlet af bemældte Kloster, dog kort efter blev Ulfkeil afsat, og Inguiph beskikket til Abbed i hans Sted, indviet i Julen, og indført i Abbediet den 25 Januarii 1076 (a). Aarsagen til Ulfketils Afsættelse var, at han offentlig bekiendtgiorde de Mirakler,

(a) Da Ulfketils Afsættelse og Valthiofs Henrettelse skede i eet Aar, saa viser det, at Valthiof omkom 1075, og som det lader, at han ei har levet længe efter de Danskes Bortgang; saa synes det og at bevise, at det Danske Tog er skeet i Januarii 1075, med mindre man med Ordericus Vitalis vil antage, at Valthiof sad eet Aar i Fængsel; Dog hans Tidsregning synes i Henseende til disse Begivenheder at være meget urigtig.

Svend Estrithsön. Aar 1075.

ler, der foregaves at skee ved Valtheofs Grav, hvorved Normannerne, og især Yvo Talbois, bleve meget opbragte, og truffe ham for et Concilium i London, som en Afgudsdyrker. Abbed Ingulph flottede 16 Aar efter, altsaa 1091, Valtheofs Lig fra Capitlet til Kirken, og da begyndte Miraklerne siden for Alvor; Ved hans Kistes Aabning sad og Hovedet paa Kroppen, og var der alene at see en rod Streg, hvor Halshugningen var skeet. Saasnart Judith, hvilken Bromton ogsaa kalder Jonette, og Fordun, Melcha, Valtheofs Enke (a), hörte, at der skede Mirakler ved hendes Mands Grav, drog hun did, og lagde en Silkekappe over den, men den floi tilside, ligesom en kunde med sin Haand have skudt den bort. Ingulph fortæller selv at have seet dette; kan nok være, men han har vidst ikke undersøgt, om der var Trækvind. Imidlertid borttog Kongen fra Klosteret Croyland det Gods Bernake, som Valtheof havde givet det, og lagde under sit Kammer de andre Jorder ved Floden Trent, som var Judiths Medgift. Valtheof efterlod sig tvende Døttre, Mathild og Alicia. Ei længe efter hans Død vilde Wilhelm gifte Judith med en ædel Norman, Simon af Senlis, eller af Liz, men hun vilde ikke, fordi han haltede paa det ene Ben, hvorover Wilhelm blev meget fortørnet, og gav Grevskabet Northamton og Huntingdon til ham, paa hvilket sidste Sted hun hidindtil havde opholdt sig, hvorpaa hun, af Frygt for Kongens Vrede, flyede, og skiulte sig paa adskillige Stæder, især i Ely, med sine Døttre, forhadt af alle; Endelig begyndte hun at fortryde hvad hun havde giort imod sin Mand, levede ugift, men var foragtet af alle.

(a) Hendes Moder hed Mathild, Kong Wilhelms Søster, og Fader Lambert Leuse. See Langebek T. 3. p. 296.

alle. En Tid efter ægtede bemældte Simon hendes ældste Dotter Mathild, og gav hendes Søster Alicia til den ædle Mand Rodolph af Tourny med den hele Eiendom af Wildamstobe, som Valtheof forhen havde besiddet. Ved Mathild blev Simon Stamfader til Greverne af Huntingdon, da han avlede Simon, sin Eftermand, som først døde i Kong Stephens Tid, og Valtheof, Abbed i Melros, sampt tvende Døttre med hende; Faderen Simon døde i Kong Henrics Tid, og udi hans Unaade paa Kaarstoget til Jerusalem. Efter hans Død giftede Mathild sig med den Skotske Prinds David, en Søn af den Skotske Kong Malcolm og den Engelske Prindsesse Margrete, som siden blev Konge i Skotland, og var ved ham Stammemoder for det Skotske Kongehus. Den Islænder Thorkel Skallasön tiente Valtheof, og giorde ham til Ære en Vise, hvoraf Snorro haver leveret os nogle Stykker, og hvor blant andet siges, at Valtheof lod engang i en Skov indebrænde 100 af Wilhelms Franske Hofmænd, venteligen i det Frafald, han giorde, og som kostede ham sit Liv. Der siges ogsaa: „Wilhelm, som fra Sønden det glatte Hav „pløiede, og Sværde rødgiorde den tapre Valthiof vidst imod „Troe og Love, skuffet haver. Aldrig nogen giævere Første „Døer, end min fromme Herre var. Sandt det er, Manddrab vil i England sildig holde op." Wilhelm af Malmesbury, som ellers ikke er Kong Wilhelm meget bevaagen, vidner dog, at Kongen havde glemt hans forrige Forbrydelser, og værdiget ham sin Fortrolighed, men at han dog ikke kunde tæmme sit onde Sind; Men samme Skribent synes i et andet af sine Skrifter, at helde til deres Mening, der ansee ham for uskyldig, fordi han blev overtalt til Sammenrottelsen, gav den kun Bifald med Munden, og strax med Fortrydelse aabenbarede den for Lanfranc

Svend Estrithsön. Aar 1075.

Svend Estrithsön. Aar 1075.

frane og for Kongen. Guilhelm af Ramesey sammensatte omtrent ved Aar 1178, thi han døde 1180, Valtheofs Levnet, deels i bunden Stil, saa og et Værk om hans Martyrdom, et om hans Jertegn, et om hans Formænds Bedrifter, og et om hans Grevinde Judith. Ikke skal jeg troe, at Thomas Aubitius, som havde været St. Walthari bestandige Følgesvend, og som skrev ved Aar 1157 hans Levnet, og hans Mirakler i en anden Bog, har beskrevet Valtheofs, thi vel ligner Navnet, men Tiden, om den er rigtig, passer sig ikke, men maaskee snarere herved forstaaes hans Dotter-Søn Valtheof eller Walther, Abbed af Melros (76).

Den Tydske Henric havde nu faaet Førsterne paa sin Side, iblant andre Hertug Rudolph af Schwaben, hvorfor han belavede sig offentligen til at angribe Saxerne med Krig, hvilke i saadan Nød bleve dog meget trøstede ved det Polakker og Leuticier

(76) Gibsoni Chr. Sax. p. 183. W. Malm. p. 105. 106. H. Hunt. l. 7. p. 309. Mabillonii Muf. Ital. T. 1. p. 134. Ann. Wawerl. p. 131. 132. M. Westm. p. 227. 228. Bromt. c. 974. 975. F. Vig. p. 638. 639. Lanfranci Ep. 25. in Bibl. Max. Patr. p. 817. a. Lang. T. 3. p. 293-302. 288. Ord. Vit. l. 4. p. 536. 537. 543. 544. 542. Ingulph p. 902. 903. 905. Snorro i Harald Haardraades Saga c. 100. 101. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 6. c. 1. p. 380. Islandske Annaler n. 417. henføre Valthiofs Død til 1074. n. 410. til 1075, saa og Flateyar-Annalerne col. 878. Rog. de Hov. p. 467. 453. Sim. Dun. c. 205. 209. Knyghton c. 2351. W. Malm. de gestis Pont. Angl. l. 4. p. 294. 295. Fordun l. 6. c. 2. p. 507-520. Balæi Script. Brit. Cent. 3. p. 216. 217. Pitseus de Script. Angl. ætat. 12. p. 242. John Bastall i Hearnes not. ved Langtoft T. 1. p. 84. henfører Valthiofs Død, som han kalder Valroff, til Wilhelm X. Regierings-Aar, det er 1076. Tanneri Bibl. Brit. p. 645.

Svend Estrithsön. Aar 1075.

steiet sendte Gesandter til dem, og lovede dem enten Hielpetropper, eller og at være paa Vagt imod de Danske og flere Folk, hvilke Kongen efter Rygtet vilde ophidse imod dem (a). Dette synes at vise, at Leuticierne, enten alle eller dog for en Del, vare da faldne fra Dannemark. Det viser og, at Polakkernes Herskab maae da endnu have strakt sig til Soen, og maaskee over Bag-Pommern. Hertil kommer, at den Polske Kong Boleslav havde Krig med Russerne, med hvilke Kong Svend synes at have staaet i god Forstaaelse. Den fordrevne Russiske Konge Isjaslaw, hvilken Lambert af Aschafenburg, ja endog Pave Gregorius i et Brev til ham, kalder Demetrius, havde og forgiæves sogt om Hielp hos Polakkerne, og fandt nu, ved at give utrolig Skiænk i Guld- og Solv-Kar, og kostbare Klæder, Beskyttelse hos Kong Henric, som lod ved Provst Burchard eller Bruno af Trier, der siden blev Vicarius der (b), true med Krig, hvis han ei indsatte Isjaslaw igien, hans Broder Swetoslaw, Regent i Kiow, der var gift med Burchards Halvsøster Oda, ligesom hans anden Søster Adela, eller maaskee Aliarina, ægtede en Greve af Lucken, og blev ved ham Moder til Burchard, Greve af Lucken, og ved Otto, Greve af Orlamünde, hendes forste Mand, maaskee til Cunigund (c), som ægtede forst en Russisk Konge, dog neppe Wsewolod,

(a) Dette er atter et Beviis for den Mening, at Svend Estrithsen endda levede, thi Harald hans Eftermand havde saa meget med sine Brodre at bestille, at han ikke kunde være frygtelig for Saxerne.

(b) Nogle giøre ham til Erkebisp, men det er urigtigt.

(c) Cunigund var en Grevinde af Orlamünde, og ægtede siden Cuno, Greve af Beichlingen, og tilsidst Grev Wipreckt den ældre. Svetoslaw døde 1076, og Wsewolod 1093. See Tscherbatowo Russ.

Svend Estrithsön. Aar 1075.

wolod, Swetoslaws Broder, og Wolodimers Fader. Foruden dette havde Polakkerne endnu en vigtigere Aarsag til at være misnöiede med Henric, nemlig at han altid holdt med Bøhmerne imod

Ruff. Gesch. T. 2. p. 454-457. Cunigunds Moder var Adela af Löwen, og Fader Otto af Orlamünde. Adelas Fader skal have hedet Lambert, der døde 1054, og altsaa maae hun have været en gandske anden Person, end Aliarina, hvilket nok bliver rigtigst. Baade hun og Moder levede endda 1117. See Orig. Guelf. T. 4. p. 534. 535. Annalista Sax. col. 599. Hvad Oda angaaer, da var hendes Moder Ida, en Dotter af Ernest II, Hertug i Schwaben, som døde 1030, og af en Dotter af Hugo IV, Greve i Egisheim, og altsaa en Søsterdotter af Pave Leo IV. Ida kan være fød Aar 1023, og gift 1039 med Lippold, Greve af Stade og Ditmarsken, en Søn af Sigfred den yngre, Greve i Stade og Ditmarsken, og af Glismod, Søster til den bekiendte Bisp Meinwerc i Paderborn. Ida var kort gift med Lippold, og kan 1040 have fød ham Egbert, som havde nærmeste Ret til at være Greve i Stade og Ditmarsken, og blev imellem 1052 og 1054 dræbt af sin Paarørende Marggrev Udo II. Ida fødde og en Dotter ved Navn Oda, omtrent ved 1041. Og samme Aar er maaskee Lippold død. Oda blev først Nonne i Burtela, og derpaa gift med Swetoslaw, Storfyrste i Kiow, som jeg mener, og som døde 1076 den 27 December. Gebhardi og Bolten, samt Langebek, mene vel, at Oda var gift med Wsewolod, men da hendes Søsterdotter Cunigund var vidst gift med en Russisk Konge, saa tænker jeg at det er Cunigund, som har havt Wsewolod, og Mosteren Oda, som har havt Wsewolods Broder Swetoslaw, men maaskee Cunigund dog snarere har været gift med en, os nu ubekiendt, Russisk Konge. Al denne Genealogie er ellers meget indviklet, allerheldst det er vidst, at Wsewolod var gift med en Grækisk Prindsesse, der endda levede 1097, og 1063 bragte Wolodimer til Verden. Ida giftede sig anden Gang med en Dedo, hvis Herkomst er ubekiendt, som og blev Greve i Ditmarsken, og døde omtrent 1043, uden Arvinger, som det synes, og blev dræbt af Ditmarskerne. Derpaa giftede Ida sig tredie Gang med Ethelar den Hvide, hvis Herkomst er

med dem. Endeligen gik Henric ind i Saxen, hvor det nær Hohenburg ved Floden Unstrut i Thyringen kom den 9 Junii til et skarpt Slag, hvorudi han erholdt Seier med Forlis af 5000 Mand, Svend Estrithsön. Aar 1075.

er ubekiendt, uden at han maaskee har været af den Grevelige Slægt fra Löwen. Han blev og ved sin Gemahlinde Greve i Ditmarsken. Med ham avlede hun omtrent 1044 Richenza eller Rixa, der Aar 1062 blev gift med Elimar I, Greve i Oldenborg, fra hvilken de nu værende Danske Konger i lige Linie stamme, thi hun blev Moder til Elimar II. Omtrent Aar 1045 bragte Ida Aliarina, rettere Adela, til Verden, som Aar 1060, eller derefter, kan med Greven af Orlamünde have avlet Cunigund, som ved 1080 kan med Wsewolod, Russisk Konge, eller snarere en anden Russisk Konge, have avlet en ubekiendt, der ægtede Gunther, Greve af Schwartzborg. Eupracia eller Praxedis, der vidst var Wsewolods Dotter, og maae efter hendes Navn at domme have været avlet med den Grækiske Prindsesse, ægtede i sine hel unge Aar Henric I, den Lange, Nordisk Marggreve, og Greve i Stade og Ditmarsken, som døde 1087 uden Arvinger; hvorpaa Eupracia ægtede 1089 Keiser Henric IV. Omtrent Aar 1046 fødde Ida Burchard, der siden blev Domprovst i Trier. Og uden Tvil i samme Aar blev Grev Etheler drabt af Ditmarskerne. Burchard var altsaa den beste at sende i Gesantskab til Rusland, da baade hans Søster og Søsterdotter vare gifte med de to seierrige Russiske Storfyrster og Brødre, Swetoslaw og Wsewolod, saafremt denne sidste har havt Cunigund, hvorpaa jeg dog hiligen tvivler. Oda skal være, ved Swetoslaw efter min Mening, bleven Moder til Wratislaw eller Braschitslaw, og hun have efter sin Herres Død begivet sig til Tydskland og bragt en stor Skat med sig, hvilket passer sig paa Swetoslaw, som efter Nestor p. 139. var meget rig, hvilket og Lambert af Aschaffenborg p. 213 og 222. vidner. Nogle gamle Tydske Skribenter ville vel, at Wratislaw kom siden til Rusland, og regierede der, men de Russiske vide intet af ham, hvorfor og nogle Tydske ansee ham for den samme som Wolodimer, Wsewolods Søn, hvilket er aldeles urigtigt. Bolrens Dithm. Gesch. T. 2. p. 57. 62. 63. 74. 77. 80. 83. 87. Gebhardi Aqvilonales Marchiones p. 55-58.

Svend Estrithsön. Aar 1075.

Mand, og skulle der i alt være blevne 8000 paa Pladsen, hvor-blant Grev Gebhard, Fader til Lotharius, der siden blev Keiser. Seierherrerne betjente sig, efter de Tiders haarde Maade, grum-meligen af deres Seier, saa at endog Fruentimmer, der søgte Beskyttelse i Kirkerne, bleve misbrugte paa Altarerne, og siden tilligemed Kirkerne opbrændte. Dette Slag nødde Saxerne til at søge Fred ved Erkebisp Liemar af Bremen og Marggrev Udo, endskiønt nogle raadde dem til at ødelegge alt Landet, og begive sig over Elven, og andre at kalde Leutitierne, de Christnes bit-terste Fiender, til Hielp; Men de valgte Freden, og maatte da næsten alle deres Fyrster og Bisper, hvoriblant Hertug Magnus, den Norske Kong Oluf den Helliges Dotterson, overgive sig, og bleve antvordede andre Fyrster i Forvaring, og adspredde i Schwaben, Bayern, Burgundien, Frankerige og Italien. Dette Forlig blev ved Liemar, Udo og Bispen i Hildesheim bragt tilveie i Gerstingen, ei langt fra Northausen. Dette skede i October. Paa samme Tid blev den Pavelige Befaling, at Præsterne skulde skille sig ved deres Hustruer, ved at forstyrre Tydsklands Fred, da mange Præster heller valgte at forblive i Band, end at skille sig ved deres Koner, hvorover Paven befoel, at ingen Verdslig maatte høre saadan Præstes Messe, hvilket for-aarsagede, at mange unddroge sig reent fra det geistlige Aag, vil-de ei lade sig betiene med Sacramenterne af de gifte Præster, ja endog traadde Brødet under Fødder og udøste Vinen, samt ei lade sig begrave i viet Jord. Korteligen alting blev opfyldt med

Usam-

55-58. Vogts Mon. Bremensia T. 1. p. 123. 124. 130. &c. 138. Langebek Scr. Dan. T. 3. p. 166. 167. Alb. Stad. p. 260. 261. Ronicks Cunigunde von Orlamünde. Göttingen 4to. 1754.

Usamdrægtighed, Kiv, Strid og Uorden. Erkebisp Anno af Cöln var død forend Krigen brød ud. Han stod i saa stor Anseelse, at Danske, Russer, Græker og andre flere sendte ham Gaver, venteligen fordi han kunde udrette saa meget hos Kong Henric. Saaledes søgte Svend allevegne at erhverve sig Venner. En samtidig Tydsk Skald vidner, at den Krig, som da og siden var i Tydskland, var saa stor, at den strakte sig fra Tenemarc til Apulien, og fra Kerlingen, det er Carolingien eller Frankrige, og til Ungern. Saasom Liemar ei mødte paa det Concilium i Rom, Pave Gregorius havde ansat, saa blev han derfor af Paven afsat fra sit Embede, og Altarets Sacramente ham forbudet at nyde. Denne Tvistighed med Liemar, saa og at Venskabet med den Tydske Konge var kun hel svagt, formaaede Paven til at søge den Danske Konges Venskab. Under den 25 Januarii tilskrev han ham derfor følgende Brev: „Gregorius Biskop, „Guds Tieneres Tiener, sender sin Hilsen og Apostoliske Vel„signelse til de Danskes Konge Sueno. Da vi endnu vare i „Diaconi Orden, imodtoge vi ofte Din Kierligheds Breve og „Gesandter, hvorved vi forstode Din Herligheds velvillige Sin„delav imod os. Men efterat vi ere komne, hvorvel vi det ei ere „værdige, til en høiere Plads af Omsorg og Embede, saa for„nemme vi, at Din Kierlighed er bleven lunken i flittig Besø„gelse, da vi ikke vide, hvorfor vi fortiene saa længe at undvære „Dine Breve. Og nu trænger os en saa meget des større „Omsorg, ei alene for Konger og Fyrster, men for alle Christ„ne, som alles Sag angaaer os saa meget nærmere og egentligere, „efterat det almindelige Regimente er os bleven overdraget. Men „som vi forstaae, at Din Ædelheds Fortrin, saavel i Videnska„bers Kundskab, som i geistlig Paamindelses Flid, overgaaer

Svend Estrithsön.

Aar 1075.

Svend Estrithsön. Aar 1075.

„de øvrige Rigers Fyrster, saa sende vi vore Breve des driftigere til Dig, holdende for, at vi saa meget lettere vinde derved „hos Dig, som Du i Lærdom og Sæders Klogskab kiendes at „have giort des større Fremgang. Vi bede derfore, og med en „oprigtig Kiærlighed paaminde Dig, at Du søger at forestaae „efter Guds Villie det Dig anbetroede Riges Styrelse, og at „Du fører den Kongelige Ypperligheds Navn overeensstemmende „og sømmelig Dyds Egenskab, paa det at Du kan vise, at den „Retfærdighed, ved hvis Regimente Du hersker over Dine Undersaatter, altid regierer i dit Hierte. Thi Du veed, at denne „Verdens Ære og forfængelige Fornøielse er foranderlig og forgængelig; Du veed, at alt Kiød haster hver Dag til Enden, „og at Dødens Nødvendighed paaligger baade Billige og Ubillige. Du veed, at Kongerne skulle med lige Vilkaar, som de „Fattige, blive til Støv og Aske, og at vi alle skulle komme til „den forestaaende Undersøgelses strænge Dom, hvilken bør saa „meget des mere sørges og grues for, ei alene af os, som ere „Præster, men endog af Konger og andre Fyrster, som vi skulle „giøre Regnskab baade for os selv og vore Undersaatter. Mag „det derfor saa, Allerkiæreste, at Du lever saaledes, at Du „regierer saaledes, at Du da trygt kan skue den evige Konges „og Dommers Aasyn, og bekomme ved Guds Gave det himmelske Riges herlige og ulignelige Krone for Æren af den vel „førte jordiske Værdighed. For Resten lade vi Dig vide, at „vi have sendt Gesandter til Dig, som kan svare og handle med „Dig om hvad Du haver forlanget af det Apostoliske Sæde i „den Herre Pave Alexanders Tid, og som de indbyrdes have lovet hinanden, nemlig om hvad der hører til Dit Riges Herliggiørelse, saavel om Erkesædet, som maaskee om andre Ting;

„Men

„Men disse Gesandter vendte tilbage til os, da de formerkte, „at det var farligt for Urolighedernes Skyld i det Tydske Rige. „Derfore, hvis noget af dette ligger Dig paa Hierte, og hvis „Du haver i Sinde, som vi nogle Gange have fornummet ved „Dine Gesandter, af gudelig Andagt at overgive Dig og Dit „Rige til Apostlernes Første, og at befæste Dig ved hans Myn„dighed, saa send os uden Ophold troe Sendebud, paa det vi „kunne, underrettede ved dem om Din Villie i alle Ting, over„see og forfare, hvad vi efter overlagt Raad kunne svare Dig, „og hvad vi ved alt dette skulle giøre. Desuden ønske vi ved „Dit paalidelige Gesandtskab at erfare hvad Haab, vi kunne „have om Dig, om den hellige Moder, den Romerske Kirke, „skulde have Din Hielp ved Krigsfolk og verdslig Sværd nødig „imod de vanhellige og Guds Fiender; Thi der er ei langt fra os „et vidst meget rigt Landskab ved Havet, hvilket nogle slette og „uduelige Kiettere indehave, hvor vi ønskede at en af Dine „Sønner maatte blive Regent, Første, og Christendommens „Forsvar (a), saafremt Du, som en vis Biskop fra Dit Land „haver sagt at Du havde i Sinde, agter at sende ham med et „Antal troe Krigsfolk til at tiene og figte for det Apostoliske „Sæde. Given til Rom den 25 Januarii i den 13 Indiction (b)."

Svend Estrithsøn. Aar 1075.

 Ved

(a) Heraf har uden Tvil Bucelinus Ann. Bened. Part. 1. p. 229. og flere nyere giort, at Paven indbød Kong Svend selv til Italien.

(b) Da den Romerske Indiction begyndte fra 1 Januarii, og brugtes af Paverne, især fra Gregorii VII. Tid, saa kan et tvivles om, at jo dette Brev er given den 25 Januarii 1075, allerheldst man ei kan falde paa, at Indictionens Tal er urigtigt, eftersom Brevene følge efter Data paa hinanden, og mange foregaaende og følgende Breve ere af samme Indiction. Men dette beviser nyver-

Svend Estrithsön. Aar 1075.

Ved bemældte Landskab forstaaer Paven Apulien, som Normannerne da indehavde, og hvilke han var en afsagt Fiende af. Efter al Anseende har Svends hastigen paafulgte Død hindret ham fra at sende sin Søn, thi man kan ei troe, at han virkeligen har sendet ein, og at det skulde have været Knud Magnus, saasom jeg haver forhen anført, at han efter rimelige Grunde maae være død længe forhen. Ved at overgive sig og sit Rige til St. Peder har Svend ei forstaaet andet, end at give den sædvanlige St. Pedersspenge, og det for Resten ikkun været en Høflighed, som derimod Paven tog an for Alvor, og derfor søgte at bevæge ham til sit Forsvar ved at love, at forfremme en af hans Sønner; Svend paa sin Side har tænkt, at erholde sit eget Erkesæde, og maaskee Fred for christne Naboer, der skulde lade sig skræmme ved St. Peder og ved Paven. Imidlertid maae man tilstaae, at da Paven gierne vilde have Svend til Ven, saa roser han ham dog ikke uden i det, sandt var, og formaner ham frimodigen og ret apostolisk, hvorvel paa en høflig og fin Maade, i Henseende til hans Løsagtighed. For mig er det herved og ved flere Ting klart, at Gregorius VII. vel har været en ærgiærig, modig, urolig og myndig Mand, sampt alt for ubevægelig og paastaaende i sine Meninger, og derfor giort megen Skade, helst naar han faldt paa vrange, som Pavernes Myndighed over Regenterne, endog i det Verdslige, og Forbud paa Præsternes Giftermaal, men derhos er

uovervindeligen, at Kong Svend er død 1076, og ei 1074. See L. Art. de verifier les Dates p. 26. Imidlertid synes Gregorius dog undertiden at have regnet efter den Constantinopolitanske Indiction, som begyndte med den 1 September, 4 Maaneder førend den anden, see hans Epistol. 3. l. 4. i Conciliorum Tom. 12. c. 382. ap. 2. l. 5. c. 408. ibid., men derefter maae endog dette Brev være skreven Aar 1075.

er vi og overbeviist om, at han har været en ordentlig, ja stor Mand, hvilken meget af Had er bleven paadigtet, især i Henseende til hans Omgang med Marggrevinde Mathildis, thi i de øvrige Omstændigheder, han befandt sig, behøvede han mægtige Venner. I Henseende til Præsternes Giftermaal, sampt Pavernes og Geistligheden i Almindelighed dens Magt i Kirke- og Religions-Sager over alle Mennesker, og Regentere med, som Christne, ligeledes Pavens Fortrin og Magt fremfor og over alle andre Bisper, opfandt han ei heller noget nyt, nei disse Meninger vare gamle, og længe forberedne, men han drev derpaa med en større og uforsigtigere Iver, end hans Formænd, eller nogen anden, og kaldte derfore hel ubilligen Præsternes lovlige Giftermaal Skiørlevnet. Siden tilskrev denne Pave Kong Svend atter et Brev saa lydende: „Gregorius Bisp, Guds Tieneres Tie„ner, sender de Danskes Kong Suenio sin Hilsen og apostoliske „Velsignelse. Hos vore Formænd har det været Brug og Skik, „at lære alle Folkeslag Herrens Vei ved kierlige Gesandtskaber, „at sætte alle Konger og Førster til Rette i det som burde dadles, „og ved Lovens Tugtelse at indbyde alle til den evige Salighed, „thi de Romerske Pavers Lov har overfaret mere Land, end Kei„sernes. Deres Lyd er udgaaet over gandske Jorden, og Chri„stus regierer over dem, Augustus regierede over. Men nu ere „Jordens Konger og Forstandere blevne den geistlige Lovs For„agtere, og de, som især burde bevare Retfærdigheden, og for„svare den, ere sammenkomne til at paaføre Kirken saa megen „Spot, og faldne til saa stor Ulydighed, som efter Samuel er lig „Afgudsdyrkelse, at vi næsten lade vore Gesandtskaber hvile, saa„som de synes at være snart uden Frugt, og derfore henvende vor „Tale alene til at bede til Kongernes Herre, og til Himmelens

„Gud.

Svend Estrithsøn. Aar 1075.

Svend Estrithsøn. Aar 1075.

„Sæd. Men saasom vi vide, at Du, og det høist tapre Folk, „Du med Visdoms Tomme bestyrer, bære den tilbørlige Ærbø„dighed for den alle Kirkers Moder, som er saa meget ringere end „den hellige Peder, som det i sin Tapperhed er hoiere. Derfore „sende vi Dig, kiereste Søn, dette Brev, og mælde Dig med „faderlig Hengivenhed, at Du vil ved Dine Sendebud, og ved „disse, vi nu skikke, lade os vide, om Du trænger til noget, „som den Romerske Kirkes Myndighed kan billigen give Dig, „paa det at vi kunne ære Dig, saa meget som billigt er, og gien„giælde bemældte Ærbødighed (a) af Dit ædelste Rige med for„skyldt Værdighed; thi vi have hørt et got Rygte om Dig, som „for Petri og Pauli Forbønner aldrig skal mangle Dig, men, „som vi ønske, stedse voxe og formeres til derved at erlange Ære „i begge Liv. Men som du haver forlanget noget hos vor For„mand Alexander af Salig Ihukommelse, hvorved den hellige „Peder blev Din Skytdner, ja hvorved Du vilde erhverve Dig „og Dit Rige hans ædle Beskiærmelse, saa lad os vide ved „samme Gesandter, om Du endnu har samme Villie, eller om „den har aftaget, eller og, som vi ønske, snarere tiltaget. „Jeg selv har, da jeg beklædde Archidiaconat-Embedet, meget „elsket Dig, og mig syntes, at jeg og elskes af Dig, men „efterat jeg har faaet Hyrde-Embedet, endskiønt uværdig, som „bestaaer, ligesom paa en Grundvold, i at elske Gud og Næ„sten, saa har min Kiærlighed til Dig tiltaget, hvilken og, li„gesom Du gaaer bedre frem, skal med Guds Hielp stedse „tiltage.

(a) Reverentia, betyder og nogen sær Æresbevisning, og sigtes herved maaskee til det, at Kongen vilde overgive sig og sit Rige til Sc. Peder.

"tilrage. Given til Rom den 17de April i den 13de Indic- Svend
"tion (a)." (77). Estrithsön.
Aar 1075.

O-Halloran beretter, at Turlogh, den Irske Over-Monark, fordrev Gudrod eller Godefred, som han kalder ham, fra Irland, fordi han forraadde hans Anslag til Kongen af Ulster, og at Turlogh satte sin egen Søn Morrogh ind til Stadtholder i Dublin og over Landskabet Fingal, udi hans Sted. I Annalerne af Ulster siges, at Godred, Konge af Dublin, døde, som ei kan være Godred Crouan, thi han var Haralds Søn efter Kroniken af Man, døde ogsaa først efter nogle 1076, eller snarere 1087; Rimeligen har denne Godred været hans Under-Konge, og den samme, som efter O-Halloran blev uddrevet i dette Aar, hvorpaa han maaskee døde af Sorg. Saasom de Tydske Konger gemenligen solgte Bispe-Embederne, saa opbragte det den strænge og ubøielige Pave Gregorius saaledes, at han paa Concilium til Rom forbød Bisperne under Bands Straf at lade sig forlehne af dem ved Staven og Ringen, hvilket dog ikkun havde

(a) Dette beviser end mere, at Kong Svend ei kan være død 1074, thi nogle ere vel faldne paa den Mening, at Paven har i det første Aar ei faaet Kongens Død at vide, dog det er gandske utroligt, allerhelst han ei forend 1077 tilskrev den nye Kong Harald.

(77) Calles T. 5. p. 668-687. Ann. Saxo c. 523-524. Cornerus c. 613. 614. Lamb. Schafn. p. 213. 216-228. Marianus Scotus p. 453-455. Sigeb. Gembl. ad ann. 1075. Ordericus p. 602. Bruno p. 115-119. Bertholdus p. 346. Concilia Coleti Venetiis 1730. T. 12. col. 581. Gregorii Papæ Lib. 2. Ep. 51. c. 336. 337. Ibid. Ep. 75. c. 355. 356. Baronius ad ann. 1074. n. 5. Rythmus de Annone 37. in Schilteri thes. ant. Teut. T. 1. p. 26. Rythm. 40. ibid. p. 27.

Svend Estridsön. havde Henſigt til de verdslige Lehne, de havde af Kongerne, og ſom det var billigt at de miſtede, naar de ei erkiendte dem for deres
Aar 1075. Overherre; Og ſaaledes begyndte den langvarige og farlige Strid imellem Staten og Kirken, i hvilken begge Parter forſaae ſig, ſom det gemenligen gaaer med Stridende. Paa ſamme Concilium ſatte Paven ogſaa Robert Guiſcard i Band, fordi han var en hemmelig Anhænger af Kong Henric. Sarracenerne giorde med 150 Skibe Landgang ved Mazzara i Sicilien, erobrede Staden, og beleirede Slottet i 8 Dage, dog Grev Roger overfaldt og ſlog dem, og fangede ved den Leilighed en Fætter af den Africanſke Konge, ſom var Anfører over Floden. Robert Guiſcard indtog Staden St. Severina i Calabrien (78).

Aar 1076. Saaſom Kong Svend blev gammel og ſvagelig, ſaa lod han ſammenkalde et Møde, da han befandt ſig Øſter paa i Jylland, og holdtes det uden Tvil ved Urnehoved i det nu værende Amt Aabenraa og i Jordkirk, forhen Hiortlund Sogn. Da han nu mærkede, at mange vare komne til Thinget, talede han ſaaledes: „Gud lønne og takke Eder I Danſke for al den Kiærlighed og „Lydagtighed, I udi lang Tid have beviſt mig, og haaber jeg, „at det endnu ſkal ſaa vedblive i en Ting, jeg anſeer for at være af „ſtor Vigtighed. Jeg haver hidindtil rettet mig efter den gamle „Lov, o I Danſke, men nu er en Sag forhaanden, ſom jeg „vil raade Eder til at handle i uden om Lovene, thi Sagen er „viſſelig ſaaledes. Jeg vil bede Eder, at I lade mig ſelv vælge „den,

(78) O-Halloran T. 2. p. 293. Johnſtoni Antiqv. Celto-Norm. p. 69. b. Muratori T. 6. p. 399. 400. 403. 404. 412. Ej. Scr. Ital. T. 5. p. 45. a.

„den, der skal regiere efter mig, og herom beder jeg fordi jeg ha„ver mange, og det mandelige, Sønner, og vil jeg heller uddele „Rige og Kongedømme til dem, end de skulde dele det imellem sig „ved Ufred, og derover blive Uroe og Røverie i Landet." Denne Kongens korte Tale fandt efter Overlæg alles Bifald, saa at de tilsagde hans Begiæring, for den Kiærlighed og det Venskab, alt Folket bar for ham. Dette blev da giort lovfast, og med Vaabenbrag bekræfted, at Kong Svend skulde selv vælge den af sine Sønner, som han vilde, til at være Konge i Danmark efter sig, da det forhen alene havde staaet til den Del af Almuen, som havde Part i Regieringen, nevnlig Høvdingerne og Bønderne. Derefter talede Svend end videre saaledes: „Harald er „den ældste blant mine Sønner af Aar, som I vide, men Knud „er iblant dem alle den vittigste, og i alle Idrætter best øvede; „Han er og vant til at føre Hær, og synes han mig at være den „best skikkede til at blive Konge; Ham vil jeg derfor vælge til „Konge efter mig." Og hermed endtes Thinget, undtagen at Kongen skal efter Torfæus have lagt til, at han ønskede, at de ellers vilde vælge til Konge hans Sønner efter deres Alder. Saaledes lader Knytlinga Svend give Knud Fortrin for Harald, om ikke denne Skribent er bleven forført ved de senere Tiders almindelige Fordom for Knud, som da var Helgen, og Danmarks Skyts-Patron, thi det lader, at Svend, med Folkets Samtykke, har venteligen for at forekomme de Ulykker, der fulgte Uvisheden af Kongefølgen, fastsat, at hans Sønner skulde regiere efter deres Alder. Derpaa drog Kongen til den Dorp igien, hvor han havde været paa Giæsterie, nevnlig Sudathorp, nu Søderup, i samme Sogn, ei langt fra Urnehoved, hvilken Egn

Svend Estrithsön. Aar 1076.

Svend Estrithsön. Aar 1076.

med omliggende kaldtes da Kongens Birk, til Bevis paa, at det var Kongens egen Eiendom. Men som Thinget holdtes under aaben Himmel, Kongen alerede var noget gammel, og Aarstiden ei vidt leden hen paa Sommeren, faldt han herover i en Feber, og som han mærkede, at Døden var forhaanden, saa tog han de nærværende i Eed om at faae sit Hvilested i Roskild, hvilket han elskede baade fordi det var Kongernes almindeligste Sæde (a), saa og fordi den ham saa kiære Wilhelm var Bisp der. Wilhelm af Malmesbury vil, at han paa sit yderste tog Almuen i Eed, at alle hans 14 Sønner skulde regiere efter ham hver i sin Orden. Nu var vel deres Tal saa stort, ja endog 15, men den ældste, Magnus Kund, døde længe for Faderen. Da han og selv valgte den yngre Knud fremfor den ældre Harald, saa kan han ei have begiært, at de skulde regiere i Orden efter deres Aar, uden med denne Indskrænkning. Dog som man virkelig finder, at Svends Sønner, saa mange af dem der bleve i Live, bestege Thronen den ene efter den anden, og det efter deres Aar, saa er det rimeligt, at Svend har begiært og erholdet noget saadant af Folket, hvorvel man og maae tilstaae, at der vare Omstændigheder, som hindrede Carl, Knud den Helliges Søn, og Erik Eiegods Sønner fra at blive Konger. Men som Svends Sønner fulgte dog paa hinanden efter deres Aar, hvilket især er mærkeligt med Oluf, der kom ef-

ter

(a) Herved, og det Roskild laae saa nær, kom Leire efterhaanden rent i Forfald, og er nu alene en Bondebye. Dog slutter Salig Professor Anchersen i sine kredne Anmærkninger over Leire rigtigen nok, at den en Tid efter Christendommen maae have været af nogen Betydenhed, deraf, at hos Stephanium in Saxonem p. 75. forekommer i Aftegningen over Leires Udseende en Kirkehol, tæt uden for den, hvilket viser, at der har været en Kirke.

ger Knud; saa synes dog noget at være i denne Fortælling hos Wilhelm af Malmesbury, hvilken synes endog at blive vis derved, at Robert, Skotsk Bisp i Murray eller Elgin, som skrev ved 1135 Levnet af hellig Herting Knud, som var Søn af Eric Eiegod, og Sønnesøn af Svend Estrithsön, og tilskrev denne Bog den Danske Kong Eric Emun, som var Knuds Broder, og Erik Eyegods Søn; han skriver, at Svend havde forordnet slig Lov for sine Sønner, at den ene skulde følge den anden i Regimentet efter deres Aar og Alder, og at den af dem, som overtraadde denne Lov, skulde belegges med bestandig Bandsættelse, samt at Sønnerne bekræftede eedeligen denne Lov. Saxo selv, hvor meget han er indtaget af Fordom mod Harald og Oluf, og for Knud, taler dog paa et Par Steder om Kongefølgen efter Alderen af Svends Sønner, dog uden at sige, at Svend havde forordnet noget saadant. Hvorom alting er, saa døde Kong Svend Natten imellem den 28 og 29 April Aar 1076 (a), efterat han var bleven forsynet med Kirkens Sacramenter. Han havde opnaaet en

Svend Estrithsön. Aar 1076.

Mmm 3

(a) Vel sandt, at Ælnothus, som skrev under Kong Svends Søn Niels, ikkun noget over 30 Aar efter Svends Død, har hos Langebek T. 3. p. 339, og i alle ældre Udgaver, med fulde Bogstaver, at Svend døde 1074, og siden ligeledes med fulde Bogstaver p. 341, at Harald døde i sit 6 Regierings-Aar; og at mange andre gamle indenlandske Skribenter komme hermed overeens, hvorfor og Langebek p. 339. not. l. anseer 1074 for rigtigt; Men saavel det Engelske Tog sidst i 1074 eller først i 1075, som især Pave Gregorii Brev viser, at Svend har endda været i Live 1075, og at han altsaa maae efter Engelænderne og Islændernes Regning være død 1076. Ælnothus maae derfor enten selv have feilet, eller og ere der Skriverfeil hos ham. Maaskee at han har skrevet 1076 med Tal, men at en Afskriver har sat

Svend Estrithsön. Aar 1076. en Alder af omtrent 57 Aar, og siden Magni Død eenegheraadt og med ham, hvorvel i idelig Strid, i 4 Aar. Svend, som Islænderne kaldte efter hans Fader Ulfsen, men de Danske efter hans Moder Estrithsen, ventteligen for derved at vise, at han var af det Danske Kongeblod, maaskee og fordi Faderen efterlod sig et tvetydige Rygte; Denne Svend var Stamfader for alle efterfølgende Danske Konger, lige indtil det Oldenborgske Kongehus. De gamle Skribenter vidne, at Svend var meget deilig og velskabt, stor og stærk, mere end sædvanlig ydmyg og blid i sin Tale, overmaade gavmild, veltalende, retfærdig i at dømme, taalmodig; Med en fast Haand holdt han Rigets Roer, var derhos uforfærdet, og kiæk i Strid, hvorvel han ikke var lykkelig i Krig, hvorfor og Stein, Herdisar Søn, sang i sin Vise om Kong Harald: „Saaledes bør vi ophøie den Konge, der stiller „Ravnens Hunger, at vi derfor ei laste den anden gavmilde, „thi aldrig have nogen af lige Sindsstyrke kæmpet sammen; Det „vilde været ilde, om nogen Mand talede anderledes herom." Og end videre sang han: „Danmarks Over-Konge havde aldrig „veget (nogen) anden, thi vi bør sige sandt om den ypperlige og velsignede Konge, saafremt de Folk Synden fra Havet, der nægtede „at

*feet feil, og med Bogstaver skrevet 1074, thi Ælnothi egenhændige Manuscript er længe siden borte; Dette kunde let skee, ifald Ælnothus har skrevet MLXXIV, og den anden læst MLXXVI; Ligeledes i Henseende til Harald, saafremt Ælnothus har skrevet IV, og den anden læst VI, og siden indført disse Tal med fulde Bogstaver. Naar Liber daticus Roskildensis hos Langebek T. 3. p. 266. henfører hans Død til den 9 Maji, da er det uden Tvil en Feil, foraarsaget derved, at hans Begravelse kunde maaskee den Dag.

"at drage Sværd, havde for Kaarsfoderen holdt Hæren sammen." Man maae og tilstaae, at de Danske, ungtet de elskte Kongen meget, heldst i hans sidste Aar, saa at aldrig nogen Konge var mere elsket af alt Landsfolket, thi i de første Aar var han iblant kun lidet elsket og agtet af mange, at de Danske, siger jeg, uagtet al den Kiærlighed, dog ofte ei stode ham vel bi i Feldten; Saa giorde de imod de Norske, saa giorde de imod Saxerne og Engellænderne; Deres Kuster, heldst Jyllands, laae derfor og øde og blotte for Vendiske, Semblske og Kuriske Søerøvere. Hovedsagen er vel, at Hovdingerne havde i Store-Knuds lange Fraværelse, og i Magni, Svends og Haralds Trætte, faaet formegen Magt og Myndighed, hvilken de misbrugte, ja lode sig endog undertiden bestikke af Landets Fiender. Ved given Leilighed søgte dog Svend at dæmpe dem, og at vise at han var Konge. Saaledes maatte Hakon Iversen Jarl flye for hans Vrede, en anden Hakon Jarl blev giort landsflygtig, ja han sparede ei engang sin Brodersøn Asmund, og sin egen Broder Asbiörn, da deres Forbrydelser giorde dem strafværdige. Saadan de Stores Opførsel hindrede ham fra at naae Knuds Magt, som han dog af alle Kræfter stræbte efter, men hans Forsøg paa Engelland, Norge og Saxen sloge ham feil. Udi Venden alene giorde han Fremgang, og maae mange vigtige Ting være forefaldne imellem ham og Leuticierne, hvilke nu skiules af Tidens Mørke, hvorvel det synes, at de tilsidst, i det mindste for en stor Deel, ere faldne fra ham. Disse hans idelige Forsøg paa Engelland, Tiltale paa det, ja at Williehn synes undertiden at have kiøbt ham fra sig med Penge, ere gandske vidst de Grunde, som have bevæget nogle af vore gamle Skribenter til at kalde

Svend Estrithsön. Aar 1076.

Svend Estrithsön. Aar 1076.

de ham Konge i Engelland; Og fordi de Norske Konger og Brødre Magnus og Oluf indginge Fred med ham, og han siden havde et Slags Tilsyn med den Christne Læres Fremgang i Norge, saa udgive ogsaa nogle af vore gamle Skribenter ham for Konge i Norge. Ælnothus og St. Wilhelm vidne, at han var meget mægtig, frygtet for sine Vaaben af omliggende Folk, og at han værgede sit Land got, saavel ved Raad som ved Daad, imod de tilgrændsende fremmede Folks Indfald; hvorved sigtes til Norske, Svenske, Vender, Sember, Esther, Kurer. Ved Lærdom og Omsorg for den Christne Kirke, ei alene i sit eget Land, men og i Naboe-Rigerne, Norge og Sverrig, kinnede han ellers fremfor alle andre da levende Nordens Konger. Hans Laster vare, at han undertiden lod sig overile af Vrede, saa og at han var meget hengiven til Bord- og Senge-Fornøielser, hvilke dog ei hindrede ham fra at tænke paa, at han var Konge. Hans Lovagtighed befordredes og meget derved, at Geistligheden tvang ham til at skille sig ved sin retmæssige Dronning Gyda, under Paaskud at hun var ham for nær beslægted. Derfor havde han og ingen ægte fød Søn uden Svend. Hans Sønner, som komme til Skiels Aar og Alder, følgeligen ere nogle døde i Barndommen, vare fødde i følgende Orden af forskiællige Mødre: 1) Knud Magnus med Thore, som omtrent døde 1051; 2) Harald, fød i det tiligste 1040; 3) Knud, omtrent fød 1052; 4) Svend, ægtefød af Gunhild, omtrent 1053, men som uden Tvil er død i sin Barndom, thi ellers havde han vel kommet i Betragtning ved Kongevalg; 5) Oluf, uden Tvil fød samme Aar som Knud; 6) Erik, som siden blev Konge, fød omtrent 1056, fordi Kong Svend rimeligen ei har avlet uægte Børn fra 1052 til 1055, imedens

han

han var gift med Gunhild og Gyda; 7) Thorgils (a), maaskee fød 1057; 8) Svend, venteligen opkaldet efter sin afdøde Broder, og fød omtrent ei senere end 1058, fordi han havde en voxen Søn 1097; 9) Sigurd; 10) Benedict; 11) Biörn; 12) Guttorm, hvilken Saxo kalder Gorm; 13) Eymund, hos Saxo kaldet Omund, 14) Ulf eller Ubbo, og 15) Nicolaus. Saxo beretter, at Svend har været yngre end Erik, og den anden efter ham, og derfor har jeg forladt Ordenen i Knytlinga, efter hvilken Svend skulde være fød imellem Oluf og Erik. Thorgils var uden Tvil af en Russisk Moder, i det mindste havde han stor Modrene Slægt der, og blev sendt did for at opfødes; blev og siden Konge der, at forstaae kun i en vis Egn, og kom ei igien til Danmark. Dette sidste, nemlig at han blev Konge, maae uden Tvil være skeet efter Kong Svends Død; thi dersom man vil lade hvert Aar fødes en af disse Prindser, saa kan Thorgils ei være fød forend 1057, og havde altsaa ikkun 19 Aar, da Faderen døde. Efter denne Regel er Nicolaus, den yngste, fød 1065, men maaskee ogsaa noget før, dog neppe forend 1063, thi omtrent ved den Tid tænker jeg at Svend giftede hans Moder med den Hollandske, Carl, og kommer denne Nicolai Alder vel overens med det forhen anførte i Svends Tale, holdet kort for hans Død, at han havde mange mandelige Sønner. Sigurd, som efter denne Regel kan være fød 1059, faldt i Strid udi Venden, venteligen altsaa efter Faderens Død, og maaskee paa et af Erik Eyegods Tog did. Nogle af disse bleve hver for sig opfødde hos fornemme adelige Folk. Nogle satte Svend og til

Svend Estrithsön. Aar 1076.

(a) Da Saxo l. 12. p. 229. siger, at Svend var efter Erik Eyegods Død den ældste, og den anden efter Eric; saa maae Thorgils allerede være død, med mindre man ei har vidst noget om ham, siden han var fraværende i Rusland.

Svend Estrikssön. Aar 1076.

til geistlige Embeder, hvorved vel alene kan sigtes til Guttorm og Eymund. Imidlertid maae ingen af disse twende have opnaaet nogen hoi Alder, thi ellers vilde de vel forekomme som Bisper. Med mindre de ere de, som bleve Canniker i Lütrich, hvorom mere siden. For disse mange Sønners Skyld kaldte Bønderne, efter Svend Aagesens Vidnesbyrd, denne Konge Kong Fader. Af hans Døttre nævnes ikkun 4; Sigrid, gift med den Vendiske Kong Godeskalk, som uden Tvil har været den ældste af alle hans Børn, siden hun 1059 bragte Prinds Henric til Verden; Ingerid, gift med den Norske Kong Oluf Kyrre; Ragnhild, gift med Svend, en mægtig Norsk, Søn af Askil, og Sønnesøn af Erling, med hvilken hun avlede Knud af Sole, der igien var Fader til Svend, som var en af de fornemste Norske i Slutningen af Kong Sigurd Jorsalafars Tid; 4) Helena, eller Gunhild, hvoraf jeg slutter, at hun har været en ægte Dotter af Dronning Gunhild, og bleven saa først kaldet efter Moderens Død til en Erindring; Maaskee Moderen døde 1054 ved at føde hende. Om hende vidste man slet intet, dersom Navnet ei fandtes i en Skrift paa et Kaars af Rosmer-Tænder, der nu giemmes i det Kongelige Kunstkammer, men som tilhørte ved 1650, da Svaning skrev, Sophia Brahe, Holger Rosenkrantzes Enke. Paaskriften lyder saaledes: Qvi me cernit pro Helena Magni Svenonis Regis filia Christum orete, qve me ad memoriam dominice passionis parari fecerat. Qvi in Christum crucifixum credunt Luitgeri memoriam orando faciant, qvi me sculpserat rogatu Helene qve & Gunhild vocatur. Rundt om Christi Billede findes og nogle gudelige Ord, som kan eftersees hos Laurentzen. Ved Christi høire Side sees Kongens, Dronningens og Børnenes Billeder, eller snarere de Salige, ligesom de Fordømte ved Christi

venstre

venstre Side. Skade at Lauerentzen kun har ladet stikke den ene Side af dette høist rare og gamle Klenodie, hvorfore jeg haver ladet dem her stikke begge. Frelserens ophøiede og til Kaarset naglede Billede er af Elphenben, og meget nyere end det øvrige, og kan man tydeligen see, at der forhen haver været et langt større og længre Billede. Paa et Stæd staae nogle utydelige Runer, der synes at skulle læses: Gunhilt. De vise dog, saavelsom Svends Mønter, at man udi Svends Tid var meget for at bruge Runer. Paa mange Stæder har dette Crucifix, især Bogstaverne, været forgyldte, og paa nogle malede med rød Farve. Kong Svends Lig blev efter hans Villie ført fra Sudathorp for at begraves i Roskild, og blev den 13 Dag efter hans Død, det er den 11 Maji, stædet til Jorde, dog ikke i Roskild, som det synes, men i Ringsted, eftersom Kalf Manasön vidner i sin Vise, lagt om Kong Knud, Svends Søn. Rimeligen er han dog, eet Par Aar efter i det høieste, bleven ført til Roskild, og at det ei skede strax, dertil har uden Tvil været Aarsag, at St. Lucii eller Trefoldighedens Kirke stod da i fuld Bygning. Hvorom alting er, saa gik hans Begravelse for sig med stor Pragt, og med et anseeligt Lig-Følge. Saxo beretter ved denne Leilighed følgende mærkelige Tildragelse: Saasnart Liget kom til Sieland, fik Bisp Wilhelm Befaling at gaae det i Møde; Han skyndte sig derpaa til Roskild, og befalte i Trefoldighedens Kirke at kaste en Grav til Kongen, og siden en til sig, og som Graverne troede, at denne Befaling kom af hans inderlige Græmmelse, og skede ei med Overlæg, og indvendte derfore, at ikke de Levende, men kun de Døde, havde Graver behov, saa forsikrede han dem, at de kom til at tage imod hans Lig, forend imod Kongens, og at det Ønske, at døe tilligemed ham, vilde vist ikke slaae ham feil. Derefter

Svend Estrithsön. Aar 1076.

Svend Estrithsön. Aar 1076.

red han sund og frisk Liget i Møde, og som han kom til Skoven Topshøy, eller Tops Øre, beliggende mellem Ringsted og Sorøe (a), befoel han at fælde tvende meget hule Træer, som stode nær Veien, og deraf at giøre en Ligbaar, hvilken han lod legge paa en Vogn med tvende Heste for. Da de komme giennem Skoven, og Bispen fik at vide, at det Kongelige Lig var nær, saa befoel han Kudsken at holde stille, drog sin Kiortel af, og nedkastede sig paa den paa Jorden; Rakte sine Hænder mod Himlen og bad Gud om sit Lives Ende, saafremt han havde været ham behagelig ved sin Tieneste. Og dermed døde han gandske sagte bort, hvilket skede den 8 Maji. Hans Død opvakte megen Skræk, og førtes nu hans Legeme foran Kongens, hvilket bares af Mennesker paa deres Skuldre. Derefter bleve de begge førte ind i Kirken, og begravne lige ved Siden af hinanden. Efter dette skal da Svend være bleven strax ført til Roskild. Paa den sydlige Piller udi Choret af Roskilder Domkirke, eller St. Lucii, forhen Treefoldighedens Kirke, findes Svends Billede malet med Krone paa Hoved og Scepter i Haand. Kronen hviler paa en hvidt Hynde. Han har brune Haar, og et rødt tvekløftet Skiæg. Hans Kappe er brandgul, kantet med Rødt; Slaget om Kiortelen oven til og paa det ene Ærme er hvidt, og skal venteligen forestille Hermelin. Hans Kiortel er mørkeblaae, med et lyseblaae Skiærf, og hans Strømper ere brunrøde. Herved findes følgende Paaskrift, venteligen ei ældre end fra det 16 Sæculi Begyndelse, dog findes den alerede hos Hvitfeld.

SVENO

(a) Kaldes i Libro donat. Monast. Sorensis T. 4. p. 505 og 506. Topshøwe, Topshov og Topshow, og har uden Tvil ligget ved den Bye Topshøi i Liunge Sogn, Alsted Herred, og Sorøe Amt.

SVENO MAGNUS

Rex Daniæ, Angliæ & Norvagiæ

Svend Estrithsön. Aar 1076.

Regum Sveno decus, magno qvo Dania Rege
Floruit & sceptris imperiosa fuit.
Non virtute minor Sveno, qvam nomine Magnus
Nam dici poterat Magnus utroqve modo.
Hunc soror illustris, Regis præclara Canuti,
Estridis genüit prole beata parens.
Anglos marte premens, Norvagica sceptra subegit
Fit tria sceptra tenens unica Dana manus
Res miranda nimis, qvem vix tria regna valebant
Imperio capere, jam petra parva capit.
Et qvia stare diu neqveat terrena potestas,
Terrarum reges qværite regna Dei

Obiit Anno 1074.

Hans Lig er indmuret neden i samme Piller, Billedet er malet paa. Paa en anden Piller ved Siden af denne, og lige ud for Kong Harald, findes Bisp Wilhelm afmalet i sin bispelige Dragt; Chor-Kaaben er rodagtig med en gul Kant om, Foderet er lyse-blaat, Talaren hvid. I samme Piller hvile hans Ben i en Tin Kiste. Hans Overskrift lyder saaledes:

Vilhelmus olim Episcopus Roschildensis,
Præstantibus Dei relucebat domis,
Pietate, Religione, percelebri vita,
Et sancta, & omni virtutum genere illustri:
Adeo ut in incerto erat, isne officio tali
Dignior erat, an illo officium, tam spectatum
Episcopatus præstitit sui exemplum.
Hic fretus innocentia, atqve item justo

Svend Estrithsön. Aar 1076.

Injusti homicidii dolore permotus,
Qvod a Rege factum erat libidine, magis qvam
Ratione, regem ipsum qvamvis magnum & tali
Potentem regno, comitatuqve stipatum
Magno repulsum baculo, prohibuit templo,
Rebusqve facris, donec pœnitens facti,
In gratiam cum Ecclesia, ac Deo offenso,
Rediisset. His actis tempore non ita multo
Post, mortui jam Regis huc deferebatur
Funus, qvod ut rescitum est approqvinqvare
Urbi, duo sepulchra confici jussit,
Duobus etiam pheretris adornatis ibat
Vilhelmus obviam; Postqvam ad funus ventum est
Oratione facta, ut illi (qvem in terris
Deo patri jam lucrificerat sanam
Per admonitionem) commori possit;
Mox membra collapsus animam sanctam cœlo
Reddidit, atqve inde utroqve suo loculo impostus
Hanc sacram ad ædem pariter (mirabile dictu)
Magno omnium stupore deportati sunt.
Vilhelmo honorifice sepulto, ac de more
Episcopalibus insignibus una cum illo
Terra conditis, novo Deus funus
Miraculo hominum memoriæ consecravit.
Hæc ipsa namqve ut obruta tumulo terræ,
Ultro sepulchrum reddidit, translatum ergo
Huc funus est, ac magna cum Religione
Hoc in loco commodatum sepulturæ.

Obiit autem anno milesimo septuagesimo addito qvarto.

Denne

Denne Paaskrift er uden Tvil ei heller ældre end det 16 Seculi Begyndelse, og begge Malninger ere vel og af samme Alder. Imidlertid skal den dog forhen have staaet paa Pergament, men nu ikkun paa Papir. Hvorfra Forfatterne af de Magdeborgske Centurier have den Efterretning, at Wilhelm lagde sig efter den sorte Konst, er mig ikke bekiendt, men det var i Middelalderen en sædvanlig Beskyldning mod alle store Mænd. Den største Roes, som tillegges Svend eenstemmigen af alle gamle Skribenter, indenlandske, Tydske, Engelske, ja Pave Gregorius selv, er for Lærdom, da han var ei ukyndig i det Latinske Sprog, og bevandret i den hellige Skrift, saa og meget stærk i hele Nordens Historie, hvilket især Adam af Bremen vidner; Og dernæst, at han af al Magt forfremmede Christendommen. Han beskyttede derfor ei alene de Kirker, der vare anlagde, og gav især meget til Trefoldighedens i Roskild, og to og een halv Boel til St. Laurentii i Lund, nemlig Arnadal een, Rutharumi een, og Thorni een halv; men han anlagde endogsaa nye paa Stæder, hvor der ei forhen havde været, saa at der efter Adams Vidnesbyrd vare da 300 Kirker i Skaane, 150 i Sieland, og 100 i Fyen; En stor Mængde i saa kort Tid. Vel ere der nu 443 i Sieland, Møen og Bornholm iberegnede, 203 i Fyen med Langeland, og 99 i Laaland, men heraf kan man dog ei slutte, at Folkemængden er nu større end da, men kun alene, at man da behialp sig med færre Kirker. Da jeg forhen har anført, at Svend besørgede en Kirkes Opbyggelse i Kurland, saa giver det Vægt til Bircherods og Langebeks Formodninger, at han og har besørget at anlegge Kirker paa Oen Gulland. Hvitfeld vil og, at han har bygget Ringsted Kloster, men naar han legger til, at hans Cantzler Svend Norbagge havde og Deel deri, saa kan det sidste vel være, men Kong Svend

Svend Estrithsøn. Aar 1076.

havde

Svend Estrithsön. Aar 1076.

havde uden Tvil Bisp Wilhem til Cantzler, og maae da Svend Norbagge have været de efterfølgende Kongers Cantzler. Forhen haver jeg anført, hvorledes han stiftede flere Bispestole; Ei mindre Omsorg drog han for at forøge den øvrige Geistlighed, og ærede dem samptlig. Ved sin Gavmildhed understøttede han Enker, forældreløse Børn, Fattige og Fremmede, og især arme Geistlige. Nogle Kirker lod han især anseeligen opbygge, andre, som forhen vare opbygde, gav han skiønne Foræringer til, og herved efterlod han, som Ælnothus vidner, sine Sønner vel ingen stor Skat, men derimod en god Fred og Tryghed, og et got Mønster at efterfølge. I at vælge Geistlige saae han vel meget paa Kundskab, men dog mere paa anstændige Sæder, allerheldst han selv omgikkes fortroligen med dem. Iblant dem var Svend Norbagge, saa kaldet fordi han var fra Norge, en meget dydig, men maadelig lærd, Mand, thi han havde været Lagmand (a), og blev nu af Kong Svend giort til hans Præst, thi skiønt han var ikke erfaren i det latinske Sprog, saa var han dog veltalende i sit Modersmaal. Andre Klerke misundte ham denne Lykke, og derfor skrabte de en Dag den Stavelse fa ud af famulus, i Messebogen paa det Stæd, hvor han skulde bede for Kongen, hvilken han altsaa kaldte Mulus, en Mulæsel, i Stædet for Famulus, en Tiener (b), hvorover blev en stor Latter i Kirken. Efterat Tienesten var endt, besaae Kongen selv Bogen, og fandt at fa var nyligen udkradset, hvorover han satte dem, som havde giort det, tilrette, siden de for deres Misundelse fortiente mere at lastes,

(a) Saa oversætter Wedel: ex præfectura.

(b) Den samme Tildragelse fortælles at være hendet mellem Bisp Meinwerc i Paderborn og den Tydske Kong Henric II.

lastes, end Svend for sin Ukyndighed, og sagde til, at den Dag snart skulde komme, paa hvilken Svend skulde lee af deres Vankundighed. Derefter holdt han ham paa sin Bekostning i en udenlandsk Skole, maaskee, som den ældre Svaning vil, i Boulogne udi Italien, hvorfra han kom hiem som Mester, og vel erfaren i det latinske Sprog. Og fra den Tid af var han næst Bisp Wilhelm Kongens fortroligste og ypperste Ven (79). Svend Estrithsön. Aar 1076.

Til Slutning vil jeg anføre endeel om denne Konge og hans Regimente, som ikke kan bringes under visse Aar. Af Snorro

lære

(79) Knytlinga-Saga c. 24. 23. 25. Lauerentzii Museum Regum P. II. Sect. III. n. 39. Tab. 2. Saxo l. 11. p. 208. 209. 212. l. 12. p. 229. l. 13. p. 236. Hvitfelds Danske Historie T. 1. p. 89. 90. 211. Thurahs Vitruvius Danicus T. 2. p. 121. 122. Tab. 78. Fig. 2 & 3. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 56. T. 2. p. 159. 428. 509. T. 3. p. 266. 332-334. 335. not. d. p. 340. 444. 570. T. 4. p. 258. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 6. c. 4. p. 387. Adam de situ Daniæ c. 214. p. 57. Mine Samlinger 8vo. T. 1. p. 145. Gram in Meurs. c. 211. Cent. Magd. Part. 11. c. 6. p. 340. Torfæi Hist. N. T. 3. l. 8. c. 11. p. 485. Krantzii Dania l. 4. c. 33. p. 167. Svaningii Chronol. Dan. p. 73. F. Vig. p. 639. Gibsoni Chr. Sax. p. 183. S. Dun. c. 209. Rog. de Hov. p. 457, hvilke 4 Engelske Skribenter henføre alle Kong Svends Død til 1076, og vidne, at han var vel studeret. Annales Wawerleyenses ap. Gale T. 2. p. 132. lade ham og døe 1076, saa og Chr. de Burgo p. 50. Chr. de Mailros p. 160. Pontoppidan Marm. Dan. T. 1. p. 2. 16. 123. En skreven Dansk Krønike, som slutter med 1255, og som Svaning den ældre har bevaret, angiver derimod 1075 for Svends Dødsaar. Følgende hos Langebek opgive 1074 for hans Dødsaar, T. 1. p. 14. 38. 119. 160. 174. 239. 270. 369. 378, hvor der og tillegges ham en Regiering af 31 Aar; p. 425, hvor han siges at have regieret i 30 Aar. T. 2. p. 170. 209. 434. 606. T. 3. p. 260. 266. 432. Danske Rimkrønike ligeledes. Derimod henføre følgende hans Død til 1076. Lang. T. 2. p. 428. T. 3. p. 46. Arnæ n. 318. 4to. p. 605. Islandske Annaler n. 413. 424. 427. 412. 410. 417.

Svend Estrichsen.

lære vi, at saavel Kong Svend, som alle hans Sønner efter ham, og de følgende Danske Konger, bleve kronede, men Aaret er ubekiendt, og dette siges af den berømte Norske Jarl Erling Skakke til Erkebisp Eysten i Tronhiem Aar 1164. Udi en utrykt Anmærkning formoder Langebek, at Svend har, forend han blev Konge, været fra og til i England, vel og ved sin Morbroder Kong Knuds Hof, og der faaet den gode Smag paa Snurderinger, hvortil saavel Danmark som Sverrige var da kun lidet skikket. Wilde synes at paastaae, at Svends Umag med at udbrede den christelige Lære, saavel i sit eget Rige som i Naboe-Rigerne, haver mest bestaaet i at forfremme Hierarkiet. Dette sidste skede gandske vidst ogsaa, og var paa de Tider saa nøie forbundet med den Christne Troe, at man neppe kunde forfremme den ene, uden tilligemed at befordre den anden, men derhos er det ogsaa vidst, at Svend lod bygge Kirker i fremmede Lande, sendte Lærere did, og at mange tusinde bleve ved hans Omsorg omvendte, og saa oplyste, som de paa de Tider kunde blive det, ei at tale om det meget Gode, han i Henseende til Lærens Udbredelse udrettede i sit eget Land, hvorved han vidst erhvervede sig sand Fortieneste, som ei kan betages ham, saa længe den Christne Troe, med al sin da værende unægtelige Fordærvelse, bliver dog uendelig bedre end Nordens haarde og blodige Hedniske. Nogle gamle Svenske Skribenter sige, at Kong Emund lod sætte Grændser imellem Danmark og Sverrige. Da han regierede med Svend Estrithsen, saa maae det være skeet i denne sidstes Tid. De give Emund derfor Tilnavn af den Slemme, da de mene, at han har bortgivet noget af de Svenskes Lande, og blande ham med den Emund, der satte Grændserne, da Svend Tvesieg var Prinds. Da saadanne Grændsestene let kan forrykkes

og

og forglemmes, saa have Svend og Emund vel ladet dem efterſee og iſtandſætte, hvor det giordes fornøden. Ogenavnet Slemme har Emund uden Tvil faaet af Geiſtligheden, fordi han ei vilde føie den Bremiſke Erkebiſp. Kong Svend havde, ſom alle Nordens Konger paa de Tider, meget med Islænderne at giøre. De tvende Islændere Thorleik hin Fagre og Thordur, Kolbeins Søn, vare hans Hof-Skalder. Jon Augmundſen, ſom ſiden 1105 blev første Biſp i Holum, havde i ſin Ungdom giort med ſine Forældre en Reiſe til Danmark, hvor Dronning Eſtrid (a), Kong Svends Moder ſkal have ſpaaet om ham, at han engang ſkulde blive Biſp. Jon var da og hos Kong Svend, og fortaalte ham ſin Drøm, nemlig han havde været i et Tempel, og inderſt i det ſeet den Herre Chriſtum ſidde paa en Biſpeſtol, og Kong David ved hans Fødder, ſpillende herligen paa ſin Harpe; Og fra den Tid af ſkal han være bleven en Meſter derpaa, da han forhen ei kunde ſpille det mindſte. Omtrent paa ſamme Maade fortælle Angel-Saxerne om deres Cædmon, at han blev en ſtor Skald. Saaledes give begge diſſe Folk hinanden intet efter i at digte. I ſin voxne Alder reiſte han giennem Norge, Danmark og Tydſkland til Rom, og tilbage giennem Frankrige. Da hørte han i Faſten Meſſen læſe i en Danſk Flek, hvor Kongen var ſelv tilſtæde med ſine Hoffolk. Men, ſom den Præſt, der ſkulde meſſe Lidelſens Hiſtorie, giorde det med en hæs og ſlet Stemme, og blev næſten en Latter for alle, ſaa gik Ögmund, der havde en deilig Stemme, til, og forrettede det øvrige med alles Bifald, ſaa at Kongen derover gav ham baade Ære og Skiænk. Svend Eſtrithſön.

Ooo 2 Denne

(a) Hun kaldes Dronning, fordi hun var en Konges Datter, og en Konges Moder.

Svend Estrithsön.

Denne Tildragelse har megen Lighed med det fortaalte om Svend Norbagge. — En Islænder, kaldet Snegla Hall, som i nogle Aar havde opholdet sig hos den Norske Kong Harald Haardraade, foer et Foraar med endel Kiøbmænd til Danmark, og begav sig til Jylland til Raud, en vis Syssel mand (a), og var med ham paa Thinget twende Dage efter hinanden, hvor dog for Raab og Bulder intet kunde udrettes; men den tredie stilte Hall det ved nogle Narrestræger, og vandt derved i Veddemaal fra Raud en Guldring af een Marks Vægt. — En anden Islænder, ved Navn Ref Steinarsön, med Tilnavn Kroka-Ref for sin Tredskhed, hvormed han blev belagt af den Norske Kong Harald, drog ogsaa fra Norge til Danmark, og havde længe opholdt sig i Grønland, hvorfor han og førte derfra did med sig en stor Mængde af Sværd (b) Tænder, Skind og andre Vare, der sielden saaes i Danmark, heldst for Krigens Skyld med Norge; Han førte og med sig 5 hvide Biørne, 50 graae Falke, og 15 hvide, og gav Kong Svend Ref med Sønner og Følge Sikkerhed hos sig. Kong Harald sendte derpaa en vis Eric, hvis Broder Ref havde dræbt, med 60 Mand til Jylland for at fange Ref, men han overvandt dem ved Siøfar-Far (c) med Behændighed, og fik derfor af Kong Svend til Foræring en Guldring af een Marks Vægt, sampt 15 Gaarder i Vendsyssel, og tilligemed et nyt Navn, nemlig Sigtryg. Efter nogle Aar drog Ref til Rom, men døde underveis i Frankrige, og blev der begraven

(a) Da Danmark var da, og længe efter, inddeelt i Sysler, saa var det rimeligt, at Betienterne der kaldtes Sysselmænd.

(b) Beentligen af den saa kaldte Sværd-Fisk.

(c) Maaskee det forhen anførte Sæfar-Ende.

graven i en Kloster-Kirke. Begge hans Sønner, Stein og Biörn, giorde gode Giftermaale i Danmark efter Kong Svends Raad, og stammede Erkebisp Absalon fra Stein (a). Refs tredie Søn Thormod drog tilbage til Island. Helga, et Grønlandsk Fruentimmer, var Moder til dem alle. Vel anseer jeg Kroka-Refs Saga, hvoraf dette er taget, for fabelagtig, og er ogsaa af Torfæus beviist at være det, imidlertid kan dog nogen Sandhed være heri, heldst det angaaende den Danske Handel. — Haldor Snorresön, en fød Islænder, stod i stor Anseelse hos den Norske Harald, fra den Tid af de begge havde siddet fangne i Constantinopel. Da han nu vilde vende hiem omtrent 1062, og var fattig, saasom der paa den Tid kunde intet fortienes ved den Islandske Handel, formedelst den langvarige Krig mellem Danmark og Norge, ja kunde ei faae Skibsfolk engang at drage med til Island, saa giorde Kongen bekiendt, at Svend var faldet ind i Vigen, og at han derfor behøvede selv alle Folk og Skibe, dog vilde han give dem Tilladelse at følge Haldor, som selv vilde, da hans Hiemreise var nødvendig. Ved dette Paafund fik Haldor Folk nok. Imedens Krigen endnu paastod imellem Danmark og Norge, kom Audun, en Islandsk Mand, til Oslo med en tam Biørn, han havde kiøbt i Grønland for al sin lille Eiendom, agtende sig til Kong Svend. Kong Harald var da just i Byen, men kunde hverken med det Gode, eller med det Onde, formaae ham til at overlade sig Biørnen, han vilde endelig til Svend; Tilsidst maatte han dog love, at komme paa Hiemveien

Svend Estrithsön.

 til

(a) Dersom noget sandt har været herudi, saa maae enten Sygne, Skialm Hvides Hustrue, eller og Inga, Asker Rigs, have stammet fra Stein.

Svend Estrichsön. til Harald. Underveis begyndte han at lide Nød og Hunger, og bad derfor om Føde til sig og Dyret. Endeligen kom han til en Kongsbrydie, eller Armadur (Foged), der hed Ake, som paa ingen anden Maade vilde underholde ham, end at Audun maatte overlade ham den halve Biørn. Derpaa droge de begge til Kongen, som blev meget vred paa Ake, da han hørte Sammenhængen, og dømte ham til Landsflygtighed, sampt at miste alle sine Eiendele, sigende, at han vel havde fortient at miste Livet, siden han saa slet behandlede en fremmed Mand, da dog Kongen havde givet ham saa meget Lehn at forestaae, og denne ubekiendte Mand vilde saa meget ære ham, og Kong Harald, endskiønt hans Uven, havde selv ladet ham fare i Fred. Derpaa beholdt Kongen Audun hos sig, som dog efter nogen Tid gav tilkiende, at han vilde fare til Rom, hvorpaa Kongen ei alene gav ham Penge til Reisen, men lod ham endog fare med Pillegrimme, og bad ham komme paa Hiemveien til sig igien; hvormed varede dog noget, thi han blev syg underveis, fortærede alle sine Penge, sled sine Klæder op, og blev skalled. Paaske Fest kom han tilbage til Danmark, men holdt sig med sin Stav og Randsel uden for Kirken, hvor de andre Pillegrimme fik Mad, og turde derfor ei lade sig see, da Kongen gik til og fra Hoimesse. Mindre turde han giøre det ved Aftensangen, saasom Kongen og hans Mænd vare da beskiænkede. Imidlertid saaes han af Kongen, da han gik ud, og saasom der blev befalet, at enhver kunde nu gaae til Kongen, der havde noget at tale med ham, saa kom og Audun, og nedkastede sig for hans Fødder, men Kongen reiste ham op og gav tilkiende, at hans Tilbagekomst var sig kiær, hvorvel han var næsten ukiendelig. Derpaa fulgte han med Kongen til Herberget. Men som Hofmændene loe ham ud, saa sagde

de Kongen: „Hvorvel han seer slet ud, saa haver han dog bedre „sorget for sin Siel, end I, og derfor synes han smuk og yn„delig for Gud." Derefter lod han ham toe, tiente ham selv, og gav ham gode Klæder. Det varede ei heller længe forend Audun blev vel lidt hos alle, thi han talede kun lidet, men betænksomt. Om Vaaren tilbød Kongen ham at blive en af sine Skutil-Svende, hvilke tiente for Borde, og kan ansees som Kammerjunkere. Dog Audun svarede til Kongens Forundring, at han helser vilde drage til Island, saasom det ei sømmede sig, at han her levede i al Overflodighed, og at hans Moder hiemme gik og tiggede. Kongen roste hans Tænkemaade, og spaaede, at han vilde blive en lykkelig Mand, bad ham nu og kun bie til Skibene bleve færdige. Da det led ud paa Vaaren ginge de en Dag sammen ved Bryggerne (a) i Roskild (b), hvor Skibsfolket da lavede Skibene til at fare deels til Østerlandene, Austurveg (c), deels til Saxen, Sverrige og Norge. Endeligen singe de Øie paa en stor og smuk Knar, om hvilken Kongen spurgde Audun hvad han synes om den, og paa hans Giensvar: Meget vel; sagde Kongen: Den giver jeg dig for Biornen, tilligemed dens Ladning. Da nu alting var færdigt til Reisen, sagde Kongen end videre: Det er mig bekiendt, at det er ont at legge til Island; Derfor, da det lar kan skee, at du sætter Skibet til, og da haver intet tilovers, fordi du haver besøgt Kong Svend, saa paa det du ei skal blive gandske fattig, om du mister Skibet, saa tag

Svend Estrichsøn.

(a) Dette Ord kan betyde saavel Broer, som og Pakhuse, hvor Skibe kan legge til, og i sidste Mening bruges det endnu i Norge.

(b) Altsaa har Roskild da strakt sig lige til Fiorden.

(c) Det er Rusland, Estland, Semland ec.

Svend Estrithsön.

tog imod dette, og med det samme gav han ham en Skindpose fuld af Sølv, lige saa meget værd som Skib og Ladning tilhobe. Men det er muligt, at du endog kan miste dette med, og hvad har du da, fordi du besøgte Kong Svend, hvorpaa han drog et Guld Armbaand af sin Arm, af lige Værdie med Skib og Ladning, og gav ham det, leggende til: Dette maae du ei skille dig ved, uden du skulde finde dig nogen ypperlig Mand saa forbunden, thi det er et Klenodie, de Ypperlige værdigt. Nu foer Audun til Norge, og kom til Kong Harald efter Løfte; hvilken sagde, da Audun fortaalte ham hvad han havde faaet for Biornen: Svend pleier at give Reisepenge til mange der drage til Rom og ellers; Et Skib med fuld Ladning vilde jeg og have givet, men en Pose fuld af Sølv, det er mere end jeg vilde have givet, thi efter min Tanke var Biornen vel betalt med Skibet. Audun sagde derpaa: Han gav mig og denne Armring, paa Vilkaar ei at skille mig ved den uden til en ypperlig Mand; Den seer jeg nu for mig, og er det billigt, at jeg giver dig den o Konge! da du kunde have skilt mig baade ved Biorn og Liv. Kongen tog gladeligen imod Gaven, og forærede ham igien anseelig Skiænk, hvorpaa han om Sommeren kom til Island, og blev en lykkelig Mand. Af denne mærkelige Tildragelse sees Nordens Kongers, og især Svends, utrolige Gavmildhed, som vel har dog denne Gang havt nogen Grund deri, at Svend vilde vise, at han overgik Harald; Videre sees, hvor udbredt Handelen da var, og endeligen at Svend og hans Hof vare saa hengivne til Drik, at de ei engang kunde holde sig derfra paa de store Høitider, og naar de vilde bivaane Gudstienesten, hvorvel man og maae tilstaae, at de store Høitider vare just de Dage, paa hvilke vore Fædre giorde sig tilgode, som de kaldte det. Med en vis Hakon Normand

mand havde Svend og megen Omgang, og gav ham ved adskillige Leiligheder følgende Raad: „Hvad du end har „at giøre, saa gak aldrig ud af Kirken, naar du er i den, før „Messen er til Ende.“ Og en anden Gang: „Troe aldrig „en liden og rødskiegget Mand.“ Og nok en anden Gang: „Det raader jeg dig, at om du bliver saa vred, at du „vil dræbe en anden, du da strax læser Pater noster til Guds „Faders Ære, og bliver Vreden endda ved, da det samme til „Guds Søns Ære, og vedholder den endda, da tredie Gang til „Gud den hellig Aands Ære. Men skulde Vreden end ikke gaae „over, da kan dens Virkning ei hindres uden ved Guds stære „Beskiærmelse.“ Dette Raad blev Hakon til megen Gavn, da han siden engang vilde dræbe sin egen Søn. Og har dette kloge Raad megen Lighed med det Mæcenas gav til Augustus. Denne Hakon var Søn af en Harek fra Vigen, og drev Harek megen Handel til Tydskland, Flandern, England, og i Austurveg, hvorved han erhvervede sig anseelige Midler, som Hakon satte alle til, og derføre stial sig ud af Landet, og foer bort med Gyrdur, en af Kong Svends Hofmænd, som havde med Kongens Vare giort en Handelsreise til England. De Danske toge imod ham, da Manden var anseelig, og de kiendte deres Konges Gavmildhed og gode Villie. Han kom til Sieland, og ind for Kongen, da han just sad over Borde. Som han tilstod ei at kunne nogen Konst eller at være erfaren i noget, saa lod Kongen ham lære Smidde-Arbeid, i hvilket han inden eet Aars Forløb giorde saadan Fremgang, at han overgik alle Danske Smidde. Ligeledes lærte han Sølvsmedde-Arbeide i 6 Maaneder, og Guldsmedde i 8 med at udgrave og indfatte Stene, og at emaillere. Ligeledes lærte han i eet Aar Murmester-Arbeide, hvorpaa han i

Svend Estrithsön.

Svend Estridsön. ett Aar maatte forfærdige et Slags konstigt Jern-Arbeide, i ett andet ligeledes af Guld og Ædelstene, og i det tredie bygde han for Kongen en meget smuk Sal. For alt dette undslog han Penge, Kongen bød ham, og udbad sig derimod hver Gang et got Raad, og fik da de tre forhen anmældte. Derefter forærede Kongen ham en Knar med fuld Ladning, som skulde gaae til England, bad ham fare med, kiøbe Vare ind i England, hvor der var got Kiøb, og lade sig bruge af den Engelske Konge, der betalte got, til at bygge Værelser, thi for nærværende Tid vare de paa gammeldags Maade der. Udi England kom han i nogen Uempe, men blev frelst ved Kong Svends twende første Raad, og fik twende Koffardieskibe med deres Vare til Foræring af den Engelske Konge; Drog derpaa til Norge, levede vel og døde der. Vel synes denne Tildragelse at være sammensat for at vise Svends Klogskab, og at han kunde forud indsee tilkommende Ting, imidlertid kan dog noget Sandt være deri, og hvad den bevidner om vore Fædres Haandværker og Handel indeholder intet urimeligt eller uovereenstemmende med det Sande. Med en anden Nordlænding, og maaskee Islænder, kaldet Bragda-Ölver, skal og Kong Svend have havt at bestille, og kaldes han i dennes utrykte Saga Heilradi ɔ: en lykkelig Raadgiver (a). — Efter en gammel Sagn skal St. Olufs Kirke i Hiøring udi Vendsyssel være bygget enten af Kong Magnus eller den Norske Kong Harald, da han skal have havt Vendsyssel inde, hvilket sidste, om saa er, maae være hændet forend Magni Død, thi siden havde Harald ei fast Fod saa længe i Danmark, at han kunde faae Tid til at bygge en

(a) Denne Bragda Ölvers Saga findes tilligemed Sagan af Hakone Norska i det Kongelige Svenske Antiqvitets Archiv Fol. n. 68.

en Kirke. Snorro fortæller en Tildragelse om en Greve i Danmark, saa kalder han ham, hvilken maaskee har givet Anledning til denne Kirkes Opbyggelse. En Norsk Pige tiente ham; Hun troede stadigen paa St. Olufs Hellighed, da hun var fra det Tronhiemske, men Greven beloe den stedse, sigende, at alle hans Jertegn vare ikkun løs Snak og Sqvalder, ja han befoel hende paa St. Olufs Dag at hede Ovnen, og at bage Brød. Dette maatte hun giøre, hvorvel unødig, da hun vidste at stor Straf ellers forestod hende. Utaalmodig herover sagde hun, at hun aldrig mere vilde troe paa St. Oluf, om han ei hævnede denne Overlast. Helgenen, ligesaa hevngierrig efter Døden, som han havde været i Live, slog strax Greven med Blindhed paa begge hans Øine, og forvandlede Brødene til Steen. Snorro forsikrer, at af disse Stene bleve sendte saavel til Tronhiem som til andre Stæder, og at Olufs Messe siden holdtes overalt i Danmark. At Greven efter nogen Tid blev blind, gik gandske naturligt til; Ligeledes findes der og Stene, som have Brøds Skikkelse, og nogen Lugt deraf, naar de gnides stærk, og Indbildningskraften tages til Hielp. Saadant et er og paa det Kongelige Danske Kunstkammer (a). (80) Svend Estrithsön.

 Hvad

(a) En Codex af Slisa Hroe, eller Hroe den Heimske sætter i Arnæ n. 587. A. 4to. den Tildragelse med Þorgeyr i Engelland, og under Kong Svend Ulfsen, da jeg forhen rimeligen haver efter andre Codices sat den i Sverrige, og under Kong Svend Tveskiæg, hvilket og bekræftes ved Navnet Thorgeyr. I det Lundiske Necrologium kaldes Svend den allerchristeligste Konge, og siges at han inddelte Danmark i 8 Bispe-Stigter, venteligen de 5 Jydske, Odense, Roskild og Lund (det er at sige, at han først bestæmte alle deres Grændser, og virkeligen stiftede af nye Viborg, Børlum og Lund), først bygde Kirken af Dalbye, og gav til den hen-

Svend Estrithsön.

Hvad Kong Svends Tilnavne angaaer, da kaldes han af mange Ulfs Sön (81); Af andre Estriths Sön, Æstreth, Otrith, Estred, Estrith, Estreth, Estrid, Astrid, Astradh (82); Af nogle Magnus

henimod 2½ Boel, stiftede eet Præbende, og beskikkede dertil, som det synes, Præsten Siward. Her kaldes Kongen og Magnus.

(80) Torf. Hist. Norv. l. 10. c. 5. p. 566. Snorro i Magni Erlingsöns Saga c. 21. Schönings Forb. p. 419 - 424. Wilde Hist. pragm. Sveciæ p. 334. 335. Ihre catal. Reg. Svio-Gothie. p. 19. 35. Messenii gamle Sv. Kr. c. 22. p. 46. Ejusd. Sv. Rim-Kronike p. 78. Ericus Olai l. 2. p. 65. Skaldatal hos Snorro edit. Peringsk. T. 2. p. 485. Finæi Hist. eccl. Isl. T. 1. p. 320. 321. Saga af Sneglu Halle c. 11. p. 123 - 129. i Arnæ n. 563. A. 4to. Kroka Refs S. c. 13 og 14. p. 65 - 68. i Sögur trykte til Holum 8vo. 1756. Torfæi Gronl. c. 25. p. 192 - 212. Ej. Series l. 1. c. 3. p. 27 - 30. Ej. Hist. Norv. T. 3. l. 5. c. 9. 10. p. 325. 330. 331. 332. Auduns S. i Arnæ n. 217. C. fol. p. 5 - 28. efter min Udskrift. Arnæ Magnæi Excerpta p. 345. 366. 424. 445. Snorro i Harald Haardraades Saga c. 58. Danske Atlas T. 5. p. 207. Þattur af Hakon Hareks Syni c. 1 - 8. i Arnæ n. 347. 4to. Noregs Konga-Sögur eller Morkinskinna Arnæ n. 318. 4to. i Harald Sigurdarsons Saga p. 303 - 305. 392 - 409. 505 - 508. Cod. Flat. col. 821 - 836, efter hvilken n. 318. 316 og 304, alle i 4to. blant Arnæ Manuscripter, synes at være udskrevne, i det mindste stemme de meget överens med den sige fra Magnus den Gode af. Flateyar-Annaler col. 878. henføre Kong Svend Estrithsens Død til 1076. Lang. T. 3. p. 444. 428.

(81) Lang. T. 1. p. 11. T. 2. p. 509. T. 3. p. 43. Isl. Annaler n. 413. 424. 427. 412. 410. 417.

(82) Lang. T. 1. p. 20. 30. 33. 38. 118. 160. 269. T. 2. p. 16. 164. 170. 207. 353. 397. 556, hvor der endog siges, at Svend kaldte sig selv efter sin Moder, og ikke efter sin Fader, fordi han havde ned Svig besvangret hende p. 606. T. 3. p. 162. 260. 276. Danske Rim-Kronike. Plattydske Saxo.

Magnus (83), hvilket dog tillegges ham som et virkeligt Navn; Af andre Senex (84); Undertiden skrives det Svein (85), af Islænderne nemlig, Svend (86), Suen (87), Swendh (88); Hans Moder faaer og iblant det Navn Margaretha (89). Naar Petrus Olai vil, at Svend blev udi Krigen med Magnus fangen og solgt, saa er han nok den eeneste, som siger dette; Derimod kan det være rettere, at den Svenske Kong Emund, rettere Anund, sendte ham Hielpetropper, som bleve overvundne. Vor Rimkronike vil og, at den Engelske Kong Edvard gav Skat til den Danske Svend, og at denne byggde Kirker og Klostere, hvilke sidste ei alene tiente til Almuens Undervisning, og til efterhaanden at blødgiøre dens haarde Sæder, men og til at bebygge og oprødde mange øde Egne. Først med Tiden bleve de skadelige ved deres Mængde og alt for store Velstand. For Resten have vi Munkene at takke for mange udenlandske nyttige Planter, Træer og Frugter, og især fordi de fremfor andre have optegnet hvad her har tildraget sig. Cypræus vil, at denne Konge skal have været Geistligheden saa bevaagen, at han gav Bispen i Slesvig den tredie Del af Kongens Mønt, den fierde Del af Sagefald, og den fierde Del af Sommerskatten, eller Midsom-

Svend Estrithsøn.

 mers-

(83) Lang. T. 1. p. 17. 38. 67. 118. 174. 269. 368. 378. 425. T. 2. p. 161. 423. 428. 434. T. 3. p. 266. 332. 425. 432. 510.

(84) Lang. T. 1. p. 14.

(85) Lang. T. 1. p. 11. T. 1. p. 11. T. 2. p. 423. 428. 509. T. 3. p. 45.

(86) Lang. T. 1. p. 14. 17. 22. 56. 174. 269. 338. 368. 378. 425. T. 2. p. 16. 160. 164. 207. 353. 434. 556. T. 3. p. 266. 276. 332. 432. 510.

(87) Lang. T. 1. p. 20. 33. 160. 237. 338. 377. T. 2. p. 170. 606. T. 3. p. 162. 266. 276.

(88) Lang. T. 4. p. 323.

(89) Lang. T. 1. p. 17. 67.

mers-Giæld, med tilføiet Trudsel, at om nogen af hans Eftermænd rykkede dette, saa skulde de med det samme være bandsatte. Da Slesvigs Bye og Bispestoel havde lidet saa meget af Norske og Vender, saa har vel dette været Anledningen til slig Gavmildhed, thi ellers maae man forundre sig over, hvi Kong Svend ei teede sig saa rund imod sin elskte Bisp Wilhelm i Roskild, hvis Eftermand Svend Norbagge først erhvervede disse Herligheder af Kong Knud. — Dersom det er sandt, hvorpaa jeg høiligen tviler, at Odin skal have havt Tempel i Byen Slesvig, saa og i Børdlum udi Nørre-Gieshardе, saa kan man ei sætte deres Forandring til Christne Kirker senere end i denne Konges Tid; hvilket samme maae og siges om Kirken Brøndeslev i Jerløf Herred, Aalborg Stigt, hvor paa en lang smal Sten findes med Runer disse Ord: Kirken er tilkiendt Christne Mænd; hvoraf maae sluttes, at den forhen har været et hedniſk Tempel, med mindre at denne Sten, som saa mange andre Rune-Stene, er ført fra et andet Stæd did (90).

Den saa ofte af mig anførte Adam af Bremen skrev under Kong Svend, men lader dog ei at have fuldført sit Skrift førend efter Kongens Død, saasom han kalder ham Sanctissimus, saafremt denne Læsemaade er rigtig; Efter 1072, og ei førend 1073 kan han i det mindste ei have udgivet det, saasom han deri mælder om Erkebisp Adelberts Død, der tildrog sig 1072, og tilskriver det hans Eftermand Liemar. Han kalder sig i Slutningen til Liemar endnu ung, og forsikrer at have skreven Sandhed. Adam var uden Tvil fra Meissen, men var Magister, Kannik, Klokker

(90) Lang. T. 2. p. 160. Danske Rim-Krønike. Cypræi Annal. Ep. Slesv. c. 15. p. 103. Pont. Ann. T. 1. p. 89. 90.

Klokker og Skoleholder i Bremen. Hans Liv og Levner har den lærde Moller best og udførligst beskrevet. Nærheden, og Rygtet om Kong Svends Dyder og Lærdom bragte ham til at besøge Danmark; Denne Reise, Kongens mundtlige Beretninger, og Hamborger Archiv, saa og nogle faae ældre Skribenter, som Meinhard, Rimbert, de Frankiske Skribenter og flere, satte ham i Stand til paa Latin at skrive i 4 Bogger Kirke-Historien af Religionens Udbredelse i Nord-Tydskland og i vort Norden, fra Carl den Stores Tid og indtil Henric IV, sampt at føie til Slutningen af den 4 Bog en Beskrivelse over Danmarks og de længre bortliggende Landes Beliggenhed. Middelalderens Skribenter, Helmoldus, Albert af Stade, og den Islandske Forfatter af Oluf Tryggvesöns Saga, sampt flere Islændere, have meget betient sig af ham, og fornemmeligen fulgt ham i den ovenmældte Tids Historie. Men de nyere, og især vor lærde Gram, have meget dybt nedtrykt hans historiske Fortienester; Man maae og tilstaae, at der findes mange Urigtigheder hos ham, heldst naar han ei fortæller om de Hamborgske Erkebisper, saa at han feiler ofte, naar han endog taler om Ting, der have tildraget sig udi Danmark og England i hans egen Tid. Imidlertid holder jeg dog med den lærde Murray, at man mere bør see paa hvad Got han har udrettet, end paa hans Feil, da det næsten var umuligt for en Skribent i Middelalderen, der manglede vor Oplysning, Critiqve og Hielpemidler, ei at begaae mange saadanne Feil, som det nu ikke er muligt for os at falde i. Da og disse Ting vare Adam tilforn ubekiendte, og da han opskrev dem længe efter at have hørt dem af Kong Svends Mund, saa maatte hans Ukyndighed og Hukommelse ofte forlede ham. Ingen Middelalders Skribent, endog de anseeligste

Svend Estrithsön.

Svend Estrichsön.

ste og beste, og udførligste, er frie for grove Feil; Saxo vrimler af dem, endog efter Knud den Stores Tid, og Snorro, uden Tvil den hele Middelalders allerstørste Historieskriver, tager ogsaa ofte feil, heldst naar han fortæller, hvad der haver tildraget sig i England. Men disse Feil hos dem alle, og hos Adam med, sætte en dog fast altid paa Sandheds Spor, naar man behørigen sammenligner dem med andre Skribenters Beretninger. Uagtet alle sine Feil lærer Adam os gandske vidst mange vigtige Ting, ja saadanne, som vi uden ham vilde være gandske ukyndige om. Vor Anders Vedel var den første, som udgav Adami Kirke-Historie, dog uden Tillegget om Danmarks Beliggenhed, til Kiøbenhavn 4to. 1579, efter en Pergaments Codex, som fandtes i Sorøe Kloster, siden bleo bragt til det Kiøbenhavnske Universitets Bibliotheqve, og opbrændte Aar 1728. Paa Bladenes Bredde i denne Codex vare tilskrevne ældgamle Anmærkninger, eller Scholier, med samme Haand som Codex, hvilke Vedel lod ligeledes trykke i Bredden, og om hvilke den yngre Thomas Bartholin mener, at de ere skrevne af Adam selv, hvorvel deres Mening vel bliver rettere, som holde for, at de ere skrevne kort efter hans Tid, og tænker jeg endogsaa, at de ei ere alle skrevne af een og den samme Mand. Desuden føiede Vedel selv undertiden bag ved nogle af Capitlerne endel Anmærkninger. Derefter udgav den lærde Hamborger Erpold Lindebrog denne Kirke-Historie, tilligemed Skriftet om Danmarks Beliggenhed efter en Codex, Henric Rantzow eiede, til Leiden 4to. 1595, og siden i sin Samling af Scriptores rerum Germanicarum Septentrionalium, Frankfurt ved Mayn 1609 fol., eftertrykt til Frankfurt 1630, og atter til Hamborg 1706 ved Johan Albert Fabricius, hvilken store Mand dog tilføiede paa nye de gamle Scholier, der ei fand-

nes i den Udgave af 1630. Den lærde Svenske Johan Messenius udgav til Stokholm 8vo. 1615. alene det Skrift om Danmarks Beliggenhed. Vor Stephanius udgav det, men ligeledes uden Scholier, til Leiden 8vo. 1629, og satte det forst i en Samling, kaldet: De Regno Daniæ & Norwegiæ. Af samme Aar og Stæd er endnu en anden Udgave af denne Samling, hvorudi dog i Henseende til Adam er ingen anden Forskiæl, end at han i den ene ender med p. 41, og i den anden, som er den første, med p. 42. Derimod findes i den første p. 42-51. Saxonis Grammatici commentariolus, som kun er et Stykke af hans Fortale for den Danske Historie, og i den anden p. 98-103. Cœli Soliqve qvalitates, og p. 103-109. Mores, ingenia. Den første, hvis Trok er storre og bedre, har 510 Sider, og den sidste ikkun 447. Efter dette udgav Joachim Johan Maderus til Helmstad 4to. 1670. begge Adami Skrifter, og foiede han dertil endel Diplomata og andre utrokte Skrifter. Han fulgte Lindebrogs Udgave, sammenlignede den med Vedels, og lagde Scholierne bag til. Imidlertid haver Adam Henric Lackmann i sin Afhandling: De Codice Bibliothecæ Academicæ Hafniensis membranaceo, in qvo Adami Bremensis opera inscripta fuere Kiliæ 4to. 1746. viist en Prove paa, at Maderus ei har fort alle Forskielligheder ind i sin Udgave, som findes i Vedels. Den yngre Johan Fredrich Peringskiöld udgav til Stockholm 4to. 1718. en Svensk Oversættelse af Adams Skrift om Danmarks Beliggenhed, og Johan Philip Murray haver i den første Tome af novi commentarii Gottingenses, Gottingæ 4to. 1771. udgivet en Slags Forklaring over det, som er meget god. Den afdode Conference-Raad Sevel besad og en Codex af Adam, hvilken nu er i det Kongelige Danske Bibliotheqve, og som han havde

Svend Estrithsön.

Svend Estrithsön.

Klosteret efter Richey i Hamborg, og formodentligen var den, Stadtholder Rantzow engang havde eiet; Imidlertid seer man af begges egenhændige Paaskrift, at den har og tilhört Raadmand Joachim Moller i Hamborg, som döde 1558, og hans Sön Borgemester Eberhard Moller, som döde 1588. I den sattes det vigtige Skrift, de situ Daniæ. Friderich Lindebrog, er Sön af Erpold, hans Anmærkninger over Adam findes i Staphorsts Hamburgische Kirchen-Geschichte T. 1. p. 358-370; Den yngre Otto Sperlings meget lærde Anmærkninger over de 32 förste Capitler af Adams förste Bog i Westphals Monumentis ineditis rerum Germanicarum T. 2. col. 615-692; og Christian Friderich Feustkings korte over gandske Adam hos Westphal T. 3. col. 385-400. Ovenmældte Lackmann haver i Dreyers Sammlung vermischter Abhandlungen T. 1. p. 107-138. vel forsvaret den berömte Lindebrog, fordi han haver udgivet Adam paa nye efter en anden Codex end Vedel, og tilligemed vist, hvor stor Forskiæl der er imellem Scholierne hos Vedel og hos Lindebrog. Imidlertid kan det ikke nægtes, at jo begge Udgivere have ei altid læst rigtig nok, saa at en nye Udgave var at önske, allerhelst man har Udskrifter af Værket om Danmarks Beliggenhed med Scholierne efter den Kiöbenhavnske Codex, hvorvel man maae tilstaae, at Feilene mest angaae Orthographien og visse enkelte Ord. Da Adams Skrift om Danmarks Beliggenhed er saa vigtigt, saa vil jeg her helt og holdent indföre det i en Oversættelse, og indrykke Scholierne i Parentheser paa sine behörige Stæder: „Beskrivelsen over Nordens Lande og Öer begynder med de Danskes Province (a). De Danskes Province er næsten aldeles „adskilt

(a) Saa lyder Titlen i Udskriften af den Kiöbenhavnske Codex.

„adskilt i Öer (a), som det og læses i den hellige Ansgarii Bedrif- „ter. Men dette Danmark adskiller Floden Eyder (b) fra vore „Nordalbinger, hvilken har sit Udspring i Hedningenes meget „tykke Skov Isarnho (c), og siges den at udstrække sig (d) langs „det barbariske Hav (e) indtil Søen Slie. Men Eyder-Floden „løber ud i det Frisiske Hav, hvilken Romerne kalde det Brita- „niske (Skoven Isarnho begynder fra de Danskes Søe Slie, „og strækker sig til den Slaviske Stad Liubic (f) og Floden Tra- „ve).

Svend Estrithsön.

(a) Udi Gange-Hrolfs Saga n. 152. fol. siges p. 315. efter min Udskrift næsten det samme. Der siges Jotland at være Danmarks største Del; Det strækker sig fra Vandils Skaga til Ripa; Heidabæ ligger sydligst; Der ere og Aros og Vebiorg, hvor de Danske Konger hyldes. Lima Fiord gaaer fra Nord til Sønder, ved Enden ligger Haralds Eid ved Vesterhavet, hvor Kong Harald lod drage sine Skibe over. p. 316. Vesten for Lima Fiord ligger Vandul-Skagi. I Jorung (Hiørung, Heringa) er en Hovedstad. Imellem Jotland og Fion gaaer Alfasund (rettere i n. 338. 4to. Jotvog). Odinsey er Hovedstaden i Fion. Mellem Fion og Sialand gaaer Beltis Sund. I Sialand er Roiskelld Hovedstaden. Norden for Sialand gaaer Eyrarsund ind; Nord derfor er Skaney, hvor Lund er Hovedstaden. Imellem Jotland og Skaney ligge mange store Øer, Samsey, Alsey; Lolland, Langeland; Borgundar Holm ligger Øster i Havet. Denne korte Beskrivelse haver nogen Lighed med Adami.

(b) Eydora i den K. Codex, men Egdora hos Lindebrog.

(c) Isoråho, K. Codex.

(d) Qvem dicunt extendi, K. Codex.

(e) Østersøen.

(f) Det gamle Lübec, anlagt længe før den Saxiske Henric Løves Tid, og som efter den Polske Skribent Boguphalus, der døde 1253, in Somersbergii Script. Siles. T. 2. p. 24, kaldtes forhen Buccawe, ja endog saaledes af de Slaver, som i hans Tid boede der.

Svend Ætrithsön.

„ve): Men den første Del af Danmark, som kaldes Jut„land (1), strækker sig i Længden fra Eyderen Nord efter, og er „3 Dages Reise lang, saafremt man vender sig til Den Fün (2), „men reiser man lige frem fra Sliaswig (a), saa har man 5 „til 7 (3) Dagreiser. Og her er Keiser Otto's Vei lige indtil „det yderste af Havet Windile (4), hvilket indtil denne Dag „kaldes Odde-Sunt (5). Jutlands Brede er større ved Eyde„ren (6), men derefter drages den smaaligen sammen, som en „Tunge, indtil den Krog kaldet Wendila, hvor Jutland endes. „Der er den korteste Overgang til Norge (7). Ageren er der „ufrugtbar, og synes alting øde, undtagen de Egne, som ligge „op til Floder, thi Jorden er saltagtig, og bestaaer mest af lave „tomme Sletter. Og som gandske Tydskland er bevoxet med „tyk Skov, saa er Jutland dog endnu mere øde, saasom man „skyer dens Jord for Mangel paa Afgrøde, og dens Strandkant „for Søerøvernes Anfalds Skyld. Landet er derfor ikkun dyr„ket paa faae Stæder, og knap beqvemt til menneskelig Bolig. „Men hvor Havet skyder sig ind, der ligge meget store Stæ-

„der

(1) Jüdlandia, vel Jucia, K. Codex.

(2) Funiam, K. Codex.

(a) Til Alaburg, Lindebrog ap. Staphorst T. 1. p. 365.

(3) Sex, K. Codex.

(4) Det er Limfiorden, som gaaer Sønden for Wendsyssel.

(5) Qvod in hodiernum diem Oddesunt appellatur. Maaskee det og snarere har Navn af en Odde, end af Keiser Otto.

(6) Nu er det ikke saa, efterat Havet har revet saa meget bort fra Landet.

(7) Norvegiam, K. Codex.

„der (8). Fordum skatlagde Keiser Otto dette Land, og delte „det i trende Bispops-Sæder, anleggende det ene i Sliaswig, „som og kaldes Hethby (9), hvilken vædes ved en Arm af det „barbariske Hav, som kaldes Slia, hvoraf Staden har Navn. „(Den første Bisp i Slesvig var Harald, den anden Poppo, den „tredie Rodulph (10).) Fra denne Havn pleie Skibe at udgaae „til Slavien, Sverrige, Semland, ja til Grækenland (11). „Det andet Bispe-Sæde anlagde han i Ribe, hvilken Stad væ„des ved en anden Arm, som flyder ind fra Oceanet, og hvorfra „seiles til Frisland, Saxen, og især til England. (Fra Ribe „kan seiles til Cuic-Fal (12) i Flandern udi 2 Dage og 2 Næt„ter; derfra til Prol i England (13) udi 2 Dage og 1 Nat. „Det er Englands yderste Spidse mod Sønden, og er Strand„bredden der spids imellem Sønden og Vesten. Fra Prol til Svend Estrithsön.

(8) Endskiønt denne Beskrivelse er uden Tvil overdreven, saa viser den dog Vælden af Hederne, saavel i Nørre- som Sønder-Jylland. Den ulykkelige Krig med Nørge, sampt Venders, Kurers og Esthers Sørøverier have og i Kong Svends Tid giort meget til at øde Landet.

(9) Hethby, K. Codex.

(10) Denne Scholie staaer i den K. Codex.

(11) Rimeligen haver Adam forbyttet Grikier ɔ: Græker med Gerskur ɔ: Russer; Dog kan det og være, da Danske tiente iblant de mange Vareger i Rusland, at de fra Aldeigeborg have faret op ad Floderne til det sorte Hav, og derfra til Constantinopel, hvor og Danske tiente blant Væringerne, og at de have ført Danske og Grækiske Vare frem og tilbage.

(12) Maaskee den Cadsand ved Indløbet til Bruges, som da har seet anderledes ud end nu.

(13) Navn, Beliggenhed og Længde synes at pege paa Portland.

Svend Estrichsön.

„St. Mathias i Bretagne (14) i 1 Dag, og derfra til Far ved „St. Jacob (15) i 3 Nætter. Siden til Leſſebone (Liſſabon) „i 2 Dage imellem Sønden og Veſten. Fra Leſſebone til Narveſe (Niørva-Sund, det er Strædet ved Gibraltar) i 3 Dage „og 3 Nætter, holdende lige i Sydoſt. Fra Narveſe til Arragunen (Tarragona uden Tvil, sammenblandet med Arragonien) „i 4 Dage og 4 Nætter lige i Nordoſt. Fra Arragun til Barzalun i een Dag ligeledes i Nordoſt. Fra Barſalun til Marſilia i een Dag og een Nat, næſten i Øſter, dog afvigende lidet „til Sønden (16). Fra Marſilia til Meſein i Sicilien i 4 Dage og 4 Nætter lige i Nordoſt. Fra Mezein til Accharon (a) „i 14 Dage og Nætter i Sydoſt, dog saa, at det nærmer ſig „mere til Synder). (Den førſte Biſp i Ribe var Eyasda (17), „den anden Othencar, den tredie Wallo, og den fierde Oddo (18).) „Det tredie Biſpeſæde anlagde han i Arhuſen, hvilken ved et „meget ſmalt Sund, ſom gaaer ind fra Øſter-Havet, ſkilles fra „Fiun, ſom ved en lang Omboining trækker ſig ned efter imellem „Fiun og Jutland, indtil bemældte Bye Arhuſen, fra hvilken „ſeiles til Finaia (19), Seland, eller og til Skaane, ja til „Norge.

(14) Næſſet St. Matthieu, uden for Breſt.

(15) Uden Tvil Ferrol i Gallicien, hvor de Pillegrime, der komme til Søes, have maaſkee ſteget i Land for at reiſe til Compoſtella eller St. Jacob, at der forrette deres Andagt.

(16) Dette er gandſke urigtigt, thi Seiladſen ſkeer Nord efter.

(a) Maaſkee Akresborg, hvilken nogle anſee for Aſcalon, og andre for Acre eller Ptolemais.

(17) Lifdag.

(18) Dette lidet Scholion ſtaaer i K. Cod.

(19) Uden Tvil Finma, Finn, Fyen.

„Norge. Men da dette Bispesæde, som vi her have opgivet for „det tredie, hørte op, saa havde Jutland ikkun twende, det „Sliaswikske og det Ribiske, indtil nu nylig, efterat Walla, „den Ribiske Bisp, var død, at det Ribiske Stigt blev inddelet „i 4 Bispedømmer, hvortil Erkebispen meddelte sin Myndighed, „hvilken og strax indviede Oddo i Ribe, Christian i Arhus, He-„ribert i Wibergh, og Magnus i Vendila, i hvis Stæd, da „han paa Hiemreisen efter Vielsen druknede i Elven, blev indsat „Albric (20). Disse fire Bisper finge da Riber Stigt ved Ga-„ve af Kong Svein (21); Men Erkebispen indviede af sine Efter-„ler Ratolf i Sliaswig, Willelm i Seland, Egilbert (22) i Finn, „om hvilken siges, at han er bleven omvendt af Søerøvere (23), „og har først fundet Øen Farria (24), som laae skiult i Oceano, „og skiult dybt inde i Udløbet af Elven, og have giort den tien-„lig

Svend Estrithsön.

(20) Albricum, Cod. K.

(21) Svenonis, Cod. K.

(22) Egilbertum, Cod. K.

(23) Denne Læsemaade: conversus a piratis, kommer mig forbæg-tig for, maaskee der bør staae: convertisse piratas.

(24) Varnia Cod. K. Dersom denne Læsemaade er rigtig, saa kun-de man tænke, at den i de ældste Tider havde tilhørt Varnerne, og dette tiene til at forklare Procopii Brittia. Lindebrog har udem Tvil af en gammel Scholiast, hos Staphorst p. 364: Denne Øe ligger lige over for Hadelen, og er dens Længde neppe 8 Mile, og Brede 4. Beboerne bruge Straae og Stykker af Skibe til Brændsel. Der fortælles, at Søerøverne, om de tage endog den mindste Ting fra denne Øe, saa forgaae de strax enten ved Skibbrud, eller dræbes af nogen, og ingen af dem kommer hiem i Behold. Derfore pleie de med stor Andagt at ofre de Eremi-ter, som der boe, Tienden af deres Rov.

Svend. Estrithsön.

„lig til Beboelse ved at anlegge et Kloster der (25), thi den er „overmaade frugtbar paa Sæd, rig paa Fugle, og skikket til at „underholde Qvæg. Den har ikkun een eeneste Hoi, intet Træe, „indsluttes af steile Klipper, og har ikkun een eeneste Opgang, „hvor der er ferskt Vand. Stædet er ærværdigt for alle Soe- „mænd, især for Fribyttere. Deraf har det og Navn, at det „kaldes Heiligeland (a). Udi den hellige Willebrordi Levnetsbe- „skrivelse lære vi, at den og kaldtes Fosetisland (26), og laae „paa Grændsen imellem de Danske og Friser. Der ere og an- „dre Øer uden for Fresland og Danmark, men ingen saa mærk- „værdig. Fiun er en ikke liden Øe, som følger paa Vendila, „og ligger i Udløbet af den barbariske Bugt (27). Den ligger „ved Jutland, og derfra er den allerkorteste Overgang til Jut- „land fra alle Kanter. Der er den store Bye Odense. De „rundt omliggende smaae Øer ere alle fulde af Sæd. Det maae „mærkes, at om du fra Jutland reiser til Fiun, saa falder Veien „lige Nord efter, men drager du giennem Fiun til Sæland, saa „falder den Øster paa. Der ere tvende Overfarter til Seland, „den ene fra Fiun, og den anden fra Arhusen, begge lige lan- „ge (28). Havet er ved sin Natur brusende, og fuldt af en dob- „belt

(25) Længe forhen har den været beboet, men maaskee bleven siden alene besøgt af Søerøvere, hvilke Egilbert omvendte ved at anlegge et Kloster der.

(a) Murray in Nov. Comment. Gott. T. I. mener, at det har Navn af det Nordiske Ord, Hell ɔ: en Klippe.

(26) Fossisland, Cod. K. (27) Østersøen.

(28) Dette er hel urigtigt, thi fra Aarhus til Sieland ere 12 Mile, og fra Nyborg ikkun 4; Og at man gik da over fra en anden Kant paa Fyen, er aldeles ikke rimeligt.

"hele Fare, thi haver du end gunstig Vind, saa undgaaer du "dog neppeligen Søerøvernes Hænder (29). Seland er en Øe, "som ligger i den inderste Vig af det Baltiske Hav (30). Den "er meget stor, høist berømmelig saavel ved sine tapre Mænd, "som ved sin rige Afgrøde; Den er 2 Dages Reise lang, og "næsten lige saa bred. Dens største Bye er Roskild, de Dan"skes Konge-Sæde. (Den første Bisp i Seland var Gerbrand, "den anden Avoceo (Avaco), og den tredie Wilhelm (31).) Den"ne Øe ligger lige langt fra Fiun og Skone, og kan man gaae "over (Sundet) i een Nat. Vesten for sig har den Jutland, "Byen Arhusen, Byen Alaburg og Øen Wendila (32). Men "fra Norden, hvor den er øde (33), er det Normanniske Sund; "Imod Sønden har den ovenmældte Fiun og den Slaviske Bugt, "men imod Østen Skones Forbierg, hvor Staden Lundona "er. Der (34) er meget Guld, som samles ved Fribytterie; thi "selv Søerøverne, som de kalde Vikinger (35), men vi Ask"manner

Svend Estrithsön.

(29) Saa dybt var da den Danske Søemagt faldet ved Kong Svends ulykkelige Krige.

(30) Dette Navn er upaatvileligen giort af Belt.

(31) Dette Scholion staaer i Cod. K.

(32) Vendsyssel og Thye er paa en liden Nakke nær næsten en Øe.

(33) Dette bringer mig næsten paa de Tanker, at alle de Bondebyer, som have rød til Slutning, saasom Øverød, Asminderød, ere anlagde efter Adams Tid, i Anledning af de Klostere Esrom, Ebelholt og flere, sær udi Waldemar I. Tid.

(34) Nogle have trukket dette til Skaane, men det forhen mældte om Sielands tapre Mænd viser aabenbare, at det vedkommer Sieland.

(35) Hos Lindebrog Withinges, i K. Cod. Vinchindos; begge urigtige, men som lede til den rette Læsemaade.

Svend Estrithsön. „mönner (36), give den Danske Konge Skat, paa det at de „maae tage Rov fra de barbariske Folk, som boe i Mængde om „dette Hav. Men derved skeer det, at de ofte misbruge den Fri„hed, de have faaet imod Fienderne, imod deres egne, saa at de „indbyrdes bevise slet ingen Troe imod hinanden, men uden „Barmhiertighed sælge, den ene den anden, saasnart de have fan„get ham, i Trældom enten til deres Kamerader, eller til en „Barbar (37); Og have de Danske meget andet, saavel i Love „som i Sæder, der strider imod Ret og Billighed, af hvilket in„tet synes mig nyttigt at fortælle, undtagen at de strax sælge be„sövede Qvindfolk. Men Mændene, om de gribes i nogen Mis„gierning, endog i Forbrydelse mod Kongen selv, ville heller „halshugges end straffes med Hug (a). Der er ingen anden „Slags Straf end Oxen og Trældom (38), og er det en Ære „at vise sig glad, naar man er bleven dømt til Straf, thi Taa„rer, Klynken og alle udvortes Sorgs-Tegn, hvilke vi holde for „ansæn-

(36) Altsaa vedbleve Askmanner endda i Adams Tid; Man finder dem alerede nævnte 988. De have altsaa fornemmeligen været fra Sieland. Scarin haver udgivet en Latinsk Afhandling om Askmannerne, trykt til Abo 4to. 1747.

(37) Saa kaldte Middelalderens christne Skribenter hver Hedning, ja endog Indvaanerne af de Lande, der endda ei vare gandske omvendte.

(a) Lindebrog hos Staphorst p. 364. Paa Torvet hænger den offentlige Oxe, som truer de Skyldige med Livsstraf; Naar det skeer, seer man den Døende gaae gladeligen til Døden, som til et Giæstebud.

(38) Dette var altsaa en rig Kilde til Trællenes Mængde hos et Folk, der ofte overilede sig ved Vrede og Drab, allerheldst Trællenes Afkom og blev i Trællestanden.

„ansændige, have de Danske den yderste Afskye for, saa at det „ei tillades nogen at græde, enten for sine egne Forseelser eller for „sine Paarørendes Død (a) (39). Fra Seland til Skone ere „mange Overfarter, men den korteste til Halsingeburg (40), som „og kan sees (fra Seland). Skone er det kiønneste Danske „Landskab til Udseende, hvoraf det og kaldes (41); Det har „stridbare Folk, overflødig Sæd, er rig paa Vare, og fuldt af „Kirker. Skone har to Gange saa meget i Strækning som Se„land, da det har 300 Kirker, og Seland siges at have den hal„ve Del, og Fiun den tredie. (Den første Skaanske Bisp var „Wernarius (Bernhardus), den anden Henricus og Egvio (Egi„no) (42). Men Skone er næsten den yderste Del af Dan„mark, og rundt om omgivet af Havet, undtagen en Arm, som „imod Østen skiller Sverrige, Svedia (43), fra Danmark, hvor „der ere tykke Skove, steile Bierge, over hvilke man fra Skone „maae nødvendigen reise til Gotland, Gothia, saa at man kan Svend Estrithsön.

 „tvile

(a) Lindebrog hos Staphorst p. 364. Imellem Seland og Fiun er en liden Øe, som de kalde Sproga; den er en Røver-Hule, og foraarsager stor Frygt hos alle Forbireisende.

(39) Samme Mod besiælede alle Nordiske fra de ældste Tider; Det giorde dem uovervindelige i Krig, men og traadsige i Fred mod deres Foresatte, og lidet skikkede til at føle den christne Lære, allerheldst saaledes som Munkene foredroge den. Hvor forskiællige ere vore nu værende Sielandske Bønder fra deres Forfædre.

(40) Helsenburgh, Cod. K.

(41) Uden Tvil urigtigen, da det snarere har Navn af Skane, Kane, et Slags smaae Skibe.

(42) Dette Scholion er af Cod. K.

(43) Sveonia, Cod. K.

Svend. Estrithsön.

„viskt paa, om det er ringere ved Söereisen at undgaae Land-„faren, eller at vælge denne fremfør hin (a) (44). Udi samme „Land Skone havde hidindtil ingen Bisp været indsat, undtagen „at nogle, komne did fra andre Egne, besørgede det undertiden. „Derefter forestode den Selandske Bisp Gerbrand, og efter hamm „Avoco, begge Kirker. Men nu nyligen efter Avoconis Død, „har Kong Svein (45) delet Skones Stigt i tvende Biskopdom-„mer, givende det ene, nevnlig Lund, til Henric, og det andet, „nevnlig Dalboi, til Egino. Men Erkebispen viede denne. Hen-„ric havde forhen været Bisp over Orkenøerne, og siges der, at „han har i England været Kong Knuts Hofpræst, hvis Skatte „han førte med sig til Danmark, og derpaa levede et overdaa-„digt Liv. Fremdeles fortælles om ham, at han var hengiven „til at fylde sin Bug med Drik, og at han derfør endeligen sprak „og qvaltes. Det samme have vi og hørt at være hændet Avoco „og flere. Men Egino, som han var en vis og lærd Mand, „sampt meget kydsk, saa optændtes og al hans Omhue til at om-„vende Hedningene, hvorfor og denne Mand erhvervede Christus „mange Folk, der endda vare hengivne til Afguders Dyrkelse, „især

(a) Lind: hos Staph: p. 364. Fra denne Øe ere først udgangne Longobarder eller Gother, og kaldes den af de Romerske Historieskrivere, Scania, Gangania og Scandanavia. Dens Hovedstad er Lundona, hvilken Lhund, Engellands Overvinder, vilde at skulde kappes med Britanniens Lundon.

(44) Skaane, Bleking og Halland iberegnede, er nu meget landfast med Gotland, dog ligge der mange ferske Søer, Strømme og Sande, som maaskee da have staaet høiere end nu, og Moradser efterhaanden udtørred; Imidlertid har og Adam vidst giort meget for meget af Tingen. (45) Sveno, Edv. L.

„især de Barbarer, som kaldes Pleschani (46), og de der boe „paa Den Holm (47), nær ved Getherne (48). Alle disse om„vendte sig ved hans Prædiken, og bruste ud i Graad, ja viste „Fortrydelsi over deres Vildfarelse saaledes, at de strax sønder„brøde deres Afgudsbilleder, og iilede til Daaben. Derefter „nedlagde de deres Skatter, og alt hvad de havde, for Bispens „Fødder, begiærende, at han vilde modtage det, men Biskopen „veigrede sig derfor, og underviste dem at de af de Penge skulde „opbygge Kirker, underholde Fattige, og løskiøbe Fanger. Der „siges, at samme ædelmodige Mand, da en stor Forfølgelse imod „Christendommen blussede i Sverrige, ofte besøgte Scara Kir„ke, og de andre Troende, fordi dem manglede en Hyrde, trø„stede dem, der troede paa Christus, og var ufortrøden i at for„kynde de Vantroe Guds Ord. Der slog han og i Stykker „Frieco's Billede, som stod i største Anseelse. For disse Prøver „af Dyd holdtes ogsaa den Guds Mand i stor Agt af de Dan„skes Konge, saa at han, da den tykke Henric kort efter døde, „fik begge Stigter i Skone at bestyre, nemlig Lund og Dalboi. „Strax satte han Bispesædet i Lund, men indrettede et Provstie „i Dalboi af Brødre, som levede ordentligen (49). Efterat han „havde berømmeligen levet i Embedet imod 12 Aar, saa hensov „han lykkeligen udi Christo strax efter sin Hiemkomst fra Romer„Bye, i samme Aar som vor Erkebisp og Bispen i Fyen døde (50).

Svend Estrithsøn.

(46) Indvaanerne af Bleking.

(47) Bornholm.

(48) Affines Gothis, Cod. K. Dette sættes hos Lindebrog.

(49) Det er, som ei vare sæculares, men regulares.

(50) I Cod. K. staaer alene: Qvo noster excessit Metropolitanus.

Svend Estrithsön.

„Men nu, saasom Leiligheden forer det saa med sig, saa „vil det synes at vedkomme mit Forehavende, om jeg taler noget „om det Baltiske Havs Natur. Forhen haver jeg af Einhardi „Skrifter vel talet udi Bisp Adeldags Bedrifter om dette Sund, „men nu vil jeg ved en simpel Forklaring fremsætte herved, hvad „han haver sagt forreligen: Han siger, at en Havbugt strækker „sig fra Vesterhavet til henimod Øster. Denne Havbugt kal„des af Indvaanerne den Baltiske (a), men den kaldes og det „barbariske Hav, og den Scythiske Søe af de barbariske Folk, „som den stoder op til. Men Vesterhavet synes at være det, „som Romerne kalde det Britanniske, hvis Vide, som er umaa„delig, forfærdelig og farlig, grændser imod Vesten op til Bri„tannien, som nu kaldes Engeland, stoder mod Sønden til Fre„serne og den Del af Saxen, som tilhorer vort Hamborger „Stigt (b), men har mod Østen de Danske, Indlobet til det „Balthiske Hav, og Normannerne, der boe længre bort end „Danmark; Men imod Norden lober dette Hav forbi Orken„øerne, og derefter breder det sig med en umaadelig Vide om i „Verden, havende Hibernia, Skoternes Fæderneland, som nu „kaldes Irland, paa venstre Haand, men Nordmanniæ (51) „Klipper paa hoire, og længer bort de Øer Island og Grøn„land, og der ender Havet, som kaldes det morke (52). Men

„At

(a) Lind. hos Staph. p. 364. Fordi den, som et Bælte, strækker sig paa en lang Vei giennem de Schytiske Lande til Grækenland.

(b) Lind. hos Staph. p. 365. I dette Hav ligger den lille Øe Heiligland, om hvilken forhen er talet.

(51) Norges.

(52) Fordi Dagene ere der saa korte om Vinteren, og derhos har megen overhængende Tauge.

„at han siger, at denne Havbugt er af en Længde, som endnu ei „er bekiendt, det har nyligen viist sig i de tapre Mænd Ganund „Wolff (53), de Danskes Jarl (54), og Nordmannernes Kong „Harald, deres Vindskibelighed, hvilke med stort Arbeide paa „Veien, og med deres Staldbrodres store Fare, have under- „søgt dette Havs Størrelse, men have med uforretted Sag maat „vende tilbage, formedelst Vindenes Ustadighed og Søerøveres „Farlighed. Dog de Danske bekræfte, at dette Havs Længde „er ofte bleven befaret af mange, og at nogle ere med en føielig „Vind komne i een Maaned fra Danmark til Ostragard (a) i „Rusland (55). Derimod tillegger han (Eginhard) den en Bre- „de, som inter Stæd overgaaer 100000 Skridt, da den paa „mange Stæder, bliver han ved, findes smalere, som man kan „see

Svend Estrithsøn.

(53) Ganund alene, Cod. K. Ganur Lindebrog hos Staphorst T. 1. p. 365. Denne Ganund Wolf er maaskee Ulf Gallicianus, Farfader til Bodild, Kong Eric Eiegods Dronning.

(54) Satrapa.

(a) Lind. hos Staph. p. 365. Russia kaldes den af Barbarerne; men af de Danske Ostragard, fordi den liggende i Østen har ligesom Overflødighed paa alt Got. Den kaldes og Chungard (Hungard), fordi Hunnernes Sæde har været der. Conogardia forekommer hos Saxo l. 5. p. 89. Helmoldus p. 1. kalder det Chunigard, og Hovedstaden Chue, og Adamus Brem. Hist. Eccl. l. 2. c. 13. Ostragard, og Hovedstaden Chiven, hvo kiender ei Kiow, Kiew, her igien.

(55) Denne sidste Seilads var fra ældgamle Tider meget bekiendt og brugelig hos Danske, Norske og Svenske; hvorfor jeg troer, at den, Harald og Wolf foretoge sig, er skeet i Nordsøen, endskiønt Adam har urettcligen forstaaet den om Østersøen. De situ Daniæ c. 264. p. 65. taler Adam efter Fabricii Udgave ogsaa udtrykkeligen om, at den Norske Kong Harald udforskede Nordhavet.

Svend Estrithsön.

„see i Indlobet af denne Havbugt, thi den findes imellem Fo-
„bierget af det Danske Alaburg, eller Wendila, og de Nord-
„mannisse Klipper, saa snevert, at et Skib kan med god Vind
„fare det over i een Nat (56). (Fresia er et Landskab ved Ha-
„vet, utilgiengeligt ved utallige Moradser, og haver 17 Sover,
„hvoraf den tredie Del lyder under den Bremiske Kirke, og kal-
„des: Ostraga, Rustini (Rustringen), Wanga, Diotmeri,
„Herloga, Nordi og Morseti, og disse 7 Sover have omtrent
„50 Kirker. Denne Freslands Del skiller den Moradse Bal-
„pinga og Weser-Flodens Udlob fra Saxen, og den Moradse
„Drongue, samt Havet, fra det øvrige Fresland (a).) Men
„saasnart samme Hav er kommen forbi Danmarks Grendser,
„saa udstrækker det vidt sine Arme, som det dog igien trækker
„sammen ved Gothernes Land, hvor det (nemlig Havet) har
„Wilzerne (b) paa Siden. Men derefter jo dybere det gaaer
„ind, jo mere udbreder det sig. Omkring denne Havbugt, bli-
„ver han ved, boe mange Slags Folk; thi de Danske og Sven-
„ske, som vi kalde Nordmænner, besidde Nord-Stranden, og alle
„Derne deri. Men dens sondre Strand beboes af Slaver,
„Haister (57), og adskillige andre Folk, blant hvilke Welata-
„berne, som og kaldes Wilzer, ere de fornemste (c). Men de
„Danske

(56) Heraf sees, at de Gamle have [illegible] til det Baltiske Hav eller Østersøen.

(a) Dette mægtige Schobom findes i den [illegible].

(b) Wirens hos Lind. Scaph. p. 355.

(57) Det er Elber.

(c) Hos dem laae den navnkundige Stad Julin, om hvilken Adam l. 2. c. 12. Hist. Eccl. skriver, at den laae ved Oder-Flodens Ud-
lob

„Danske og Svenske, og længer bort end Danmark boende „Folk, kaldes alle af de Frankiske Historieskrivere Nordmanner, „da dog de Romerske Skribenter kalde dem Hyperboreer, hvilke „Martianus Capella har overmaade meget berømmet. Altsaa „boe os nærmest ved Indløbet af bemældte Havbugt paa dens „søndre Strandbred, de Danske, som kaldes Juther (58), og „det lige til Søen Slia. Der begynder Hamborger Stigtes „Grændser, hvilke strække sig langt ud igiennem de Slaviske Folk, „som boe ved Søen, indtil Pene-Floden, hvor vort Stigtes „Grændser er. Derefter boe Wilzi og Leuticii indtil Oder-„Strømmen, paa hvis bortre Side vi have fornummet, at Po-„merani boe. Siden udbreder Polakkernes Land (59) sig vidt, „hvis Grændser siges at støde til Riget Ruzzia. Dette (nevn-„lig Rusland) er den sidste og største af Winulernes (Vender-„nes)

Svena Estrithsön.

løb i de Scythiske Moradser (det er det Friske Hav), var en meget ædel Stad, og forskaffede en berømmelig Havn for Barbarer og omliggende Græker (Russer). Den var den største af alle Stæder i Europa, og der boede Slaver, med andre Folk, Græker og Barbarer. Saxer maatte og boe der, men havde ingen offentlig Gudstieneste, thi Indvaanerne vare endda Hedninger, men for Resten kunde intet Folk i Sæder og Giæstfrihed findes hofligere og velvilligere. Byen var fuld af alle Nordiske Folks Varer, og indeholdt alle Slags behagelige og rare Ting. Den laae paa en Øe, og beskylledes af 3 Sunde, hvoraf en havde grønt Vand, den anden var hvidagtig, og den tredie var altid stormende. Der var og Vulcani Potte, som Indvaanerne kaldte den Grækiske Ild. Om denne Vulcani Potte har A. J. Schwartz skrevet en latinsk Afhandling, trøkt til Gripswald 4to. 1745, hvorudi han viser, at den Grækiske Ild giordes ogsaa i Julin, og kastedes ud i Leerpotter, hvoraf det Navn Vulcani Potte.

(58) Widdas, K. Cod. (59) Polanorum terra.

Svend Estrichsön. „nes) Lande, hvilken og slutter bemældte Havbugt. Men nu „ved at vende tilbage til Indgangen af det Baltiske Sund Nord „paa møde først Nordmanerne; Derefter stikker Skone frem (60), „de Danskes Landskab, og oven for det boe langs ved dets „Grændser Gotherne lige til Birca, men siden regiere de Sven„ske over en lang Strækning lige til Qvindernes Land (a). Oven „for

(60) Altsaa har Adam regnet Halland til Skaane.

(a) Saaledes kalder Adam det, terra fœminarum, bedraget af det Ord Qvæn, under hvilket Navn endnu et Folk boer i det Norske Finmarken, som til Sprog ere Finner, men af høiere og førere Skabning end Lapperne. Cajana Land i det Svenske Finland bær og endnu deres Navn, thi Cajaner og Qvæner ere eet Navn og Folk. Det lader næsten, at gandske Finland haver forhen hedet saa.

Fundinn Noregur i Biörners Nordiska Kämpa-Dater p. 1. siger, at det, som nu kaldes Finland og Qvænland, hedte tilforn Jotland. Efter al Rimelighed have Nordiske tilforn boet der, og siden Folk af Finsk Herkomst nedsat sig der, som alerede boede baade Østen og Norden for, og efter al Rimelighed ogsaa Sønden.

Norna Gests Saga. p. 16. at Kurir og Qvænir plyndrede i Sverrige i Kong Sigurd Hrings Tid.

Tunelds Indledning til Sverriges Geographie p. 347. beskriver Cajanien.

Gotriks og Hrolfs Saga p. 26. Vikar, en Norsk Konge, plyndrede i Vester-Gothland, traf der Kong Sisar Østen fra Kiænugard, sloges med ham og dræbte ham. Verelius har p. 31. noget i Noterne om Kiænugard, men til liden Oplysning. (Om det skal være Qvænernes Land er jeg endnu ei vis paa; Det synes at have lagt længer Øster paa; Men maaskee Qvænerne have først boet der førend de komme ind i det Land, som de nu beboe. Vore Forfædre synes iblant ved Kænugard at forstaae den Del af Rusland, hvor Kiow ligger; Maaskee Kajani ere komne først derfra. Dette terra fœminarum kalder Adamus paa et andet Stæd

„for dem siges at boe Wilzi, Mirri, Lami, Scuti, og Turci, „lige indtil Rusland (61), hvor Havbugten har Ende. Dette „Havs syndre Dele besiddes altsaa af Slaverne, og dets nørre „af de Svenske. De som ere befarne i Stædernes Beliggen- „hed berette, at man kan til Lands komme fra Sverrige lige til „Grækenland, men de barbariske Folk, som boe midt imellem, „hindre Reisen, hvorfor den forsøges til Skibs. Der ligger „mange Øer i denne Havbugt, som de Danske og Svenske „have alle i deres Magt; Dog have Slaverne ogsaa nogle. „Den første er Wendila ved Indgangen af dette Sund, den an- „den Morse, den tredie Thiur (62), som ligge ikkun kort fra „hin-

Svend Estrithsøn.

Stæd l. 3. c. 17. Amazonum patria. Om Kvænland haver Ihre skrevet en lærd og vigtig Afhandling under Navn af Qvænlandia antiqva, Upsaliæ 4to. 1767).

(61) Wilzi ere maaskee komne her ind ved en Vildfarelse, da de for- hen ere anførte at have boet ved Oder-Strømmen. Mirri ere maaskee Hirri i nu værende Wirland, Lami vel giorde af Lama, en Morads. Efter Waldemars Jordebog laae et Lammato i Preussen. Scuti af Tschudi, med hvilket Navn Russerne beteg- ne Estherne. Og Turci i Følge en gammel Sagn at Odin, den mellemste nednlig, som kom fra Duna-Floden, var Asers, Gothers og Tyrkers Konge. Hos Lind. Staph. p. 365. læses Wirsi (maaskee Wirsi, Wirland), Murti, Lani, og for Turci, Curti. Sprengel i Geschichte der wichtigsten geographischen Ent- deckungen p. 33. mener, at Adam har giort sine Tyrker af Byen Abo i Finland, som paa Finsk kaldes Turku; Men da Abo først er bygget efter 1160, og Adam skrev omtrent 1075, saa synes her- ved denne Mening at bortfalde; Imidlertid skriver Ihre i sin Af- handling de Qvænlandia p. 10. at Indvaanerne af Abo kalde sig paa Finsk: Turculaine; Skulde de have brugt sligt Navn, førend deres Bye blev bygget, saa var dette dog en Sag af Betydenhed.

(62) Thuthia, Cod. K., nu Thye. Mors er virkeligen en Øe, men de tvende andre landfaste.

Svend Ulfriehsön. „hinanden; Den fierde er Sampse, lige midt imod Byen Ar„husen, den femte Fiun, den siette Seeland, den syvende den, „vi forhen have talet om, og som ligger tæt ved den (63); Den „ottende synes at være den, som ligger Skone og Gotland nær, „og kaldes Holm (64), er en meget navnkundig Havn i Dan„mark, og en ypperlig Rhede for de Skibe, Barbarerne sende „til Grækenland (65). Men ved Fiun ligge 7 andre mindre Øer„for, som vi forhen have sagt at være frugtbare paa Sæd, nem„lig Moyland (66), Imbra (67), Falstre, Laland (68), hvilke „alle ligge nær ved hinanden, undtagen at Laland gaaer nærmest „op til Slavernes Land. Disse 15 Øer tilhøre de Danskes Ri„ge, og ere nu alle prydede med det Christne Navn. Men der „ere og andre længre ind, som staae under de Svenskes Herre„domme, af hvilke den største kaldes Curland (69), som stræk„ker sig paa 8 Dages Reise, hvor Folket er meget grumt, og „skyes af alle for dets alt for store Hengivenhed til Afguderie; „Der er meget Guld (70), ypperlige Heste; Alle Huse ere fulde af

(63) Sandske vidst Skaane. I Cod. K. staaer, uden Tvil urigtigen: Quæ illi adhæret ..... Septimam dicunt; thi derved lades Skaane ude. (64) Bornholm.

(65) Det er Garderige eller Rusland. (66) Møen.

(67) Femeren. Altsaa regnedes det den Gang allerede til Danmark. See Etatsraad Gössels Afhandling i Dänische Bibliothek T. 9. p. 452. 453. Uvidst hvilken Dansk Konge der har taget det fra Venden.

(68) Uden Tvil har han og nævnet Langeland, Arrøe og Als, hvilke ere nu borte af Texten. Hos Lind. Steph. p. 365. legges og Langeland til.

(69) Østersøen har da endnu i visse Maader hørt til de ubekiendte Egne. (70) Erhvervet ved Søeroverie.

"af Spaaemænd, Tegns Udleggere, og Dødningers Befvare„re, hvilke gaae klædde ligesom Munke. Fra den gandske Ver„den sporges der om (Oraket) Svar, især af Spanier og Græ„ker (71). Denne Øe troe vi at kaldes Chori i den hellige An„garii Levnet, hvilken de Svenske da tvunge til Skat. Der er „nu bygget en Kirke ved en Kiøbmands Omsorg, som de Dan„skes Konge har ved mange Gaver formaaet hertil. Kongen „selv haver fortaalt mig dette, glædende sig herover i Herren. „Man har og sagt mig, at der ere mange flere Øer i samme „Hav, hvoraf en, som er stor, kaldes Estland, der ikke er min„dre end den nylig omtalte. De ere og gandske uvidende om de „Christnes Gud, og tilbede Drager (Slanger), sampt Fugle, „til hvilke de ogsaa ofre levende Mennesker, som de kiøbe af de „Hand-

Svend Estritssön.

(71) Saxo l. 3. p. 45. sætter Odins og de andre Asers Sæde ved Byzantium, hvilket jeg forhen har paa mange Stæder forklaret at bør henthydes til det nye Asgard, der laae ved Duna-Floden, enten i Lifland eller Curland. Da nu Odin og hans Følge bildte Verden ind, at de vare Trold- og Spaaemænd, saa have vel disse Ting gaaet fra den Tid meget i Svang udi Curland. Vore Fædre have altsaa fra lang Tid blandet det Curiske Asgard med Byzantium eller Constantinopel, deels for dets Beliggenhed ved en Flod, deels og fordi Garderige, hvilket de blandede med Græcia, laae nær derved. Dette, som og Trojæ Berømmelse, og Underretning, de finge om Troja i Engelland, bragte dem og til at blande Troja, Asien og Grækenland med ind. Jøden Benjamin af Tudela siger c. 5. p. 45. at Constantinopel ligger ved tvende Arme af Havet, hvoraf den ene kommer fra Rusland, og den anden fra Spanien. Dette anvendte de og paa deres Byzantium eller nye Asgard ved Duna, og komme derved paa den urigtige Mening, at Spanier ogsaa søgte Orakel-Svar i Rusland. Begge Lande betegnede og hos dem de længstbortliggende i Øster og Vester, hvorfor der siges i en gammel Kiæmpe-Vise: Spanieland og Myklegaard (ɔ: Constantinopel) de ligge saa langt af Lee.

Svend Estrithsön.

„Handlende efter noie Undersogning, at de ingen Lyde have paa „deres Legeme, thi ellers siges der, at Dragerne vrage dem. „Og denne Oe siges at ligge nær Qvindernes Land, hvilket igien „ligger ei langt fra de Svenskes Birca. Men iblant de Oer, „der tilhøre Slaverne, ere 3 de fornemste. Den første kaldes „Fembre (a), hvilken ligger lige over for Wagrerne (saa at den „kan sees fra Aldinburgh, ligesom den og der kaldes Laland) (b). „Den anden ligger lige for Wilzerne, og besiddes af Rani eller „Runi, et overmaade tappert Slavisk Folk, uden hvis Sam„tykke det er en Lov, at intet forhandles om offentlige Ting, thi „saa meget frygter man for dem i Henseende til deres Omgang „med Guderne, eller rettere med Diævlene, hvilke de bevise en „større Dyrkelse end andre (72). (Reune (73) er Runernes „Oe, nær ved den Stad Janine (74), og have de alene en Kon„ge). Begge disse Oer ere opfyldte med de grummeste Fribyttere „og Rovere, som ei spare nogen af de Forbireisende (c). Den „tredie

(a) Da Adam har nævnet den før under det Navn Imbra, saa sees heraf, at han har faaet sine Efterretninger fra forskiællige Personer og Stæder; Og saasom hverken Land- eller Søe-Charter endda vare til over de Kanter, saa bleve slige Feil uundgaaelige.

(b) Ita ut videri possit ab Aldinburgh; sicut illa quæ Laland dicitur, staaer alene i Cod. K. og hos Lind. Staph. p. 366.

(72) Især dyrkedes Swantewit udi Byen Arcona, dog var ogsaa en meget stor Afgudsdyrkelse i Byen Rethra i Leuticiernes Land.

(73) Rygen, Ryja.

(74) Uden Tvil Jumne, eller Jomsborg.

(c) Lind. Staph. p. 366. Thi de ihielslage alle dem, som andre pleie at sælge.

„tredie Oe er den, som pleier at kaldes Semland (b), og som „stoder op til Russer og Polakker, den beboes af Sember eller „Pruzzer.

Svend Estrithsön.

(a) Preussen er Navnet af det hele Land, som strækker sig nu videre end i gamle Dage. Samland derimod kun Navnet af en vis Province; men har maaskee i gamle Dage betydet det hele Land paa hin-Side Weixelen; er i Grunden det samme Navn, og har samme Udspring som Samogitien, Semgallien, Samojeder, Nova Zembla, og det Navn hvormed Finnerne kalde sig, hvilket kommer deraf, at alle disse Folk have eet Hovedsprog.

At jeg nu først skal blive ved Semberne, saa er, saa vidt jeg veed, Adamus Bremensis p. 59. i Fabricii Edit. Lindenbrogiana den første som nævner Semland, og siger hanc inhabitant Sembi vel Prutzci &c.

Saxo p. 105. Starcather under Frothone IV. erholdt store Seiervindinger over Semberne, som havde faldet fra de Danske. P. 155. Kong Jarmerie undertvang Sembones. P. 133. Semberne gave sig under Regner Lodbrok. P. 184. Haqvinus, Haraldi Blatands Søn, undertvang Semberne, og satte sig der ned. P. 192. Efter hans Død falde de fra, men Canutus Magnus undertvang dem. P. 212. Knud den Hellige erholdt imedens hans Fader levede Seier over Semberne. P. 214. Som han fortsatte under sin Broders Haraldi og sin egen Regiering.

Schmeidt de Regio Vandalorum tit. Daniæ Reg. trib. p. 70. not. rr. har noget om Preussernes Herkomst.

Zeillerus de Scr. Sveciæ p. 214 og 215. ligeledes.

Biörners Swea Rikes håvda Ålder p. 67. not. a. Det Semiske Navns Oprindelse.

Den ældste, jeg hidindtil haver fundet, som nævner Preusser, er i Canisii lect. ant. t. 5. p. 56. en Anonymus de vita St. Adalberti, hvilken Skribent har levet omtrent Aar 1000. Preusser nævnes ligeledes p. 65. i et Fragment af en Magdeborgisk Krønike; Saa og p. 66 og 67. af Ademari Krønike, hvor Preusserne kaldes Pincenater (hvortil maae legges vel Mærke, saasom man maaskee deraf kan slutte, at Patzinaker have været af samme Herkomst som Preusser).

Dit-

Svend Estrithsön. „Prutzer, de allermenneskeligste Folk, som frivilligen drage ud „imod dem, der ere stædde i Havsnød, eller og angribes af „Søerøvere. De ansee Guld og Sølv for ringe, men have nok „af

Ditmarus l. 4. p. 353. i Leibnitzii Scr. Brunsw. t. 1. har om Adalberti Død, men Paucorum der bør forandres til Prucorum. Hans Ord confereres med næstommeldte Ademari. L. 6. p. 398. nævner han udtrykkeligen Prussia, og lader det grændse til Russia. Chronicon Stederburgense ib. p. 851. siger, at St. Bruno blev Aar 1008 myrdt af Prucis. Prutzia nævnes i Valdemars endnu utrykte Jordebog.

Chalcocondylas C. B. t. 16. p. 13. l. 1. beretter, at nogle holde for, at Tribali og Myst (hvorved han forstaaer Slaverne, og som det synes, in Specie Bulgarer og Valacher) ere komne fra det ydre Europa oven for Ister, fra Croatien og Prusierne, som boe ved Nordhavet, og fra Sarmatien, som nu kaldes Rossia. L. 3. p. 55. har han noget om den Tydske Orden, og om de Folk, der grændse til Prusia.

Prætorius de orbe Gothico l. 2. p. 35. har samlet meget om Preussen.

Preussische Zehenden 3 Theil p. 56. har en Catechismus i det gamle Preussiske Sprog. Det var værd at undersøge, om det kommer meget overeens med det Finske.

H. Cornerus i Eccardi Scr. t. 2. p. 483. paastaaer, at under den Danske Konge Kanuto, Erici Søn (Sæculo 9.) tunc etiam temporis propter famem gravissimam tertius qvilibet homo regnum exivit de servis & popularibus, & venientes hi homines totam Prutziam, Zemigalliam & terram Karelorum (skal maaskee være Kuriorum) sibi subjugaverunt, & delectati terrarum ubertate, remanserunt ibi usqve hodie. (Hermed confereres hvad Saxo har om Haqvino; Men underligt er det, at man i efterfølgende Tider, og nu omstunder, ei finder noget Spor efter vort Nordiske Sprog i de Lande. De sidste Ord maae ei heller udtydes saaledes, som om de endda boede der i Corneri Tid, saasom han haver taget dem af en anden ældre Skribent, til hvis Tid de maae henføres).

„af det fremmede Foderværk, hvis Lugt haver indblæst vor Ver-
„den Hoffærdigheds dødelige Forgift. Men de ansee dette for
„Skarn, maaskee til vor Fordømmelse, da vi stræbe efter en
„Maarskinds Kiortel, som efter den største Lyksalighed. De
„bytte derfore gierne saa kostbare Maarskind for de Slags uldene
„Klæder, som vi kalde Paldones (a) (Vadmel). Man kunde
„derfore sige mange berømmelige Ting om disse Folkes Sæder,
„dersom de ikkun havde Christi Troe, hvis Prædikantere de grue-
„ligen forfølge, thi hos dem har den berømmelige Bøhmiske Bisp
„Adelbert faaet Martyr-Kronen. Ja endog indtil denne Dag,
„da vi have alle Ting tilfælles med dem, er dog eene Adgangen
„til Lundene og Kilderne os forbudet, da de troe dem at besmit-
„tes ved de Christnes Nærværelse. De spise og Hestenes Kiød, og
„bruge deres Mælk og Blod til Drik, saa at de endog siges at
„blive beskiænkede deraf. De gaae i blaae Klæder, ere rødag-
„tige i Ansigtet, bruge langt Haar, boe i utilgiængelige Morad-
„ser, og ville ingen Herre have over sig. (Om disse Folks Be-
„rømmelse taler Horatius i sine Lyriske Vers saaledes: De mark-
„boende Scyther og stive Geter leve bedre, hvis Karrer slæbe de-
„res vankende Huse, og som aarligen skifte Dyrknings-Plads.
„Forældres Dyd er en stor Medgift, og der er det Skam at for-
„see sig, eller og Død Belønning (b). Saaledes leve endnu
„indtil denne Dag Tyrkerne, som boe nær ved Russerne, saa og
„de øvrige Scythiens Folk). Der ere og mange flere Øer i
„dette Hav fulde af vilde Barbarer, hvorfor de og flyes af de
„Søefarende. Man fortæller og, at der ved Strandbredden
„af

Svend Estrithsøn.

(a) Faldones, Lind. Staph. p. 366, som vel og er rettere.

(b) Her ende Horatii Ord.

Svend Estrithsön.

„af dette Baltiske Hav ere mange Amazoner, som nu kaldes „Qvindernes Land, og om hvilke nogle siges at undfange ved at „drikke Vand, men andre berette, at de besvangres af de forbi„reisende Kiøbmænd, eller og af nogle Spøgelser (a) (monstra) „som ei ere sieldne der, og dette ansee vi og for troeligere (b). Naar „de skulle føde, saa ere Drengene Cynocephali (med Hunde-Ho„veder), men Pigerne de deiligste Fruentimmer (c). (Da de „Svenskes Kong Emund udsendte sin Søn Emund til Scythien „for at udbrede sit Rige, saa kom han til Skibs til Qvindernes „Land, hvilke strax mængede Gift i Kilderne, og paa den Maa„de omkomme Kongen og hans Hær). Disse leve tilsammen, „og foragte Mandfolks Omgang, ja drive dem mandigen til„bage, naar de komme. Cynocephali ere de, som have Ho„vedet paa Brystet, som ofte sees fangne i Ruzzia, og hvis „Tale lyder ligesom de giøede (hvilke paa deres Sprog kaldes „Wilzi (d),) ere de grummeste Ambroner, og dem, Poeten kal„der Gelani (75).) Der ere og de, som kaldes Alani eller Al-

„bini

(a) Herved sigtes uden Tvil til vore Trolde, Jetter.

(b) Lind. Staph. p. 366. Dette er efter Formening, men i Virkelighed har hver sin Mand, ligesom det staaer i deres Brev til Alexander den Store. Derpaa følger et Stykke af Brevet, som jeg udelader, baade fordi det er langt, saa og urigtigt, og endeligen aldeles ikke kommer vort Norden ved.

(c) Lind. Staph. p. 367. De ere af maadelig Størrelse, men af Hurtighed og Kræfter saaledes, at de Svenske neppe kunne faae dem ud (maaskee de have været Finner og Qvæner).

(d) Lind. ap. Staph. p. 366. Wirzi.

(75) Rettere Geloni. I Anledning af Amazonerne blander Adam Landene og Folkene ved Østersøen og det sorte Hav sammen, og tager meget af Plinius og andre gamle Skribenter. Hunnernes

Navn,

"bani (76), hvilke fødes graahærdede, og om hvilke den Skri- Svend
"bent Solinus taler. Hunde forsvare deres Land. Naar de skulle Estrithsön.
"stride, saa stille de Hunde i Slagtordenen. Der ere og blege
"Mennesker, grønne, og macrobii, det er lange, som de kalde
"Buser (77), og endeligen de som føre Navn af Anthropophagi
"(Menneske-Ædere), hvilke spise Menneskekiød. Ja der ere og
"mange andre Spøgelser (monstra), som de Søefarende for-
"tælle, der ofte see dem, endskiønt det neppe synes troligt for vo-
"re Folk (78). Dette har jeg havt at sige om det Baltiske eller
"barbariske Hav, om hvilket jeg aldrig har hørt nogen Lærd tale,
"undtagen den forhen anførte Einhardus. Og maaskee at dette
"Sund er bleven omtalt af de gamle Romere under forandret
"Navn af de Scythiske eller Meotiske Moradser, eller og Geter-
"nes Ørkener og den Scythiske Strandbred, hvilken Martia-
"nus siger at være besat med mange forskiællige Barbarer. Der
"ere, siger han, Geter, Dacer, Sarmater, Neutri (79), Ala-
"ner, Geloner, Anthropophager, Trogloditer. Med hvis Vild-
"farelse vor Erkebisp bar Medlidenhed, og beskikkede derfor Bir-
"ca til et Bispesæde for disse Folk, hvilken ligger midt i Sver-
"rige lige over for den Slaviske Stad Jumine, og ligger lige

 "langt

Navn, sampt deres korte Halse, hvorved Hovederne sadde ned i Skuldrene, har uden Tvil givet Anledning til Digten om Cynocephali.

(76) Albani, Cod. K.

(77) Vort Nordiske Busser, hvoraf Bussemand. Men hos Lind. Staph. p. 366. staaer Husos, hvorefter de rimeligen blive Useo.

(78) Saadanne Fortællinger ere der nok af hos Saxo og Islænderne, og bleve de almindeligen troede i de ældre Tider.

(79) Neuri.

Svend Estrithsen.

„langt fra alle Søe-Kyster i samme Hav. (Fra de Danskes Skaa„ne seiler man i 5 Dage til Birca, og kommer ligeledes i 5 Da„ge til Vands fra Birca til Ruzzia). I bemældte Bye beskik„kede han først af vore den Abbed Hiltin, som han selv kaldte „Johannes. (Der er den hellige Ansgarii Havn, og den hellige „Erkebisp Unni Grav, og har det været et bekiendt Opholdssted „for vort Sædes hellige Bekiendere). Men nu er nok bleven „sagt om de Danske Øer, hvorfor vi vende os til de Svenske og „Normanniske Folk, som ere de Danske nærmest.

„Om Sverrige (Sveonia), de Svenske Folk, og deres Skik„ke (80). Naar man er reist over de Danske Øer, saa aabnes „en anden Verden i Sverrige og Nordmannia, som ere tvende „meget vidt udstrakte Nordens Riger, og næsten endnu ube„kiendte for vor Verden. (Paulus udi Longobardernes Bedrifter „om de Nordiske Folks Frugtbarhed, og om Syvsoverne, som „ligge ved Havbredden i Skritefingernes, Skridefinnernes, Land). „Om dem haver de Danskes helligste (81) Konge fortaalt mig, „at Nordmannia knap kan igiennemreises i een Maaned, og Sver„rige ei letteligen i tvende, hvilket jeg selv, blev han ved, har „prøvet, fordi jeg nyligen har under Kong Jacob stridet i tolv Aar „udi disse Lande, hvilke begge indsluttes af de allerhøieste Bierge, „dog Nordmannia meere, der med sine Alper omgiver Sverrige. „Men om Sverrige tie et de gamle Skribenter, nemlig Solinus „og Orosius, hvilke sige, at Sveverne have den største Del af „Ger-

(80) Dette staaer alene i Cod. K.

(81) Scientissimus, Cod. K. Er dette rigtigt, da kan af Sanctissimus intet Bevis tages for den Mening, at Adam har skrevet denne Bog efter Svends Død.

„Germania inde, og at dens Bierge strække sig op til de Riphei„ske. (Danske, Svenske og Nordmanner, og de øvrige Scy„thiens Folk kaldes af Romerne Hyperboreer, hvilke Marcianus „meget berømmer). Der er og Floden Albis (82), om hvilken „Lucanus synes at tale. Den har sit Udspring i ommeldte Al„per, og flyder ud i det store Hav midt igiennem de Gothiske Folk, „hvoraf den og kaldes Gothelba. (Floden Gothelbe skiller Go„thien fra Nordmannerne, og er i Størrelse ei ulig denne Saxer„nes Albis, hvoraf den og faaer Navn (83).) Sverrige er et „meget frugtbart Land, og er dens Jord overflødig paa Sæd og „Honning (84), desuden foredrages den alle i Henseende til „Fæeavl, dens Floders og Skoves Beliggenhed er stor, og det „gandske Land er allevegne fuldt af fremmede Vare. Man kan „derfor sige, at de Svenske ei mangle nogen Formue, undtagen „den, vi elske, eller snarere tilbede, Hoffærdighed, thi de ansee „for intet alle den forfængelige Æres Redskaber, nemlig Guld, „Sølv, Kongelige Heste, Bæver- og Maar-Skind, hvilke giøre

Svend Estritsøn.

Ttt 3 „os

(82) Adam har tænkt paa Got-Elven, men Lucanus paa den virkelige Elv i Tydskland. Geographus af Ravenna kalder Elven Bisgibilias, og i Blomstrvalla Saga n. 527. 4to. p. 50. tales om det Field Bibulias, maaskee Riesen-Gebürge, hvor Elven har sit Udspring, have engang hedet saa. I samme Saga tales paa dette Stæd om en Mand Lucanus fra Fieldet Bibulias, hvis Navn har maaskee givet andre af vore fabelagtige Sögur Anledning til at tale om Fieldet Lucanus.

(83) Gothelven er meget mindre end den tydske Elv, og Elv kaldes enhver nogenlunde stor Flod paa Nordisk.

(84) Biavlen er nu ei saa meget stor, men har derfor vel kunnet være det i gamle Dage; Hedemarken har havt stor Biavl fra 13 til 15 Sæculum, men nu er den næsten nedlagt.

Svend Estrithsön.

„os rasende af Beundring. Alene i Omgang med Fruentimmer „vide de ingen Maade. (Af samme Svaghed angribes ogsaa „Slaver, Parther og Maurer, som Lucanus vidner, og Sallu„stius om Maurerne). Enhver efter sine Eiendeles Leilighed hol„der to til tre ja flere, og de Rige og Fornemme uden Tal (85); „Ja de ansee Sønner fødde af saadant Samleie for ægte. Dog „er det Livssag om nogen holder til med en andens Hustrue, eller „voldtager en Jomfrue, eller og skiller en anden ved sine Eien„dele, eller tilføier ham Uret. Hvorvel alle Hyperboreer ere be„kommelige formedelst deres Giæstfrihed, saa ere dog vore Sven„ske det især, hos hvilke det ansees den allerstørste Skam at næg„te en Veifarende Herberge, saa at de derfor kieppes indbyrdes „om, hvilken der af dem skal blive værdig til at imodtage en „Giæst. De bevise ham al mulig Høflighed i saa mange Da„ge, han vil blive der, og sende ham til deres Venner, den ene „til den anden til hvers Bolig. Med saadanne gode Sæder ere „de begavede. Men de bære overmaade stor Kiærlighed for „Sandheds Prædikantere, naar de ere kydske, fornuftige og due„lige, saa at de ei afslaae Bisper at være tilstæde paa Folkenes „almindelige Forsamling, hvilke af dem kaldes Warph, men af „vore Think (86), hvor de ofte gierne høre tale om Christo og „den

(85) Dette maae dog forstaaes om den Tid førend Christendommen fik slaaet faste Rødder, og ligeledes stod det da til i Danmark og Norge, hvilke Lande ogsaa vare da fulde af fremmede Vare, ligesaavel som Sverrige, men Adam forundrede sig heri ikke saa meget over det første, fordi det laae Tydskland nærmere, og Nørge synes han ei at have kiendt fuldt saa got, som de tvende andre.

(86) A nobis Thinc, staaer ei i Cod. K., er og urigtigt, thi det Ord Thing er meget gammelt i Norden, ligesaavel som Ding hos de Tydske.

„den Christne Lære. Og sandeligen de vilde letteligen ved Præ- Svend
„diken bringes til vor Troe, dersom ei onde Lærere, i at søge de- Estrithsøn.
„res eget og ei Jesu Christi, forargede dem, som ellers kunde
„frelses. De Svenske Folkeslag ere mange, ypperlige af Kræf-
„ter og Vaaben, saa og de beste Stridsmænd, saavel til Hest,
„som til Skibs, hvorfor de og ved deres Magt synes at sønder-
„bryde de øvrige Nordens Folk (87). De have Konger af en
„gammel Stamme, men hvis Myndighed beroer dog paa Fol-
„kets Stemme, thi han maae bekræfte hvad de samptligen ved-
„tage, med mindre hans Beslutning synes bedre, som de dog da
„unødigen følge. Hiemme ere de derfor alle lige, men naar de
„gaae i Strid, saa vise de al Lydighed mod Kongen, eller den
„Forstandigere end andre, som Kongen foresætter dem (88).
„Komme de udi Strid i Knibe, saa paakalde de een af de mange
„Guder, som de dyrke, og ham ere de siden efter Seieren hen-
„givne, og foredrage ham fremfor de andre; Men nu raabe de
„tilhobe, at de Christnes Gud er stærkere end alle de andre, at
„de andre Guder ofte slaae feil, men at han altid er den visseste
„Hielper ved alle Leiligheder. (Alt hvad som foretages hos Bar-
„barerne i private Sager skeer ved Lodkastning, men udi offent-
„lige pleier man at adspørge Afguderne, som man kan see af den
„hellige

(87) Danmark har dog i de ældre Tider været ofte ligesaa mægtig som Sverrige, og under Knud den Store mægtigere; For Resten har dette gaaet fra og til. Hos Lind. Staph. p. 367. staaer constringere i Stædet for confringere.

(88) Samme Aand oplivede alle Nord-Europæ Folk i gamle Tider, saa længe Folkene selv havde Del i Regieringen, og Monarkie var tempereret ved Democratie; Men anderledes blev det da Aristocratie tog Overhaand.

Svend Estrithsön.

„hellige Ansgarii Levnet). Af de Svenskes egne Folk bae nær„mest os de Gother kaldte de vestlige, andre ere de østlige. Men „Vest-Gothland grændser op til de Danskes Landskab kaldet „Skone, hvorfra der siges at man i 7 Dage kommer til Gothernes største Bye Skarane (Skara). Derefter strækker Østre„Gothland sig langs det Baltiske Hav indtil Birka. (Gotherne „kaldtes af Romerne Geter, om hvilke Virgilius synes at sige: „Den raske Geloner, naar han flyer til Rhodope, og til Ge„ternes Orkener, saa drikker han sammenløben Mælk med Heste„Blod. Dette siges Gother og Seraber (89) at giøre endnu, „om hvilke det er vidst, at de af Hoppe-Mælk blive beskiænkede). „Gothernes første Bisp var Thurgot. (Endskiønt Danske og „Engelske Bisper have for ham prædiket i Sverrige. Men Thur„gut blev især beskikket for Gothland ved Scara Bispe-Sæde). „Den anden Godeskalk, en vis og god Mand, undtagen at han „foredrog Hvile for Arbeide ved at sidde hiemme, men vor Erke„bisp (90) indviede Adalward den ældre, en i Sandhed berømme„lig Mand, hvilken, da han kom til Barbarerne, levede som „han lærte, thi ved at leve helligen, og at lære retteligen, om„vendte han en stor Mængde Hedninger til den Christne Troe. „Ja han viste sig ogsaa kraftig ved Mirakler; saa at han, da „Barbarerne, stædde i Nød, krævede det, lod Regn nedfalde „fra Himlen, og derpaa følge klart Veir, med mere saadant, „som endnu kræves af Lærere (91). Men denne mærkelige Mand

„op-

(89) Maaskee Soraber. Hos Lind. Staph. p. 367. staaer Sember, maaskee rettest, og det samme findes og i Maderi Udgave.

(90) Herved forstaaer Adam altid Adelbert.

(91) For kloge Folk behøves vel ingen Anmærkning herved.

„opholdt sig i Gothland, og prædikede den Herres Jesu Navn Svend Estrithsön.
„bestandigen for alle; Og der efter megen Kamp, som han for
„Christo villigen udstod, gav han sit seierrige Kiød til Jorden,
„men Aanden laurbærkronet søgte hen til Himmelen. (Adal-
„ward indbuden af Kong Harald kom og til Norge, og blev for
„hans Hellighed og Rygtet om hans Dyder ærefuld imodtagen.
„Ved hans Bortreise skiænkede Kongen ham saa mange Penge,
„at han strax derfor kunde løskiøbe 300 Fanger. Men Adalward
„den yngre, som paa samme Tid kom til Gothland, fandt sin
„Navne svag, hvis Ligfærd han med Sorg besørgede, og der-
„paa hastede til Sitton. Men siden efterat han var bleven for-
„dreven af Hedningene, kom han indbuden til Byen Skara,
„hvilket meget mishagede vor Erkebisp, saa at han kaldte ham
„til Bremen, som en Overtræder af Kirke-Lovene). Efter ham
„forordnede Erkebispen en vis Acelinum hen til de Kanter, som
„havde intet Bispe-Navnet værdigt hos sig uden et meget store
„Legeme. Men han, elskende Kiødets Rolighed, levede til sin
„Død i gode Dage udi Cøln, og sendte Gotherne forgiæves
„Gesantskab til ham. Imellem Nordmannia og Sverrige boe
„Wermelani og Finvedi, og andre, hvilke alle ere Christne, og
„lyde under Skara Kirke. Men paa Grændsen af de Svenske
„og Nordmanner boe Skridefinni (92), om hvilke der siges, at
„de løbe hastigere end de vilde Dyr. Deres største Menighed er
„Halsingaland (a), og Halsingaland er et Landskab. (Halsin-
„galand

(92) Skridofinni, Cod. K.

(a) Til Oprindelse vare Indbaanerne af Helsingeland Norske, men fordi de løbe paa Skie og skrede paa Sneen kalder han dem Skridefinner, da dog de vilde Finner og Lapper boede nord paa oven for dem. Heraf

 sees

Svend Estrithsön.

„galand er Skritefinnernes Bolig, omgivet med hoie Bierge, „som kaldes de Riphæiske, hvor en bestandig Snee vedvarer. „Menneskene ere der hærdede i Kulde, skiotte ikke om Tag over „sig, bruge vilde Dyrs Kiod til Mad, og deres Skind til Klæ„der. Man læser, at der i de Hyperboreiske Bierge, foruden „andre Vidunder, som der findes, ogsaa fodes Grypher). Til „det blev Stemphe (Steffen) beskikket til forste Bisp af Erkebi„spen, som forandrede hans Navn og kaldte ham Simon, som „ogsaa vandt mange af disse Folk ved sin Prædiken. Desuden ere „der mange andre utallige Svenske Folk, af hvilke vi ikkun have „fornummet disse at være blevne omvendte til Christendommen, „Gother, Wermelaner, og endel af Skridefinner, eller som boe „op til dem. Men for at giore en kort Beskrivelse over Sveonia „eller Svedia, saa haver den Vester paa Gotherne og Byen „Skara, Nord paa Wermilanerne med Skritefinnerne, hvis „Hoved er Halsingaland, mod Sonden Længden af det Baltiske „Hav, hvorom vi forhen have talet, og hvor den store Stad „Sicton er. Men mod Osten grændser den op til de Ripheiske „Bierge (93), hvor overmaade store Orkener, megen hoi Snee, „og Flokke af vanskabte Folk forbyde længre Adgang. Der ere „Amazoner, Cynocephali, Cycloper, som have eet Oie i Panden. „Der ere de, Solinus kalder Himantopodes, som hoppe paa eet „Ben,

X seeᵹ ellers, at Helsingeland da horte Sverrige til, ligesom Jamteland Norge.

(93) Disse Bierges Navn udleder den ældre Rudbek af den Fugl Rype, maaskee ei urigtigen. Man mærker, at Adam har hort tale om Lap- og Finland, og formedelst Mangel paa Landchart og Opmaaling ei forestilt sig, at Botnen gik saa langt ind Nord paa.

„Ben, og de som til Føde finde Behag i Menneske-Kiød, og „derfore med Billighed forties, ligesom man og flyer for dem. „De Danskes Konge, som jeg saa ofte maae beraabe mig paa, „har fortaalt mig, at et vildt Folk pleier at nedstige fra Bier-„gene (a) paa Sletten, og at det er uvidst hvorfra det kommer, „men de komme uventeligen, siger han, eengang om Aaret, el-„ler og hvert tredie Aar, og disse ødelegge det gandske Land, der-„paa gaae de bort. Meget andet pleier at fortælles, som jeg for „Kortheds Skyld forbigaaer, og overlader til dem at sige, der „vidne selv at have seet det. Nu ville vi sige noget lidet om de „Svenskes Overtroe. Dette meget ædle Folk (94) har et Tempel, „som kaldes Upsola, liggende ei langt fra Byen Sicton eller Birca. „(Nær ved dette Tempel udbreder et meget stort Træe sine Grene „meget vidt, som er altid grønt baade Vinter og Sommer, men „om hvilket ingen veed af hvad Slags det er (95). Der er og „en Kilde, hvor Hedningenes Offer pleier at skee, og et levende „Menneske at nedsænkes. Naar han synker, saa skal Folket op-„naae sit Ønske (96).) I dette Tempel, som gandske er over-„trukket med Guld (b), dyrker Folket tre Guders Billeder, saa „at Thor, den mægtigste af Guderne, er i Midten, og har en „Stoel for sig alene; Derefter have og Wodan og Fricco deres „Sæder.

Svend Estrithsön.

Uuu 2

(c) Lind. Staph. p. 367. De ere af maadelig Størrelse, men af Hurtighed og Kræfter saaledes, at de Svenske neppe kunne staae dem ud (maaskee de have været Finner og Qvæner).

(94) Nobilissima illa gens, Cod. K.

(95) Gran og Furre ere bestandig grønne. Her har man, som saa ofte, bundet den gode Adam og Scholiast noget paa Ærmet.

(96) Heraf er maaske i Norden, og i Tydskland, opkommet Hexe-Prøven med Vandet.

(b) Lind. Staph. p. 367. har rimeligere ornatum, beprydet.

Svend Estrithsön.

„Gæder. Deres Bemærkelser ere disse: Thor sige de raader i „Luften, og styrer Torden, Lynild, Vind, Uveir, mild Luft „og Afgrøden. Den anden nemlig Wodan, det er den Stær„kere (a), styrer Krige, og styrker Menneskenes Tapperhed imod „deres Fiender. Den tredie er Fricco, som skiænker de Døde„lige Fred og Vellyst, hvorfor og hans Billede forestilles med et „overmaade stort Mands-Lem. Men Wodan udhugge de bevæb„ned, ligesom vore pleie at udhugge Mars. Thor derimod med „Spiret synes at forestille Jupiter. (En Guldkiæde omgiver Tem„plet, hængende paa dets øverste Spidse, og skinner vidt og bredt „for de sig nærmende, efterdi Templet ligger paa en Slette, og „er ligesom et Theatrum rundt omkring omringet af Bierge). De „dyrke og Mennesker giorde til Guder, hvilke de for deres store „Bedrifter give Udødelighed, ligesom der i den hellige Ansgarii „Levnet læses at de giorde med Kong Heric. (Men nyligen, „da de Svenskes allerchristeligste Konge Anunder (Ingo) ikke vilde „frembringe Diævlene det af Folket fastsatte Offer, og han der„for blev dreven fra Riget, saa gik han gladeligen fra Thinget, „fordi han ansaaes værdig til at lide for Jesu Christi Navn). Alle „Guder have Præster sig tillagde, som frembære Folkets Offere. „Dersom Pest og Hunger ere forhaanden, saa ofres til den Af„gud Thor, dersom Krig til Wodan, dersom Brollup skal holdes, „da til Fricco. Efter ni Aars Forløb pleier og at holdes en almin„delig Hoitid for alle Sverriges Landskaber (97) udi Upsola (98), „og

(a) Lind. Staph. p. 368. har furor i Stædet for fortior.

(97) Det samme skede og i Danmark, som jeg forhen har anført af Ditmar; Altsaa giorde ni Aar maaskee en Cyclus.

(98) In Ubsola, Cod. K.

„og faaer ingen Frihed til at holde sig fra denne Fest. Kon„ger, ethvert Folk, og enhver Person især sende deres Gaver til „Ubsol, og hvad som er grummere end al Straf, de, som alle„rede ere Christne, maae løse sig ved Foræringer fra disse Skikke. „Offeret er saaledes: Af hvert Han=Dyr frembæres ni Hove„der, med hvis Blod det er Skik at forsone saadanne Guder, „men Legemerne ophænges i den Lund, som er Templet nærmest. „Men denne Lund er saa hellig for Hedningene, at alle og enhver „Træer i den ansees for guddommelige, fordi de enten til Offer „eller Spise bestæmte Kroppe have hængt i dem. Der hænge og „Hunde= og Heste=Kroppe (99) blandede iblant Menneskenes, „og har en Christen fortaalt mig at have seet 72 af dem. Men „de Dødsange, som pleie at skee ved disse Offer=Maaltider, ere „mangehaande og uanstændige, hvorfore det er bedre at fortie „dem. (Udi ni Dage fires Giæstebuderne og Ofringerne, hver „Dag ofres eet Menneske, tilligemed de andre Dyr, saa at Tal„let paa dem alle beløber sig i de 9 Dage til 72 (a).) I samme „Land skede nyligen en mærkelig Ting, og som kom ogsaa for „Erkebispens Øren, ved det den for Handlingernes Værdigheds „Skyld blev vidt udbredt. En af Præsterne, som pleiede at tie„ne Afguderne i Ubsola, blev blind uden at Guderne hiulpe ham. „Og som denne vise Mand beskyldte sin Dyrkelse til Afgudsbille„derne for denne Ulykke, da han ved overtroisk at dyrke dem hav„de fortørnet de Christnes Gud, see da aabenbarede sig for ham „om Natten en alt for smuk Jomfrue, spørgende, om han vilde „troe paa hendes Søn, for at faae sit Syn igien, og bortkaste

Svend Estrithsøn

(99) Et eqvi, Cod. K.

(a) Lind. Staph. p. 368. Og skeer dette Offer ved Vaar=Jævndøgn.

Svend Estrithsön.

„de Billeder, han forhen havde dyrket. Denne Mand, som for „saadan Gave ei veigrede sig ved at paatage sig alt hvad som tungt „var, svarede glædeligen, at han saa vilde giore. Nu mælder „Jomfruen: Dette maae du vide som en Vished, at dette „Stæd, hvor saa meget uskyldigt Blod udgydes, skal inden kort „Tid indvies til min Ære. Og paa det at intet Tvilsmaal skal „herom blive tilbage hos dig, saa imodtag nu dine Oines Lys i „Navn Christi, som er min Søn. Strax fik han sit Syn og „troede; bereiste alle omkringliggende Lande, og overtalte Hedningene let til at troe paa den, som havde giort den Blinde „seende (100). Dreven ved disse Jertegn, saa adlydde vor Erkebisp strax den Rost, som siger: Løfter eders Oine op og seer, „saasom Landet er alt hvidt til Hosten, og beskikkede derfor Adalward den yngre didhen, hvilken han tog af det Bremiske Chor, en „ved Lærdom og Sæders Retskaffenhed berommelig Mand, hvilken „han og efter den ypperlige Kong Stenkils Gesandteres Raad beskikkede Sæde i Byen Sictona, som ligger fra Upsola een Dags „Reise, men Reisen er saaledes, at man fra de Danskes Skone „kommer seilende over Havet i fem Dage til Sictona eller Birca, thi de ligge tæt ved hinanden (101). Men reiser man til „Lands fra Skone igiennem de Gothiske Folk og Staden Skara, Telga og Birca, saa kommer man til Sicton efter een fuld „Maaned

(100) Da det var en sand Velgierning at afskaffe Menneske-Offer og andre Vederstyggeligheder, og at indføre større Sædelighed, saa kan man ei meget fortænke dem, som brugte List hertil.

(101) Dette viser uovervindeligen, at Sigtun og Birca have været twende forskiællige Byer.

(102) Dette skede formedelst Mangel paa Broer, og flere Moradser, og

„Maaned (102). Men det er bleven fortaalt os ved nogle af „Bisp Adalwards Følgesvenne, at da han først kom til Sicton „fik han ved Holdelsen af een Messe udi Offer 70 Mark Sølv. „Saa andægtige ere alle de Nordiske Folk. I Anledning af „denne Reise drog han og til Birca, som nu er øde, saa at „Byens Spor neppe ere tilsyne; hvorfor man ei heller kunde „finde den hellige Erkebisp Unni Grav. Adalwardus drog med „en stor Iver at prædike Evangelium ind i Sverrige, og bragte i „en kort Tid alle dem der vare i Sicton og der omkring, til den „Christne Troe. Han foreenede sig og med den allerhelligste „Skonske Bisp Egino, at de begge skulde begive sig til det Hed„ningenes Tempel, som kaldes Ubsola, i Tanke maaskee at kun„ne tilbyde Christo nogen Frugt af deres Arbeid, og vilde de „gierne underkaste sig alle Pinsler, for at ødelegge det Tempel, „som var Hovedet for den barbariske Overtroe. Thi naar det „var nedbrudt eller brændt, saa vilde det hele Folks Omvendelse „derpaa følge. Da den gudsfrygtigste Kong Stenkil mærkede, „at denne de Gudsbekiendteres Villie begyndte at mumles om „blant Folket, saa bragte han dem snildeligen fra dette Forsæt, „forsikkrende, at de strax vilde dømmes til Døde, og han fordri„ves fra Riget, fordi han havde bragt Ugierningsmænd ind i „Fædernelandet, og da vilde alle, som nu troede, letteligen falde „tilbage til Hedenskabet, ligesom man kunde see der nyligen var „skeet i Slavien. Slig Kongens Tiltale gave Bisperne Bifald, „og droge derpaa igiennem alle Stæder, som tilhørte Gotherne, „og erhvervede siden Christendommen mange tusinde Hedninger.

Svend Estrithsön.

(Efterat

og større Søer end nu. Jeg tænker og, at denne Reise er da skeet af Missionarierne til Fods om Sommeren.

Svend Estrithsön.

„(Efterat Adalward var siden død hos os, saa satte Erkebispen ind „i hans Stæd en vis Tadico fra Ramsola, hvilken af Kiærlig„hed til Bugen vilde heller hiemme have et ringe Rogte, end være „en Apostel ude). Og dette maae være nok sagt om Sverrige og „dens Skikke."

„Nordmannia, ligesom det er det sidste Land i Verden, saa „sættes det og beqvæmmeligen sidst i Bogen. Det kaldes af de „nyere Norge. Om dets Beliggenhed og Størrelse har jeg for„hen sagt noget i Anledning af Sverrige, men nu vil jeg især be„rette, at det i Længden strækker sig til Nordens yderste Kant, „hvoraf det og har Navn. Men det begynder fra de udestaaen„de Klipper af det Sund, som kaldes det Baltiske, derefter ven„der det sin Ryg Nord paa, efterat det med sin Omkreds har „gaaet om det brusende store Hav, og endeligen støder det med „sin Grændse til de Riphæiske Biærge, hvor den trætte Verden „hører op. Nordmannia er formedelst sine Bierges Skarphed „og den umaadelig store Kulde, det ufrugtbarste af alle Lande, „alene beqvæmt til Fæedrift (a), hvorfor det og opfostrer de ta„preste Krigsmænd, som ei ere blødgiorde ved Afgrødes Over„daad, og oftere angribe andre, end blive angrebne af nogen. „De leve uden Avind med de Svenske, deres nærmeste Naboer, „hvorvel de iblant angribes af de Danske, der ere ligesaa fattige „som de (103), og der ei gaae ustraffede derfra. Formedelst „deres

(a) Lind. Staph. p. 366. Deres Qvæg opholder sig efter Arabernes Viis i Ørkener, og leve de paa den Maade, at de bruge Qvæg-Mælk til Føde, og deres Uld til Klæder.

(103) Pauperibus er udeladt i Cod. K., men da æqve staaer der, saa giør det alene ingen Mening. Imidlertid er og pauperibus temmelig

„deres Fattigdom nødes de derfor til at flakke hele Verden om, Svend Estrithsøn.
„og føre ved Sverværie mange Elendsle hiem, og afhielpe saa-
„ledes deres Lands Mangel. (Fra de Nordmanner, som boe
„oven for Danmark, ere de Nordmanner komne, som beboe
„Frankrige, og fra disse har Appulien nyligen faaet de tredie
„Nordmanner). Men efterat de have antaget Christendommen,
„og ere blevne underviste i bedre Skoler, saa have de nu lært at
„elske Fred og Sandhed, at være fornøiede med deres Armod,
„ja at uddele hvad de besidde, og ikke som forhen at samle det
„adspredte. Og da de havde alle fra Forstningen af tient Trold-
„mænds forvorpne Konster, saa bekiende de nu med Apostelen
„eenfoldigen Christum (104) og ham korsfæsted. De ere og de
„meest afholdne af alle Mennesker, saavel i Mad som i Sæder,
„og elske overmaade meget Tarvelighed og Beskedenhed. De
„have og saa stor Ærbødighed for Præster og Kirker, saa at den
„ansees neppe for en Christen, der ikke dagligen ofrer ved den
„Messe, han hører paa. Men Daab, Confirmation, Altarers
„Indvielse, og Indsættelse i de hellige Ordener kiøbes meget
„dyrt, saavel hos dem, som hos de Danske. Hvilket man me-
„ner at komme af Præsternes Gierrighed, saasom Barbarerne
„endnu enten ei vide, eller ville vide af at give Tiende, og derfore
„tvinges i de andre Ting, som burde gives frit, thi Syges Be-
„søg og Dødes Begravelse ere allesammen der tilfals. Sagle-
„des blive deres saa priselige Sæder, saavidt jeg har mærket,
„alene

ziemmelig upasseligt, da Adam forhen har talet om de Danskes store Handel, om Skaanes og Øernes Frugtbarhed, og om det meget Guld i Sieland.

(104) Christum, Cod. R.

Svend Estridsen.

„ætte fordærvede ved Præsternes Gierrighed (105). (Om Hedningenes Begravelse, endskiønt de ikke troe Kiødets Opstandelse, er dette dog mærkeligt, at de efter de gamle Romeres Viis paa alle Maader udvise Høiagtelse for deres Grave og Ligfærd. De nedlegge i Høiene med den Afdøde hans Penge, Vaaben, og hvad andet, han i Live har havt kiærest; hvilket samme ogsaa skrives om Jøderne. Og dette have de fra Hedningenes gamle Skik, i hvis Begravelser man pleier at finde sligt, da de befole at nedgrave deres Skatter med sig i Ankere, eller andre Kar. Paa mange Steder i Nordmannia og Svearige ere Fæehyrderne tilligemed de fornemste Folk, efter Patriarchernes Viis, og leve af deres Hænders Arbeide. Men alle de, som leve i Norge, ere de allerchristeligste, undtagen de der boe længst borte ved Havet gandske Nord paa, om hvilke der endnu siges, at de ere saa erfarne i Hexekonster og Besværgelser, at de selv tilstaae sig at vide hvad der af enhver skeer i den gandske Verden, de kunne og ved deres mægtige Mumlen drage de allerstørste Hvalfiske paa Strandbredden, og det er let for dem ved Brugen at giøre meget andet, som læses om Troldmænd i Skriften (106). Jeg har og hørt, at der i de allerhøieste Alper findes skæggede (107) Qvinder og Skovmænd, som sielden lade sig see, hvilke betiene sig af vilde Dyrs Skind til Klæder, og hvis Tale indbyrdes ligner mere en Tænders Gnisel, end

som

(105) Det lader, at Adam har ved at beskrive Norden ogsaa havt den Hensigt at straffe sine Tydske og de Geistlige, ligesom Tacitus ved at beskrive Tydskland har villet straffe sine Romere.

(106) Saaledes have mange endog indtil vore Tider tænkt om disse arme Finner og Lapper.

(107) Barbatas, Cod. K.

Svend Estrithsön.

„en Menneskelyd, saa at de derfore neppeligen forstaaes af de „nærmest boende Folk. Paa samme Bierge er og saadan Overflodighed af vilde Dyr, saa at den største Deel af Landet lever „alene af dem. Der fanges Ur-Oxer, Bøfler og Elger, ligesom i Sverrige, men Vild-Oxer (Bisontes, Visund) fanges i „Slavien og Rusland; Men Nordmannia alene haver sorte „Ræve og Harer, hvide Maarer, Biørne af samme Farve, der „leve under Vandet; ligervis ogsaa Ur-Oxer (108). Og som „der sees mange Ting, der ere gandske adskilte og uvante hos os, „saa overlader jeg til Landets egne Indbyggere udførligere at fortælle dette og andet. (Disse samme Bierge kalde de Romerske „Skribenter de Riphæiske, hvilke ere belagte med en bestandig „Snee. Skritesinnerne kunne ei leve uden Kulde og Snee, og „løbe de over den dybeste Snee fremfor de vilde Dyr. Paulus „bekræfter derfor i Longobardernes Historie, at i Nordens yderste „Dele ligge syv Skritesinner i en Hule ved det store Hav, ligesom de sove, om hvilke der er forskiællig Mening, og at de skulle „prædike for de Folk imod Verdens Ende. Nogle sige og, at „en Deel af de 11000 Jomfruer ere med deres Kamerader komne „did, men deres Følge og Skibe bleve skiulte af et Bierg, saa „at der sees Jertegn. Olaf bygde der en Kirke (109). Olaf var „en meget retfærdig Konge, og bragte først Nordmannerne til „Christendommen. Hans Søn Magnus undertvang de Danske.

Xxx 2 „Harald,

(108) Nemlig ere hvide, thi vel staaer hos Lidebrog: Ejusdemqve coloris ursos, qvi sub aqva, ut Uri vivunt. Men i Cod. K. staaer: Ursos, qvi sub aqva vivunt, Qvemadmodum & Uri.

(109) Denne Fabel har Hensigt til St. Suniva; som skal være kommen til Selløe i Oluf Tryggvesöns Tid.

Svend Estridsen. „Harald, Olafs overmaade onde Broder, bragte Orkenøerne under sit Herredømme, og udbredde sit Rige lige til de Riphæiske „Bierge og til Island). Nordmanernes Hovedstad er Tron„demnis (Tronhiem) (110), hvilken nu er prydet med Kirker, „og er der en stor Samling af Folk. Der ligger og den hellige „Konge og Martyr Olaf hans Legeme. Ved hans Grav virker „Herren indtil denne Dag de største Mirakler af Helbredelse, „saa at didhen strømme fra langtbortliggende Lande, de som haa„be sig at blive hiulpne ved den hellige Martyrs Fortienester. „Men Veien er saaledes, at man fra de Danskes Alaburg eller „Vendila gaaer til Skibs og kommer i een Dag over Havet til „Nordmannernes Land til Landskabet Wig (111); Derefter seiler „man paa venstre Haand langs Norges Strandbredder, og kommer „den femte Dag til Byen selv, som kaldes Trundhem (112). „Men man kan og drage en anden Vei, som gaaer til Lands fra „de Danskes Skane indtil Trundhem, men den er langsommere „udi Biergene, og undviges af de Reisende, fordi den er fuld af „Fare. Til Nordmannia kom først fra Engelland en vis Bisp „Johannes, som omvendte Kongen og døbte ham tilligemed Folket. „(Dog have forend han prædiket for dette Folk af vore: Liafdag, „Odinkar og Poppo (113); Vi kunne sige, at vore have arbei„det, og at Engellænderne ere gangne ind i deres Arbeide. Er„kebispen imodtog denne Meinhard og Albert, som paa andre „Steder vare indviede, med Gaver, da de komme til ham, og

„vare

(110) Trundem, Cod. K.

(111) Provinciam; Cod. K.

(112) Saa i Cod. K.

(113) At Poppo har prædiket i Norge er ellers ubekiendt.

„overgav dem sit Embede saavel i Nordmannia, som paa Oerne Svend
„udi det store Hav). Bisp Grimckel (114) fulgte efter ham, Estrithsøn.
„og var da Kong Olaphs Gesandt til Erkebisp Univam. Sigafrid
„kom derpaa den tredie, som prædikede baade hos Svenske og
„Nordmanner; Og han vedblev lige indtil vor Tid tilligemed an-
„dre ligesaa bekiendte Præster hos det Folk. Efter deres Afgang
„forordnede vor Erkebisp, efter de Nordmanniske Folks Forlan-
„gende, Tholf til Bisp i Trundhem, og Sigvard (a) til samme Kan-
„ter. Men Asgot og Bernard, endskiønt han fortrød paa at de
„vare indviede af Paven, sendte han dog fra sig med Gaver,
„efterat de havde stillet ham tilfreds. Ved hvilke indtil denne
„Dag Guds Ord vinder mange Siæle, saa at den hellige Mo-
„der Kirken blomstrer med glad Tilvæxt i alle Norges Landska-
„ber. Imidlertid haver ingen Bispedømmer hos Nordmanner-
„ne og de Svenske formedelst Christendommens nye Plantning
„deres fastsatte Grændser, men enhver af Bisperne, som er an-
„taget af Kongen eller Folket, opbygger Kirken tilfælles, og rei-
„ser om i Landet, bringende saa mange de kunne til Christen-
„dommen, og styre dem uden Misundelse, saa længe de leve.
„Efter Nordmannia, som er Nordens yderste Landskab, er in-
„gen menneskelig Bopæl, og findes intet uden et umaadeligt og
„forskrækkeligt udseende Hav, som snoer sig om den gandske Ver-
„den. Det haver lige for Nordmannia mange ei slette Oer,
„hvilke nu næsten allesammen staae under Nordmannernes Her-
„skab, og derfor ei kan forbigaaes af os, saasom de og lyde un-

Xxx 3 „der

(114) Saa nævnes han i Cod. K. retteligen; Dog skrives han og-
saa Grymkeld. Lind. Straph. p. 369. har Grinkil.

(a) Lind. Straph. p. 369. legger til: Æsmundi Morbroder.

Svend Estrithsön. „der Hamborger Stigt. (Om det Britanniske Hav, som flöder „op til Danmark og Nordmannia, fortælles forunderlige Ting „af Söefarende, at det om Orkenöerne er sammensnerpet (a), og „saa tykt af Salt, at Skibene knap kunne bevæge sig, uden ved „Hielp af Storm, hvorfore ogsaa dette Hav kaldes almindeli„gen paa vort Sprog Libersee, Leversee (115). Orkenöerne ere „de förste (116) af disse, hvilke Barbarerne kalde Orgenas; De „ligge efter Cycladernes Viis (117) adspredde over Havet, om „hvilke de Romerske Forfattere Martianus og Solinus synes saale„des at skrive; Bag ved Britannien, hvor et uendeligt Hav „aabner sig, ere de Orchadiske Öer, hvoraf 20 ligge öde og „16 (118) dyrkes. De Orchadiske Öer ere næsten 40, og ligge „tæt sammen (b). (Heraf sees, at denne liden Afhandlings For„fatter

(a) Concretum.

(115) Taagen har vel og giort sit hertil, og derfore har Pytheas alerede kaldet disse nordlige Kanter: En Havlunge. Imidlertid har Tingens Usædvanlighed og Frygt meget overdrevet Beretningerne, hvorvel det nok kan være sandt, at Nordhavet er saltere og tungere end mange andre Hav. Lind. Staph. p. 369. har Leverse. Maaskee vore Fædre have heraf taget Anledning at tale om det Land Liberum regnum, Liberdon, Liberadonum, see Blomrstvalla-Saga n. 522. p. 69. 105. 121. og n. 527. p. 273. Sorle Sterkes Saga p. 12. Biörner de Varegis p. 137. Bödvar Biarkes Saga p. 136. Ikke kan jeg troe, at Libersee skulde betyde den frie, aabne Söe, eftersom Skribenten selv siger, at det var Mare concretum.

(116) Proxumæ, Cod. K.

(117) Adam burde have skrevet Sporadernes, men Forestillingen er ikke rigtig. (118) Qvindecim, Cod. K.

(b) Bag ved en Codex af Julius Honorius i det Gaddiske Bibliotheqve findes efter Targioni Vidnesbyrd i Relazioni d'alcuni Viaggi T. 6.

„fatter er fra det øvre Tydskland, hvorfore han har fordærvet os „de fleste Ord og Navne, da han har villet indrette dem efter sit „Sprog (119).) Nær dem ere de Electriske, hvor Electrum, „Rav, avles (a): Men da Orchades ligge imellem Nordman- „nia, Svend Estrithsøn.

T. 6. p. 433-437. Efterretning om Orcaderne ved en Ubekiendt, der synes at have levet i det 9 Sæculo, og hvori staaer, at nogle Klerke opholdte sig fra 1 Februarii til 1 Augusti paa Øen Tule, og at der blev aldeles ikke mørkt ved Sommer-Solstitium, men enhver kunde see at forrette sin Gierning, ligesom ved høi Sol, og troede de, at om de paa den Tid havde været øverst oppe paa Biergene, saa havde de bestandigen seet Solen. Der ligge og mange andre Øer i det Britanniske Nordhav, hvilke fra Britanniens nordlige Øer ligge 2 Dages og 2 Nætters Seilads borte. En gudfrygtig Munk havde fortaalt Forfatteren, at han paa en Baad af 2 Roerbænke havde i 2 Dage og 1 Nat kommet til nogle smaae Øer, som ved smale Sunde vare skilte fra hinanden, og hvorhen Eremiter havde i 100 Aar seilet fra vort Skotland (altsaa har Forfatteren vel levet i Irland eller Skotland) og boet der, men ligesom de ellers havde fra Verdens Skabelse ligget øde, saa vare de nu og for Normanernes Røverier blottede fra Eremiter, og fulde af utallige Fugle, især Søefugle. Endeligen taler Forfatteren om en Carl den Store, og synes Targioni at henføre Skribentens Alder til Aar 825. De Øer, der laae saa tæt sammen, have uden uden Tvil været de Orcadiske.

(119) Dersom denne Scholie er skrevet af samme Forfatter, som de andre, saa synes det at vise, at han ei er saa gammel, som man troer. Men jeg troer ikke, at han har skrevet denne.

(a) Maaskee herved forstaaes de Schetlandske, af hvilke i Ossian T. 1. p. 64. 118. nævnes en ved Navn Craca, ligesom han og p. 138 og 204. kalder en af de Hebudiske Togorma, det er paa Galisk, Øen af de blaae Bølger. Craca har maaskee Navn af det gamle Nordiske Ord Krake ɔ: Stammen af et Træe, hvis Grene ere saa afhugne, at man ved Hielp af dem kan komme øverst paa det. Øen eller Klippen Craca har maaskee havt saadant Udseende.

Svend Estridsøn.

"nia, Britannia og Hybernia, saa bølee de, og synes at ſege „med det bruſende Havs Bølger. Man ſiger, at til dem kan „fra Nordmannernes Stad Trundhem ſeiles paa een Dag (120). „Der ſiges og, at fra Orchaderne og til Engelland, eller og om „man vil ſeile til Skotland, er lige ſaa langt. Over ſamme „Orchadiſke Øer, endſkiønt de forhen beſtyredes af Engelſke og „Skotſke Biſper, har vor Erkebiſp efter Pavens Befaling ind„viet Thorulf til Biſp i Byen Blaſcona, ſom ſkulde drage Om„ſorg for dem alle. Den Tyle, hvilken ligger overmaade langt „borte fra de andre for ſig ſelv udi det ſtore Hav, ſaa at den knap „er bekiendt, ſom der ſiges. Om den berettes ſaavel af Romer„ſke Skribenter, ſom af Barbarer, mange Ting, der ere værde „at fortælle. De ſige, at Tyle er den yderſte af alle, hvor der „i Sommer-Soelhverv, naar Solen gaaer igiennem Krebſens „Tegn, er ingen Nat, og derimod i Vinter-Soelhverv heller „ingen Dag. Dette mene de at ſkee hver ſiette Maaned. Beda „ſkriver og, at de lyſe Sommer-Nætter i Britannien upaatvile„ligen forſikre, at ligeſom man da i Soelhverv har beſtandig „Dag, ſaa ſkal man 6 Maaneder efter, naar Solen er veget til „Vinteren, have ligeſaa lang Nat. (Hvilket Pytheas (121) af „Marſeille ſkriver at ſkee paa Den Tyle, ſom ligger 6 Dages „Reiſe Norden for Britannien. Naar man drager fra de „Danſkes Forbierg Alaburg, ſaa fortælle de, at man har 30 „Dages Reiſe til Island, men mindre, om Vinden er god). „Dette Tyle kaldes nu Island af den Is, ſom binder Havet. „Om hvilken de og fortælle dette mærkelige, at denne Is ſeer ſaa „ſort

(120) Dette er urigtigt.

(121) Saa ſtaaer i Cod. K.

„sort og tør ud af Asder, at den brænder naar man sætter Ild „paa den. (Ved Island er Ishavet, som brænder, skinner, „og er taaget (122).) Denne Øe er overmaade stor, saa at „den indeholder mange Mennesker, som leve alene af Fæe-Drift, „og bedække sig med deres Uld; Der voxer intet Korn, findes „meget lidet Træe, derfore boe de i underjordiske Huler, og have „fælles Huus, Føde og Leie med deres Qvæg. De føre der- „fore et helligt Liv udi Eenfoldighed, da de ei søge mere end hvad „Naturen giver, saa at de kunne sige gladeligen med Apostelen: „Da vi have Føde og Klæde, saa ere vi fornøiede; thi deres „Bierge ere dem i Stædet for Byer, og Kilder for Vellyst. „Det er et lyksaligt Folk, som ingen misunder dets Fattigdom, „og heri lyksaligst, at de nu alle have isort sig Christendommen. „Der ere mange berømmelige Ting ved deres Sæder, især Kiær- „lighed, saa at alt er hos dem tilfælles, saavel for Fremmede „som for Indfødde. De ansee deres Bisp for Konge, og retter „alt Folket sig efter hans Vink, og holde er Lov hvad han fast- „sætter efter Guds Villie, eller af Skriften, og andre Folks „Sædvaner. (Hos dem er ingen Konge, men Loven giælder „alene, og at synde er forbudet, eller og er det Løn at døe). „Vor Erkebisp haver høiligen takket Gud for dem, fordi de om- „vendtes i hans Tid (123), endskiønt de, førend de vedtoge Troen, „dog ei vare saa langt skilte fra vor Lære ved den naturlige Lov (a).

„Efter

Svend Estrithsen.

(122) Maaskee dette er tildels giort af Nordlyset.

(123) De vare alerede omvendte fra Aar 1000, men udi Adelberts Tid finge de den første Bisp, og derved mere Orden og Kirkeskik end forhen.

(a) Lind. Staph. p. 369. Deres største Bye er Skadholt (Skalholt).

Svend Estrithsön.

„Efter deres Begiering beskikkede han dem den meget hellige „Mand Isleph, hvilken sendt fra dette Land til Erkebispen, blev „opholdt hos ham en Tid i megen Ære, og lærte imedens det „hvorved han paa den gavnligste Maade kunde undervise disse til „Christum nyligen omvendte Folk. Med ham tilsendte Erkebi„spen de Islandske og Grønlandske Folk sit Brev, ærværdeligen „hilsende deres Kirker, og lovede dem at han med det snareste „vilde selv komme til dem, for at nyde en fuldkommen Glæde. „Udi hvilke Ord man bor rose den ypperlige Vilie Erkebispen „havde i sit Gesantskab, saasom man og har hørt, at Apostelen „vilde reise til Spanien for at prædike Guds Ord. Hvilket han „dog ei kunde opfylde. Dette har jeg sandfærdigen erfaret om „Island, og det yderste Tyle, forbigaaende det Fabelagtige. „Men der ere og mange andre Øer i det store Hav, af hvilke „Grønland ei er den mindste, hvilken ligger dybere ind i Havet, „henimod de Svenske Bierge, eller de Riphæiske Aaser. Og til „den Øe siges der at man fra den Nordmanniske Strandbred kan „seile i 3 til 7 Dage, ligesom til Island. Menneskene ere der „blaagrønne, ligesom Havet, og deraf har Landet faaet Navn, „de leve ligesom Islænderne, undtagen at de ere grummere, og „angribe de Forbiseilende med Søeroverie. Det berettes, at til „dem er og Christendommen nyligen kommet. Den tredie er „den Halagland, som ligger nærmere Nordmannia, men er „ikke mindre end de andre. (Man slutter, at Halagland er den „yderste Deel af Nordmannia, og at den er nærmest Skritefin„nerne, og utilgiængelig formedelst sine Bierges og Kuldes „Skarphed). Denne seer om Sommeren ved Soelhverv udi 14 „samfælde Dage Solen over Jorden, og mangler ligeledes om „Winteren Solen i ligesaa mange Dage. Det er en forunder„lig

„lig Sag, og ubekiendt for Barbarerne, som ei vide at Dagenes forskiællige Længde kommer af Solens Nærværelse og Bortgang, thi formedelst Jordens Rundhed maae Solens Omgang frembringe Dagen et Stæd, og efterlade Natten paa et andet, thi naar den opstiger til Sommer-Soelhverv, da maae den forlænge Dagene for dem, der boe Nord paa, og forkorte Nætterne, og naar den nedstiger til Vinter-Solhverv (124), da maae den paa samme Maade giøre det for dem, der boe Sønder paa. Da nu Hedningene ere uvidende herom, saa kalde de det Land helligt og lyksaligt, som frembringer sligt Vidunder for de Dødelige. De Danskes Konge haver derfor med mange andre forsikret, at dette skeer der, ligesom i Sverrige og Norge, og de andre der liggende Øer. Desuden fortaalte han (nemlig de Danskes Konge), at der endnu var af mange fundne i samme Hav en anden Øe, som kaldes Vinland (a), hvor der frivilligen voxe Vintræer, som bære en overmaade god Vin; Vi have og fornummet, ei ved en fabelagtig Fortælling, men ved de Danskes paalidelige Beretning, at Korn findes der i

Svend Estrithsøn.

Yyy 2 „Over-

(124) His qvi in borea sunt dies prolongat, noctesqve abbreviat, descendens ad hiumale solstitium, staaer i Cod. K., men feiler i Lindebrogs Edition efter Fabricii Udgave.

(a) Det var i Slutningen af det 10 Sæculo at Norske fra Island og Grønland funde den Del af America, som de kaldte Vinland, fordi, efter deres Sigende, vilde Vinranker voxte der, saa og vild Hvede og Masur-Træe. Paa nogle Stæder funde de store Voger, som skare sig ind i Landet, saa og Næsser. Paa den Tid Solen var kortest oppe, stod den op Klokken $7\frac{1}{2}$, og lagde sig $4\frac{1}{2}$. Alle Omstændigheder synes at pege paa Carolina. Snorro i Oluf Tryggvasöns Saga c. 105-111. Eric Raudes S. c. 8. p. 48. c. 12. p. 78. 79. efter min Udskrift af Arnæ n. 563. b. 4to.

Svend Estrithson.

„Overflødighed uden at saaes. Men efter denne Øe findes intet „beboeligt Land i dette Hav, men alt hvad der er længre borte „er fuldt af en utaalelig Kulde og en uendelig mørk Taage. „Hvorom Marcianus saaledes taler: Hvo der seiler een Dag „længre bort end Thyle finder Havet tilfrossen. Den meget er„farne Nordmanniske Fyrste Harold forsøgte dette nyligen, thi „med sine Skibe befoer han Nord-Havets Brede, men undkom „neppeligen i Behold fra den græsselige Afgrundens Svælg ved „at vende tilbage, da Verden holdte op i sin taageagtige Ende „lige for hans Øine. Erkebisp Adelbert af Salig Ihukommelse „har og fortaalt os, at i hans Formands Tid seilede nogle adle „Mænd fra Frisland Nord efter for at befare Havet, fordi Ind„vaanerne af det Folk sagde, at der fra Weser- (125) Flodens „Udløb, naar man drog lige Nord paa, fandtes intet Land, „men alene det Hav kaldet Liberse, som er et uendeligt Hav (126). „For at udforske denne Nyhed droge disse forbundne Staldbrø„dre fra den Frisiske Strandbred paa et got Skib. De lode „først Danmark efter sig, og derefter Britannien, og komme til „Orchades, hvilke de lode ligge paa venstre Haand, havende „Nordmanniam paa høire, og komme efter en lang Fart op mod „det kaaldte Island, hvorfra de before Havet indtil Nordens „yderste Kant, og saae de bag ved sig alle ovenmældte Øer, „hvorpaa de anbefalede Gud og den hellige Bekiender Willehad „deres Dristighed og Liv, men fulde uformodentligen i bemældte „det frosne Havs mørke Taage, som man knap med Øinene kan „igiennemskue. Og see Havets ustadige Svælg, som løb tilbage „til

(125) Viseræ, Cod. K.

(126) Infinitum Oceanum, Cod. K.

„til sin Kildes skiulte Begyndelse, trak de ulykkelige Skibsfolk, Svend Estrithsön.
„som nu vare fortvilede, ja tænkte paa Døden alene, med et
„hæftigt Anfald til Afgrunden. Denne siges at være Afgrun-
„dens Svælg, det Dyb, hvor efter Rygtet hele Havets Vand
„ind- og udflyder, saa at det synes at flyde ned og opsluges, og
„igien at udspyes (127), hvilket pleier at kaldes Fluctuatio (a).
„De paakaldte da alene Guds Barmhiertighed, at han vilde
„imodtage deres Siæle, og da bortførte Vandfaldet af det tilba-
„geløbende Hav nogle af Staldbrødrenes Skibe, men andre
„drev den tilbage fra deres lange Vei og kastede dem langt bag
„Ryggen af de andre. Hvorpaa disse befriede ved Guds beti-
„melige Hielp fra den overhængende Fare, som de havde seet
„med deres Øine, hiulpe og Bølgerne ved at roe af alle Kræf-
„ter. Men efterat de saaledes havde undgaaet Taagens Fare og
„Kuldens Egn, komme de uventeligen til en Øe, der ligesom en
„Fæstning var omgivet med høie Fiælde. Da de nu for at besee
„Egnen ginge ud, funde de Mennesker, som ved Middags Tider
„skiulte sig i underjordiske Huler, uden for hvis Dørre de funde

(127) Ingredi & egredi omnes maris recursus & decursus, qvi decurrere videntur & absorberi, Cod. K. Men i Stædet for removi læser jeg revomi. Det er klart, at her tales om den berømte Mal- eller Mosk-e-Strøm, hvilke saavel gamle, som nyere, endog saa sent som Pater Kircher, have beskrevet, langt farligere end den er, og som bestaaer alene i stærke Strømme, der ere hinanden imod, og foraarsages deels ved Ebbe og Flod, deels ved Øernes Beliggenhed, hvor imellem den findes, og deels ved Klipper i Grunden. Ved Salten findes en Strøm, som ikke giver den stort efter.

(a) Herved sigtes uden Tvil til Ebbe og Flod. Peringskiold oversætter det ved: Swall og Upflod.

Svend Estrithsön.

„en utrolig Mængde Kar af Guld, og saadanne Metaller, de „Dødelige ansee for rare og kostbare. De toge derpaa saa me„get af disse Skatter, som de kunde bære, og skyndte sig glade „hiem til deres Skibe. Men uventeligen saae de da bag efter sig „komme Mennesker af overmaade Høide, som vore kalde Cyclo„per, og for hvilke ginge Hunde af en usædvanlig Størrelse; „Ved hvis Anløb en af Staldbrødrene blev greben, og i deres „Paasyn sønderreven, men de øvrige komme i Behold til Ski„bene, dog forfulgte, som de sagde, Kiæmperne dem ud i Søen „med høi Røst (128). Efter saadanne Eventyr komme Freserne „til Bremen, hvor de fortaalte Erkebisp Alebrand alle Ting, og „derpaa giorde Offer for deres Frelse og Tilbagekomst til den go„de Christ og hans Bekiender Willehad. ‚ ‚ ‚ (129). See saa„ledes veed det grumme Danske, Nordmanniske og Svenske Folk, „hvilke efter den salige Gregorii Ord ei vidste andet end barbarisk „gnisle, nu alerede for rum Tid at skingre Alleluja til Guds Ære. „See dette Søerøver-Folk, af hvilke vi have læst, at hele Land„skaber i Gallien og Germanien ere blevne plyndrede, det er nu „tilfreds med sine egne Grændser, og siger med Apostelen: Vi have „her ingen blivende Stad, men søge den tilkommende, og troe at see „Herrens Gode i de Levendes Land. See dette forfærdelige Land „som altid var utilgiængeligt formedelst Afguders Dyrkelse, og ei bli„vere end den Scythiske Dianæ Altar; Det har nu aflagt sit naturlige „Raserie, og kiæppes allevegne om at imodtage Sandheds Præ„dikantere,

(128) Dette kommer overeens med hvad Saxo fortæller om Gorms Reise til Geruth og Ugarthilok, og ellers i vore Sögur; Man seer heraf hvor gamle Skipper-Tidender ere.

(129) Her udelader jeg nogle Betænkninger af Skribenten, da de ei tiene til mindste Oplysning i Historien.

„dikantere, forstyrrer Diævlenes Altarer, opreiser Kirker trindt „omkring, og Christi Navn bliver nu med fælles Berømmelse „ophøiet. Dog denne Forandring er skeet ved den Ophøiedes „høire Haand, og saa hastigen løber den almægtige Guds Ord, „paa det at Herrens Navn skal blive berømt fra Solens Op„gang og Nedgang, fra Norden og fra Havet, og hver Tunge „bekiende, at den Herre Jesus Christus er i Gud Faders Ære, „og lever og regierer med Faderen og den Hellig Aand igiennem „alle Alders Alder. Amen." Enhver maae vel tilstaae, at denne Beskrivelse indeholder mange Fabler og Eventyrer, sampt Urigtigheder, og at den er meget kort, ufuldstændig og mangelende, men dette maae tilskrives Tiderne, og maae man derhos paa den anden Side tilstaae, at man af den lærer meget i Henseende til Nordens Skikke, Handelens Beskaffenhed, og anden Nordens Tilstand under Kong Svend; Ting som vi ellers ikke vidste; og dernæst, at denne Beskrivelse er dog den beste og udførligste, som indtil den Tid havdes om Norden.

Svend Estrithsön.

Saasom de Danskes og Norskes Herredømme, ja endog Forsøg, tog under Svend Estrithsen Ende i de vestlige Dele af Europa, undtagen Irland, Man, Suduroerne, Orkenøerne rc., om hvilke videre at handle jeg giemmer til en anden Tid, saa vil jeg nu handle om hvilke Fodspor, især i Sproget, der endda findes efter dem i vore nu værende Tider, eller for kort siden, udi Engelland, Frankerige, Holland rc., udeladende dog saa meget muligt hvad jeg forhen paa adskillige Stæder har sagt. Italien er det første Land vi ville betragte. Af det gamle Nordiske Ord Fante, som betyder en Dreng, en Tiener, vil Verelius lede det Italienske Fante, der betyder det samme, saa og Dravanter, hvilket han mener egentligen burde skrives Dragfanter ɔ: Fanter, Tienere, der bære;

Lige-

Svend Estrithsön. Ligeledes Infanteria, hvortil kan legges det Franske Fantassin. Det samme kan og siges om Gonfaloniere, den overste Værdighed i Lucca, thi Gunn er et gammelt Nordisk Ord, som betyder Strid, og Fane er alle bekiendt, altsaa vil Gonfaloniere sige saa meget, som den der bær Fanen i Strid. Ubaldus i Kroniken af de Neapolitanske Hertuger, skreven omtrent 1175, og som findes hos Pratillus, har det Ord Rubaria, i den Mening af Roverie, som kommer af Rov; Og er det klart for mig, at saavel dette Rubaria som de Franskes derober er indbragt fra Norden. Naar man noie vilde igiennemgaae de Italienske Ordbøgger, saa og Lovene, helst af Neapolis og Sicilien, saa vilde mange Ord og Skikke findes overeenstemmende med vore Nordiske; Uden Tvil ere de fleste komne ind med Normannerne i det 11 Sæculo, men uden Tvil ogsaa mange i ældre Tider ved Franske og Tydske, der tildels igien havde faaet den Nord fra, og tildels havde dem tilfælles med vore Nordiske (130). Hvad Spanien angaaer, da findes vel og endel ligelydende og ligebetydende Ord med vore Nordiske, men de skrive sig enten fra Gothernes Tider, eller og fra de allerældste, og komme af den Lighed som er imellem alle Europæiske Sprog, da de have fælles Stammoder. Dog kan jeg ikke undlade at anføre, at udi Nouveau voyage en Espagne Londres 8vo. 1782. T. 1. p. 115. forekommer udi Kongeriget Valencia en Flekke, fordum kaldet Apiarium, og nu Biar, fordi der falder megen Honning, hvis Navn synes aabenbare at komme af vore Bier, og maae være bleven indbragt med Gotherne.

Udi

(130) Verelii Index lingvæ Scytho-Scandicæ p. 83. v. Fanter p. 101. v. Gunfani, Gunfana, Gunn. Pratilli Hist. Princ. Lang. T. 3. p. 54.

Udi Frankerige forekommer i de Saliske Love hos Eccard det Ord Turpha, som er vort gamle Dorp, Thorp, men da de Tydske ogsaa have Dorf, og Frankerne til Oprindelse vare egentligen Tydske, saa er det maaskee snarere kommen fra dem; Imidlertid da Frankerne boede i Forstningen langt Nord paa, og nær op til os, nevnlig efter min Mening først i Jylland, og vare da de, som og kaldtes Cimbrer, siden i Stigt Bremen, og endeligen i Over-Yssel og Gueldern, saa maatte der og være stor Lighed imellem deres og de Danskes Sprog, hvorved det bliver hel uvidst at sige, hvo der haver taget af hinanden, og hvilke Ord de fra fælles Stammoder have havt fælles fra umindelige Tider. Hos Dufresne forekomme følgende Ord: Aggagula udi den Ost-Gothiske Konges Theoderics Edict, og udi Isidori Glosser, hvor det betyder Pantomimus, aabenbare vort Ord Gøgler, og de Tydskes Gaukler; Alodis, Allodium, som alerede forekommer i den Saliske, og andre gamle Love, og i Caroli Magni Capitularer, er upaatvileligen det samme, som Nordens Odel; Amma, som alerede hos Grækerne i det 4 Sæculo har betydet en aandelig Moder, er vort Amme, men Oprindelsen er maaskee af det Hebraiske; Amman, vort Amtmand, er uden Tvil Tydskt, og fra dem kommet til os; Arie er vort Had i samme Bemærkelse, i det Franske Bretagne betyder Arabin Had, maaskee det stammer fra det alleræld ste Sprog, og er ved Omgang kommet fra det ene Europæ Folk til det andet, hvilket just gior det saa vanskeligt at bedømme hvilke Ord, de andre Europæiske Folk have egentligen faaet fra vore; Batus i Middelalderen, de Franskes Bateau, er vort Baad, de Tydskes Bot, og upaatvileligen indført fra Norden; Bauga, de Franskes Bague, er uden Tvil vort Bue; Befulci, et Tilnavn for Venderne, fordi de i tvende Ordener ginge

Svend Elstrichsen.

 i Strid,

Svend Estrithsön. i Strid, aabenbare vort tvesylked; Bindæ, vort Baand, Bendsler, af at binde; Blæ & bludiæ i de Skotske Love, aabenbare vort blaae og blodig; Boda, Bodium, vort Bod, af at boe; Bolla hos Scoterne, Cyathus, af det Nordiske Bolle; Boscus, Buscus, de Franskes Bois, vort Busk, de Tydskes Busch; Brunea i Capitularerne vort Brynje; Brut udi Isonis Glosser, hvoraf de Franskes Bru, altsammen af vort Brud; Bucus i den Saliske Lov, de Franskes Bouc, vort Buk; Buchus, de Franskes Bout, vort Bugt; Camfwic, Tvekamp, er giort af vort Kamp, og Wig ɔ: Nederlag; Dayla, af vort Deel; Eia, vort Ey, Oe; Faida vort Feide, og de Tydskes Fehde; Falda, vort Fold; Farlegani, at forligge sig; Fodrum vort Foder; Gilda vort Gilde; Gisiles vort Gissel; Hoga af vort Hag, Hage, Hauge, hvoraf Hække, og de Franskes Haye. Dog det vilde blive alt for vidtløftigt at opregne alle de Ord hos Dufresne, som have Lighed med og komme af vore, da det ovenrede anførte nokſom beviser Sagen. Jeg vil derfor alene anføre det Ord Nidering, vort Niding, hvoraf uden Tvil de Franskes Nice; Thi jeg maae tænke paa, at jeg skriver en Historie, og ei en Ordbog. Hos Menage forekomme og mange Ord, som ere pure Franske, og hvoraf jeg vil anføre: Alles, Allodium af Odel; Beser, brugeligt udi Normandie, af vort bisser; Bigot, ved Gud, de Tydskes bey Gott; Bicque, maaskee af vort gamle og i Norge endnu brugelige Bikke, en Hund; Brague, hvoraf Braye, Brayette, af vort Brok, som endnu bruges i Norge og Island; Brave, hos Italiener og Spanier bravo, hos de Tydske brav, braver, vort brav, af det gamle verbo bragde ɔ: jeg sætter strax i Værk; Drud, vort troe; Heaume, vort Hielm, de Tydskes Helm; Hore, endnu brugeligt i Normandie i samme Bemærkning, som hos os; Torp, hvor-

hvormed mange Landsbyer i Normandie belegges; Tot, hvormed manges Navne endes, hvilket er en blødere Udtale af Toft; Agios, hvilket betyder bijoux, der maaskee er Nordens Hnos efter en forandret Udtale. Hos Casaneuve hag ved Menage: Harpe i samme Mening som Harpe hos os, og Harfe hos de Tydske. Hos Balaze findes: Scella, endnu brugeligt i Aqvitanien, de gamle Franskes Escelle, de Tydskes Schelle, de Svenskes Skælla, af det Nordiske Ord Skall, en Lyd, hvoraf Skalld, en Poet. I det Sprog som tales udi det Franske Bretagne forekomme og adskillige Ord hos Pelletier, som ere Danske, saasom: Argadi, ærgre; Bad, en Baad; Bara, Brød; Brennit, Brøst, Bringe; Braghes, Broker, Buxer; Bronn, skal betyde Fruentimmer-Bryster, har megen Lighed med vort Brønd, de Tydskes Brunn; Cacha, at kakke; Cawl, Kaal; Clan, klein, syg; Cria, de Franskes crier, krige; Dor, Dør; Dube, Due; Eaust, Høst; Enes, Ei, Øe; Er, vort gamle Ar; Aria, Øre; Fals, falsk; Fresk, frisk. Disse og mange flere Ord kunne deels være indbragte ved Normanerne, og deels være fra det alleræld ste Moder-Sprog. Udi Picardie flyder den Strøm Aa, og i Schweitz Aar, hvilke begge have Navn af vort Aa. I de Normanniske Vedtægter af 1080 forekommer Vammum, men det er urigtigt læst i Stædet for Nammum, vort Nam. Mabillon vidner, at ei langt fra Baccara i Stigtet Metz, og ei meget langt fra Luneville i Lothringen, ligger en meget liden Flekke paa Heldet af et Bierg kaldet Danevere, forhen Danabrium, som han forklarer ved de Danskes Værk, da det maaskee er anlagt af Danske. Ei langt fra Chartres laae et Stæd kaldet Danemark, hvilket bevises ved et Fransk Diploma af 1132 (130).

Svend Estrithsön.

(130) Ecc. leg. Sal. Tit. XVIII. 2. Dufresnii Gloss. med. lat. v. Agga-

Svend Estrithsön.

Hvad Engelland angaaer, da vil jeg ikkun anføre faae af de utallige Ord, som have Overeensstemmelse med vort Sprog, saasom de fleste ere uden Tvil indbragte med Saxer, Angler og Jyder, hvis Slægtskab med vore ei kan paaviisles, dog vil jeg anføre dem, som uden Tvil have fra de allerældste Tider været i Brug hos os, og om hvilke det og kan være tvilsomt, om vi have lært dem af Saxerne eller tvert om. Saaledes er hos Skinner det Ord Fee, Penge, Rigdom, som kommer af det Danske Ord Fæe, Qvæg, fordi de ældste Tiders Rigdom bestod deri; Forses, Vandfald, af det Norske Ord Fosser; Lord, Lavard i de ældste Tider baade hos de Engelske og os; Maid, en Pige, Moe; Man, Mand; Mare, Mær; Moor, Moor paa Plattydsk, Moradss paa Dansk, Myr paa Norsk; Oak, Eeg; Qveen, Qvinde; Young, Ung; Yeast, Gier paa Dansk, Giester paa Norsk; Cothset ɔ: en som sidder, boer i en Kote; Drenges, beneficiarii milites Regis, i samme Bemærkelse Drenge hos os i gamle Dage; Hide, Hud; Lagaman, Lagmand; Sceatt, Skat. Der findes og i Engelland adskillige Byer, som have Navn efter vore, deels fordi vore have anlagt dem der, deels vel og

Aggagula; Alodis; Amma; Amman; Arie; Barus; Bauga; Befulei; Bindæ; Blae & bludie; Boda; Bodium; Bolla; Boscus; Buscus; Brunea; Brut; Buccus; Bustus; Camswic; Daylæ; Eia; Faida; Falda; Farlegani; Fodrum; Gilda; Gisiles; Haga; Nidering. Menage, Dictionaire Etymologique; Alleu; Beser; Bigot; Bique; Brague; Brave; Drud; Heaume p. 735. v. Hore. Caseneuve ad calcem Menagii v. Harpe. Baluzii Capitularia T. 2. col. 840. v. Scella. Pelletier Dictionaire de la langue Bretonne præf. p. 10 - 11. Skinneri Etymologicon Onomasticon v. Aa. Martene collectio nova 4to. Tom. 1. p. 227. Ouvrages posthumes de Mabillon T. 3. p. 439. Dacheri Spicil. T. 3. p. 488.

og fordi vore have bygget og opnævnet Byer hos sig efter de Engelske, og endelig tilfældigvis formedelst Ligheden af begge Sprog og Ligheden i Byernes Beliggenhed. Saaledes findes der Alburgh i York-Shire, som maaskee betyder saa meget som den gamle eller og store Borg; London, Lunden, og Lund i Skaane; Mercia af Mark; Helsingiaborg efter Gange-Hrolfs Saga, maaskee samme som Helsingiaport fonder paa Engelland, hvor Harald, Godvins Søn, faldt efter Snorro. Dog da dette Stæd ei findes i England, saa have maaskee vore Nordiske alene selv kaldt det saa, efter deres Maade at forandre Stæders og Landes Navne; Saaledes kaldte de Durham, Dynholm. Fremdeles nævner Snorro Grimsby, hvilket ligger i Lindsey; Hockfliot, maaskee Hockwold i Nordfolk, hvilke skulle have Navn af det Norske Sprog, som Snorró vil, og det uden Tvil efter Personer, der have hedet Grim og Hauk. Skinner mener, at Dengy i Essex har Navn af de Danske. Den store Hickes haver omstændeligen vist Ligheden imellem det Angel-Saxiske, Mæso-Gothiske og Islandske Sprog, hvilket dog maae udledes af deres fælles Stammoder. Samme ypperlige Mand haver og udførligen vist, at det Angel-Saxiske Sprog haver havt sine trende Perioder; Den første, da det var renest, fra Hengsts Ankomst til Britannien, og til de Danske begyndte hæftigen at angribe det, og hvilken varede over i 300 Aar; Den anden fra den Tid og til Wilhelm Conqvæstor i 274 Aar, i hvilken England, men især dens nordlige Dele og Syd-Skotland, blev meget blandet med Danske; fra hvilken Tid haves i ubunden Stil trende Oversættelser af Evangelierne, hvortil maae legges endel Diplomata, og det Fragment hos Hearne om Beorthnoth; og endeligen den tredie indtil Kong Henric II, som han kalder den Norman-Dansk-Saxiske,

Svend Estrithsön.

 og

Svend Estrithsön. og imod Slutningen den Halv-Saxiske. Derefter handler han udførligen om den mellemste Periode, og viser hvorledes det Danske har forandret Talebruget. Ligeledes findes og stor Overeensstemmelse i Personers Navne; Alvard, Halvard; Eadric, Eric. Mærkeligt er det naar han siger, at denne Dansk-Saxiske Dialect forsømmer ei alene Casus, men endog ofte blander dem, thi da baade det nye og gamle Islandske og det gamle Norske tager dem nøie i Agt, men det Danske derimod lidet, naar alene Genitivus undtages, om man end gaaer op til Lovene i det 12 Seculo, saa synes dette at vise, at de Danske have fra Arilds Tid forsømt det, endskiønt det rene Angel-Saxiske tager det nøie i Agt, hvilket er underligt, da Saxer og Danske fra Arilds Tid grændsede sammen i Jylland; Fremdeles viser dette, at de Nordiske, som komme til England, vare fornemmeligen Danske, og mindre Norske, hvilket og stadfæstes ved Historien. Derefter handler Hickes udførligen om denne Alders Poesie, og viser, at der i dens Vers ei alene forekomme mange Danske Ord, men og mange i Eddisk Bemærkelse, saa at enhver anseelig og smuk Herre kaldes Balder efter Guden Baldur; ligeledes Tir, af Guden Tyr, enhver mægtig Herre; ja endog Askur, med hvilket Ord det første Menneske belegges i Edda, forekommer for Menneske. Alt dette udfører Hickes videre; og da det ikke er utroligt, at Angel-Saxerne have ført disse Ord hiemme fra med sig, formedelst Ligheden mellem deres Religion og vort Nordens, saa tiener alt dette til at bekræfte den høie Alder af Eddæ Indhold. Siden bestyrker Hickes end mere sin Sætning om det meget indførte Danske og Nordiske i det Angel-Saxiske, ved utallige Ord. Men iblant de Ord, han siden anfører at være indkomne af det Frankiske, ere nogle faae, der maaskee ligesaavel kunde føres fra

det

det Nordiske, saasom Frea, Herre, maaskee af Guden Freyr, Cræft, vort Kraft; Holm, at det betyder Vand hos Frankerne, er besynderligt, da det hos os betyder en Oe; Heaƿo ɔ: culmina, uden Tvil af vort har, hoi; Torn ɔ: Vrede, mon ei Afguden Thor har hermed Overeenstemmelse; Cumbol ɔ: Signum, de Nordiskes Kummel ɔ: Steen-Dynge, et Tegn, der samme som Romernes Cumulus, og maaskee altsammen en Levning af et ældre Sprog. Efter dette handler Hickes om den Norman-Saxiske Dialect og halv Saxiske, og viser, at mod Slutningen af det 10 Sæculo, og i det 11, tog det Danske Sprog saadan Overhaand, at man knap kunde kiende det Angel-Saxiske igien, og dette slutter han af en Poetisk Beskrivelse, saavel over de enkelte som sammensatte Runer, der findes i det Cottonianske Bibliotheqve; Altsaa har Hickes ment, at Runerne have været i Brug hos de hedniske Danske. Derefter har han nok saadan en med kortere Angel-Saxisk Forklaring, og siden anfører han et Diploma af 1017, hvori Runer forekomme; Den Rune Ƿ var og i almindelig Brug hos Angel-Saxerne. Man har og i Engelland fundet en Guldring og et Kors med Runer, samt Steene, Stykker af Metal med dem, og hist og her af dem i krumme Bagger, og det fra Tider forend Wilhelm Conqvæstors, og indtil Henric VI. Derefter anføres mange Danske Ord, som forekomme i Engelske Skrifter udi Syd-Engelland efter 1066, hvorom Hickes dog tviler, enten Normanerne have ført dem med sig, eller og de Danske forhen, thi da de Franske Normaner vare fra Norden, saa maatte de indtil 1066 endnu bevare mange Nordiske Ord. Hickes forsikrer, at det Angel-Saxiske Sprog fik under Harde-Knud og Edvard Confessor den allerstørste Forandring, og begyndte da først at blive og holde noget til det nu værende Engelske.

Svend Estrithsøn.

Svend Estrithsön.

gelske. De som ville umage sig med at igiennemgaae Junii Etymologicon, Sommers og Lyes Dictionarier, ville finde overmaade stor Overeenstemmelse mellem det Angel-Saxiske og Nordens Sprog, men til at adskille hvilke Ord Angel-Saxerne have bragt hiemme fra med sig, og hvilke de Danske og Normaner have indført, dertil er Hickes umistelig; Dog jeg kan ikke indlade mig videre herudi, saasom jeg maae tænke paa, at jeg skriver en Historie, og ikke en Ordbog. Pontoppidan haver i de Danskes Bedrifter udenlands samlet en god Deel saadanne, hvoraf de fleste ei findes i det Tydske Sprog, men alene i det Danske. Mange Engelske Stæder bære endnu Præg af saadan Nordisk Oprindelse, enten ved Anglerne eller ved Danske, saasom alle de der endes paa Ham, vort Hem, Hiem, nemlig Sontham, Honingham, Nottingham, Nevnham, Durham; De som kaldes Holme, saasom det gamle Holme i Warwickshire; De som endes paa Holt, saasom Haselholt og tvende Holt i samme Grevskab; thi endskiønt vi nu bruge Skov, saa har dog Holt været brugeligt i gamle Dage; De Plattydske bruge det endnu, og Hoitydsken siger Holtz; De som have Pol i sig, af vort Pol, saasom Polesworth; De som have Toft i sig, saasom Tofte i Warwichshire; De som have Torn, Tun, Ton i sig, saasom Northamton, Huntingdon; De som have Hall i sig, fordi det paa Nordisk betyder et stort og indelukt, bedækt Rum; De som have Berke eller Birk i sig, saasom Suthwark; Ligeledes de der have Vig, saasom Norwich, Norvig, Harwich, Greenwich; De som endes med By, saasom Næsby, Raby, Holmby, der have deres Navne i Danmark. Ja at Blekings Navn findes endog i England, hvilket synes at vise, at Blekingerne have anlagt det, og udi et Diploma, som synes at være af det 13 Sæculo,

culo, forekommer Upsala, til Bevis paa at de Svenske have været der. Thurkilby udi Norddelen af York-Shire tæt ved Thrusk har og uden Tvil Navn af en fornem Dansk ved Navn Thurkil. Den forskiellige Udtale i Engelland viser ogsaa ofte Danske Spor, saaledes udtale Indvaanerne paa Oen Tenet th som et d. Hvad Personers Navne angaae, da robe alle de, som have Alf, Ælf, Ar, Bald, Fred, Gun, Helm, Hulph, Here, Leof, Rad, Ric, Sig, Wi, Vig &c. i sig alle en Nordisk Herkomst eller Slægtskab, men kan derfore vel være medbragte af Angel-Saxerne selv, og bliver det som jævnligst derfor morkt og uvidst hvad man skal tilskrive de Danske, dem nevnlig som fra det 8 Sæculo af foruroligede Engelland. Den Skik, at Folk begyndte efter Wilhelm Conqvæstors Tid at kalde sig efter deres Fædre, saasom Ricardson, hvilke med Tiden ere blevne til Slægters Navne, kan maaskee tilskrives Normanerne, men musligen og de Danske, saasom den fra umindelig Tid haver været brugelig i Norden. Navnet Aky, det er Ake, Aage, er og aabenbare Nordisk. De Tilnavne af Personer og Stæder: Frith, Fiord, Hale, Hall, Ing, eng og ung ꝛc. ere og Danske. Paa mange Stæder i Engelland sees ogsaa endnu Spor af Danske Leire; Ved Abbandun saaes udi Leland's Tid tvende saadanne, den ene kaldet Serpenhul, en Fierdingveis i Ost-Nordost fra Abbandune, hvor et Slag skal være skeet imellem de Danske og Engelske, maaskee i Alfreds Tid; Det andet kaldet Barow, Vesten for Abbandune. Ved Drifeld er en Mark, som kaldes den Danske, hvor mange Gravhoie sees, og hvor en Konge skal have sat Livet til i Slag mod dem. Udi Severnefloden ligge 2 Oer, hvor endnu Levninger af Danske Fæstninger ere at see. Skinner mener, at Swanestomb i Kent vil sige saa meget som

Svend Estrithsøn.

 Swa-

Svend Estrihsön. Swonesdamp, Kong Svends Leir. Ved Raganeia, som Camden anseer for Ralegh i Essex, anlagde Svend efter Domesday et fast Slot. Swanpole i Lincoln har derimod vel snarere Navn af Swaner, end af Kong Svend. Spelman taler om, at nær Brancaster i Norfolk findes mange Gravhøie med en Vei kaldet Bloodgate, og hvor der og groe mange Buske af den Ebulus, kaldet Danesblood, men nu almindelig Danewald og Danewort, og hvoraf han slutter, at der er skeet et stort Slag mellem de Danske og Engelske. Wise opregner Kildane i Essex, Danesvarre i Northampton, Danesburk i York, Danesfeld i Bedford, hvilke han meener alle at bære Navn efter de Danske. Udi Wilhelm Conqværors Tid bygde Alanus det Slot Richemunt imod de fordrevne Engelske og imod de Danske. Meinana Burga i Cornwallien blev taget af de Danske, og omgivet med Mure, men igientaget af Ethelfleda, Alfreds Datter. Sweinsey i Wales har maaskee Navn af Kong Svend. Daneby og Normandy vise og deres Herkomst. De ligge uden Tvil i Yorkshire. St. Olavs hos Leland er upaatvivleligen opkaldet efter den Norske St. Olaf, om just ei bygget af Norske. Den hellige Abbedisse Everilda skal og med alle sine Nonner være bleven slagen af de Danske, og hun begraven i York. Paa Den Man ere efter Hearnes Vidnesbyrd i Gravhøiene fundne Urner med Ben i, og Stridsøxer af Steen, samt Runiske Inscriptioner; Skade at de sidste ei ere udgivne. Hvad Stonehenge angaaer, da vil Rossus, at den er anlagt af Britterne i det 5 Seculo, Inigo Jones, og Webb tilskrive den Romerne, Carleton de Danske, Keysler Angel-Saxerne, men Stukeley og Hearne retteligen de gamle Britter, venteligen anlagt af dem for Romernes Ankomst til et Druidisk Tempel. Imidlertid skal der dog engang være

funden

fundet en Skive af blandet Metal udi Henrici VIII. Tid med besynderlige og ubekiendte Characterer paa, hvilke Hearne troer at være Runiske, og hvilken blev forsømt at bevares. Den adelige Slægt le Denis henfører efter Cambdens Vidnesbyrd selv sin Herkomst fra de Danske. Ei langt fra Kennet sees en rund og spids Hoi kaldet Selbury, og mange flere saadanne, hvilke i Almindelighed kaldes Barrowes, og som Cambden anseer for Gravhoie af Danske, der vare faldne i Strid, thi han har læst, at hver af deres Krigsmænd fyldte sin Hielm med Jord, for at kaste den over de Døde; dog troer han, at Selbury har egentlig været et Saxisk Grændseskiel. Indvaanerne i Essex troe selv, at Dengy har Navn af de Danske, dog har det maaskee rimeligere af Den, Deane ɔ: lav. Udi Glamorganshire i Wales flyder den Strom Nid, som man let kunde troe at være opkaldet efter Nid-Elven ved Tronhiem, dersom ei Byen Nidus ved den Walliske Flod stod allerede i Antonini itinerario. Ved Slikworth skal og voxe megen Daneworth, og ei langt derfra, nemlig en halv Engelsk Miil, ligger Kastellet Wytham paa en Bakke, som de Danske engang angrebe. Efter Speed findes ved Exmore en Steen med Runer paa. Een Engelsk Miil Sønden for Northampton ligger Hunsborough, som er en oval Grav af 12 Fods Brede, med tvende Volde paa begge Sider, den ydre lavest, og den indre hoire; Grunden synes at indtage 1 Acre; Der synes ikkun at have været een Indgang, og det Synder paa. Den ligger paa en hoi Bakke. Efter Mortons Mening er det en Dansk Leir, ligesaavel som den ved Bratton og Suthbury i Wiltshire. Fremdeles mener han, at de egentligen have brugt den til en Sommer-Leir, og det imellem de Aar 913 og 921. Det samme mener han om Rainsborough ved Charleton i Northamptonshire, hvil-

Svend Estrithsøn.

Svend Estrithsön.

ket ligger øverst paa en liden Bakke, og har en dobbelt Befæstning, hvoraf den indre har mere end een Fierding i Omkreds, og den ydre en halv Gang saa meget. I forrige Seculo blev den mellemste Deel oppløiet, og da fundet en Deel Jern-Potter, Glas og Aske, sampt et Stykke af en Hielm; Det er og ovalt, og har twende Indgange; Lidet derfra ligger i Sydost en mindre Befæstning. Efter gammel Sagn have de Danske ødelagt Strean, Tutsbury, Brakeby i den Egn. I Devonshire ligge og paa adskillige høie Bakker en Art Befæstninger, som gemenligen kaldes de Danske Kasteller, og i Kornwal, især paa Vest-Kanten, ogsaa nogle runde Opkastninger, som der kaldes Castel tan Danis; ja Befæstninger af Volde ved Søesiden, hvor de have landet. Da Danesmore ligger ei langt fra Rainsborough, saa synes saavel Navnet som Indvaanernes Sagn at bekræfte, at de Danske have der holdt et Slag. Indvaanerne omtale et Rim, som de Danske skulle have giort, da de vare paa Veien at give sig i Slag: If we can Pad-well overgoe, and Horestone we can see: Then Lords of England we shall be. Padwell er en Kilde i Edgcote, og Horestone en gammel bekiendt Steen paa Grændsen af Warwickshire paa Wardlinton Mark. Under Ethelred, som døde 1016, er uden Tvil Bribarics og hans Hustrues Ælffwithæ Testamente, givet paa Angel-Saxisk, hvorudi nævnes Dene-Tune. Ved Barklaw i Essex skulle og de Danske efter Sagn have holdet et Slag, og der har man i 2 Høie fundet 3 Steenkister med Menneskeben i. Plot mener, at Monumentet ved Streaton Harcourt i Oxfordshire er oprettet af de Danske til en stor Mands Erindring. Derefter taler han om nogle Befæstninger og Levninger af Leire, som Tadmertow Castle, Hookmorton Barrow, Adwell Cip &c., deels runde, deels femkantede,

som han mener at være opkastede af de Danske i de Aar 914, 1016, 871, 1010. Nogle af disse ere af Jord, nogle af Sten, hvilke sidste synes at være Begravelses-Pladser, thi Stenene ere satte i en Runddel med Rum imellem hver Sten; Somme af disse Stene ere 7 Fod høie. Der staae og enkelte Stene, iblant 9 Fod høie, hvilke synes at være vore Baute-Stene. Der ere og fundne 3 Ringe, snoede i hinanden, den ene af Kobber, den anden af Jern, den tredie af grønt Glas, hvilke Plot retteligen mener at være enten Angel-Saxiske eller Danske. De bleve med et Fisker-Garn optagne af den Aae Chenel tæt ved Hampton Gay. I Hertfordshire er Dacorum hundred, som udi Domesday kaldes Danais, og hvilket Salmon mener at være giort af Dansk. Ved Hepton og Luton sees lange Gravhøie, og i Bedfordshire ligeledes, hvor Watling- og Ikening-Street skiære sig over; Nær Leiren af Ravensborough kaldes et Stykke Jord endnu Dane-Furlong. Paa Øen Thanet findes endnu mange temmelig store Høie, som efter Haste's-Beretning ansees for at være Danske Anførerеs Gravhøie. I senere Tider forekomme og adskillige Personer, som synes at have havt deres Udspring fra de Danske, saasom den Eremit Henrik fra Øen Coqvet. Udi Lewes i Sussex findes paa Veggen af en forstyrret Kirke efter Cambdens Vidnesbyrd følgende Gravskrift:

Svend Estrithsøn.

Clauditur hic miles Danorum regia proles,
Magnus nomen ei, magnæ nota progeniei,
Deponens Magnum, prudentior induit agnum:
Præpete pro vita, fit parvulus Anachorita.

Da den Norske Kong Magnus, som døde 1047, var den første der bar det Navn, og da denne Magnus udtrykkeligen siges at have været en Dansk, saa kunde man let falde paa den Tanke,

Svend Estrithsön. at han havde været Kong Svend Estrithsens Søn Magnus; thi som man ei vidste, at denne Prinds var død paa Veien til Rom: Det kommer mig derfor ei urimeligt for, at denne Magnus er den, som var Søn af Harald, Godvins Søn, thi da hans Farmoder var Dansk, og Svend Estrithsens Faster, saa kunde han siges at være af det Danske Kongehuus. Fra Wewiva, Søster af den navnkundige Gunnor, som var gift med Richard II, Hertug i Normandie, skulle Greverne af Buckingham stamme. Ved Aar 1226 levede en Wilhelmus Dacus, som sees af hans Diploma, hvor og blant Underskrifterne forekomme Gilbertus Dacus og Richardus Dacus. Udi Wilhelm Conqvæstors Tid forekomme følgende, der upaatvilelig have været Danske, Vice-Greev Ursus, Biörn i Worcester, som endda levede 1089, Osbern Escrobs Søn, Henric Jarl af Warwick, gift med Margrete, en Datter af Turkil Jarl af Warwick, de fornemme Mænd Tharchil af Lewis og Sivard, samt Aldred, Edelgars Sønner, ved Aar 1067. Jeg haver ofte forhen handlet om de Danske Love i Engelland, Nu vil jeg legge noget til. Saafremt man kan troe den Engelske Kong Henrici I. Love hos Lambard og Wilkins, da de ligesaavel som Edvard Confessors og Wilhelmi Conqvæstors ere for en Deel forfalskede, saa gialdt endnu udi hans Tid de trende Love, den Vest-Saxiske, den Mercisske og den Danske, hvilke ei alene kaldtes saa, som Nicolson vil, fordi de gieldte hos de saa kaldte Folk, der beboede hver sin Egn i Engelland, men og fordi disse Love vare virkelig adskillige, hvilket man i det mindste seer af Bøderne; Ja Nicolson gaaer saa vidt, at han mener, at Lag, Law, betyder ikkun ditio, saasom Throndelagen i Norge, hvorimod Hickes antager den almindelige Inddeling, de 3 Love. I samme Love forekommer og saa Manbod, en Straf der var brugelig hos alle Folk, der vare af Tydsk

Ud-

Udspring, men om Navnet er kommet fra os til de Engelske, eller tvert om, det er vanskeligt at sige, allerhelst vore ældste Love og Skikke ere borte, derimod forekommer det i de ældre Svenske og Norske Love, iblant hvilke ere Stykker fra det 10 Sæculum. Iblant forekomme og hos de Engelske Skribenter Stæder og Klostere ødelagde af de Danske, uden at man er i Stand til at henføre det til noget vist Aar. Saaledes siges de at have plyndret Kirken i Caine, Klosteret af Beverley, da der opholdte sig baade Munke og Nonner. Kastellet Stoneley-Holme paa den Holme-Hull i Floden Avana udi Warwickshire skal være bleven forstyrret under Store-Knud. Den hellige Ecguini Skriin skulle de og have berøvet. Gurmund, det er Gutrum, skal have plyndret Klosteret Ambresbury, et langt fra Salisbury, hvori vare 300 Munke. En Trustin (maaskee Thorkil) skal være kommen med Normænnerne for at plyndre Beverley. De nordlige Dele af Engeland vedligeholde endnu en større Overeensstemmelse i Sproget med de Danske end de sydlige Dele. Saaledes mener Skinner at Leka er af det Danske Leger, at Denis, et Landsnavn i Devonshire, vil sige saa meget som en Dansk. Indvaanerne i Norfolk kalde Jomfruer endnu Moer, og beleees derfore af de andre Engellændere. Navnet og Værdigheden af Stallare synes og at være bleven indbragt ved Danske og Norske, men Earl, vort Jarl, maaskee ved Angel-Saxerne selv, og ved Omgang kommet til Indvaanerne i Wales. Det Danske og Norske Sprog, Sæder og Love gialdt i Wilhelm Conqvæstors Tid meest i Norfolk, Cambridgeshire, og den Deel af Northumberland, kaldet Deira, fordi de fleste af disse tvende Folk boede der, og havde Wilhelm i Sinde, fordi alle hans Forfædre, og næsten al den Normandiske Adel vare komne fra de tvende Riger Danmark

Svend Estrithsøn.

Svend Estrithsön.

mark og Norge, at befale, at de Engelske skulde rette sig efter den Danske Lov, og synes han ogsaa virkeligen at have giort det 1071, men siden lod han sig dog af Engellænderne bringe paa andre Tanker, og gav dem Edvardi Confessors Lov, der dog i Grunden var den Danske. Efter Bromton rettede følgende 8 Shirer sig efter Loven af Mercia: Glocester, Worcester, Hereford, Shrewsbury, Chester, Stafford, Warwick og Oxford; Efter Loven af West-Sex følgende 9: Kent, Sussex, Surrey, Bark, Wilt, Southamton, Somerset, Dorset og Devon; Og efter de Danskes følgende 15: Essex, Middelsex, Suffolk, Norfolk, Hertford, Cambridge, Huntindon, Lincoln, Notingham, Derby, Northamton, Leycester, Buckingham, Bedford og York, hvilken sidste indeholdt alt Landet fra Humber til Tweed. Udi Edvards Love siges, at de Norskes og Danskes Lov gialdt i Norfolk, Suffolk, Cambridge, Deira og paa Oerne, nevnlig de Cathnesiske (da dog Cathnes er en landfast Del af Skotland), Mannensiske (Man), Murctensiske, maaskee Oerne ved Murray i Skotland, Orchadiske, Inchegalensiske, hvorved maaskee forstaaes Vest- eller Suder-Oerne, som beboedes af Galer, det er Skotlands gamle Indbyggere, Ordacensiske og af Gurth, hvorved maaskee de Hitlandske og Færoerne forstaaes, imidlertid findes paa Cathnes en Fieldstrækning kaldet Ord. I Edvards Love siges disse Nordens Konger, Svein, hans Søn Cnuth, de Svenskes Kong Lachman, den Norske Kong Olav, og Cnuths Sønner Harald og Hardacnut, at have skilt fra Rigets Krone (det er Kongens Eiendomme) og bortødet mange Rettigheder, Værdigheder, Jord-Eiendomme og Oer, og givet deres Danske og Norske, hvorfor Kong Edvard igienkalder, saa meget som han kan, disse Donationer. Thurkil, Alwins Søn, levede i Edvard Confessors

fessors Tid, og synes hans Slægtregister at vise, at han paa Moders Side har været Dansk, allerheldst hans Søn hed Sivard; stod i Naade hos Wilhelm Conqvæstor, og var en af de første Engellændere, der efter Normannernes Viis tog sig et Tilnavn, og kaldte sig de Eardene, dog vare disse Tilnavne endda ikke arvelige. En Dansk ved Navn Ocea borttog fra Klosteret Esdarycce den Landbye Eslege, og toge de Danske ogsaa fra dem den Landsbye Riberford. Simund, en Dansk og Grev Leofrics Mand, hvoraf jeg slutter, at alt dette er skeet under Edvard Confessor, borttog ogsaa Landsbyen Crohlea fra bemældte Kloster. Henrik, Bisp af Winchester, Søn af Wilhelm Conqvæstors Dotter Adela, berettede ogsaa for Gervasius Tilberiensis, som haver opskrevet dette, at Wilhelm gav en skreven Lov, efterat han havde undertvunget Englands nordligste Dele, saaledes at den var indrettet efter de tre Forskiælligheder af Mercia, Dane og Vest-Saxens Lov, og dertil føiet endel fra Normandie, og derpaa først lod beskrive alt Landet, og det indføre i den Bog kaldet Domesday, som altid fulgte Skatkammeret. Men fast det besynderligste Fodspor efter Danske og Norske finder jeg i dette Stæd hos Sylvester Giraldus, som skrev ved 1170, om Indvaanerne i Wales: „Udi Sorg give de ei Toner fra sig eenformig (a), som andre, men mangeformig (b), og sjunge Viser „paa mange Maader, og med mange Melodier, saa at man i en „hel Samling af Sangere, som brugeligt er hos dette Folk, hører ligesaa mange Vers og forskiællige Stemmer, som der ere „Ho-

Svend Estrithsön.

(a) Simpliciter, maaskee uden Manerer.

(b) Multipliciter, maaskee med Manerer, dersom ei Dupliciter som efter.

Svend Estrithsön.

„Hoveder„ men som dog færene Overeensstemmelsen og den orga„niske Melodie til een under den behagelige og blöde B Mol. „Udi den største Deel af Britanniens nordre Parter oven for „Humber, og Engellænderne inden for Grændserne af York, det „sjunge de og paa samme Maade„ og betiene sig af den sym„phoniske Harmonie, dog alene med Forskiæl af tvende Toner, „og med Forandringer i Modulationen„ saa at den ene brummer „lavt (Bassen)„ og den anden behager og smigrer høit (Discan„ten); Og begge Folk have erhvervet sig denne Besynderlighed ei „alene ved Konst„ men endog ved en lang Øvelse„ saa at den „derved er bleven som til en Natur„ og har den giort saadan „Fremgang hos begge og slaaet saa dybe Rødder„ saa at den „pleier paa det bladeste at fremtvinge alting mangeformig„ og al„drig simpelt i de lave Toner, og i det mindste dobbeltformigt i „de høiere Toner. Men hvad som er mest forundringsværdigt„ „saa iagttage Drenge, ja næsten Børn„ samme Modulation, „naar de udbryde fra Graad til Sang. Men da ikke alle En„gellændere, og alene de nordlige„ bruge saadan Stemmernes „Modulation„ saa troer jeg„ at de have lært denne Sangens „Egenskab, saavelsom Overeensstemmelsen i Sproget, af de Dan„ske og Norske„ som jævnligen pleiede at indtage de Dele af Den„ „og længe at besidde dem.“ Da det gamle Danske, og især Norske„ Sprog er„ uagtet al sin Rigdom„ Fynd„ Styrke„ Klarhed„ meget haardt„ saa er det underligt nok om disse Nordens Folk skulde have lært de Engelske en konstigere og blødere Sang end forhen. Udi Londons Tower giemmes endeel gammelt Gevæhr„ brugt af de Danske i de Engelske Krige„ hvoriblant Koller besatte med mange Jern-Pigge„ som ligne meget vore Morgenstierner„ Vægtere og Matroser endda bruge. Ei

langt

Runge fra Ashdown findes og endel Gravhoie, opkastede over de Svend Døde efter Cambdens Mening efter Slaget der 1016 imellem Estrithsen. Knud og Edmund. I en af dem ere fundne 3 Graver, opsatte af Sten, med Menneske-Ben i. Udi det Sogn Canewdon, som saa skal være kaldet efter Knud den Store, findes endnu Levninger af et hans Slotte, som har havt dobbelt Vold om sig. Imedens de Danske som stærkest herskede over de Engelske, og der uden Tvil i Alfreds, Edvards og Adelstens Tider, og siden Ethelreds, thi under Store-Knud synes de at have været lemfældigere, saa kaldte de Engelske dem derfore Lord-Dane, men, efterat deres Regiering fik en Ende, saa blev det til et Skieldsord, og Lurdan, som det nu udtales, blev til et Skieldsord, og betyder en doven Krabat, dog de beste Engelske Etymologister give Lurdan en anden Oprindelse, og ansee det om Lord-Dane for en Fabel, da det ei staaer hos nogen ældre end Fabian og Hector Boethius, Skribenter af det 15 Sæculi Slutning, hvilken sidste legger til, at de, som kaldtes Lordane, vare Kong Svends Speidere. Skulde det være sandt, som nogle berette, at i den Tid, de Danske herskede i England, saa maatte en i Værtskabet gaae i Borgen for, at den anden ei skulde blive ihielslagen imedens han drak, saa maae Sæderne dog have været overmaade grove og afskyelige. Torfæus fortæller, at da Magnus Barfod regierede i Norge, og han døde 1103, kom en Islænder til England, og giorde der tvende meget indviklede Nid-Viser over en fremmed Ridder, af hvilke en Engelsk Greve forstod Meningen. Coventry skal først have begyndt at komme op i Kong Knud den Stores Tid, og menes at have Navn af 2 Danske Anførere, som der havde deres Samling eller Covenant, hvilket uden Tvil er urigtigt. Udi Papcastle i Cumberland findes en Funt med Bog-

 staver

Svend Ulfsthlin. paa, der aabenbare ere Runer. Camden beretter i sin Britannia, af den Udgave paa Engelsk, T. 2. col. 809, at i Klosteret Lhan Vaes paa Anglesey, som var Mindre-Brodrenes, laae begravet en Dotter af Kong Johannes (sine terra), en Søn af Kongen i Danmark, Lord Clifford og flere Lords, Knights og Esqvirs, der vare slagne i de Walliske Krige og i de Engelske Kongers Tid, og at dette, saavelsom Munkenes hellige Liv, foraarsagede, at de gamle Engelske Konger yndede meget dette Kloster. Hvem denne Danske Prinds har været, kan nu ikke vides; har han virkeligen været en Dansk Prinds, kan han ei have levet senere end i 12 Seculo, men har han været en Norsk, eller fra Sudereerne, da og i 12 og 13. Udi History of the Gwedir family siges p. 23 og 24. at Aar 1414 bleve paa Anglesey fundne Legemerne af Kong Johannes Dotter og af Sønnen af Kongen i Danmark; hvilken Forfatteren mener at have fulgt Edvard I, da han indtog Wales, men dette passer sig hverken paa nogen Dansk eller Norsk Kongers Søn. I Wynne's History of Wales p. 252. siges, at Kong Johannis Dotter, som var Prindsesse af Wales, døde 1237, og blev begraven paa Anglesey. Hun var en uægte Dotter af Kong John, hed Johanne, og ægtede Lhevelin den Store, Fyrste af Nord-Wales, med hvilken hun avlede David, Venneliva eller Johanne, og Margrete, see Sandfords Genealogical-History of the Kings and Qveens of England, London 1707. fol. f. 87. p. 1. (131).

Hvad

(131) Skinneri Etymologicon linguæ Anglicanæ; Ej. Etym. exp. vocum forensium; Ej. Etymologicon Onomasticon, allevegne udi de i Texten anførte Ord. Hickesii Grammatica Anglo-Saxonica p. 82-123. 135. 130. 134-136. 140. 151. 152. 158. præf. p. 73. Dugdale's Warwickshire p. 388. 268. 838. 13. 798. 747. 1065. 1107. 288.

Hvad Levninger og Spor efter Danske og Norske i Skotland og Irland angaaer, da vil jeg giemme at tale om de første til Eric Glipping i det 13 Sæculo, og om de sidste til Waldemar I. Svend Estrithsön.

288. Lewis's Hist. of Tenet p. 35. Camden's Remains p. 109. Gange-Hrolfs Saga i Arnæ n. 152. fol. p. 314. Snorro i Harald Haarbraades Saga c. 100. Biskups-Stolar i Arnæ n. 281. 4to. p. 115. Leland's Itin. T. 1. p. 125. 127. T. 7. p. 77. T. 8. p. 51. 90. 191. T. 9. præf. p. 18. Lambardi Archæon. p. 180. 65. 110. 141. 145. 159. 219. 149. Lel. Coll. T. 4. p. 104. 34. 120. T. 5. p. 60. Rossus p. 82. 83. 58. Spelm. Gloss. v. Möer, Stallarius. Wanleji Catal. præf. p. 10. 11. Silv. Gir. Descr. Cambr. c. 13. in Cambd. Angl. p. 890. Cambd. Brit. c. 206. 207. Pontopp. Gesta & Vestig. T. 2. p. 200. 216-218. Weewer's Fun. Mon. p. 655. Fabian's Chronicle Vol. 1. Part. VI. col. 198. Pont. Hist. Dan. l. 4. p. 120. Lagerbrings S. R. H. T. 1. p. 589. 591. Monast. Angl. T. 1. p. 840. 391. 392. 129. Bromton col. 956. J. de Trokelowe Annales 8vo. p. 265-268. Cambd. Brit. lat. p. 425. 632. 326. 319. 404. 149. 184. 185. 320. 499. Hickesii Epist. ad Showerum p. 3. 45. Worcester Cathedral App. p. 14. Lel. Coll. T. 2. p. 300. Musgrave Ant. Brit. Belg. p. 88. Spelmanni Icenia fol. Oxon. 1697. p. 149. Fr. Wise further observations upon the White Horse p. 53. 54. Hemingi Chart. p. 77. 78. 80. 82. 251. 253. 254. 414. 420. Godwin de Præf. Angliæ p. 21. Nicolsonii præf. in Wilkinsii leg. Anglo-Sax. p. 15-17. Drake's Antiq of York p. 489. Hearne's præf. in Alur. Bev. p. 31. 32. Ant. a Wood in Hearnii libro nigro Scaccarii T. 2. p. 591. Speed Theatr. Brit. l. 1. c. 10. Moretons Northamptonshire p. 537. 538. 540-542. Carew's Surrey of Cornwall p. 85. Thorpe's Registrum Roffense p. 25. Hasted Hist. of Kent T. 2. p. 646. Boethii Hist. Scotiæ l. 10. f. 240. p. 2. Spelm. Gloss. v. Lordain. Skinneri Etym. Pledge. Keysleri Ant. Septentr. p. 230-234. Borlase's Ant. of Cornwall p. 45. Salmon's Hertfordshire p. 123. 169. Plot. Nat. Hist. of Oxfordshire c. 10. p. 326. 334. 339. 345. Fordun T. 5. App. p. 1438. Dugdale's Warwickshire p. 22. 925. Torfæi Hist. Norv. T. 3. p. 437.

Svend Estrithsön.

mar I. i det 12. Udi Brabant finder jeg ikkun faae Levninger efter vore Landsmænd. Engellændere, saavelsom Danske og Italienske Galeyer skulle fordum have besøgt Havnen Antwerpen, saa siger alerede Gramaye, der døde 1635, dog dette hører vel til senere Tider af 13 og 14 Sæculo. Ved Antwerpen var Marca Danica, eller Limes Danicus, fra Otho I. Tid, hvilken og saa undertiden kaldes den Engelske, til hvilket sidste Navn jeg ikke kan udfinde Oprindelsen, og mener Gram, at den er bleven kaldet de Danskes Limes eller Mark, fordi der var beskikket en Marggreve til at sætte sig imod de Danskes Indfald, hvilket og er hel rimeligt, maaskee det og er rigtigt, hvad han legger til, at Henricus Auceps har stiftet dette Marggrevdømme. Imidlertid troer jeg den Grav, Otho I. lod føre i den Egn, har havt Hensigt til de Danskes Streiferier (132).

Udi Flandern forekommer i et Diploma af Grev Wilhelm fra Aar 1127, at han haver stadfæstet Borgerne i St. Omer følgende Laghas eller Sædvaner. Guilermus Brito, som levede i det 13 Sæculo, taler om Byen Damme, som han siger at have Navn af Damno, og kalder den siden Dan vicus, og taler om Danica littora, men maaskee den dog har Navn af en Dam, en Dæmning. Hos Thorne under den Engelske Kong Henric III. kaldes Indvaanerne af Flandern Flemingi, ligesom Landet i Knytlinga-Saga Flamingialand (133).

Udi

(132) Gramaye Antverpia p. 5. 7. 19. 20. Gram de Henrici Aucupis expeditione Danica in Novis Misc. Lipsiens. vol. 2. p. 290. 291.

(133) Miræi opera T. 4. p. 195. Guil. Brit. Phil. l. 8. in Pithoei Scr. Franc. p. 344. 345. Thorne in Scr. 10. col. 1919. Knytlinga-Saga c. 17.

udi Tydskland forekomme og adskillige Ord, som enten ere Danske, eller som vi have faaet fra de Tydske. I den gamle Alamaniske Dialect findes Leibo, et Slags tykt Brød, hos os og de Norske Lev, Levse, og hos Lapperne Laibo. Gard, et indhegnet Sted, hvoraf de Tydskes Garten, vort Gaard, Gard, og Slavernes Gorod, maaskee det er en Levning af Europæ ældste Sprog. Hulf, en Hielper, hvoraf vort Help, Hielp. Kerl, en ringe Person, ligner vort Kar, Karl. Dog af saadanne Ord findes nok i Wachter og Schilter, jeg vil derfor ikkun anføre Klahter, Klatter; Kuosmer, Kosmer; Qviti, vulva, Qvið, Underlivet. Enten det Plattydske Hase eller vort Hose er kommet af hinanden, et uvidst. Af Strodtmann sees, at i det Osnabrückiske bruges: Vaer, beste Vaer, Brink, Drift, Foer, Gaffel, Led, Leg, Riding, Mus, Suppe, Søster, Vyking i samme Bemærkelse som hos os. Da man i Tydskland finder hverken Penge eller Stene nu omstunder med Runer paa, endskiønt der ere Gravhøie og Stene nok, saa og Ligstene med Latinske Inscriptioner fra det 11 Seculo, saa beviser dette for mig, at Runerne ere Nordens eiendomlige gamle Bogstaver, thi vare de først efter Christendommen indførte, og intet andet end forvendede latinske Bogstaver, hvorfore er da ei det samme skeet i Tydskland. Lovene af Soest i Westphalen deles i den gamle og nye Skraa, et Ord gængs her i Norden, som de Norskes Hird-Skraa viser, og hvilket kommer af det Islandske Skra, ɔ: at skrive (134).

Svend Estrichsen.

Til

(134) Du Cangii Gloss. v. Leibo. Wachteri Gloss. v. Gard. Hulf. Kerl. Richey's Idiot. Hamb. v. Hase. Strodtmanns Idiot. Osnabrugense i de anførte Ord. Altes aus allen Theilen der Geschichte 8vo. T. 2. p. 1471. Emminghausens Memorabilia Susatensia 4to. præf. p. 16.

Svend Estrithsen. Til Slutning af Svends Historie vil jeg handle om hans Mynter. Keder henforer til ham en Mynt, paa hvis ene Side findes en Mands Billede, og Omskrift med latinske Bogstaver: Magnus Rex: Paa den anden Side et Kaars, og Rune-Bogstaver, som Keder læser: Sevin. Aulfiets Frnte. Keder mener, at Svend har ladet den slaae, imedens han endnu var Magni Jarl, og derfor ladet sætte Magni Navn derpaa, dog jeg tænker med den lærde Benzelius, at Magnus er her Svends eget Navn. Det andet forklarer han ved: Svein, Olufs Frænde, og ved denne Oluf mener han at sigtes til den Svenske Kong Oluf Skoutkonung. I Lauerentzens Museum forekommer en Mynt, paa hvis Avers sees et Hoved med Scepter for sig, og Omskrift: Zven Rex ad Dener, og paa Reversen et Kaars, imellem hvis Spidser Crux, og i Randen: Godvine M-Ten (Monetarius) Dner (Danorum). Saavel Navn som Sprog vise, at Godvin har været en Engelsk Myntmester. I Udgaven af den Kongelige Mynt-Samling tillegges Svend 85 Mynter, hvoraf de 55 Mynter har Runiske Paaskrifter, og hvilke alle ere fundne paa eengang i Grevskabet Holstenborg, og nu forvares i den Kongelige, Hielmstiernske og min Mynt-Samling. De tilhore upaatvivleligen en Dansk Kong Svend, og efter den Regel ei at giore i tvivlsomme Tilfælde en Ting alt for gammel, saa bor de vel snarere henfores til Svend Estrithsen, end til Svend Tveskieg, hvilket og synes at bevises derved, at man haver Mynter med Runer paa af Magnus, som var Svend Estrithsens Formand. De bevise og uovervindeligen, at Runeskrift har i det 11 Sæculo ligesaavel været i Brug udi Danmark, som latinsk Skrift; hvoraf efter en rimelig Slutning folger, at Runer ei ere fordreiede latinske Bogstaver, eller forst giorde i Ligning af dem efter Christendommens

Ind-

Indførsel her i Riget, men at de rimeligen have været Nordens ældre og egne Bogstaver. Paa disse Mønter staaer med Runer paa Aversen i Randen: Sven eller Sve Rex Tannim, Tanni, Sve Rex Tanoimi, Manvima, Tanoim, Annokt, Aman, Taok, T, Ta, Ta, Tan, Man, Tano, Toolm, Tanorum, Sved Rex Tae, hvilke sidste staae forkerte, og flere saadanne Urigtigheder og Fordreininger af Møntmesteren, og i Midten en Cirkel med twende Kaars om; Paa Reversen et Sprinkel-Værk. Desuden er der en med Omskrift: Ket (il) ad ... Ud, paa den anden No. 42. Ketil i Roine (Rodneby i Skaane, eller snarere Roskild), og nok en No. 33. med: Gunther i Atenso (Odense). Paa nogle findes Angel-Saxiske eller Latinske Bogstaver og Runer om hinanden. Paa ens Avers staaer Thordumii, og paa sammes Revers: Thunigi. Paa No. 41. staaer Arkil Dn (Danus). Af disse Runiske, som man alle henfører til Svend Estrithsen, findes 11 i den Hielmstiernske Mønt-Samling. Salig Schlegel haver forklaret twende af dem i sine Sammlungen zur Dänischen Geschichte 2 Theil 2 Stück; de tilhøre Geheimeraad Luxdorph. Alle disse Rune-Mønter ere fundne ved Pløining 1739 paa Grevskabet Holstenborg i Sieland; der fandtes paa samme Stæd endeel udenlandske, især Engelske Mønter. See Schlegel p. 16-31. Thomas Bartholin den ældre var den første, som giorde en Rune-Mønt bekiendt, og det i sine Actis Medicis T. 2. p. 97. Aar 1673. Den fandtes i Sieland, var af Guld, og forvares nu paa det Kongelige Kunstkammer. Derefter følge i Kongens Mønt-Samling 26 Bracteater, hvoraf de fleste forestille et kronet Hoved med Skieg, Knevelsbart og stor Næse, og som næsten allevegne ligner sig, og have den Omskrift Sveno Rex, saa og Sveno, Suno, hvilket vel er en Feil i Stædet for Sveno; Paa nogle staaer

Svend Estrithsen.

Svend Estrithsøn. dog samme Hoved, og den Omskrift: Heringa (Hiering i Jylland), Alaburga, Ranrosia, Ranusia, Ranse, Radrosia og Randarusia, Arus, Hors (Horsens), hvilket viser hvor mange Mynt-Steder der da vare i Danmark. I Hielmstiernes Mynt-Samling findes 12 af disse Bracteater, og vil man regne den med Selo, som maaskee er en Feil i Stedet for Sveno, ogsaa dertil, da 13. Den sidste i Kongens Mynt-Samling, næst efter een Bracteat, og 2 rette Mynter, er den forhen anførte af Svend, og den Myntmester Godvin. Bircherod har ingen af Rune-Mynterne, fordi de til hans Tid vare endda ikke fundne. Derimod vil han henregne til ham nogle Bracteater, hvorpaa ei staaer andet end Forestillinger af Kirker eller Kaars, fordi de bleve fundne i Jorden ved Aalborg, tilligemed nogle af dem, hvorpaa staaer Sveno Rex; Men Udgiveren af Kongens Mynt-Samling henfører dem billigen til de uvisse (135).

Harald Hein. Aar 1076. Endskiønt de Danske havde selv overladt til den afdøde Kong Svend at udnævne den iblant sine Sønner, som han holdt værdigst til Regieringen, og hans Valg var faldet paa Knud, saa fandtes der dog mange nu, som heller vilde have Harald til Konge, deels fordi han var den ældste, og det fra gammel Tid af havde været en Lov, at Kongernes ældste Sønner skulde regiere; Deels og fordi Harald var from, fredelig, sagtmodig, og mere beskeden end Broderen, saa at Almuen ventede under ham at nyde god Fred, og Høvdingerne at kunne herske; Hvorimod Knud var hurtig, stridbar, stræng, myndig, saa at de frygtede

for

(135) Kederi Runæ in nummis p. 21-27. Laurentzen Museum Reg. Tab. 24. n. 45. Acta lit. Ups. 1733. p. 28. 29. Bircherodii Specimen Ant. rei monet. Danorum p. 48-51.

for at blive under hans Regimente indviklede i Krige, thi de flut- tede fra det Foregaaende til det Tilkommende. Man maae og tilstaae, at Landet var i den Forfatning, at det vel behøvede Fred. Asbiörn, Jarl over Oerne (a), en Broder af Kong Svend, og hvis Dotter Margrete var gift med Harald, søgte, som venteligen var, at skaffe denne sin Svigersøn Riget; og holdte mange af Hovdingerne med ham. Heraf sees ellers, at Asbiörn maae i Svends sidste Tid være kommen tilbage, og i Naade igien. Men paa den anden Side var og Knuds Partie stærkt, thi ei alene Skaaningerne holdte med ham, maaskee fordi de, ved at grændse op til Sverrige og Norge, og ved at ligge de Kuriske og Esthniske Søerøvere nærmest, mente at trænge til en stridbar Konge; Men Knud stod endog endda i Spidsen af en an- seelig Hær og Flode, med hvilken han havde udrettet store Ting i Austurveg. Begge Prindser giorde sig nu Umag for at bestyrke deres Partie, og at erhverve sig Venner; Alle de øvrige Brø- dre giorde ei Paastand paa Riget, men synes at have hældet næ- sten alle til Knuds Side. Begge komme nu, enten til Isefiord, som Saxo vil, eller og til Viborg efter Knytlinga-Saga, hvilken legger til, at der pleiede Kongerne at vælges. Saa meget er vidst,

Harald Hein. Aar 1076.

(a) Saa oversætter jeg Eydana Jarl, da andre, hvoriblant Gram, oversætter det Øland, hvilket hørte da uden Tvil til Sverrige; Imidlertid maae jeg dog tilstaae, at det Land Poeten Marcus Skeggesøn kalder i sit Vers udi Knytlinga c. 16. p. 158. Eydana Land, det kalder Knytlinga selv strax forhen p. 156. Eyland, og da Kong Erik Eyegod angreb det, saa maae det have været Øland, og ei hørt til Dannmark; men hvorledes kom Asbiörn da til at være Dansk Jarl; Rimeligen har altsaa hans Eydana været en anden, og venteligen de Danske Øer, som og Torfæus vil Part. 2. p. 388.

Harald Hein. Aar 1076. vidst, at Kongerne maatte efter Valget reise om og lade sig hylde i hvert Landskab, paa visse dertil beskikkede Steder, nemlig i Jylland udi Viborg, i Sieland ved Isøre eller Isefiords Udløb, i Skaane uden for Lund paa St. Liborii Høi, og i Sønder-Jylland paa Urne-Thing, som det synes. Maaskee og, at der efter Grams Mening er bleven holdet en Samling forud ved Isefiord, forend det almindelige Thing i Viborg. Efter nogles Beregning skal Knud med sit Partie have holdt sig op paa Isefiordens østre Side, og Harald med sit Partie paa dens vestre. Hvorom alting er, saa samlede Almuen sig til Thinget udi stor Mængde. Saasnart Hovdingerne vare komne, begyndte det, og kunde man da af hvers Tale let formærke til hvis Side han heldte. Ved slige Taler gik den første Dag bort til hen ud paa Natten. Dagen efter stod endeligen en op af Bonde-Almuen, efterat nogle andre forud havde talet, og sagde: „Vi Jyder have længe havt Magt „til at vælge en Konge over det Danske Rige (a), og have vi „Danske længe været lykkelige med Konger; Den Konge, vi „sidst havde, var begavet med alle de Egenskaber, som sømmer „en god Konge; Men de ere, Tapperhed og Kraft til at vogte og „styre Landene, thi vort Land bekriges meget af Søerøvere; „Derfor trænge vi til en Konge, som er øvet i Strid, og i at „styre Hæren, til en som forstaaer Lands Lov, og som besidder „baade Vid og Overlæg til at være Hovding. En Konge maae „være snild i sin Tale, fædelig, stræng i at straffe Misgiernin„ger, rund i sine Gaver, thi som han tager af mange, saa skal „han og deraf give mange. Det er og hans Prydelse, om han „er smuk, fager, og om han har en god Anstand i sine Klæder.

„Lader

(a) Danavellde.

„Lader os derfore tage den til Konge, som eene haver alle disse „Egenskaber, der nu ere opregnede, thi en god Konge er os be- „dre og nyttigere end al vor gamle Lov. Knud eene haver alt det „nu opregnede hos sig; Ham ville vi tage til Konge. Kong „Svend var og saa troe raadende for sit Landsfolk, at det vil „best gavne alle, at følge hans kloge og forsigtige Raad i alle „slige Ting, der ligge os saa stor Magt paa." Ved denne hans Tale blev megen og glad Gny, og syntes alle at det var vel sagt. Men da stod Eyvind Bifra op, en mægtig Mand og en stor Ven af Asbiörn Jarl, og begyndte at tale som følger, saa snart det blev stille: „Vi ere her omgivne med mange Vanskelig- „heder, men dog have vi derfor ei nødig at tage enhver over os „til Konge. Alle kunne indsee, at Knud besidder de fleste Egen- „skaber til at være Konge over Danmark, endskiønt vor gamle „Lov peger snarere til en anden, og ikke ville vi heller tale imod „ham; Men skulle vi bryde Loven, da sømmer det sig at alle yp- „perlige Embedsmænd og Høvdinger give deres Minde dertil, „og blive alle eenige deri. Biörn (a), Kongens Broder, er ikke „her paa Thinget, han er den anseeligste af vore Landsmænd, „og den mægtigste; Og da denne Vanskelighed ikke er saa liden, „saa

Harald Hein. Aar 1076.

(a) Den samme som Asbiörn, der venteligen havde draget om i Landet for at hværve Venner til Harald. Dog maae jeg tilstaae, at i Knytlinga c. 26. p. 50. anføres Asbiörn og Biörn, Kong Svends Broder, som tvende forskiællige Personer. Da Svend virkeligen havde en Broder af det Navn Biörn, men som alerede var bleven dræbt i Engelland Aar 1046, saa har dette forvirret Forfatteren. Svend havde og en Broder hed Osbern, samme Navn som Asbiörn. Det er derfor høist rimeligt, at Harald havde sin Farbroders Dotter til Ægte, og blev understøtted af sin Farbroder, og ei af en Fremmed og Svensk fra Øland,

Harald Hein. Aar 1076.

„saa synes det, at vi behøve de beste Mænds Raad hertil, af „alle dem, som have nogen Anseelse. Lader os møde her igien „i Morgen, og tage da efter Lov en Konge, hvortil Knud mi sy„nes at være nærmest." Thinget endtes hermed, og Knud drog til sine Skibe (a). Samme Nat havde Høvdingerne Stævne sammen: Prinds Harald, hans Svigerfader Asbiörn Jarl, Eyvind Bifra, og mange andre deres Venner, hvilke alle vilde have Harald til Konge. Eyvind sagde da: „Udi Dag holdte vi Thing „med Knud, men det gik som jeg forhen sagde eder, at Knud vilde „stærkt drive paa sin Sag. Vel var det Ulov, han sagde, men „dog talede han saaledes, at det syntes lovligt for alle. Den „Snildhed og List, som han havde lagt den, der af vor Flok ta„lede, i Munden, havde den Virkning, at hele Almuen rusede „frem med eet fælles Samtykke, for at ville have ham til Kon„ge. Derfore brød jeg og Thinget. Nu er intet andet for „Haanden, saafremt det er vort Alvor at have Harald til Kon„ge, end at mage det saa, at Knud ei bliver tilstæde; Vi skulle „nu sende nogle snilde og sluge Mænd til at tale med ham, og „imedens holde et hemmeligt Thing, og tage der Harald til Kon„ge." Dette Raad fandt Bifald, og drog Eyvind Bifra med mange

Øland, hvis Understøttelse havde venteligen mere skadet end baadet ham hos sine Landsmænd. Desuden har Eydanaland maaskee været et almindeligt Navn for endeel Øer i Østersøen, ligesom Ey-Gotland forhen, og da Asbiörn var saa mægtig en Mand, saa kan man gierne antage, at han haver været Jarl over alle de Danske Øer

(a) Da en Arm af Limfiorden gaaer næsten op til Viborg, saa hindrer denne Omstændighed ikke, at jo Thinget kan derfor være bleven holdt der.

mange Bønder til Knud, og holdt Thing med ham. Knud talede der længe og vel, og bad Bønderne at give sig Konge-Navn, efter forrige Aftale. Eyvind bad da Bønderne at bie indtil Jarlen og de andre Høvdinger vare komne, som man ventede did, saasom det var sømmeligt, at de fleste Ypperlige vare tilstæde, og man kunde vente at ingen vilde imodsige Valget. Derefter talede han længe og smukt om Knuds herlige Egenskaber, og at han af alle Kong Svends Sønner var best skikket til at være Konge, og blev han ved saa længe at tale herom indtil der kom Tidende, at Harald var bleven udvalgt til Konge over gandske Danmark af det andet og stærkere Partie, for hvilket Asbiörn Jarl havde af alle Kræfter talet hans Sag, og Harald selv sagt, at han ingenlunde vilde ansee det, at hans Broder blev ham foredraget, saa skammeligt for sig, dersom han ei var den ældste, og dernæst at Knud vel var taprere end han, men at de Danske burde betænke, om de hellere vilde have den til Konge, der havde vovet deres Liv, end den der altid havde viist sig mild og fredelig, og endeligen lovede han at afskaffe de haarde og ubillige Love, og derimod at indføre milde og behagelige for Almuen, og ved dette sidste Løfte vandt han den især. Da Harald ellers var ikkun lidet talende, og brugte gierne en anden til at tale for sig paa Thingene, saa har rimeligen Asbiörn sagt ham Ordene i Munden. Saasnart Knud hørte Udfaldet, stod han strax op, forlod Thinget og gik til sine Skibe, hvor alle Folk forundrede sig over hans Udseende, ja fulde tildels paa den Tanke, at han var bleven saaret, saasom han var rød som Blod i Ansigtet. Han satte sig ned paa Kisten i Høisædet, og talte længe ikke eet Ord, og turde ingen spørge ad hvad ham fattedes. Eyvind Bifra kom da til Harald, Asbiörn og de flere, og beretkede dem dette, leggende

Harald Hein.

Aar 1076.

til,

Harald Hein. Aar 1076.

til, at han frygtede for, at der vilde blive Ufred i Landet, men de svarede, at de agtede at forsvare den Konge, de engang havde valgt. Eyvind foreskilte da, at det var best at tilbyde Knud Forlig, thi vel var han haard og stolt, men derhos ogsaa klog og gudfrygtig; Man skulde byde ham alting, undtagen Kongedømmet, love at giøre ham til Jarl i Sieland (a), og tilligemed at alle Danske Hovdinger skulde sværge ham til, at blive Konge efter Harald, om han overlevede ham, i hvem der end ellers var i Live af de andre Svends Sønner. Vel mente Asbiörn længe, at Knud ei vilde tage imod dette Forlig, saasom han ei tragtede efter andet end at være Konge, men dog overtalede Eyvind dem endeligen alle til, at lade ham fare for at giøre et Forsøg herpaa. Med flere drog han derpaa som Gesandt fra Harald til Knud, og fandt ham paa Skibet, hvor han forestillede ham, at han ikke skulde sætte sig imod sin ældre Broders Valg, eller ved indbyrdes Krig ødelegge det Rige, som var bleven berømmeligt ved Forfædrenes Tapperhed; Derefter frembar han de ovenanførte Vilkaar, og mængede Trudsler ind iblant. Saasom nu ogsaa mange af Knuds Folk forlode ham, vundne ved Haralds Udsendinger, der giorde dem de nye og milde Love behagelige, og forsikrede dem om et fredeligt og roligt Regimente, saa tog endeligen Knud imod Vilkaarene, hvorvel nødig, sigende: „Jeg vælger „det, som vil synes Eder lidet mandeligt, nemlig at forlade „Konge-Navn, heller end at stride med min Broder Harald om „Riget, og maae Gud da skifte imellem os.“ Derpaa indgik Eyvind Forliget med Knud, kyste hans Haand, og bragte Tingen

(a) Altsaa laae Sieland ei under Asbiörns Jarldømme, og maaskee kun de smaae Danske Øer.

gen med hans Forlov frem for Harald, hvorpaa Forliget blev eedeligen stadfæsted. Harald var altsaa Konge, og Knud Jarl i Sieland, hvilket Jarldomme Asbiörn maae have afstaaet for at befordre Freden, saafremt det forhen haver været begrebet under Jarldommet over de Danske Oer. Imellem disse tvende Brødre holdtes Freden vel saa længe de levede, dog, hvad enten Knud ei fuldkommen troede paa den, eller han og søgte at forslaae Tankerne, at dæmpe sit urolige Sind, og at udvise sin Manddom, saa begav han sig med trende Langskibe til Sundet, og derfra til Sverrige, og blev ved at fortsætte Krigen i Østerlandene, som han havde begyndt under sin Fader. Og efter den unævnte Skribent, som haver skrevet Knuds Berømmelse, lader det, at han ei haver frygtet for Harald alene, men og for flere af sine Brødre, efterdi denne Skribent siger, at han veg for sine Brødre; Det Uvenskab, som siden var imellem ham og Oluf, gior det troligt, at han har været en iblant dem. Saxo vil, at Harald tilbød Knud Deel med sig i Regieringen, men at denne vilde ei troe ham. Dette Thing, paa hvilket Harald valgtes til Konge, varede i otte Dage, for at overveie og give de nye Love, af hvilke denne var en af de fornemste, at naar nogen blev, endog ved Vidner, beskyldt for en Sag, kunde han befrie sig ved Benægtelses-Eed i Selskab med andre, der svore med ham. Herved aflagdes al Tvekamp i Rettergang gandske og aldeles, Jernbyrd kom og herved for en Tid af Brug, og fik den Beskyldte Frihed til at sværge sig frie, forend den som sigtede ham fik Lov til at bevise Beskyldninger. Det lader, at Saxo næsten fortryder paa, at Tvekamp i Rettergang kom af Brug, uden Tvil formedelst hans Partiskhed for de Mægtige, thi da de havde bedre Vaaben, og vare mere øvede i dem, end den ringere Almue,

Harald Hein. Aar 1074.

Harald Hein. Aar 1076.

saa maatte de derover næsten altid vinde deres Sager. Vel sandt, at ved Eeds Aflæggelse, heldst som den brugtes i de gamle Tider, kan og indløbe Mislighed, men den var dog, som vor Lov-Historiker retteligen siger, bedre end Tvekamp og Jernbyrd. Dette var werimod Knud den Stores strænge Lov (a), at den Beskyldte maatte ei forsvare sig, naar Vidner vare førte han imod i Sagen. Ved denne Lov sattes et Giærde om Uskyldighed, og var det nu ikke mueligt, at en Uskyldig kunde fordømmes, men den gav og Leilighed til at Skyldige ginge frie, befordrede Ryggesløshed, og gav Anledning til Meeneed, og som den gialdt lige, saavel for Indenlandske som Udenlandske, saa befordrede den meget Søeroverie. Da det og lader, at de haarde Straffe, fastsatte i Knud den Stores Witherlags-Ret, bleve formildede for tilstaaede Misgierninger, saa kunde denne pludselige Overgang fra Strænghed til Mildhed ei andet end opmuntre haarde og ubeielige Folk til Misgierninger. Imidlertid da Mildhed er en høist elskværdig Dyd, saa virkede den saaledes paa de da haarde Danske, der fra gammel Tid ei havde været vante til den, at denne Lov om Benægtelses-Eed blev dem saa kiær, at de lige indtil den Tid, Saxo skrev, bleve ved at holde over den, saa at de heller vilde miste deres Liv end den, og vovede de sig i yderlig Fare for at holde den ved Magt. Fremdeles gav Harald den Lov, at Skovene, som de Mægtige forhen besadde alene, skulde være fælles, hvilket dog venteligen maae kun forstaaes om de Skove, der vare Alminddinger, og som ei allerede vare i

Almuens

(a) Svend Aagesen feiler derfor uden Tvil, naar han i sin Latinske Oversættelse af Knuds Witherlags-Ret i Langebeks Scriptores T. 3. p. 152. vil, at denne Lov holdtes ubrødeligen i Harald Heins Tid, med mindre hans Beretning skal indskrænkes til Drab ved Hoffet.

Almuens Hænder fra Svend Tveskiegs Tid af, og især forstaaes om dem, der i Svend Tveskiegs Tid vare solgte til Private, og venteligen mest til de Mægtige, hvilket fornemmelig var skeet i Jylland. Alting viser, at Harald har bragt Almuen igien i Veiret, som de Mægtige, og Kongerne selv, havde begyndt at undertrykke fra Svend Tveskiegs Tider af, og dette viser, at Asbiörn og de flere Mægtige paa Haralds Side, enten ei maae have været slette Patrioter, eller og maae have læmpet sig efter Omstændighederne, og givet Almuen efter for at faae Harald til Konge, og tænkt uformærkt at indhente igien de Herligheder, de nu afstode til Folket, hvilket det og synes at de have giort, saafremt man kan troe Saxo, at Harald forsømte at holde over sine Love. Gandske urroligt er det ikke i alt, naar man betænker hvor meget han skyldte Asbiörn, der tilligemed var hans Farbroder og Svigerfader; Og at det er lettere at give, end at holde over Love, og at alle Stater ere beladte med denne Sygdom. Det er derfor intet Under, at Ælnothus siger, at Harald stadfæstede de Love, som Folket selv valgte, og at de Danske indtil hans, nevnlig Skribentens, Tid, og han skrev under Kong Niels, forlangte af alle deres Konger ved Valget, og efterat de havde valgt dem, at de skulde stadfæste disse Haralds Love, og berømte Harald paa det hoieste, som Fredens og Frihedens Beskytter, fordi han havde givet dem disse Love. Billigen kaldes Harald derfor af en af vore unævnte Skribente, som synes at have skrevet ved 1180, en meget god Mand, og den retfærdigste Regent, og af en anden unævnt, som har skrevet under Erik Glipping, anmærkes om Harald især, at han gav de Danske Love, ja af Svend Aagesen siges, at han var den første, som gav de Danske Love paa Valg-Stædet; thi vel maae man tilstaae, at han var ingen Kriger,

Harald Hein.
Aar 1076.

Harald Hein. Aar 1076. dog kan jeg ikke forestille mig, at Ester og andre Østerlandske Folk da plyndrede saa meget i Danmark, som Knytlinga vil, eftersom hans Broder, den tapre Knud, laae ude og vogtede Rigets Strømme. Men at de have giort endel Skade kunde let skee, da Danmark næsten bestaaer af lutter Kuster. Saxo beskriver denne Konge hel foragtelig, som den der var saa aldeles hengiven til Gudstienesten, at han derover rent forsomte at haandhæve Lovene, og legger han disse mærkelige og sande Ord til, at Harald ei lagde Mærke til, at Rigets rigtige Styrelse behager Gud mere end Overtroens forfængelige Jagttagelse, og at Retfærdigheds strænge Øvelse er ham angenehmere end Bønnens overflødige Fremhærelse. Hvo skulde vente sig Tanke hos en Skribent fra de morke overtroiske Tider. Imidlertid er det dog ogsaa vidst, at om end Harald var meget hengiven til Religionens udvortes Øvelse, saa ophoiede han dog ikke Bisperne, og giorde dem til herlige Mænd for Riget, som siden den Saxo saa kiære Knud giorde, og for hvis Skyld Saxo uden Tvil har nedrokket Harald. Den Hoiagtelse, de Danske saa længe beholdte for Haralds Minde, og for hans Love, hvilket sidste Saxo selv tilstaaer, viser upaatvilelig, at Harald har været en god Konge, thi eet helt Folk kan umueligen vedblive længe en vrang Dom om et Menneskes Egenskaber, og Saxo har uden Tvil, indtaget af sin Velgiorers Erkebisp Absalons Hierarkiske og Oligarchiske Sætninger, betragtet Harald fra den urette Side. Der tilstaaes, at Harald var ikke stridbar, at han var for from og foielig, men sand Kiærlighed til Folket, til Almuen, til Folkefrihed bor twinge os til at overse disse Feil, og at sætte Harald blant de faae gode Konger, der have elsket deres Folk, og hvilke langt mere fortiene vor Agt end de saa kaldte Store, og de blodige Erobrere.

Kor-

Harald Hein. Aar 1076.

Korteligen Harald er en af de miskiendte og mishandlede Konger. Vel sandt, at den Skotske Bisp Robert af Elgin i Landskabet Murray skriver, at Svends tre fornemste Sønner vare Knud, Benedikt og Erik, og at de andre vare næsten udyelige, men man maae agte, at han skrev under Erik Emun, en Søn af Erik Eiegod, og at Emun var Nielses personlige Fiende, ligesom Eiegod havde været Haralds og Olufs, og derimod Knuds besønderlige Ven, hvorfor Robert kan med al Billighed ansees for partisk. Imidlertid er det vist, at Kong Haralds Mildhed og den Tilbøielighed, han viste for Almuen, giorde ham ei elsket af de Store, saa at han derfore fik i levende Live det Tilnavn Hein eller Heen, hvilket paa vort gamle Sprog betyder en Hvedsten, der er blød, hvorfor og Svend Aagesen oversætter det ved Cos, hvorimod Hamsfort giver det ved Piger. Da han elskede Fred, og ugierne førte Krig, saa har det vel og bidraget meget til hans Øgenavn. Men endskiønt Harald havde Fred for Knud, saa blev han dog bekriget af alle sine andre Brødre, hvilke en ubekiendt Poet udi Knytlinga vel udgiver for 11, men hvorfra dog Þorgils vist maae regnes, som var og forblev i Rusland, venteligen og Niels og nogle flere, som efter mine Tanker have været for unge hertil, med mindre de have været ældre end jeg tænker, eller og begyndt Uroe ligesom de voxede til. Aarsagen til deres Misfornøielse var, at de ikke vare aflagde med noget Høvdingdømme. Herom haves følgende gamle Vers i Knytlinga: „Lader os haste til Kon„gen, Ufred voxer i Danmark, Trætte befænger Sveins Søn„ner. Efter deres Faders Død Harald skal være stærk (Og vel „have forsøgt sig) Ved megen Kraft imod XI Brødre.“ Det er underligt nok, at Brødrene fik Anhang i Riget, eftersom det gandske Folk havde efter Ælnothi Vidnesbyrd udvalgt Harald til

 Konge,

Harald Hein. Aar 1076. Konge, og udraabt ham; Men det maae agtes, at paa de Tider ansaaes det for billigt, at de Kongelige Prindser finge Hovdingedommer, og det nægtede Harald dem, som venteligen ei troede dem vel, og som maaskee ogsaa havde ei nok til dem alle, allerhelst Knud og Asbiörn vare forhen saa vel aflagde. — Udi Wilhelms Stæd beskikkedes ved eenstemmig Valg af Clerisiet Svend Norbagge eller den Norske til Bisp i Roskild, om hvilken en unævnt Skribent, der uden Tvil har været en Geistlig i Roskild, og levet ved 1180, skriver, at han var berømmelig formedelst sine Sæders Renhed, og den beste af alle Roskildske Bisper til den Tid, en Skræk for de Onde, en Belønner af de Gode, Fædernelandets Fader, Clerisiets og Folkets Frelse, fuldkommen i Gudsfrygt, og som søgte at bringe alting til Fuldkommenhed. Men deri feiler denne Skribent, at han lader Wilhelm døe førend Kong Svend, og Svend beskikkes til Bisp der af denne Konge, endskiønt man maae tilstaae, at endog Ælnothi Ord synes at føre det med sig (a). (1)

Gib-

(a) Skulde dette være rigtigt, saa bortfaldt Saxonis hele skiønne og omstændelige Beretning om Wilhelms Død, da Wilhelm mødte Kongens Lig, og maae man ogsaa tilstaae, at den hele Fortælling lader meget fabelagtig. Ikke skulde jeg troe, at Bisp Wilhelm er død den 10 Januarii, thi i Petri de Dacia calendario hos Langebek T. 6. p. 261. staaer ved den Dag antegnet en Bisp Wilhelms Død. Skulde det være denne Wilhelm, saa faldt enten Saxo's Efterretning rent over Ende, eller man og maatte troe, at man havde tøvet med at føre Svends Lig over til Sieland fra Sudathorp næsten i 3 Fierdingaar, saa længe maaskee, som Tvistighederne paastode om Konge-Valget, (der venteligen varede ei meget længe), hvilket dog er urimeligt, og da maatte Wilhelm først være død 1077 den 10 Januarii.

(1) Saxo l. 11. p. 212. 213. 214. Knytlinga-Saga c. 26. 27. 28. p. 56. Ælnothus c. 4. in Lang. Scr. Dan. T. 3. p. 338. 340. T. 4. p. 257.

Gibsons Saxiske Kronike henfører først til dette Aar Jarl Walrheofs Halshuggelse, som dog snarere hører til forrige Aar. — Imellem Keiser Henric og Pave Gregorius kom nu alting til det yderste, i det den første, ophidsed ved Pavens myndige Skrivelse af 8 Januarii, lod ham afsætte i et Concilium af de Tydske Bisper, holdet til Worms, hvilket begyndte den 23 Janurii, hvor, efter Staphorsts Mening, Liemar Erkebisp af Hamborg ogsaa var tilstæde, hvilket vel kan være troligt efter hans imod Keiseren bekiendte Troskab, men dog findes hans Navn ikke iblant de Bispers Navne, som staae foran for det Brev, de skulle have sendt Paven. Dog Gregorius, den stolte Gregorius, som fandt sig ved Tidernes Tænkemaade stærk nok til at drive Magt ved Magt tilbage, satte derpaa i et Concilium til Rom ei alene Keiseren i Band, men forbød ham endog at regiere Tydskland og Italien, løste alle Christne fra den Eed, de havde giort ham, og forbød at nogen maatte tiene ham som Konge; Og dette var den første Gang at en Romersk Pave understod sig at afsætte nogen Regent. Lyst at befrie sig og Italien fra de Tydskes Aag, Fortrøstning til Italienernes Bifald og Saxernes Medhold opmuntrede ham hertil, og dette Haab slog ham ikke heller feil, thi Saxerne af Had, og Rudolph, Hertug af Schwaben, forhen Keiserens

Harald Hein. Aar 1076.

257. Snorro i Oluf Kyrres Saga c. 5. Vedels Saxo p. 245. Kofods Lov-Historie T. 1. p. 30-34. Lang. T. 1. p. 22. 56. not. y. 57. 11. 20. 56. 119. 270. 378. T. 2. p. 209. 357 - 428 - 434. T. 3. p. 46. 152. 162. 318. 392. Gram in Meurs. c. 213. not. a. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 6. c. 4. p. 388. Hvitfeld T. 1. p. 90. Suhms Forb. p. 125. Chr. Sax. p. 183. W. Malm. p. 106. l. 2. F. Vig. p. 639. Rog. de Hov. p. 457. Sim. Dun. c. 209. Annales Isl. n. 424. 410. inter Magnæana.

Harald Hein. Aar 1076. Keiserens Ben, af besynderlig Lyst til Riget, sloge sig med mange flere sammen imod Henrik, og Frafaldet blev overmaade stort. — Swetoslaw, Storfyrste i Kiew, døde, hans Enke Oda grov derpaa megen Rigdom ned, men førte ogsaa megen med sig til Saxen, hvorhen hun begav sig tilligemed sin unge Prinds Bretschislaw, og Swetoslaws Broder Wsewolod blev derpaa Storfyrste. — Robert Guiscard giftede sin Dotter Helena med Constantinus Ducas, Søn og Med-Regent af sin Fader den Grækiske Keiser Michael Ducas. Roberts Broder Roger, Greve i Sicilien, fangede en Fætter af Kongen i Africa, som kom med 150 Skibe til Mazzara i Italien (2).

Aar 1077. Den 22 April var atter et Jordskielv i Danmark. Under den 16 November tilskrev Pave Gregorius fra Rom Kong Harald følgende mærkelige Brev: „Vi twile ikke paa, at du jo fuldkom„men veed, og ikke har forglemt med hvor stor Yndest og Kiær„lighed den hellige og almindelige Romerske Kirke, vor Moder, „haver vaaget med Omsorg og Omhue for din og Faders Ære, „heldst da du selv kan erindre dig, hvor ren og i alle Tilfælde af „andægtig og skyldig Lydigheds Ærbødighed han udviste sig mod „den hellige Apostel Peders Ære. Thi vi kiende, som og den Apo„stoliske Kirke bevidner, at han udviste sig i sin Tid, saa hengiven, „saa troe, som den kiæreste Søn i sin Kiærligheds Tilbøielighed, „saa at næsten hans Mage fandtes ikke blant Kongerne, og vi „vilde aldeles ikke twile paa, at han jo beboede det himmelske „Sæde iblant de Gud meest behagelige Konger, saafremt han ikke „havde,

(2) Gibsoni Chron. Sax. p. 183. Calles T. 5. p. 696-724. Schmidts Gesch. der Deutschen T. 2. p. 280-287. Nestor p. 139. Muratori Gesch. v. Italien T. 6. p. 404-410.

„havde, efter Diævelens Indskydelse, efterfølgende Lasternes „tilskyndende Tillokkelse, givet sit Legeme Toilen. Men saasom „vi troe, at han har ved Apostlernes Hielp, som han var troe „imod, af et sønderknuset Hierte greben, forend sit Livs Ende, „Omvendelses Klage ved Herrens Barmhiertighed og uforskyldte „Naade, saa tvile vi ikke paa, at han jo har kunnet faae Forla„delse, og bede vi i vore Bønner, havende ham i Erindring, „med Kierligheds Hæftighed, at den maae ham meddeles, og „paaminde vi dig, at du, som det anstaaer en god Søn, vil „komme ham til Hielp med overflødig Almisse og Kirkernes For„bønner. Thi det er anstændigt, at det ei lader, at du berøver „ham den aandelige Hielp, saavidt mueligt er, efterdi han „som en god Fader har efterladt dig at være Arving af hans le„gemlige og jordiske Rige og Ære; Saa at de Ting, der for„skaffe dig dit Fæderne Riges Hæder, blive frembaarne ved de „Fattiges Hænder, og erhverve din Fader udi Himmelen Hvile „og Hielp. Men nu, allerkiæreste Søn, erindre vi dig ved vor „Apostoliske Indbydelse, at du af Hiertet udviser, i Troskab „stræber efter, af alt dit Sind beviser din Faders Troskab og „Kiærlighed, som han bar til den Apostoliske Kirke, og at du ud„viser dig saadan en Søn imod den hellige Apostel Peder, at „han kan see paa dig med et blidt Aasyn, og føre dig som en vær„dig Afkom ind i det øvre Riges Arvedel, i det gudfrygtige Gien„fødelses Stæd. Saafremt han seer dig ham opofret, saa vil „han vidst bruge sin gudelige Lærers Ord, og sige: Jeg vil, at „han skal være med mig hvor jeg er. Thi vi troe, at han saale„des haver faaet Magt af Herren, at hvem han bandt skulde „være bunden i Himlen, og hvem han løste være løs. Vi igien„tage derfore vore Paamindelser, at du med Herrens Hielp op-

Harald Hein.
Aar 1077.

Harald Hein. Aar 1077.

„fører dig saa værdig og saa antagelig, saavidt den menneskelige „Skrobelighed det tillader, og at du af alle Kræfter søger at „fuldkomme det saaledes, at du kan blive i Stand til at opnaae „saavel det nærværende som det tilkommende Riges Hoihed. Og „saafremt din Fader lider efter Diævelens Indskydelse nogen „Skade paa sin Siæl, saa paaminde vi dig heller at agte paa „Himlen, ja Himlens Herre, end paa Jorden, og at du dagli„gen med et rent Hierte tilbeder dig imod den din Skabers uover„vindelige Vaaben, paa det at vi kunne glædes over vor Apo„stoliske Sons Fremgang, og du kan give de med dig levende „Konger Opmuntring til Dyder. Vi paaminde dig og, Aller„kiæreste, at du med al Omhue, Vindskibelighed og Erfarenhed „vogter det dig af Gud betroede Rige. Lad dit Levnet være vær„digt, opfyldt med Visdom, og krydret med Retfærdigheds og „Barmhiertigheds Krydderie og Salt, at den sande Visdom, „som er Gud selv, kan sige om dig: Ved mig regierer den Konge. „Vær en utrættelig Hielper af Fattige, Faderløse og Enker, vi„dende med Vished, at Guds Kierlighed erhverves dig ved slige „Gierninger og Krydderier. Vi have og hørt, og vi tvile ikke „heller derpaa, at Guds Kirke, som er vor Moder og Frue, „bliver, ligesom i mange andre Parter af Jorden, saa og i eders „Land trokket af ubillige Mennesker og Diævelens Lemmer, og „ei beskyttet og æret, som det sig bør. Vi ville, og vi paamin„de dig faderligen, at du i alle Ting, og fremfor alt skal vaage „til dens Hielp og Forsvar. Thi ei at imodstaae saadanne, hvad „er det andet, end at nægte Troen? Derfore paaminde og for„mane vi dig, at du, sættende alt menneskeligt Had tilside, saa og „Avind, om end Døden skulde overhænge, stræber efter at ud„rive, forsvare, opholde, beskytte, og at rive den ud af de paa-

„lurende

„strænde Mves Strube, saavidt muligt; Overtydet om, at in„gen Bon, intet kiærere Offer kan fremstilles for den høieste „Dommers Oine. Vort Onske er desuden, det veed Gud, at „vi ofte ville see dine Sendebud, ved hvilke vi kunne udførligere „erfare din saavel Legems som Siæls Velgaaende, og igien, „saavidt Gud vil give os det, opmuntre dig ved Apostoliske Un„derviisninger. Den almægtige Gud, fra hvilken alle gode Ting „kommer, han begave dig, allerkiæreste Son, og styrke dig med „sin Kraft og Gudsfrygt, ved de allerhelligste Apostlers Peders „og Povels Fortienester; Paa det at du maatte saaledes i ham „styre det verdslige, at du efter dette Livs Ende maatte fortiene „at opnaae det evige Riges Ære." Da dette Brev er skrevet den 6 November 1077, saa viser det uovervindeligen, at Kong Svend ei er død forend 1076, og gior det tilligemed rimeligt, at det er gaaet en rum Tid hen inden Harald er bleven valgt og samtykt til Konge, maaskee sidst i 1076 eller først i 1077, thi om end nogen Tid formedelst de Tydske Uroeligheder kan være bortgaaet inden Paven har faaet Svends Død at vide, saa vilde det dog være alt for meget at sætte den tilbage til 1074. Af dette Brev sees ogsaa den Catholske Læres og Pavedommets da værende Aand, dens Feil og dens Dyder; Af det sees hvorledes Paven paa den ene Side smigrede for den Danske Konge, for at have et Rygstød i ham mod Keiser Henric, men derimod paa den anden Side hvor mandigen han tilskriver ham, hvorledes han giver den afdøde Konge sin tilbørlige Ros og Last. Havde Paverne stedse vedblevet alene at formane og underviise Konger og Folk, hvortil de, som nye Christne og meget raae højligen trængde, saa vilde de i Middelalderen have alene forskaffet Nytte, og ei frembragt Uroe og Forvirrelse. Den lemfældige Lærdom

Harald Hein.
Aar 1077.

Harald Hein. Aar 1077.

om Skiersild og om Synders Forladelse efter Døden, maatte og giore Pave og Geistlighed meget elsket, naar ei Gierighed havde efterhaanden fordærvet den (3).

Udi en Samling af Munke, holdet for endel Aar tilbage, skede det, at Kong Wilhelm spurgde, hvoraf det kom, at da de Engelske ellers ofte pleiede at sætte sig imod deres Øvrighed, de derimod vare i eet eneste Slag blevne overvundne af ham, og nu holdte sig stille, ligesom feige Folk. Frideric, Abbed af St. Albans, og en Beslægted af Knud den Store, svarede, at det kom deraf, at gudfrygtige Konger havde skienket en stor Del af Den bort til Munke, som ei vilde forsvare sig, og at det havde gaaet anderledes, om Verdslige havde besiddet den. Da svarede Kongen: Jeg dømmer dig efter dine egne Ord, thi de Eiendele, som ere eder givne, og fratagne Krigerne, kunde foraarsage, at Kongen af Danmark bekrigede mig, naar der var ingen, som kunde forsvare mig; Derfor igienkræver jeg fra dig de Eiendele, som du haver til Overflod, og giver dem til Krigsmændene, og med det samme tog han en stor Eiendom fra ham. Abbeden, herover forbittred, holdt siden med Edgar Adeling, som var den smukkeste Mandsperson i sin Tid, og om hvilken da sagdes: Edgar Ethelinge Engelandis Derling ɔ: Edgar Adeling Englands Yndling. Frideric, som baade var mægtig og rig, var en af hans ivrigste Anhængere, men efter Edgars Flugt, og da Wilhelm agtede at forlige sig med de Engelske, saa forelæste Frideric ham Eeden i Berkhamstede udi Bedfordshire i en stor Forsamlig af de Engelske, hvor Wilhelm svor at holde Edvardi Confessors Love. Men efter

(3) Lang. Script. T. 1. p. 239. Gregorii Epist. l. 5. Epist. 10. in Coleti Conciliis T. 12. col. 414. 415.

efter nogen Tid begyndte Fridaric paa nye at frygte for Kongen, og for Erkebisp Lanfranc, hvorover han forlod sit Kloster, og flyede til Ely, hvor han faae Dage efter døde i dette Aar 1077, hidhen tog han med sig endel Bøgger og Klæder, samt St. Albani Been, som de af Ely sagde, men hvilket de af St. Albans benægtede, som og Mathæus Paris giør, hvorvel han maae selv tilstaae, at Andagten til St. Alban formindskedes fra den Tid. Under Edvard Confessor havde de af Ely alerede søgt at tilsnige sig St. Albani Been, saa vigtige vare de den Tid for Engellænderne. Da de Danske skulle engang forhen have bragt St. Albani Legeme hiem med sig i det 9 Sæculo til Danmark, hvorfra det igien skal være kommen til Engelland, og man dog finder, at de Danske paastode under Kong Knud den Hellige, at have det i Odense, enten helt og holdent, eller dog Stykker deraf, saa kommer det mig troligt for, at det er bleven flyttet fra Ely did til Odense enten i Kong Haralds eller hans Broders Knuds Tid. Imidlertid, da St. Alban skal have været Engellands første Martyr, saa vilde Engellænderne ei lade sig betage den Ære, at besidde hans hellige Legeme, hvis Besiddelse de i Coln ogsaa paastode, da dog rimeligen ingen af dem har havt meget af ham. — Keiser Henric, seende sig forladt af de fleste, ilede nu til Italien, og fik der i Canossa den 26de Januarii Løsning af Band og Forladelse af Paven, efterat han havde fornedret sig paa den bekiendte skammelige Maade, og derved givet Hierarkiet den største Seier, den nogensinde har erlangt over den verdslige Magt, og forestilte herved Henric IV. en gandske anden Person, end hans Fader Henric III, som paa eengang afsatte 3 Paver. Dog den uanstændige Maade, paa hvilken han var bleven behandlet af Paven, opmuntrede hans Venner i Stædet for at nedslaae dem,

Harald Hein.
Aar 1077.

 saa

Harald Hein. Aar 1077. saa at de fleste Italiener, og mange Tydske, hvoriblant Liemar, Erkebisp af Bremen, toge nu aabenbare hans Partie, hvorover han nu fandt sig i Stand til ei at holde hvad han havde lovet Paven. Hans Fiender i Tydskland udvalgte derover til Forcheim Rudolph, Hertug af Schwaben, til Konge, og kronede ham den 26 Martii til Maynz, dog maatte han ved Henrici Ankomst flye til Saxen. — Robert Guiscard indtog Salerno fra dets Hertug Gisulph, hvilket dog af nogle Skribenter henføres til andre Aar, hvorpaa Amalfi overgav sig godvilligen til ham. Roberts Broder Roger erobrede Trapani i Sicilien. Robert giftede derpaa sin Dotter med Hugo, Søn af Azzo, Marggreve af Este, og Stamfader for Fyrsterne af Este og Modena (4).

Aar 1078. Under den 17de December haves følgende Brev af Pave Gregorius VII. til den Norske Kong Oluf: „Omendskiønt vi, efter den almindelige Omsorg af det hellige Apostoliske Sæde, som „vi af den guddommelige Barmhiertighed forestaae, ere Skyldnere til alle dem, som følge Christi Lære, saa ere vi dog omgivne med saa meget des større Omsorgs Aarsag og Nødvendighed i Henseende til Eder, der boe ligesom paa den yderste Ende af „Verden, saa vi erfare, at I have mindre Overflødighed af „dem, der kunne underviſe Eder i den Christne Troe, og mindre „af den nødvendige Trøst. Derfore betiene vi os af den givne „Leilighed at skrive Eder til for nogenlunde at styrke Eders Herlighed i den Troe, som er i Christo Jesu, som efter den evige „Gud

(4) M. Paris vitæ St. Abbatum p. 1001. 998. 999. 1000. 1007. Alfordi Annales T. 4. p. 37. Bartholini Annales MSS. ad Annum 1077. Calles T. 5. p. 724-750. Schmidt Keiser-Gesch. T. 2. p. 287-294. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 411-418.

„Gud Faders Villies Forsæt er ved Medvirkning af den Hellig „Aand bleven Menneske for Verdens Frelse, fød af den uforkrænkte „Jomfrue, har forliget Verden med Gud ved sin Død, udslet„tet vore Synder ved sin Gienløsning, som er i hans Blod, og „har overvundet Døden i sig selv, og med sig giort levende og „opvakt os til et levende Haab, til en uvisnelig, ubesmittet og „ufordervet Arvedel. I hvilken, som vi haabe paa hans Mis„kundhed, evig Velfærd og Liv er beredet Eder, dog saafremt „I beholde et fast Haab til ham indtil Enden, troende, som „Apostelen Povel siger, at i ham boer al Guddoms Fylde legem„ligen. Derfore tiener ham med al Frygt og Ydmyghed, erin„drende hvad Psalmisten siger: Saasom Herrens er Riget, og „han skal herske over Folkene. Lad det altid være i Eders Mund, „altid i Eders Hierte, hvad som kort efter følger paa dette Vers. „Og min Siæl skal leve for ham, og min Sæd skal tiene ham. „Men dette ville vi lade Eder vide, at det altid har været vort „Ønske, at sende Eder, om Vi paa nogen Maade kunde, nogle „af Brødrene, troe og lærde til at oplære Eder i al Kundskab og „Lærdom om Christo Jesu, paa det I kunde være efter den Apo„stoliske og Evangeliske Lære anstændigen underviste, og ei vaklen„de i noget, men rod- og grundfæstede paa en fast Grundvold, „som er Christus Jesus, og derved overflødigere og fuldkommere „være i Guds Kraft, og blive værdige til at faae efter Eders „Gierning Troens Frugt, den evige Giengieldelse. Men saa„som det er os, baade formedelst Eders Lands Bortliggenhed, „og allermest formedelst de ubekiendte Tungemaal, meget vanske„ligt, saa bede vi Eder, ligesom vi og have giort det bekiendt „for de Danskes Konge, at I ville sende til det Apostoliske Hof „nogle unge adelige Mænd af Eders Land, paa det de kunne „blive

Harald Hein. Aar 1078.

Harald Hein: Aar 1078.

„blive under Apostlernes Peders og Povels Vinger fuldkommeligen op-
„lærte i de hellige og guddommelige Love, barette det Apostoliske
„Sædes Ærinder til Eder, og det ei som ubekiendte, men som
„bekiendte, og hvad den Christne Troes Orden udfordrer has
„Eder, ei som uerfarne og ukyndige, men som forstandige i
„Sprog, Kundskab og Sæder værdigen da kunne prædike Gud,
„og virksomme udrette det ved hans Hielp. Det er og bleven
„os berettet, at den Danske Konges Brødre have begivet sig til
„Eders Ypperlighed, og tænke ved Hielp af Eders Magt og
„Krigsfolk at tvinge ham til at dele Riget med sig. Men hvor
„meget dette sigter til Rigets Skade, hvor meget til det Christne
„Folks Fordærvelse, hvor meget til Ødeleggelse af Kirkerne,
„hvilke de nærgrændsende Hedningers Grumhed lurer paa, saa
„og til det gandske Lands Ødeleggelse, det lærer os Sandheden,
„som er Christus, ved sig selv i Evangelio, naar han siger: Et
„hvert Rige, som er ueenigt imellem sig selv, skal ødelegges, og
„Hus falde over Hus. Derfore paaminde Vi Eders Høihed,
„at I hoiligen tage i Agt, at I ikke efter nogens Overtalelse gi-
„ve til nogen Bifald eller Hielp i denne Sag, paa det denne
„Synd, som være langt fra, ei skal vende tilbage paa Eder,
„og den guddommelige Vrede ei opvækkes imod Eder og Eders
„Rige for den Tvedragt i hint Rige. Men dette giore vi gierne,
„og raade Eder at tilveiebringe, at bemældte Danske Konge tager
„mod sine Brødre i sit Rige med Kierlighed, og saaledes, hvor
„han kan, uddeler til dem af de øvrige Eiendele og Værdighe-
„der, at ingen uværdig Nød skal trænge dem, og ei heller Rigets
„Stand og Værdighed lide Afbræk. Men for Resten tænker
„altid paa Eders Kalds Haab, og giver Agt paa hvad Herren
„siger i Evangelio: Thi de skulle komme af Østen og Vesten og

„ligge

„ligge med Abraham, Isac og Jacob i Himlenes Rige; Værer „ei sene, løber og haster. I ere af de yderste Ender; Men der„som I løbe, I haste, saa skulle I være i Sælskab med de første „Fædre i Riget. Lad Troe, Kiærlighed og Længsel være Eders „Løb. Lad det være Eders Vei, jævnligen at overveie, at Ver„dens Ære er forgiængelig, og derfore snarere bevandres med „Bitterhed end med Fornøielse. Lad det være Eders Magtes „Brug og Øvelse, at komme de Undertrøkte til Hielp, at for„svare Enker, at værge om Faderløse, og ei alene at elske Ret„færdighed, men og af alle Kræfter at forsvare den. Thi ved „slige Fodspor, ved dette Liggendefæe, ved disse Rigdomme, „kommes fra et jordisk til et himmelsk Rige, fra en ubestan„dig og skrøbelig Glæde, til en vis og ævigvarende, fra en „forgiængelig og forbigaaende til en ævig og bestandig ved„varende Ære. Men den almægtige Gud, som er rig og over„flødig paa Barmhiertighed, han ved Apostlernes Peders og „Povels Fortienester, og ved deres Anseelse, saa og vor, givet „os, endskiønt uværdig, guddommeligen ved dem, afløse dig, „og alle dine troe Mænd fra alle Eders Synder, og styre Eder „efter al sin Villie, saa at han maae giøre, at I fortiene i dette „Liv, hvad han vil i den ævige Salighed mangfoldigen giengielde „Eder ved Kronens Forøgelse." Af dette meget mærkelige Brev sees, at enten har Harald ved Magt drevet sine Brødre ud, eller de og, seende sig ei stærke nok, frivilligen forladt Landet, hvorvel det første bliver troligst formedelst den forhen anførte Poves Ord, og seer man da deraf, at Harald har ei været saa svag, som Saxo beskriver ham. Saavel han, som Brødre, ginge ellers for vidt; De ved at forlange Del i Riget, og han ved at nægte dem anstændig Underholdning; Men naar var Forbitrelse,

Harald Hein. Aar 1078.

 heldst

Harald Hein. Aar 1078.

helost imellem Slægtinge, billig. Da den Norske Konge var gift med deres Søster Inger, saa var det intet Under, at de flyede til ham, og maae man ogsaa af Pavens Brev slutte, at han, nogtet al sin Fredsommelighed, haver havt Lyst at blande sig i de Danske Uroligheder. For Resten lærer man af dette Brev, at Gregorius har været en stor og driftig Mand, som uagtet alle de farlige Tvistigheder, han var indviklet i med Keiseren, dog strakte sin Omhue ud til det yderste Norden, og søgte der at befæste sin Myndighed og Anseelse. Da Saxo tillegger Harald kun en Regiering af 2 Aar, hvilket Hvitfeld forstaaer saaledes, at Stænderne vare i 2 Aar ueenige om Valget, og Wilhelm af Malmesbury af 3, saa tænker jeg at de ere bragte i Forvirring derved, at de have hørt, at Harald ikkun regierede roligen, og som eene Konge, i 2 paa tredie Aar; thi Pavens Brev viser, at Haralds Brødre have sidst i det Aar 1078 forladt Landet (5).

Den Skotske Malcolm giorde Indfald i Northumberland imellem den 15 Augusti og 8 September, og ødelagde Landet lige indtil Tinefloden, bortførte meget Bytte, Qvæg og mange Fanger, samt dræbte mange 100 Personer. Paa saadan Maade var der jævnlig Ufred imellem Engelland og Skotland, da Malcolm ofte brød Freden, foruroligede Grændserne, og imod og Engelske Flygtige, alene for at giøre Wilhelm Fortred. Den nye Greve i Flandern Robert var og en Fiende af Wilhelm, fra den Tid af at denne havde hiulpet hans Medbeiler, og giorde Robert jævnlige Indfald i Normandie. Wilhelm sendte vel sin ældste Søn Robert imod Malcolm ind i Skotland, men han kom med

(5) J. Magni Metropolis p. 27. Concilia Coleti T. 12. c. 436. 437. in Gregorii 7 Epist. l. 6. Ep. 13.

Med ufortrettet Sag tilbage, alene han anlagde et nyt Castel ved Dine. — Øen Anglesey og Byen St. Davids bleve omtrent ved denne Tid ødelagde af Hedningene, og Bisp Abraham ihielslaget. Disse Hedninger ere maaskee de Nordiske, Godred Crouan anførte, og hvilke vel for det meste vare Christne, men dog af de Tiders Skribenter kaldes Hedninger, fordi de nyligen havde været det, fordi de vare endda slet oplyste, og fordi de giorde onde Gierninger. — Udi Tydskland vedvarede den borgerlige Krig mellem Henric og Rudolph, dog saaledes, at den første havde største Fremgang, og vilde Paven ei heller formelig erkiende den sidste for Konge. — Omtrent ved denne Tid tænker jeg at Wolodimer, Russisk Regent i Tschernigow har ægtet Gyda, den Engelske Kong Haralds Dotter, som opfoddes i Danmark. Da nu Harald ei giftede sig forend 1063, saa synes dette at vise, at Gyda ei kan have været fød forend 1064, i Fald hun har været Haralds ældste ægte Barn, og følgelig kan hun ei vel være bleven tidligere gift end i dette Aar. — Robert Guiscard og hans Bundsforvandte Richard, Fyrste af Capua, bleve paa nye satte i Band af Paven, fordi de angrebe hans og Lehnsmænds Lande. Richard døde den 13 April, og havde sin Søn Jordan til Eftermand, som tog Pavens Partie imod Robert, og tvang ham til at ophæve Beleiringen for Benevent. Men kort efter bleve de forligte. Grev Roger indtog i Sicilien Byen Taormina efter en haard Beleiring. Udi Constantinopel skede Keiser-Skifte, i det Nicephorus Botaniates stødte Michael og Søn Constantinus fra Thronen, og sendte den sidstes Gemahlinde tilbage til hendes Fader Robert. Aarsagen til Opstanden var, at Keiserens fornemste Minister Nicephorus Logotheta agtede at dræbe Feltherren Bryennius, Botaniates besynderlige Ven, men en fald Baranger aabenbarede

Harald Hein. Aar 1078.

Harald Hein. benbarede det i Adrianopel udi et Beenshus, maatte bekiende det paa Pinebænken, og blev derpaa straffet med sin Næses Afskiærelse, hvorpaa Bryennii Broder bragte ham en anseelig Undsætning, bestaaende af Varanger og Franker, hvilke tiente de Græske Keisere. Derimod havde Keiseren paa sin Side Russiske Skibe; Men hans Afsættelse blev dog Slutningen paa alt dette (6).

Aar 1078.

Aar 1079. Kong Harald (a) skikkede Sendebud til Pave Gregorius, og fik derpaa under den 15 October et Svar af følgende Indhold, at Paven takkede ham fordi han drog Omsorg for den christne Lære, og fordi han erkiendte den hellige Romerske Kirke, og søgte at undervises om den, endskiønt han boede ved Jordens Ende; han formaner ham til at vedblive heri; Dernest beder han ham at tilsende sig en forstandig af sine Clerke, som kunde fuldkommen underrette Paven om det Danske Folks Sæder og Skikke, og bringe en noie underretter til ham om de Pavelige Befalinger (7).

Kong

(6) Chr. Sax. Gibsoni p. 184. Chr. Sax. ad calcem Dict. E. Lye. Saxo l. 11. p. 214. Hvitfeld T. 1. p. 90. W. Malm. l. 3. p. 106. 103. H. Hunt. l. 7. p. 369. Rog. de Hov. p. 457. M. West. p. 228. Lel. Itin. T. 8. p. 86. Wynne's Hist. of Wales p. 107. Whartoni Anglia Sacra T. 2. p. 849. Calles T. 5. p. 751-764. Schmidt T. 2. p. 294-298. Nestor p. 141. Saxo l. 11. p. 207. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 418-423. Nicophori Brytanii Commem. l. 3. c. 5. p. 51. in T. 7. Corp. Byz. Cedrenus p. 671. 672. ib. T. 8.

(a) Han kaldes vel Acono i det Trykte, hvoraf Baronius vil giøre Canuto, som Bartholin i sine skrevne Annaler bifalder, men da Knud vidst ei blev Konge førend 1080, saa slutter Langebek i en skreven Anmærkning, som jeg bifalder, at der i Manuscriptet staaer blot et A, som den første Bogstav af Araldo, hvoraf man ved en falsk Slutning har giort Acono.

(7) Coleti Concilia T. 12. col. 459. J. Magni Metrop. p. 29.

Kong Wilhelms ældste Søn Robert flyede nu til sin Morbroder Robert den Friser, Greve i Flandern, fordi hans Fader vilde efter sit eedelige og høitidelige Løfte ei overgive ham Forvaltningen af Normandie, og elskede mere sin anden Søn Wilhelm. Med den Flandriske Greves Hielp giorde han derpaa Indfald i Normandie, og holdt Slag med sin Fader ved Castellet Gerborneth, udi hvilket baade Faderen og Sønnen Wilhelm bleve saarede, men Robert vendte derpaa tilbage til Flandern. Da Robert selv var den, som havde saaret sin Fader i Armen, saa forbandte Wilhelm ham derover, endskiønt Robert, saasnart han mærkte det, sprang af sin egen Hest, og lod sin Fader sidde paa den, saasom Kongen var tilligemed kastet af Hesten. Wilhelm giengieldte dette ved ofte at ophidse Balduin, Greve i Hennegau, imod sin Frænde, den Flandriske Greve. — Udi Sverrige døde Kong Hakon den Røde, og blev Inge, Steinkils Søn, Konge i hans Stæd anden Gang, en Herre meget nidkiær for og oplyst i den Christne Lære, derhos en god og mægtig Konge, sampt stor og stærk. Dreven af sin Iver og stolende paa sin Magt og Anseelse, vilde han ei alene ikke ofre til Guderne, men lod endog Upsala Tempel opbrænde. De Svenske, hvoraf endnu de fleste vare Hedninger, forbitrede herover, kastede Stene paa ham, og dreve ham fra Thinget udi Strægnæs i Södermanland, og udvalgte derpaa hans Hustrues Broder Svend til Konge, hvilken kaldtes Blot-Svend, fordi han blotade eller ofrede til Guderne, og lod Eskild Bisp i den Egn halshugge, hvilken giordes derfor siden til en hellig Mand. Inge begav sig til Vest-Gotland, hvor de fleste vare Christne og regierede der, sampt tog sin Broder Halsten til Med-Regent. Dog er maaskee Inges Flugt ei skeet forend i næste Aar. — Imellem Henrik og Rudolph vedvarede

Harald Hein.
Aar 1079.

Harald Hein. Aar 1079. den tydske Krig, og Paven afgiorde endnu ikke hvo af dem, der var den retmæssige Konge, da han forst vilde see Udfaldet, saa som Henrik værgede sig brav mod hans Formodning. — De Brodre Robert og Roger havde med adskillige Oprørere at bestille, og vare dog saa lykkelige at undertvinge dem. Keiser Henrik sogte at stifte Ægteskab imellem sin Son Conrad og Hertug Roberts Dotter, lovende at forlehne den sidste med Mark Fermo, dog heraf blev intet. Derimod bortgiftede Robert en anden Dotter til Raimund II, Greve i Barcelona (8).

Aar 1080. Under den 19 April tilskrev Pave Gregorius Kong Harald (a) et Brev af den Indhold: At han ei tvilte paa, at Gud havde givet ham Seiervinding og Ære fremfor andre, for den Lydighed og Ærbodighed, han udviste mod St. Peder, forsikrer ham derpaa, om han vedbliver heri, saa vil han ei alene beholde den samme, men faae endog storre Ære. Nu legger han til: „Vi „paaminde med en faderlig Hengivenhed dig derfor især, vor al„lerkiæreste Son, til hvilken det guddommelige Forsyn har be„troet Riget, at du soger at efterfolge din meget ypperlige Fa„ders kongelige Retskaffenhed og herlige Dyder; Hans beson„derlige Sæder stikke saaledes frem for de andre Konger, at vi „holdte for, at vi burde med en særdeles Kiærlighed omfavne „ham, sættende alle andre efter ham, og ei engang undtagende „Keiser Henric selv, hvilken dog saa meget nærmere vedkommer „den

(8) Chr. Sax. ad calc. Dict. E. Lye. Chr. Sax. Gibsoni p. 184. W. Malm. l. 3. p. 106. 105. H. Hunt. p. 369. Rog. de Hov. p. 457. Sim. Dun. c. 210. F. Vig. p. 639. Lagerbrings S. R. H. T. 2. p. 21-24. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 424-426. Calles T. 5. p. 764-774.

(a) Acono regi Danorum, som vel bor læses Araldo.

„den Romerske Kirke (a); Vi sørge hæftigen og meget over hans „Død, og vi ville paaminde og raade dig til, at du foresætter ham „dig til et Mønster; Paa det du kan, ligesom ved Afkom, udtrække Dydens Smykker deraf, hvoraf du og drager dit ædle „Blods Herkomst.“ Derefter paaminder han ham, at foragte det Jordiske, som forgiængeligt, og at stræbe efter det Himmelske; fremfor alle Dyder at antage sig Kirkernes Forsvar; dernæst at have Ærbødighed for den præstelige Orden, og endeligen nøie at holde i alle sine Domme over Retfærdighed og Barmhiertighed. Derpaa straffer han og forbyder under Band den Sædvane hos de Danske, at de tilskreve Præsterne og gave dem Skyld for alt utimeligt Veir, for Luftens Umildhed, og for al legemlig Svaghed (b). Ligeledes forbyder han og, at de af samme Aarsag ei maae giøre noget Ont imod Fruentimmer, og truer dem med, at deres Lyksalighed ellers vil forvendes til Ulykke, og at de komme til at bære Aaget af dem, hvilke de forhen pleiede at overvinde, og at herske over. Ved disse forstaaes uden Tvil Vender, Sember, Esther, over hvilke især Knud, Kongens Broder, da inlagde adskillige Fordele. Det hele Brev viser ellers, at under Haralds Regimente havde de Danske erholdet adskillige Seiervindinger, og sigtes maaskee ogsaa til dem, Harald fik over sine

Harald Hein. Aar 1080.

(a) Heraf skulde man snart slutte, at dette Brev var skrevet forend Tvistighederne imellem Paven og Keiseren vare voxte til nogen Høide, dersom det ei var givet i den tredie Indiction. Underligt er det og, at Paven kalder ham Keiser, endskiønt han ikke var kronet af ham.

(b) Dette viser, at mange Danske have endda været Hedninger, og hedniske sindede, thi hos de gamle Nordiske Hedninger var det Brug, at de gave deres Konger Skyld saavel for det Gode som for det Onde, der skeede i den physiske Verden.

Harald Hein. Aar 1080.

sine Brodre. Man lærer og af Brevet, at vore Fædre have endda været meget raae, uvidende og barbariske. Harald har ei kunnet faae dette Brev, saasom han alerede var død den 17 April. Uden Tvil er han død i Dalby, thi det lader, at han haver meget opholdt sig i Skaane, i det mindste er dette vidst, at han blev begraven i Dalbye, og vises der endnu paa Kirkegaarden ved en Mur en forhøiet aflang graae Sten, i Skikkelse af en Ligkiste med et Kaars paa, hvorunder han siges at ligge begraven. Carl XII. har først ladet giøre Forhøinings-Muren. Stenen ligger Østen for Kirken, er 1 Favn lang og 3 Qvarter bred. Saxo og Knytlinga-Saga ville, at Harald ei alene overbar med Forseelser, men endog gav dem Raadighed, og at han var ikke meget hurtig eller dristig, men alt for stille og eftergivende mod Folket, saa at man ei frygtede ham, og at enhver giorde i Landskaberne næsten hvad de vilde. Vel muligt at hans milde Sindelav, foreenet med den Trang, han havde til Almuens Hielp imod sine Brodre, har giort ham alt for mild. Han skal have lagt Grundvolden til St. Helenæ Kirke i Lund, og efter nogle nyere bygget en Kirke i Dalbye, hvorpaa jeg dog tviler, da den tilforn ligere er bleven bygget af hans Fader. Imidlertid skal den være gammel og uanseelig. Mod Geistligheden i Roskild skulle og saavel han som hans Dronning Margrete have beviist adskilligt Got, hvorfor de og nævnes blant dens Velgiørere. Hun især gav til Brodrene og Cannikerne der sine Fædrene Gods i Gynge Herred udi Skaane, venteligen paa det at de skulde bede for hendes Mands Siæl, thi det lader, at hun haver levet ham over, endskiønt hendes Dødsaar ikke er bekiendt, men vel Dagen, nemlig den 9 Maji. For denne Dronning Margrete, sampt for Kong Svend Estrithsen holdtes aarligen paa deres Dødsdag Siæle-

Messe

Messe i Roeskilde Domkirke, nemlig 9 Lectioner i Vigilierne, og maatte ved dem og ved Messen, som en Cannik holdt, og under hvilken Ciborium, eller det Kar, hvorudi Hostien forvares, blottedes, der være nærværende alle Chordrengene, sampt saa mange der vare i Byen af dem, der nøde Kirkens Beneficier. Lyscander siger, at denne Konge kaldtes den Hellige, hvilket han maaskee har alene sluttet sig deraf til, fordi han var saa meget andægtig. Samme Navn af Helgen forekommer i nogle skrevne Islandske Annaler, p. 20. efter min Udskrift, der slutte med 1673. Holger Parsberg i sine skrevne Anmærkninger til Wedels Saxo kalder ham og Sanctus. Efter Goatzov skal dette Vers, som dog er nyt, findes under hans Billede, hvilket jeg anfører, fordi det er ikke det, som staaer i Holstes Icones: Harald Hein. Aar 1080.

Numina bina beant magnorum nomina Regum
Hinc Themis, inde Jovis Filia prosperitas.
Hac ego præstiterim, sive illa neutra an utraqve,
Qvod nemo scripsit dicere nemo potest.

Den saa kaldte Erici Kronike vil alerede, og flere efter ham, at under Harald faldt England først fra de Danske, da det dog skede strax efter Harde-Knuds Død, men saasom Svend Estrithsen blev ved at giøre Forsøg derpaa, og Harald derimod giorde ingen, saa have de derover henført denne Tildragelse til hans Regimente (a). Af denne Konges Mynter forekomme 10 hos Bircherod, om

(a) Alle Islændere, Snorro i Oluf Kyrres Saga c. 5. Noregs Konga-Saga n. 304. 4to. n. 60. 4to. n. 318. 4to, og Annalerne n. 424 og 427. Langebek T. 2. p. 428, tillegge Harald enten udtrykkeligen en Regiering af 4 Aar, eller og ved at lade Faderen døe 1076 og ham 1080; De beste af vore egne gamle hos Langebek T. 1. p. 14. 174. 239. 270. 369. T. 2. p. 434. 606. T. 3. p. 46.

Harald Hein. Aar 1080. om de ogsaa virkeligen alle tilhøre ham. De 9 deraf ere Bracteater. Paa en af dem staaer et Kaars, og der imellem Aral, og paa en anden er tydeligt h; Da de tilligemed de flere Sølv-Bracteater ere fundne i Jorden ved Aalborg, og paa nogle af dem staaer Sveno, paa andre Canut, saa bliver det rimeligt, at disse tvende tilhøre Kong Harald. Det samme vil jeg og lade gielde om den Kobber-Mynt, paa hvis eene Side staaer h, og paa den anden St. Catharinæ Hiul, hvilket sidste synes at vise, at den er slaaet i Ribe. Mere tvivlsomt er det om tvende andre Hul-Penge, hvorpaa staaer et kronet Hoved uden Skiæg, og Omskrift paa den ene: Hors (næs), og paa den anden: Arusia. J-

mid-

p. 46. 342. vidne og eenstemmigen, at han er død 1080; Da nu Faderen, som jeg forhen har viist, efter Pave Gregorii Brev er døde førend 1076, saa kan Harald umuligen have regieret længre end i 4 Aar, endskiønt Ælnothus, og flere efter ham, have 6, ved det han lader Faderen døe 1074; Men dette sidste maae være en Skriverfeil, endskiønt det staaer med fulde Bogstaver hos ham; thi Ælnothus, der skrev kort efter, og det i Danmark, kunde vel ei selv feile heri. De som hos Langebek T. 1. p. 378. 425. T. 3. p. 432. tilskrive ham 7 Aar, lade ham og komme til Regieringen 1074, og regne da det Aar, saa og det, han døde i, for fulde. Langebek tilstaaer selv, at den vildfarer, som hos ham T. 1. p. 239. har 8 Aar. En anden T. 1. p. 339. lader ham døe 1079, i det den allerede gier Knud til Konge i dette Aar. Men allerurigtigst er Hamsfort, naar han T. 1. p. 38, og en anden T. 2. p. 434, lader ham allerede døe 1076, hvorvel de stemme overeens med sig selv, i det de lade Svend døe 1074, Harald regiere 2 Aar, og Knud 10, sampt døe 1086. Ved 1085 skal jeg anføre et Diploma af Knud, givet den 21 May i hans Riges 5 Aar, hvoraf uovervindeligen sees, at han er bleven Konge i den Mellemtid fra 21 May 1080 til 21 May 1081, og følgeligen at Harald ei kan være død førend 1080, og det den 17 April, som man vidst veed.

imidlertid da man tilskriver de Hul-Penge, fundne ved Aalborg, som have et skiægget kronet Hoved, Kong Eric Eiegod, hvilket bliver rimeligt derved, at han levede saa meget længre end hans Broder, saa bliver det herved troligt, at disse uden Skiæg tilhøre Kong Harald. Trende andre ere betegnede med slig Figur ++, som vel kan være et H, men vel og et dobbelt Kaars. Endelingen findes der tvende, hvorpaa staae tvende Brystbilleder, vendte imod hinanden, og bevæbnede med Hielm, Skiold og Sværd, sampt havende en opreist Fane imellem sig. Bircheröd mener, at de ere slagne af de Danske i den Tid begge Brødrene, Harald og Knud, trættedes sammen om Riget; Men da det er saare uvidst, at Knud haver som sine andre Brødre bekriget Harald, og dernæst ei bekiendt, at Folket selv slog Mønt, en Rettighed der alene tilkom Kongen, saa skulde jeg snarere troe, at herved sigtes til det Engelske Tog, som de tvende Brødre, Harald og Knud, giorde sammen, men da ere de slagne i deres Faders, Svend Estrichsens Tid. I denne Mening bestyrkes jeg ved det, at de tvende Brystbilleder have noget under sig, som synes at ligne Siden af et Skib, og i hvilket de synes at sidde. I en Afhandling udi det Kiøbenhavnske Selskabs Skrifter haver jeg vel forhen nævnet, at de Hul-Penge, hvorpaa staaer Aral, kunde, om de end vare Danske, vedkomme Harald Kesie, men dertil forleddes jeg den Gang ved at give Sperlings vrange Mening Bifald, at Hul-Penge ei vare ældre end fra Keiser Lotharius, som døde 1137. Besynderligt nok er det, at i Museo Regio forekomme ingen af denne Konges Mønter, undtagen Tab. 27. No. 39. den med Arusia, som der henføres til Kong Knud V, og den med Hors No. 40, som henføres til Waldemar I, da dog Bircherods Bog var alerede udkommen, da Laurentzen skrev sin. I

Harald Hein. Aar 1080.

Harald Hein. Aar 1080.

Hielmstiernes Medaille-Samling forekomme 6 af denne Konge, hvoraf ingen findes hos Birckerod; De ere af Solv, og have alle paa den ene Side tydeligen: Harald Rex, Harald R, Harald Re, og paa den anden: Þorgot i Lund, Svein i Luni, Svein i Lund, Atsor i Slai (maaskee Slangerup eller snarere Slagelse). En har Ulfir To Luni, hvilken Hickesius haver henført til Harald Harefod, men Langebek vel rettere til denne Harald Hein. Besynderligt er det ellers, at Kongen staaer paa den med Glands om Hovedet og Bispe-Stav i Haanden; hvilket og forekommer paa flere. Maaskee at han herved hat villet udvise sin Tilboielighed og Hoiagtelse for den geistlige Stand og Bispe-Værdigheden. Blant Hielmstiernes Bracteater forekomme de med Arusa, Hors, Aral og 11. Udi Kongens Mont-Samling forekommer 13 Bracteater af denne Konge, og 22 Monter. Iblant de første ere 9 med de twende Brystbilleder, alle meget forskiællige fra hinanden. Paa de andre findes paa flere Kongens kronede og skiægløse Brystbilleder, med dragen Sværd i hoire Haand, og Omskrift: Harald R; Re. No. 14. forestiller en smuk ung Herre, og paa Reversen: Et Kaars med Omskrift: Esgar i Rosk. Besynderligt nok, at samme Esgar har forestillet ham mindre smuk paa No. 15, og ret styg paa No. 16. Alle de folgende 18 Monter forestille Kongen, eller maaskee Christus efter Byzantinernes Viis, staaende med Glands om Hovedet, og Bispestav i Haand. De ere alle slette og barbariske giorte, og have alle et Kaars paa Reversen. Den hele Penge med h paa, som Birckerod henforer til Harald Hein, findes ikke her, venteligen fordi Udgiverne have anseet den for at tilhøre Bisp Homerus af Ribe; Man maae og tilstaae, at man ei med Vished finder saa gamle Kobber-Penge i Norden. Omskriften paa Aversen er altid Harald

mlé R, Rex, dog mest Re; Og paa Reversen: Arfor i Lundi, Luni, Mani i Luni LVII, Þorgot i Lundi og Lund, Svein i Lund og Luni, Hakun i Lund, Lundi, Godvine VFV, som maae have været en Engellænder, Esgar i Rosc, Rosci, Ros; Arfor i Sla; Incikiund i Lund; Durstan i Luni; Torn i Lui. Men den mærkelige Ulfr To Luni finder jeg ikke her. Den mærkeligste af dem alle er No. 33, paa hvis Avers sees et harnisket Brystbillede midt for, med Hielm paa Hovedet og Bispestav i høire Haand, samt Omskrft Svein, og paa Reversen et lidet Kaars med Omskrift: Sibbi i Rosc. Da man nu ei kan tvivle paa, at denne Mønt er af den navnkundige Roskildske Bisp Svend Norbagge, saa troer jeg, at den snarere hører til Knud den Helliges Tid, end Harald Heins, thi i Danmark have Bisper vel neppe slaaet Mønt forend under Knud (9).

Harald Hein. Aar 1080.

Efter Haralds Død blev Knud eenstemmigen valgt til Konge af de Danske paa Viborger Thing, om Sommeren, som det synes, ved hvilken Leilighed han uden Tvil har givet Bispen af Viborg, den-

den

(9) J. Magni Metrop. p. 29. Coleti Conc. T. 12. c. 472. Lang. Scr. T. 3. p. 443. 506. 341. 342. 266. 267. T. 1. p. 119. 160. 270. Tunelds Indl. til Sverriges Geogr. p. 234. Linnæi Skaanska Resa p. 166. Saxo l. 11. p. 214. Knytl. S. c. 27. Resenii Jus aulicum p. 679. Pontopp. Annales T. 1. p. 216. Anders Hansen Gontzovs Danske Historie MSt., hvoraf ikkun 1 Blad er tilovers. Abildgaards tegnede Danske Monumenter i Kongens Bibliotheque, uudgivne. Stephanii Prol. in Saxonem p. 11. Den Danske Riimkrønike. Lyschanders Slectebog p. 206. Flensburg om St. Knuds Gilde i Malmøe p. 27. 28. Kiøbenhavnske Selsk. Skrift. T. 9. p. 108. Bircherodii Specimen p. 52-55. Hielmstiernes Medaille-Samling p. 184. 185. 200. 201.

Knud den Hellige. Aar 1080.

venteligen endda Heribert (a), den første Bisp der, fik Brev paa, at han og Capitel skulde have al Kongelig Ret over deres Eleresie og Kirkens Tienere, hvor de heldst laae. Dette Brev var endda til 1442, men findes nu ikke mere. Det lader, at Knud har været i Landet, da Harald døde, og at Valget derfor har gaaet hastigen for sig, alene Petrus Olai og Thomas Gheysmer sige, at hans Brødre kaldte ham tilbage fra Sverrige; da de fleste af dem synes dog selv at have været den Gang i Landflygtighed udi Norge, men vel mueligt, at de ere komne tilbage forend Knuds Valg, eftersom Saxo selv siger, at han blev valgt ved deres Stemmer. Da Knud var den ældste Broder, havde giort sig bekiendt ved sine Krigsbedrifter, havde et stort Partie i Landet, og var allerede Jarl i Sieland, saa var det intet Under, at Valget gik hel veltigen af. Oluf, den næst ældste, som ei var meget yngre end han, giorde han til Jarl i Slesvig, hvilket de nyere give ved Hertug (b); som jeg dog tviler paa at være ret, da Saxo oversætter det kun ved Præses; Sin anden Broder Eric beskikkede han til Jarl i Sieland udi sit eget Stæd, og stod Venskabet imellem Knud og Erik urykkeligen ved Magt saa længe de levede. Den tredie Broder Benedict, som var en meget deilig Mand, og større og stærkere end nogen anden, opholdt sig bestandig ved hans Hof. Gorm og Ömund have uden Tvil i hans Tid traadt ind i den Geist-

(a) Han døde den 8 April, men Aaret vides ikke, efter Lang. Scr. T. 3. p. 442, dog formoder Langebek der, at han har siddet længe, og er først død i Begyndelsen af det 12 Sæculo. Han handler og om ham T. 3. p. 246.

(b) Saaledes kaldes han i den ældste Danske Oversættelse af Erici Pomerani Krønike Hertug i Jylland, hvorvel han ikkun var Jarl i Sønder-Jylland eller Slesvig.

Geistlige Stand. Hvad de andre angaaer, da siger Saxo, at han holdt dem ved sit Hof, for ei at besværge Landet med deres Underholdning, og gav dem anseeligt at leve af, men uden Tvil har man ved dette søgt at have dem stedse om sig, for derved at forekomme Oprør, og dernæst at formere sine Hof-Krigeres Antal, for derved at blive des bedre i Stand til at udføre sine Anslag imod Folke-Friheden. Da Knud siden giordes til Helgen, og blev Danmarks Patron hos Gud, saa kan man vel ikke troe alle de Lovtaler Skribenterne, heldst de aandelige, giøre over ham; imidlertid bør man ei heller forkaste dem, naar ingen af hans Handlinger strider derimod, og kan hans ædle Opførsel imod hans Brødre ei nægtes Berømmelse. Han skal altsaa, efter de gamle Skribenter, have været prydet med de største Naturgaver, og have allerede i sin Ungdom overgaaet sin Alder, og taget overmaade meget og hastig til i det Gode, formedelst hans Faders Omhue, da han beskikkede ham Lærere i hans Ungdom, og lod ham vel undervise i den Christne Troe; ja formedelst hans Faders Fortienester, saa at det synes man næsten haver villet giøre Svend selv til en Helgen; Han var tapper og aarvaagen, driftig, haardfør, saa at man syntes i ham igien at kiende Knud den Stores Aand; Han var ogsaa gavmild, veltalende, andægtig, ærede Geistligheden meget, underholdt de Fattige, trøstede de Bedrøvede, og viste sig retfærdig i sine Domme uden Persons Anseelse. Til alt dette svarede en smuk Skabning og muntre Øine. Efter denne Beskrivelse maatte man spaae sig et lyksaligt Regimente, baade for ham og Folket, og dog faldt det langt anderledes ud. Paa hans Side vare Aarsagerne hertil, hans modige og ubøielige Sind, sampt Andagt, hvilke bragte ham til at ville med Magt trænge igiennem med alle sine Forsætter, saa-

Knud den Hellige. Aar 1080.

vel

Knud den Hellige. Aar 1080.

vel i Henseende til Sædernes som Religionens Forbedring hos sit Folk, saa og i Henseende til sin Myndigheds og Hoiheds Haandhævelse og Formerelse; Paa Folkets Side vare disse Aarsager: Fra de ældste Tider havde det havt megen Part i Regieringen, og delet Magten med Kongerne; ved Hovdinger og andre Ypperlige var det siden Svend Tveskiægs Tid begyndt efterhaanden noget at indskrænkes, men under Harald habde det igien faaet sin gamle Frihed; Knud havde forsikret det om ved sit Valg at holde Haralds Love, og han begyndte strax at bryde dem; Med de Store lagde han sig og ud, og stod han forhen ilde anskreven hos dem, der havde været Haralds Venner; Og da de Danske endnu vare raae, haarde, frie, krigerske, saa er det inter Under, at de ei vilde adlyde en Konge, som brod ind paa deres Friheder; Snarere maae man undres over, at de taalte ham saa længe. Strax efter Valget, og uden Tvil paa samme Thing, viste Knud, at han vilde raade, thi han sagde paa Thinget: „J Danske lonnede saaledes Kong Harald min Broders den gode Villie, han „bar til Eder, med at være saa foielig og lin, at J kaldte Eders „Konge Harald Hein, og giorde det af Spot imod ham, men „nu skal jeg lonne Eder det, saa J skulle synes ilde derom, at „jeg bliver Eder en stræng Haard-Steen.“ Denne Tale viste noksom, at Knud snarere vilde efterfolge de Norske Olufer Tryggvasön, og den Hellige, end Hakon Adelsten, den gode Konge. Hvilken ufornuftig Tale i sit Regimentes Begyndelse! og hvor lastværdig altid. Derefter red han Landet om, og holdt Thing overalt; Paa det udi Halland talede han selv, og bad Bonderne at skaffe sig Skyts til at fare over Landet med, saasom han var kommen did til Skibs. Men den mest veltalende af Bonderne, som var ligesom de andres Formand, reiste sig da op og sagde, at Bonderne

vilde

vilde ikke taale strængere Paalæg af Kongen, end som den gamle Lov medforde; Denne Tale gave alle Bøndernè Bifald ved Vaaben-Gny, og sagde, at de ei vilde lide Uskik eller nye Byrder af Kongen. Da det var bleven stille, sagde han: „I have vel „giort, Bønder, deri, at I sige, at jeg skal tage efter Lov af „Eder, og ei mere; Men jeg veed da ogsaa, at I lade mig faae „efter Loven af Eder, og begierer jeg da frie Raaderum over mi„ne egne Eiendomme." Da alle tilstode ham dette, blev han ved: „Ja saa nægter og forbyder jeg Eder, I Hallandsfarer, „at nyde og bruge min Alminding, som ligger hos Eder, enten „til Eders Svin eller andet Qvæg." Ved dette bleve Bønderne meget ilde tilfreds, saasom Kongens Alminding laae langs ved gandske Halland, hvor de i Ege- og Bøge-Skoven underholdte en utallig Mængde Svin. Herover bleve de eenige om at tilstaae Kongen hans første Begiæring, og derimod at beholde Almindingen til Brug, og blev dette ordentligen afgiort og fastsat. Heraf sees, at Svend Tveskieg ei har solgt Almindingen i Halland, thi ellers kunde Kongen ei have paastaaet den efter Lov. Derefter blev ved samme Tid Bøndernes Formand dræbt, til Beviis paa, at det ei var tienligt at sige Kongen imod. Efter dette drog Knud omkring i Halland, og dømte i Sager og Tvistigheder efter Lands Lov. Da han kom til Skaane, holdt han der et talrigt Thing, og syntes Bønderne der ogsaa, at han var alt for frek i sine Begiæringer, thi sagde de ham imod alle tillige, og nægtede hvad han forlangede, sigende, at de aldrig vilde give ham mere Skat og Skyld end Loven tilholdte, og herudi havde de ogsaa Medhold af gandske Nordens, ja næsten hele da værende Europæ, gamle Skikke og Indretninger, efter hvilke Kongerne ei kunde paalegge nye Skatter uden med Folkets Samtykke,

Knud den Hellige. Aar 1080.

Hhhh

Knud den Hellige. Aar 1080. ligesom endnu i Engelland, og paa nogle faae Steder i Tydskland, hvor Land-Stænderne endda gialde noget. Da det blev stille, sagde Kongen: „I Skaaninger ere meget vittige Folk, „thi jeg mærker af Eders Adfærd, at I have spurgt, hvorledes „det har gaaet med vor Handel med Hallandsfarerne; Derfore „have I paafundet et meget snildere Raad end de, nemlig alle „at nægte mig min Begiæring, saa at jeg nu ei kan give een især „Sag for Svaret, men dog vil jeg endda bede af Eder nu, lige- „som jeg for begiærte af Hallandsfarerne, at I ville lade mig be- „holde i Fred for Eder min egen Eiendom.“ Dette tilstode de ham, hvorpaa han blev ved saaledes: „Det er vitterligt for alle „Mand, hvad som i Danmark er Kongens Eiendom, og hvad „som er Bondens, nemlig at Kongen eier alt hvad som øde er „her i Landet, tilstaae I ikke alle det?“ De tilstode alle, at det tilhørte ham, nemlig det Øde, Søen, og alt Ubebygget. Da giennælede han: „Da tilegner jeg mig ogsaa Øresund, og „forbyder Eder al Fiskefangst, som I der forhen have ovet, „siden I ikke ville giøre efter mine Ord, og hielpe mig til Nød- „tarft.“ Nu mærkte alle, at det ei vilde være gavnligt for Bønderne, at miste Sildefangsten i Øresund, hvorfor de alle besluttede at giøre, som Hallandsfarerne, og at lade Kongen raade, samt tilstaae ham hvad han forlangte. Af dette sees hvor gammel og anseelig Sildefangsten har været i Øresund (10).

Til den Svenske Kong Ingo skrev Pave Gregorius et Brev under den 4 October, hvorudi han kalder ham de Sven-

ske

(10) Saxo l. 11. p. 212. 214. 217. Knytlinga-Saga c. 28. 30. Testrup om Tingene p. 33. Lang. Scr. T. 2. p. 209. 358. T. 3. p. 317. 318. 342. 343. Kofods Lov-Historie T. 1. p. 38. 39.

nes ærefulde Konge, og hans Hoihed, og glæder sig over, at endel Franske Prædikantere ere komne ind i hans Land, sampt beder ham om at sende sig en Bisp, eller en anden duelig Clerk, som kiender Landets Skik, og som kan bringe Underretninger fra ham tilbage med sig; Derefter formaner han ham til at regiere i Fred, Eenighed og Retfærdighed. — Den Engelske Wilhelm gav til St. Pauls Kirke i London adskillige Friheder, og deriblant ogsaa den, at være befriet for Danegeld. Walcher, Bisp af Durham, blev den 14 Maji dræbt i Durham ved Gateshead, ei langt fra Tine Flod, af Northumbrerne, tilligemed 100 Mænd af Franske og Flæminger, fordi hans Capellan, Leofvin, som formaaede alting hos ham, havde dræbt Liulf, en mægtig Thanus, der var gift med Aldgitha, en Dotter af Jarl Aldred, og Søster til Elfleda, Jarl Waltheofs Moder (a), og troede Northumbrerne, at Bispen havde været Medvider i dette Drab. For at hævne dette Mord ødelagde og plyndrede Kong Wilhelm Northumberland endnu i samme Aar ved sin Broder Odo, Bisp i Bayeux. Nu stilledes Wilhelms Vrede imod Abbed Helsin for hans Gesantskab til Danmark, og tillod han ham at blive Abbed i Ramesey, thi Kong Svend var nu død, og han syntes ei at have mere at frygte for de Danskes Anfald. — De Tydske Stridigheder stege nu paa det hoieste, thi efterat Henric var den 27 Januarii bleven overvunden af Rudolph, erklærede Paven den 9 Martii den første i Band, og den sidste for retmæssig Konge, sampt sendte ham en Krone, hvorpaa stod den saa bekiendte Paaskrift: Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodulpho. Derpaa holdt

Knud den Hellige. Aar 1080.

(a) Efter andre var Mathild Waltheofs Moder; Maaskee hun har havt begge Navne.

Harald Hein. Aar 1080.

sine Brødre. Man lærer og af Brever, at vore Fædre have endda været meget raae, uvidende og barbariske. Harald har ei kunnet faae dette Brev, saasom han alerede var død den 17 April. Uden Tvil er han død i Dalby, thi det lader, at han haver meget opholdt sig i Skaane, i det mindste er dette vidst, at han blev begraven i Dalbye, og vises der endnu paa Kirkegaarden ved en Mur en forhøiet aflang graae Steen, i Skikkelse af en Ligkiste med et Kaars paa, hvorunder han siges at ligge begraven. Carl XII. har først ladet giøre Forhøinings-Muren. Stenen ligger Østen for Kirken, er 1 Favn lang og 3 Qvarter bred. Saxo og Knytlinga-Saga ville, at Harald ei alene overbar med Forseelser, men endog gav dem Raadighed, og at han var ikke meget hurtig eller dristig, men alt for stille og eftergivende mod Folket, saa at man ei frøgtede ham, og at enhver giorde i Landskaberne næsten hvad de vilde. Vel muligt at hans milde Sindelav, foreenet med den Trang, han havde til Almuens Hielp imod sine Brødre, har giort ham alt for mild. Han skal have lagt Grundvolden til St. Helenæ Kirke i Lund, og efter nogle nyere bygget en Kirke i Dalbye, hvorpaa jeg dog tviler, da den tiligere er bleven bygget af hans Fader. Imidlertid skal den være gammel og uanseelig. Mod Geistligheden i Roskild skulle og saavel han som hans Dronning Margrete have beviist adskilligt Got, hvorfor de og nævnes blant dens Velgiørere. Hun især gav til Brødrene og Cannikerne der sine Fædrene Gods i Gynge Herred udi Skaane, venteligen paa det at de skulde bede for hendes Mands Siæl, thi det lader, at hun haver levet ham over, endskiønt hendes Dødsaar ikke er bekiendt, men vel Dagen, nemlig den 9 Maji. For denne Dronning Margrete, sampt for Kong Svend Estrithsen holdtes aarligen paa deres Dødsdag Siæle-

Messe

Messe i Roeskilde Domkirke, nemlig 9 Lectioner i Vigilierne, og maatte ved dem og ved Messen, som en Cannik holdt, og under hvilken Ciborium, eller det Kar, hvorudi Hostien forvares, blottedes, der være nærværende alle Chordrengene, sampt saa mange der vare i Byen af dem, der nøde Kirkens Beneficier. Lyscander siger, at denne Konge kaldtes den Hellige, hvilket han maaskee har alene sluttet sig deraf til, fordi han var saa meget andægtig. Samme Navn af Helgen forekommer i nogle skrevne Islandske Annaler, p. 20. efter min Udskrift, der slutte med 1673. Holger Parsberg i sine skrevne Anmærkninger til Wedels Saxo kalder ham og Sanctus. Efter Gontzov skal dette Vers, som dog er nyt, findes under hans Billede, hvilket jeg anfører, fordi det er ikke det, som staaer i Holstes Icones:

Harald Hein. Aar 1080.

Numina bina beant magnorum nomina Regum
Hinc Themis, inde Jovis Filia prosperitas.
Hac ego præstiterim, sive illa neutra an utraqve,
Qvod nemo scripsit dicere nemo potest.

Den saa kaldte Erici Kronike vil alerede, og flere efter ham, at under Harald faldt England først fra de Danske, da det dog skede strax efter Harde-Knuds Død, men saasom Svend Estrithsen blev ved at giøre Forsøg derpaa, og Harald derimod giorde ingen, saa have de derover henført denne Tildragelse til hans Regimente (a). Af denne Konges Mynter forekomme 10 hos Bircherod, om

(a) Alle Islændere, Snorro i Oluf Kyrres Saga c. 5. Noregs Konga-Saga n. 304. 4to. n. 60. 4to. n. 318. 4to, og Annalerne n. 424 og 427. Langebek T. 2. p. 428, tillegge Harald enten udtrykkeligen en Regiering af 4 Aar, eller og ved at lade Faderen døe 1076 og ham 1080; De beste af vore egne gamle hos Langebek T. 1. p. 14. 174. 239. 270. 369. T. 2. p. 434. 606. T. 3. p. 46.

Harald Hein. Aar 1080.

om de ogsaa virkeligen alle tilhøre ham. De 3 deraf ere Bracteater. Paa en af dem staaer et Kaars, og der imellem Aral, og paa en anden er tydeligt h; Da de tilligemed de flere Sølv-Bracteater ere fundne i Jorden ved Aalborg, og paa nogle af dem staaer Sveno, paa andre Canut, saa bliver det rimeligt, at disse tvende tilhøre Kong Harald. Det samme vil jeg og lade gielde om den Kobber-Mønt, paa hvis eene Side staaer h, og paa den anden St. Catharinæ Hiul, hvilket sidste synes at vise, at den er slaaet i Ribe. Mere tvivlsomt er det om tvende andre Hul-Penge, hvorpaa staaer et kronet Hoved uden Skiæg, og Omskrift paa den ene: Hors (næs), og paa den anden: Arusia. J-

mid-

p. 46. 342. vidne og eenstemmigen, at han er død 1080; Da nu Faderen, som jeg forhen har viist, efter Pave Gregorii Brev er døde forend 1076, saa kan Harald umuligen have regieret længere end i 4 Aar, endskiønt Ælnothus, og flere efter ham, have 6, ved det han lader Faderen døe 1074; Men dette sidste maae være en Skriverfeil, endskiønt det staaer med fulde Bogstaver hos ham; thi Ælnothus, der skrev kort efter, og det i Danmark, kunde vel ei selv feile heri. De som hos Langebek T. 1. p. 378. 425. T. 3. p. 432. tilskrive ham 7 Aar, lade ham og komme til Regieringen 1074, og regne da det Aar, saa og det, han døde i, for fulde. Langebek tilstaaer selv, at den vildfarer, som hos ham T. 1. p. 239. har 8 Aar. En anden T. 1. p. 339. lader ham døe 1079, i det den allerede giør Knud til Konge i dette Aar. Men allerurigtigst er Hamsfort, naar han T. 1. p. 38, og en anden T. 2. p. 434, lader ham allerede døe 1076, hvorved de stemme overeens med sig selv, i det de lade Svend døe 1074, Harald regiere 2 Aar, og Knud 10, sampt døe 1086. Ved 1085 skal jeg anføre et Diploma af Knud, givet den 21 May i hans Riges 5 Aar, hvoraf uovervindeligen sees, at han er bleven Konge i den Mellemtid fra 21 May 1080 til 21 May 1081, og følgeligen at Harald ei kan være død forend 1080, og det den 17 April, som man vist veed.

imidlertid da man tilskriver de Hul-Penge, fundne ved Aalborg, som have et skiægget kroget Hoved, Kong Eric Eiegod, hvilket bliver rimeligt derved, at han levede saa meget længre end hans Broder, saa bliver det herved troligt, at disse uden-Skiæg tilhøre Kong Harald. Trende andre ere betegnede med slig Figur ++, som vel kan være et H, men vel og et dobbelt Kaars. Endelig gen findes der tvende, hvorpaa staae tvende Brystbilleder, vendte imod hinanden, og bevæbnede med Hielm, Skiold og Sværd, sampt havende en opreist Fane imellem sig. Bircherød mener, at de ere slagne af de Danske i den Tid begge Brødrene, Harald og Knud, trættedes sammen om Riget; Men da det er saare uvidst, at Knud haver som sine andre Brødre bekriget Harald, og dernæst ei bekiendt, at Folket selv slog Mønt, en Rettighed der alene tilkom Kongen, saa skulde jeg snarere troe, at herved sigtes til det Engelske Tog, som de tvende Brødre, Harald og Knud, giorde sammen, men da ere de slagne i deres Faders, Svend Estrichsens Tid. I denne Mening bestyrkes jeg ved det, at de tvende Brystbilleder have noget under sig, som synes at ligne Siden af et Skib, og i hvilket de synes at sidde. I en Afhandling udi det Kiøbenhavnske Sælskabs Skrifter haver jeg vel forhen nævnet, at de Hul-Penge, hvorpaa staaer Aral, kunde, om de end vare Danske, vedkomme Harald Kesie, men dertil forleddes jeg den Gang ved at give Sperlings vrange Mening Bifald, at Hul-Penge ei vare ældre end fra Keiser Lotharius, som døde 1137. Besynderligt nok er det, at i Museo Regio forekomme ingen af denne Konges Mønter, undtagen Tab. 27. No. 39. den med Arusia, som der henføres til Kong Knud V, og den med Hors No. 40, som henføres til Waldemar I, da dog Bircherøds Bog var allerede udkommen, da Laurentzen skrev sin. I

Harald Hein. Aar 1080.

 Hielm-

Harald Hein. Aar 1080.

Hielmstiernes Medaille-Samling forekomme 6 af denne Konge, hvoraf ingen findes hos Bircherod; De ere af Sølv, og have alle paa den ene Side tydeligen: Harald Rex, Harald R, Harald Re, og paa den anden: Þorgot i Lund, Svein i Luni, Svein i Lund, Atsor i Slai (maaskee Slangerup eller snarere Slagelse). En har Ulfir To Luni, hvilken Hickesius haver henført til Harald Harefod, men Langebek vel rettere til denne Harald Hein. Besynderligt er det ellers, at Kongen staaer paa den med Glands om Hovedet og Bispe-Stav i Haanden; hvilket og forekommer paa flere. Maaskee at han herved har villet udvise sin Tilbøielighed og Høiagtelse for den geistlige Stand og Bispe-Værdigheden. Blant Hielmstiernes Bracteater forekomme de med Arnfil, Hors, Aral og 44. Udi Kongens Mynt-Samling forekommer 13 Bracteater af denne Konge, og 22 Mynter. Iblant de første ere 9 med de tvende Brystbilleder, alle meget forskiellige fra hinanden. Paa de andre findes paa flere Kongens kronede og skiæggeløse Brystbilleder, med dragen Sværd i høire Haand, og Omskrift: Harald R; Re. No. 14. forestiller en smuk ung Herre, og paa Reversen: Et Kaars med Omskrift: Esgar i Rosc. Besynderligt nok, at samme Esgar har forestillet ham mindre smuk paa No. 15, og ret styg paa No. 16. Alle de følgende 18 Mynter forestille Kongen, eller maaskee Christus efter Byzantinernes Viis, staaende med Glands om Hovedet, og Bispestav i Haand. De ere alle slette og barbariske giorte, og have alle et Kaars paa Reversen. Den hele Penge med h paa, som Bircherod henfører til Harald Hein, findes ikke her, venteligen fordi Udgiverne have anseet den for at tilhøre Bisp Homerus af Ribe; Man maae og tilstaae, at man ei med Vished finder saa gamle Kobber-Penge i Norden. Omskriften paa Aversen er altid Ha-

rald

mide R, Ret, dog mest Re; Og paa Reversen: Arfor i Lundi, Luni, Mani i Luni LVII, Þorgot i Lundi og Lund, Svein i Lund og Luni, Hakun i Lund, Lundi, Godvine VFV, som maae have været en Engelskænder, Esgar i Rose, Rosci, Ros; Arsor i Sla; Incikiund i Lund; Durstan i Luni; Torn i Lui. Men den mærkelige Ulfr To Luni finder jeg ikke her. Den mærkeligste af dem alle er No. 33, paa hvis Avers sees et harnisket Brystbillede midt for, med Hielm paa Hovedet og Bispestav i høire Haand, samt Omskrft Svein, og paa Reversen et lidet Kaars med Omskrift: Sibbi i Rose. Da man nu ei kan tvivle paa, at denne Mynt er af den navnkundige Roskildske Bisp Svend Norbagge, saa troer jeg, at den snarere hører til Knud den Helliges Tid, end Harald Heins, thi i Danmark havde Bisper vel neppe slaaet Mynt forend under Knud (9). Harald Hein. Aar 1080.

Efter Haralds Død blev Knud eenstemmigen valgt til Konge af de Danske paa Viborger Thing, om Sommeren, som det synes, ved hvilken Leilighed han uden Tvil har givet Bispen af Viborg, den

 vens

(9) J. Magni Metrop. p. 29. Coleti Conc. T. 12. c. 471. Lang. Scr. T. 3. p. 443. 506. 341. 342. 266. 267. T. 1. p. 119. 160. 270. Tunelds Indl. til Sverriges Geogr. p. 234. Linnæi Skaanska Resa p. 166. Saxo l. 11. p. 214. Knytl. S. c. 27. Resenii Jus aulicum p. 679. Pontopp. Annales T. 1. p. 216. Anders Hansen Gontzovs Danske Historie MSS., hvoraf ikkun 1 Blad er tilovers. Abildgaards tegnede Danske Monumenter i Kongens Bibliotheque, uudgivne. Stephanii Prol. in Saxonem p. 11. Den Danske Riimkronike. Lyschanders Slectebog p. 206. Flensburg om St. Knuds Gilde i Malmøe p. 27. 28. Kiøbenhavnske Selsk. Skrift. T. 9. p. 108. Bircherodii Specimen p. 52 - 55. Hielmstiernes Medaille-Samling p. 184. 185. 200. 201.

Knud den Hellige. Aar 1080

ventelígen endda Heribert (a), den første Bisp der, fit Brev paa, at han og Capitel skulde have al Kongelig Ret over deres Clerese og Kirkens Tienere, hvor de heldst laae. Dette Brev var endda til 1442, men findes nu ikke mere. Det lader, at Knud har været i Landet, da Harald døde, og at Valget derfor har gaaet hastigen for sig, alene Petrus Olai og Thomas Gheysmer sige, at hans Brødre kaldte ham tilbage fra Sverrige; da de fleste af dem synes dog selv at have været den Gang i Landflygtighed udi Norge, men vel mueligt, at de ere komne tilbage forend Knuds Valg, eftersom Saxo selv siger, at han blev valgt ved deres Stemmer. Da Knud var den ældste Broder, havde giort sig bekiendt ved sine Krigsbedrifter, havde et stort Partie i Landet, og var allerede Jarl i Sielánd, saa var det inter Under, at Valget gik hel roligen af. Oluf, den næst ældste, som ei var meget yngre end han, giorde han til Jarl i Slesvig, hvilket de nyere give ved Hertug (b); som jeg dog tviler paa at være ret, da Saxo oversætter det kun ved Præses; Sin anden Broder Eric bestikkede han til Jarl i Sieland udi sit eget Sted, og stod Venskabet imellem Knud og Erik urykkeligen ved Mage saa længe de levede. Den tredie Broder Benedict, som var en meget deilig Mand, og større og stærkere end nogen anden, opholdt sig bestandig ved hans Hof. Gorm og Ömund have uden Tvil i hans Tid traadt ind i den Geist-

(a) Han døde den 8 April, men Aaret vides ikke, efter Lang. Scr. T. 3. p. 442, dog formoder Langebek der, at han har siddet længe, og er først død i Begyndelsen af det 12 Sæculo. Han handler og om ham T. 3. p. 246.

(b) Saaledes kaldes han i den utrykte Danske Oversættelse af Erici Pomerani Krønike Hertug i Jylland, hvorvel han iffun var Jarl i Sønder-Jylland eller Slesvig.

Geistlige Stand. Hvad de andre angaaer, da siger Saxo, at han holdt dem ved sit Hof, for ei at besværge Landet med deres Underholdning, og gav dem anseeligt at leve af, men uden Tvil har man ved dette søgt at have dem stedse om sig, for derved at forekomme Opror, og dernæst at formere sine Hof-Krigeres Antal, for derved at blive des bedre i Stand til at udføre sine Anslag imod Folke-Friheden. Da Knud siden giordes til Helgen, og blev Danmarks Patron hos Gud, saa kan man vel ikke troe alle de Lovtaler Skribenterne, helst de aandelige, giore over ham; imidlertid bør man ei heller forkaste dem, naar ingen af hans Handlinger strider derimod, og kan hans ædle Opførsel imod hans Brødre ei nægtes Berommelse. Han skal altsaa, efter de gamle Skribenter, have været prydet med de største Naturgaver, og have allerede i sin Ungdom overgaaet sin Alder, og taget overmaade meget og hastig til i det Gode, formedelst hans Faders Omhue, da han beskikkede ham Lærere i hans Ungdom, og lod ham vel undervise i den Christne Troe; ja formedelst hans Faders Fortienester, saa at det synes man næsten haver villet giore Svend selv til en Helgen; Han var tapper og aarvaagen, dristig, haardfør, saa at man syntes i ham igien at kiende Knud den Stores Aand; Han var ogsaa gavmild, veltalende, andægtig, ærede Geistligheden meget, underholdt de Fattige, trøstede de Bedrøvede, og viste sig retfærdig i sine Domme uden Persons Anseelse. Til alt dette svarede en smuk Skabning og muntre Mine. Efter denne Beskrivelse maatte man spaae sig et lyksaligt Regimente, baade for ham og Folket, og dog faldt det langt anderledes ud. Paa hans Side vare Aarsagerne hertil, hans modige og ubøielige Sind, sampt Andagt, hvilke bragte ham til at ville med Magt trænge igiennem med alle sine Forsætter, saa-

Knud den Hellige. Aar 1080.

vel

Knud den Hellige. Aar 1080.

vel i Henseende til Sædernes som Religionens Forbedring hos sit Folk, saa og i Henseende til sin Myndigheds og Høiheds Haandhævelse og Formerelse; Paa Folkets Side vare disse Aarsager: Fra de ældste Tider havde det havt megen Part i Regieringen, og delet Magten med Kongerne; ved Hovdinger og andre Ypperlige var det siden Svend Tveskiægs Tid begyndt efterhaanden noget at indskrænkes, men under Harald havde det igien faaet sin gamle Frihed; Knud havde forsikret det om ved sit Valg at holde Haralds Love, og han begyndte strax at bryde dem; Med de Store lagde han sig og ud, og stod han forhen ilde anskreven hos dem, der havde været Haralds Venner; Og da de Danske endnu vare raae, haarde, frie, krigerske, saa er det inter Under, at de ei vilde adlyde en Konge, som brød ind paa deres Friheder; Snarere maae man undres over, at de taalte ham saa længe. Strax efter Valget, og uden Tvil paa samme Thing, viste Knud, at han vilde raade, thi han sagde paa Thinget: „I Danske lønnede saaledes Kong Harald min Broders den gode Villie, han „bar til Eder, med at være saa føielig og liin, at I kaldte Eders „Konge Harald Hein, og giorde det af Spot imod ham, men „nu skal jeg lønne Eder det, saa I skulle synes ilde derom, at „jeg bliver Eder en stræng Haard-Steen.“ Denne Tale viste noksom, at Knud snarere vilde efterfølge de Norske Olufer Tryggvasön, og den Hellige, end Hakon Adelsten, den gode Konge. Hvilken ufornuftig Tale i sit Regimentes Begyndelse! og hvor lastværdig altid. Derefter red han Landet om, og holdt Thing overalt; Paa det udi Halland talede han selv, og bad Bønderne at skaffe sig Skyts til at fare over Landet med, saasom han var kommen did til Skibs. Men den meest veltalende af Bønderne, som var ligesom de andres Formand, reiste sig da op og sagde, at Bønderne

vilde

vilde ikke taale strængere Paalæg af Kongen, end som den gamle Lov medforde; Denne Tale gave alle Bonderne Bifald ved Vaaben-Gny, og sagde, at de ei vilde lide Uskik eller nye Byrder af Kongen. Da det var bleven stille, sagde han: „I have vel „giort, Bonder, deri, at I sige, at jeg skal tage efter Lov af „Eder, og ei mere; Men jeg veed da ogsaa, at I lade mig faae „efter Loven af Eder, og begierer jeg da frie Raaderum over mi„ne egne Eiendomme." Da alle tilstode ham dette, blev han ved: „Ja saa nægter og forbyder jeg Eder, I Hallandsfarer, „at nyde og bruge min Almindíng, som ligger hos Eder, enten „til Eders Svin eller andet Qvæg." Ved dette bleve Bonderne meget ilde tilfreds, saasom Kongens Almindíng laae langs ved gandske Halland, hvor de i Ege- og Boge-Skoven underholdte en utallig Mængde Svin. Herover bleve de eenige om at tilstaae Kongen hans forste Begiæring, og derimod at beholde Almindingen til Brug, og blev dette ordentligen afgiort og fastsat. Heraf sees, at Svend Tveskieg ei har solgt Almindingen i Halland, thi ellers kunde Kongen ei have paastaaet den efter Lov. Derefter blev ved samme Tid Bondernes Formand dræbt, til Beviis paa, at det ei var tienligt at sige Kongen imod. Efter dette drog Knud omkring i Halland, og domte i Sager og Tvistigheder efter Lands Lov. Da han kom til Skaane, holdt han der et talrigt Thing, og syntes Bonderne der ogsaa, at han var alt for frek i sine Begiæringer, thi sagde de ham imod alle tillige, og nægtede hvad han forlangede, sigende, at de aldrig vilde give ham mere Skat og Skyld end Loven tilholdte, og herudi havde de ogsaa Medhold af gandske Nordens, ja næsten hele da værende Europæ, gamle Skikke og Indretninger, efter hvilke Kongerne ei kunde paalegge nye Skatter uden med Folkers Samtykke,

Knud den Hellige. Aar 1080.

Knud den Hellige. Aar 1080.

ligesom endnu i Engelland, og paa nogle faae Steder i Tydskland, hvor Land-Stænderne endda gjælde noget. Da det blev stille, sagde Kongen: „I Skaaninger ere meget vittige Folk, „thi jeg mærker af Eders Adfærd, at I have spurgt, hvorledes „det har gaaet med vor Handel med Hallandsfarerne; Derfore „have I paafundet et meget snildere Raad end de, nevnlig alle „at nægte mig min Begiæring, saa at jeg nu ei kan give een især „Sag for Svaret, men dog vil jeg endda bede af Eder nu, lige„som jeg for begjærte af Hallandsfarerne, at I ville lade mig be„holde i Fred for Eder min egen Eiendom." Dette tilstode de ham, hvorpaa han blev ved saaledes: „Det er vitterligt for alle „Mand, hvad som i Danmark er Kongens Eiendom, og hvad „som er Bondens, nevnlig at Kongen eier alt hvad som øde er „her i Landet, tilstaae I ikke alle det?" De tilstode alle, at det tilhørte ham, nevnlig det Øde, Søen, og alt Ubebygget. Da gienmælede han: „Da tilegner jeg mig ogsaa Øresund, og „forbyder Eder al Fiskefangst, som I der forhen have øvet, „siden I ikke ville giøre efter mine Ord, og hielpe mig til Nod„tarft." Nu mærkte alle, at det ei vilde være gavnligt for Bønderne, at miste Sildefangsten i Øresund, hvorfor de alle besluttede at giøre, som Hallandsfarerne, og at lade Kongen raade, sampt tilstaae ham hvad han forlangte. Af dette sees hvor gammel og anseelig Sildefangsten har været i Øresund (10).

Til dem Svenske Kong Ingo skrev Pave Gregorius et Brev under den 4 October, hvorudi han kaldet ham de Svenskes

(10) Saxo l. 11. p. 212. 214. 217. Knytlinga-Saga c. 28. 30. Testrup om Tingene p. 33. Lang. Scr. T. 2. p. 209. 358. T. 3. p. 317. 318. 342. 343. Kofods Lov-Historie T. 1. p. 38. 39.

skes ærefulde Konge, og hans Hoihed, og glæder sig over, at endel Franske Prædikantere ere komne ind i hans Land, sampt beder ham om at sende sig en Bisp, eller en anden duelig Clerk, som kiender Landets Skik, og som kan bringe Underretninger fra ham tilbage med sig; Derefter formaner han ham til at regiere i Fred, Eenighed og Retfærdighed. — Den Engelske Wilhelm gav til St. Pauls Kirke i London adskillige Friheder, og deriblant ogsaa den, at være befriet for Danegeld. Walcher, Bisp af Durham, blev den 14 Maji dræbt i Durham ved Gateshead, ei langt fra Tine Flod, af Northumbrerne, tilligemed 100 Mænd af Franske og Flæminger, fordi hans Capellan, Leofvin, som formaaede alting hos ham, havde dræbt Liulf, en mægtig Thanus, der var gift med Aldgitha, en Dotter af Jarl Aldred, og Søster til Elfleda, Jarl Waltheofs Moder (a), og troede Northumbrerne, at Bispen havde været Medvider i dette Drab. For at hævne dette Mord ødelagde og plyndrede Kong Wilhelm Northumberland endnu i samme Aar ved sin Broder Odo, Bisp i Bayeux. Nu stilledes Wilhelms Vrede imod Abbed Helsin for hans Gesantskab til Danmark, og tillod han ham at blive Abbed i Ramesey, thi Kong Svend var nu død, og han syntes ei at have mere at frygte for de Danskes Anfald. — De Tydske Stridigheder stege nu paa det høieste, thi efterat Henric var den 27 Januarii bleven overvunden af Rudolph, erklærede Paven den 9 Martii den første i Band, og den sidste for retmæssig Konge, sampt sendte ham en Krone, hvorpaa stod den saa bekiendte Paaskrift: Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodulpho. Derpaa holdt

Knud den Hellige. Aar 1080.

Hhhh 2

(a) Efter andre var Mathild Waltheofs Moder; Maaskee hun har havt begge Navne.

Knud den Hellige. Aar 1080. holdt Henric et Concilium til Brixen, hvor Gregorius den 25 Junii blev afsat, og Guibert, Erkebisp i Ravenna, udvalgt til Pave i hans Stæd under Navn af Clemens III. Imidlertid forligede Gregorius sig den 27 Junii med Robert Guiscard, for at have et Rygstød i ham, forlehnede ham med alle de Lande, som de Paver Nicolaus II. og Alexander II. havde forlehnet hans Formænd med, og udsatte derimod at afgiøre Tvistighederne om Salerno, Amalfi og Marken Fermo. Derimod tilsvor Robert ham Troskabs Eed, og lovede aarligen at give til den Romerske Kirke 12 Denarier af Mønten af Pavia af hvert Par Øxen i sine Stater. Robert havde desuden den Lykke i dette Aar, at bemestre sig de Stæder Tarento, Castellanera, Bari og Trani. Imidlertid erholdt Henric den 15 October en stor Seier, hans Med-Regent Rudolph blev saaret, og døde Dagen efter (11).

Aar 1081. Strax efter sin Regierings Tiltrædelse viiste Knud sig at være myndig og streng, samt haard i at straffe af Uskik. Men derhos viiste han sig og tapper og aarvaagen for Landets Beste og Forsvar, thi Kurer, Sember og Esther, som forhen havde tilføiet Danmark stor Skade, bleve nu uafladeligen bekrigede af ham, og ei alene fordrevne fra de Danske Kyster, men endog saaledes udjagede af Søen, at ingen af disse Hedninger turde mere lade sig see paa de Danske Strømme; Ja han angreb dem modig i deres egne Lande, ødelagde reent efter Saxo's Sigende

Kurers,

(11) Coleti Conc. T. 12. col. 489. in Gregorii Epist. I. 8. Ep. 11. Monast. Angl. T. 3. p. 305. F. Vig. p. 639. 640. M. West. p. 228. Chr. Sax. p. 184. H. Hunt. p. 370. Rog. de Hov. p. 458. S. Dun. c. 210. Monast. Angl. T. 1. p. 240. Lang. Scr. Dan. T. 3. p. 254. 256. Muratorii T. 6. p. 427-432. Calles T. 5. p. 774-786. Schmidt T. 2. p. 298-302.

Kurers, Sembers og Esthers Riger, og efter Udsigende af hans Hof-Skald Kalf Manesön overvandt han der 10 Konger. Skade, at man ei har Omstændighederne om disse Bedrifter, der vidst have været store, og hvormed i det mindste dette og følgende Aar ere bortgangne. Dog holder jeg for, at alle disse Bedrifter ei ere alene skeede under hans egen Regiering, men og under hans Faders og Broders, saasom han i deres Tid ogsaa krigede i Østerlandene. Da Knud agtede siden at erobre Engelland, for i alle Ting at ligne Store-Knud, og for at bringe de Danske Vaabens Ære til sin gamle Hoide, saa maatte han først giøre disse Krigstog, for at sætte sit eget Rige i Sikkerhed, og for at hærde sine Folk til Krigen. Og disse Lande skal Knud efter en Skribent hos Petrus Olai ei have saa meget bekriget for at mætte sin Ærgiærighed, som for at udbrede den Christne Troe; Imidlertid maae den dog ikkun have slaaet svage Rødder hos disse Folk, thi i det 11 og 12 Sæculo findes intet Spor efter den hos dem. Hvad ovenmældte Konger angaaer, da have de ikkun været Hovdinger, hvilke Kalf efter de Nordiskes Viis kaldte Konger, thi bemældte Folk havde aldrig Konger, saavidt man veed. Naar der i den Russiske Historie, som Keiserinden af Rusland skal selv have skrevet paa Russisk, og som Arndt har oversat paa Tydsk, siges, at Tschuderne, eller Indvaanerne af Lifland (i en vid Mening, som der synes) nægtede 1178 at give den Russiske Fyrste i Novogorod Skat, fordi de Danske havde omtrent 100 Aar forhen underkastet sig gandske Lifland, og de derfor ei saa hastig kunde over Haver faae deres Over-Herres, den Danske Konges Villie herom at vide; saa synes herved at sigtes til Kong Knuds Krige i Lifland, hvorefter de, og hans Fremgang der, maae have været vigtige; Imidlertid skulde Liflænderne vidst ikke

Knud den Hellige. Aar 1080.

Knud den Hellige. Aar 1086.

1178 under de Danske, men søgte alene at bruge det som et Paaskud imod Russerne, thi efter Kong Knuds Død bleve saa langt fraliggende Folk ei tagne i Betragtning af slige Regentere, som Oluf og Niels, thi Eric beskrigede dem vel med god Lykke, men hans korte Regiering, og mange andre Forretninger, hindrede ham dog fra at undertvinge dem. Da Knuds Broder Oluf og saa skal have været en stor Stridsmand, saa har han rimeligen havt Deel i disse Tog, venteligen ogsaa got forsvaret sit Jarldømme imod Venderne, og deres Regent Crito, som forhen havde i Svend Estrihsens Tid faldet ind deri. Knud værgede ei alene sit Rige mod Fremmede, men holdt og strængeligen over Orden og Skik hiemme. Hver en overbeviist Tyv blev dræbt; ja alle Manddrabere og Røvere, saavel inden- som udenlandske, bleve og dræbte. Hvo som lemlæstede nogen paa Haand eller Fod, blev paa samme Maade lemlæsted. I at straffe giorde han ingen Forskiæl paa Fattig eller Rig, og paadrog han sig derover megen Had af deres Frænder. Da nu alt dette, Tyvene undtagne, stred imod gammel Lov og Skik, og Kongerne ei kunde paa de Tider forandre Loven uden Almuens Samtykke, saa maatte Folket nødvendigen ansee dette som et Indbrud paa dets Frihed, endskiønt det sigtede til at indføre Fred, Tryghed og Orden i Landet, som og efter Knytlinga skal være bleven saa stor, at efterat Kongen havde ladet bekiendtgiøre, at om nogen mistede noget af sit Herberge, der stod aaben uden Laas, eller om en løs Hest var bleven ham frastiaalen, eller og hvad han havde mistet, og beviste det, saa skulde han faae det af Kongen igien, som alene forbeholdt sig at straffe Tyven; Saa frygtede alle dog saa meget for hans Vælde og Strænghed, at ingen i det hele Rige understod sig at stiæle, hvilket vel bør henføres til hans sidste Regierings

rings Aar, efterat man havde prøvet, at han holdt hvad han lovede. At han ei engang skaanede sine egne Venner og Paarørende, naar de havde forseet sig, men lod Straffen gaae lige over alle, var maaskee nødvendigt, for at faae Orden indført, og alle til at bukke under sin Magt, men det stred ogsaa imod de gamle Love, og kan ei udøves uden af en Despot, som vil giøre alle til Trælle, og tilintetgiøre alt Fortrin, alle Herligheder og Friheder; Og til at iværksætte dette er intet beqvæmere end at øve alle Ting under Skin af Retfærdighed og Ligelighed. Saxo vil, at han haandthævede Retten efter sin Faders Mønster, og at han søgte igien at bringe de gamle Love i Brug, hvorpaa intet havde været at sige, naar han havde ladet det blive derved, men han gav nye uden Folkets Samtykke. Dog strax efter siger Saxo sig selv imod, i det han vidner, at han gik videre end de gamle Love (a), hvorfor og Hvitfeld retteligen siger, at han giorde nye Love, hvortil og maae regnes den, at han tog de Drabters, især Høvdingernes, Midler til sig, og gav deres Frænder ingen Lod, hvilket var rent at forandre den gamle Lovgivning, efter hvis Aand Misgierninger ei vedkom Staten, men alene enkelte Personer, som de vare begangne imod; hvilke derfor ogsaa selv, eller og deres Frænder, havde Ret at straffe dem, eller og at imodtage Bøder. Da Knud havde vidt udseende Anslag, og søgte baade at giøre sig næsten eenevolds hiemme, saa og at erhverve Riget dets gamle Hæder, Magt og Anseelse udenlands, saa har det vel bevæget ham til at tage Bøderne til sig alene, og ingen at give, saasom han paa den Maade kunde formere sin Rigdom.

Knud den Hellige. Aar 1081.

Da

(a) Saaledes forklarer jeg med Kofod disse Saxonis Ord: Sed omnia antiquæ consvetudinis momenta præcurrens.

Knud den Hellige. Aar 1081.

Som han og var Geistligheden meget hengiven, saa bliver vel og Kofods Gietning rigtig, at den har især bragt ham til disse strænge Love, thi efter dens Begreb bleve nu Laster og Misgierninger ei blotte Forseelser imod Mennesket, imod dets Næste, imod Ovrigheden, men imod Gud, hvilket kunde aldrig noksom haardeligen straffes, allerhelst Geistligheden paa de Tider stod i den vrange Indbildning, at de Love, Gud havde givet Jøderne, ogsaa forbandt de Christne. Da og Knuds tvende Hof-Capellaner, Gerold, siden Bisp i Ribe, og Arnold, siden Bisp i Roskild, formaaede saa meget over ham, at de altid vare om ham; at han med megen Ydmyghed bekiendte for dem sin Ungdoms Synder, ja at han endog lod sig pidske af dem udi deres Overværelse alene, menende i sin Godtroenhed derved at behage Gud, saa bliver Holbergs Formodning ei ugrundet, at disse tvende Mænd have især bestyrket ham i hans grændseløse Hengivenhed til Geistligheden. Dog meget haver vel hans Faders Exempel virket, saa og hans egen Opdragelse, sampt den Attraae, at forbedre sit Folkes Sæder, og at indrette den geistlige Stat efter det, som var Skik i andre Riger, og endeligen den Tanke, at han ved Geistligheden best kunde holde de Mægtige og Almuen i Tømme, og derved blive næsten uafhængig, hvorved han dog ei tog sig i agt for, at han hævede en anden Magt i Veiret, farligere for sig end de tvende andre, saasom dens Styrke var grundet paa Herskab over Menneskes Siæle. Men Knuds Hensigter maae have været, som de ville, saa er dette vidst, at han strængeligen holdt saavel de offentlige som særdeles Fastedage, og paa Fredagene nød alene purt Vand med Brød og Salt, imedens at Giæsterne tænkte, at han nød Viin og Miød, ladende de kostbare Retter enten ombære til dem, eller og give Fattige. Ligeledes er det

vidst,

vidst, at han underholdt de Hungrige og Fattige, klædte de Nøg- ne og Elendige, hialp Moder- og Faderløse, Fremmede og Nødlidende, beskiermede dem imod al Vold og Uret, og omvendte fra mange, han kunde, til den Christne Troe. Duelige Bisper og Præster, som oppassede fliteligen Gudstienesten, elskede han over alle, begavede dem rigeligen, hialp og trøstede dem i alle Tilfælde, sampt tiltalede dem vel og blideligen; for Munkene bar han Ære, for nogle som for Herrer, for andre som for Fædre. Han besøgte jævnligen den offentlige Gudstieneste, og lagde meget paa Hierte hvad han der hørte. Intet Under derfor, at han lod bygge mange Kirker, og at han af alle Kræfter søgte at indføre Tiendes Givelse til Geistligheden, som han dog ikke kunde trænge igiennem med i nogle Egne af Riget. Med fornuftige og gudelige Mænd overlagde han ofte hvorledes den Christne Lære kunde alt mere og mere udbredes og tiltage i Riget, sampt Sæderne forbedres; Men som han heri gik for rask tilværks, og giorde meget Folket uadspurgt, saa stødte det sig over disse Nyheder, og ansaae ham almindeligen for en grum og haard Regent, der giorde Indbrud paa Folkets gamle Rettigheder, og forstyrrede den indbyrdes Rolighed, da det satte, som ei kunde andet være, større Priis paa sine gamle Love, Skikke og Rettigheder, end paa de Love, Geistligheden da mente at Religionen medførte. Som nu Folket havde Deel med i Regieringen, og dets Tænkemaade og Sæder vare frie, haarde, modige og vilde, saa tog dets Knur efterhaanden til, og blev endeligen næsten almindeligt, hvormed dog henginge nogle Aar. Men det, hvormed Knud mest vilde befæste Religionens Anseelse og sin egen Myndighed, var den Magt han gav til Bisperne, thi da han mærkede, at Folket ei bar megen Ærbødighed for dem, saa satte han dem ind iblant

Knud den Hellige. Aar 1081.

Knud den Hellige. Aar 1081.

Landets Hovdinger og Ypperlige, og gav dem efter andre Christne Staters Viis endog Fortrin for de Verdslige; Efter samme Viis forordnede han og, at Trætter angaaende geistlige Sager og Personer skulde paakiendes af den geistlige Ret, hvilket i Henseende til geistlige Sager, og Geistlighedens indvortes Bestyrning, uden Tvil er ret og nyttigt, og endda brugeligt i alle Europæiske Lande, men havde slemme Folger; fordi det og udstraktes til Geistlighedens verdslige Forseelser, og dens Angreb paa verdslig Ovrighed, thi efter denne Lov, og efter Jus canonicum, det er den geistlige Ret, deels givet, deels stadfæstet af Paverne, vilde den siden ei staae under Kongen, men under Paven, hvilket var at danne Stat i Stat, og at underkaste sig en udenlandsk Fyrste, som ei forstod vort Sprog, eller kiendte vore Sæder. Imidlertid da den ringere Geistlighed tildels ei endnu besad Jord, og de Verdslige, saavel Hovdinger som Bonder, tilegnede sig Dommer- og Husbonds-Rettighed over dem, som boede paa deres Grund, saa var dette i visse Maader fornødent for at beskytte Geistligheden, allerhelst de Verdslige lidet kiendte og agtede dens Rettigheder, og endnu vare meget ukyndige i Christendommen. Fremdeles forordnede han, at om nogen overbevistes om Forseelse i geistlige Sager, saa skulde ham paalegges Pengestraf af den geistlige Ret. Ved alt dette sagte han at tilveiebringe Geistligheden Anseelse og Ærbødighed hos Folket, hvorved det og kom saa vidt, at ingen uden Kongen, Kron-Arvingen og Bisperne beholdt Rettighed at domme paa sit eget Hus og Gaard, det er Birk, hvorved den Magt, de Store havde efterhaanden tilleaget sig, efterat Knud den Stores Vitherlags-Ret var given, at drage deres egne Tieneres Sager for sig selv og fra de almindelige Tingsteder, atter kom af Brug, saafremt man heri

kan

kun mod Saxo, og hvilket dog synes ei at have varet længe. Alting viser, at Kongen havde foresat sig at svække saavel Democratie, som og det indbrydende Aristocratie, og det sidste endda mere, og det ved at sætte den geistlige Magt imod det, hvorfor og Saxo siger, at han af alle Kræfter søgte at forbedre og istandsætte Fædernelandets Tilstand, ved det han formærkte, at Lovene vare blevne slove og ukraftige formedelst Hovdingernes og de Stores Overmod. For end videre at fastsætte Geistlighedens Myndighed, og for at giøre sine Love varige befoel han fremdeles, at deres Overtrædere skulde af Bisperne lyses i Band, en Anordning, som siden ofte angrebes af mange, men endda stod ved Magt i Saxo's Tid, og længe efter. Alle disse Love og Ting bleve vel ei givne og indrettede i dette Aar 1081 alene, men komme venteligen efterhaanden i Stand hele Kongens Regiering igiennem; Men da det egentlige Aar ei vides, og dermed dog er bleven begyndt i dette, saa har jeg anført det altsammen derunder. Omtrent i dette Aar har og Bisp Svend bragt Roskilder Domkirke i Stand, som forhen havde kun været af Træe, men hvilken Bisp Wilhelm havde alerede ladet begynde at opføre af Mur, og som Svend nu fuldbragte. Alting var færdigt paa Pulpituret nær i Choret, for hvis Skyld man maatte flytte Bisp Wilhelms Grav og hans Ben til det Stæd, hvor de i Saxo's Tid hvilede. Som man ei havde lagt Grundvolden vel nok, saa skede det, at Choret faldt ned om Natten, hvoraf Skatmesteren, Sacrista (a), tog Anledning at berette Bisp Svend, at Wilhelm havde aabenbaret sig for ham om Natten, og forudsagt, at dette skulde skee, fordi man havde flyttet ham fra hans elskede Konges Legeme. Svend, Knud den Hellige. Aar 1081.

 som

(a) Den som vogtede og bevarede de hellige Prydelser i Sacristiet.

Knud den Hellige. Aar 1081.

som var en fornuftig Mand, smilede og sagde: Det er ingen Under, at han er hastig efter Døden; siden han var saa streng i Live. Derpaa satte Svend Choret paa nye i Stand, og bragte Kirkebygningen gandske til Ende. Hvorvel denne Kirke har siden brændt adskillige Gange, saa vise dog de gamle Begravelser, at den, for saavidt Murene og Størrelsen angaaer, er endnu den samme, som Bisp Svend bygte. Den er 120 Alen lang og 50 bred, og derhos meget høi og lys, hvilket sidste er en rar Egenskab hos de gamle Kirker. Kongen forærte did en (Lyse-) Krone, kostbar baade af Malm (Materie) og Arbeid. Ved denne Tid er det vel og skeet, at den hellige Pave Lucii Hoved blev ført til denne Kirke, og der bevaret, hvorefter den og siden blev kaldet St. Lucii Kirke, men aflagde derfor ei sit gamle Navn af den Hellig Trefoldigheds. Samme Lucius ansaaes siden for Kirkens Patron. Efter de gamle Breviarier skulle tvende af det Roskildske Capitel være blevne sendte til Rom, for at udbede sig Helgenes Levninger til Kirken, og da have fært dette Hoved hiem med sig, som did blev bragt den 25 Augusti; hvorfor den Dag, saavelsom Lucii Martyr-Dag, den 4de Martii, siden prægtigen helligholdtes der, og i hele Siellands Stigt. Ved Ankomsten skal Hovedet have giort adskillige Jertegn, hvoraf nogle endnu forestilles i gamle Malninger, udi Kirken, og iblant andet have dræbt en Trold paa store Belt, da det førtes derover, hvilken forhen tvang hvert Skib, som befoer det, at give sig een Mand. Hovedet forvaredes udi et Guldskrin, besat med Ædelstene. St. Lucii Helligdomme udspreddes siden videre i Danmark, saa at Mariæ Kirke i Kiøbenhavn besad hans Billede og een af hans Tænder, og Minoriter-Munkene der havde og noget af ham. Udi Petri de Dacia hans Calender henføres St. Lucii Paves For-

flyttelse

Knud den Hellige. Aar 1081.

bytelse til den 24 Augusti. Iblant vore Kampe-Viser findes en om dette Hoveds Ankomst. Bisp Svend lod og i Kirken opsette en Steengrav over sin Velgiører Kong Svend. Han prydede og Kirken med Marmor-Pillere og andre Zirather. Ligeledes opbygde han der for Brødrene et Kloster af Steen, Jomfrue Maria til Ære, og gav af sit eget Mensal-Gods til dem og til Kirken, ved at stifte 15 Præbender. Til at bygge Kirkens Omgang, hialp Kongen ham, hvilken sidste og gav did, deels af sit Gods, deels af andre sine Indkomster, daglig Underholdning til Sangerne eller Cannikerne. Foruden Roskilde Kirke bygde Bisp Svend et Kloster i Ringsted Jomfrue Mariæ til Ære, og et andet i Slagelse, alle af St. Benedicti Orden. Kong Knud selv bragte ogsaa til Ende Bygningen af den hellige Kaarses Kirke i Dalbye, som hans Fader havde begyndt, og hans Broder fortsat. Saaledes prydedes Landet efterhaanden med anseelige Bygninger, mest bestemte til aandeligt Brug, hvorved ogsaa Religionen nød Hæder. Mange Klostere bleve og efterhaanden til Enke-Sæder for fornemme Fruentimmer, hvor Jomfruer af Stand opføddes, saasom der levedes da i de urolige og raae Tider det anstændigste, sikkerste og roligste Liv, hvor unge Fruentimmer kunde nyde den da best mulige Opdragelse, og underviises i Religionen, gode og anstændige Sæder og nyttigt Haandarbeide. Da og Almindingerne og øde Stæder tilhørte Kongerne, saa kunde de uden nogens Fornærmelse bortgive Stykker deraf til Klosterne; Herved opryddedes øde Egne, Korn-Avlingen tog til, Hauger bleve anlagde, og mange Folk nedsatte sig under Klosternes Beskyttelse paa forhen øde og ubeboede Stæder. Naar hertil legges, at Klosterne vare de beste Skoler, vare de Stæder hvor Bøgger skreves, og hvor Lærdom næsten alene vedligeholdtes,

Knud den Hellige. Aar 1081.

tes, saa overveier den Nytte, de da giorde, længst den Skade, de foraarsagede ved at udbrede ugift Stand, og maae man tilstaae, at om Europa nu har Aarsag at indskrænke Klosternes Antal, saa havde den da Aarsag, helst hos os i hine gamle Tider, at formere dem (12).

Omtrent ved denne Tid tilskrev Paven de Vest-Gothiske Konger Ingo og Alstan (a), og mælder deri, at deres Bisp var kommen til Rom, og havde tilkiendegivet, at det Vest-Gothiske Folk havde forladt den hedenske Vildfarelse, og antaget den Christne Troe, hvortil Paven ønsker til Lykke, og ibland andre Paamindelser formaner han dem til at give Tiende til Geistligheden for deres Siæles Beste, og det saa meget mere, som mange Folk maae efter Lovene give den tredie Deel af deres Gods til deres Hustruer, alene for deres Legemers Skyld. Og da de, som nye i Troen, ei kunde være nok underviste om den, saa beder han dem ofte at sende af deres Clerker til ham. Endeligen roser han Kongernes Formand, hvorved ingen anden end Hakon den Røde kan forstaaes. Heraf sees, hvor meget Ingo har udbredet den Christne Troe, og at Vest-Gothland er først bleven fuldkommen omvendt under ham, endskiønt Troen var længe forhen

(12) Knytl. Saga c. 29. 26. 30. 46. Saxo l. 11. p. 214. 215. 216. 217. l. 12. p. 223. Syvs Kæmpe-Viser p. 267-269. Hvitfeld T. 1. p. 91. Ælnothus c. 9. 7. 8. 3. Holbergs Danske Historie T. 1. p. 190. Kofods Lov-Historie T. 1. p. 36-39. Lang. Scr. T. 1. p. 160. 339. 378. T. 2. p. 170. 209. 358. 428. 429. T. 3. p. 318. 338. 343-346. 402. 430. 532. 544. 607-627. Möfers Osnabr. Gesch. T. 1. p. 301. Rothes Nord. Statsforfatning T. 2. p. 189.

(a) I det Trykte staaer L. & A, men det er klart, at man har læst et L i Stædet for et I.

hen bleven prædiket der, og ogsaa meget udbredet. Man skulde og næsten slutte af det Paven kalder Ingo og Halstan ikkun Vest-Gothiske Konger, at de da havde ved et Forlig overladt Sverrige selv til Blot-Svend, thi Aaret forhen kalder Paven udi sit Brev Ingo de Svenskes Konge; Men vel muligt, at da Ingo kom først 1079 til Regieringen i Sverrig, saa har Paven 1080 endda ikke vidst, at han var bleven fordreven derfra. — Den 31 Maji stadfæstede Kong Wilhelm ved sit Brev til Abbed Balduin i Edmundsburry den Herlighed, Kong Knud 54 Aar forhen, det er 1027, havde skienket dette Kloster, nemlig at være aldeles frie for, at staae under nogen Bisp, hvorpaa Erkebisp Ailnod havde indviet dets Kirke, og de Konger Hardeknud og Edvard siden stadfæstet denne Herlighed. Til Wales giorde Wilhelm et Tog under Navn af en Pillegrimsreise lige indtil St. Davids og Anglesey, og befriede paa den mange hundrede Fanger, sampt imodtog de Waliske Fyrsters Underdanighed, og Lehnsmandskabs Erkiendelse. Anledningen til denne Reise har uden Tvil været det Indfald, Hedningene twende Aar forhen havde giort i de Egne. — Normaner eller Danske, ved hvilke venteligen forstaaes Ostmaner, skulle have plyndret Arran, hvorved rimeligen sigtes til de Øer af det Navn, der ligge i Indgangen af Bugten af Gallevay udi Irland i det Landskab Connaught, siden en Irsk Skribent fortæller dette, thi ellers er og Arran en af Sudersøerne ved Skotland. — Keiser Henric brød nu med en anseelig Hær ind i Italien, giorde stor Fremgang, og begyndte at beleire Rom i Maji Maaned, men ophævede den i Julii. Erkebisp Liemar af Hamborg fulgte med, og var i hans Leir. Dog Gregorius lod sig saa lidet skræmme ved Henrics Ankomst, at han den 4 Maji satte ham paa nye i Band. Imidlertid valgte de Tydske, som vare Keiseren imod,

Knud den Hellige. Aar 1081.

Knud den Hellige. Aar 1081.

imod, heldst Saxerne, en nye Konge udi Bamberg, nemlig Herman af Luxemborg, en Lothringer af Fødsel, og blev han den 26 December kronet i Goslar. Robert Guiscard erklærede sin Søn Roger til Fyrste i Apulien og Sicilien, og angreb derpaa det Grækiske Keiserdom, hvor den bekiendte Alexius Comnenus, i vore Sögur kaldet Kyrialax, havde imedens besteget Thronen, og afsat den forrige Keiser Nicephorus Botoniates, ved hvilken Leilighed Anna Comnena giver vore Nordiske Varanger det prægtige Vidnesbyrd, at det ei nyttede at giøre Forsøg paa, at forføre dem til Utroskab, saasom de havde lært ved deres Fædernes Skikke at være troe, og saasom de vilde bevare det gode Rygte, dem var tilfalden, ligesom i Arv fra deres Fædre, nemlig at være Keiserne troe, og derfore beskikkede til deres Livvagt, saa vilde de ei engang anhøre de første Forslag om Utroskab; hun vidner og, at dersom Nicephorus havde fulgt det Raad, at lade Alexius, der ved Forræderie var kommen ind i Constantinopel, angribe ved Varangerne, saa havde han endda kunnet sidde paa sin Throne. Det første Alexius foretog sig som Keiser, var at ile Durazzo til Hielp, som Robert holdt beleiret; Men endskiønt han havde 70000 Mand og Robert ikkun 15000, saa blev han dog gandske slaget af ham. Ved denne Leilighed kalder Anna Varangernes Anfører Nampites, og vidner, at Varangerne, som af en hastig Mars vare trætte, bleve overvundne af Robert, og de flygtige af dem indebrændte i St. Michaelis Kirke, Dog maae Nampites have undgaaet, siden hun længe efter, omtrent 1090, nævner ham endda som levende, med mindre det ei har været en Mands, men et Værdigheds Navn. Malaterra, som skrev ved 1140, kalder Barengerne ved denne Leilighed Waringer, vidner, at de betiente sig af tveeggede Øxer, og kalder dem Engelændere,

lænderne (Angli), hvilket tiener til at bekræfte hvad jeg forhen har sagt, at Udvandringen af de misfornøiede Engellændere og Danske fra Engelland under Wilhelm Conquæstors Regiering har især forøget og bragt disse Wæringer, den Grækiske Keisers Liv-Tropper, i Veiret. Grev Roger, Roberts Broder, bemestrede sig Geraci i Sicilien, og opreiste Taarne om Messina; og Hertug Roger, Roberts Søn, betvang den oprørske Stad Ascoli (13). Knud den Hellige. Aar 1081.

Omtrent i det Aar 1082 maae den Tildragelse være skeet imellem Kong Knud og en Præstekone, hvorom tales i Knytlinga, thi senere end næste Aar kan ei hans Giftermaal nedsættes, og Skribenterne paastaae, at han har levet kydsk siden det. Tildragelsen er denne: Engang, da Knud foer Landet om med sine Hofmænd paa Giæsterie, kom han til et meget anseeligt Giæstebud, hvor han saae en Kone saa smuk, at ham syntes aldrig at have seet nogen saaledes, og var hun gift med en rig og fornem Præstemand. Knud blev strax indtaget af hende, og befoel en af sine Fortrolige, at mage det saa, at denne Kone kunde henbringe Natten hos ham. Som nu ingen turde sige Kongen imod, end mindre giøre, saa gik Sagen for sig efter Kongens Villie, saa at han fandt hende for sig i sit Sovekammer. Efterat han nu var bleven afklædt, opvartet efter Sædvane, og havde lagt sig, teede han sig venlig imod hende, men hun sagde: „Gud styre „Eder Aar 1082.

(13) Coleti Conc. T. 12. col. 516. in Gregorii 7 Epist. l. 9. Ep. 14. Monast. Angl. T. 1. p. 288. Chr. Sax. p. 184. Wynne's Hist. of Wales p. 110. H. Hunt. p. 370. Lel. Itin. T. 8. p. 86. Colgani Acta Sanct. Hib. T. 1. p. 715. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 434-440. Anna Comnena l. 2. p. 53. 54. 57. l. 4. p. 90. 92. 93. l. 7. p. 155. in Corp. Byz. T. 11. Malaterra in Carusii Bibl. Sic. T. 1. p. 258. Calles T. 5. p. 787-794.

Knud den Hellige. Aar 1082.

„Eder nu og altid Herre; Giører nu som det anstaaer Eders „Værdighed, og tilføier mig ikke Skiændsel, og Eder selv Skade; Og ligesaavel og smukt som I holde andre Mænd i dette „Land til Sæder, saa sømmer det Eder selv at have de smukkeste „Sæder, saasom I herske over alle andre her i Landet. Nu „vil jeg bede, at naar I engang kommer for den Konge, der „raader over alle Ting, han da vil tilstaae Eder Eders Bøn, „ligesom I nu tilstaaer mig min." Hertil svarede Kongen: „Jeg vil tilstaae dig din Bøn, thi jeg seer, at du beder den af „meget god Villie, og sømmer det sig best, som du begierer; Og „endskiønt det nu er meget vanskeligt ei at fremme sin Villie, saa „er det dog meget lidet imod de store Ting, som vor Herre Jesus „Christus har taalet for vor Skyld." Derefter stod Kongen op, og lagde sig i et andet Kammer. Om Morgenen lod han kalde Præsten til sig, og sagde til ham: „Præst, du har en god Kone, og vær derfor god mod hende, thi jeg troer, at faae findes „i vort Land hendes jevntige," hvorpaa han tog af sin egen Finger en stor og skiøn Guldring, gav Præsten og sagde: „Dette Fingerguld skal du, Præst, tage i Venne-Gave af mig, og „tilligemed mit Venskab, og giør nogen dig Fortred eller Uret, „da kom til mig, saa skal jeg rette det." Som nu Præsten be„takkede sig meget herfor, saa svarede Kongen: „Tak ei saa me„get, thi jeg vilde i Forstningen tilføie dig Uret, men nu vil jeg „bede dig, at du tilgiver mig den." Af denne Tildragelse sees, at Sæderne vare da meget raae her i Landet, men tilligemed at Kongen virkelig besad stor Dyd, saafremt det er sandere Dyd at overvinde sine Tilbøieligheder, end at have ingen, og saafremt det er stort at tilstaae sine egne Feil. Og herved erhvervede Knud sig megen og sand Ære, og kan sættes ved Siden af den berømte

Franske

Spanske Ridder og Helt Bayard, gemeenligen kaldet le Chevalier sans reproche, som længe efter lod en fattig og uskyldig Moe gaae urørt fra sig, da hun bad ham, og derhos gav hende en anseelig Udstyr. Omtrent ved denne Tid skede det, at de fleste Benedictiner-Munke af Abbediet St. Truyen i Stiftet Lüttich, forlode det, fordi man med Magt vilde sætte dem Lanzo til Abbed, og adspredde sig i Flandern, Engelland, Saxen, det øvrige Tydskland og Danmark, hvilket venteligen gav Anledning til at stifte eet eller flere Klostere her. Den Islandske Bisp Isleif var allerede død Aar 1080; Hans Eftermand og Søn Gissur blev først i dette Aar den 8 September indviet af Hardvig, Erkebisp i Magdeborg, fordi den Hamborgske Erkebisp Liemar var i Pavens Band, hvilket ikke viser, som Staphorst vil, at Norden begyndte at unddrage sig fra at staae under den Hamborgske Erkebisp; men at man til det yderste Island erkiendte Gregorius for retmæssig Pave, og lydde hans Bælde. Paven havde og selv henvist Gissur, da han kom til Rom, til Hardvig. Gissur var da 40 Aar gammel, og opholdt sig følgende Vinter deels i Danmark hos Kong Knud, deels i Gotland, hvor han af Indvaanerne blev kaldet Gisrod (14).

Knud den Hellige, Aar 1082.

Imellem Kong Wilhelm og hans Broder Odo, Bisp af Bayeux, og Stadtholder i Engelland, opkom megen Uvilie, saasom den sidstes Gierighed gik saa vidt, at alle klagede derover, da han plyndrede Kirker, og paa mange ulovlige Maader skrabede Penge sammen, hvilke han igien udøste til Fremmede, da

 han

(14) Knytlinga S. c. 31. In Dacherii Spicil. T. 2. p. 666. b. Chr. Abbatiæ St. Trudonis l. 2. Staph. T. 1. p. 443. Jonæi Hist. eccl. Islandiæ T. 1. p. 268. 269.

Knud den Hellige. Aar 1082.

han efter Spaadomme havde sat sig i Hovedet, at han skulde blive Pave efter Gregorii Død, og til den Ende kiøbt sig et Pallads i Rom. Man har endnu en Tale, Wilhelm holdt til de Engelske Store paa Øen Wight, hvor han mødte sin Broder. I den opregner han adskillig af sin Modgang, og endel af sine Uvenner, leggende til: „Imedens jeg var her i Normandie undertrøkte min Broder Engelland overmaade, silte Kirkerne ved deres Gods og Indkomster, plyndrede hvad Zirather, Forfædrene didhen havde givet, forførte mine Krigsmænd, og søgte at føre dem over Alperne i fremmede Lande, mig til Foragt, da de dog burde beskytte Engelland imod de Danske og Irer, og andre mig besværlige Fiender." Alle Tilstedeværende frygtede for denne mægtige Mand, og ingen turde legge Haand paa ham, endskiønt Kongen opmuntrede dem til at gribe ham. Bispen selv raabte ogsaa: Jeg er en geistlig Mand og Herrens Tiener, og det er ei tilladt at fordømme en Bisp uden Pavens Dom; Men Kongen svarede: Jeg fordømmer ei den Geistlige eller Bispen, men min Greve, som jeg i mit Sted haver sat til at forestaae mit Rige, og da jeg vil have Regnskab af ham for hans Husholdning, saa griber jeg ham, og med det samme lagde han først selv Haand paa ham, lod ham slaae i Bolt og Jern, og satte ham i Bevaring paa Kastellet i Rouen, hvor han indtil Kongens Død sad i 5 Aar (a). Og hermed stilles Bevægelsen blant Krigsfolkene, hvilke i hobetal havde besluttet at følge Odo til Italien. Af denne Tildragelse sees, at Wilhelm har frygtet for

(a) Ordericus siger vel kun 4, men da Wilhelm vidst døde 1087, og Odo efter de Engelske blev fangen 1082, saa maae han have siddet i 5.

Knud den Hellige. Aar 1082.

for Knud, lige fra det denne blev Konge, venteligen ei alene for hans Stridbarhed, men og fordi han uden Tvil har ladet sig mærke med Paastand paa Engelland, og maaskee giort Forbund med Godred Crouan (a), Konge af Dublin, Man og Suderøerne, thi ham og hans Undersaatter forstaaer jeg ved de Irrer, Wilhelm nævner i sin Tale. Da og Wilhelm var forhadt af Engellænderne, formedelst sit strænge Regimente, da han havde Skotter, Wallenser, de i Engelland boende Danske, Greven af Flandern, sin egen Søn Robert, og den Franske Kong Philip, som var gift med den Flandriske Greves Stifdotter, til Fiender, saa synes Leiligheden meget onskelig for Knud og de Danske. — Fra dette Aar haves et Engelsk Diploma, givet paa et Concilium i London; hvorudi Bisp Wilhelm af Durham paa nye istandsætter Klosteret Lindisfarne, som Barbarerne (det er de Danske) havde forstyrret, og hvor blant Underskristerne forekomme: Urfus (uden Tvil Biörn), Vice-Greve af Abetot, Sivard Barn, begge uden Tvil Danske, og Vulnoth, Kong Haralds Broder, og Godvins Søn. Sivard Barn forekommer siden i et andet Diploma, udstædet til Westmünster 1084. — Keiser Henric beleirede atter Rom, men forgiæves, og drog derfra omtrent ved Paaske-Tider, dog lod han sin Greve Guibert blive tilbage med en Hær i Egnen af Tivoli, for fremdeles at holde Rom indsluttet. — Robert Guiscard indtog Durazzo den 8 Februarii, men som han frogtede for at

(a) Uden Tvil den samme, som i Rolt's History of Man p. 103. kaldes Guthred, den anden af Slægten Orrys (thi hans Fader Harald er bleven anseet for den første) og en Sønnesøn af Kongen i Danmark (er ikke saa gandske rigtigt, thi han stammede i flere Led fra den Danske Konge Harde-Knud I.) Det gamle Slot Rushen, nu Castletown paa Man, skal være bygget af ham.

Knud den Hellige. Aar 1082. at Keiser Henric skulde i hans Fraværelse falde ind i hans Lande, saa overlod han Anforselen over Hæren til sin Søn Boamund, og gik selv tilbage til Italien, hvor nogle havde imedens giort Opror imod hans Søn Roger, som dog dæmpede den forend Faderens Ankomst. Jordan, en naturlig Søn af Grev Roger i Sicilien, giorde og Opror imod sin egen Fader, men blev snart bragt til Lydighed. Herman, som de Tydske havde udvalgt til Konge, foretog sig intet, og faldt snart i Foragt. Den 4 Maji døde Udo II, Marggreve i Salzwedel, Greve i Stade og Ditmarsken, og havde til Eftermand i alle sine Lande sin ældste Søn Henric I, den Lange, hvorvel hverken Fader eller Søn havde meget at sige i Ditmarsken, saasom den Vendiske Regent Cruco eller Crito tvang alle Nordalbingier, det er Holstener, Stormarer og Ditmarsker, til at give sig Skat, saa længe han levede, og bleve disse Lande da opfyldte med Røvere, som fangede og dræbte de Indfødde, og var der ingen Magt udi Saxerne til at modstaae Cruco (15).

Aar 1083. Senere end det Aar 1083 kan man ei sætte Knuds Giftermaal med Edel, paa Latin kaldet Ethla, Ethela, Adela, Athala (a), den ældste Dotter af Robert, Greve i Flandern, og af Gertrud, Dotter af den Saxiske Hertug Bernhard, og Enke efter Florentius, Greve i Holland; Knud ægtede Edel efter de Stores Raad;

(15) Chr. Sax. p. 184. F. Vig. p. 640. S. Dun. c. 212. W. Malm. l. 3. p. 111. Ord. Vit. l. 7. p. 647. Cambdeni Anglica p. 29. Hickesii Diss. epist. p. 73. Monast. Angl. T. 1. p. 42-45. Muratori T. 6. p. 441-443. Calles T. 5. p. 794-798. Boltens Ditm. Gesch. T. 2. p. 104-107. Chronogr Sax. p. 264. Ann. Saxo c. 562. 563. Helmold. l. 1. c. 26. p. 69. 70.

(a) Johannes a Leidis kalder hende Adelya og Aleydis.

Raad; Beviis, at han i det seneste ægtede hende i dette Aar, er dette, at han avlede een Søn og tvende Døttre med hende, og selv døde 1086; Og stort før kan dette Giftermaal ei heller sættes, eftersom Saxo vidner, at det skeede først efterat han havde bragt den Østerlandske Krig til Ende. Men den Aarsag, Saxo giver, hvi han ægtede en Flandrisk Prindsesse, nemlig at han ansaae alle de Personer, han i Nærværelsen kunde ægte, for smaae og alt for ringe for sig, er uden Tvil urigtig, thi Norske og Svenske Prindsesser ere ikke smaae; Men rimeligen har han seet Edel, da han 1075 var i Flandern, og som han havde Fiendtligheder i Sinde mod Engeland, og Robert var Wilhelms Fiende, saa kunde han i den Henseende ei indgaae fordeelagtigere Forbindelse. Ælnothus vidner, at han efter sit Ægteskab havde ei Omgang med noget Fruentimmer uden sin Dronning, og at han foragtede Frillers Favnetag. En ubekiendt Skribent om den hellige Krig hos Mabillon vidner og, at hun var smuk, ligesom alle hendes Søstre. Ved denne Tid skal Ogerus, en Søn af Kongen i Danmark, have været Canonicus ved St. Lamberti Kirke i Lüttich, om hvilken Langebek i en utrykt Seddel formoder, at det kan have været Svend Estrithsens Søn Omund, hvilket bliver saameget des troligere, som siden ved Aar 1131 skal anføres, at Oger og Godefrid, Sønner af Kongen i Danmark, vare Geistlige i samme Egn, ved hvilke jeg forstaaer samme Oger, eller Omund, og Gorm, om hvilke jeg forhen haver formodet, at de ere blevne Geistlige; eftersom Historien vidner, at nogle af Kong Knuds Sønner bleve det, og det da kan ingen anden være end disse tvende, eftersom alle de andres Skiæbne er bekiendt. Ere da disse tvende komne saa langt ind i Tydskland, saa er det begribeligt, hvi de ei stege hiemme til bispelig eller anden fornem geistlig

Knud den Hellige. Aar 1083.

Knud den Hellige. Aar 1083.

Værdighed. Kong Svend kan have havt mange Aarsager, os nu ubekiendte, hvi han sendte dem saa langt bort. Omtrent i dette Aar er det vel og skeet, at St. Albani Legeme er bleven fort fra England til Danmark, endskiønt de Engelske bestandigen bleve ved at paastaae, at de havde det i St. Albans, med mindre man vil troe, at Knud selv har fort det fra Ely, hvor de og paastode at have det, Aar 1075 (a), da han var i England, eftersom en ubekiendt, men god Skribent, om ham siger, at han selv forte det fra England. Udi Coln paastaae de og endnu at have den Engelske Albani Hoved. Dette er vidst, at Knud fremfor alle dyrkede St. Alban, maaskee fordi den forste Danske Christne Konge Harald Klak var bleven dobt i St. Albani Kirke i Maynts, endskiønt denne Alban og den Engelske Alban vare tvende gandske forskiellige Personer, som dog i hine uhistoriske og ucritiske Tider let kunde forvexles sammen. Dette er og vidst, at i Odense var indviet til Jomfrue Marie, og St. Alban en stor Træ-Kirke med mange og store Glas-Vinduer i, bygt af Knud, og at han der vilde lade denne Helgen til Ære opfore en anden og storre Kirke af Muur, hvortil han dog ikkun fik lagt Grundvolden. Har Knud forst i dette Aar, eller 1085, faaet St. Albani Legeme, saa er det vel muligt, at Wilhelm har godvilligen overladt ham det, for om muligen derved at afvende det sig truende Uveir, da han mærkede, at Knud var saa forlegen for denne Helligdom. Imidlertid mene dog Bircherod og Langebek, at Knud ei flottede Albani Legeme til Danmark for 1085, og at han mente med

(a) Langebek T. 3. p. 327 og 372. vil, følgende Bircherod, at Knud har først 1085 ført St. Albani Legeme fra England, fordi Ælnothus c. 29. siger, at Knud havde selv fort for sin Død fort det derfra.

med det samme at flotte Engelands Lykke did, ligesom Græker, Romere og flere hedniske Folk mente, at kunne ved Offringer og paa anden Maade udkalde Guderne af beleirede Byer. Den Tid Albani Legeme kom til Danmark, blev og noget af St. Osvalds didført, og ligeledes foræret til St. Albani Kirke. Man mener at den Engelske Munk Ælnothus er ved denne Leilighed kommen til Danmark, og at de 24 Aar, han opholdt sig der, bør regnes fra denne Tid. Nogle ville, at Knud ogsaa har i dette Aar ladet legge den første Grundvold til St. Laurentii Kirke i Lund (16).

Knud den Hellige. Aar 1083.

Den 2 November døde den Engelske Dronning Mathild udi Normandie, og blev begraven til Caen udi den Hellig Trefoldigheds Nonnekloster. Mathæus af Westmünster alene lader hende døe den 13 April; men han er ofte urigtig i Tidsregningen. Men endnu underligere er det, at Ingulph, som levede paa de Tider, siger, at Mathild døde 1085, og Wilhelm 2 Aar efter, 1087, hvilket sidste er rigtigt. Men da dette allene findes i Gales Udgave, og ei i Savilii, er det vist en Tilsætning af en senere Haand. Denne Dronning havde været meget frugtbar, og hendes Mand hengiven, ligesom han og derfor stedse holdt sig til hende alene. Det er derfor en stor Urigtighed i dobbelt Henseende, at Snorro beretter, at Wilhelm skulde have redet hende

over,

(16) Saxo l. 11. p. 214. Knytl. S. c. 30. 42. Ælnothus c. 8. 29. 28. Stephanii Prolog. in Sax. p. 11. Joh. a Leidis p. 138. l. 15. c. 3. Langeb. Scr. T. 3. p. 320. 321. 324. 365. 366. 372. T. 4. p. 203. Gram in Meurs. c. 221. not. b. Bucelini Sacrar. Bened. 15 cal. Julii. Bircherod in Ælnothum apud Westphal in Monum. Cimbr. T. 4. col. 1403. 1420. 1423. 1425. M. Mathiæ series Ep. Lund. p. 16.

Knud den Hellige. Aar 1083.

over, saa hun døde, da han vilde gaae om Bord til sit Engelske Tog Aar 1066. Imidlertid seer man dog af troværdige Engelske Skribenter, at det har ei været synderlig got imellem dem i de sidste Aar, og det fordi Wilhelm førte sig ubillig op imod deres ældste Søn Robert, hvilken Moderen mest elskede, saa at Ordericus Vitalis derover skriver, at Dronningen ofte sendte denne sin Søn Understøtning i store Summer af Guld, Sølv og andre Kostbarheder, uden Kongens Vidende, og at Wilhelm, saa snart han fik det at vide, paa det haardeste forbød hende det, men som hun dog atter giorde det, blev han meget vred, og sagde: „Dette vise Ordsprog er sandt: En utroe Kone er et Skibbrud for en Mands Velfærd, hvor skal nogen Mand nu mere „finde en troe og nyttig Hustrue, naar den, jeg har elsket som min „egen Siæl, og sat til at forestaae al Rigdom og Magt i mit Rige, understøtter dem, som staae efter mit Liv.“ Hertil svarede hun: „Min Herre, forundre dig ikke over, om jeg inderligen elsker „min Førstefødte. Ved den Høiestes Kraft, saafremt min Søn „Robert var død, og gravet 7 Fod ned i Jorden, og jeg kunde igien oplive ham ved mit eget Blod, saa vilde jeg udøse det, „og jeg vilde taale større Trængsel, end Fruentimrets Svaghed „synes at medføre. Skulde det behage mig at svømme i Overflod, naar min Søn led yderste Nød? Slig Haardhed være „langt fra mit Hierte, og din Magt bør ikke befale mig det.“ Saa talte den ædle Qvinde, og hans Vrede voxte, saa at han lod gribe og befol at binde Samson, en Britanner af Fødsel, og en af Dronningens Rideknægte, der venteligen havde ført Bud til Robert, men Dronningens Venner bragte han af Veien, og blev han derpaa Munk. End mere, Wilhelm af Malmesbury beretter, hvorvel han forkaster det, at nogle sige, at Wilhelm

havde

havde en Præstedotter til Frille, efterat han var bleven Konge, og at Mathild lod ved en Dravant overskiære hendes Haser, saa at hun døde, hvorover han blev giort arveløs (saa at man derved næsten skulde falde paa de Tanker, at Robert, Wilhelms ældste Søn, var denne Dravant), og hun, nevnlig Dronningen, slaaet til Døde med et Bidsel. Dog Malmesburiensis anseer det for Galskab, at troe sligt om saa stor en Konge, hvilket bekræftes derved, at man har fortalt, at vor Valdemar I. næsten paa lige Maade aflivede sin Dronning Sophia, som dog levede ham over i 16 Aar; Imidlertid nægter han ikke, at der jo i de sidste Aar var nogen Uvilie imellem Wilhelm og Mathild, fordi Dronningen sagdes af Skatkammeret at underholde Tropper til Sønnen Robert. Beviset, Wilhelm fører for Kongens Kiærlighed, er dog ei synderligt, nevnlig at Kongen lod hende prægteligen begrave, og begræd hende meget. Imidlertid er dette Rygte, som gik i England, nok til at undskylde Snorro. Efter Julen paalagde Kongen de Engelske en svær Skat, saa at de maatte give af hver Hud 72 Penge, eller 6 Skilling, venteligen for at bestride Krigs-Omkostningerne med mod de Danske. Roger af Hoveden og Simeon af Durham henføre denne Skat til næste Aar. De Engelske Skribenter klage meget over den. — Keiser Henric skiænkede i Rom, hvilken Bye han endelig havde indtaget, den 22 Junii det Abbedie Altene, ved Asinia i den Gov Hamaland, ikke langt fra Emmerick i Førstendømmet Meurs, til Liemar, Erkebisp af Hamborg, fordi han var bleven ham troe i Krigen mod Saxerne, og havde hiulpet ham tre Gange med at beleire Rom. Det var dog ei hele Rom Henric indtog, men kun den mindste Del deraf paa hin Side Tiberen, kaldet Leo's Stad efter Paven Leo IV, hvor Vatican laae, og dette skede endda ved det han formedelst Penge havde bragt

Knud den Hellige. Aar 1083.

 endel

Knud den Hellige. Aar 1083. endel Romere paa sin Side. Robert Guiscard havde at bestille med adskillige oprørske Undersaatter, og hans Søn Boamund slog sig om med den Grækiske Keiser. Den fordrevne Svenske Kong Ingo overfaldt uformodentligen om Natten sin Modstander Blot-Svend, og dræbte ham, efterat han havde regieret i 3 Aar. Fra den Tid regierede Ingo roligen i gandske Sverrige, og udbredte mægtigen den Christne Lære (17).

Aar 1084. Kong Knud havde paa denne Tid en fortrædelig Tildragelse med en vis Eigil, hvilken Knytlinga fortæller omstændeligen saaledes: Sønder paa i Jylland levede i Riber Stigt en mægtig Dansk Mand, hed Ragnar, og boede paa Gaarden Ragnarstad (a), ved en Søe kaldet Ragnarsøe. Denne Ragnar havde været en stor Ven af Kong Svénd, og jevnligen tient ham, saa længe de begge levede. Hans Søn Eigil var en stor og stærk Mand, modig, skikket til Orlog, og en diærv Kriger. I Knuds Tid døde Ake (b), Vagns Søn, en Høvding paa Bornholm,

(17) Chr. Sax. p. 185. Snorro i Harald Haardraades Saga c. 99. Ordericus Vitalis l. 5. p. 571. W. Malm. l. 3. p. 111. H. Hunt. p. 370. Rog. de Hov. p. 459. 460. Sim. Dun. c. 212. Bromton c. 977. Knyghton c. 2352. M. Westm. p. 229. F. Vig. p. 641. Ingulphus ap. Gale in Scr. rer. Angl. T. 1. p. 94. Annales de Margan ap. eund. T. 2. p. 1. Chr. Th. Wikes ib. p. 23. Ann. Waverleienses ib. p. 133. Staphorst T. 1. p. 444. 445. Muratori T. 6. p. 444-448. Calles T. 5. p. 798-802. Schmidt T. 2. p. 303. Berth. Const. p. 357. Lagerbring S. R. H. T. 2. p. 24.

(a) Maaskee Randerup i Amtet Tondern, Loh Herred, hvorfra ligger efter Danckwerths Chart ei langt en liden Søe ved Schadts.

(b) Efter Tidsregningen maae hans Fader Vagn have været en Sønnesøn af den Vagn, der var Palnatokes Sønnesøn.

Svend Trundsens Slægt.

Palnatoke levede Aar 991. p. 636.

Ake p. 636. † 1012.

Slag eller Aslac, død efter 1014 endnu Hedning.

Tocko Trylle p. 287.

Skialm Hvide, Jarl 1062. p. 287.

Othincar Hvide, Bisp i Ribe, † 1043. p. 323. 753.

Christian, Bisp i Aarhuus 1065. p. 323. 393.

Vagn p. 636. fød 976.

Ake p. 636. † A. 1020.

Vagn p. 636. † omtrent 1059.

Ake, Høvding paa Bornholm. † 1080. p. 636.

Asker Stallere. See ved denne Slægte-Linie T. 3. Tavlen ved p. 139.

Sigurd, Store-Knuds Hofmand.

Þorgunna. p. 640. 641.

Þurgot levede under Svend Tveskieg p. 640. 641.

Ulf Gallicefarer, fød omtrent 1000.

Þurgot hin Fagre eller Trund p. 640. f. omtr. 1028 eller 1020.

Svend p. 640. Aar 1084. er maaskee Svend Felding den Ældre p. 752. 753. fød omtr. 1045 eller 1040. gift med Inge p. 753.

Astrad p. 640.

Hakon Jarl. † 995.

Erik Jarl.

Hakon Jarl. † 1029. p. 640. gift med Gunhild, Store-Knuds Søsterdotter.

Bothild p. 640. var ei en Dotter af Gunhild, f. omtr. 1012 eller snarere 1007.

Anonyma, en Dotter af den Vendiske K. Godeskalk med hans første Dronning. † omtrent Aar 1050.

Bothild, gift med Erik Eiegod, Svend Estrithsens Søn, først Jarl i Sieland, siden Konge i Danmark, fød omtrent 1070. p. 722.

Knud, fød 1091. p. 722.

Christian den Gamle p. 753.

Eskil Erkebisp p. 753.

Eskil p. 753.

Aage p. 753.

Svend, Bisp i Viborg p. 753.

Asker, f. omtr. 1064 eller 1059. Erkebisp i Lund 1089. p. 752.

holm, som forestod der de 12 Kongelige Godser eller Gaarder (a), ei som Lensmand, men kun som Forstander, for hvilke han maatte giøre Regnskab, da de vare henlagde til Kongens Fadebur. Altsaa var Lensmanden vel kun pligtig, at give noget vidst aarligen, og at stille et vidst Antal Krigsmænd. Efter Tiden har denne Ake neppe kunnet være en Søn af den berømte Jomsviking Vagn, som levede under Svend Tveskieg, men venteligen stammer i tredie Led fra ham. Rimeligen er Ake død 1080. Paa samme Tid Ake døde kom Eigil til Kongen, og tilbød sig at blive hans Mand, naar han maatte vorde beskikket i Akes Stæd, allerheldst hans Frænder havde forhen havt saadant Embede. Kongen svarede ham rent ud, at han var en anseelig og kiæk Mand, men derhos forekom han ham dog at have noget uhyggeligt hos sig, imidlertid, siden jeg veed at du er en driftig Mand, saa vil jeg lade dig faae Bestyrelsen paa Bornholm, til at forestaae alle af Kongen paalagde Forretninger, sampt Leding, undtagen for 3 af mine Gaarder, som jeg undtager. Eigil tog herimod, og blev snart en mægtig Mand, holdt mange Svenne, blev rig, levede anseeligen, var jevnligen om Sommeren ude paa Fribytterie, og erhvervede da meget Bytte, men satte det om Vinteren til paa sine Mænd, hvilke elskede ham meget, og værgede han ogsaa vel og mandeligen det sig anbetroede Landskab. Men som han havde mindre af Kongen end hans Formænd, og derimod større Omkostning, saa begyndte hans Rigdom at aftage, hvilket Kongen ikke kunde lide, og derfor bad ham formindske sine Svennes Antal, allerheldst han havde befalet at aflægge alt Fribytterie. En Sommer foer Eigil med 18 Skibe til Ven-

Knud den Hellige. Aar 1084.

 den,

(a) Kongsbu.

Knud den Hellige. Aar 1034.

den, og plyndrede der ved Ankomsten. Venderne ginge ham med en anseelig Hær og Flode i Mode, og laae deres Anforers Skib tæt ved Eigils, hvilket gav Eigil Anledning til at springe ind paa den Vendiske Snekke, dræbe Anforeren, og derpaa springe tilbage paa sit eget Skib. Venderne toge da Flugten, og fik Eigil en anseelig Seier og meget Bytte, men han var nær ved at segne, og bad derfor om noget Drikke, dog alle Dunkerne vare gangne i tu i den store Brag og Bulder, og al Drikken udrunden i det nederste Rum af Skibet. Eigil vilde dog drikke, men en af hans Folk svarede: Ei saa, Herre, thi der er mere Blod end Drik. Dog Eigil reiste sig, tog Hielmen af Hovedet, og drak af den trende Gange. Derefter drog han om Hosten hiem til Bornholm, og blev alt dette berettet for Kongen, der roste hans Manddom og Seier, ligesom de andre, men talte lidet om hans Drik. Heraf fik Eigil det Ogenavn Blod-Eigil. Efter nogen Tid drog han til Kongen, som tog vel imod ham, men spurgde derhos, om han havde drukket Menneskeblod, og fik til Svar, at det kunde vel saa være, men at han havde givet lidet Agt derpaa, saasom der var ingen anden Drik for Haanden, og hans Torst var ulidelig. Hertil svarede Kongen, at han havde begaaet en stor Misgierning, og forseet sig groveligen mod Christendommen, saasom det var ei mindre Synd at drikke Menneblod, end at spise kaagt Menneskekiod, men dog, endskiont der sagdes, at han straffede mindre Broder, saa vilde han alligevel ei fælde saa stræng en Dom herover, som Folk kunde ventede, men tilgive ham det, naar han alene vilde bode til Gud, kalde Præster til sig, og skrifte sin Synd. Eigil lovede dette, og bad Kongen vise sig den Ære, at komme til Giæst paa sin Gaard, hvilket Kongen ogsaa tilsagde ham. Da Vinteren var leden,

leden, drog Kongen til Bornholm med mange Folk, og blev herligen imodtagen af Eigil, og var til Giæst hos ham i 3 Dage udi en meget stor Stue, som gandske var behængt med Skjolde. Ved Bortreisen forærede Eigil til Kongen adskillige Gaver, og blev da adspurgt, om han havde skrifted for Præsterne, og forligt sig med Gud, og formanet til ei længere at opsætte det, da han tilstod, at have glemt det. Om Sommeren foer Eigil atter ud paa Frlbytterie, og erhvervede sig meget Gods, men drog denne Gang ei ved Hiemkomsten til Kongen. Da Kongen hørte dette, blev han fortørnet, fordi han havde forbudet alt Ran og Overvold i sit Rige, thi stævnede han Eigil at komme til sig om Vinteren. Eigil kom, og blev vel modtagen. Men ved nærmere Samtale forbød han ham at være Viking, saasom det var hedensk Skik, lastede ham og fordi han havde saa mange Folk om sig som en Konge, og derved øde sit eget Gods, og maatte derover gribe til andres, over hvilket mange komme til Kongen, og klagede, at Eigil berøvede dem deres. Derfor vil jeg, sagde Kongen, at du mindsker Antallet paa dine Folk, og giør dig ikke større end din Æt og Slægt medfører, og vil jeg, at du i alle Ting opfører dig beskeden, om du vil tiene mig, og hvordan er det nu med den anden Sag, hvorom jeg ofte har paamindet dig, haver du giort Bod for den? Eigil blev opbragt, og svarede: Jeg tænker, Herre, at endskiøndt du ofte minder mig herpaa, saa er det en Sag, der meest vedkommer mig selv. Hertil gienmælede Kongen: Nu er det opkommen, jeg sagde, den første Gang jeg saae dig, at du var aldeles ikke hyggelig; Nu, siden du rent tilsidesætter dit eget Beste i denne Sag, saa vil jeg aldeles ikke længer have din Tieneste, og skal du ei mere forestaae mine Eiendele. I raader, Herre, svarede Eigil,

Knud den Hellige. Aar 1084.

Knud den Hellige. Aar 1084.

Eigil, for eders Eget (a), men i maae ei heller forundre Eder over, om jeg herefter lever paa min egen Bekostning ei ringere end forhen, og skal jeg ikke tilbyde Eder mere Tieneste end I ville have. Kongen svarede: „Du har ei nødig, Eigil, at giøre „dig saa stor, jeg haver bøiet haardere Halse end Du har, og „tænker jeg, at der er hændet dig værre end mig i vort Venskabs „Ophævelse. Og forekommer det mig, at noget meget Ont „forestaaer dig." Derpaa satte Kongen en anden over sine Eiendele paa Bornholm, men Eigil holdt derefter ei et ringere Antal Folk end forhen, snarere et større. Noget efter skede det, at et stort rigt Norsk Skib, som tilhørte nogle Kiøbmænd, gik om Sommeren giennem Øresund, og derfra til Bornholm, agtende sig til Estland; men siden hørtes intet videre til det, hvorover taltes og giættedes adskilligt. Den Norske Kong Oluf sendte da til sin Svoger, den Danske Knud, og bad ham undersøge, hvordan hermed var tilgaaet, hvilket han og lovede, og i Følge deraf drog han til Bornholm med endel Skibe og mange anseelige Høvdinger, hvoriblant hans egen Broder Benedict, og de tvende Brødre Svend og Astrad, mægtige Mænd og af stor Byrd, hvilke kaldtes efter deres Moder Þorgunnæ (b) Sønner, og

(a) Veizler, over hvilke Tilsynsmanden ei havde den Magt, som over et Lehn.

(b) Þorgunna var gift med Thurgot hin Fagre, eller Trund, en Søn af Ulf Gallizefarer og Botild, Dotter af Gunhild, Knud den Stores Søsterdotter, og af den Norske Jarl Hakon, den gamle Lade-Jarl Hakons Sønnesøn; Ulf Gallizefarer, som ei kan blive den Ulf, der var Jarl i Deira, var maaskee Søn af den Vest-Gothiske Jarl Ragvald, eller snarere af den Þurgot, der maaskee var fra Gotland, hvor han i det mindste maae have været Jarl, siden han kaldes Konge, og som var Dansk Feltherre

og var hun en Datter af Vagn Akeſön, men da Tidsregningen ei tillader, at herved kan forſtaaes den navnkundige Vagn, Palnatokes Sønneſøn, ſaa har denne Vagn vel været en Sønneſøn af hin. Ei langt fra Bornholm lagde de ind ved nogle ſmaae Øer, hvor Kongen fandt Stenene ved Strandbredden at være meget røde, hvoraf han ſluttede, at der havde været en ſtor Ildebrand, og nu foreſtaaer maaſkee det, lagde han til, ſom min Hue længe haver ſagt mig om Eigil. Derefter tog han Herberge ei langt fra Eigils Gaard. Alle undrede ſig over, hvorledes Eigil kunde holde et Hof, næſten ſom en Konge, endſkiønt han havde liden Indkomſt, og havde aflagt Fribytterie. Hvorvel nu meget taltes herom for Kongen, ſaa lod det dog, ſom han ei gav nogen Agt herpaa. Men om Natten udſendte han Benedict og Thorgunnæ Sønner med 100 Mænd for at gribe Eigil. Denne havde for Vis at ſidde til over Midnat, og drikke med ſine Mænd. Det ſamme giorde han og nu, dog havde de fleſte af hans Folk lagt ſig. De Kongelige omgave Drikkeſtuen, og ſom Eigil ſaae, at Modſtand var forgiæves, ſaa overgav han ſig. Benedict bragte ham til Kongen, og Thorgunnæ Sønner bleve tilbage for at hindre, at ingen af hans Mænd ſkulde undflye. Længe er det nu ſiden, ſagde da Kongen, at vi ſaaes, Eigil, og tænker jeg dette at blive den ſidſte Gang. Hertil ſvarede Eigil: Det ſtaaer nu i din Magt, Herre, men jeg tænker ikke at nogen vil derfor kalde dig en bedre Hovding, eller en ſtørre Konge, fordi du dræber ſagløſe Folk. Dræber jeg ſagløſe Folk, faldt Kongen ind, da kommer

Knud den Hellige. Aar 1084.

herre i Svend Tveſkiegs Tid. Har hun været Søſter til Ake, der foreſtod Bornholm førend Eigil, ſaa indſeer man let, hvi Kongen tog hendes Sønner med ſig paa et Tog mod Eigil.

Knud den Hellige. Aar 1084. kommer jeg til at svare derfor for Gud, men nu nytter det ikke Eigil, at være stiv og trodsig, siden du er min Fange, og skalt du nu bekiende om Skibet, om du og dine Mænd ei have, som jeg tænker, dræbt Skibsfolkene, og ranet Godset, thi jeg formoder at have været paa det Stæd, hvor det er skeet. Som nu Eigil saae ingen Udkomme, og frygtede for at nogen af hans Folk, som havde været Medvidere heri, skulde tilstaae det, saa bekiendte han alle Ting, hvorledes de Norske, som ukyndige i Farvandet, havde maattet staae paa Grund, da Vandet faldt, hvilket han ved Speidere havde faaet at vide; hvorledes han mod Dagbrækningen var gaaet om Bord, havde bundet alle Mændene, plyndret Skibet, og brændt det siden, med Folk og alt, op. Kongen tog da til Ords, og sagde: Det gik, som jeg troede, at du er en Misgierningsmand, overveier nu I gode Mænd, hvorledes vi skulle straffe sligt Nidingsværk. Mange af Eigils Frænder, fornemme Mænd, vare da tilstæde, og bode Penge for ham, at han maatte nyde Fred. Men kiækt svarede Kongen: Ikke skal det spørges, at jeg saa skammeligen bryder min Tro, at jeg skulde tage Penge eller nogen Mands Venskab for at dømme saa vrangt. Er det ikke Livs Sag, om kun een Mand var myrdet, og nu har han endog næret sig af det stiaalne Gods? Da nu ingen turde sige eller staae herimod, saa blev Eigil ført til Skoven, og der ophængt. Derefter drog Kongen til hans Gaard, og straffede alle hans Mænd, deels paa Livet, deels ved Lemlæstelse, og deels ved Landsforvisning. Men denne priselige og retfærdige Gierning, som stred saa meget imod de Tiders Tænkemaade og Sædvane, paadrog Knud alle Eigils mægtige og mange Frænders Fiendskab, og vare Hovdingerne siden meget uenige med ham, og begyndte at sætte sig op imod ham, og følgende

gende deres Monster giorde Almuen det samme, thi han syntes dem at være haard og stræng, allerheldst fordi de forhen vare vante til at raade sig selv. Udi dette Aar maae Knuds Søn Carl være bleven fød, eftersom man holder for, at han var 2 Aar gammel, da Faderen omkom. Det er rimeligt, at Knud, som en modig Herre, haver opkaldet denne sin Søn efter den navnkundige Keiser Carl den Store. Wilhelm af Malmesbury vil, at Knud tvende Gange forsamlede en stor Flode for dermed at seile til Engelland, og bekrige det, men at han begge Gange blev forhindret derfra ved Modvind. Er dette rigtigt, saa maae han have havt det første Tog i Sinde i dette Aar 1084, thi 1085 vilde han vidst giøre et, og 1086 blev han dræbt. Har Knud i dette Aar villet giøre et Tog, og er deraf intet bleven, saa bliver det derved des fatteligere, hvi hans Undersaatter bleve fortrydelige, da de anden Gang samledes til et ligesaa frugtesløst Foretagende, og spildte saaledes baade Umag og Bekostning. Rygtet om Knuds Magt, og de Forbund, han stod i med den Norske Konge, og den Flandriske Greve, giorde Wilhelm meget urolig, allerheldst han ei meget kunde lide paa sine Engelske, saa at han derfor allevegne fra tog Krigsfolk i sin Sold, og fik saa mange fra Frankrige lige indtil Alperne, at han derved betyngede Engelland. Iblant dem var endog Hugo den Store, Broder af Kongen i Frankrige, som blev hans Mand og Tiener. Han opmuntrede sig og til Manddom og Aarvaagenhed ved at forestille sig sin Landsmand Robert Guiscard, sigende, at det vilde være sig en Skam, om han i Manddom overginges af den, som han overgik i ædel Byrd. Imedens Wilhelm giorde slige Anstalter søgte Knud end mere at bestyrke sig ved Forbund, for at opnaae sit store Diemærke, nemlig Erobringen af det Engelske Rige. Og da Venskabet havde ved-

Knud den Hellige. Aar 1084.

 varet

Knud den Hellige. Aar 1084.

varet imellem Danmark og Norge lige siden den sluttede Fred 1064, den Norske Kong Oluf ogsaa var en god og fredelskende Herre, og desuden gift med Knuds Søster Inger eller Ingerid, saa søgte Knud at knytte end fastere dette Venskabs Baand. Til den Ende samledes de begge i Go-Elven nær Kongehelle, de Nordiske Kongers sædvanlige Samlingsplads. Engang sagde Knud det til Oluf: Jeg haver sadt mig for, Svoger Oluf, dersom det tykkes Eder ikke uoverlagt, at giøre Leding af mit Land, og fare til det Rige, som vi Frænder synes at have megen Tiltale til, og dette Rige er Engelland; Vore Forældre have der havt megen Magt, som er Eder ikke ubekiendt, og have besiddet der megen Vælde; Thi min Frænde Knud den Rige lagde gandske Engeland under sig, og han herskede over det til sin Dødsdag, og hans Sønner efter ham. Nu vilde jeg gierne hertil have Eders Bistand, og vil jeg da forelegge Eder at blive Høvedsmand for dette Tog, thi I have megen Skade at hævne paa de Engelsmænd, og vil jeg da hielpe Eder af mit Rige. Eller og vil jeg blive Formand for Toget udi begges Navn, endskiønt jeg er mindre dertil skikket, og venter jeg da Hielp og Folkemagt af eder. Oluf svarede hertil: Dette dit Forslag, Kong Knud, synes mig got om, og er det bekiendt, at dine Frænder have havt Lykke til at vinde der megen Priis, men derimod er det gaaet meget anderledes med mine Frænder, thi vi have lidet der saa stor Skade, at vi aldrig kan raade Bod derpaa. Nu er det bekiendt, at da min Fader Kong Harald drog af Landet, sagde alt Folket, at aldrig nogensinde saa vel udrustet Hær var draget af Norge til noget Tog; Og vare da alle Ting saa vel paa rede Hænder til Toget, som der nu ei er Leilighed til i Landet; Saadant Krigsfolk kan nu ikke faaes, som han havde med sig; og end større Forskiel er paa

Høv-

Høvdingen, slig som Kong Harald var, og som jeg er. Og da Toget faldt endda saa slet ud den Gang, saa kunne vi ei formode os den Lykke, at undertvinge Engelland. Men som jeg mærker, at dit herudi ei seer mindre paa min Ære og Fordel, end paa din egen, saa vil jeg overlade dig til dette Tog 60 store Skibe, og dertil de udvaxgteste og kiækkeste af mine Hofmænd, veludrustede, og skulle hverken Folk eller Skibe være ringere, end om jeg selv anførte dem. Hertil svarede Knud: Det er ædelmodig budet, og stemmer overeens med min Forhaabning, og herimod tager jeg; Gud raader for Udfaldet. Derefter talede de sammen om mange Handlinger imellem begge Rigerne, og blev alting afgiort venskabeligen. Endeligen skiltes de venligen ad, og gave hinanden Foræringer (18). Knud den Hellige. Aar 1084.

Patrick, Ostmanisk Bisp i Dublin, forgik i Havet ved Engelland efterat han havde siddet i 10 Aar. Ved denne Tid regierede Balduin I, som Greve i Ghisnes; han var en Søn af Eustathius, som var den fierde, sig selv iberegnet, fra den Danske Sigefred. Balduins Broder Eustathius var Greve i Boulogne, og Fader til den berømte Helt Godefred af Bouillon, første Christen Konge i Jerusalem. Balduins Gemahlinde hed Adela. — Da Henric indtog nu Rom paa Engelsborg eller St. Crescentii Taarn nær, didhen Pave Gregorius flygtede. Dette skede den 21 Martii, og blev derpaa Keiserens Pave Guibert indviet den 24 Martii af nogle tilstædeværende Bisper, og Henric siden af ham

Mmmmm 3 kronet

(18) Knytl. Saga c. 33-40. 30. 41. Rothes Nord. Statsforfatning T. 1. p. 241. Lang. Scr. T. 4. p. 68. Saxo l. 11. p. 214. W. Malm. l. 3. p. 107. Snorro i Oluf Kyrres Saga c. 8. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 6. c. 5. p. 390-393.

Knud den Hellige. Aar 1084. kronet den 31 Martii til Keiser. Det hele Romerske Folk hialp nu Keiseren til at beleire Paven, men som Henrik fik Underretning om, at Hertug Robert ilede med en Hær af 6000 til Hest, og 30000 til Fods, Paven til Undsætning, saa forføiede han sig fra Rom til Lombardiet, allerhelst Robert havde Navn for at være de Tiders største Feltherre. Romerne søgte vel at forsvare sig, men Robert indtog Staden med Magt, hvorpaa den blev plyndret, for en stor Del brændt, Qvinder, ja endog Nonner, voldtagne. Disse Uordener reiste sig meget deraf, at Robert havde mange Sarracener i sin Hær; og fra denne Tid af haver en stor Del af Rom ligget øde. Derpaa satte Gregorius Henric og hans Pave paa nye i Band, men som han ei troede sig sikker i Rom, saa begav han sig med Robert først til Monte Cassino, og siden til Salerno. Efter dette drog Robert atter imod Keiser Alexius, og slog underveis den forenede Grækiske og Venetianske Flode. Den Tydske Kong Herman var nu saa foragtet, at hans egne Folk ei engang beviste ham kongelig Ære (19).

Aar 1085. Endskiønt Knud havde sine fornemste Tanker henvendte til Engelland, og besluttet i det Aar 1085 ret for Alvor at angribe det, saa glemte han dog samme Aar ikke tilligemed at tænke paa andre Ting. Saaledes haves et Diploma udstædet af ham i Lund til St. Laurentii Kirke der den 21 Maji. Det er trykt af Stobæus efter det da utrykte Necrologium Lundense, men noget urigtigt og siden af Langebek i hans Scriptores vel gandske rigtigt, men dog med nogle Udeladelser, eftersom det findes i Ne-

(19) Waræi Ant. Hib. p. 141. Miræi Opera Dipl. T. 1. p. 354-356. Muratori T. 6. p. 448-454. Calles T. 5. p. 804-808. Waltrami Apologia Henrici IV. in Freheri Scrips. T. 1. p. 200.

i Necrologio. Da det nu er fuldstændigt i Langebeks Diplomatario efter en Copie-Bog paa Membran af det Lundiske Diplomatario, streven 1494, Salig Langeeck meddelt af den berømte Lagerbring, saa har jeg ladet det fuldstændigen aftrøkke bag ved dette Bind, siden det er det ældste Diploma af nogen Dansk Konge, udstædet i Danmark selv; hvorvel det og findes hos Thorkelin i hans trøkte Diplomatorio. Udi Magni Matthiæ og Hvitfelts Tider var Originalen endda til, men nu er det borte, og blev opbrændt 1692 i Archivet af Antiqvitæts-Collegium i Stokholm. Deri kalder Knud sig den fierde, og har altsaa rimeligen regnet Hardeknud, Sigurd Snogøies Søn, for den første, thi jeg kan ei forestille mig, at han derved har forstaaet Knud Dana-ast, Gorms Søn; Knud den Store for den anden, og hans Søn Hardeknud for den tredie; Han skriver sig Kong Magni Søn, hvilket uovervindeligen viser, at Svend Estrithsen hed ogsaa Magnus, og at det ei betyder den Store. Fremdeles siger han, at han vil begave St. Laurentii Kirke i Lund, endskiønt den ikke er færdig; At dette Diploma gives nærværende de Bisper, Riewal (i Lund), Svend (i Roskild), Sivard (i Slesvig, hvilken Svend Estrithsen havde eengang beskikket dertil, men som siden havde aftraadt det for Rudolph III, og nu maae være bleven det igien efter dennes Død), Hakon Dux (a), (uden Tvil Jarl, og maaskee en Søn af Svend, og Sønneson af den bekiendte Godvin); De Præster Arnold (den forhen omtalte Knuds Capellan, som siden blev Bisp i Roskild), Theoderic (Cannik i Lund), Henric og Godeskalk; De Stallare, Allo, Hakon, Peder, Svend, Asker, Akes-Søn, (hvilken

Knud den Hellige. Aar 1085.

(a) Dette viser, at Bisperne vare da allerede efter Kong Knuds Indretning over Hertuger og Jarler.

Knud den Hellige. Aar 1085. (hvilken Ake var den, som havde forestaaet Bornholm forend Eigil, og som stammede fra Palnatoke). Derefter opregnes de Jorder i Skaane, som Kongen bortskiænker, og hvis Navne kunne tiene til at vise Ælden af deres Bebyggelse, og deres aldgamle Retskrivning. Nogle af disse havde Kongen faaet ved Kiøb, nogle ved Gave, og nogle for at unde deres Eiere Fred, det er Eftergivelse for Straf. Udi Sieland skiænkede han bort: Tvende Boel (Mansi) udi Dem i Ramse Herred (nu Ømby) i Syo Sogn, tvende Boel i Thiarby (nu Tierreby) i Sem Herred, tvende Boel i Winnengawe (nu Vindinge) i Tuna Herred, eet Boel i Skuldelef i Horns Herred, eet Boel i Othense, 2 Boel i Smorthemlille (nu Smørum); andre 2 Boel i Brostingaryth (a) i Lynge Herred (nu Borstingerød i Lillerød Sogn), 1 Boel i Tollathorp i Jutlundar Herred (som nu er en Del af Lamge Friderichsborg), 1 Boel i Skenkissio (nu Skienkelse i Hiortlunde Sogn), 5 Boel i Sundbyevester paa Øen Amac, 3 Boel i Brundbye (nu Brøndbye i Smørum Herred), 3 Mark af den aarlige Afgift for Pladser (Areæ) i Lumabye; ligeledes af den samme i Helsingaburg, og 2 Mark af den samme i Lund. Kongens Ret eller Sagefald, af hvad Slags den end var hos disse Aaboer, skulde tilhøre Provsten i Lund og Brødrene, undtagen for følgende trende Forseelser, den som var erkiendt fredløs, skulde kiøbe Fred af Kongen, dog skulde hans Gods forfalde til Præsterne og Brødrene; Dernæst om nogen forsømte Leding, skulde han bøde til Kongen; og endeligen skulde Beboerne ei give frie

(a) Det beviser, at alle de Landsbyer, som endes paa ryth eller rød i Siellands nordre Del, ei just først ere blevne beboede efter Adami Bremensis Tid, og har Adam uden Tvil giort for meget deraf, naar han skriver, at den hele nordre Del laae øde.

frie Skiøtshiden til Kongen alene. Ved dette Diploma hang Kongens Segl, hvor han paa den ene Side forestilles siddende paa en Stol, der havde Orne-Fødder, holdende Fødderne over Kaars paa en Skammel, med Rigsæblet i Haanden, og Krone paa Hovedet, og denne Omskrift: Presenti Regem signo cognosce Cnutonem; og paa den anden Side er han til Hest med Tømme, Sadel og Sporer; havende en Falk paa høire Haand, og Krone paa Hovedet, med Omskrift: Hic Natum Regis Magni sub nomine cernis. Her kaldes altsaa Svend Estrithsen atter mærkeligen Magnus. Og dette er det ældste Segl eller Sigil af de Danske Konger. Mabillon anfører næsten et ligedanne af den Engelske Kong Wilhelm Conqvæstor, hvor han forestilles paa den ene Side siddende paa en harnisket Hest med denne Omskrift: Hoc Normanorum Wilhelmum nosce Patronum, og paa den anden Side staaende med Sværd i høire, og Kugle med Kaars paa i venstre Haand, og denne Omskrift: Hoc Anglis Regem Signo fatearis eundem. Saa gamle ere de hængende Sigiller, som ere mærkede paa begge Sider. Peringskiold haver først ladet stikke dette Sigil, og Thorkelin efter ham. Ovenmældte Gods vare da tilstrækkelige til at underholde det af Knud stiftede Capitel, som bestod af en Provst og 10 Canniker, det hver havde sit Præbende. Til Provsten maatte Jorden, som laae til Lunds Bye, betale 6 Pund, og hvert af de Boel, han besad i Landsbyerne, 1 Pund Penge (a), det

Knud den Hellige. Aar 1085.

(a) Ved eet Pund forstaaes uden Tvil eet virkelig Pund Sølv, eller saa megen Mønt eller Vare, som virkelig kunde giælde det; men ved 1 Pund Penge, eller Denarier, saa mange Denarier, hvordan de end vare, som da regnedes paa eet Pund, hvilket gialdt, og skulde veie, 2 Mark; Med mindre man vil troe, at herved forstaaes eet Pund Korn, det er 4 Tønder Korn.

Knud den Hellige. Aar 1085.

det er 20 Rigsdaler efter Solvers nu værende Værdie, hvilket var en overmaade stor Afgift. De første Cannikers Navne vare: Præsten Sivard, som allerede havde faaet adskilligt Gods forceret af Kong Svend Estridsen, Decanus Conrad (a), Magister (b) Bernhard, Magister Christian, som ogsaa kaldtes Helbod, den samme, hvilken siden døde som Decanus den 12 Januarii, og gav da til de andre Canniker 3 Mark, og til Kirken en Kalk, Messebøgger, og et Begger af 6 Mark Solvs Værdie, Præst Berthold, som siden blev Provst, Diaconus Svend, Præst Findor, Subdiaconus Othmar, som siden blev Præst, og døde den 9 Februarii, og Subdiaconus Branto. I det Lundiske Necrologium opregnes hvert et Bool i hver Bye, som tilhørte hver af dem, og hvoraf man seer, at de have besiddet flere Boel, end som opregnes i Diploma, og hvilke de maaskee have forhen faaet skienket af Kong Svend, og siden af Knud selv og følgende Konger. Af dem vil jeg kun nævne Maglebye paa Amager, som nu almindeligen kaldes Hollænderbye. Noget efter denne Tid, og uden Tvil i samme Aar, blev St. Laurentii Kirke i Lund færdig ved Kongens Omsorg og Hielp (c), og stiftede Kongen og Bisp

Ricwall

(a) Efter Navnene kommer jeg, at han, Bernhard, Berthold og Othmar have været fremmede.

(b) Altsaa var dette Navn og Værdighed da bekiendt i Danmark. Han skienkede til Kirken i Lund mange gode Byer, og en Jord i Staden af 1 Mark Gulds Værdie, og døde den 4 Augusti. See Langebeks Script. Dan. T. 3. p. 452.

(c) Denne Kaars Kirke er af hugne Sand-Stene, og har tvende Taarne, hvoraf det nordlige og høieste er $71\frac{1}{2}$ Alen høit, hvilken Høide det dog rimeligen har faaet i senere end Knuds Tider, og i Begyndelsen af 16 Seculo. Kirkens Længde er $135\frac{1}{2}$ Alen, Brede 50, og Høide $48\frac{1}{4}$. See videre om denne Kirke Sommelii udførlige

skiewal da paa Indviessens Dag aarlig Løn til Sangere, deels af det Kongelige Skatkammer og Jordegods, deels af forhen dertil givne Gaver, saa at de finge deres daglige Underholdning. Samme Dag ofrede Kongen sin Skiænk paa Altarene, og gav Foræringer til Bispesædet, saa den der var Bisp, skulde evindeligen besidde dem, nemlig den fierde Deel af al der faldende Kongelige Sagefald, og den fierde Deel af Byens Sommerskat. Foruden de Kongelige Rettigheder, Knud efter foranførte Diploma forbeholdt sig, da han bortgav de øvrige til Canikerne, skal han og efter Saxo have forbeholdt sig al Arv, der faldt efter død Mand, som ingen Arvinger efterlod sig. Paa alt dette blev lagt Bispernes Band imod dem, der brøde det, og dog skulle mange have forsøgt det, som Saxo vidner. Foruden dette begavede Knud ogsaa Kirken i Roskild, og Hellig Kaarses i Dalbye. Derfor opregnes ogsaa Kong Knud og Dronning Ethel iblant den Roskildske Kirkes Velgiørere. Den af de Tydske udvalgte nye Konge Herman, tilligemed hans Anhængere, Hartwic, Erkebisp i Magdeborg, og Burchard, Bisp i Halberstad, maatte for Keiser Henrics overlegne Magt flygte om Sommeren omtrent i Junii Maaned over Elven til Danmark, hvorfra de dog ei længe efter komme tilbage igien. Dette viser, at Kong Knud har været paa Pave Gregorii Side, hvilket man maatte vente af en Geistligheden saa hengiven Herre. Som nu Knud havde hidindtil regieret med megen Ære og Kraft, dæmpet de udenlandske Fiender og Søerøvere, skaffet Fred og Sikkerhed udenlands, beriget Kirken og Geist-

Knud den Hellige. Aar 1085.

udførlige Dissertation de Templo Cathedrali Lundensi, Londini 4to 1755. Kirkens Bygmester hed Donatus, og døde den 27 October, uvidst hvad Aar, og var uden Tvil en Italiener. Lang. Script. T. 3. p. 461 og 565.

Knud den Hellige. Aar 1085.

Geistligheden, udbredet Kundskab om Gud, indgaaet Forbund med omliggende Fyrster, saa er det intet Under, at hans Navn og Rygte udbredde sig, og kom efter Ælnothi Vidnesbyrd til Skotter, Irrer, Orkenøernes Beboere, Engellændere, Wallenser (a), og Saxer. Ja han var endog ei ubekiendt, og ansaaes for en mægtig Herre af Italienere og Franske (b). (20)

Men den utrolige Lyst, han havde til at opnaae sin Faders Morbroders den store Knuds Magt og Ære, giorde, at han blev indviklet i mange Uleiligheder, og satte endeligen Livet til derover. Efter Saxo vilde han heller efterfølge ham end sin Fader, og besluttede derfor at igien oprette det, som ved hans Faders Uomhyggelighed var bleven forsømt, hvorved Saxo sigter til Engellands Fraskillelse fra Danmark, da dog Kong Svend havde tvende Gange ladet bekrige Engelland, om hvilket Saxo ei synes at have havt nogen Underretning, og var gandske uskyldig i at Togene løbe frugt-

(a) Saa forklarer jeg Gallos her.

(b) Ælnothus legger til: Franciginis, qvi & Romani dicuntur, hvilket Romani Arnas forandrer til Normanni, men uden Tvil urretteligen, thi det er bekiendt, at det Sprog, som i Middelalderen taltes i Frankrige, kaldtes længe lingva Romanza.

(20) Saxo l. 11. p. 216. 217. Ælnothus c. 10. p. 27. Lang. T. 3. p. 318. 319. 425-429. 432. Kil. Stobæi 3 antiqva Monum. Lund. p. 20. M. Matthiæ Ser. Ep. Lund. p. 17-20. Hvitf. T. 1. p. 91. Diploma Canuti ex cod. membr. Dipl. Lund. in Diplomatario Langebekii. Mabillonius de re diplomatica l. 2. I. 2. c. 16. p. 140. Thorkelin Diplomatarium Arna-Magnæanum T. 1. p. 1. 2. 313. 314. Benzelii Utkast til Svenska Folkets Historia p. 150. Sommel. de Templo Lund. p. 12-14. Peringskiolds Ättartal p. 70. 71. Staph. prol. in Sax. p. 11. Chr. Sax. p. 269. Ann. Sax. c. 568. Apologia Henrici IV. in Freheri Scr. Germ. T. 1. p. 209. Chr. Magd. in Meib. Scr. Germ. T. 2. p. 319.

frugtesløse af; Ei heller kunde han, for den farlige Norske Krig, | Knud den Hellige. Aar 1085.
faae foretage dem. Hvorom alting er, saa besluttede Knud at angribe Engelland, da han mærkte, at hans Forfædre vare ved Erobringen af denne eeneste Øe blevne mægtigere, end ved alt det erlangte Bytte af hele Austurveg. Hertil kom, at han ved idelige Gesandtere fra de Engelske selv opmuntredes til at foretage sig dette Tog, og at hævne sin Frændes Haralds Død. Wilhelms strænge Regimente var og saa forhadt af de Engelske, at de nu heller ønskede at regjeres af de Danske. Altsaa var der Anledning nok for Knud til at begynde Krigen, og at haabe et lykkeligt Udfald, allerheldst der endda boede mange Danske i Landet, og mange endnu erindrede sig med Fornøielse de Danskes Regiering, som var bleven god ved Wilhelms. Forend Knud gik videre, aabenbarede han sit Forsæt for sin Broder Oluf, som strax stillede sig an heitigen at bifalde det, og ved alle mulige Smigrerier opmuntrede ham dertil (a), ei at han troede, at Knud kunde erobre Engelland, men for at faae Leilighed til at bringe ham i end større Misgunst hos Folket, hos hvilket han formærkede, at han ei var yndet, formedelst mange nye Indretninger, og han derved selv maaskee

(a) Gram in Meurs. col. 217. not. a. mener, at Saxo har her blandet Oluf, Knuds Broder, med den Norske Kong Oluf, siden han ikke taler om denne Olufs Forbindelse med Knud; Men hvorfor kan begge Dele ikke have havt Stæd, allerheldst man, naar Saxo's Fortælling antages, da desbedre begriber Knuds hæftige Vrede imod sin Broder. Har Knud, som Saxo vil, engang i dette Engelske Tog biet efter sin Broder, saa er det maaskee skeet forrige Aar, og Oluf undskyldt sig med sit Hertugdoms nødvendige Forsvar mod Vender og andre hedniske Folk; thi i dette Aar synes det at Krigshæren biede paa Knud, som Knytlinga fortæller.

Knud den Hellige. Aar 1085

maaskee naae Riget, som han higede efter. Saasnart Knud havde talet med sin Broder, giorde han og sit Forsæt bekiendt for Folket, hvilket i alle Maader gav det sit fulde Bifald, hvoraf man seer, at Kongerne maatte i Krige, i det mindste i Angrebs-Krige, da have Almuens Samtykke, thi hvad Forsvars-Krige angaaer, da vare de nødvendige, og komme ogsaa ilende og uformodentligen paa. Efter dette sendte Knud Krigsbud om i det gandske Rige, og gav tilkiende, hvor meget Folk der skulde drage ud af hvert Herred, og at han vilde have til Foraaret den hele Almue ud med Folk og Skibe. Om Vinteren lavede nu alle sig til, og hver Høvding giorde sine Folk færdig. Jarl Eric, Kongens Broder, og alle andre Rigets Mænd vilde være med paa dette Tog. Den hele Flode, bestaaende af 1000 Skibe, samlede sig tidlig om Vaaren i Limfiorden. Nogle laae i Humla, som da endnu var en Havn, men synes ei mere at have været det i Svend Aagesens Tid, og hvilken ligger meget langt inde i Limfiorden, temmelig nær den Kiøbsted Lemvig, udi Humlum Sogn, Skodborg Herred, Riber Stigt; Andre af Skibene laae i Fiskebek, ei langt fra Viborg Bye, i Fiskebek Sogn, Nørre-Lyng Herred, Halds Amt, Viborg Stigt. Efter Saxo lader det ligesom den Flode skulde gaae ud ved Harboe-Øre, eftersom han siger, at fra Limfiorden var der en kort Udgang til Havet, forhen seilbar, men nu tilstoppet med Sand; Dog Udgangen var alerede længe forhen tilstoppet, som man seer af Harald Haardraades Foretagende i Svend Estridsens Tid; Imidlertid da Knud lagde sin Flode saa langt ind i Limfiorden, saa skulde man snart falde paa de Tanker, at han har havt i Sinde at lade Skibene trække over bemeldte Øre, hvilket gierne gik an med de fleste, som vare smaae, og gemenligen ei bemandede med flere end 50 Mand. Knuds Svigerfader

Robert

Robert rustede sig og paa samme Tid til dette Tog, og bragte en Flode af 600 Skibe sammen. Rygter om alle disse Anstalter kom snart til Engelland, og foraarsagede at Wilhelm forlod Normandie, og drog did over, bringende med sig af gandske Frankerige, Normandie, Maine og Bretagne, ja endog fra Tydskland og Spanien, en utallig Hær af Rytrere, Fodgiængere og Bueskyttere, som han tog i sin Sold, og hvilke han lod overfare til Engelland om Hosten 1084. Denne store Hær blev fordeelt rundt om i Landet, og maatte Engellænderne fode den med deres store Besvær, thi deres Huse syntes mere at være beboede af disse Fremmede, end af dem selv. Bisper, Abbeder, Grever, Vice-Grever, Thani og alle maatte underholde dem, efter Erkebisp Lanfrancs Raad, bifaldet af alle, og søgte maaskee Erkebispen derved at sætte de Store i den Nødvendighed, at de maatte blive Kongen troe; Selv underholdt han mange Krigsfolk, og gav dem anseelig Løn, og god Føde. De Klostere, heldst de som ei stilte Krigsfolk, maatte underholde en Deel. Alt viser, at Wilhelm ei troede sine Engellændere, og derfore betiente sig af Fremmede, og tilligemed hvor meget han frygtede Knud og Robert, hvilken sidste især hadede ham, og mener Wilhelm af Malmesbury, at det kunde have seet misligt ud, om Knud havde kommet over. For end mere at sætte sig i Forsvarsstand, saa havde Wilhelm 60000 Engellændere under Vaaben, og lod ødelegge alt Landet ved Søesiden, paa det at Fienden ei skulde finde noget til Underholdning. Dette skede fornemmelig i Northumberland, hvor de Danske pleiede heldst at landstige, fordi de fleste af deres Landsmænd boede der. Foruden alt dette lod Wilhelm Casteller og Byer befæste, omgive dem med Mure, Graver og Taarne, opsette de forfaldne Mure, legge Besætninger i Havnene, og be-

Knud den Hellige.
Aar 1085.

skie-

Knud den Hellige. Aar 1085.

fale Engellænderne at lade sig rage, sampt klæde og væbne paa Normanisk, paa det at de Danske ei skulde skille dem fra Normannerne. Dog ikkun faa efterfulgte denne Befaling, fordi de med Længsel ventede paa de Danskes Ankomst. Men som Wilhelm var en ligesaa statsklog og listig Herre, som stor Kriger, saa søgte han og paa andre Maader at afvende den overhængende Fare, og da han tvende Gange havde lært af Erfaring, at de fornemme Danske nok kunde vindes ved Penge, saa betiente han sig, som Kroniken af Peterborough vidner, ogsaa denne Gang med Fordel af dette Middel, og bestak Kong Knuds fornemste Raadgivere (a), hveriblant ventelігen Knuds egen Broder Oluf, Asbiörn hans Farbroder, Jarl Hakon, hvilke tvende havde forhen taget Penge af Wilhelm, Eyvind Bifra og flere have været, ja det er ei engang utroligt, at de herved have ladet sig forlede til Opstand. Ved denne Leilighed kalder Ordericus Kong Knud junior, havende Hensigt til, at Store-Knud levede for, som da maae blive senior eller major, med hvilket Navn ogsaa Saxo belegger ham, og forstaaer altsaa ingenlunde derved den Største, men alene den Ældre. Ja det som mere er, hvor udbredt det Rygte haver været i gamle Dage, at de Engelske havde Del ei alene i Opstanden mod Knud, men endog i hans Død, kan sees deraf, at en Flamsk Skribent, der uden Tvil har skrevet ved 1400, og som findes blant Canzler Gersons Skrifter, men ikke er Gerson selv, som nogle have holdet for, udtrykkeligen skriver, at de Engelske dræbte St. Knud i Odense, hvis skatskyldige de vare, leggende denne Fabel til, at deres Præster maatte derfor siden paa

Thon-

(a) Sed prævalente Wilhelmi Regis pecunia in bursis consiliariorum Cnuti, conatus ejus impediti sunt.

Chor-Kaaberne, naar de messede, have en Pil forestillet. Christiern Pedersen anfører dette Sted, som tilhørende Gerson, i sin skrevne og utrøkte Danske Kronike, og legger til, at de Engelske kiøbte hans egen Broder Oluf, Blak og flere, til at forraade ham. Imedens den Danske Hær samlede sig i Limfiorden udi Mængde, kom og den Norske Hær did, som bestod af det beste og udvalgteste Mandskab. Men Kong Knud selv tøvede at komme, thi han opholdt sig i Byen Slesvig, hvor han overlagde alting til dette Tog henhørende med de beste og viseste Mænd; Og maatte han tøve der længre end han agtede, fordi nogle komme og berettede ham, at Venderne havde samlet en Hær sammen, hvormed de om Sommeren vilde bekrige Danmark, og hævne hvad Blod-Eigil havde forøvet imod dem. Men endskiønt Kongen ei selv var tilstæde ved Hæren, saa sendte han dog Bud did, og lod skynde paa dens Samling, sampt bede, at den vilde bie efter sig, da han agtede snart at komme. Paa saadan Maade ginge syv Dage bort, at han ikke kom, og begyndte Folket at blive misfornøiet hermed. Kongen sendte imedens Bud til Venderne, venteligen Crito's Underdanere, og lod dem tilbyde Fred, sampt raade fra at bekrige sig, da de ikke havde Kræfter dertil, men som det dog vilde foraarsage mange Mennesker Ulempe og Uroe, saa foreslog han Fred, og at ingen af dem begge skulde bekrige hinandens Rige, og gav han dem en Tid af 7 Dage at svare herpaa, men der kom intet Svar. Imedens blev den Danske Hær meget utaalmodig, saasom den led ilde ved at være i stor Mængde samlet paa et lidet Sted, og raabte derfore, at enten maatte man skilles ad, eller og tage en anden Anfører for Toget, eller og skikke Sendebud til Kongen, for at skynde paa hans Ankomst. Høvdingerne formaaede derover Kongens Broder Oluf til at fare

Knud den Hellige. Aar 1085.

Knud den Hellige. Aar 1085.

ad Stæd til Kongen, og bede ham komme snart tilligemed sine egne Skibe, og blev han af nogle underhaanden opvigler til at mage det saa, at der intet skulde blive af det Engelske Tog. Oluf paatog sig det endeligen, hvorvel ugierne, i det mindste stilte han sig saa an, sigende, at han vidste forud, at Kongen giorde ikkun lidet for hans Skyld, at han vidst selv vilde raade for sin Ankomst, hvad end de Danske knurrede, at han fulgte alene sit eget Hoved, og kiærte sig ei om hvad andre raadde ham, og endeligen at de Danske vare selv ustadige, og lidet at stole paa. Imidlertid drog Oluf (a) dog adstæd med endel andre, og da han kom til Slesvig for Kongen, fremsatte han med sin sædvanlige Veltalenhed Hærens Klagemaal og Nød. Men Knud, som ikke var uvidende om Olufs onde Anslag, og at han selv var meget Aarsag i Klagemaalene, beskyldte ham offentligen herfor, og som han ikkun svagt forsvarte sig, saa befoel Kongen at gribe ham, og at sætte hans Hænder og Fødder i Stok, og føre ham bort, thi, lagde han til, jeg vil ikke høre eet Ord mere af ham. Alle tilstædeværende Hofmænd forundrede sig herover, og ingen vilde legge Haand paa ham, saa stor Ærbødighed bare de for Kongehuset. Snarere havde de ladet sig bruge til at dræbe ham, thi Døden var efter deres Tanker tilfælles for alle, og derfor lettere at overbære, men Baand og Lænker sømmede alene Trælle. Saaledes havde Christendommens Aand endnu ei blødgiort og undertvunget de Danskes gamle, modige og haarde Sæder, og stadfæster dette hvad jeg forhen haver anført efter Adam af Bremen

(a) Saxo vil vel p. 217. at Knud kom til Hæren, og at Oluf var den, som blev borte, og som Knud biede paa, men Ælnothus og Knytlinga ere eenige i den Fortælling, jeg har fulgt; Venteligen har Saxo antaget den, som giorde Oluf meest sort. Maaskee er det og hændet forrige Aar.

men om dem i hans Tid kort forhen. Da nu ingen af dem vilde, saa lagde Erik, deres fælles Broder, Haand paa ham, og bandt ham. Dagen efter sendte Kongen Oluf paa et Skib til sin Svigerfader Grev. Robert i Flandern, med Begiæring, at holde ham i Forvaring, og ei slippe ham af sine Jern, forend Kongen lod ham det vide. Til Bevis paa, at dette var hans alvorlige Villie, saa fulgte nogle Tegn (a) med. Robert lod sætte Oluf ind i et høit Taarn, og bevogte ved mange Folk, og blev han det en Tid lang lige indtil Knuds Død, og en Stund efter. Mange sagde til Knud, da han lod føre sin Broder bort: Os synes, Herre, at denne Dom er alt for stræng, thi vi troe ikke, at han har forbrudt til at komme i saa haardt et Fængsel, men Knud svarede: Ikke giør jeg Olufs Forseelse bekiendt for almindelig Mand, men den almægtige Gud veed den, dog kan det være, at I selv vide bedre end jeg, hvilken Person Oluf er, og tænker jeg, at det ei vil vare længe inden Oluf selv bekiendtgiør hvo han er. Disse Ord skulde næsten bringe mig paa den Tanke, at Oluf havde taget Penge af Wilhelm, og at Kongen vidste det, sampt at han holdt flere af sine Folk mistænkt for det samme, og maaskee nogle af dem, der bade for Oluf. De, som havde fulgt Oluf til Slesvig, skyndte sig hasteligen bort, da de erfarede hvordan det gik, og droge tilbage til Hæren, fortællende

Knud den Hellige. Aar 1085.

 alting,

(a) Da her alene siges i Knytlinga, at Kongen sendte Jartein, og ei Brev, da man dog kunde alerede længe siden skrive i Danmark, og det er troligt at Kongen har sendt Brev med, saa viser dette, at man ei kan fradømme os Skrift, fordi det ofte siges i den ældre Historie, at Jartein blev sendt, og ei Brev eller Runer; Det kommer mig og rimeligt for, at Skrift og Brev er ofte bleven forstaaet under Jarteign, thi hvad større og vissere Tegn, Kiendemærke eller Beviis, end et Brev.

Knud den Hellige. Aar 1085.

alting, og leggende til, at Kongen aldrig kom, sampt at man nu kunde see hvad Mand han var, og hvorledes han havde giort en Gierning værre end nogen, man forhen havde hørt tale om, i det han havde ladet sin uskyldige Broder sætte i Jern, som var saa vel skikket til at være Hovding, og som han intet havde imod uden den Frygt, at Hovdingerne vilde heller have ham til Konge end ham selv, og da vilde det ogsaa staae meget bedre til i Danmark, og Folket ei lide saadan Overvold. Over denne Tidende blev megen Uroe i Hæren, og holdte Hovdingerne Stævne sig imellem, dømmende enhver efter sit Begreb. Nogle sagde da aabenbare, at det Danske Rige aldrig kunde trives, saa længe Knud regierede, men langt flere vare de, som skiulte deres Tanker af Frygt for Almuen, endskiønt de ei vare bedre sindede imod ham. I Henseende til Hæren var og adskillig Mening, og vilde de fleste Hovdinger, at den skulde adsplittes, og enhver faae Lov at gaae hiem, siden Kongen vilde ei komme. Bønderne bifaldte dette eenstemmigen, og bade den aldrig trives, som længer laae der, sagde og mange, at de nødigen havde paataget sig dette Tog. De Norske bade dem bie og lide, for ei at giøre Kongens Befaling til intet, da Kongen vidst snart vilde komme. Men som de Danske ei syntes at kunne være længre fra deres Huus og Hiem, og desuden ledde Mangel paa Fætalie, saa sagde de Nordmanden haardt imod, og bade ham ligge saa længe og sulte, som det ham lystede. Da og enhver Krigsmand af Bønderne tærede i de Tider paa egen Kost, og deres Mangel ei kunde afhielpes, uden ved at komme i fiendtligt Land, saa kan man ei sige, at de havde saa gandske Uret. Den Betragtning bør man giøre, at saavel Natur, som de Tiders Forfatning, forbandt Almuen til at værge sit eget Land, men ei at følge Kongen i hver en Krig,

han

han af Erobringssyge foretog sig, thi til saadanne Krige udfordredes deres frivillige Samtykke. Derpaa splittredes Hæren ad, og seilede enhver hiem det skyndeligste, han kunde. Som det nu led ud paa Hosten, saa sendte de Norske (a) Gesandtere til Kongen, og bade om Hiemlov, lovende at komme igien til næste Foraar, hvilket han og tilstod dem efter mange ædle og fornemme Hovdingers Raad. Imidlertid vare de Norske dog ei borte, da Knud kom til Limfiorden, kort efterat Hæren havde skilt sig. De Norske komme strax, og toge imod ham med Glæde, men Kongen var meget vred paa sine Danske, og sagde: Nu have de atter vist deres Troskab, og skal jeg nok betale dem derfor. Videre sagde han ikke, men skiulte efter Sædvane sin Vrede. De Norske skulle da have tilbudet deres Tieneste, og at ville følge ham hvorhen han vilde, men Kongen takkede dem for deres Velvillighed, og bad dem drage hiem, leggende til, at han agtede at have en anden Leg for med sine Danske. De Norske finge anseelige Gaver med fra Knud til deres Konge Oluf, og Lov til frit at handle i Danmark. Derpaa droge de Norske Ankerne op af Sandet, sloge Tialdingerne ned, reiste Masterne i Veiret, bredte Seilene ud, foere bort, og ønskte Kongen megen Lykke. Efter dette drog Knud med mange Folk til Sieland, og komme der hans Sendebud til ham fra Venden med Beretning, at Venderne havde frygtet for at han vilde giæste dem med den store Hær, og havde derfor sat sig i Forsvarsstand, men nu forsikrede de ham om

Knud den Hellige. Aar 1085.

(a) Ælnothus c. 13. fortæller dette om de Danske, men efter Saxo, Knytlinga, og de flere, maae det, om noget saadant er skeet, være giort af de Norske. Men skulde Ælnothi Fortælling være rigtig, da vilde Kongen have handlet aldeles uretfærdig i at paalegge Almuen Straffebøder for det, han selv havde tilladt dem.

Knud den Hellige. Aar 1085.

om Venskab, og til Tegn derpaa sendte ham Gaver, hvorover Kongen blev meget fornøiet. Fra Sieland drog han til Fyen, ledsaget af sin Broder Erik Jarl, og holdt der Thing med Bønderne, truende dem svarligen med stor Straf for den Spot, de havde tilføiet ham. Dog Jarlen Erik talte deres Sag paa det beste, og forestilte, at de havde ei saa meget giort det af ond Villie, thi Kongen vidste jo selv, at Almuen fulgte, ligesom der blev talet til, og syntes de altid de sidste Raad at være de beste; Kongen maatte betragte, at de vare blevne bedragne ved falske Tidender, og havde staaet i den Tanke, at han ei agtede at komme til Hæren. Herom talede den gode Mand længe og vel. Kongen vedblev dog at være meget fortørnet, og var han ei god at komme i Tale med, endeligen sagde han, at ville forliges med dem, naar de vilde overlade Vilkaarene gandske til ham selv. De som mest havde forseet sig, ginge da til ham, og overgave Sagen i hans Vold, hvorpaa han paalagte dem svare Pengebøder, hvilke vel syntes dem haarde og uretvise, men hvormed de dog efter Omstændighederne maatte lade sig nøie. Kongen gav dem og intet efter, men inddrev Bøderne hos de Skyldige uden Forskiel, enten de vare rige eller fattige. Høvdingerne syntes vel, at dette var Overlast, og lagde det meget paa Hierte, men ingen driftede sig til at sige Kongen imod. Dette viser, at en rask, modig og kiæk Herre kan handle ligesaa despotisk i de mest frie Tider, som i de mest trælbaarne. Efter dette reiste Knud sønder paa til Jylland, og komme der saa mange Folk til ham, at han drog meget mandstærkere paa Giæsterie, end nogen Dansk Konge for ham havde giort, hvilket stred imod Loven. Bønderne maatte allevegne holde ham frie, og blev han paa nogle Stæder længre, paa nogle kortere, eftersom det syntes ham fornødent. I hvert Herred

red tingede han med Bonderne, og tillagde dem allevegne samme Brøde, som dem i Fyen, klagende over, at de havde tilføiet ham Spot, i det de ei havde adlydet ham, som de vare pligtige til. Paa hvert Stæd talte Kongen længe og med Fynd, samt tiltalte Bønderne haardeligen, forestillende, at de Danske Vaaben havde stedse været lykkelige ved Krigstugt, at de Ringere havde stedse adlydet de Ypperligere, at Kongernes Myndighed var stedse bleven befæsted ved Folkets Bifald, og deres Anseelse ved Krigsmændenes Troskab, og at deres Herredømme vilde betyde aldeles intet, dersom ei Almuen understøttede det; Ham var nu hændet en de forrige Konger ubekiendt Spot, Ophavsmændene af et usædvanligt Frafald havde foredraget Feighed for Mod, og ved Begierlighed til Roe tilintetgiort det herligste Foretagende. Bønderne svarede det beste de kunde, og søgte at undskylde sig, men som de saae, at han havde saa meget Mandskab med sig, og saa mange fornemme Høvdinger, hvoriblant hans Brødre Erik og Benedict, de tvende Porgunnæ Sønner, og de tvende Brødre Palmar og Blackmar, som vare opfødde med Dronning Edel, og vare store, stærke, tapre og fornemme Herrer, sampt mange flere ypperlige Mænd, og at de derfor ei vare i Stand til at modstaae ham, saa gave de efter. Ulykfalig den Konge, som vil straffe sit gandske Folk, og ei tænker paa, at han fører Sceptret til dets Beste, den Konge, som med væbnet Magt maae fare sit Land over, og som heller vil frygtes end elskes. Folket kan i saadanne Omstændigheder vel have Skyld, men han dog mest, thi han bør være den viseste. De Bøder, Kongen paalagde, bestode for hver Styrmand i 40 Mark Penge, Nummorum, og for hver Baadsmand i 3, som de alle vedtoge og lovede at betale, hvilket viser, hvor gammel den Inddelning og Indretning af Styres-

Knud den Hellige. Aar 1085.

Havne

Knud den Hellige. Aar 1085.

Havne er i Danmark, og maae Landet da have besiddet et temmeligt Forraad af Penge, og følgelig Handelen været i god Drift, om man end vil paastaae, at det meste heraf var forhen erhvervet ved Søeroverie; thi da Kong Knud havde samlet til sit forehavende Tog mod Engelland 1000 Skibe, som jeg nu efter en Regning i Knytlinga vil formindske til 960, saa udgiore dog Styrmændenes Boder 38400 Mark, og Roerskarlenes 141120, det er tilsammen 179520 Mark eller 89760 Pund Sølv, hvilke, om man efter nærværende Priis af 16 Rdlr. i det mindste for Pundet, vilde anslaae til Penge, udgiorde 1436160 Rigsdaler, en utrolig Summa, ei alene for de Tider, men som maaskee endog nu omstunder ei findes, med mindre man tager Papiirs-Sedlerne til Hielp. Hertil kommer, at disse Folk have venteligen ei besiddet det hele Lands Rigdom, hvorvel uden Tvil den største Deel. Vel sandt, at disse Boder ei bleve betalte, og at man ogsaa for at komme til dem begyndte at taxere deres faste Eyendele, men at de dog selv have tænkt, at kunne nogenlunde komme afsted med at betale dem, kan man slutte deraf, at de hellere vilde betale dem end underkaste sig Tiende til Geistligheden. Hvoraf man og med god Grund kan slutte den da værende Agerdyrknings og Fædrifts Vigtighed, dog maae man derfore ei troe, at Tienden haver beløbet sig til ligesaa meget, eller mere end Skatten, nei de vilde frakiøbe sig en bestandig Skat ved en, som blev givet paa eengang. Da og alle de Penge, som findes fra de og ældre Tider, ere af nogenlunde purt Sølv, naar man undtager dem, som der ere Runer paa, hvilke ere temmelig mængede med et Slags Messing, saa tiener det til at stadfæste den da værende Rigdom. Vil man derimod troe, som er rimeligst, at herved forstaaes Mark, Denarier, allerheldst Saxo nævner Nummi, og Knytlinga

Krigsvidner, at Boderne bleve virkeligen erlagte i Mynt, saa udgiore 179520 slige Mark kun 647600 Rdlr., naar man regner hver Mark-Denarie for 5 Rdlr., eftersom de gialdt i Valdemari I. Tid, da man visst veed, at 1 Denarie eller Penge var 4½ Skilling, 12 Denarier giorde 1 Skilling, og 16 Skilling 1 Mark. Vilde man herefter beregne Værdien af den aarlige Kornavling, saa blev den 64 Tonder Guld. Da nu dette er vel meget, saa kan man heraf slutte, at de Danske vilde heller paa eengang betale meget, end aarligen give mindre. Dersom man vil antage, at hvert Sogn haver bestaaet af lige mange Personer, saa kommer der paa hvert omtrent 475, hvilket ikke er for meget, følgeligen haver efter denne Regning det Slesvigske havt 169550, Riber Stift 152900, Aarhus 101700, Viborg 118750, Jorung eller Aalborg 71210, Fyen 148250, Sieland 195225, og Skaane 167675 Indvaanere, hvilket i mange Stifter nærmer sig til den forhen giorde Borgning efter Skibe, og altsaa kan tiene til at stadfæste den. Men nu at komme til Knud igien, saa var han vel i Forstningen bleven bedrøvet over Krigshærens Adsplittelse, men siden glædede han sig derover, saasom han ansaae det for en beqvem Leilighed til at indføre Tiendegivelse til Geistligheden; Derfore gav han og paa Thingene tilkiende, at han vilde eftergive Boderne, naar Almuen vilde beqvæme sig til Præstetienden. Men paa mange Steder besluttede Almuen heller at give Boderne, der ikkun betaltes eengang for alle, end at paalægge sin Afkom en evig Byrde, hvilken de og ansaae at være mere skammelig, end Religionen vedkommende. Saadan Tænkemaade kom deraf, at de Tider vare uvante til at taale aarlig og bestandig Skat, da hver Bonde var i saa Fald frie og uafhængig paa sin Gaard, og da ingen nye Skat kunde efter Regimentets Forfatning paa- Knud den Hellige. Aar 1085.

 legges

Knud den Hellige. Aar 1085. lægges Almuen, uden dens Samtykke; Dog man hevded ogsaa, at Kongerne havde fra ældgamle Tider Magt at paalegge dem Boder, der brød Leding, det er forlade Hæren forend de skulde. Paa nogle, ja vel mange, Stæder, drev Kongen det dog igiennem, og de have venteligen fra den Tid af stedse ydet Tiende. De andre bleve ved Bisper og Prælater forgiæves formanede til, at give Gud Tiende, som man kaldte det paa de Tider, for derved at erhverve Himlen, at undgaae Helvede, og at blive behagelige for Gud og hans Helgener. Dog mange Danske vare alt for nyligen slupne ud af Hedenskabet, end at saadanne Forestillinger, som de lidet troede af, kunde være i Stand til at giøre Indtryk paa dem. Forgiæves søgte Kongen at forfærde Høvdingerne og de Store, ved at fratage dem nogle af deres Rettigheder, under Paaskud, at de havde opvigslet Almuen, endskiønt de havde giort det saa hemmeligen og underhaanden, at man ei letteligen kunde overbevise dem derom, thi de vare blevne forfærdede over Olufs Fængsel, hvorved dem manglede et Hoved, hvorover de og havde anstillet Sagen saaledes, at den hele Almue havde reist sig op paa eengang, og ligesom af sig selv slidt Hæren. Denne Knuds Hengivenhed til Geistligheden var saa bekiendt, og erkiendtes ogsaa saaledes af den, at den Geistlige, som har holdt en Berømmelses-Tale over ham, synes endog at tilkiendegive, at Knud paabød det Engelske Tog, for at faae Leilighed til at indføre Tienden, og at han overlagde dette med de trofasteste og tapperste af de Store; Dog dette er for løst, og derfor urovligt, men dette er vist, at han efter Hærens og Folkets Misnøielse vedblev i sin forrige Ærbødighed mod Gudstienesten, aldrig forglemte den, eller satte den ud af Øine, vedblev at fremme Geistlighedens Rettigheder, at haandhæve Fastedagene,

ei.

ei alene selv, men og ved en Kongelig Forordning, Edict, stræn- geligen paabøde deres og alle hellige Dages Holdelse i Danmark, som i alle andre Christne Lande, afskaffede alt hvad, som stred imod Guds Lov; Paabudde giordes, at frigivne Trælle, som ved deres Sved og Arbeid havde erhvervet sig Frihed, skulde ansees og agtes for ligesaa frie, som de Friebaarne, hvorved jeg forstaaer, at de kunde komme til at besidde Gaarder paa samme Maade, som Odelsbønder, og at de bleve aldeles frie for det Forhold, som de hidindtil bestandig havde staaet i med deres forrige Herrer. Vel mueligt og, at de to Trediedele af deres Børn havde hidindtil, ligesom i Norge brugeligt var, været en Eiendom af deres forrige Herrer; En Mening, Rothe ogsaa er af, og at Knud ogsaa ophævede dette. Rimeligt var det og, at slige Frigivne finge af deres forrige Herrer visse smaae Jordlodder under forskiellige Vilkaar, og over hvilke Herren forbeholdt sig Haulds-Retten, som den kaldtes i Norge, og hvilket rimeligen haver hiulpet til med at frembringe Herregaarde. Maaskee Knud ogsaa ophævede dette for Eftertiden, siden han giorde de Frigivne lige i alle Ting med de Fribaarne. Ved dette sigtede Knud uden Tvil til Trældommens Afskaffelse, og som det kom overeens med Geistlighedens Tænkemaade, saa er denne Lov vel bleven given efter dens Raad. Kongen har vel og herved sigtet til at formindske de Stores Magt og Indflydelse, og at svække de gamle Odelsbønders Vælde, og saaledes, ved at skaffe sig et Partie af de Ringere, at giøre alle Indvaanerne omtrent jævnmægtige, eller rettere afmægtige, for des sikrere eene at herske. Imidlertid maae man tilstaae, at Loven var i sig selv betragted priisværdig, da den førte til Frihed og Ligelighed, disse Menneskelighedens største Klenodier, og derved til Folkemængdens og

Knud den Hellige. Aar 1085.

Knud den Hellige. Aar 1085.

Lyksaligheds Fremmelse, og Agerdyrknings samt Handels Forbedring og Udvidelse. Man maae og tilstaae, at det er sandt hvad den gamle Poet siger: Nunquam libertas gratior exstat, quam sub Rege pio. Fremdeles forordnede Knud, at alle Fremmede, hvorfra de end komme, og som ei tilhørte eller stode under nogen i Landet, skulde nyde samme Lov, Skiel og Ret, som de Indfødde, eftersom vi alle ere Brødre i Christo. Saasnart denne Lov ei gaaer videre, og ei udstrækkes til at forhindre Fremmede Værdigheder og Embeder, samt Rettigheder og Fortrin frem for fortiente Indfødde, saa er den billig, menneskelig, nyttig, godgiørende, og det især paa en Tid, da de Danske endnu behøvte at lære saa meget, og deres raae Sæder at formildes, og gav uden Tvil denne Lov Anledning til at Fremmede, især Tydske, som vore Naboer, begyndte efterhaanden at nedsætte sig i Danmark, saa at adskillige af dem boede udi Roskild i Kong Nielses Tid; Imidlertid toge de Danske denne Lov ogsaa ilde op, saasom den stred saa meget imod deres Skikke og Vedtægter, og de ei uden Grund befrygtede, at den og sigtede, ligesom saa mange andre af Knud givne Love, til at undergrave deres Frihed og Rettigheder. Overalt var Knuds største Feil den, som fast alle Forbedrere, alle modige, flakke og dristige Mænd, alle store Genier ere behæftede med, nemlig at ansee Tingene ikkun fra den ene Side, at ile for meget, at ville giøre for meget paa eengang. Falde de ind i lykkelige og beqvemme Tider og Omstændigheder, som Luther, Calvin, Peter, saa mænge de igiennem, og Efterœtiden beundrer og takker dem, men ere Omstændighederne ugunstige, hvilket de ikke overveie, da de ei forstaae at give efter, saa mislykkes deres Foretagender, saa styrte de sig selv og andre i Ulempe. Knuds gudsfrygtige Sindelav vises og ved det Wilhelm

af

af Malmesbury fortæller om ham, at han sagde, da han ei kunde skibe over til England formedelst Modvind, at det skede ei uden Guds Villie; Men har han sagt noget saadant, saa maae det have været i Anledning af det Tog, han forrige Aar vilde foretage sig. Wilhelm legger til, at han siden lod sig af nogle forføre til at troe, at de Fornemmes Koner havde ved deres Troldom tilveiebragt dette, hvorfore han paalagde Mændene ubetalelige Pengeboder. Vel sandt, at de Danske, efter Pave Gregorii forhen anførte Brev, gave Kiønnet Skyld for, naar noget Galt skede; Imidlertid kan jeg dog neppe forestille mig, at Knud har ogsaa troet saadant. Vel mueligt, at han har betient sig af de Danskes Overtroe for at straffe de sig mistænkte Store, vel mueligt og at Vinden har i Forstningen været imod, thi da kan man indsee, hvi den Danske Flode laae saa længe i Limfiorden, fra Junii til September, som det synes. At Knuds Flode har efter gamle Skribenters Vidnesbyrd kunnet bestaae af 1000 Skibe, det beviser følgende Fortegnelse i Knytlinga: Af Bispedømmene i Jylland udrededes af Heidaby 130 Skibe, af Ribe 120, af Aarhus 90, af Viborg 100, af Hiering, nu Aalborg, 50; Af Fyen 100, af Sieland 120, og af Skaane 150, tilsammen 960; Alle disse Lande vare i Forfatterens Tid, det er langt hen i det 13. Sæculo, meget folkerige, stode under een Konge, men udgiorde i gamle Dage mange Kongeriger. Heraf maae man slutte, at naar Floden haver overgaaet 960 Skibe, saa har det været en overordentlig Udrustning, eller og har Kongen selv, Jarler og andre anskaffet nogle Skibe. Mærkeligt er det og, at Bornholm ei er ansat for Skibe, hvoraf jeg slutter, at den haver været derfor befriet, og at den haver maaskee godvilligen givet sig under de Danske Konger, eller og at dens

Knud den Hellige. Aar 1085.

 Skibe

Knud den Hellige. Aar 1085.

Skibe ere blevne beregnede under dem, Erkebispen af Lund ...

Efter denne Regning haver ellers det Slesvigske havt 151670 Indvaanere, som er meget mindre end nu; Ribe Stift 140000, som derimod er mange flere; Aarhuus 105000, som er noget mindre end nu, og ikke i Forhold efter nærværende Tid med det næst foregaaende Stift, og hvoraf jeg troer at Adamus har taget Anledning at giøre sin slette Beskrivelse over Jylland efter dette Stift, da denne Optegnelse ellers ei synes at bekræfte hans Beretning; Viborg 116600, som og overgaaer nærværende Folkemængde, og det næsten dobbelt; Jørung, nu Aalborg, 58300, som derimod er meget under, og vel ogsaa har forledet Adamum; Underligt er det, at den Part af Jylland, som unægtelig har den sletteste Jordsmon, nemlig Riber og Wiborg Stifter, var da best beboet, hvilket viser, at Agerdyrkningen haver ei allene kunnet giøre det; rimeligt derfore, at Wiborg har havt megen Hielp af det da værende store Fiskerie i Limfiorden, og Riber Stift har vist været meget større forhen end nu, da Vesterhavet har taget meget fra det; Da og Aarhus og Wiborg Stifter ligge ved Cattegattet, saa have de maaskee været mere udsatte for Vendernes Indfald og derfor mere øde end Viborg, som ligger inde i Landet, og Ribe, som ligger ved Vester-Havet, hvortil bør læægges, at Riber Bye synes da at have ført en anseelig Handel. Fyens Stift har da maat have 116600 Indvaanere, som er en Deel mindre end nu, siden Lolland, Langeland, Ærøe og Thorslund ɔ: Thaarsing hørte alerede til det; Sieland havde, foruden Bornholm, men med Møen og Falster, 259667 Indvaanere, følgelig, naar man undtager Kiøbenhavn, imod hvilken ingen af de da værende Byer kan sættes, var Folkemængden der nok saa stor som nu; og endelig havde Skaane (med Halland og Bleking) 175000 Indvaanere,

være, som jeg troer at være noget mindre end nu omstunder. Af alt dette sees, at Folkemængden haver da og nu været næsten aldeles den samme. De som frafkrive hin Tid al Handel mene, at denne Mængde haver allene fødet sig ved Agerdyrkning, som vel er rigtigt for det meste, men dog tænker jeg at have beviist i min Handels-Historie, at Handelen var da større end man almindeligen mener. Det store Fiskerie gav og megen Næring, og var en riig Kilde til Handelen. Udi dette Aar maae Knuds Dotter Cæcilia være fød, siden hun efter Kreniken af Skibye skal have været den ældste Dotter, som han tilligemed Inger maae efter Saxo have avlet med Dronning Edel, thi Saxo siger, at hun efterlod disse sine tvende Døttre, da hun forlod Riget (21). Knud den Hellige. Aar 1085.

Saasnart Wilhelm blev underrettet om, at de Danskes Tog var gaaet overstyr, saa bortsendte han den halve Del af sin Hær til Frankrige, hvorfra den var kommen, men den øvrige Del beholdt han hos sig indtil Vinterens Slutning. Ved Juletider holdt

(21) Saxo l. 11. p. 217-219. 221. Ælnothus c. 11-14. p. 36. edit. Meursii. Knytlinga c. 42-45. 32. Dialogus inter Gersoni opera T. 4. col. 857. Nyerup om Vedel 8vo. Khavn. 1787. p. 61 og 62. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 57. 160. T. 3. p. 320. 319. 346-362. T. 2. p. 556. Atl. Dan. T. 4. p. 647. T. 5. p. 829. Chr. Sax. p. 185-187. W. Malm. l. 3. p. 106. 107. H. Hunt. p. 370. Rog. de Hov. p. 460. Ingulph. p. 908. F. Vig. p. 641. S. Dun. c. 213. Bromton c. 978. 979. Knyghton c. 2352. Ord. Vit. l. 7. p. 649. 650. Ann. Waverl. p. 133. Chr. de Burgo p. 51. Whartoni Anglia sacra T. 2. p. 264. 265. Kothes Nordens Statsforfatning 2 Del p. 22. 1 Del p. 25. 26. Kofods Lovhistorie T. 1. p. 37. 38. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 6. c. 6. p. 393-395. Kil. Stobæi opusc. Pars prior p. 54. 55. Pars posterior p. 259-261. Sommelius de Templo Lundensi p. 12. har og Canuti Sancti Diploma.

Knud den Hellige. Aar 1085. holdt han derpaa i Glocester en Samling med de Store udi 5 Dage, og derefter Erkebispen og de Geistlige en Synod i 3 Dage. Siden holdt Kongen atter Samling med de Store, hvilket viser, at Parlementer og Concilia holdtes da paa samme Sted, ja endog samme Tid, eller og strax paa hinanden. I denne sidste Samling blev fastsat, at Kongen vilde ved sine Sendebud lade overfare gandske Engelland, og forfærdige derover en Jordebog eller Catastre, saa noie, at han ei alene kunde vide Beskaffenheden og Størrelsen af alle sine egne Jorder, men ogsaa af ethvert Menneskes, altsammen anslaget til Penges Værdie, sampt have Optegnelse over hvad hver bragte ind. Alle Kreature bleve ogsaa optegnede, endog til Svin. Denne store Jordebog er endnu til, og kaldes Domesday Book, som og i de ældre Tider Rotulus Wintoniæ, fordi den forvaredes i Winchester, men Engellænderne havde ikkun udgivet noget lidet deraf, indtil de nu have giort det gandske Værk bekiendt ved Trykken Aar 1786. Kong Alfred havde forhen ladet forfærdige ligesaadan en, men meget kortere og ufuldstændigere. Keiser Augustus havde og alerede en Fortegnelse over alle Mennesker i det hele Romerske Rige, deres Handteringer og Eiendele. Wilhelm er siden bleven efterfulgt af mange Konger, og iblant andre af vor Valdemar II. De gamle Engelske Skribenter laste Wilhelm meget for dette Foretagende, og ansee det for skammeligt. Naar en Konge er forhadt, saa blive alle hans Gierninger dadlede, da dog saadan Jordebog er en Velgierning i en viis og god Konges Hænder, ligesom et Riis i en onds, og er det ogsaa at befrygte, at Wilhelm havde villet misbruge den. At alting maatte opgives under Eed, tiente vel og til at formere Engellændernes Misfornoielse, saa og at enhver maatte bekiendtgiøre hvor mange rede Penge han havde, et

Ket

sset og farligt Foretagende, som neppe kunde have andre end onde Henſigter. Hertil kom, at den ei allevegne blev forrettet med tilborlig Flid og Oprigtighed, hvilket ſkeer med alle Matrikler; Saaledes tilſtaaer Ingulph, Abbed af Croyland, ſelv, at man angav hans Kloſters Eiendele for ringere end de vare, paa det at Kongen ei ſkulde legge det høit i Skat. Denne Jordebog blev færdig og kom til Fuldkommenhed i det næſte Aar 1086, saaledes ſkyndte man ſig med den. Thomas Rudborne, som ſkrev ved 1454, hos Wharton ſkriver hel mærkeligen i Anledning af denne Jordebog. „Tre tørre og runde Bygkorn giøre „een Tomme, 12 Tomme giøre een Fod, 3 Fødder giøre een „Alen, 5 og een halv Alen giøre een Raft (een Stang, Pertica), „og 24 Stænger i Længden, og 4 i Breden giøre een Ager. Een „Denarius, ſom kaldes Sterelyng (Sterling), ſom er ubeklippet og rund, ſkal veie 32 Hvede- (frumenti) Korn, midt af „Axet; 20 Denarier giøre 1 Unze, og 12 Unzer eet Pund efter „Engelſk Vægt (Curſum, Cours), det er 20 Skilling (Solidi). „8 Pund Hvede giøre 1 Flaſke (Lagena), og 8 Flaſker giøre een „Skieppe (Modius) efter Londons Maal, og 1 Skieppe er den „ottende Del af eet Qvarter. 250 Pund Sterling giørde Bluſ„ſel; 4 Virgæ Jord giørde een Hyde (Hud), det er 64 Ager „Land, og 5 Hyder giørde en Krigsmands (Militis) Lehn (Feo„dum), det er 320 Agre. Af hvert ſaadant Lehn gaves i Af„gift (Scutagium, Leding, Baabentag) 40 Skilling. Af hver „Ploug eller Hyde gaves i det hele Rige 6 Skilling af Sølv." Af diſſe Rudbornes mærkelige Ord ſees, at Inſpecteur Baden haver Ret deri, tvertimod manges Formodning, at hos vore gamle Fædre (thi man kan ei tvile paa, at det jo haver forholdt ſig i Danmark ligeſom i England) har al Beregning, Maal og Vægt

Knud den Hellige. Aar 1085.

Knud den Hellige. Aar 1085.

Vaaga grundet sig paa Byg (og Hvede) Korn. Paul, Jarl over Orkenøerne, som stod under Kongen af Norge, sendte Radulph, som var udvalgt til Biskop der, til Erkebisp Thomas af York for at indvies, hvilken af Erkebisp Lanfranc begierede til den Endewende Bisper, Peter af Chester og Wulstan af Worcester, for at bivaane denne Indvielse. — Donat eller Dongus O-Haingly, en Ostmaner af Fødsel fra Dublin, men opdragen i Canterbury, hvor han var en Benedictiner-Munk, blev med Bifald af den Irske Kong Tirdevalc, og af Cleresiet i Dublin, indsat og inviet af Erkebisp Lanfranc, til at være Bisp i Dublin, og begavet af Erkebispen med endeel Bøger, og Kirke-Prydelser til Trefoldighedens Kirke i Dublin. — Den navnkundige Pave Gregorius VII. døde i Landsflygtighed til Salerno den 25 Maji, og vilde paa sit Yderste ei afløse Keiser Henric og Mod-Paven Guibert, paastaaende og indtil det sidste at have handlet ret. Saaledes kan Stivhed, Mod og Ærgierrighed undskylde Voldsomheder, og giøre dem rette i Menneskers Øine, endog i Dødens Stund. Og endskiønt denne Pave saaledes ei oplevede Hierarkiets fuldkomne Seier over Monarkiet, saa var det dog stort, at han havde turdet arbeide paa den, og maae man beundre ham, hvorvel man ei kan elske ham, eller bifalde hans Opførsel imod Regenterne, hvilken ikkun tiente til at opvække Splid og Urolighed, og var i sig selv uretfærdig, da det aldrig tilkommer enten nogen Pave eller Bisp at herske over Regentere, og fremmede Folk og Riger. Gregorii Beskytter, den navnkundige Hertug Robert Guiscard, fulgte ham snart efter, og døde den 17 Julii paa Øen Cephalonia, og havde sin Søn Roger til Efterfølger. Over ham findes hos Wilhelm af Malmesbury følgende Vers:

Hic

Hic terror mundi Wiscardus, hic expulit urbe,
Qvem Ligures Regem, Roma, Lemannus habeat.
Parthus, Arabs, Macetumqve phalanx non texit Alexin
At fuga, sed Venetum nec fuga nec pelagus.

Knud den Hellige. Aar 1085.

Robert besad alle Erobrerens Dyder og Lyder; han var tapper, uforsagt, hurtig, dristig, snild, gavmild, men derhos troløs, stolt, giærig, grum, underfundig; Alle Midler vare ham gode, naar han kunde opnaae sit Diemærke. Udi Tydskland holdtes den 20 Januarii en Samling til Pertestad paa Grændsen af Thüringen og Franken mellem begge Parters Bisper, for om muligt at giøre Ende paa den ulyksalige Strid. Paa Keiserens Side vare iblant andre tilstæde den Hamborgske Erkebisp Liemar, dog denne Samling løb frugtesløs af, hvorpaa de Bisper, som vare Keiseren imod, holdte en anden til Qvedlindburg, hvor de bandsatte Pave Guibert, og de Bisper, som holdte med ham, hvoriblant Liemar. Efter dette havde Henric den Fordel, at hans Med-Konge Herman maatte, som forhen er sagt, flygte til Danmark. Men da han og Partie kort efter komme tilbage igien, og finge paa nye Overhaand i Saxen; saa formoder Calles, en nye Skribent, at enten Haab til eller Frygt for Dansk Hielp har bevæget Saxerne hertil. Kan være, men saadant kan nu ei oplyses, saasom vore egne gamle indenlandske Skribenter ere alt for utilstrækkelige om vore Handeler med Fremmede. Henric stadfæstede den 12 Junii til Qvedlindburg den Gave af Niendorp, som Pfalzgrev Frideric, Erkebisp Adelberts Broder, havde skienket til Bremer Kirke, og den 28 December skienkede han selv udi Worms til Hamborger Kirke det Abbedie Fredena, og stadfæstede Gaven af Abbediet Aldena. Saaledes belønnede han Liemars Troskab. Begge Gavebreve ere endnu til. Paa Concilium

Knud den Hellige. Aar 1085. cilium til Mayntz havde Henric vel og paa nye ladet ved sine Bisper handsatte Gregorius, og stadfæste Guibert, som han kaldte Clemens, men det hialp ham lidet, saasom den nye Pave Victor og Saperne bleve ved at være ham imod (22).

Aar 1086. I Begyndelsen af det Aar 1086 maae Knuds og Edels yngste Datter Inger være født. Udi dette Aar skulle og St. Drotnens, det er Christi Kirke i Visbye, Lederbro, Hyde, Alfve, Garde, Othea og Romme Kirker, være blevne bygde paa Øen Gulland. De Boder, Knud havde lagt paa Almuen, og som bare Navn af Nefgiald, det er Næseskat, fordi de maatte betales af hvert Hoved eller Person, og vare forhen ubekiendte og uhørte her i Danmark, bleve nu ved med yderste Strænghed at indkræves hos alle dem, der ei vilde beqvæme sig til at give Tiende; Hertil kom, at nogle af Oppebørselsmændene vare onde og ugudelige Folk, iblant hvilke Saxo nævner især Toke, med Tilnavn Utroe (a), som vel er bleven given ham i de Tider, og Harra eller Herd, hvilke skulde vurdere Almuens Eiendomme, hvorudi de opførte sig hel haarde og ubillige, og ginge langt videre end Kongen havde befalet, thi de og deres Ligesindede nedsatte Tingenes

(a) Peculator.

(22) Chr. Sax. p. 186. 187. H. Hunt. p. 370. Rog. de Hov. p. 460. Ingulph. p. 908. F. Vig. p. 641. Sim. Dun. c. 213. R. de Diceto c. 487. Bromton c. 979. Knyghton c. 2352. 2353. Wharroni Anglia Sacra T. 1. p. 257. Chr. de Mailros p. 161. Ann. Waverl. p. 133. W. Hemingford p. 462. Chr. de Burgo p. 51. M. Paris p. 9. Alfordi Ann. T. 4. p. 84. 85. Th. Stubs Chron. Pontif. Eborac. col. 1709. Lanfranci Epist. p. 306. Milonis Crispini vita Lanfranci c. 13. p. 14. Waræi Ant. Hib. p. 141. Muratori T. 6. p. 455-458. W. Malm. l. 3. p. 107. Calles T. 5. p. 812-821. Staphorst T. 1. p. 445-447.

gents Priis efter Ælnothi Vidnesbyrd, saa at de neppe antoge det som var 2 Lod værd for een Skilling (da det burde giælde for 3 Skilling, eller 1 nu værende Rigsdaler i det mindste), og derimod forhøiede Vægten, som de brugte til at veie Sølvet med, thi da man ikkun i de Tider havde smaae Penge til daglig Brug, saa toges derfore det puure Sølv efter Vægten. De høiede derhos Retten, da de vare satte til at kiende i deres egne herover opkomne Trætter og Sager, og plagede saavel de Fornemme som de Ringe. Korteligen, de vare og foere frem som Tyrkiske Pacher, da havde den lovgivende og udøvende Magt vare forenede sammen i deres Personer, og det giorde de hos et frit Folk. Paa alle Thing og Samlinger begyndte derfor saavel Gamle som Unge, Store og Ringe, Krigere og Vise at tale høit om disse Embedsmænd, ja imod Kongen selv, som de ansaae for at have befalet saadan Medfart. Ilde er det, naar Konger have haarde og utroe Embedsmænd, men ilde ogsaa, naar de betroe dem for stor Magt; saa giorde i vore Fædres Tid Ludvig XIV, og skabte derved Camisards, og jog nyttige Undersaatter af Landet. Paa denne Tid vare Þordur Dorri og Tolar Verpil Kongens Sysselmænd i Hiarrande eller Horn Syssel, rettere Herred, hvilket ogsaa kaldes og er en Deel af Vend Syssel, som var det fattigste Landskab i Danmark, men beboedes af modige, kiække, urolige og stridbare Folk, der saa meget mere vare det, som de havde mindre at tabe. Der vare ogsaa Asbiörn Jarl og Eyvind Bifra fødde, og kaldtes Gaardene, hvor de vare komne til Verden, endnu efter dem, da Forfatteren af Knytlinga skrev, og sikker den førstes Navn maaskee endnu i Biørnstrup, udi Taars Sogn, og Børlum Herred, eller og i Biørnstrup i Dronninglund Sogn, Jerslev Herred. De nævnte tvende Sysselmænd hørte nu om Kongens

Knud den Hellige Aar 1086.

Knud den Hellige. Aar 1086.

Reise, at han drog med saa mange Folk, lagde allevegne Bå-der paa, og tænkte sig nu til Wendelboerne. Herover stevnte Hordur Almuen til Thinge, og især alle betydelige og anseelige Folk, og da talte han staaende saaledes: „I have uden Tvil spurgt om „denne Konge, hvorledes han farer Landet om med Ran og „Vold, hvorledes han haver sammenskrabet meget Folk og Fæ, „og det mange til Fornærmelse, men dog er det at haabe, at „det snart vil vorde ham selv mest til Skade, thi det er mig for „Sandhed bleven sagt, at han haver faae duelige Mænd med „sig, og det er ogsaa troligt, thi faae retskafne og Manddoms„mænd ville vel tiene ham, thi han er en utroe og gierrig Mand „uden Maade, og maae med Rette snarere kaldes en Viking end „en Konge. Og nu haver han jo dræbt nogle Hovdinger, og „giort dem til Ubodemænd, saa at deres Frænder skulle ingen Ve„der (Bod) have for dem; Nogle haver han drevet af Landet u„den Skyld, og alle andre haver han lagt Upligt og Trældom „paa; Og saadan Upligt og Trældom vil aldrig vige fra dette „Land, saa længe han er i Live. Underligt er det, at ingen ha„ver Mod til, eller tør sætte sig imod al den Uskik, han tager „sig for. Men hermed aabenbarer jeg mit Sindelav for Eder, „at jeg vil ikke længer taale hans Overvold, thi jeg seer klarligen, „at det ei vil være gavnligt for dette fattige Folk, som her er sam„let, saaledes at pines af ham, som det er skeet paa andre Ste„der. Veien hid er vanskelig, som I vide, formedelst store Mo„radser og Vande, og dersom Eder tykkes som jeg, saa ville vi „ei sidde hiemme, og vente paa denne Overlast. Nu vil jeg, „at I sige Eders Villie herom, hvad enten I ville sige ja til det, „jeg nu haver raadet Eder, eller I og ville tage Eder et andet „Raad fore.“ Almuen, opflammet ved denne Tale, svarede, at

den

dem vilde følge hans Raad i denne Vaande, saasom den længe havde erfaret, at hans Raad vare de beste. Herrik svarede Pordur: „I saa vanskelig en Sag, som denne synes mig at være, vil jeg ikke nøies med Eders Ja allene, thi jeg veed vel selv, at om Kong Knud kommer til Eder, og faaer tale med eder, at han da vil saa vel belægge sine Ord, at I ville ansee det for sandest, hvad han siger, thi han er en veltalend og sledsk Mand, sampt meget trædsk, saa at han let kan bilde Eder noget ind, om I lyde paa hans Ord. Derfore vil jeg, at I tilsige mig Eders Troe, og at hver Mand, som noget eier, skal flye mig i Hænde al hans Løsøre, thi jeg vil giemme det, indtil denne Sag bringes til Ende, og paa anden Maade vil jeg ikke fæste Troe til Eder. Blive I stadige ved at holde hvad vi nu afstale, som jeg troer Eder til, saa skulle I faae Eders Gods igien. Men brække I den mig givne Troe og Love, og Kongen faaer dette Anslag at vide, da kan enhver forudsee mine Kaar, og da ville store Straffe blive Eder paalagde af ham, om I end beholde Livet, og vil det da siges, at I have fortient dem." Nu tog Tolar Verpill Ordet, og sagde: „Vi kiende nøie Almuens Villie om dette, nemlig at Ingen vil give denne Sag i Kongens Vold, endskiønt han giør sig saa stor, at han tænker at kunne fare med Ufred over det hele Land. Nu er det vor Villie, at et got og hastigt Raad tages, og ville vi, Pordur, at du, som den Klogeste, bliver Hovedsmand for dette Folk." Pordur spurgde da om det var den hele Forsamlings Villie, hvilket dem bejaede. Derpaa raadde han til, at ingen af de nu Forsamlede skulde lades bort, men heller flere samles til, og de samptlige fare til den Aae, hvor Kongen skulde over, og forbyde ham Gangen over Vadstædet. Dette mærkelige Thing holdtes paa den saa kaldte

Knud den Hellige. Aar 1086.

Knud den Hellige. Aar 1086.

Kongstrand lige ved Havet i Borglum Herred, hvilket Sted var da bebygget, og havde Huse og Byer, endnu for 200 Aar siden efter Grams Vidnesbyrd, men ligger nu næsten gandske øde, formedelst det Sand, Havet opskyller. Thinget holdtes der i adskillige, saavel Dage, som Nætter, og var den gandske Almue efter Sædvane bevæbnet, og havde befalet, at ingen, som eiede selv Bolig, maatte udeblive fra Thinget. Efter Ælnothus, og ham bør man troe, som saa nær de Tider, havde Knud begivet sig, efterat han havde udretted alting efter sin Villie Sønden for Limfiorden, over den, og opholdt sig med sine Hirdmænd paa Kongsgaarden Borglum (a), altsaa i Vendsyssel selv, og udsendte derfra sine Oppebørselsmænd for at indkræve Bøderne. Og da forenede sig alle, saavel Ædle som Almuen, og især den Ældste af Aar, imod ham, sendte Bud allevegne om for at ophidse Folket, og holdte mange Samlinger med hinanden imod ham, ja bleve paa Thinget ved Kongstrand eenige i at bortjage ham fra deres Grændser, endog at aflive ham; Og dog skal han selv have med sine mødt paa Thinget paa den fastsatte Dag, men ikkun udrettet lidet der, og besluttet at begive sig længre bort, for ei mere at opirre den opbragte Almue, en Sag, han forhen skulde have betænkt. Uden Tvil har han ei havt ret mange Folk med sig, og derfor ikke seet sig i Stand til at udrette noget. Da Almuen ikke der angreb ham, saa tviler jeg paa Ælnothi Foregivende, at den alerede havde besluttet at aflive ham, men Munke og geistlige Skribenter maatte saa meget muligt undskylde ham,

og

(a) Ælnothus melder, at den har Navn efter en Frue, som hed Burlina, men Langebek formoder rettere, at den kaldtes saa af det Ord Borg.

og styrkte Folket. Hvorom alting er, saa besluttede han at gaae det af Veien, og sendte til den Ende nogle Vendelboer, som vare blevne ham troe, til Kongsgaarden Agersborg, som til et sikkert og befæstet Stæd, hvilket laae i Øster Han-Herred, som ligger ved den Deel af Limfiorden, kaldet Agersund, hvor Overfarten er temmelig smal, og hvor der endnu sees imellem Kirken og Herregaarden Agersborggaard, et Stæd kaldet Borgen, hvor Kongsgaarden skal have staaet, og hvor der endda paa Marken opgraves Stykker af Harnisker og andre Vaaben. Selv opholdt han sig med et talrigt Følge paa Bispegaarden Velstrup, eller Biskops-Thorp, ei meget langt derfra, tilligemed Bisp Henric af Hioring, som blev efter Hvitfeld siden forflotted til Ribe. Forend han drog til Agersborg opholdte han sig i Giesterie udi Sæfarende, nu Siorind eller Sioring udi Hundborg Herred, hvor endnu Levninger sees efter et Slot kaldet Sioring Volde, hvorover jeg herved haver ladet tilføie et Kobber, da disse Levninger ere maaskee de ældste af noget Dansk Slot. De ere tagne af den ypperlige Samling af Danske Monumenter, som Archiv-Tegnemester Abildgaard har aftegnet under Bestyrelse af vor udødelige Langebek, og som nu forvares paa det Kongelige Bibliotheqve. Dette finge de Oprørske at vide, og udforskede tilligemed hvor mange Folk, han havde med sig, og hvad han agtede at tage sig fore. Fra det Stæd besluttede han at sende visse Bud til Vendelboerne, og videre at forfare, om de ei vilde give Boderne, thi selv agtede han ei mere at vove sig iblant dem. Til dette farlige Foretagende bleve de tvende Thorgunnæ Sønner, Svend og Astrad, udnævnede, og toge de et Følge med sig af 60 Mand. De droge adstæd lige til en Aae, hvor de saae mange Folk samlede paa hin Side, hvilke alle vare væbnede, og i Begreb med at sætte sig i Slagtorden paa Aabakken ved Vadstædet, da

Knud den Hellige. Aar 1086.

 de

Knud den Hellige. Aar 1086.

de saae dem ride imod Aaen, og dette var den Aat, hvor Bemdelboerne havde besluttet at forbyde Knud Overgangen. Svend sagde da: Disse komme os vel i Møde, og bringe os Skatten, de vide, at vi ere ukyndige om Veien, og handle da meget bedre, end mange tænkte; Derfore skulle vi og vel tale deres Sag, naar vi komme til Kongen. Ikke veed jeg, svarede Asfrad, mig synes de ei saa paalidelige, som du tænker. Þordur Dorri, som hørte hvad de talede, sagde da: Ikke skulle I saa tiligen glæde Eder, thi jeg haaber, at I skulle føre den Skat herfra, som I fortiene. Og er det den største Dumdristighed, som I tage Eder fore, at paalegge alt Folket et unaaleligt Aag. Derfor haaber jeg, at I søge Eders egen Ulykke, thi endskiønt Almuen er langsommere hertil, end mig synes den burde være, saa var det dog bedre at I vendte Eders Voldsomhed hen til de Steder, hvor den kunde giøre større Fremgang end her; Søger nu hid til os om I tør. Disse ere stolte Ord, sagde da Svend, hvad synes Eder, skulle vi drage over Aaen? Nu gik det, som jeg tænkte, svarede Asfrad, at de ei bragte os den Skat, som vilde glæde os, og synes det mig ikke tienligt at ride over Aaen, thi de ere meget mandstærke, og nu er deres Opsæt aabenbare. Hertil svarede Svend: Kongen vil da ei synes, at vi have rygted vort Ærende, og saa vil det og være, om vi ei foretage os videre; Ei heller bør vi skye for store Ord; Disse Folk ville ei holde Stand, naar man griber dem an, og derfor skulle vi vidst sætte frem. De andre sagde at ville følge ham. Svend tænkte som det Britiske Ministerium om Amerikanerne, og Udfaldet blev ligedanne. Hvad Aaen angaaer, da forestiller jeg mig, at det er den, som falder ud ved Stenum Kirke, og skiller omtrent imellem Jerslev og Børglum Herreder. Svend og Følge rede nu ud i Aaen, men de komme langsomt frem,

fordi

fordi de bleve modtagne med Kastespyde og Stene, hvorved deres Harnisker lidde Skade, og de selv bleve saarede. Da sagde Astrad: Lader os nu vende om, og havde det været bedre før; Men Svend svarede, at han aldrig vilde med slig Forsmædelse vende tilbage, og gav derpaa Hesten Sporene. Men da tog Astrid i Bidslen, og som han var en meget stærk Mand, saa vendte han Hesten om imod Svends Villie, hvorpaa deres hele Følge ogsaa vendte om. Endskiønt nu Astrad giorde dette i den beste Hensigt, da han saae de stormede til deres visse Død, saa blev dog Svend meget vred. Ved Tilbagekomsten fortaalte de Kongen, som endnu var i Sæfarende, hvordan alting var tilgaaet, og ophidsede Svend ham til at sende Budstikke om til alle de næste Herreder, for at samle Folk, og stride mod Vendelboerne, sigende, at det var den største Skam, at slige ringe Folk turde sætte sig op imod deres Konge, og at de derfor burde saaledes straffes, at de længe efter kunde huske det. Men Kongen var nu betænksom, og svarede: „Hel vred er du, Svend, og har du Aarsag hertil, men jeg vil dog „fatte et andet Forslag end stride mod mine Undersaatter. Jeg „vil end sende Folk til dem, og da stilles maaskee denne Ufred.“ Kongen lod da kalde en Høvding til sig, hed Toli, en ung Mand, af stor Slægt, og af en meget fin Opførsel. Han sendte ham til dem med Befaling at sige, at de skulde være rolige, skille sig ad, og gaae hver hiem til sit Huus, og derpaa sende nogle, helst af Hovedmændene, til sig for at stifte Forlig. Toli drog afsted med 60 Mand, og Kongen begav sig til Agersborg, uden Tvil for at være nær ved Haanden, da han endnu ikke ansaae Opstanden for saa farlig, som den virkelig var. Imidlertid havde Pordur og hans Hær sat efter Svend, og gave nu aabenbare tilkiende, at de agtede at drage imod Kongen. Underveis sloge sig alle

Knud den Hellige. Aar 1086.

Knud den Hellige. Aar 1086.

til dem, som vare i Nærværelsen, og gave dem alt hvad de behøvede. Toli var nu kommen temmelig nær en stor Bye, og saae der Vendelboerne komme sig i Møde, thi besluttede han efter sine Mænds Raad, at unddrage sig Faren, og gik derfore med nogle af dem op i et Taarn, venteligen af en Kirke, hvorfra han kunde see Hæren fare forbi, og udforske dens Styrke; og derfra agtede han og at tale til dem i Kongens Navn. Men Pordur var ei uvidende om hans Færd, og hvor han nu opholdt sig, derfor standsede han, da han kom til Byen, og gik derpaa med et anseeligt Folgeskab til Taarnet, for at tale med Toli, som da begyndte saaledes: Hvorhen agte I Eder med denne Hær, og er det manges Attraae at vide, hvorfor I have foretaget Eder at opvække Ufred her i Landet, og mon du Pordur ogsaa være oprigtig nok til at sige hvad I have fore. Du giættede ret, svarede Pordur, at jeg skulde være mandelig og dristig nok til at sige dig dette, endskiønt du er Kongens store Ven; Vi have foresat os ei at holde op med denne Færd, forend vi have fundet Kongen, om han tør bie os, og dersom vor Samling bliver, som vi vente, da ville vi, at han ei skal kunne sige Tidende fra. Da svarede Toli: „I have et ulykkeligt Forsæt, og vil der uden Tvil „falde slet ud for Jer, som billigt er, om I fremture deri; Giø„rer derfor hellere hvad som sømmer Eder, og staaer af fra slige „Raad, thi det er en aldeles ond Gierning, at sætte sig „op imod saa dyrebar en Herre og Høvding, som vi eie, men „lader Os heller tiene ham, som vi kunne best; Det er vor „Skyldighed, thi vi have en Konge, som er mægtig, holder „over Lovene, som er trofast, af gode Sæder, klog, gavmild, „og i alle Maader vel skikket, og er det alle bekiendt, at de kom„me bedre tilrette med ham, som tale blideligen, end de som tale

„stol-

„stolteligen. Nu er dette Kong Knuds Bud til alle de Mænd, „som boe i hans Rige, og som paa nogen Maade have sat sig op „imod ham, at han vil forunde dem Forlig med sig: Han vil, „at de skulle give Sagen i hans Vold, og henskyde sig under hans „Barmhiertighed, som billigt er; Han vil holde Eder, I Dan„ske, ved Lov og gammel Lands-Ret, og forlange derimod af Eder „Lydighed og oprigtig Underdanighed; og endskiønt Eder nu sy„nes at have en meget stor og mangfoldig Hær, da vil Eders „Lykke dog gandske vidst komme til kort imod Kongens, thi saa„ledes har det gaaet dem, som vare meget mægtigere, og større „paa Straae end I. Derfore for Guds Skyld og for Eders „eget Beste, I mandhaftige Mænd (a), saa legger denne Harm „ned, og forliger Eder med Eders Konge; Det er endnu en let „Sag, naar han mærker, at I selv synes at have giort ilde, „og vil han blive saa meget miskundeligere imod enhver, som han „seer, at den haver snarest faldet tilføie; Vi ville og, det beste „vi kunne, tale for Eder, saafremt I nu ville lyde mine Ord.“ Men nu tog Þordur til Ords, og sagde: „Denne Mand haver „talt længe, men for den største Del usandt, og far han vidst „med Falskhed. Derfore skulle I ikke troe ham, thi Kongen ha„ver sat ham ud at tale saaledes, for at besnære os; Fæster der„for ingen Troe til hans Tale.“ Imidlertid vare der dog man„ge, som sagde, at Toli havde talet vel, og at det tienligste var at følge hans Raad, og at forlige sig med Kongen. Men da Þordur mærkte, at hans Folk begyndte at vakle, saa snappede han et Spyd fra den, som stod sig nærmest, skiød det op i Taar„net til Toli, og borede ham tvært igiennem. Saaledes faldt

Knud den Hellige. Aar 1086.

 den

(a) Egentligen: I gode Mænd.

Knud den Hellige: Aar 1086.

den gode Toli formedelst sin Troskab imod sin Herre, og blev beklaget af mange; Men Pordur, som nu syntes at have vovet sig for langt frem, saa han ei med Sikkerhed kunde gaae tilbage, blev ved at opegge Almuen, hvilken derpaa i sin hæftige Vrede angreb de tvende Oppeborselsmænd, Tofte og Hord, og dræbte dem, og fulde de som skyldige Slagtoffere for Folkets Hævn. Nu rusede Almuen frem, plyndrede de Kongelige Gaarder, joge de Kongelige Brydier (a) bort, og fortærede al den Kongelige Kost, den der fandt, og traadde, hvad den ei kunde fortære, under Fødder. Nu hastede den til Fods og til Hest hen til Beistrup, hvor den vidste at Kongen opholdt sig, og lod bekiendtgiøre (b), at den enten vilde aflive eller i det mindste forjage Kongen fra Riget. Pordur og de flere Hovedsmænd have uden Tvil formaaet Almuen til dette Skridt, paa det at al Vei til Forlig med Kongen skulde blive afskaaren. Denne Herre havde imidlertid alerede begivet sig til Agersborg, for i alle Tilfælde at kunne gaae over Fiorden. Da Bisp Henric hørte, at de nærmede sig, begav han sig til dem med endel andre kloge Folk, tiltalte dem paa en venlig Maade og viste med megen Veltalenhed, at de skulde vogte sig for at blive til en Skam for den gandske Verden, men han talede for døve Øren, og de vare endog nær ved at legge Haand paa ham selv, raabte imod ham, og kastede Spyde efter ham. Dog kom han i Behold. Dette skede ved Stranden af Limfiorden, ei langt fra Agersborg. Kongen lod sig da med endel af sine sætte over denne Fiord, og kom bort i Sikkerhed. Efter al Anseende var han nu ligesaa frygtsom, da

(a) Provisores hos Ælnothus.

(b) Edicto proposito hos Ælnothus.

da det gialdt, som han forhen havde værret modig; sig Christian II. herudi. Nu ilede Almuen til Agersborg, hvor nogle Kongelige Oppeborselsmænd (a) opholdte sig, sampt andre Fornemme. Disse forsvarte sig længe og vel mod Almuen, som vilde bryde Dørrene op, og som havde omringet alle Bygningerne. Men som Bulderen og Angribernes Antal voxte, saa brøde de Oprørske endeligen ind; nogle bleve nøgne trukne ud af Sengene, andre druknede i Fiorden, af nogle bleve Klæderne revne, som derfor nøgne sprunge ud blant de Bevæbnede; Atter andre bleve saarede, og nogle undslyede ved at bryde igiennem Husveggene, hvilket viser, at de kun vare af Træe; Endel skiulte sig paa de hemmeligste Stæder, og endel undginge Døden ved at kaste sig i Baade, og at sætte over Fiorden. Efterat alle Hovdinger, Kongelige Betientere og Gaardsvenne (b) vare fordrevne, saa blev Boskabet omkasted, Bordene omvæltede, enhver Bolig igiennemseet, Giæstestuerne randsagede, ja Gulvene opbrækkede, venteligen for at lede efter Kongen og hans Mænd. Man aad, man plyndrede, og man sloges indbyrdes for at rive hinanden Byttet af Hænderne. Træk først Sværdet, heldst Borger mod Borger, det vil skade mere at skaffe sig sin formente Ret, end at taale nogen Uret. Efter dette udsendte Almuen Bud allevegne om i Landet for at tilkiendegive sit Foretagende, og for at udbede Hielp, sampt for at betage Kongen al Tilflugt og Understøtning. Efter Tildragelsen ved Agersborg drog Þordur Dorre, venteligen dog ikke med den hele Almue, men kun med en Deel deraf, til Sæsarende eller Siørind, hvor der var en rig Kongsgaard,

Knud den Hellige. Aar 1086.

(a) Regalium gazarum ministri, seu provisores, hos Ælnothus.

(b) Regiis Ministris, & domesticis hos Ælnothus.

Knud den Hellige. Aar 1086.

gaard, som en af Kongens Fogder (a) forestod. Denne dræbte de strax, og plyndrede alt Godset. Saasom de nu mærkede, at Kongen var frogtagtig, og vigede unden for dem, thi han havde med sine Hofmænd alerede forladt Viborg (b), i hvilken Egn han ei fandt Indvaanerne at være sig hengivne, saa voxte Modet paa dem, og sendte de derfore Bud til de nærmeste Hovdinger og anseeligste Bonder, ladende dem vide hvordan nu stod til, og bedende dem om at erindre sig hvad Kongen havde giort dem imod, og at de derfor burde det snareste skee kunde slaae sig til dem, paa det Kongen ei skulde faae sanket Krigshær til sig, forend de fundes. Alle forundrede sig over, at saa svagt et Folk, som Vendelboerne, havde udretted saa store Ting. Dog som mange Hovdinger havde alerede været misfornoiede med Kongen, saa vare de fleste villige til at slaae sig til dem, og giorde de nu alle sig rede, saaledes at en stor Hær blev samlet i faae Dage. Iblant dem vare og Asbiörn, Jarl over Oerne, sampt Eyvind Bifra (c), og bleve mange overtalte ved det de enten vare Beslægtede, Venner eller Bekiendte af dem, der havde opreist sig med Pordur. Nu raadsloge de sig imellem og besluttede at drage imod Kongen, og at tage ham af Dage, og blev nu Asbiörn Jarl Hovedsmand for den hele Hær, en lidet hæderlig Betiening for Kongens Farbroder.

(a) Armadúr i Knytlinga, efter Bogstaven Afgrødens Mand, det er Gaardsfoged, og uden Tvil samme Embede, som det der kaldtes Kongens Brydie.

(b) I denne Bye holdtes da alerede efter Ælnothus c. 23. Samlinger eller Thing, ei alene om enkelte Personers Sager, men og om Lovenes Udleggelse og Antagelse, og komme der Folk did fra gandske Jylland, hvis Beslutninger ingen i Jylland turde rokke.

(c) Den samme Ælnothus kalder Pipero.

Broder. Men heraf kan man med Vished slutte, at de Misfornøiede troede at have de fleste paa deres Side, og at Kongens Partie var hel svagt. Nu joge de efter Kongen, og komme til Randers (a), hvor de forbleve i trende Dage, og samlede imedens mange til sig. Kongen vedblev bestandig at vige, og holdt ikke op forend han kom til Slesvig. Underveis fik han jævnlig Efterretning om, hvorledes de Misfornøiedes Antal voxte, og at de agrede sig imod ham. Vel sendte han allevegne Bud ud om Hielp, og det under stor Straf for den Udeblivende, men fik allevegne fra det Svar, at de hverken vilde hielpe ham eller Bønderne. Da nu Oprørerne nærmede sig, saa forlod den ulykkelige Herre ogsaa Slesvig, efterladende sig der sin Dronning Edel med deres unge Søn Carl, og bad dem, i Fald ham noget skulde tilstøde, at fare af Landet, og tage med alt Løsøre og alle Klenodier, og begive sig til Dronningens Fader Grev Robert i Flandern, thi Kongen vilde i saa Fald ikke have Rigets Arving efterladt og overladt i de Danskes Vold. Hele Jylland var i saadant Oprør, at Knud ei dristede sig til at reise igiennem det til Fyen, hvis Indbyggere han dog meget stolede paa, men drog derfore fra Slesvig til Skibs didhen. Da han kom over, gik han med Følge til Fods til Odense, og vises der endnu midt imellem Assens og denne sidste Bye ved Landeveien imellem Gribsvad og Vissenborg Kirke, paa Assenbølle Mark, en Steen, noget lignende en Stoel, hvor den trætte Konge skal have hvilet sig, og som der i Egnen almindeligen endnu kaldes Sancte Knuds Steen; Ved den ligge mange andre smaae Stene, did kastede

Knud den Hellige. Aar 1086.

(a) Randar-Os, det er Udløbet af Floden Randar, og er dette den første Gang denne Bye nævnes.

Knud den Hellige. Aar 1086.

kastede af Forbitrelsende; som tænkte at deres Ærende skulde derved falde lykkeligere ud. De Misfornøiede finge nu at vide, at Kongen var i Fyen, og agtede derfore ufortøvet at gaae imod ham, men Asbiörn forestilte dem, at endskiønt Kongens Hær var meget mindre end deres, saa bestod den dog af lutter udvalgte og krigsvante Folk, og at Kongen selv var listig og underfundig, og derfor maatte de sende en vittig Mand til ham, under Skin at tilbyde Forlig, men virkeligen for at udspeide hans Styrke og Anslag. Dette Raad fandt Bifald, men ingen vilde drage afstæd, hvorover Asbiörn tilbød sig selv, thi, sagde han, vi have ofte forsøgt hinanden. Nu drog Asbiörn med 100 Mand over Bæltet eller Middelfar Sund, og Eyvind Bifra kom efter, og førte den øvrige Hær over. Han var ond og slem, sampt en af de, som meest opeggede Almuen og fremmede Anslaget imod Kongen. Den unævnte Forfatter af Knuds Martyrdom siger, at Eyvind var gift i Fyen, og af Fødsel en Friser, hvilket sidste strider imod Knytlinga og imod hans Navn. Naar Asbiörn havde talet med Kongen, og udspeidet hans Foretagende, saa skulde han komme tilbage til Hæren, som da maatte være i Fyen, og sige Besked. Da Þordur Dorre mærkte, at der nu vare saa mange Høvdinger samlede, og at hans Anseelse derover var falden, saa drog han ei alene selv bort med sine Folk, men overtalte endog sin Staldbroder Tolar Verpil til at giøre det samme, sigende, at nu var det kommen saa vidt, at det ei endte forend med Knuds Drab. Hæren var nu saa stor, og saadant Bulder i den, at ingen gav Agt paa disses Bortgang fra den i Randers. Asbiörn drog nu til Kongen med et temmeligt Følge, hvoraf de fleste vare hans egne Mænd, og fandt ham i Odense. Kongen havde da hos sig sine Brødre, Erik, Svend og Benedict, sampt

mange

mange Hirdmænd, og var hans Tanke at drage over til Sieland, hvilken, om fulgt, havde uden Tvil bleven hans Frelse. Men han var nu modløs, frygtsom og ustadig i sine Anslag. Da Asbiörn kom for Kongen, hilsede han ham, men Kongen hilsede ham ikke igien. Da sagde Jarlen; „Den Ufred, Herre, „der som bekiendt haver reist sig her i Landet imod Eder, er nu „voxen til den Hoide, at mange Hovdinger have taget Del i den; „og synes mig at hvad de tage sig for er den vanskeligste Sag og „det störste Nidingsværk, som kan være. Vel sandt, at jeg „ikke kan nægte, at have selv været med dem, men dette Folk er „saa galen og forstyrret, at det ei lyder noget nyttigt Raad, thi „jeg begav mig alene til den Ende did, for at blive vis paa deres „Raadslag, og at udforske deres Styrke, og kunde jeg paa ingen anden Maade vinde deres Fortrolighed, end ved at stille „mig an at ville folge med dem; Men jeg beholdt dog stedse i „Erindring hos mig selv hvad mig sommer, og hvad jeg veed at „være min Skyldighed, nevnlig aldrig at forlade Eder, og saa „snart muligt at drage til Eder, og at give tilkiende, hvordan „det har sig, og staae Eder bi efter min Formue, i Fald I behove det.“ Det man gierne onsker troer man, og hvo troer ei sin Farbroder, endskiont hans Sindelav er tvetydig; Kongen takkede ham derfore, og sagde, at han viste sig bedre, end man vilde have overtalet ham til at troe, eller som mange mente om ham; Du er en klog Mand, blev han ved, hvad mener du nu at være tienligst, giv Raad, i Fald du er os saa huld, som du lader. Jarlen svarede: „Ei er jeg i Stand til at raade Eder, „Herre, men dog vil jeg sige hvad mig synes; I have faae, men „udvalgt, Folk, derfore burde I begive Eder bort til et Landskab, hvor der er mere Styrke, for at samle Folk, og siden

Knud den Hellige. Aar 1086.

„gaae imod Bønderne, og straffe disse Nidinger efter Fortieneste.“ Erik Jarl bifaldt dette Raad, og mange andre Hovdinger sagde, at det var got. Men Benedict, Kongens Broder, var af anden Tanke, og talede derfor saaledes: „Aldrig ville vi flye for de „Danske, og dette skal være mit første Raad, at vi tage denne „Jarl fast, saa at han ei kommer bort i Live, og vidst er det un„derligt, Herre, at I ville agte paa hvad han siger, thi jeg ind„seer tydeligen, at han er en Falskner, og sin Herres Forræder.“ Kongen svarede hertil: „Heri ville vi følge dine Raad, Benedict, „med ei at flye for vore Uvenner; Gud maae raade for Udfaldet; „Men du Asbiörn Jarl skal drage tilbage til Bønderne, og sige „dem saa, at vi ville forliges, og byde dem paa mine Vegne, „at de skulle i alle Maader beholde den Ret, som gammel Lov „her i Danmark giver dem, og som de fremfarne Konger have „holdet dem; Derimod vil jeg, at hvad Sag, jeg haver med „dem, skal dømmes af mig selv, og ikke vil jeg, at Bønderne „skulle dømme denne min Sag; Dette skal du nu see til at ud„rette med dem, og dersom de nægte at giøre Fred, saa lad Os „det strax vide. Vær os nu oprigtig, thi du er min Undermand, „og haver Lehn (Æmbede, Riki) af mig; Men handler du an„derledes, da vil Gud hævne det, og mange ere de, som troe „dig slet; Kom nu snart til mig igien, saafremt Bønderne ei „ville forlige sig, og vi skulle her oppebie dig.“ Jarlen svarede: „Ja Herre, jeg skal snart komme igien til Eder, om de ei ville „lyde mine Ord, og selv, sampt alle de, der ville følge efter mig, „giøre det ved Eder, som jeg kan, thi I behøve nu Folk.“ Derefter blev Asbiörn antaget ved Kongens eget Bord, sat ved hans Side, og til Afsked begavet med Foræringer, sampt bæret med et Kys. Ælnothus tillegger Pipero, det er Eyvind Bifra,

dette

dette Forræderie, og siger, at han var en listig og veltalende Mand; Vel muligt, at han har været en af Asbiörns Følge, eftersom mange komme under Venskabs Skin til Kongen, der dog ei vare andet end Speidere; Men dog er Fortællingen i Knytlinga om Asbiörn alt for omstændelig til at benægte den, og har Ælnothus maaskee fortiet den af Ærbødighed for Kongens Farbroder, thi Ælnothus skrev under Niels, hvis Farbroder Asbiörn ogsaa var, eller og af andre os ubekiendte Aarsager. Saxo har uden Tvivl forhusket sig, naar han kalder Forræderen Blacco, hvorved det har virket saa meget, at man endnu siger at ride paa Blaks Hest om den, som omgaaes med Falskhed og Underfündighed, og kalder den en falsk Blakke. At Saxo har heri feilet, vises saa meget desmere herved, som der var en tapper Blakmar eller Blacco iblant dem, der stridende faldt for Kongen. Derimod skulde man næsten troe Saxo, naar han beretter, at Forræderen raadede Kongen til at blive i Odense, thi det kunde ei være Asbiörn og Oprørerne gavnligt at han drog over til Sieland, med mindre man vil troe, at Asbiörn har raadet saaledes, for at faae Indgang, og forud vidst, at der vare nogle Fremsøgende iblant Kongens Raadgivere, som vilde støde hans Raad over Ende. Det er og rimeligt, at Asbiörn har forsikret, at Bønderne vare tilbøielige til Forlig, og at han i betids vilde lade Kongen vide, om de ei skulde være det, paa det han kunde faae Tid til at undflye, som Saxo beretter. Denne Skribent legger og saa til, at Forræderen gik nogle Gange frem og tilbage imellem Kongen og Almuen, endog da den sidste var kommen Odense nær, og at han forebragte adskillige Usandheder, tienlige til at dysse den første i Søvn, og til at ophidse den sidste desmere. Hvorom alting er, saa red Asbiörn med Følge sent om Aftenen bort fra

Knud den Hellige. Aar 1086.

 Kon-

Knud den Hellige. Aar 1086.

Kongen, som den Nat blev i Odense. Imidlertid vare de Misfornoiede gangne over Middelfart Sund, og i fuld Fart til Odense, og sloge Fyenboerne sig til dem underveis, thi Opror er som en fremvæltende Sneebolt, allerheldst Jyderne sendte allevegne Bud om, at alle skulde slaae sig til dem og dræbe Tyrannen, om de ei vilde have deres Land skiendt og brændt. Asbiörn berettede dem da alle Ting, og at det havde i Forstningen seet ilde ud for ham, at Kongen var i Odense, forblev der om Natten, og kunde ei undgaae dem, om de skyndte sig. Nu rusede de alle frem, og komme tilig om Morgenen til Calfs Aae, som flyder forbi Byen, der holdte de Hus-Thing, og overlagde videre deres Foretagende. Asbiörn tiltalede dem da saaledes: „Jeg foer til „Knud, som Eder bekiendt er, for at udforske hans Anslag og Styrke; „Selv talede jeg med ham, og mærkte da, at han i ingen Maa„de vilde unde nogen Mand Ret, om han maatte raade, thi ham „syntes, at I havde udviist den storste Fiendskab imod ham, „deri, at I havde giort Ufred; Han udlovede Eder derfor alle „den strængeste Revselse, om han kunde komme til dermed, og „haver han aldrig truet Folket hæftigere end nu, thi han siger, at „han dertil har stor Aarsag. Jeg maae ogsaa sige Eder, at det „forekommer mig, at han er feig (a), saa synes mig at fornemme „paa ham; Han var nu og aldeles raadvild, og det var han aldrig „forhen, thi han er en klog Mand; Han havde og faae Folk, og „dog talte saa store Ord, ligesom han eene formaaede alle Ting; Men „nu tænker jeg, at Tiden stunder til, at herpaa snart skal blive en „Ende, og at han da vil faae at vide, om han er sig selv nok, siden han

(a) Det er, at hans sidste Time er forhaanden, at en ond Skiæbne forestaaer ham.

„han ei skiotter noget Menneske. Nu er det hoist fornodent ei at „forhale med strax at angribe ham, og vil jeg og mine Folk forst „giore det, thi det er nu omgiængelig fornoden; Ei heller synes „mig den at være en Mand, som i mindste Maade forfærdes for, „at tage Kong Knud af Dage, thi hvo af de her forsamlede Hov„dinger har han ei giort store Ting imod, dræbt deres Venner „og Svogre, skilt dem ved deres Eiendomme, eller tilfoiet dem „anden Skade. Lidet maatte I lade Eder bevæge ved min Ta„le, om I ikke lagde sligt paa Minde; Ei heller vil nogen Mand „her i Landet være sikker, saa lenge Kong Knud er i Live. I „maae og indsee, om han nu kommer bort for Eder, hvorledes „Eders Kaar da vilde blive, efterdi han har været Eder haard „og stræng, da I havde giort mindre imod ham. Og det siger „jeg Eder for Sandhed, at dersom Kong Knud kommer fremde„les til at raade over Danmark, at han da grummeligen vil hævne „sig paa dem som have begyndt denne Ufred, og vil det ikke være „got at friste dette. Den som skal være vor Hovding, bor være en „sagtmodig og foielig Mand, og ei stormodig, og ei fare frem paa „saa frek en Maade, som denne Konge." Efterat Jarlen hav„de endt sin Tale, reiste Evind Bifra sig, og talede saaledes: „Vi have nu hort en vittig og velmenende Mands Tale, og som er „den fornemste Anforer af alle her forsamlede; Han haver talet „om alle vores Vaande, saavelsom om sin egen, og bliver det os „tienligst at folge hans gode Raad, og ikke at lade denne Sag „falde, siden den er hidindtil fremkommen saa vel, paa det at „vort Anslag kan snart blive fuldfort; Vi have og nu saaledes „blottet vort Fiendskab til Kong Knud, at det ei vil være raade„ligt at bide paa hans Miskundhed; Ei heller vil jeg dølge for „Eder, at jeg har foresat mig selv med Vaaben i Haand at an-

Knud den Hellige. Aar 1086.

„gribe

Knud den Hellige. Aar 1086.

„ham, og ei overlade det til nogen anden Mand, thi det bær „mig for, at jeg er bestemt til at tage ham af Dage.“ Derefter talede mange andre, men alle i samme Mening som Jarlen, og fattedes Det da ei paa store Ord; Alles Attraae var at tage Kongen af Dage, og med saadan Forsæt trængde Almuen frem. Saafremt Skribenterne ei have selv lagt saadanne Ord disse Mænd, og især Asbiörn, i Munden, af Had til dem, og Hengivenhed til Kongen, der efter nogle Aar blev en erklæret Helgen, saa kan man ei andet end fatte en ubeskrivelig Afskye til Dem, fornemmelig til Asbiörn, thi endskiønt Kongen havde ved utidig og for vidt dreven Strænghed paadraget sig sit Folks billige Fortørnelse, saa bliver dog en Forræder og falsk Mand altid med Rette afskyet, og saa kan man dog ei andet end ynke en Konge, som lover Forbedring, hvilket Wilhelm af Malmesbury vidner, at han endog giorde i det sidste. Men paa den anden Side er det ogsaa vidst, at Undersaatter havde Foie til ikkun at fæste liden Troe til slige tvungne Løfter af en fornærmet Konge. Det beste bliver paa ingen af Siderne at lade det komme saa vidt. Den gamle Tids saa høit udraabte Ærlighed kiendes ellers ikkun lidet i al denne Handel. Imidlertid fik Kongen Tidende om Almuens Nærmelse, og at den opholdt sig paa den anden Side Aaen, og uden Tvil raadslog indbyrdes. Kongen sagde da: „Endnu kommer Asbiörn Jarl, vor Ven, ikke, han vil vidst berette os om „det ikke er fredeligt.“ Da svarede Benedict, Kongens Broder: „Aldrig vil han sige os det, som er got, og var det Raad „det skadeligste, som kunde være, og som jeg da sagde, at vi lode „ham fare frie.“ „Raadet var got, gienmælede Kongen, og „han bliver os vidst troe.“ Imidlertid som dog Udfaldet af dennes Opstand havde den hele Tid over været uvidst, saa havde

Kongen

Morgen efter sin Andagt end flittigere fasted, og været bestandigere i Bønnen end forhen, og endeligen begav han sig til St. Albani og Jomfrue Mariæ Kirke for at høre Aftensangen, og for at erhverve sig Beskyttelse af disse Helgene, hvilke han fremfor andre havde især dyrket. Didhen fulgte mange af hans Hofmænd ham; Men som Almuen imedens gik over Aaen, saa søgte ogsaa mange af de Tilbageblivende at skiule sig af Frygt for deres Liv. Da det nu berettedes Kongen, at Almuen var gaaet over Aaen, og hastede imod Byen, saa sagde han til sine Mænd: „Hvad Raad „skulle vi nu tage, thi man kan ei længer tvile paa, at Bønderne ikke ville byde Os Fred, men at de have noget gandske andet „i Sinde. Imidlertid er det vel, at vi ei forhen have haardeligen „hævnet deres Ufred.“ Erik Jarl svarede hertil: „Det beste „Raad bliver, Herre, at I stige til Hest, og ride herfra, og „kan det endnu gaae an, om Gud vil; Eders Frelse vil da blive alles Frelse.“ Kongen svarede, at han ei vilde dette, thi om han end reddede sit Liv, saa vilde de dog giøre saadan Skade paa hans Folk, at der sent kunde blive oprettet; og vil jeg da heller lade mit Liv for dem alle, thi jeg veed, at de da ville blive stillede tilfreds, og de fleste af mine Mænd blive skaanede. Da faldt Benedict ham ind i Talen, og sagde: „Den Skam skal „aldrig hænde os, at vi skulle overgive Eder til Eders Uvenners „Vaaben, endskiønt vi vare forsikrede om derved at redde Os; „Danske Mænd skulle heller spørge, at vi forstaae at bruge vore „Sværde, og at værge vor Konge, thi vidst vil jeg ikke vide „med mig selv, at de skulde hugge dig for mine Øine, og jeg „staae derved; Ei heller haver jeg nogensinde hørt, at Gud lider „bedre feige Skurker end tapre og raske Stridsmænd; Og „meget hellere ville vi som troefaste Drenge døe med dig, end

Knud den Hellige. Aar 1086.

Knud den Hellige. Aar 1086.

„leve efter med Spot; Og gid den aldrig regnes blant hæderværdige Folk, som nu skielver eller reddes i mindste Maade; Enhver vise sig nu tapper og troe, thi det er en god Hovding vi „værge." Saa talede den sande Danske Helt, alle bifaldte hans Tale, og den ene opmuntrede den anden til tapper Modstand. Anførerne for dem vare Kongens tvende Brødre, Erik Jarl og Benedict, Thorgunnæ Sønner Svend og Asbrad, og de Brødre Palmar og Blakmar. De beredde sig nu alle til tapper Modværge, og især til at forsvare Indgangen til Kirken, som var en stor Træbygning med store Glasvinduer. Imidlertid kastede Kongen sig ned for Altaret i Kirken, og bad der til Gud med mange Taare, at han vilde nu lade det skee, som var tienligst. Efterat denne Bøn var til Ende, tog han sin kostbare Skarlagens Kiortel af, og kaldte derpaa den Præst til sig, som sang i Kirken, forærede ham den, og bad ham bede for Siælene af alle de Mennesker, der fulde den Dag saavel af hans egne Folk, som af Bønderne. Derefter skriftede han for samme Præst, og bekiendte alt hvad han havde forbrudt sig imod Gud, venteligen og hvad han havde forbrudt imod Folket, eftersom Wilhelm af Malmesbury vidner, at han i det sidste favnede Altaret, og lovte Forbedring til Folket, ja hans egen Lovtaler tilstaaer, at han tilbød Gisler og Løftesmænd til Tryghed paa, at han vilde forskaffe sine Undersaatter Ret, ja at han med Eed bekræftede, at han ei vilde aftive nogen Uskyldig, dog alt var for sildigt, og Løfterne ogsaa tvetydige. Derefter tilgav han sine Fiender al den Opstand, de gjorde imod ham. Dette sidste var smukt og christeligt, og kunde og burde efter de Tiders Tænkemaade erhverve ham Helgens Ære. Forunderligt er det, at den forhen saa stridbare og kiække Herre lod nu andre stride for sig,

og at det ei faldt ham ind enten at gaae ud og tale til sit Folk, eller og at doe en æresfuld Død med Sværdet i Haand. Men saaledes havde Munkene forandret ham, saa forskiellig var Tænkemaaden fra Sigurd Rings og Regnar Lodbroks Tider. Anderledes døde dog Oluf den Hellige. Korteligen, man ynker den svage Knud, og ønskte heller at læse om den uforfærdede Knud. Nu staaer han i Historien, som en Synder, der slæbes til Retterstæder. Efter Skriftemaalet blev Knud betient med det hellige Altarens Sakramente; Derefter gav han rige Gaver af Guld og Sølv til Altarerne, efter hvilket han satte sig ned for Altarets Fod, kaldte Svend, Thorgunnæ Søn, til sig, og gav ham sit eget kostbare Bælte, hvorudi hang en smuk Kniv, derhos sigende: Besid dette Bælte, og skil dig ei ved det, uden ved en vigtig Leilighed, thi du faaer knap flere Gaver af mig. Svend takkede, spændte det om sig, og forsikrede, at han haabede, at det skulde redde hans Liv den Dag. Kongen bad Gud giøre det, leggende til, at han ei troede, det han den Gang satte Livet til. Efter dette tog Kongen Psalteren, og sang deri. Han var da iført en Silketrøie med Skarlagens Kappe over, og havde ingen Vaaben paa, thi han havde aflagt dem alle. Bønderne vare nu i Byen, nogle droge til Slottet, andre til Kirken, hvor de hørte Kongen var, og søgte at bryde ind ad Dørren, andre vilde sætte Ild paa Kirken, som dog skal være bleven slukket ved en nedfaldende Regn, nogle søgte med Øxer og Sværde at bane sig Vei igiennem Kirke-Veggene; De raabte da: Hvor er Knud den Gud forhadte Mand, lad ham nu vise sig, hvorfor skiuler han sig? Længe haver han baaren Avindskiold imod os Danske, nu maae der engang blive Ende paa. Benedict svarede dem da: Ikke har I Bønder nødig at bruge saa store Ord, endskiønt I

Knud den Hellige. Aar 1086.

Knud den Hellige. Aar 1086.

ere mandstærke, thi endda er Seiren Eder ikke vis, thi det skal synes Thorperen, som haver løbet hiemme fra Mælkebøtten, bedre at have været hiemme i Dag og tærske sit Korn, end at skifte Hug med os Kongsmænd. Benedikt var da ifort Brynje med rød Skarlagens Kiortel under, og en Silketrøie uden Ermer over; Paa Hovedet bar han en forgyldt Hielm, og havde udi den ene Haand et rødt Skiold med en forgyldt Rytter eller Ridder (a), og i den anden Haand et Sværd. Han stod midt i Dørren, og bad Bønderne gaae ind, om de vilde Kongen noget. Paa hans ene Side stod Erik Jarl og Thorgunnæ Sønner, og paa den anden de Brødre Palmar og Blakmar. Den første af Bønderne, som giorde Angreb, var Evind Bifra, thi de andre betænkte sig paa at anfalde et helligt Sted. Han derimod ophuggede Kirkedørren med en Øxe, og fremkaldte Kongens Skatmester, som til en Tvekamp, og formoder Langebek, at denne var Palmar. De skiftede Hug sammen; Evind faldt i Indgangen, men hans Banemand Palmar blev ogsaa strax dræbt (b). Derpaa angrebe vel Bønderne skiftevis, men dog uden

(a) Dette var altsaa et virkeligt Vaaben, og efter den Regel, Heraldiken siden optog, men endda havde man ei stadige arvelige Vaaben.

(b) Saxo fortæller her det samme om sin Blacco, som Ælnothus om sin Pipero, alene at denne beretter, at Pipero blev baaren saaret hiem, at han fraaddede, bed om sig, var besat af Diævelen, skreg, anklagede sig selv som en Misdæder, og bed endeligen Tungen af sig, hvorpaa han døde. Alt dette er uden Tvil en Munke-Digt. Knytlinga vil, at Evind ved List fik Adgang til Kongen, og da igiennemborede ham med sit Sværd, men blev dræbt af Palmar i det han vilde springe ud igiennem det store Vindue over Altaret. Dog det er utroligt, at man lod Evind komme

uden synderlig Fremgang, saasom de Kongelige værgede sig vel. Med hvert Anfald, Bønderne giorde, sagde de, snart den ene, snart den anden: Nu betaler jeg dig min Koe, Knud Konge, nu min Oxe, nu min Hest. Som nu mange af Bønderne fulde, og ingen af Kongens Mænd, saa skammede Asbiörn Jarl dem ud, og bad dem gaae om Kirken, brække Vinduerne op, og skyde der igiennem med Stene og Spyde. Dette giorde den forønskte Virkning, thi mange af de Kongelige bleve da saarede, lemlæstede og dræbte. Hertil kom, at Oprørerne søgte allevegne at bryde Hul paa Veggen. Da Benedict mærkede, at hans Folk ei længre kunde forsvare saa stor en Strækning, bød han dem alle at vige hen til Choret, og der saa længe at forsvare sig som de kunde. Nu trængde Bønderne ind i Kirken, og værgede Benedict med sine Chorsdørren, satte og Folk til at forsvare Kirken paa andre Stæder, hvor Bønderne vilde brække Hul. Striden blev nu meget hæftigere end forhen, mange Kongelige fulde, men langt flere af Almuen, og vil Knytlinga indbilde os, at Blodet steg op til Hælene. Asbiörn gik imedens med mange Folk rundt om Kirken, visende hvor de skulde angribe, sampt eggende dem frem, og sigende, at det var en stor Skam, at saa ringe Mandskab imodstod dem saa længe. Benedict blev derimod alt ved tapperligen at stride midt i Chorsdørren; han baade hug og stak, og nedlagde mange, forhaanede Jyderne, og bad dem søge fast frem; Hans Mænd stridde efter hans Exempel, og bade

Knud den Hellige. Aar 1086.

komme Kongen saa nær, og desuden stemme Saxo og Ælnothus overeens sammen i Hoved-Omstændighederne af denne Forræders Død. Breviarierne af Lund og Tronhiem følge Saxo, og kalde Forræderen Blacco, men alle andre Breviarier kalde ham Pipero, Pipro. See Lang. Script. Dan. T. 3. p. 410.

Knud den Hellige. Aar 1086.

den aldrig vel trives, som sparede Bønderne. Da nu Striden var paa det hæftigste, blev Kongen saaret over Øienbrynene med en Steen, som kom ind igiennem Vinduet, og blødde han meget. Da tog han en Skaal og satte i sit Skiød, paa det hans Klæder skulde ei besudles, og blev ved at synge Psalteren. Nu fulde mange af Kongens Mænd, men endda ingen af Hovdingerne uden Palmar, og Almuen blev ved at kaste Stene og skyde Pile ind ad Aabningerne. Udi slig en Nød skeede det, at Kongen blev tørstig, og forlangede Vand at drikke. En af Fienderne selv, rørt af Medlidenhed, rakte ham det da igiennem Vinduet, men en anden, forbittred herover, skiød et Spyd ind, og stødte det dem begge af Hænderne. Den samme faldt siden, efter Ælnothi Beretning, paa Hovedet ned i en Brønd, og døde. Da denne var kommen paa det yderste, kastede Kongen sig med udstrakte Arme ned for Altaret, i hvilken Stilling han blev liggende ubevægelig, ventende sin Død, og derhos lovende Fred og Forbedring. Slaget holdt nu nogen Tid op paa begge Sider, saasom begge Parter vare blevne trætte og mødige. Imidlertid stod Benedict i Chorsdørren, støttende sig paa sit Skiold. Men nu begyndte Angrebet paa nye, og brøde Oprørerne ind i Choret, hvor de nedsloge Skrinene, hvorudi Levningerne af de Hellige, Alban og Oswald (a), forvaredes. De nedkastede og et Kaars, som stod imellem dem. Udi det samme blev Kongen saaret i den høire Side ved et Kastespyd, som kom igiennem Vinduet, hvorpaa han omfavnede og kyste sin Broder Benedict, som og var meget saaret, og lagde sine Hænder over hinanden i Kaars, paa-

faldte

(a) Domkirken i Roskild roste sig af at besidde det hele St. Oswalds Legeme, see de St. Lucio hos Langebek T. 3. p. 610.

kaldte Jesu Navn, laae for Resten ubevægelig, endskiønt han allevegne fra søgtes af Spyde og Pile, og opgav saaledes sin Aand for St. Albani Altar. Saaledes omkom Kong Knud i Odense paa en Fredag den 10 Julii, efterat han havde regieret i 6 Aar, og der fulde, som det synes, og levet omtrent i 34. Og skeede dette Aar 1086 (a). Ælnothus kalder ham ved denne Leilighed Danmarks Proto Martyr, eller første Martyr, hvilket ei saa gandske bør tages efter Bogstaven, da der have været adskillige forhen, som hos os satte deres Liv til for Troen; Man kan ei eengang sige, at han var blandt vore Konger den første Martyr, thi Harald Blaatand satte og paa en vis Maade Livet til for Troen, og Kong Svend Estrithsen selv kaldte ham derfor Martyr. Men da Knud blev af Paven og Kirken erklæret for Helgen, og siden dyrket som Danmarks Patron, saa kan han gierne kaldes dets første og fornemste Martyr. Efter Kongens Drab begyndte mange af hans Mænd at sige, at det var bedst at redde sig, og deriblant var Erik Jarl, som søgte

Knud den Hellige. Aar 1086.

ud

(a) Saaledes har Ælnothus, ja den Tavle over Knuds Død, forfærdiget 1101, det er at sige, Skribentere, som have levet med ham. Næsten alle vore Danske have det samme, endog nogle Fremmede, som den Saxiske Krønike og Albericus, hvilken sidste dog er ustadig. Alle Islændere derimod, ja endog Snorro, ved at tillegge ham 7 Aar, fast alle Engelske, og faae Danske have 1087. Arnæ II. 417. 410. henfører den til 1088; og den Roskildske Anonymus, de Restedske Aarbøger og den Sielandske Krønike til 1090, tilleggende ham tilligemed en Regiering af 11 Aar. Dog da den 10 Julii falder just ind paa en Fredag i det Aar 1086, og de, som have Dagen, sætte alle den 10 Julii, saa kan man ei tvile paa, at jo 1086 er det rette Aar. Albericus p. 133 og 135. feiler gandske, naar han lader Knud kun regiere i 2 Aar, komme til Regimentet 1086, og dræbes 1088.

Knud den Hellige. Aar 1086.

ud af Kirkens Port; Han lod sin Broder Benedict følge sig, sigende, at det tiente ei til noget, at alle duelige Mænd her dræbtes; Dog Benedict, som allerede var meget saaret, og derfor ventede Døden, svarede: Lad enhver giøre hvad ham best synes; Lad dem drage, som synes bedst derom; Men lad dem og stride, som ville, og lev got; jeg haabes, vi findes i Himmerige. Nu brød Erik ud med nogle, banede sig Vei med Sværdet i Haanden, og undkom lykkeligen, deels fordi man ei gav Agt paa saa faae Folk, deels og, fordi alle, der kiendte ham, vilde ei giøre ham noget Ont, thi han var elsket af de fleste. Himlen vilde og spare ham, for ved ham at giøre det Danske Folk lykkeligt, og at vise Verden en god Konge i ham. De overblevne Kongsmænd bleve nu næsten rasende, og besluttede at hævne deres Herre, og at sælge deres eget Liv dyrt, da de ei havde noget Haab om Seier. Benedict kastede sit Skiold, løb ud af Choret og hug med begge Hænder: Alt veg for ham. Saaledes rusede han ud giennem Kirken; Blakmar og flere fulgte ham; Men da de komme uden for Kirkedørren bleve de overmandede af Bonde-Almuen, og faldt der Benedict, sampt flere. Denne unge Helt erhvervede sig et ævigt Navn, formedelst sin Troskab imod sin Herre og Konge; Han kaldes derfor i Historien Kongens Broder, hans Steen staaer paa Jægerspris, og hans Minde lever iblant de andre drabelige Mænd, som min gode Ven Peder Top Vandal haver foræviget i sit Skrift om dem. Saxo vil vel, at Benedict faldt førend Kongen, men baade Ælnothus og Knytlinga ere enige i, at det skeede efter. Nu standsede Striden, og Bønderne besluttede selv at give de overblevne Kongens Mænd Fred og Liv, og iblant dem vare Thorgunnæ Sønner. Derpaa skyndte Bønderne sig bort, da dem længtes efter Hiemmet.

For-

Foruden Kongen og Benedikt fulde 17 andre, hvis Navne ei bør forties for deres Troskab imod deres Herre; og vare de: Asmund, Blacco eller Blakmar, Palmi eller Palmar, Sven, Aage, tvende Trugot, Bernard, Guthmar, Eskil, Tokke (a), Sane, Atti, Tosten, Niels, Radulf og Wilgrip. Forend Bonde-Hæren skiltes ad igiennemsøgte og plyndrede den hele Kirken, sparende ei Altarerne; Derefter gialdt det Kongsgaarden, hvor hvert et Rum blev nøie efterseet, at ei nogen af det Kongelige Huus skulde være tilovers, som kunde hævne dette; en Fortælling, hvis Rigtighed jeg dog tviler paa. Efter Ælnothus, og Forfatteren af Knuds Martyrdom, skulle de da have fundet Benedikt, som endda levede, hvorvel meget saaret, og have trukket ham efter Benene ud af sit Giemsel, og da hugget ham i mange smaae Stykker med Øxer, Glavind og Lantzer. Saaledes ere forskiællige Beretninger om hans Død, saavelsom om flere Ting, komne til de denne Tids nær levende Skribenter. Men som Ælnothus var Munk, og Knud Helgen, saa have uden Tvil han og hans Lige begierligen imodtaget alt hvad der kunde forøge det Fæle ved hans Drab, og giøre de Danske meest skyldige. Knytlinga, som ellers ogsaa er aldeles paa Kongens Partie, staaer heri mere til Troende; Saxo selv lader ogsaa Benedikt falde tapperligen stridende. Vel muligt, at Almuen haver sønderhugget ham efter hans Død, forbittred uden

Knud den Hellige. Aar 1086.

(a) Langebek T. 4. p. 465. formoder, at han har været Thoko Trylle eller Trulle, den navnkundige Skialm Hvides Fader, og uden Tvil Sønnesøn, rettere Sønnesønnesøn af den bekiendte Palnatoke, samt den første christne Mand i sin Slægt. Imidlertid troer jeg dog snarere, at denne Toke har været Skialm Hvides Broder, eftersom Skialm allerede var en anseelig Mand Aar 1062.

Knud den Hellige. Aar 1086.

uden Tvil over hans stærke Modstand, thi det var Kongen allene, som den søgte, hvilket sees deraf, at den gav Fred til alle hans overblevne Mænd, som bade derom; Ja jeg troer om Kongen havde godvilligen overgivet sig i dens Hænder, saa havde den ladet sig nøie med hans Død, thi Knud er baade den første og sidste Danske Konge, som et bleven forkastet og dræbt af sit gandske Folk; De som efter hans Tid omkomme have sat Livet til enten ved faae Personers Nid eller ved Partier; Forhen finder man i lang Tid ingen Konge myrdet; Harald Blaatand dræbtes ved een eeneste Mand, som han havde giort sig til Fiende ved sin Ubillighed, og den Opstand, Almuen giorde imod ham, kom deraf, at han vilde fortrænge sin egen Søn fra Riget, hvilken de Danske undte det. Fremmede Skribenter, som den Saxiske Kronike, Bromton, Aarbøggerne af Waverley, Henrik af Huntindon, forundre sig derfore over, at de Danske, som de Allertroeste mod deres Konger, og der aldrig havde begaaet Forræderie imod nogen af dem, nu skammeligen forraadde denne, som de havde tilsvoren Troeskab. Underligt er det vidst ogsaa, men Wilhelm af Malmesbury forklarer det korteligen, nemlig at de Danske ei vilde taale, at han giorde Indbrud paa deres Frihed; Og saa var det, thi endskiønt man ikke kan nægte, at Knud jo forbedrede Sæderne og Kirkeskikkene hos os, saa gik han dog for selvraadig og rask tilværks, ei at tale om, at han efter Tidernes Tænkemaade ophøiede Geistligheden, men for meget, hvilket hverken Store-Knud eller Svend Estrithsen, hans egen Fader, havde giort, og derved tilføiede Knud Kongemagten, Folkets Frihed og Landets Velstand et dybt Saar. Havde han levet nogle Aar seenere, eller og været eenevolds, da havde han maaskee været en nyttig og god Konge, samt taget en berømmelig Ende, thi han besad mange

priselige

prisfelige Egenskaber, men han vilde alt for meget efterligne St. Oluf; Skade og, at ved hans Død glimre hans Mænd som Helte, og at han selv derimod forestiller en Usling; Ja hans Minde var saa forhadt efter Saxo's Vidnesbyrd, at Folket ei alene glædede sig over at have dræbt ham, og ansaae sig for at have aflivet en Tyran, men vilde endog ei siden troe de ved hans Grav foregivne Mirakler, og endeligen, efterat han var bleven erklæret Helgen, vedblev at paastaae, endog i Saxonis egen Tid, saa længe efter, at han ikke var bleven Helgen og gudelig ved sit korte Liv og ved sine Handlinger, men ved de Taaker, han udøste, og den Fortrydelse, han udviste i sit sidste, saa og, at han havde været mere gierig end gudsfrygtig, hvorved de vel sigtede til de af ham dem paalagde Boder; Ja da Saxo levede kunde de endda aldrig bringes til at aflægge deres Had, eller at ansee ham for nogen ret Helgen, og de bleve ved at paastaae, at han havde fortient sit Endeligt. Gyseligt Billede for hver Konge, og kraftig Opmuntring til at fortiene sit Folkes Yndest og Kiærlighed. Men lovet være Gud, at vi leve i Tider, hvor Regent og Folk bedre kiende deres Pligter. Men nu at komme til hvad der skeede efter Kongens Død, saa samlede Clerisiet og Kongens Venner sig, efterat Bonde-Hæren var adsplittet, og komme til St. Albani Kirke, hvor de opsøgte Kongens og Benedicts Lig og Lemmer og lagde dem paa Ligbaaren, og siden i smukke Kister, og begrove dem anseeligen inde i Kirken. Da de aftvede Ligene, skulle de have fundet alle Kongens Saar tilgroede, og hans Legeme overmaade tækkeligt og smukt; I det mindste blev saaledes siden foregivet, thi mange Geistlige tænkte strax paa at giøre ham til Helgen, og at bringe de Danske til at tilbede den Død, som de levende havde hadet. Kongens Mænds

Knud den Hellige. Aar 1086.

Knud den Hellige. Aar 1086.

Lig blevе begravede i Indgangen af Kirken udi en Kant af Baarbenhuset, som vendte mod Nordvest. Dronning Edel, der endnu befandt sig i Landet, skal da have begivet sig til Odense, for derfra at føre hendes Mands Lig til St. Peders Benedictiner-Kloster paa Bierget Blandinio i Byen Gent udi Flandern. Dette agtede hun at giøre om Natten, venteligen af Frygt, men hun stod fra sit Forsæt, forskrækket ved et usædvanligt himmelsk Lys, der opfyldte den gandske Kirke, men dog forend hun forlod den kastede hun sig ned ved sin Mands Grav, og vædede den med sine Taare. Da alting viser, at hun var meget for at udbrede sin Herres Hellighed, saa har hun uden Tvil foregivet dette Jertegn. Langebek formener, at Knuds Begravelse er først gaaet for sig sidst i Augusti Maaned, men saa længe kan jeg ikke troe, at man haver ladet ham og hans ihielslagne Folk ligge. Dersom det skulde være saa, da kan Dronningen ei have forladt Landet forend i September, efterat den nye Konge Oluf allerede var ankommen, og maae man tilstaae, at Knuds Lovtaler vidner, at Knuds Begravelse og Olufs Lovsiadelse og Ankomst skede paa een Tid; Efter dette kan Knud ei vel være bleven begraven forend sidst i Augusti, thi det maatte tage Tid inden de Danske beslutte de at værge Oluf, inden deres Bud kom til Flandern for at løse ham ud, og inden han kom hid. Men da maae Knud være bleven strax nedgravet, og siden optaget for at jordes med Pomp. Hvorom alting er, saa bliver det vidst, at Dronningen ei forlod Landet forend efter sin Konges Død, og at hun tog sin unge Søn Carl med sig til Flandern, efterladende sig i Danmark sine tvende Døttre. Om denne Dronning siger en af de Skribenter, Petrus Olai har brugt, at hun baade i Navn og Gierning var Edel. Det lader, at Døttrene ere blevne opfødde ved Eriks Hof, baade

da han var Jarl og siden da han blev Konge. Da Knud omkom paa saa ynkelig en Maade, og siden blev giort til Helgen, saa var det efter de Tiders Tænkemaade nødvendigt, at hans Banemænd maatte jammerligen omkomme. I Knytlinga fortælles derfore følgende om Asbiörn Jarl: Strax efter Kongens Drab advarede han alle dem, som havde været de fornemste Ophavsmænd dertil, at de skulde vel agte sig, og forske efter hvad de af Kongens Mænd toge sig for, som vare undgangne med Flugten; Og, lagde han til, siger jeg dette ikke, fordi jeg er bange for mig eller mine Mænd, thi vel anseer de fleste mig for at have været Hovedmanden hertil, hvilket jeg ikke heller nægter, men dog angrer jeg det ikke, da jeg tænker ingen Uret herudi at være skeet, og nu vil jeg derfor fare hiem. Efter disse hans Ord drog hver til sit, og han reiste hen til Øresund, og tog sig der Herberge i en Thorp. Men da han om Natten sov oven paa blev han angrebet af Valske Mus (a), der baade vare usædvanlig store, saa og mange. Disse søgte ham allene, endskiønt der vare mange andre i Stuen; han gik ud, de efter ham; Nu foer han ud paa et Skib, de svømmede efter, foere ham der i Ansigt og Næse, og lode ei af førend han var død, hvorpaa de bleve borte. Over sligt Under bleve alle de bange, som havde havt Del i Knuds Død, de ansaae det for en Guds Straf, og begyndte at frygte for, at de ei havde handlet ret. Saadan Sagn viser Tidernes Tænkemaade. Ælnothus levede for nær Knuds Drab til at kunne troe eller anføre sligt, ja Saxo, der ellers ingen Hader er af det Forunderlige, har enten ikke hørt

Knud den Hellige. Aar 1086.

 eller

(a) Det er uden Tvil Franske, som St. Knud venteligen forskrev hid, for at afstraffe sin Banemand.

Knud den Hellige. Aar 1086. eller undseet sig ved at anføre det. Siden Asbiörn drog til Øresund, venteligen for at drage over til Skaane, saa synes det at bekræfte deres Meening, som søge hans Jarldømme, Eydanaland, i Øland; og da han venteligen ogsaa har besiddet Lehn i Danmark, saa maae han have været Vassal baade af den Svenske og Danske Konge. Þordur Dorri satte Livet til paa denne Maade: Paa Hiemveien kom han til en Fiælebroe over en Aae, hvor enhver skyndte sig frem, for at komme over, saa at han derfor sagde, at de foere uvarligen; men som de bebreidede ham, at han nu var ligesaa bange, som før, da han ei turde gaae imod Kong Knud, saa blev han vred, gav Hesten Sporerne, og foraarsagede derved saadan Bevægelse paa Broen, at Hesten, som var modig og vel kornfød, reiste sig op paa Bagbenene og kastede ham af Sadelen og ud i Aaen, hvor han druknede. Denne Dødsmaade er bedre sammensat end hin, og maaskee gaaet saaledes for sig: Tolar Verpil raadnede i levende Live, det gik Orm i ham, og deraf døde han. Dette faaer at staae ved sit Værd. Underligt er det, at Ordericus Vitalis beretter, at Knuds Broder, som han ikke navngiver, gik ind i Kirken, hvor Knud ene giorde sin Bøn for Altaret, og der dræbte ham, og det alene af Medynk over, at saa mange Mennesker skulde sætte sig i Fare ved det Engelske Tog, thi Børen blæste da got, hvorpaa Hæren skiltes ad, og Morderen tog Flugten, hvoraf sees, hvor urigtige Tidender da komme til fremmede Lande; thi dette er digtet alene af den Uvilie, som var imellem Knud og Oluf, maaskee og deraf, at Knuds Farbroder Asbiörn havde Del i hans Død. Ordericus feiler ogsaa, som de fleste Udenlandske, ved at lade dette skee da Wilhelm den Røde regierede i Engeland, altsaa i det tiligste 1087. Erici Kronike siger og, at Knuds Broder Olav,

Hertug

Hertug i Jylland, adspredde Floden paa en forræderisk Maade og besørgede at han blev dræbt; Saa megen Umag giorde Efterti-den sig, for at giøre Olav forhadt. Om denne Konge have vi en særdeles Levnetsbeskrivelse paa Latin ved den Engellænder Ælnothus, der var Munk i Odense, levede med ham, og udgav den 1109, og hvorom mere under det Aar. Den lærde Thomas Broder Birke-rod, Professor i Veltalenhed, og Rector ved Skolen i Odense, som døde 1731, har og beskrevet hans Levnet paa Dansk, hvilket ved Omsorg af Christian Biering først saae Lyset i vore Tider til Odense 1773 i 8vo. Bogen er flittigen og med Om-hue skreven, alene at den er for panegyrisk, og at Forfatteren ei har kiendt Knytlinga, hvorudi han dog maae undskyldes, da den kun var skreven indtil hans Tid, og den trykte, som siden efter hans Tid er udgiven, er saa rar som et Haandskrift. Paa Ita-liensk har Andreas Angelettus, følgende Ælnothi Spor, udgivet hans Levnet i 4to. 1667 til Rom, og i samme Aar paa Latin. En Munk ved Navn Arnfast skal og i gamle Tider have beskrevet hans Levnet, men det er endnu ikke udgivet, og maaskee borte. Af mange vore egne Middelalderens Skribenter gives Kong Knud det Til-navn af Helgen, og Sanctus, det er Hellig, og af Odense, fordi han der satte Livet til, sampt blev begravet der. Ingen er urig-tigere i Henseende til denne Konges Døds- og Regierings-Aar end Petrus Olai, thi han lader ham døe 1096, og regiere i 10 Aar; Aarbøggerne af Nestved, den Roskildske Anonymus, der Sielandske Kronike have heri været hans Forgiængere. De, som tillægge ham 7 Aar, kunne letteligen forenes med den rigtige Mening om 6, thi de have regnet 1080 med. Kong Knud skal have ladet opbygge mange Kirker, hvoraf jeg slutter, at den Liste over Kirker i Knytlinga ei henhører til hans Tid, men venteligen

Knud den Hellig. Aar 1086.

til

Knud den Hellige. Aar 1086.

til Knud VI. og Waldemar II, da Knytlinga synes at være skreven, eller og kort efter. Saavel han som hans Dronning Edel beviiste Roskilder Kirke meget Got, og bleve derfore indførte blant dens Velgiørere i dens Gave-Bog. Den Lov kaldet Vitherlags-Ret, som Store-Knud havde giort, holdtes ubrødeligen i denne Konges Tid efter Svend Aagesens Vidnesbyrd. I Skalda-Tal siges Knud at have havt følgende tre Islændere til Hof-Poeter: Kalf Manasön, Skule Illugesön og Markus Skeggiasön, hvilken sidste synes efter Kongens Død at have fulgt hans Broder Erik Jarl. Han var Laugmand i Island fra 1084 til 1108, og maae desuagtet have ofte været ude af Landet hos de Danske Konger. Nogle nyere Skribenter, hvoriblant Messenius, tillegge Knud, foruden de tvende Døttre, Saxo omtaler, den tredie og ældste ved Navn Ida, gift med den Pommerske Hertug Vratislav I, dog det er uden Tvil uden Grund, og tør den Pommerske Skribent Micrælius selv ikke sige, at hun var Knuds Datter, men alene at hun var en Datter af Kongen i Danmark, thi han lader hende først giftes med Vratislav efter hans første Gemahlinde Heila hendes Død, dog siger han i den genealogiske Tavle, at hun var en Datter af den Danske Kong Knud, hvorved han dog lige saa snart kan sigte til Knud Lavard, som til Knud den Hellige, thi Lavard var Obotriternes Konge, og Tiden viser, at Ida har maat være hans Datter. Den Islænder Oddur Grimssön drog til Kong Knud, og bad ham i sin Trang om noget; Kongen befalede, at der skulde gives ham 3 Mark Sølv. Dette syntes Oddur var for lidet, og lod sig mærke med, at han aldrig før havde besøgt saa mægtig en Mand, og derfore vilde nu selv give ham Foræring, saasom dette var for lidet til 12; Herpaa lod Kongen dem hver give 3 Mark Sølv. Liosvetninga, som fortæller

Knud den Hellige. Aar 1086.

tæller dette, siger vel, at dette tildrog sig med Knud den Rige, det er den Store, men Tidsregningen viser, at det maae være skeet med Knud den Hellige. Imidlertiid haver jeg udi Knud den Stores Historie p. 758. ladet mig ved Liosvetninga forlede til at tilskrive dette Store-Knud. I vor Rimkronnike fortælles, at da Kongen blev indsat til Regimentet imodtog han en Guldring af Bispen, til et Bevis, at han vilde vel holde den christelige Troe, og vise den i Gierninger. Han skal da og af Bispen have modtaget et Sværd til Bevis paa, at han vilde haandhæve Retfærdighed; Dog jeg frygter for, at denne Skribent haver henført nyere Tiders Skikke til de ældre, da ingen gammel Skribent melder det mindste herom. I Kongens Myntsamling forekomme 42 Mynter af denne Konge, alle af Sølv, og deriblant 10 Bracteater, hvoraf den 6 er usædvanlig stor, og forestiller en harnisket Mand fra Siden med Sværd i høire og Scepter i venstre Haand imellem tvende Pillere, eller og Opstanderne af en Stoel, og under ham et Skiold med en Hane i, eller og en Drage, som Bircherod vil, saa og tvende andre Skiolde med Drage-Hoveder, som det lader. Denne Bracteat har ingen Skrift. De fem første derimod have Kongens kronede Hoved med Omskrift: Canut Rex. Paa No. 7 og 8 sees en staaende Mand i Harnisk mellem tvende Taarne, eller Pillere, holdende i venstre Haand en Lilie, og i høire et Sværd. No. 9 og 10 forestille en gaaende Mand med et store Skiold i venstre og Sværd i høire Haand. Paa de egentlige Mynter forestiller Avversen fra No. 11 til 29, saa og No. 42, et harnisket kronet Brystbillede fra Siden, som holder et Sværd i høire Haand med Omskrift: Cnut Rex, og paa nogle faae et D til, saa og et I. Paa Reversen et Kaars med Omskrift: Aslur i Sla, Ulkil i Rosc, Ros, Ail-

[illegible] Xxxx noth

Knud den Hellige. Aar 1086.

noth i Ro, R, Asfur i Slan (gerup), Sibbi i Rosc, Bosi i Roscil, Rosc, Arkil i Rosc, Ros, Rosci, Sivord i Rose, Rocil, Ringulf i Roi; R, Manni i Rosc, Esger i Ro; Alfvord i Ro; Paa alle disse forestilles Kongen med en stor, og undertiden overmaade stor Næse. Fra No. 30 til 37, saa og 40 og 41, staaer alene Kaars baade paa Avers og Revers, dog med Tillæg paa den første, at Kaarset har halve Maaner om sig. Paa Aversen er Omskriften Cnut Rex D, Di, Da, Dan, Danor, og paa Reversen Han i Lund, Þurkil i Lu, i Lundi, Ingi i Lund, Alfvold i Lu, Asfor i Luni, Osbiorn i L, Liofvine i Li, Esbern i R, Godvine i Lun. Aversen paa No. 38 og 39 forestiller en staaende Mand med Glands om Hovedet og Bispe-Stav i høire Haand, og Omskrift Cnut Rex; Reversen et stort Kaars og Omskrift Rainere i Lun, og Je i Fuineii, hvilket synes at betyde Fyen. Bircherod har 5 Bracteater af denne Konge, og een ret Mønt, hvilken ei findes i Kongens Møntsamling, og ei heller tilhører Knud. Disse Knuds Bracteater ere tilligemed de flere, som tilhøre hans Fader Svend og Brødre, blevne fundne i Aalborg; I Museum Regium ere kun 2 af Knuds Mønter, No. 29 paa den 27 Tabel, der uden Tvil er No. 12 af Kongens, og altsaa urigtigen læst af Bircherod; og No. 44 paa den 25 Tabel, som er No. 13 af Kongens, og Tab. 27. No. 38. en Bracteat, som er No. 1, og af Laurenzen uden Tvil urætteligen tillægges Kong Knud V, siden den er funden ved Aalborg med de andre Mønter af Svend Estrithsen og hans Sønner. I Hielmstiernes Møntsamling forekomme 10, hvoraf No. 2 er No. 12 hos Kongen; No. 3 er No. 18; No. 4 er No. 23; No. 6 er No. 34; No. 7 er No. 36; No. 8 er No. 11; No. 9 er No. 15; og No. 10 er No. 16. Af Bracteater forekomme der No. 7. 9. 1 og 5. I det Lundiske Necrologium kaldes i Anledning

ledning af St. Knuds Kloster i Odense, denne Bye Uthenshoe, og omtales Broder Magister Godeskalk, som Munk ved St. Laurentii Kloster i Lund, uden Tvil den samme, som Præsten Godeskalk, der har underskrevet Kongens Gavebrev af 1085. Denne Konge har rimeligen stiftet Vor Frelseres Kloster i Lunde Bye, hvis første Abbed Huglech, eller Huclek, døde den 21 Februarii. Paa denne Tid skal og Thordo have levet, Stamfader for den adelige Slægt Thott, hvorvel jeg snarere efter Leddene troer, at han først har levet ved 1110, thi han var Fader til Keil, denne til Petrus, om hvilken Saxo taler p. 337. ved Aar 1180, og giver ham Tilnavn af Toddo, han til Keil, han til Absalon, han til Acho, han til Absalon, Eier af det adelige Gods Herthalef i Skaane, hvilken levede 1343, og han igien til Jacob, som døde den 17 November, og var endda i Live 1397, og til Peder, som døde den 7 December, og hvilke tvende Brødre kaldtes Axelsönner, saasom Axel er det egentlige Danske Navn, og Absalon en Oversættelse deraf. Muller udi sin Beskrivelse over Tonsberg p. 77. vil bilde os ind, at paa den mindste Klokke udi St. Mariæ Kirke der skal staae det Aarstal 1076, men den plattydske Inscription, han selv anfører, som staaer paa den, røber, at den neppe er ældre end 1476, eller maaskee snarere 1426. Iblant vore Kiæmpe-Viser forekomme p. 194-199. og p. 586-589. tvende om denne Konge, hvor Sproget dog viser, at de ei ere ældre end det 16 Sæculum, og hvor Saxo følges i alle Ting. Peder Syv siger i en Anmærkning til dem, at udi St. Peders Kirke i Næstved forestilles denne Konges Drab og Skrinleggelse, og hvorledes hans Fiender opstilte store Skydt mod Kirken, han var i, til Bevis paa, at disse Malninger ei ere gamle, og venteligen ei ældre end fra 15 Sæculi Slutning. Nu omstunder

Knud den Hellige. Aar 1086.

Knud den Hellige. Aar 1086.

ere de vel neppe til, siden de ei omtales i Danske Atlas. I Sterelovs Guthilandske Chronica p. 139. tales om en stor Pest, hvorved den halve Del af Menneskene bortdøde, venteligen paa den Gulland alene, og p. 140. at St. Drottens Kirke (det er vor Herres Christi) i Visbye, Lederbro, Dyde, Alfum, Gamle, Othem og Romme Kirker bygdes paa Gulland; begge Dele henføres til 1086. Efter Gadebusch i Livländische Bibliothek T. 2. p. 191. skriver Gustav Lode i sin utrykte Liflandske Historie, som slutter med 1677, at Kong Knud undertvang Estland 1075, og indrettede 1080 de 5 Landskaber, Harrien, Wirrien, Alentake, Jerv og Wik, i Form af et Dansk Hertugdomme, og begyndte at lade Indvaanerne underviise i den Christne Troe. Da Knud virkeligen giorde efter Saxo Fremgang i Landene Østen for det Baltiske Hav, saa maae Lode, saafremt noget sandt er herudi, have taget dette af gamle, og os nu ubekiendte, forlorne eller uudgivne Liflandske Kroniker; Og saa kunde dette tiene til at stadfæste den ellers tvivlige Sag, at Knuds Broder Erik Eiegod skrev sig siden Hertug i Estland; et Embede han maaskee har beklædt, og en Titel han har maaskee allerede ført under sin Broder Knuds Regimente. Under Nicolai søvnagtige Regiering og de paafølgende indbyrdes Krige maatte da Estland være gaaet forloren. Og kunde dette da siden give Knud VI. og Valdemar II. skiøn Anledning og Paaskud til deres mange Estlandske Tog. I Thotts Mont-Catalogus har p. 329. T. 2. No. 3109. Esger i Ros, No. 3111. Cnut Re og Esger i Rosi, No. 3113. Esger in Rosci, No. 3114. Alfvord i Rli (Rosceildi); p. 330. No. 3132. Ailnod i Ro, No. 3135. Alfvord i Ri, No. 3136. Alfvord i Rin (synes at betyde Ringsted), No. 3140. Sunn i Ros; p. 331. No. 3143. Rosi (maaskee feil læst i Stedet for Bosi) i Rosci, No. 3147. Esri orni R (skal maaskee være Esbiorn), No. 3156.

Cnut

Canut Rex II, og Fadi i Luni, No. 3163. Oter i Lundi; p. 332. No. 3165. Algeribur R (mig uforstaaelig); I samme Lund fore- komme fremdeles der p. 332-336. følgende nye Montmestere: Odiern, Toki, Dor-n, Dungor, Asferd, Garfin, Esdm--, --Tein, Urgut, Astor, Guniel, Inci, Gio-n, Biorn, Api, Eartmun, Kirkil, Duvail, Garkm, Man, Mun, Halden, og i Roskild Ord, og desuden disse tvende af nye og ubekiendte Byer: Jo en Ulger og Esni op Nin. Heraf sees, hvor mangfoldige Montmestere der da vare, og fast alle Danske efter Navnene at slutte, og hvor rimeligt det er, at megen Mont er da bleven slaaet, venteligen af det meget Sølv, som ved Fribytterie var bleven erhvervet under de forrige Konger, thi naar betænkes, at hver Konge kaldte sin Formands Mont ind, og dog saa mange Slags ere blevne til- overs, saa maae Mængden have været stor, ei at tale om, at mange Slags kunne endnu ligge hist og her skiulte i smaae Sam- linger og i Jorden, og tiener dette til at stadfæste, hvad forhen er sagt om den Mængde Penge i Danmark (23).

Knud den Hellige. Aar 1086.

Xxxx 3 Straf

(23) Saxo l. 11. p. 221. 222. 219. 220. Knytl. Saga c. 46-63. Stephanii Proleg. in Sax. p. 11. Strelows Guth. Chron. p. 140. Ælnothus c. 15-32. Hofmans Fund. T. 5. p. 94 og 144. Danske Atlas T. 5. p. 308. 320. 321. 450. 451. 307. Hvitfelds Bispe-Krønike p. 106. Bircherod in Westph. Mon. T. 4. col. 1415. not. 176. Ord. Vit. l. 7. p. 650. Langeb. Scr. T. 1. p. 12. 18. 20. 22. 33. 57. 58. 68. 119. 160. 174. 239. 270. 339. 369. 378. 379. 387. T. 2. p. 162. 170. 209. 210. 358-360. 428. 429. 434. 516. not. k. 556. 606. T. 3. p. 47. 163. 320. 321. 323. 324. 372. 393. 395. 396. 401. 402. 403. 410. 411. 414. 420. 430. 432. 443. 425. 464. 438. 488. 573. 570. T. 4. p. 80. Wormii Fasti Danici l. 1. c. 9. p. 29. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 6. c. 8-10. p. 397-405. Snorro i Oluf Kyrres Saga c. 5. Ann. Wawerl. p. 135. Chr. de Burgo p. 52. W. Malm. l. 3. p. 107. 113. Martene Thes. nov.

Oluf Hunger. Aar 1086.

Strax efter Knuds Død holdte de Danske i alle Landskaberne ofte Thing sammen, og vare de fleste af den Mening, at Oluf skulde tages til Konge, baade fordi han var den ældste igienlevende af Svend Estrithsens Sønner, og de havde lovet Kong Svend, at tage hans Sønner til Konge efter deres Alder, den ene efter den anden; Dernæst fordi de kunde vente, at han ei vilde hævne Knuds Død, men snarere takke dem derfor, da de derimod ei spaaede sig noget Got af de andre Konge-Sønner; Og endeligen fordi mange af dem virkeligen elskede Oluf, og vare paa hans Partie. Men ved dette Valg mødte den store Vanskelighed, at Oluf sad fangen i Flandern, og at det var at befrygte, at Robert ei saa let vilde lade ham løs, da han havde Aarsag til at ansee ham for en af de fornemste Ophavsmænd til sin Svigersøns Død. Men som de Danske ogsaa vidste, at Guld formaaer meget, saa besluttede de at tilbyde Robert en anseelig Del Penge for Olufs Løsladelse, og som de ikke vare i Stand til strax at

nov. Anecd. T. 3. p. 606. Acta Sanct Julii T. 8. p. 119-143. Annalista Saxo c. 569. Chr. Sax. p. 191. M. Paris p. 11. F. Vig. p. 642. H. Hunt. p. 371. Rog. de Hov. p. 460. S. Dun. c. 213. Bromton c. 982. Knyghton c. 2353. Skaldatal bag ved Peringskiolds Snorro T. 2. p. 485. Pontopp. Ann. T. 1. p. 221-229. Arngrimi Suppl. Hist. Norv. Mss. in Barth. T. G. p. 714. Messenii Scondiæ T. 1. p. 91. Lucæ Fürsten-Saal p. 899. Micrælii Altes Pommerland l. 2. p. 242. Liosvetninga-Saga c. 30. p. 354-355. i Arnæ n. 485. 4to. Islandske Annaler n. 424. 427. 411. 412 og 410. henføre alle Knuds Regierings Begyndelse til 1080, og Død til 1087, men n. 417. hans Død til 1088. Kiliani Stobæi Opusc. pars prior p. 46. 52. 53. Vastovii Vitis Aqvilonia p. 52-56. Balduini Avennensis Chronicon fol. p. 13. Gram in Meurs. c. 219-222. Danske Rimkrønike trykt 1495. Cornerus col. 485, som siger, at Olav Hertug i Jylland var Skyld i sin Broders Knuds Død.

at bringe dem tilveie, saa tilbød Niels, Olufs Broder, sig frivilligen at ville gaae i hans Sted udi Fængsel indtil de udlovede Penge vare betalte. Saxo berømmer ved denne Leilighed Niels meget efter Fortieneste (a). Denne Sag om Olufs Udvælgelse til Konge paadreve Jyderne især. I Følge af den tagne Beslutning droge nu Niels og Thorgunnæ twende Sønner, Svend og Astrad, til Flandern, og bleve de sidste sendte fordi de havde staaet i stor Naade hos Knud, og kunde derfor des snarere vinde Fortrolighed hos Robert, allerheldst hans Dotter Dronning Edel kiendte dem som brave og redelige Mænd. I Forstningen svarede Thorgunnæ Sønner, da de bleve ombedne herom, at hverken var Veien saa lang, at den kunde afskrække dem, ei heller ventede de andet end en god Modtagelse i Flandern, men paa den anden Side vare de Danske Høvdinger ei det værd, at de skulde fare deres Ærende. Endeligen lode de sig dog ved deres Venner overtale hertil. Ved Ankomsten bleve de vel modtagne saavel af Fader som Dotter, efter Knytlinga, da det dog synes troligt, at hun forblev i Danmark til Olufs

Olaf Hunger. Aar 1086.

(a) I Knytlinga fortælles om Thorgunnæ Sønner, at de vare Borgen for Pengenes Betaling, som ikkun udgives for 30 eller 80 Mark Guld, og ties der rent om Niels; Saxo nævner derimod ham, og tier rent om Thorgunnæ Sønner. Wilhelm af Malmesbury siger, at der betaltes 10000 Mark Sølv for Olufs Løsladelse, og er det rimeligt, at Robert har ladet sig brav betale derfor; Venteligen ere baade Niels og Thorgunnæ Sønner blevne hæftede for Oluf, og de 30 Mark udbetalte alene for de sidste. Paa den Maade har jeg fortaalt og forenet alt dette i Texten. Da Saxo vidst ikke var Niels god, siden hans Søn ihielslog Knud, Kong Valdemars Fader, saa kan man des tryggere lide paa hvad han fortæller til Nielses Berømmelse.

Oluf Hunger. Aar 1086.

lufs Ankomst, i det mindste var hun der efter sin Mands første Begravelse; Men siden, da de frembaare deres Ærende, lod han sig mærke med, at have i Sinde aldrig at løslade Oluf, eftersom han havde lovet Kong Knud, hvorvel, lagde han til, at de Danske vare vel værd at have saadan en Regent, som Oluf. Begge Brødrene svarede hertil, at af alle Kong Knuds Gierninger tilstode hans Venner selv, at hans Opførsel imod sin Broder var den sletteste, da Oluf havde altid tient ham med Troeskab. Saa burde Danske tale om den, de nu vilde have til Konge. Endeligen blev afgiort, at de og Prinds Niels skulde udi Olufs Stæd sidde i Jern indtil de Danske havde udbetalt 10000 Mark Sølv, det er omtrent 80000 for Prindsen, og Oluf 30 eller 80 Mark Guld for dem, det er enten 4800 eller 12800 Rdlr. efter nu værende Priis af Guldet mod Sølvet, men da kun 3740. Og da, lagde Robert til, kunne I selv erfare hvor god og redelig Mand Oluf er, men dette maae I forud vide, at I aldrig komme ud af Fængsel, med mindre Oluf betaler Pengene for Eder; Nu kunne I selv betænke denne Sag, men ikke fæster jeg nogen Troe til Oluf, eller vil raade Eder hertil. De bade da at føres til Oluf i Fængsel, hvor de berettede ham alle Ting, leggende til, at saae vilde paa saadan Maade gaae i hans Stæd, og at de nu alene stolede paa hans Trofasthed og Miskundhed. Oluf forsikrede, at han ei skulde være 3 Dage Konge i Danmark, førend han betalte denne Gield, saa vilde han lønne deres Manddom og Troeskab, og skulde det vidst vorde dem til beste, naar han kom til Regieringen. Derefter komme Robert og Oluf sammen, og tilsvor denne den første, at han skulde løse disse Mænd ud, og blev Oluf sat paa frie Fod, og de andre indsatte i hans Stæd med Jern paa Hænder og Fødder, samt bespisede med ringe Kost.

Saa

Olufs Hunger. Aar 1086.

Sina grusomme vare Tiderne, og saa slet omgikkes man med Fanger. Langebek meener, at Oluf er kommen til Danmark sidst i Augusti Maaned, og beraaber sig paa Knuds Lovtaler, men af ham kan jeg ikke slutte andet, end at Knuds Begravelse og Olufs Befrielse i Flandern ere skeede paa een Tid, og maaskee sidst i August, fra hvilken Tid af Olufs Regimentes Begyndelse bør regnes; Men hans Ankomst til Riget er venteligen ei skeet forend noget hen i September. Did drog han med et anseeligt Følge, venteligen af Danske, som søgte til ham i Flandern, og saasnart han kom til Danmark, samlede sig mange til ham, og blev han da paa Viborger Thing taget til Konge over gandske Danmark, efterat han paa de Danskes Begiering havde lovet at holde Harald Heins Love. Derefter tog han Hofmænd an, drog Landet over, holdt allevegne Thing, som paa Urnehoved i Sonder Jylland, i Odense udi Fyen, paa Jisøre ved Isefiord i Sieland, paa Løbers Høi ved Lund i Skaane, hvor han allevegne blev antaget til Konge, Troskabs Eed tilsvoren, og hvor han ogsaa lovede at holde Haralds Love, og efter Sædvane sad Retten, dømte i Sager, og forrettede alle Kongelige Gierninger. De Danske kappedes da om med at skyde de 10000 Mark Sølv sammen, og indløste Niels dermed, og vare de fleste nu glade ved den nye Regiering, og lastede den forrige. Men hvad Thorgunnæ Sønner angik, saa lod Oluf ei sig mærke det mindste med, at han agtede at udløse dem; Disses Venner og Frænder paamindte ham da derom, men han svarede dem vredeligen, og bad dem ei tale om sligt til sig, thi han vidste, at de Brødre bleve vel holdte i Flandern, efter deres Fortieneste imod Robert og hans Svigerson Knud. Naar man betænker, at Oluf giorde 2 Aar efter Svends Søn Asker til Bisp i Lund, og at det ei var raadeligt for ham at

 støde

Oluf Hunger. Aar 1086.

kunde saa mægtig en Slægt, som denne, i sin Regierings Begyndelse for Hovedet, allerhelst han havde saa nyligen et saa farlig Exempel for sig i sin Broder Knud. hvortil kommer, at man tydeligen seer al den Umag, Geistligheden har giort sig for at sværte denne Konge og hans Hukommelse, saa skulde jeg næsten drage denne Beretning af Knytlinga i Tvil, allerhelst Saxo ei fortæller det; Men da der dog ingen Modvidner ere, og da Knytlinga ellers ikke er den haardeste af Skribenterne mod Oluf, saa faaer denne Sag at staae ved sit Værd; Men er den rigtig, saa kan stærkere Træk ei gives til at vise Olufs onde Hiertelag. Saasnart Erik hørte Olufs Valg, saa flyede han fra sit Jarldomme Sieland, saasom han ei kunde vente sig noget Got af Oluf, da han selv havde bundet ham. Vel var han en mægtig Høvding, almindeligen elsket, og holdt mange Hofmænd, men dog enten kunde eller vilde han ei imodstaae sin Broder. Han flygtede derfore til Kong Inge i Sverrige med sin Gemalinde Bothild, hvilket dog vel ikke er skeet strax, men maaskee ei førend i Slutningen af Oluf Hungers Tid, efterdi Eriks Søn Knud er født i Roskild omtrent 1091 den 12 Martii paa St. Gregorii Dag. Hun var en Dotter af Thorgur eller Thrund, som havde været Hird-Jarl, omtrent det samme som nu Overhofmarskalk, ved Kong Svend Estrithsens Hof, og som den Norske Kong Harald Haardraade kaldte for sin Skionhed Fagrskinne. Thorguns Fader var Ulf, en Jarl i Danmark, som, fordi han foer til Galicien i Spanien, og giorde der megen Skade, samt erhvervede stort Bytte, kaldtes Galizu Ulf, eller Ulvo Galicianus. Han var gift med Bothild, en Dotter af den Norske Hakon Jarl, Eriks Søn, og af Gunhild, Knud den Stores Søsterdotter. Denne Ulf er maaskee den samme, Adam af Bremen kalder Gnunnd Ulf, thi da han

efter

efter hans Sigende skal have befaret Østersøen, saa passer det sig paa Galizu Ulf, som og var en stor Søemand. Adam kalder ham og Satrapa, det er Jarl. Da nu Bothild, Hakons Dotter, ei vel kan være fød forend 1029, saafremt hun har havt Gunhild til Moder, der var Store-Knuds Søsterdotter (a), saa kan hun i det tiligste ei have fød Thorgut forend 1044, og han rimeligen Bothild 1075 (b). Mig kommer det ogsaa ei urimelige for, at denne

Olaf Hunger. Aar 1086.

(a) Men det kommer mig rimeligere for, at hun er fød af et andet Fruentimmer, thi det synes Askers Levetid at bevise. Derefter kan Bothild være fød 1020, Trugot eller Thorgut 1035, Svend 1050 og Asker 1065, thi han har dog i det mindste maat være 24 til 25 Aar gammel, da han i November 1089 blev Bisp i Lund. Jeg skulde derfor snarere troe, at Bothild, som var gift med Ulf den Gallicianer, og var Moder til Trugot, havde været en Dotter af den gamle Hakon Jarl paa Lade, eller og snarere af hans Søn Erik Jarl, som var gift med Gyda, Store-Knuds Søster, hvilket Navn ligner meget Gunhild, Store-Knuds Søsterdotter, som Skribenterne udgive for Bothilds Moder, allerheldst det lader, at Gunhild vel var forlovet med Hagen, Eriks Søn, men aldrig fik ham. Herefter kan Bothild være fød 1010, ja før, Thurgut 1025, Svend 1045, og Asker 1065. Vel sandt, at ingen Skribent taler om Bothild, Erik Jarls Dotter, men Tidsregningen og alle Omstændigheder synes at vise, at hun har været til; Og endda maae man antage saa mange meget tilige Avlinger af Mandsfolk og Ledder efter hinanden, der næsten ere utrolige.

(b) Da Asker blev Bisp i Lund 1089, og rimeligen har da efter Kirke-Lovene været 25 Aar, altsaa fød 1064, saa synes dette at vise, at hans Fader Svend er bleven fød omtrent 1044, dennes Fader Thurgut 1024, og hans Moder Bothild 1009; Men heraf følger, at Gunhild har ei kunnet være Bothilds Moder, og Hakon endog neppe hendes Fader, hvilket han dog skal have været, og som maaskee kan afhjelpes ved at lade Bothild fødes 1015, Thurgut 1029, Svend 1047, og Asker 1065; Thurguts Fader Ulf kan da være fød 1009, og Ulfs Fader Rognvald 989.

Oluf Hunger. Aar 1085. denne Ulf er den samme, som den Ulf, der var Søn af Rognvald Jarl i Vest-Gotland, og som alligemed sin Broder Eilif undertastede sig Knud den Store, thi da begriber man hvorledes Genealogien hos Benzelius gjør Dronning Bothild til en Neptis af den Gothiske Kong Trugot, hvilken da er sat i Stedet for hans Fader Ulf, som venteligen haver været Jarl i Vest-Gotland ligesom Faderen Rognvald, men vel mueligt og, at Ulfs Fader har hedet Thrugur, Thrugot, og været den som anførte de Svenske, der 1016 droge med Store-Kund til England, og saa har Ulf opkaldet sin Fader i sin Søn. Trugot var først gifted med Torgunna, Vagns Dotter, som stammede fra den navnkundige Palnatoke, og avlede Svend og Astrad med hende; Derefter giftede han sig med en Dotter af den Vendiske Kong Godeskalk, avlet maaskee med Kong Svend Estrithsens Dotter Sigrid, og blev ved hende Fader til Bothild, saafremt man vil troe, at Erik har havt sin egen Søsterdotter til Ægte, hvorpaa dog kan tviles, thi dertil havde Geistligheden vel ikke tiet. Rimeligere haver hun derfor havt en anden Moder, med hvilken Godeskalk maaskee ogsaa avlede Buthue, hvoraf følger, at Bothilds Moder har været født forend 1058, og rimelig maaskee 1057. Buthue's Moder skal have hedet Symbylla, været en Dotter af den Polske Kong Miecislaus, og have ægtet Godeskalk 1048 eller 1049. Men at Bothilds Moder haver været Godeskalks Dotter, beroer alene paa en sindrig Formodning af Gram, at den Keiser Henric, hvis Søster hun var efter Knytlinga, har været den Vendiske Kong Henric Godeskalks Søn. Efter samme Knytlinga har Bothild kun været Eriks Frille, hvilket jeg næsten snarest vil troe, baade fordi han var meget hengiven til Kiønnet, saa og fordi Saxo af Hengivenhed til Valdemar kan mistænkes for, at have villet imod Sandhed udgive

Bothild

Bothild for Eriks ægte Hustrue. Da og deres Søn Knud synes at have været ung ved deres Død, hvilket tildels stadfæstes ved Beretningen i Knytlinga, at Erik først fik Bothild efterat han var bleven Konge, en Beretning, der dog uden Tvil er urigtig; Saa synes dette dog at vise, at hun 1086 ei kan have begivet sig med sin Mand til Sverrige. Har Bothild været Eriks Dronning, og hun Søster til Burkue, og Halvsøster til Henrik, saa har Kong Niels maaskee derfor siden veigret sig ved at udlevere Henrik hans Moedrene Arv i Danmark, saasom han maaskee har paa Knuds Vegne giort Paastand igien paa Bothilds Fæderne og Moderne Arv i Venden. Men nu at komme til Oluf igien, da skeede det i hans Regierings Begyndelse ved at drage om paa Giesterie i Fyen, at en Præst, som tiente ved den Kirke i Odense, hvor Kong Knud laae begraven, kom til ham og sagde til ham i Hemmelighed, at han ofte saae Lys brænde over Knuds Grav, og skee der, lagde han videre til, desuden mange flere underlige Tegn, saa at vi sandeligen holde for, at Kongen er hellig; Derfore ville vi høre Eders Mening, Herre, om vi skulle giøre disse Ting bekiendt. Men Kongen svarede hel forstandigen, at han ei maatte være saa dristig at udbrede slig Løgn, thi han vidste mange Ting med Kong Knud, som vare af den Beskaffenhed, at een af dem alene kunde hindre ham fra at blive Helgen; Og dette maae du vide, lagde han til, at om nogen Mand herefter taler mere herom, saa skal du miste dit Liv. Herover blev Præsten skræmt, saa at han derefter taug; Imidlertid bredde dog det Rygte sig alt mere ud over Danmark, at Knud var en sand hellig Mand; Dog skeede det længe vartigen af Frygt for Kong Oluf, saa at man ei dristede sig til at tale offentligen derom, for ei at blive straffed. Besynderligt er det, at Ordericus Vitalis fortæller, at den af Brødrene,

Oluf Hunger. Aar 1086.

 som

Oluf Hunger. Aar 1086.

som havde dræbt Knud, tog strax Flugten, og at Folkets Hovdinger, Seniores, udvalgte derpaa Calomanoth til Konge, hvilket Navn jeg tænker at sige saa meget som den skionne og ægte Oluf. Jeg har forhen anført, at Oluf var Stadtholder, eller Præses, som Saxo kalder det, i det Slesvigske, venteligen fordi han opholdt sig i Byen Slesvig, men i sig selv var han og kaldtes Hertug, Dux, i Jylland, dog kun over Sønder-Jylland, saa kaldes han og i den saa kaldte Kong Eriks Kronike; Thi at Petrus Olai og Thomas Gleysmer kalde ham Hertug i Slesvig, det giore de efter deres Tids Sædvaner (24).

Saasnart den Engelske Wilhelm havde nu ei mere at frygte for de Danskes Knud, og Robert i Flandern var for svag til alene at angribe ham; De Engelske nu ogsaa fornumme, at alt Haab om Hielp fra Danmark var forsvunden, saa indfunde de sig villigen den 1ste Augusti i Salisbury, didhen Wilhelm havde forskrevet dem, saavel geistlige som verdslige Stænder, og hvor alle de, der besadde Jorder, maatte, saavelsom deres Mænd, aflegge Troskabseed til ham, og sværge at staae ham bi imod alle og enhver; Og herved lader det at Wilhelm har villet indskrænke Lehnsmagten, i det mindste dens skadelige Virkning, at de ringere Lehnsmænd troede sig at være deres Lehnsherrer mere forbundne end Kongen. De Engellændere derimod, som vare alt for misfornøiede, og som venteligen ei vilde beqveme sig hertil, tillod

(24) Saxo l. 12. p. 222. Knytlinga-Saga c. 64-66. 70. 75. 76. Langebek Script. T. 3. p. 153. 154. 222. 378. 379. T. 2. p. 210. 359. 360. T. 4. p. 231. T. 1. p. 160. Lagerbrings S. R. H. p. 71. Suhms Forb. p. 131. Gram in Meurs. col. 229. 230. Schröders Papist. Meklenburg p. 193. 207. Ord. Vit. l. 7. p. 650. W. Malm. l. 3. p. 107.

tillod han at fare ud af Landet, og droge de for det første til Apulien, 200 i Tallet, unge raske Mænd, hvorved maaskee dog alene sigtes til de Fornemme, thi Bromton og Knyhgton vidne, at Edgar havde mange Skibe med sig. Edgar Adeling, den rette Arving til den Engelske Krone, som da var meget misfornøiet med Wilhelm, fordi han ei holdt ham i nogen Agt og Ære, anførte dem; Fra Apulien begave de sig til Keiser Alexius i Constantinopel, om hvis Gavmildhed og Ædelmodighed der da gik stort Rye og Rygte; Han indrømmede dem Byen Chevetot i Asien (a), ligeover for Constantinopel, og ei langt fra Nicæa, men som de af Fienden, venteligen Tyrker, og ei Normaner, som Orderic vil, med mindre dette er ei skeet førend det første Kaarstog, bleve der meget foruroligede, saa tog han dem til sig i Hovedstaden, og indlemmede dem blant Barangerne, der vare beskikkede til at vogte hans egen Person, men nogle af dem nedlode sig i Jonien. Af denne Engellændernes Udvandring have nogle Islandske Skribenter taget Anledning til at berette, at de Engelske forlode Riget, anførte af 3 Grever og 8 Baroner, hvoriblant Simon af Glocester var den fornemmeste. Deres Antal var saa stort, at de behøvede 350 Skibe; Under-

Oluf Hunger. Aar 1086.

(a) Ved Aar 1091 nævner Ordericus l. 9. p. 729. den igien, og kalder den Havn. Nogle Latinske Skribenter om den hellige Krig kalde den Civitot, men dens rette Navn findes hos Anna Comnena, og er Kibot. Da 10000 Normaner, som vare udi den Hær, Petrus Eremita anførte, beginge efter hende Aar 1096 uhørte Grusomheder i den Egn, saa kan det dog vel være for Normaner, som Orderic vil, at Alexius har flottet dem. Da den Engelske Kong Wilhelm besad Normandie, saa have disse Normaner maaskee villet hævne ham paa hans flygtige Engelske Undersaatter, og Anna derfor just ei beløiet dem, som Mailly vil i Esprit des Croisades T. 3. p. 261-263.

Olof Hunger. Aar 1086. Underveis indtoge de Ceuta, og plyndrede paa Majorca og Minorca, hvilket vel kan være, thi disse Øer vare da i Maurers og Arabers Hænder. Derfra droge de til Sicilien, og da de der hørte i hvor stor Agt Nordiske Folk stode fra mange Secula af i Constantinopel, begave de sig did, og befriede den fra Beleiring af et barbarisk Folk. Til Belønning overlod Keiseren dem et Land, som laae 3 Dages Reise til Skibs fra Constantinopel i mod Vesten til Norden, men hvilket de først maatte indtage, og havde det forhen tilhørt det Grækiske Keiserdom. Efter denne Beskrivelse maatte det omtrent være Landet Sønden for Donaus Udløb, hvor Tomos og Varna ligge. Men efter en anden Islænder har det ligget 6 Dages Søereise i Nordost fra Constantinopel, hvorefter det kan have været Crim. De indtoge det, kaldte det Engelland, anlagde Byer, som de opnævnede efter London, York og flere, men som de ei vilde følge den Grækiske Kirkes Lærdomme, da Pauli Codex, hvilken jeg ikke kiender, giældte efter den, saa sendte de til Ungarn efter Præster. Deres Afkom boede der endda længe efter. Nogle af dem gave sig dog under de Keiserlige Liv-Tropper. Vidst er Antallet af Skibene her meget overdreven, hvorvel det ikke er urimeligt, at flere Engellændere have efterhaanden begivet sig til de Grækiske Keiseres Hof, hvoraf ogsaa senere Byzantinske Skribenter have taget Anledning at giøre alle Varanger til Engellænderne; Imidlertiid tør jeg dog ikke rent forkaste den Deel af Beretningen om Engellændernes Nedsættelse i et Land Norden for Constantinopel, hvorvel Torfæus selv giør det, thi hertil har man ei den Byzantinske Historie udførlig nok, dog tilstaaer jeg gierne, at Islænderne have meget forøget og overdrevet denne Tildragelse. Men nu at komme til Wilhelm igien, saa strakte hans Vrede imod

Edgar

Edgar sig og til dennes Søster Christina, hvilken derover blev Nonne i Ramesey udi Engelland, hvor hun døde i en høi Alder. I Scalá Krønike siges, at hun var Nonne i Russy, hvorved maaskee forstaaes Ramesey, men hvorudi vel og kan ligge en mørk Efterretning om hendes Faders og Farbroders Ophold i Rusland; Men strax efter siges der, at saavel hun som Agatha, Moder til den Skotske Dronning Margrete, der dog neppe var den Tid i Live, bleve begge efter Kong Malcolms Død, det er 1093, Nonner i den Engelske Bye Newcastle ved Tyne Flod. Ved denne Tid fik Wilhelm og den forhen omtalte Bog Domesday bragt til Ende. Da Godred Crouan blev i dette Aar dreven ud af Dublin, og maatte flye over Søen, venteligen til sit Rige i Man, hvorpaa den Irske Kong Morrogh beskikkede sin ældste Søn Domhnal til Stadtholder i Dublin, saa tænker jeg, at Wilhelm har havt Del heri, i det mindste ved at ophidse den Irske Konge, og det uden Tvil fordi Godred stod i Forbindelse med den Danske Kong Knud. Efter alt dette trak Wilhelm efter Sædvane mange Penge af sine Undersaatter paa alle Slags Maader, for derved at svække dem, hvorpaa han begav sig over til Normandie. Veirliget var i dette Aar ellers meget slet i Engelland, saa at Korn og Frugter bleve sent modne, Torden og Lynild herskede ogsaa skrækkeligen, hvorved mange Mennesker dræbtes; Hertil kom Qvæg- og Faare-Syge, sampt Sygdom og Død blant Mennesker, hvortil kom saadant Vandskyl, at Stene af Klipper fulde ned og gjorde stor Skade. Da nu de gamle Danske Skribenter berette, at saadan Tilstand var i Danmark efter Kong Knuds Død, saa har sligt utimeligt Veier venteligen allerede begyndt der i dette Aar 1086; Men da samme Veirligt var i Engelland, saa sees heraf, at det ei var Himlens Straf

Oluf Hunger. Aar 1086.

 over

Oluf Hunger. Aar 1086.

over de Danske formedelst Knuds Mord og Olufs Ophøielse, som Overtroe søgte at indbilde de da levende Danske; en Tanke overtroiske Skribenter have vedligeholdt og udbredet. Til Erindring af sin Seier over Harald stiftede Wilhelm ei langt fra Hastings en Kirke kaldet Bellona, det er Krig, indviet til St. Martinus, og som han forærede alt Landet rundt om paa een Mil i Strækning, frit for alle Skatter og Byrder, ogsaa fra Danegeld, Broe-, Kastel- og Skov-Arbeide; Didhen skiænkede han og blant andet St. Olufs Kirke i Exeter med sine tilliggende Jorder. — Rhys ap Tuader, Regent i Wales, blev udjaget af sine egne Undersaatter, og flyede til Irland, hvorfra han kom tilbage med en Hær af Irer og Skoter, hvoriblant Ostmaner uden Tvil have været, og besteg Thronen igien ved deres Hielp. Ovenmeldte utimelige Veirligt var ei alene i Danmark og Engelland, men strakte sig og til Italien, hvor Vandskyl giorde stor Skade, saa at Stykker af Klipper nedfulde og beskadigede Byer, ja formedelst Hunger bleve Hons, Giæs, Paafugle vilde, og forlode Gaardene, som Sigebert af Gemblours, en da levende Skribent, vidner. Den Hamborgske Erkebisp Liemar var den 29 April tilstæde paa Concilium til Maynz, som Keiser Henrich havde ladet sammenkalde, og hvor Pave Gregorius paa nye blev afsat. Dette beretter Cosmas af Prag, men jeg troer, at det er det samme, som holdtes forrige Aar 1085. Pulkava henfører dette Møde i Maynz til den 28 April, og lader Liemar være tilstæde ved et Diploms Udfærdigelse af Keiser Henric angaaende Bispesædet i Mähren (25).

Den

(25) Chr. Sax. p. 187. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 6. c. 3. p. 386. 387. Cod. Flat. col. 852. i Saga ens heilaga Edvardar. Lelandi Coll.

Den store Hunger, alle vore gamle Skribenter omtale, begyndte enten, som Hamsfort vil, i dette Aar 1087, eller og, hvilket jeg snarere troer, i næst forrige, baade fordi den da allerede begyndte i Engelland, saa og fordi mange, hvoriblant Saxo og Hamsfort selv, ville, at den varede i 10 Aar (a), nemlig saa lenge Oluf regierede, naar baade det Aar, han kom til Regimentet, og det, han døde i, regnes til. At andre udgive Hungeren ikkun at have varet i 7 Aar, som Petrus Olai og Erici Krønike, kommer deraf, at de have meent, at Oluf regierede ikke længre; Det samme maae kanskee ogsaa siges om dem, der skrive, at Hungeren kun varede i 9 Aar, saasom den Roskildske Anonymus, med mindre at det Aar, Oluf døde i, har været frugtbart, hvilket jeg næsten skulde troe, thi da hans Død indfaldt den 18 Augusti, Erik strax derpaa blev Konge, og Hungeren med hans Ankomst til Regieringen strax ophørte, saa kunde det ei skee paa anden Maade, end at i det Aar, som var 1095, havde Oluf Hunger. Aar 1087.

Coll. T. 2. p. 531. O-Halloran T. 2. p. 295. Ord. Vit. l. 4. p. 508. l. 7. p. 641. W. Malm. l. 2. p. 97. l. 3. p. 110. H. Hunt. p. 370. Rog. de Hov. p. 460. M. West. p. 229. F. Vig. p. 641. S. Dun. c. 213. R. de Diceto c. 487. Bromton c. 979. Knyghton c. 2353. M. Paris p. 10. Chr. de Mailros p. 161. Ann. Wav. p. 133. Walter Hemingford c. 10. p. 467. Chr. de Burgo p. 51. Monast. Angl. T. 1. p. 317. Wynne Hist. of Wales p. 110. Præf. in Whartoni Angl. Sac. T. 2. p. 32. Lel. Itin. T. 8. p. 86. Sig. Gembl. p. 606. Albericus p. 132. Cosmas in Script. Ap. Mencke T. 1. c. 2057-2060., & in Freheri Script. Boh. p. 13. Pulkavai Dobner in Mon. Hist. Bohemiæ T. 3. p. 129.

(a) Naar Saxo p. 222. vil, at Hungeren varede ligesaa mange Aar, som Knud havde regieret, saa maae man deraf slutte, at han haver tillagt Knud en Regiering af 10 Aar, da den dog kun varede i 6

Oluf Hunger. Aar 1087.

Veirliget været got, hvorfor og Afgrøden blev god. I Knytlinga siges, at Oluf regierede i 8 Aar, og at der var Dyrtid og Uaar i hans Tid. Men da Oluf vidst regierede i næsten 9 Aar, og der fra Knuds Død indtil hans forløbe 9 Aar 1 Maaned og 8 Dage, hvorfor og Saxo tillægger ham et Regimente af næsten 10 Aar, saa kan man med Grund antage, at Hungeren haver varet i fulde 9 Aar, nemlig begyndt om Høsten 1086, og varet til Høsten 1095. Saa langvarig en Hunger og Uaar haves vel ellers intet Exempel paa, thi alle ere eenige i, at den varede saa længe Oluf regierede; Dog kan jeg ikke forestille mig, at alle Aar have været lige slette, thi Misfornøielse og Overtroe have ventelig gen strax, og siden ved Skribenterne, overdrevet Tingen. Imidlertid er det dog vidst, at Aarene vare slette. Naar Uaar indfalder i Norge udi vore Tider, saa vare de gemenligen i 3 Aar efter hinanden, og det ei saa meget formedelst det slette Veirlige, som for Mangel paa Sædekorn, thi om end Indbyggerne saae taaleligt, hvorvel ikke nok, Korn til Brød, saa duer det dog ikke til Sæd, da det ei er modent nok. Men aldrig varer Hungeren der i 9 Aar. Derfore forestiller jeg mig, at det utimelige Veirlig haver falden ind i Danmark 1086, 1087, 1089 og 1093 ligesom i Engelland, og at Hungeren i de øvrige Aar er bleven foraarsaget ved Mangel paa Sædekorn. En samtidig Skribent i Danmark, som synes at have været Præst i Odense, vidner, at kort efter Kong Knuds Død blev næsten gandske Danmark hiemsøgt med Regn, dødelig Pest, Hunger og Mangel paa Fødevare, og plaget herved indtil de Jydske Bisper og Præster bleve 1094 eenige med dem i Odense om at flotte den hellige Konges Ben op paa Altaret, hvilket skede 1095. Den Roskildske Bisp Svend skal strax efter Kong Knuds Død have forudsagt den

den tilstundende Hunger, som han venteligen kunde slutte sig til formedelst det slette Veirlig, og som hans Indbildningskraft desuden forestilte ham at maatte komme til Straf for begangne Mord paa Knud, hans og al Geistlighedens Ben. Han skal og faderligen have paamindet mange, at de ved Omvendelse skulde søge at afværge dette Onde, det er at sige, fortryde deres mod Knud forøvede Gierning, men hertil havde ingen af de Danske Øren. Kiedsommelig over Regieringens Forandring, allerhelst Oluf ei var de Geistlige saa bevaagen som hans Formand, udbad han sig af Kongen og Folket Forlov til, at giøre en Pilegrimsreise til Jerusalem, som han og foretog sig i dette Aar. Da han underveis kom til Constantinopel, sendte han derfra hiem til Treföldighedens Kirke i Roskild en Deel Kirkeprydelser og adskillige Helgenes Ben og Levninger. Med ovenmeldte Hunger havde det efter Saxo den Beskaffenhed, at om Foraar og Sommer tørredes Sæden bort, formedelst Mangel paa Regn, men om Høsten igien faldt den saa hyppig, at alt hvad der havde groet paa lave og side Stæder, blev nu aldeles nedslaget. Altsaa manglede Regn for St. Hans Dag, og derimod var for meget af den i Augusti, saa at Markerne derover saae ud som en Søe, hvilket gik saa vidt, at Agerdyrkerne maatte fare ud paa Baade, vepteligen kun paa de laveste Stæder, og fra dem afmeie de Ax, som ragede frem over Vandet; Men føre derimod de øvrige, som stode under det, og vare forfulede, ind i Bagerovne, for at tørre dem, saa at de kunde males, og endda kunde de ei bruge dem til Brød, men alene til Grød. Herover blev saadan Mangel, at mange døde af Hunger, hvilket dog meest hændte de Fattige, thi de Rige havde Penge og Gods at kiøbe for, men de bleve derved af med deres Guld og Sølv. Ja Kongen selv

Oluf Hunger. Aar 1087.

Oluf Hunger. Aar 1087.

maatte formedelst Mangel sælge meget af sit Jordegods, for at faae Korn. Dette viser at Dyrtiden har ei været lige stærk overalt, saa og at der da maae have været en Deel formuende Folk i Landet. Da Kongerne reiste paa de Tider flitteligen om for at sidde i Retten, saa opholdte de sig ofte paa deres egne Kongsgaarder, og levede der af hvad de indbragte; Paa nogle af disse maae Sæden da have slaget feil, og Kongen derover solgt dem for Korn til at underholde sin talrige Hoffstat med. Mange af Adelen gik det ei heller bedre, saa at de derover maatte sælge deres Skiolde og Heste, vel og deres Jordegods (a), saaledes forklarer jeg Saxo's mørke Ord Ingenuitatis Insignia, thi ingen maae herved falde paa den Tanke, at Vaaben forstaaes herunder, thi de begyndte først at blive faste og arvelige i det 12 Sæculo, og siden efterhaanden at indføres i Segl, og rimeligen havde ei heller nogen laant eller solgt Korn paa og for dem, og at de Adelige derved vilde sælge eller overdrage Adelskabet til andre, derpaa tvivler jeg ogsaa, da de vel neppe havde Magt dertil, saasom Adelskab da alene erhvervedes ved tapre Bedrifter i Marken, eller og arvedes fra Forfædrene, der og havde paa samme Maade erlanget dem, og disse Adelige stammede gemeenligen fra Konger, Jarler, Herser; Thi det maae agtes, at arvelig Adel og fornem Slægt var vidst til paa de Tider, endskiønt de endda ei havde og brugte faste og arvelige adelige Tilnavne, og end mindre arvelige Skioldemærker, og allermindst arvelige Vaaben og Segl (b). Naar

Saxo

(a). Thi al Adelens Gods var Odel, det er, gik i Arv fra Mand til Mand, hvorimod det havde sig gandske anderledes med den Jord, Bryder, Fæstere, beboede.

(b) See om Elden af arvelige Vaaben i Andersons Diplomata Scotiæ præf. p. 30. Cambdens Remains p. 180. Schwartz Geogr. d. Nord.

Saxo legger til, at alle Naboer havde derimod Overflødighed, saa at enhver kunde indsee, at dette var en særdeles Straf for Danmark alene, saa igiendrives dette ved det forhen af mig anførte, og skal siden endnu mere igiendrives. Imidlertid vil jeg dog ikke gandske nægte, at jo Korn kan tildels være kiøbt fra fremmede Lande, og at maaskee en og anden fremmed Slegt har ved den Leilighed nedsat sig i Landet. Da saadan Nød gemenligst trykker Almuen og den Fattige, saa have uden Tvil mange i denne Konges Tid overgivet sig til geistlige og og verdslige Herrer for at faae Underholdning; herved have en Deel mistet deres Frihed, og mange i det mindste ei blevne fuldt frie, saa at Bryders og Festeres Tal er derved bleven formeret. Da Landet den Tid var mere fuldt af Søer, Aaer, Moradser, end nu omstunder, da mange ere udtørrede, udgravne og have aftaget, saa haver denne Omstændighed ei heller forvoldet lidet til, at Vandet stod over Engene. Naar Saxo vil, at de Danske nu fortrøde hvad de havde brudt imod Knud, og erkiendte hans Hellighed, sampt deres egen Forseelse, saa er dette efter al Anseende ikkun skeet af hel faae, eftersom de fleste vilde endda i Saxo's egen Tid ei ret erkiende det. Efter andre gamle Skribenter, eller saadanne, som have taget det af ældre, nu bortkomne, saasom Petrus Olai, Erici Krønike, den Roskildske Anonymus, Knuds Lovtaler, og Ælnothus, skal Hungeren have været saa stor, at mange dræbte sig indbyrdes for Urter og Rødder til Føde, og skulle de Olufs hele Regie-

Olufs Hungern Aar 1087.

d. Nord. Teutsch. p. 107. Dugdale's Warwickshire T. 1. p. 189, 190. Hos Sigebert i Pistorii Scr. Germ. T. 1. p. 554. siges ved Aar 777, at Saxerne tilstode at tabe deres Ingenuitas, om de oftere satte sig op imod Carl den Store og Christendommen. Ved Ingenuitas synes her at forstaaes Frihed og Eiendom.

Oluf Hunger. Aar 1087. Regiering igiennem have slaaets med hinanden om vilde Urter; Ja man ihielslog Heste til Føde, og flaadde Hunde, hvis Kiød at spise man dog paa de Tider ansaae for at være imod Guds Lov; De Ringeste prunkede da ei med mange Retter, og af Lekkerier saaes intet paa Bordene; Ja den sidste Skribent, nemlig Ælnothus, som levede for, ved og efter de Tider, vidner, at der og herskede Sygdom blant Qvæget, saa at Seude og Koer døde, og Markene bare knap Sædekornet igien, at Olden manglede i Skovene, saa at man savnede Svin der, Qvæg paa Marken, Mælk i Husene, ja endog Honning og Fisk, saasom Bier og Fisk døde; Græsset afrog paa Engene, Sygdom opkom blant Mennesker, og Adelige, Rige, Uadelige, Fattige lidde alle Nød, og tvinede hen. Saa sælt beskriver Ælnothus Tilstanden, og af ham, som samtidig, have uden Tvil de senere Skribenter taget det meste, men man har Aarsag til at frygte for, at han som Munk, fuld af Overtroe og hengivet til den Tanke, at Knud var hellig, har seet alle Ting større an, end de virkeligen vare, heldst udstrakt denne ælendige Tilstand til at have været lige stærk i alle Danske Landskaber. Efter Beskrivelsen har denne Svaghed, endskiønt mest opkommet af Hunger, havt Ligning med den saa kaldte sorte Død i det 14 Sæculo, heldst siden Fiske og Kulle være døde. Efter alt dette var det intet Under, at de Danske, som vare vante til at give deres Konger og andre Personer Ogenavne, tillagde Oluf det af Hunger, som de og skreve Hungær, Hunghær, og findes hos deres Skribenter oversat paa Latin ved Famelicus, ja Fames, Navne, der forekomme i Erici Kronike, hos Petrus Olai, Thomas Gheismer, ja hos den samtidige Forfatter af Historien over hellig Knuds Martyrdom; og hos Svend Aagesen, endskiønt de ikke forekomme hos Ælnothus og Saxo.

Imid-

Imidlertid kaldes han dog i den første Runiske Konge-Liste den Unge, med mindre der er en Skriverfeil i Stedet for Unger, Hunger, thi man finder ingen Grund, hvorfor han skulde kaldes den Unge. Saxo vil, at de Danske og deres Konge vare da i saadan Foragt hos Udlændingerne, og at de bare slig Medynk med dem, at de derover undsaae sig ved at angribe dem, og lode dem sidde i Fred og Roe; Men af Knytlinga og i et Vers af den samtidige Skald Marcus seer man, at Erik, Olufs Eftermand, tugtede Søerøverne, som det lader, de Vendiske, hvilke venteligen havde i hans Formands Tid giort de Danske Strømme usikre, og i samme Knytlinga siges om Oluf selv, at han var en stor Krigsmand, hvorved det giøres troligt, at denne Konge haver og selv sat sig imod Søerøverne, men Skribenterne, indtagne af Had imod ham og af Fordom for Kong Knud, have intet optegnet om hans Bedrifter; Hertil kommer, at den Svenske Kong Inge haver uden Tvil bekriget Danmark i Olufs Tid, og det ved Aar 1093, hvorom mere da. Oluf ægtede Ingigerd eller Inger, Dotter af den Norske Kong Harald Haardraade og af Elisabeth, den Russiske Prindsesse, og Søster til den da regierende Norske Kong Oluf Kyrre. Rimeligen har Oluf først ægtet hende efterat han var bleven Konge, og det af Stats-Aarsager, for derved at vinde de Norske og deres Konge, hvilke havde været store Venner af Knud, thi Prindsessen maae da ellers have været temmelig gammel, og fød omtrent 1050, siden hun voxen fulgte med sin Fader paa det Engelske Tog 1066, men blev efter paa Orkenøerne, hvorfra hendes Broder Oluf drog med hende tilbage til Norge. Det er derfor intet Under, at Historien taler ei om Afkom af hende og Oluf. Bartholin vil, og anfører en nu bortkommen Dansk Krønike, at St. Nicolaus af Myrrha i Asien

Oluf Hunger. Aar 1087.

Oluf. Hunger. Aar 1087. hans Ben bleve opløftede af Jorden i Aarhus, dog dette er uden Tvil en Vildfarelse, da fast alle Islandske Aarbøgger og den Ubenævntes Krønike af Bari vidne, at den 10 Maji komme denne Helgens Ben i dette Aar til Bari, saa at een har vel i Stædet for Barenses læst Arenses, hvoraf siden er bleven giort Aros, Arhus. De tvende brave Mænd, Svend og Astrad, Thorgunnæ Sønner, sadde i al denne Tid udi Jern i Flandern, forglemte af Kong Oluf, hvis Velgiører de havde været. Robert lod dem holde skarpt, saasom det havde været meget imod hans Villie, at Oluf slap løs. Dronning Edel bad ofte, men forgiæves, om deres Løsladelse, og forestilte, at de burde nyde mere Got af deres Venskab med Knud, end lide Ont for Olufs Utroskab og Mangel paa Ordholdenhed; Dog Robert svarede altid, at det var tilpas for dem, og nu skulde de sidde indtil deres Ven Oluf løste dem ud. Herover bleve de siddende i Jern hele den Vinter over efter Kong Knuds Fald, de finge slet Underholdning, og ei Lov at see noget Menneske. Men Paaske Nat aabenbarede den hellige Kong Knud sig for dem i Søvne, sønderbrød deres Baand og Lænker, og bad dem fortælle, at hver den, som i Oprigtighed paakaldte hans Navn, den skulde blive befriet fra alt Menneskelig Naade havde Gud skienket ham; Derpaa forsvandt Kongen og efterlod sig en Lysning og kostelig Lugt. Efter dette ginge de ud af Fængslet, hvorvel de mere støttede sig frem end ginge, og saaledes fremviste de sig for Greven, da han sad til Bords. Han befoel da at de strap skulde bindes og føres tilbage, men Svend fortaalte hvordan alting var tilgaaet, og til Bevis anførte han, at deres Baand og Lænker laae sønderbrudt i Fængslet. Dronning Edel tog da til Ords, og bad dem frie Helligdagene over, forsikrede tilligemed, at dette kom hende ikke uventeligt, thi hun

kiendte

kiendte Kong Knuds Sæder, at de havde været skilte fra andres, maaskee man ved nøie Undersøgning kunde komme efter Sandheden, og vilde det være dem til stor Glæde, om dette var sandt. Greven satte dette i hendes Vold, og herpaa bleve de vel pleiede og finge en god Seng. Svend forærede derpaa det kostelige Bækte, Knud havde givet ham, til Knuds Søn, den unge Carl, som strax gik han til sin Morfader, og bad, at han vilde forliges med disse Brødre. Som nu Dronning Edel lagde sin Bøn til, saa skiænkede Greven dem deres Frihed, og gav dem Lov at vende tilbage til Danmark. Man maatte være meget overtroisk, og fæste stærk Liid til Helgene, om man ei indsaae, at Edel har opfundet den hele Sag, baade for at frelse de arme uskyldige Mænd, saa og for at udbrede Rygtet om sin Mands Salighed og Hellighed. Imidlertid tænkte Robert ikke ædelmodig nok, til at ville miste de udlovede Penge; derfore forelagde han dem at drage til Oluf, og bede ham betale, men saafremt han ikke vilde, som han troede, da selv at betale, og dette maatte de sværge ham til. Derpaa lod han dem ledsage hid ind ved nogle af sine Folk. Da de komme for Oluf, bade de ham snart at betale, saasom de havde tilstaaet Grev Robert, at han skulde faae sine Penge. Men Kongen svarede hertil: Flamænderne have fortient andet af os, end at vi skulde give dem Penge, saadan Spot og Skam have de tilføiet os, og den bør de have igien; jeg haver derfor besluttet, saa snart jeg haver vundet de Danske Høvdingers faste Venskab (Trunad), at byde Hær ud over mit gandske Rige, og saaledes at øde Grev Roberts Land, at det aldrig mere skal komme sig. Og nu var Kongen saa vred, at ingen torde sige ham imod, og var Svend glad ved at komme bort. De tvende Brødre droge nu hiem, solgte og pantsatte deres Gods, sampt skilte sig ved alt

Oluf Hunger. Aar 1087.

Olof Hunger. Aar 1086.

Underveis indtoge de Ceuta, og plyndrede paa Majorca og Minorca, hvilket vel kan være, thi disse Øer vare da i Maurers og Arabers Hænder. Derfra droge de til Sicilien, og da de der hørte i hvor stor Agt Nordiske Folk stode fra mange Secula af i Constantinopel, begave de sig did, og befriede den fra Beleiring af et barbarisk Folk. Til Belønning overlod Keiseren dem et Land, som laae 3 Dages Reise til Skibs fra Constantinopel i mod Vesten til Norden, men hvilket de først maatte indtage, og havde det forhen tilhørt det Grækiske Keiserdom. Efter denne Beskrivelse maatte det omtrent være Landet Sønden for Donaus Udløb, hvor Tomos og Varna ligge. Men efter en anden Islænder har det ligget 6 Dages Søereise i Nordost fra Constantinopel, hvorefter det kan have været Crim. De indtoge det, kaldte det Engelland, anlagde Byer, som de opnævnede efter London, York og flere, men som de ei vilde følge den Grækiske Kirkes Lærdomme, da Pauli Codex, hvilken jeg ikke kiender, giældte efter den, saa sendte de til Ungarn efter Præster. Deres Affkom boede der endda længe efter. Nogle af dem gave sig dog under de Keiserlige Liv-Tropper. Vidst er Antallet af Skibene her meget overdreven, hvorvel det ikke er urimeligt, at flere Engellændere have efterhaanden begivet sig til de Grækiske Keiseres Hof, hvoraf ogsaa senere Byzantinske Skribenter have taget Anledning at giøre alle Varanger til Engellænderne; Imidlertiid tør jeg dog ikke rent forkaste den Deel af Beretningen om Engellændernes Nedsættelse i et Land Norden for Constantinopel, hvorvel Torfæus selv giør det, thi hertil har man ei den Byzantinske Historie udførlig nok, dog tilstaaer jeg gierne, at Islænderne have meget forøget og overdrevet denne Tildragelse. Men nu at komme til Wilhelm igien, saa strakte hans Vrede imod

Edgar

Edgar sig og til dennes Søster Christina, hvilken derover blev Nonne i Ramesey udi Engelland, hvor hun døde i en høi Alder. I Scala Krønike siges, at hun var Nonne i Russy, hvorved maaskee forstaaes Ramesey, men hvorudi vel og kan ligge en mørk Efterretning om hendes Faders og Farbroders Ophold i Rusland; Men strax efter siges der, at saavel hun som Agatha, Moder til den Skotske Dronning Margrete, der dog neppe var den Tid i Live, bleve begge efter Kong Malcolms Død, det er 1093, Nonner i den Engelske Bye Newcastle ved Tyne Flod. Ved denne Tid fik Wilhelm og den forhen omtalte Bog Domesday bragt til Ende. Da Godred Crouan blev i dette Aar dreven ud af Dublin, og maatte flye over Søen, venteligen til sit Rige i Man, hvorpaa den Irske Kong Morrogh beskikkede sin ældste Søn Domhnal til Stadtholder i Dublin, saa tænker jeg, at Wilhelm har havt Deel heri, i det mindste ved at ophidse den Irske Konge, og det uden Tvil fordi Godred stod i Forbindelse med den Danske Kong Knud. Efter alt dette trak Wilhelm efter Sædvane mange Penge af sine Undersaatter paa alle Slags Maader, for derved at svække dem, hvorpaa han begav sig over til Normandie. Veirliget var i dette Aar ellers meget slet i Engelland, saa at Korn og Frugter bleve sent modne, Torden og Lynild herskede ogsaa skrækkeligen, hvorved mange Mennesker dræbtes; Hertil kom Qvæg- og Faare-Syge, sampt Sygdom og Død blant Mennesker, hvortil kom saadant Vandskyl, at Steene af Klipper fulde ned og giorde stor Skade. Da nu de gamle Danske Skribenter berette, at saadan Tilstand var i Danmark efter Kong Knuds Død, saa har sligt utimeligt Veier venteligen allerede begyndt der i dette Aar 1086; Men da samme Veirligt var i Engelland, saa sees heraf, at det ei var Himlens Straf

Oluf Hunger. Aar 1086.

Oluf Hunger. Aar 1086.

over de Danske formedelst Kinds Mord og Olufs Ophøielse, hvis Overtroe søgte at indbilde de da levende Danske; en Tanke udenlandske Skribenter have vedligeholdt og udbredet. Til Erindring af sin Seier over Harald stiftede Wilhelm ei langt fra Hastings en Kirke kaldet Bellona, det er Krig, indviet til St. Martinus, og som han forærede alt Landet rundt om paa een Mil i Strækning, frit for alle Skatter og Byrder, ogsaa fra Danegeld, Broe, Kastel og Skov-Arbeide; Didhen skiænkede han og blant andet St. Olufs Kirke i Exeter med sine tilliggende Jorder. — Rhys ap Tuader, Regent i Wales, blev udjaget af sine egne Undersaatter, og flyede til Irland, hvorfra han kom tilbage med en Hær af Irrer og Skoter, hvoriblant Ostmaner uden Tvil have været, og besteg Thronen igien ved deres Hielp. Ovenmeldte utimelige Veirligt var ei alene i Danmark og Engelland, men strakte sig og til Italien, hvor Vandskyl giorde stor Skade, saa at Stykker af Klipper nedfulde og beskadigede Byer, ja formedelst Hunger bleve Hons, Giæs, Paafugle vilde, og forlode Gaardene, som Sigebert af Gemblours, en da levende Skribent, vidner. Den Hamborgske Erkebisp Liemar var den 29 April tilstæde paa Concilium til Maynz, som Keiser Henrich havde ladet sammenkalde, og hvor Pave Gregorius paa nye blev afsat. Dette beretter Cosmas af Prag, men jeg troer, at det er det samme, som holdtes forrige Aar 1085. Pulkava henfører dette Møde i Maynz til den 28 April, og lader Liemar være tilstæde ved et Diploms Udfærdigelse af Keiser Henric angaaende Bispesædet i Mæhren (25).

Den

(25) Chr. Sax. p. 187. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 6. c. 3. p. 386. 387. Cod. Flat. col. 832. i Saga ens heilaga Edvardar. Lelandi Coll.

Den store Hunger, alle vore gamle Skribenter omtale, begyndte enten, som Hamsfort vil, i dette Aar 1087, eller og, hvilket jeg snarere troer, i næst forrige, baade fordi den da allerede begyndte i Engelland, saa og fordi mange, hvoriblant Saxo og Hamsfort selv, ville, at den varede i 10 Aar (a), nemlig saa lenge Oluf regierede, naar baade det Aar, han kom til Regimentet, og det, han døde i, regnes til. At andre udgive Hungeren ikkun at have varet i 7 Aar, som Petrus Olai og Erici Kronike, kommer deraf, at de have meent, at Oluf regierede ikke længere. Det samme maae kanskee ogsaa siges om dem, der skrive, at Hungeren kun varede i 9 Aar, saasom den Roskildske Anonymus, med mindre at det Aar, Oluf døde i, har været frugtbart, hvilket jeg næsten skulde troe, thi da hans Død indfaldt den 18 Augusti, Erik strax derpaa blev Konge, og Hungeren med hans Ankomst til Regieringen strax ophørte, saa kunde det ei skee paa anden Maade, end at i det Aar, som var 1095, havde

Oluf Hunger. Aar 1087.

Coll. T. 2. p. 531. O-Halloran T. 2. p. 295. Ord. Vit. l. 4. p. 508. l. 7. p. 641. W. Malm. l. 2. p. 97. l. 3. p. 110. H. Hunt. p. 370. Rog. de Hov. p. 460. M. West. p. 229. F. Vig. p. 641. S. Dun. c. 213. R. de Diceto c. 487. Bromton c. 979. Knyghton c. 2353. M. Paris p. 10. Chr. de Mailros p. 161. Ann. Wav. p. 133. Walter Hemingford c. 10. p. 467. Chr. de Burgo p. 51. Monast. Angl. T. 1. p. 317. Wynne Hist. of Wales p. 110. Præf. in Whartoni Angl. Sac. T. 2. p. 32. Lel. Itin. T. 8. p. 86. Sig. Gembl. p. 606. Albericus p. 132. Cosmas in Script. Ap. Mencke T. 1. c. 2057-2060., & in Freheri Script. Boh. p. 13. Pulkavai Dobner in Mon. Hist. Bohemiæ T. 3. p. 129.

(a) Naar Saxo p. 222. vil, at Hungeren varede ligesaa mange Aar, som Knud havde regieret, saa maae man deraf slutte, at han haver tillagt Knud en Regiering af 10 Aar, da den dog kun varede i 6.

Oluf Hunger. Aar 1087.

Veirliget været got, hvorfor og Afgrøden blev god. I Knytlinga siges, at Oluf regierede i 8 Aar, og at der var Dyrtid og Uaar i hans Tid. Men da Oluf vidst regierede i næsten 9 Aar, og der fra Knuds Død indtil hans forløbe 9 Aar 1 Maaned og 8 Dage, hvorfor og Saxo tillægger ham et Regimente af næsten 10 Aar, saa kan man med Grund antage, at Hungeren haver varet i fulde 9 Aar, nemlig begyndt om Høsten 1086, og varet til Høsten 1095. Saa langvarig en Hunger og Uaar haves vel ellers intet Exempel paa, thi alle ere eenige i, at den varede saa længe Oluf regierede; Dog kan jeg ikke forestille mig, at alle Aar have været lige slette, thi Misfornøielse og Overtroe have venteligen strax, og siden ved Skribenterne, overdrevet Tingen. Imidlertid er det dog vidst, at Aarene vare slette. Naar Uaar indfalder i Norge udi vore Tider, saa vare de gemenligen i 3 Aar efter hinanden, og det ei saa meget formedelst det slette Veirlige, som for Mangel paa Sædekorn, thi om end Indbyggerne saae taaleligt, hvorvel ikke nok, Korn til Brød, saa duer det dog ikke til Sæd, da det ei er modent nok. Men aldrig varer Hungeren der i 9 Aar. Derfore forestiller jeg mig, at det utimelige Veirlig haver falden ind i Danmark 1086, 1087, 1089 og 1093 ligesom i Engelland, og at Hungeren i de øvrige Aar er bleven foraarsaget ved Mangel paa Sædekorn. En samtidig Skribent i Danmark, som synes at have været Præst i Odense, vidner, at kort efter Kong Knuds Død blev næsten gandske Danmark hiemsøgt med Regn, dødelig Pest, Hunger og Mangel paa Fødevare, og plaget herved indtil de Jydske Bisper og Præster bleve 1094 eenige med dem i Odense om at flotte den hellige Konges Ben op paa Altaret, hvilket skede 1095. Den Roskildske Bisp Svend skal strax efter Kong Knuds Død have forudsagt

den

den tilstundende Hunger, som han venteligen kunde slutte sig til formedelst det slette Veirlig, og som hans Indbildningskraft desuden forestilte ham at maatte komme til Straf for begangne Mord paa Knud, hans og al Geistlighedens Ben. Han skal og faderligen have paamindet mange, at de ved Omvendelse skulde søge at afværge dette Onde, det er at sige, fortryde deres mod Knud forøvede Gierning, men hertil havde ingen af de Danske Øren. Kiedsommelig over Regieringens Forandring, allerhelst Oluf ei var de Geistlige saa bevaagen som hans Formand, udbad han sig af Kongen og Folket Forlov til, at giøre en Pilegrimsreise til Jerusalem, som han og foretog sig i dette Aar. Da han underveis kom til Constantinopel, sendte han derfra hiem til Treefoldighedens Kirke i Roskild en Deel Kirkeprydelser og adskillige Helgenes Ben og Levninger. Med ovenmeldte Hunger havde det efter Saxo den Beskaffenhed, at om Foraar og Sommer tørredes Sæden bort, formedelst Mangel paa Regn, men om Høsten igien faldt den saa hyppig, at alt hvad der havde groet paa lave og side Stæder, blev nu aldeles nedslaget. Altsaa manglede Regn for St. Hans Dag, og derimod var for meget af den i Augusti, saa at Markerne derover saae ud som en Søe, hvilket gik saa vidt, at Agerdyrkerne maatte fare ud paa Baade, vel venteligen kun paa de laveste Stæder, og fra dem afmeie de Ax, som ragede frem over Vandet; Men føre derimod de øvrige, som stode under det, og vare forfulede, ind i Bagerovne, for at tørre dem, saa at de kunde males, og endda kunde de ei bruge dem til Brød, men alene til Grød. Herover blev saadan Mangel, at mange døde af Hunger, hvilket dog mest hændte de Fattige, thi de Rige havde Penge og Gods at kiøbe for, men de bleve derved af med deres Guld og Sølv. Ja Kongen selv

Oluf Hunger. Aar 1087.

Oluf Hunger. Aar 1087.

maatte formedelst Mangel sælge meget af sit Jordegods, for at faae Korn. Dette viser at Dyrtiden har ei været lige stærk overalt, saa og at der da maae have været en Deel formuende Folk i Landet. Da Kongerne reiste paa de Tider flitteligen om for at sidde i Retten, saa opholdte de sig ofte paa deres egne Kongsgaarder, og levede der af hvad de indbragte; Paa nogle af disse maae Sæden da have slaget feil, og Kongen derover solgt dem for Korn til at underholde sin talrige Hofstat med. Mange af Adelen gik det ei heller bedre, saa at de derover maatte sælge deres Skiolde og Heste, vel og deres Jordegods (a), saaledes forklarer jeg Saxo's mørke Ord Ingenuitatis Insignia, thi ingen maae herved falde paa den Tanke, at Vaaben forstaaes herunder, thi de begyndte først at blive faste og arvelige i det 12 Sæculo, og siden efterhaanden at indføres i Segl, og rimeligen havde ei heller nogen laant eller solgt Korn paa og for dem, og at de Adelige derved vilde sælge eller overdrage Adelskabet til andre, derpaa tvivler jeg ogsaa, da de vel neppe havde Magt dertil, saasom Adelskab da alene erhvervedes ved tapre Bedrifter i Marken, eller og arvedes fra Forfædrene, der og havde paa samme Maade erlanget dem, og disse Adelige stammede gemenligen fra Konger, Jarler, Herser; Thi det maae agtes, at arvelig Adel og fornem Slægt var vidst til paa de Tider, endskiønt de endda ei havde og brugte faste og arvelige adelige Tilnavne, og end mindre arvelige Skioldemærker, og allermindst arvelige Vaaben og Segl (b). Naar

Saxo

(a). Thi al Adelens Gods var Odel, det er, gik i Arv fra Mand til Mand, hvorimod det havde sig gandske anderledes med den Jord, Bryder, Fæstere, beboede.

(b) See om Ælden af arvelige Vaaben i Andersons Diplomata Scotiæ præf. p. 30. Cambdens Remains p. 180. Schwantz Geogr. d. Nord.

Saxo legger til, at alle Naboer havde derimod Overflodighed, saa at enhver kunde indsee, at dette var en særdeles Straf for Danmark alene, saa igiendrives dette ved det forhen af mig anførte, og skal siden endnu mere igiendrives. Imidlertid vil jeg dog ikke gandske nægte, at jo Korn kan tildels være kiøbt fra fremmede Lande, og at maaskee en og anden fremmed Slegt har ved den Leilighed nedsat sig i Landet. Da saadan Nød gemeenligst trykker Almuen og den Fattige, saa have uden Tvil mange i denne Konges Tid overgivet sig til geistlige og og verdslige Herrer for at faae Underholdning; herved have en Deel mistet deres Frihed, og mange i det mindste ei blevne fuldt frie, saa at Bryders og Fæsteres Tal er derved bleven formeret. Da Landet den Tid var mere fuldt af Søer, Aaer, Moradser, end nu omstunder, da mange ere udtørrede, udgravne og have aftaget, saa haver denne Omstændighed ei heller forvoldet lidet til, at Vandet stod over Engene. Naar Saxo vil, at de Danske nu fortrøde hvad de havde brudt imod Knud, og erkiendte hans Hellighed, sampt deres egen Forseelse, saa er dette efter al Anseende ikkun skeet af hel faae, eftersom de fleste vilde endda i Saxo's egen Tid ei ret erkiende det. Efter andre gamle Skribenter, eller saadanne, som have taget det af ældre, nu bortkomne, saasom Petrus Olai, Erici Krønike, den Roskildske Anonymus, Knuds Lovtaler, og Ælnothus, skal Hungeren have været saa stor, at mange dræbte sig indbyrdes for Urter og Rødder til Føde, og skulle de Olufs hele Regie-

Olufs Hunger. Aar 1087.

d. Nord. Teutsch. p. 107. Dugdale's Warwickshire T. 1. p. 189, 190. Hos Sigebert i Pistorii Scr. Germ. T. 1. p. 554. siges ved Aar 777, at Saxerne tilstode at tabe deres Ingenuitas, om de oftere satte sig op imod Carl den Store og Christendommen. Ved Ingenuitas synes her at forstaaes Frihed og Eiendom.

Oluf Hunger. Aar 1087.

Regiering igiennem have slaaets med hinanden om vilde Urter; Ja man ihielslog Heste til Føde, og slaadde Hunde, hvis Kiød at spise man dog paa de Tider ansaae for at være imod Guds Lov; De Ringeste prunkede da ei med mange Retter, og af Lekkerier sgaes intet paa Bordene; Ja den sidste Skribent, nemlig Ælnothus, som levede for, ved og efter de Tider, vidner, at der og herskede Sygdom blant Qvæget, saa at Semde og Køer døde, og Markene bare knap Sædekornet igien, at Olden manglede i Skovene, saa at man savnede Svin der, Qvæg paa Marken, Mælk i Husene, ja endog Honning og Fisk, saasom Bier og Fisk døde; Græsset aftog paa Engene, Sygdom opkom blant Mennesker, og Adelige, Rige, Uadelige, Fattige lidde alle Nød, og twinede hen. Saa slet beskriver Ælnothus Tilstanden, og af ham, som samtidig, have uden Tvil de senere Skribenter taget det meste, men man har Aarsag til at frygte for, at han som Munk, fuld af Overtroe og hengivet til den Tanke, at Knud var hellig, har seet alle Ting større an, end de virkeligen vare, heldst udstrakt denne ælendige Tilstand til at have været lige stærk i alle Danske-Landskaber. Efter Beskrivelsen har denne Svaghed, endskiønt mest opkommet af Hunger, havt Ligning med den saa kaldte sorte Død i det 14 Sæculo, heldst siden Fiske og Kulle være døde. Efter alt dette var det intet Under, at de Danske, som vare vante til at give deres Konger og andre Personer Øgenavne, tillagde Oluf det af Hunger, som de og skreve Hungær, Hunghær, og findes hos deres Skribenter oversat paa Latin ved Famelicus, ja Fames, Navne, der forekomme i Erici Krønike, hos Petrus Olai, Thomas Gheismer, ja hos den samtidige Forfatter af Historien over hellig Knuds Martyrdom; og hos Svend Aagesen, endskiønt de ikke forekomme hos Ælnothus og Saxo.

Imid-

Imidlertid kaldes han dog i den første Runiske Konge-Liste den Unge, med mindre der er en Skriverfeil i Stedet for Unger, Hunger, thi man finder ingen Grund, hvorfor han skulde kaldes den Unge. Saxo vil, at de Danske og deres Konge vare da i saadan Foragt hos Udlændingerne, og at de bare slig Medynk med dem, at de derover undsaae sig ved at angribe dem, og lode dem sidde i Fred og Roe; Men af Knytlinga og i et Vers af den samtidige Skald Marcus seer man, at Erik, Olufs Eftermand, tugtede Søerøverne, som det lader, de Vendiske, hvilke venteligen havde i hans Formands Tid giort de Danske Strømme usikre, og i samme Knytlinga siges om Oluf selv, at han var en stor Krigsmand, hvorved det giøres troligt, at denne Konge haver og selv sat sig imod Søerøverne, men Skribenterne, indtagne af Had imod ham og af Fordom for Kong Knud, have intet optegnet om hans Bedrifter; Hertil kommer, at den Svenske Kong Inge haver uden Tvil bekriget Danmark i Olufs Tid, og det ved Aar 1093, hvorom mere da. Oluf ægtede Ingigerd eller Inger, Dotter af den Norske Kong Harald Haardraade og af Elisabeth, den Russiske Prindsesse, og Søster til den da regierende Norske Kong Oluf Kyrre. Rimeligen har Oluf først ægtet hende efterat han var bleven Konge, og det af Stats-Aarsager, for derved at vinde de Norske og deres Konge, hvilke havde været store Venner af Knud, thi Prindsessen maae da ellers have været temmelig gammel, og fød omtrent 1050, siden hun voxen fulgte med sin Fader paa det Engelske Tog 1066, men blev efter paa Orkenøerne, hvorfra hendes Broder Oluf drog med hende tilbage til Norge. Det er derfor intet Under, at Historien taler ei om Afkom af hende og Oluf. Bartholin vil, og anfører en nu borkommen Dansk Krønike, at St. Nicolaus af Myrrha i Asien

Oluf Hunger. Aar 1087.

Oluf. Hunger. Aar. 1087. hans Ben bleve opløftede af Jorden i Aarhus, dog dette er uden Tvil en Vildfarelse, da fast alle Islandske Aarbøgger og den Ubenevntes Kronnike af Bari vidne, at den 10 Maji komme denne Helgens Ben i dette Aar til Bari, saa at een har vel i Stedet for Barenses læst Arenses, hvoraf siden er bleven giort Aros, Arhus. De tvende brave Mænd, Svend og Aſtrad, Thorgunnæ Sønner, sadde i al denne Tid udi Jern i Flandern, forglemte af Kong Oluf, hvis Velgiører de havde været. Robert lod dem holde skarpt, saasom det havde været meget imod hans Villie, at Oluf slap løs. Dronning Edel bad ofte, men forgiæves, om deres Løsladelse, og forestilte, at de burde nyde mere Got af deres Venskab med Knud, end lide Ont for Olufs Utroskab og Mangel paa Ordholdenhed; Dog Robert svarede altid, at det var tilpas for dem, og nu skulde de sidde indtil deres Ven Oluf løste dem ud. Herover bleve de siddende i Jern hele den Vinter over efter Kong Knuds Fald, de finge slet Underholdning, og ei Lov at see noget Menneske. Men Paaske Nat aabenbarede den hellige Kong Knud sig for dem i Søvne, sønderbrød deres Baand og Lænker, og bad dem fortælle, at hver den, som i Oprigtighed paakaldte hans Navn, den skulde blive befriet fra alt Men, slig Naade havde Gud skienket ham; Derpaa forsvandt Kongen og efterlod sig en Lysning og kostelig Lugt. Efter dette ginge de ud af Fængslet, hvorvel de mere stettede sig frem end ginge, og saaledes fremviste de sig for Greven, da han sad til Bords. Han befoel da at de strax skulde bindes og føres tilbage, men Svend fortaalte hvordan altring var tilgaaet, og til Bevis anførte han, at deres Baand og Lænker saae sønderbrudt i Fængslet. Dronning Edel tog da til Ords, og bad dem frie Helligdagene over, forsikrede tilligemed, at dette kom hende ikke uventeligt, thi hun

kiendte

kiendte Kong Knuds Sæder, at de havde været skilte fra andres, maaskee man ved nøie Undersøgning kunde komme efter Sandheden, og vilde det være dem til stor Glæde, om dette var sandt. Greven satte dette i hendes Vold, og herpaa bleve de vel pleiede og finge en god Seng. Svend forærede derpaa det kostelige Bæltte, Knud havde givet ham, til Knuds Søn, den unge Carl, som strax gik han til sin Morfader, og bad, at han vilde forliges med disse Brødre. Som nu Dronning Edel lagde sin Bøn til, saa skiænkede Greven dem deres Frihed, og gav dem Lov at vende tilbage til Danmark. Man maatte være meget overtroisk, og fæste stærk Lid til Helgene, om man ei indsaae, at Edel har opfundet den hele Sag, baade for at frelse de arme uskyldige Mænd, saa og for at udbrede Rygtet om sin Mands Salighed og Hellighed. Imidlertid tænkte Robert ikke ædelmodig nok, til at ville miste de udlovede Penge; derfore forelagde han dem at drage til Oluf, og bede ham betale, men saafremt han ikke vilde, som han troede, da selv at betale, og dette maatte de sværge ham til. Derpaa lod han dem ledsage hid ind ved nogle af sine Folk. Da de komme for Oluf, bade de ham snart at betale, saasom de havde tilstaaet Grev Robert, at han skulde faae sine Penge. Men Kongen svarede hertil: Flamænderne have fortient andet af os, end at vi skulde give dem Penge, saadan Spot og Skam have de tilføiet os, og den bør de have igien; jeg haver derfor besluttet, saa snart jeg haver vundet de Danske Høvdingers faste Venskab (Trunad), at byde Hær ud over mit gandske Rige, og saaledes at øde Grev Roberts Land, at det aldrig mere skal komme sig. Og nu var Kongen saa vred, at ingen torde sige ham imod, og var Svend glad ved at komme bort. De tvende Brødre droge nu hiem, solgte og pantsatte deres Gods, sampt skilte sig ved alt

Oluf Hunger. Aar 1087.

Oluf Hunger. Aar 1087.

deres Losøre, finge og meget af deres Venner og Frænder, og foere derpaa afsted til Flandern, hvor de bleve vel imodtagne og betalte derpaa deres Løsepenge i Guld og brændt Sølv, sampt forærede Greven desuden gode Heste og Falker, og andre Ting, som vare rare i hans Land. Nu viste Robert sig ædelmodig, sagde, at han alene vilde bede om at beholde deres Foræringer, sampt derfor forunde dem sin Tak og sit Venskab, men Løsepengene gav han tilbage, baade fordi han vidste, at de vare ei rige nok til at undvære dem uden Besværlighed, saa og fordi de havde opført sig som gode og trofaste Mænd. Derefter bleve de hos ham saa længe de vilde, og ved Afskeden begavede han dem anseeligen. Ved Hiemkomsten nedsatte de sig paa deres Gaarder, og tienede ikke Kongen, og stode de fra den Tid af i stor Anseende, som brave og retskafne Mænd. Man maae og tilstaae, at de fortiene lagt større Høiagtelse end Kongen. I dennes Tale er det mærkeligt, at man deraf seer, at de Tiders Konger ei kunde føre deres egne og Angrebs-Krige uden Folkets Samtykke, thi at Oluf nævner alene Høvdingerne kommer vel deels deraf, at han efter al Rimelighed haver ei meget agtet Folket, saa og fordi man gemenligen let kan styre det, naar man haver de Store og Anførerne paa sin Side. Men at Oluf ei giorde Tog til Flandern, deri har uden Tvil den svære Tid og Hunger været Aarsag (26).

Hun-

(26) Saxo l. 12. p. 222. 223. Lang. Scr. T. 1. p. 18. 68. 119. 160. 239. 379. 270. 33. 174. 22. 30. 38. 58. 390. T. 2. p. 170. 398. 434. 606. 210. 211. 360. 361. 429. T. 3. p. 354. 375. 379. 380. 321. 322. 324. 627. Knytlinga-Saga c. 73. 30. 69. 67. 68. Snorro i Oluf Kyrres Saga c. 5. i Harald Haardraades Saga c. 33. 85. 86. 103. Muratorii Scr. Ital. T. 5. p. 154. a. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 6. c. 11. p. 406.

Hungersnøden var i dette Aar meget stor i Engelland; Derhos rasede Feber meget stærkt, saa at næsten hvert andet Menneske var syg, og mange døde deraf. Saasom og Sommeren var meget slet, og Veirliget utimeligt, saa omkomme ogsaa mange hundrede Mennesker af Hunger. Helsin, Abbed af Ramesey, hvilken Wilhelm havde for mange Aar tilbage sendt i Gesandtskab til Svend Estrithsen, døde, efterat han havde været Abbed der siden 1080, og var kommen igien i Naade hos sin Konge. Foruden Hungeren plagedes ogsaa Landet overmaade af Storm; Torden og Lynild dræbte og nogle Mennesker; Qvægsyge herskede ogsaa, og Hungeren var saa stor, at Høns, Giæs, Paafugle forlode Husene, og søgte Skovene. Underligt nok, at Paafugle skulle da have været saa almindelige i Engelland. Hertil kom Kongens og de Stores Giærighed, saa at nye og tunge Skatter bleve paalagde, og Kongen forpagtede sine Jorder bort, undertiden til tvende efter hinanden, eftersom den sidste overbød den forrige; Ei heller skiøttede han om, at hans Grever plagede og plyndrede Almuen. Herover flyede mange Engellændere til Skovene, allerheldst det nu var kommen saa vidt, at det var en Haanhed at være en Engellænder, og fra Skovene giorde de Indfald i de beboede Egne, hvorover ikkun liden Sikkerhed fandtes i Landet; Dog dette Onde havde Wilhelm i sine sidste Aar saaledes hæmmet, at en Kiøbmand, ja enkelt Pige, kunde i største Sikkerhed, beladt med Rigdom og Guld, reise hele Landet igiennem fra dets ene Ende til dets andet; Saaledes forbød han andre at røve, for eene at kunde røve. Men som Normannerne vidste, at de vare forhadte af de Indfødde, saa havde hver Mand af dem hængende i sit Hus paa Vegge og Dørposter Spyd og Skiold, saasom de bestandig frygtede for hemmeligt

Oluf Hunger. Aar 1087.

Oluf Hunger. Aar 1087.

Overfald. Til alt dette kom, at Kongen elskede Jagten saa meget, at han lod anlægge i Northamptonshire den nye Skov, som strakte sig i Længden 30 Engelske Mile, og der bleve alle Kirker og Landsbyer nedbrudte, og Egnen derimod besat med Træer og Dyr. Efter Tidernes Maade vare og Straffene haarde og umenneskelige, saa at den, der voldtog et Fruentimmer, blev gildet, og den der dræbte, eller stial et Dyr, mistede sine Øine. Sid de senere, ja vore Tiders Jagt-Forordninger, ei heller for meget vanhædrede Menneskeligheden, thi endda maae den nyttige Agerdyrker see sin Sæd trædes under vilde Dyrs Fødder. Ved saadan Regiering er det intet Under, at Engellænderne sukkede efter de Danskes mildere, heldst efter Knud den Stores, thi hvorvel hans, som en Erobrers, var vidst ikke feilfrie, saa havde den dog været langt mindre haard end Wilhelms, og meget bedre. Vel sandt, at Wilhelm ved sin Haardhed vandt, at hans Børn og Afkom besadde Thronen efter ham, hvorimod de Danske mistede Engelland formedelst Knuds alt for store Eftergivenhed. Dette Exempel havde vel og Wilhelm for Øine; Man maae og tilstaae, at Wilhelm var tapper, uforsagt, hurtig, driftig, klog, gavmild undertiden, og meget ivrig i den udvortes Gudstieneste; Ligeledes maae man tilstaae, at hans Grumhed og Mistænkelighed havde sin Oprindelse fra hans spæde Barndom, da han var omringet med troløse og grumme Folk, som dræbte hans troeste Mænd, og da hans Morbroder Gvalter maatte ofte stiæle ham ud af sit Kammer, for at redde hans Liv, endog fra hans egne Paarørendes Efterstræbelse. Men endskiønt man herved indseer, hvorledes han kom til at blive ond, saa burde han derfor ikke have været det; Magt, store Bedrifter giøre ei en Konge ærværdig, men Mildhed, og det, at han har elsket sit Folk, og været det nyttig.

Lader

Fader os bedragte Tyrannyn paa sin Dødsseng, thi hvorfor undsee sig ved at give ham sit rette Navn. Hvad siger han hos Orderic, der vel var en indfød Engellænder, men havde fra sit tiende Aar opholdt sig i Normandie: „O mine Venner, beladt med store og grove Synder, skiælver jeg nu, da jeg snart skal møde for Guds strænge „Dom, og hvad skal jeg giøre? thi jeg er opfødt i Krig fra Ungdommen af, og besudlet med meget Blod; jeg kan ingenlunde „opregne alt det Onde, jeg haver giort i 60 Aar, saa længe jeg „haver levet i dette jammerfulde Liv; og for det skal jeg nu paa „Stand giøre Regnskab for Verdens Dommer." Derefter opregnede han kørteligen sine Bedrifter, og sagde derpaa: „Jeg „har og faaet den Kongelige Krone, som ingen af mine Formænd „havde baaren, og det allene ved Guds Naade, og ikke ved nogen Arveret. Vanskeligt bliver det at opregne, hvad Arbeide „og hvor mange farlige Slag jeg har holdet imod dem af Exeter, „Chester og Nordhumbrerne, imod Skoter, Wallenser, Norske „og Danske, og imod mine andre Modstandere, som søgte at „skille mig ved det Engelske Rige; Nu vandt jeg vel altid Seier, „dog endskiønt den Menneskelige Begierlighed fryder sig herover, „saa stikker og bider Angest og Skræk mig dog indvortes, naar „jeg betænker, at have med en grum Fremfusenhed faret frem i „alt dette. Derfore beder jeg Eder, o I Præster og Christi „Tienere, ydmygeligen, at I med Eders Bønner ville anbefale „mig den Almægtige, at han vil tilgive mig mine Synder, som „haardt trykke mig, og ved sin uudrættelige Naade giøre mig salig „med sine. Jeg befaler og, at al min Skat skal gives til Kirker „og til de Fattige, paa det at de kunne anvendes til helligt Brug, „som jeg ved Misgierning haver samlet; Thi I bør erindre, hvor „ømt jeg har elsket Eder, og hvor mandigen jeg haver forsvaret

Oluf Hunger. Aar 1087.

„Eder

Oluf Hunger. Aar 1087.

„Eder imod alle Eders Fiender." Efter dette udførte han viderè hvad Godhed han havde beviist Kirken og dens Tienere, formanede sine Børn til derudi at følge sig, overgav Normandie til sin ældste Søn Robert, der var fraværende, siden det engang var afgiort, hvorvel han forud vidste, at han ingen god Regent vilde blive; Sagde, „at Gud selv skulde raade for Engeland," og lagde til: „Jeg har mere end billigt var, hadet dette Lands ind„fødde Børn; Jeg har grueligen plaget Adelige og Almue; Jeg „har uretfærdigen giort mange arveløs; Jeg har ved Hunger og „Sværd dræbt utallige, heldst i Yorkshire, thi Deiri og de paa „hin side Humber havde imodtaget den Danske Kong Svends Hær „imod mig, og dræbt i Durham (a) Robert af Cuminis med „1000 Krigsmænd, og paa adskillige Stæder omkommet flere af „mine ypperlige Mænd og udvaldeste Krigsfolk. Opbragt her„ved til et umaadeligt Raserie foer jeg som en glubsk Løve imod „Nord-Engellænderne; Jeg befoel ufortøvet at opbrænde deres „Huse, deres Eiendele, deres Husgeraad, deres Korn, og at „omkomme alt deres Qvæg. Ved Hungers skarpe Sværd ode„lagde jeg saaledes en Mængde af begge Kiøn, og altsaa har jeg „Ynkværdige dræbt mange tusinde af dette smukke Folk, Gamle „og Unge. Derfore tør jeg ikke overlade Styrelsen af dette „Rige, som jeg ved saa mange Synder har erholdt, til no„gen anden end til Gud selv, paa det at ei værre Ting skulle „skee i Anledning deraf efter min Begravelse. Jeg ønsker, at „min Søn Wilhelm, som fra sine første Aar har stedse fulgt mig, „og i alle Ting efter sin Evne villigen adlyder mig, maae leve vel

„i Guds

(a) Efter troværdige Skribenter er dette skeet i York, saa at Wilhelm haver i Dødsangest vemeligen forhusket sig.

„i Guds Aand, og lykkeligen skinne paa den Kongelige Throne, „om det er Guds Villie." Denne Tale ledsagedes af adskillige Taarer. Da Wilhelm troede Religionen, saa fandt han efter de Tiders Tænkemaade Trøst i at anbefale sig Geistlighedens Forbønner; Bedre havde det været, om han forhen havde kiendt og øvet en oplyst og rigtig Sædelære. Som Fritænker i vor Tid havde han maaskee ei tænkt paa Geistligheden, maaskee fordulgt Skrækken i sit Bryst, men vidst havde dog ved Dødens Komme Helten forsvundet, Døden i Sengen, som Trompeten ofte i Marken bortsviner. Kort, denne Tale er virkeligen bleven holdet af ham. Derpaa lader det os ei tvivle, at Orderic, dens Fortæller, er en Normand, og Wilhelm hans Helt. Midt i sin Angest forlod dog List og Overleg ei Wilhelm, hans sædvanlige Vaaben, thi han lod sin Søn Wilhelm skynde sig over til Engeland, gav ham sit Segl og Brev med til Erkebisp Lanfranc, om at giøre ham til Konge. Efter sine fornemste Betienteres Raad og Lægernes Paamindelse befoel han derpaa, at alle Statsfanger skulde loslades, undtagen hans egen Broder Odo, Bisp af Bayeux, dog skulde de forst sverge, at de vilde holde Fred, saavel i Engelland, som i Normandie; Endeligen lod han sig dog ved den anden Broder Roberts og de fleres Forbøn bevæge til, skiønt mod sin Villie, at skienke Odo Frihed. Efter dette forordnede han mange Ting viseligen, endskiønt Tarmevriden satte hæftigen an paa ham, og sagde tilsidst, slaaende Øinene op imod Himlen, og udrækkende sine Hænder: „Jeg anbefaler mig til min Frue, den hellige Guds „Moder Maria, at hun ved sine hellige Forbønner vil forsone „mig med sin allerkiæreste Søn vor Herre Jesus Christus." Derpaa døde han den 9de September Klokken eet om Middagen udi Rouen. Alle forlode nu det døde Legeme, og plyndrede alt hvad

Oluf Hunger. Aar 1087.

Oluf Hunger. Aar 1087. der besønderlig paa Slottet. Geistligheden, og Herluin, en Ridder fra Landet, besørgede alene hans Begravelse, som skede i Caen, udi St. Stephani Kirke, thi hans egne Brødre og Opvartere vare ei tilstæde derved. Saaledes er det at være frygtet og hadet af alle, og elsket af ingen. Ja, da han skulde nedsænkes i Graven, opstod Aſkelin, Arturs Søn, paastod og beviſte, at den Jord, hvorpaa Kirken var bygget, havde været hans Fædres Hus, og var af Wilhelm voldeligen bleven borttaget, hvorfore jeg paa Guds Vegne forbyder, lagde han til, at denne Røvers Legeme ei her ſkal begraves. Som nu Lovene havde igien deres Kraft, efterat deres Undertrykker var død, saa ſtilte Biſperne ham tilfreds med en Deel Penge. Den Saxiſke Kronike forſikrer, at Wilhelm havde bragt Irland under ſig, og det uden Krig, hvis han havde levet i 2 Aar endda. Uden Tvil havde han lagt god Grundvold hertil, ved at faae Godred Crouan udjaget. Efter Orderic vare Wilhelms daglige Indkomſter af Engeland 1060 Pund af Sterling-Mynt, 30 Skilling og 3 Penge, foruden hvad han fik af Lehngodſene (Muneribus Regiis), og af Boder, ſampt mange andre Ting. Han uddelte Jorder til ſine Krigsfolk, ſaaledes at han altid kunde have 60000 færdige til ſin Tieneſte; Altſaa var hans almindelige Indkomſt foruden alt andet, naar hvert Pund Sølv regnes til 16 Rigsdaler, og ei tænkes paa Pund Sterling, aarligen 9573400 Rigsdaler, hvilket viſer, at vor Kong Waldemar II. Indkomſter gierne kan anſlaaes til 10 Millioner, og tilligemed, at der haver været ſtørre Rigdom i Middelalderens Tid, end man gemeenligen foreſtiller ſig. Efter Domesday hos Sprottus ſkal Engeland da have indeholdt 450011 Kirker, 620024 Bondebyer, 60215 Krigsmænd, hvoraf Kloſterne alene beſadde 28065, men diſſe Tal ere

vidſt

ydst urigtige. Man haver endnu en gammel latinsk Gravskrift om denne Konge, hvori blant andet staaer: | Olaf Hunger. Aar 1087.

Gens Anglorum, habuistis Principem, qvi virtutis amabat tramitem
Vos sensistis qvid posset facere, qvi solebat per arma vincere.
Magnum fuit vobis exitium, sed ob vestri Regis perjurium
Postqvam suo junxit imperio, vel tractavit regni judicio.
Sic devicit potentes Angliæ qvod inclusit superbos Daniæ.

Efter Wilhelms Død blev hans Søn Wilhelm II. Konge, og kronet den 26 September af Lanfranc. Han uddelte efter den Afdødes Vilie hans efterladte store Skat i Winchester til Kirker og Fattige, nemlig 60000 Pund Sølv, foruden Guld, Ædelstene, Kar og Klæder. Den Flandriske Skribent Gvalter, som skrev ved 1130, giver Wilhelm Tilnavn af Pileatus, maaskee fordi han gik med en Hat, som da ikke var brugeligt. Efter Faderens sidste Anordning satte Robert, som efter den gamle Wilhelms Død var kommet til Normandie, Fangerne i Frihed, nemlig Ulf, Søn af den Engelske Kong Harald; Duncan, den Skotske Kong Malcolms Søn; Sivard Barn, en mægtig Dansk Thanus fra Northumberland; begavede dem med Krigsvaaben og lod dem drage bort; Derimod satte Wilhelm ind igien i Forvaring, som hans Fader havde løsladt paa sin Dødsseng, Jarl Morkar og Vulnoth, en Broder af den Engelske Kong Harald, hvilke han førte med sig fra Normandie over til Engelland. Henrik den Lange, nordlig Marggreve i Soltvedel og Greve i Stade, døde uden Børn, hvorfor hans Broder Udo III. Luder kom i hans Stæd, hvorvel de begge have rimeligen ikkun havt lidet at sige i Ditmarsken, da den Vendiske Konge Crito jævnligen foruroeligede det. Henrik og hans Moder Oda skienkede en Mansus i Watervall, nu Wetternevall i det Sogn Ed-

Oluf Hunger. Aar 1087. belak udi Ditmarsken, til Kirken i Hersevald. Udi Tydskland maae der i dette Aar ogsaa have hersket Hungersnød, thi Alberic vidner, at Fiskene døde, og den Saxiske Chronographus, sampt Aarbøgerne af Hildesheim, at der var Pest, det er stor Sygdom, hvilken af Middelalderens Skribenter gemenligen udgaves for Pest. Den Bremiske Erkebisp Liemar vedblev at være sin Herre Keiser Henric troe, og underskrev tilligemed flere et Gavebrev given til Aachen. Aarbøggerne af Ulster berette, at der holdtes et Søeslag mellem Ranalds (Regnald) Søn og Kongen af Ulster, der var Søn af Kongen i Man (maaskee af Godred Crouan), udi hvilket Ranalds Søn blev slaaet. — Pave Victor indtog ved Hielp af den Normaniske Hertug Roger i Apulien og Fyrste Jordan i Capua, Byen Rom, og forjog derfra Mod-Paven Clemens. Udi Augusti Maaned holdt Victor derpaa et Concilium til Benevent, hvor han erklærede de Geistliges Investitur, Forlehning, ved verdslige Fyrster for ugyldig; Men kort efter døde denne Pave den 16 September (27).

Den

(27) Chr. Sax. p. 187-192. Monast. Angl. T. 1. p. 240. Ordericus Vitalis l. 3. p. 656-662. l. 4. p. 523. Sprottus p. 114. Alur. Beverl. p: 136. Rossus p. 108. 109. W. Malm. l. 3. p. 110. 112. H. Hunt. l. 6. p. 371. Rog. de Hov. p. 460. M. West. p. 229. 230. F. Vig. p. 632. S. Dun. c. 213. 214. Rog. de Diceto c. 488. Bromton c. 980-983. Knyghton c. 2353. 2354. M. Paris p. 9. 11. Chr. de Mailros p. 161. Ann. Waverl. p. 133. 135. Chron. W. Hemingford c. 11. 12. p. 461. 462. Chr. de Burgo p. 52. Lang. Scr. T. 4. p. 82. Johnston's Ant. Celto-Norm. p. 69. b. Bolten's Dithm. Gesch. T. 2. p. 108-110. Vogt Mon. ined. Brem. T. 1. p. 122. Ann. Saxo c. 569. Alb. Mon. p. 139. Chronogr. Saxo p. 270. Ann. Hildesh. p. 732. in Leibn. Scr. Brunsv. T. 1. Miræi Dipl. T. 4.

Den Roskildske Bisp Svend døde paa sin Reise til Jerusalem paa Øen Rhodus, og blev der begraven. Han var af Fødsel en Norsk, en god, gudsfrygtig og veltalend Mand, hvorfor endog Kongen selv begræd hans Død, og staaer han optegnet iblant den Roskildske Kirkes Velgiørere. Udi hans Stæd valgte Kongen og Roskilde Capitel en vis Arnold til Bisp, som sad meget længe, og blev hel gammel; Han var en meget jævn og eenfoldig Mand, og mere efterladen end det sommer sig en Bisp; Dog opførte han en Steenmur om Roskilde Kloster, og fornyede Maleriet i samme Kloster. Arnold havde forhen været en af Kong Knuds Kapelaner, og uden Tvil hiulpet til ved sin Eenfoldighed at styrte ham i Ulykke. Worm vil, at det Rune-Monument, som forekommer ved Stroe udi Skaane, er opreist over en Thor, thi der staaer Tudr, som skal have været af den adelige Slægt Thor, levet ved 1088, ligge begraven i Kiølinghøi, have været den første Christen Mand i den Slægt, og giver efter et Vers, der dog neppe er ældre end det 15 Sæculi Slutning, Dalby Mølle, Kielby Vang, Løge-Øre og Ringsøehang til det nye Kloster Bosøe udi Skaane, Malmøhus Lehn, Froste Herred. Dog denne Beretning faaer at gielde for hvad den kan, allerheldst det er meget vanskeligt at læse Runeskrifterne, og det derhos synes underligt, at en Christen vilde i saa sene Tider endda begraves i en Høi. Vidst er det, at Bosøe Kloster, som var et Nonne af St. Benedicti Orden, er meget gammelt, og at det var det fornemste og største af alle Skaanske Klostere. Ved Reformationen blev det, som alle de andre Klostere, ophævet;

Oluf Hunger. Aar 1088.

 hvilket

T. 4. p. 186. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 460-464. Duchesnii Script. Norm. p. 318.

Oluf Hunger. hvilket skede 1537. Nu er det et adeligt Gods, tilhørende den
Slægt Beck Friis (28).

Aar 1088. Godred Crouan, Konge paa Man, døde paa den Øe Ile, som er en af Suderøerne, og hans Søn Lagman regierede efter ham, dog henfører Kroniken af Ulster først hans Død til 1095, og kalder ham Godred Mananach (af Man), Galiernes (de Fremmedes) Konge i Dublin. — Ostmanerne i Dublin indtoge ved Magt og opbrændte Watterford. Da synes Gotfrid Meranagh (som det vi er den samme som Godred Crouan, og Meranagh en fordreiet og urigtig Læsemaade af Mananach) at have regieret over dem i Dublin. Det var og uden Tvil Ostmaner, som kaldtes Gentiles, Hedninger, der plyndrede og ødelagde St. David, eller Menevia i Wales, hvis Bisp Sulgenus døde, forhen som det synes, i sit 75 Aar, og efterlod sig en Søn ved Navn Daniel, der døde 1127. Sulgenus havde siddet fra 1071. — Otho, Bisp af Ostia, valgtes den 8 Martii til Pave, og kaldte sig Urban II. Saaledes blev Splidden i Kirken, og Tretten imellem den og den verdslige Magt ved, i hvilket altsammen de Italienske Normaner vare især Skyld, da de bleve ved af politiske Aarsager at understøtte Paverne imod Keiseren; Dog geraadede de nu selv i indbyrdes Krig, da de tvende Brødre, Roger og Boamund, bleve uenige, men forligte ved deres Farbroder Greve Roger af Sicilien, som til Belønning derfor fik af sin Brodersøn Roger Overherskabet af hele Calabrien. — Keiser Henrics Gemalinde Bertha døde. Do-
den

(28) Saxo l. 12. p. 223. Steph. Prol. in Sax. p. 11. Lang. Scr. T. 1. p. 379. T. 3. p. 345. not. k. p. 378. 426. not. q. Wormii Mon. Dan. l. 3. p. 146-169. Bringii Mon. Scan. T. 1. p. 71. 117. Kofods Lovhistorie T. 1. p. 109. 110. Gillbergs Malmøhus p. 117. 118.

den skilte ham og ved sin Modstander Herman, hvilken Saxerne havde opkastet til Konge mod ham; Dog Henric vandt intet herved, thi Marggrev Egbert blev ved at ophidse Saxerne imod ham. — En vis Gerhard af Stumpenhus forligte sig med Erkebisp Liemar af Bremen, og skienkede ham 7 Mansi. Iblant Underskriverne forekommer Grev Egilmar (uden Tvil Stamfaderen for dem, som siden skreve sig Grever af Oldenborg, som var en af Stigtets Mand, det er havde Lande til Lehn af det, saa og Grev Herman af Hamborg, Hertug Bernhardi Søn, og Ordulphi Broder, som var (Lehns) Mand af sin Brodersøn Hertug Magnus; Saa og Margreve Udo, som endda var ung, og Grev Friderich, uden Tvil af Stade, da Stigtets Advocat, og begge Erkebispens Mænd, saa og en Grev Reynold, Hertug Magni Mand, om hvilken Langebek i en skreven Anmærkning formoder, at han har været Greve i Ditmarsken, og Fader til Friderik (Greve i Stade), der i senere Tider tilegnede sig den bekiendte Grevinde Idæ Arv, hvoriblant ogsaa var Grevskabet Stade; Saa meget er vidst efter Albert af Stade, at Friderics Fader hed Reynold, og at han var gift med en Dotter af et Engelsk Fruentimmer, der havde lidet Skibbrud i Grevskabet Stade imedens Udo I. var Greve der, det er imellem 1037 og 1057. Overleverelsen skede ved en Handske, lagt paa Helgenes Ben, som Grev Frideric tog derfra og rak paa Gerhards Haand. Siden overgav samme Gerhard ved et andet Diplom sit Gods Alarbeke til Stigtet, og blev selv Erkebispens Mand. Ved denne Tid levede i Normandie Roger af Bellomonte, Søn af Humfrid de Vetulis, der igien var Søn af Turolf, og af en Søster af den berømte Hertuginde Gunnor. Denne Roger stiftede tvende Klostere, eet Munke og eet Nonne. Da levede og Robert, Humfreds Søn, og den Dan-

Oluf Hungen. Aar 1088.

ske

Oluf Hunger. hvilket skede 1537. Nu er det et adeligt Gods, tilhørende den Slægt Beck Friis (28).

Aar 1088. Godred Crouan, Konge paa Man, døde paa den Øe Yla, som er en af Suderøerne, og hans Søn Lagman regierede efter ham, dog henfører Kroniken af Ulster først hans Død til 1095, og kalder ham Godred Mananach (af Man), Galiernes (de Fremmedes) Konge i Dublin. — Ostmanerne i Dublin indtoge ved Magt og opbrændte Watterford. Da synes Gotfrid Meranagh (om det vi er den samme som Godred Crouan, og Meranagh en fordreiet og urigtig Læsemaade af Mananach) at have regieret over dem i Dublin. Det var og uden Tvil Ostmaner, som kaldtes Gentiles, Hedninger, der plyndrede og ødelagde St. David, eller Menevia i Wales, hvis Bisp Sulgenus døde, forhen som det synes, i sit 75 Aar, og efterlod sig en Søn ved Navn Daniel, der døde 1127. Sulgenus havde siddet fra 1071. — Otho, Bisp af Ostia, valgtes den 8 Martii til Pave, og kaldte sig Urban II. Saaledes blev Spliden i Kirken, og Trætten imellem den og den verdslige Magt ved, i hvilket altsammen de Italienske Normaner vare især Skyld, da de bleve ved af politiske Aarsager at understøtte Paverne imod Keiseren; Dog geraadede de nu selv i indbyrdes Krig, da de tvende Brødre, Roger og Boamund, bleve uenige, men forligte ved deres Farbroder Grev Roger af Sicilien, som til Belønning derfor fik af sin Brodersøn Roger Overherskabet af hele Calabrien. — Keiser Henrics Gemalinde Bertha døde. Den

(28) Saxo l. 12. p. 223. Steph. Prol. in Sax. p. 11. Lang. Scr. T. 1. p. 379. T. 3. p. 345. not. k. p. 378. 426. not. q. Wormii Mon. Dan. l. 3. p. 146-169. Bringii Mon. Scan. T. 1. p. 71. 117. Kofods Lovhistorie T. 1. p. 109. 110. Gillbergs Malmøhus p. 117. 118.

den skilte ham og ved sin Modstander Herman, hvilken Saxerne havde opkastet til Konge mod ham; Dog Henric vandt intet herved, thi Marggrev Egbert blev ved at ophidse Saxerne imod ham. — En vis Gerhard af Stumpenhus forligte sig med Erkebisp Liemar af Bremen, og skienkede ham 7 Mansi. Iblant Underskriverne forekommer Grev Egilmar (uden Tvil Stamfaderen for dem, som siden skreve sig Grever af Oldenborg, som var en af Stigtets Mand, det er havde Lande til Lehn af det, saa og Grev Herman af Hamborg, Hertug Bernhardi Søn, og Ordulphi Broder, som var (Lehns) Mand af sin Broderson Hertug Magnus; Saa og Margreve Udo, som endda var ung, og Grev Friderich, uden Tvil af Stade, da Stigtets Advocat, og begge Erkebispens Mænd, saa og en Grev Reynold, Hertug Magni Mand, om hvilken Langebek i en skreven Anmærkning formoder, at han har været Greve i Ditmarsken, og Fader til Friderik (Greve i Stade), der i senere Tider tilegnede sig den bekiendte Grevinde Idæ Arv, hvoriblant ogsaa var Grevskabet Stade; Saa meget er vidst efter Albert af Stade, at Friderics Fader hed Reynold, og at han var gift med en Dotter af et Engelsk Fruentimmer, der havde lidet Skibbrud i Grevskabet Stade imedens Udo I. var Greve der, det er imellem 1037 og 1057. Overleverelsen skede ved en Handske, lagt paa Helgenes Ben, som Grev Frideric tog derfra og trak paa Gerhards Haand. Siden overgav samme Gerhard ved et andet Diplom sit Gods Alarbeke til Stigtet, og blev selv Erkebispens Mand. Ved denne Tid levede i Normandie Roger af Bellomonte, Søn af Humfrid de Vetulis, der igien var Søn af Turolf, og af en Søster af den berømte Hertuginde Gunnor. Denne Roger stiftede tvende Klostere, eet Munke og eet Nonne. Da levede og Robert, Humfreds Søn, og den Dan-

Oluf Hungen. Aar 1088.

Oluf Hunger. Aar 1089. ske Ansfrids Sonneson. Han faldt udi dette Aar i Engelland den 3 Julii i et Slag mod Grydffyd, Konge af Wales, og giorde Ordericus Vitalis et langt Latinsk Gravskrivt over ham, hvor forekomme disse Ord: Filius Unfreni Dacorum Spermate natus (29).

Den 26 Maji døde Richvald, Bisskop i Lund. Udi hans Stæd blev Asker udvalgt og indviet den 18 November. Han var en meget dydig Mand, og af stor Slægt fra Jylland, nemlig en Søn af Svend Trundsen, eller Thorgunnæ Søn (a).

Hans

(29) Annals of Ulster i Johnstoni Ant. Celto-Norm. p. 69. b. Lang. Scr. Dan. T. 3. p. 215. Whartoni Anglia Sacra T. 2. p. 649. Waræi Hib. p. 141. 142. Muratori T. 6. p. 465-469. Calles T. 5. p. 836-844. Lindebrogi Scr. Sept. p. 146-148. Staphorst T. 1. p. 447-451. Alb. Stad. p. 261. Pontoppidans Gesta T. 1. p. 369-373. Ord. Vit. l. 8. p. 669-672.

(a) Altsaa boede Svend Trundsen i Jylland, hvilket næsten bringer mig paa de Tanker, at han er den samme som Svend Felding den ældre, hvorom saa meget tales i vore Kæmpe-Viser, og som gammel Sagn veed saa meget om. Han skal være fød i Aarhus Stigt mellem Aarhus Bye og Horsens, og vises endnu ved Aakiær Levninger af hans Stald, og ved Seluf Gaard i Framlev Herred Grundvolden af et muret Hus, hvor og en meget stor Kobber-Gryde fandtes, et Harnisk og et bredt Sværd. I Seluf eller Sielle Kirke i Voar Herred ligger og en lang Kampesten, hvorpaa efter Wedel skal have staaet 6 Linier med Runer, men hvor Abildgaard Aar 1761 kun fandt 4, hvoraf den eene alene utydeligen kan læses; Efter Sagn skal Svend Felding ligge der begravet. Efter Visen skal han have boet paa Helsingborg, maaskee været Hovedsmand der, og have giort en Pillegrimsreise til Rom, og underveis være kommet til Hovdingsø, som jeg ikke kiender, hvor han reddede en Jomfrue fra en Drage, og derfor alene betingede sig, at et grundmuret Hus skulde bygges i Hovdingsø, hvor de Danske Pillegrime skulde nyde frit Viin og Brød. See Syvs Kæmpe-Viser p. 128-133. Efter Sagn skal Svend Felding være fød i Felding Sogn i Aads Herred, og kaldes en Broe

tet

Hans Moder hed Inga, som døde den 21 November, men Aaret vides ikke. Hans Fader Svend, som ogsaa kaldtes Thrökil, maaskee samme Navn som Thorkil eller Thrund, efter sin Fader, døde den 20 Julii, uden at man heller veed Aaret. Asker havde følgende Brødre: Svend, som længe efter blev Bisp i Viborg, og som venteligen har været meget yngre end han; Christiern, Fader til den bekiendte Erkebisp Eskil, og uden Tvil den ældste af Brødrene næst Askeer, i det mindste bar han Tilnavn af Gamle; Eskil og Aage. Og da denne berømte Slægt paa Farmoderens Thorgunæ Side stammede fra den navnkundige Palnotoke, og da Othincar Hvide den yngre formodentligen var en Søn af ham, saa sees heraf, at Magni Matthiæ Giærning om Slægtskab mellem Asker og Othincar Hvide ei er saa ugrundet (30). Oluf Hunger. Aar 1089.

Udi Engelland modnedes Kornet og alle Frugter meget sent i dette Aar, saa at mange først afmeiede det ved Mortensdag, og mange endda senere, hvilke først finge deres Korn ind i Laden til den 30 November, hvoraf fulgte Mangel. Dette tiener til at stadfæste,

sæt ved Aakiær endnu efter ham. I Bosberg Kirke, Hierum Herred og Riber Stigt, forestilles paa Altar-Tavlen i Alabast, hvorledes Svend dræber Trolden og befrier Jomfruen. Denne Tildragelse haver megen Lighed med hvad der fortælles om Ridderen St. Jörgen, og i ældre Tider om Perseus og Andromeda. See Hofmans Fundatzer T. 2. p. 336. T. 4. p. 613. 761. Danske Atlas T. 4. p. 210. 248. 251. 252. T. 5. p. 761. Det kommer mig rimeligt for, at den senere Svend Felding, som synes at have levet i Erik Plogpennings Tid, stammede fra denne ældre.

(30) Saxo l. 12. p. 223. 225. Langebek Script. Dan. T. 1. p. 339. Tab. ad p. 43. p. 239. T. 3. p. 463. 450. 449. 153. 154. 163. 447. 521. 425. not. l. 463. not. o. & p. 447. 570. T. 4. p. 282. not. i. M. Mathiæ Scr. Ep. Lund. p. 21. 22.

Oluf Hunger. Aar 1089. stadfæste, at det i samme Aar kan have været ligedanne i Danmark. Bispesædet St. Davids i Wales blev plyndret af Søerøvere, venteligen Ostmaniske, om det kun ei er samme Tildragelse, som og henføres til foregaaende Aar. Disse Ostmaner forenede sig nu sammen fra Dublin, Waterford og Wicklow, og besluttede at plyndre Cork, men bleve underveis angrebne og slagne af Indvaanerne fra den store Skov Oengus i Meath. De Danske, saa skriver Colgan, og forstaaer dog maaskee ingen andre end Ostmanerne derved, plyndrede og rent berøvede Klosteret Clare paa den Oe Righe i Søen Righe udi Connaught.— Ved Gleichen overfaldt Marggrev Egbert uformodentligen de Keiserlige, slog dem af Marken, og tog Erkebisp Liemar af Hamborg til Fange. Udi Cøln holdt Keiser Henric Bryllup med Eupraxia eller Praxedis, den Russiske Prindsesse, og Enke af Marggrev Henric den Lange, hvilken Keiserinde de Tydske gemenligen kaldte Adelheid. Liemar blev egentligen fangen af Grev Luder eller Lothar, som siden blev Keiser, og maatte han for sin Løsladelse give 300 Mark Sølv, og desuden beskikke ham til at være Erke-Stigtets Advocat eller Forsvarer.— Pave Urban tvang nu Mod-Paven Clemens til rent at forlade Rom, og eedeligen at forsikre, at han ei mere vilde giøre Paastand paa den Pavelige Stoel. Grev Roger indtog i Sicilien den Bye Gergenti, det gamle Agrigentum, efter 4 Maaneders Beleiring, og bragte mange Sarracener i den Egn til at antage den Christne Troe (31).

Paa

(31) Chr. Sax. p. 196. Ann. de Margan p. 2. Chr. de Burgo p. 52. Wynne Hist. of Wales p. 111. Waræi Ant. Hib. p. 142. Colgani Acta Sanct. Hibern. T. 1. p. 423. Ann. Sax. c. 572. 573. Berth. Const. p. 361. Hist. Arch. Brem. in Lind. Sept. p. 88. Chron. Saxo p. 270. Calles T. 5. p. 844-852. Muratori T. 6. p. 469.

Paa Den Gulland skal efter Strelov være blevne bygde de Kirker: Giothlingbo, Helde, Romme, Vesskende og St. Mikkels i Visbye. Kong Knuds Enke Edel lod sig i dette Aar ved sine Forældre overtale til at indgaae et nyt Ægteskab med Roger, Hertug i Apulien, og blev hun igiennem Frankerige ham tilført ved sin Broder Grev Robert. Saasom der paa den Tid herskede smitsom Syge i Flandern, saa bevægede hun ved sine Bønner Erkebisp Raináld i Rheims til, at den hellige Theoderici Legeme maatte fra Klosteret Mont d'Or, beliggende i Champagne tæt ved Rheims, blive høitideligen omført i Landet for at stille den, og gik hun tilligemed de Store og Almuen det i Møde. Underveis traf hun det i Harlebek i Flandern, ei langt fra Byen Courtray, og udstædde derpaa den 27 September i dette Aar 1090 sit Skiøde til Klosteret Mont d'Or over en Gave af sin Skov i Harlebek, hvilket Gavebrev endnu forvares i bemeldte Kloster Or. Det siges, at hun skiænkede det ved sin Handske (a) for hendes Mands og Konges Siæls Skyld, og for alle sine Forfædres. Blant Underskriverne forekommer hendes Cantzler Vulfran. Paa sin Reise kom hun siden til Klosteret Or, hvor Abbed Rodulf tog imod hende med Kaars og Faner, og førte hende og Broder høitideligen ind i Klosteret, hvor Værelserne vare behængte med kost- Knud den Hellige. Aar 1090.

 bare

(a) See forhen p. 750. Saavel efter den Saliske Lov hos Frankerne, som og efter Saxernes Lov, var det brugeligt paa en Symbolisk Maade at betegne slige Gaver af frie Folk enten ved en Handskes, Knivs, Pinds, Grens, Stykke Jords &c. Overgivelse enten ved at række sligt en anden i Haanden, eller og at legge det paa Helgenes Levninger, eller og at kaste det i Skiødet paa den, til hvilken Gaven, Traditionen, skeede. Du Cange in voce: chirothecæ traditione investire. Og af den Skik, at kaste det i Skiødet, bær endnu Skiøder, Skiødebreve Navn hos os.

Oluf Hunger. Aar 1090.

bare Tapeter, og foruden saaes rart Billedhuggers og Dreiers Arbeide. De bladeste Bolstere laae i Sengene, hvis Dækker vare af Purpur. Stolene vare beklædde med kostbart Toi af adskillig Farve, og Gulvet strøet med Blomster. Opvartningen ved Bordet og ellers var fortræffelig, og alt dette var i en Hast bleven anskaffet hende til Ære. Over Borde blev St. Theoderics Levnet læst; Herved formaaedes Grev Robert til, ogsaa at skiænke sit Gods ved Harlebek til Klosteret. Derpaa lode Dronningen og Greven sig indskrive blandt Klosterets Lemmer, for at nyde Helgenens Forbønner, og gave begge did adskillig Skiænk. Med Hertug Roger avlede Edel tvende Børn, Wilhelm, som efter Faderens Død blev Aar 1110 Hertug i Apulien, og døde 1127, og en anden, hvilken endnu er ubekiendt, og lader det efter Malaterra, som skrev ved 1140, at de allerede vare fødde 1093. Hendes Søn Carl med Knud efterlod hun sig i Flandern hos hans Morfader Grev Robert og Mormoder Gertrud, hvor han siden blev opfød. Udi det Lundiske Necrologium anføres, at den 18 Februarii døde Walter, Dronning Adhelendis Scutifer, hvorved Langebek mener, at Adhelendis er den samme som Ethla, Edel, da derved maaskee dog snarere forstaaes Svend Grathes Dronning, og at Scutifer maaskee er de Norskes Scutilsvend. Paa Island døde i November Maaned den anseelige Mand Halle Milde, som opfødde og oplærte mange brave Mænd, og deriblant Are Frode, Islands ældste Historieskriver, med mindre man vil ansee Bisp Isleif derfor, af hvis Skrifter dog ingen ere komne til os (32).

Udi

(32) Lang. Scr. Dan. T. 2. p. 518. T. 3. p. 384. 385. 430. T. 4. p. 80. 113. Mab. Ann. St. Ord. St. Ben. T. 1. p. 630. Marlot Metrop.

Udi et Engelsk Diploma paa Latin, deromtrenter fra dette Aar, siges, at Serlo af Perci har givet adskilligt til St. Hildæ Kloster i Witeby, hvilket forhen havde hedet Streoneshale, og laae i Northumberland, og hvilket var bleven ødelagt af Alariernes og de Danskes grumme Anførere og Søerøvere Ingvar og Ubba; og at 40 Klostere og Capeller havde staaet øde efterat Søerøvernes Hær var bleven ødelagt, saa at ikkun Veggene og Altarerne vare tilbage, og de stode alle uden Tag. Alarier er uden Tvil en Skrive- eller Læse-Feil i Stædet for Alaner, et Folk nogle af Middelalderens Skribenter sætte i vort Norden, og hvorved de maaskee have forstaaet Indvaanerne af Halland, hvilket kunde synes at vise, at Hallandsfarerne havde havt en serdeles Part i Ingvars og Ubbes Felttoge; Men maaskee ogsaa, at Alaner ere indkomne ved en Vildfarelse i Anledning af Dani eller Daci, og at Skribenten haver tænkt paa de virkelige Alaner. — Berthold af Costnitz vidner, at en hastig Hunger overfaldt mange Lande, endskiønt ingen besynderlig Ufrugtbarhed havde gaaet foran. Smaae flyvende Orme lode sig og see, hvis Træk strakte sig en Længde af 3 til 4 Mile, og hvis Forraadnelse foraarsagede Sygdom og Død iblant Mennesker og Qvæg. Det er klart, at disse Orme have været Græshopper, som dog vel neppe have naaet Danmark; Imidlertid viser dog dette, at Naboelandene have været plagede med Hunger i Olufs Tid, og at denne Uhæld haver altsaa ei alene rammet Danmark, som Munke og munkesindede Skribenter have villet fortælle os. Abbed Marcward af Corvey lod den 9 Julii der eftersee om St. Viti

Oluf Hungers Aar 1093.

 Legeme,

Metrop. Rhem. T. 2. p. 21. 22. 25. 182. Strelovs Guth. Chron. p. 149. Carusii Bibl. Sie. T. 1. p. 239.

Olaf Hunger. Aar 1090. Regente, da en Trold opstod om det og var der, og holdt det da næsten heelt og holdent. Marggrev Egbert, Keiser Henrics bitterste Fiende, blev udi Saxen omkommet i en Mølle; Han higede efter Kronen, og nu synes Keiserens Sager at staae paa en god Fod i Tydskland. Udi Italien maatte han derimod krige med den bekiendte Marggrevinde Mathildis og andre Pavens Tilhængere. De tvende Normanniske Fyrster og Brødre, Roger og Boemund, stridde atter sammen, og Grev Roger af Sicilien kom den første til Hielp. Denne sidste giftede sig nu tredie Gang med Adelheid, en Datterdatter af Marggrev Bonifacius i Montferat, og nu regierede han ogsaa over gandske Sicilien, stiftede der Kirker, Klostere og Bispedømmer, men viste sig derhos meget viis og billig imod de der i Mængde boende Saracener, da han gav dem Frihed at leve efter deres Love og Troe. Saaledes lod denne oplyste Herre sig ikke henrive af de Tiders Geistligheds mundige Overtroe og Herskesyge. Udi et Slag mod Uzerne, som Keiser Alexius holdt, anføres Varangerne i hans Hær af Nampites, og Sauramiterne af Coraza. Ved Sauramiterne forstaaes gandske vidst Russer eller Polakker, i det niindste Slaviske Folkeslægter. Uzerne boede mellem Nieper og Don (33).

Aar 1091. Wulfhelm, Abbed af Brunwiller, et Benedictiner-Kloster tæt ved Cöln, døde den 22 April. Strax efter hans Død blev Heribert, en af Brødrene, tilligemed flere, sendt til den Province Dacia, det er Danmark, Norge og Sverrig efter Mun-

kenes

(33) Mon. Angl. T. 1. p. 73. Berth. Conſt. p. 364. Cornerus c. 626. Calles T. 5. p. 853-858. Faſti Corbejenſes in Harenb. Mon. Hiſt. ined. faſc. 1. p. 11. Muratori T. 6. p. 474-477. Anna Comnena l. 7. p. 155. in Corp. Byz. T. 11.

Knes Tafebog, hvilket viser, at vore Klostere vare da fuldkommen indrettede efter Munkenes Maade, og havde deres Provincial, hvilken igien stod under Ordenens almindelige General. De bleve sendte did i Kloster-Erinder. Efter nogen Tid vendte de tilbage, ledsagede af en Deel gode og retskafne Munke. Men da de komme til Havet, venteligen til en af Belterne, maatte de ligge der i ni Dage af Frygt for Soerøvere, som Nat og Dag holdte Havbugten besat. Disse Soerøvere have venteligen været Vender, Kurer eller Letter, og viser dette, at Danmark var da meget afmægtig, og at andre nu herskede paa Havet, i Stæden for det Danske havde forhen behersket det. Paa Den Gulland skulle i dette Aar efter Strelow Bare og Valstade Kirker være bygde. Fra vor Frelseres Kloster i Cantorbery komme tre Munke til Danmark, og bleve der viede til Præster, men den ene af dem vendte efter 3 Aar tilbage, og blev Munk igien. Ved denne Leilighed kaldes Danmark et vellystigt Land, hvorved vel fornemmeligen sigtes til den her da giængse Drik, men som tilligemed synes at vise, at Tilstanden maae dog formedelst Hunger eiendda have været saa slet her, som den almindeligen beskrives. Den 8 September blev den Helgens Augustini Legeme forflyttet til Cantorbery, og nedsat paa et skiult Sted, at ikke Danske og Normaner, hvis Indfald vare heftige og jevnlige i Kent, skulde bortsnappe det. Saa skriver Wilhelm af Thorne. At han her forstaaer virkelige Danske og Norske, det tviler jeg hoiligen paa, da man ellers ei finder efter dette mindste Spor hos nogen anden Skribent, hvorfore jeg tænker, at han herunder har forstaaet Normaner fra Normandie, og foiet Danske til, saasom mange af dem stammede fra Danske. Dette bliver rimeligt derved, at Hertug Robert af Normandie da bekrigede sin Broder den Engelske

Olaf Hunger. Aar 1091.

gelske

Oluf Hunger. Aar 1091.

gelske Kong Wilhelm, og giorde ei fleden Indfald i Engelland (34).

Den Engelske Prinds Edgar forlod Hertug Robert, og begav sig til sin Søster og Mand, den Skotske Malcolm, som derpaa faldt ind i Engelland, hvorover Brødrene Wilhelm og Robert ginge imod ham, men Kong Wilhelm blev forligt med den Skotske Konge ved Mellemhandling af Hertug Robert og Prinds Edgar, hvilken sidste drog derpaa med Robert til Normandie. Malcolm aflagde da Troskabs-Eed til Wilhelm, og fik af ham til Lehn de samme Lande, som den gamle Wilhelm havde forlehnet ham med, hvoraf jeg slutter, at Malcolm har ei taget Skotland selv til Lehn, men Lothian og andre Landskaber, som regnedes til Engelland. Florentius af Worrester forklarer dette ved 12 Landsbyer i Engelland, og 12 Mark Guld aarlig. Den Engelske Kirke skal paa den Tid ei have villet adlyde den Romerske Stoel, fordi der vare twende Paver paa eengang. Mon den Danske Oluf har været af samme Sind, og derfor maaskee ogsaa staaet sig saa slet hos de geistlige Skribenter. Abbed Ingulf af Croyland lod forflytte den Danske Jarl Valtheofs Legeme, og udspredde Overtroen, at hans Hoved sad fast derved, og at der ikkun var at see som en rød Strimmel paa Halsen, hvor det var bleven afhugged. — Mærkeligt er det, at Byen Jurjew eller Derpt i Lifland har endnu paa denne Tid tilhørt det Russiske Rige. — Udi Italien begyndte Keiserens Partie at faae nogen Overhaand, og Pave Guibert eller Clemens blev Mester af Rom. Jordan, Hertug

(34) Mab. A. S. Ord. S. Ben. T. 9. p. 695. Strelovs Guth. Chron. p. 140. Acta Sanct. Maji D. 26. T. 6. p. 424. W. Thorne c. 1793-1794.

Hertug af Capua, døde i Februarii, hvorpaa Indvaanerne joge hans Søn Richard og alle Normaner ud af Byen, men Richard bekrigede dem siden ved Hielp af Hertug Roger. — Den 16 Augusti viede Erkebisp Liemar efter Grev Friderichs Begiæring St. Mariæ Kloster uden for Stade, hvilket Grev Henric af Stade, Friderichs Fader, hans Gemahlinde havde stifted, saa og Klosteret Hartzvald, hvilket Grev Henric selv havde stifted (35). Oluf Hunger. Aar 1091.

Efter en mig gandske ubeklendt Kronikeskriver Placentius i Historien over Bisperne af Lüttich, anført i Bartholins skrevne Aarbøgger over den Danske Kirkehistorie, saa skal en Obert være i det Aar 1092 bleven udvalgt til Bisp i Lüttich efter Henric, og denne Obert have været Søn af en Marggreve i Brandenborg med den Danske Konges Søster. Efter Chapeaville døde Bisp Henric i foregaaende Aar 1091 den 2 November, hvorved det bliver rimeligt, at Obert ei er bleven Bisp forend 1092. Obert var forhen Cannik ved St. Lamberts Kirke i Lüttich, Provst ved det hellige Kaarses Kirke, og Capellan hos Keiser Henric. Men hvad Oberts Herkomst angaaer, da kan han ei have havt en Marggreve af Brandenborg til Fader, saasom Marggreverne der kaldtes paa den Tid Marggrever af Soltvedel, og nordlige Marggrever; De vare af det Grevelige Hus Stade, og om dem alle veed man deres Gemahlinders Navne og Herkomst. Vel vare der nordlige Marggrever af en anden Æt, hvoraf den sidste, nemlig Wilhelm, døde 1056, hvilket Aar vel nok kunde indtreffe Aar 1092.

(35) Chr. Sax. p. 196-198. M. West. p. 192. F. Vig. p. 644. 645. Chr. de Burgo p. 53. Ord. Vit. l. 4. p. 543. Ann. Wav. p. 137. Nestor p. 145. Calles T. 5. p. 858. Muratori T. 6. p. 478-481. Lang. Scr. T. 3. p. 177. Meib. Scr. Germ. T. 2. p. 95. Staphorst T. 1. p. 450.

Oluf Hunger. Aar 1092. træffe med Oberts Alder, men hverken veed man at Wilhelm har efterladt sig Børn, ei heller er det troligt, siden Keiseren forlehnede en anden Stamme med hans Land. Vidst nok er det, at Kong Svend Estrithsen kunde gierne da have en giftefærdig Dotter. Sigrid blev giftet 1058. Jeg kan ikke troe, at denne Obert skulde være den samme som Ogerus, Cannik ved St. Lamberts Kirke i Lüttich, og Søn af den Danske Konge Svend Estrithsen, om hvilken jeg forhen haver talet ved Aar 1083, eftersom samme Oger eller Orger skal endnu have været i Live 1131 den 28 Martii, og var da Archidiaconus i Famenna, hvorved uden Tvil forstaaes de Flamske Stæder i det Lüttichske, da de andre kaldes de Wallonske, og Orgers Broder Godefrid Archidiaconus i Brabant. Pave Innocentius II. var da selv med Keiser Lotharius tilstæde i Lüttich. Kan man troe Bruistenius hos Chapeaville, saa bestod Capitlet i Lüttich da af Kongelige Prindser fra Tydskland, Lotharii Sønner, hvilket vidst er falskt, og giver derfor en Fordom imod den øvrige Fortælling, fra Frankerige, Ungarn, Bøhmen og Navarra, og for Resten af Hertugers, Grevers og Baroners Sønner, hvilket altsammen kommer mig het mistænkeligt for. Hvorimod Bisp Obert eller Otbert døde den 31 Januarii Aar 1119, som da regnedes for 1118, ved det Aaret begyndtes med Paaske-Fæsten. Til nærmere Oplysning har jeg ikke kunnet komme i denne mørke Sag (36).

Kong Wilhelm lod igien opbygge og istandsætte Byen Carlisle i Northumberland, som de Danske over for 200 Aar forhen

(36) Bartholini Ann. Eccl. Dan. Mss. ad Ann. 1092. Chapeaville Gesta Ep. Leod. T. 2. ad Ann. 1091, 1119 og 1131. Ægidius ibid. p. 40 og 52. Chapeaville T. 2. p. 75. 76. Buchholz Gesch. von Brand. T. 1. p. 344. 376.

hen havde ødelagt. — Udi Tydskland var stor Mande- og Qvæg-Død, saa og Hunger i Saxen, der nødde endog Fyrsterne til at begive sig for en Tid til andre Lande. — I Italien vedvarede Krigen mellem Keiser Henric paa den ene Side og Marggrevinde Mathildis sampt de flere Pavens Anhængere paa den anden Side. Jordan, en meget tapper Herre, og Slegfredsøn af Grev Roger i Sicilien, døde, hvilken var bestemt til at være hans Efterfølger, dog samme Aar blev han trøsted ved det hans Gemahlinde Adelheid bragte ham Prinds Roger til Verden (37). Oluf. Hunger. Aar 1092.

Hertug Magnus af Saxen bekrigede Venderne, fratog dem 14 Stæder, og undertvang dem, det er at sige, tvang dem til Fred, og maaskee til at give Skat. Uden Tvivl have disse Vender været Crito's Undersaatter. Det forekommer mig rimeligt, at det Tog, som den Vendiske Prinds Henric giorde imod Crito, har havt Sammenhæng med dette, og at Magnus og Henric have hver paa sin Side efter Overleg angrebet ham, og at denne mægtige Herre kom derover til kort. Vel sandt, at de beste Nyere henføre Henrics Tog først til 1104, og Critos Død til 1105, men dette forekommer mig ikke troligt, at Henric har tøvet saa længe efterat han var kommen til sine Manddoms Aar, og dette Aar, da Magnus angreb Venderne, synes mig desuden at have været hel beqvemt for ham, allerhelst Henric førte efter Knytlinga Krig som Vendisk Regent med den Danske Kong Eric Eiegod, der døde 1103. Hvorom alting er, saa forlod Henric, Søn af den Vendiske Kong Godeskalk, der omkom 1066, Dan- Aar 1093.

 mark,

(37) F. Vig. p. 645. Chron. Saxo p. 271. Ann. Hildesh. p. 733. Ann. Saxo c. 575. Berth. Const. p. 367. Muratori T. 6. p. 481-485.

Oluf Hunger. Aar 1093. mark, hvor han hidindtil havde opholdt sig, fordi hans Moder Sigrid var den Danske Kong Svend Estrithsens Dotter, og de Kongers, Haralds, Knuds og Olufs Søster. Fra Danmark af kom han med en anseelig Flode, besat med Danske og Vender, til sit Fæderneland, indtog og plyndrede den anseelige Stad Oldenburg og den hele Vendiske Søekust, og erhvervede meget stort Bytte. Disse Ord, og de følgende, at han plyndrede de Vendiske Oer, tiene til at vise, at Crito regierede over Venden lige fra Rygen til Wagrien. Og saadant Indfald gjorde Henric anden og tredie Gang, ventæligen i 3 Aar efter hinanden, og blev derved en stor Skræk for alle Vender, der boede ved Havet, og paa Oerne, formodentligen Femern og Rygen. Da nu efter adskillige gamle Skribenter, nevnlig Messenii gamle Svenske Kronike, den Svenske mindre Rimkronike, Ericus Olai, deres Vidnesbyrd, den Svenske Kong Ingo skal have faldet ind i Skaane, vundet der fem Slag, indtaget og besiddet det i trende Aar, saa kommer det mig hel rimeligt for, at Ingo har betient sig af Leiligheden, da en stor Del af den Danske Krigsmagt var ude mod Venderne, og da Danmark selv var i en maadelig Forfatning formedelst den vedvarende Hunger, til at foretage sig dette. Regner man og hans Besiddelse fra dette Aar, saa kan man begribe, hvi den fik Ende efter 3 Aar, thi da kom Erik Eiegod paa den Danske Throne, en Prinds, der var yndet af de Svenske, saasom hans Gemalinde Bothild var næst Sødskendebarn med Kong Ingo, hvorfor og Erik opholdt sig bestandig udi Sverrige i Olufs sidste Regierings-Aar. Dette kan endog frembringe den Formodning, at Ingo har søgt at hielpe Erik paa den Danske Throne, og derfore ikkun indtaget Skaane i hans Navn, hvis Erobring er maaskee bleven lettet ved det Bothilds Halvbroder Son

Asker

Asker var Biskop i Lund. Herved kan og Lys udbredes over Anledningen til Fiendskabet, som siden udbrod mellem den Wendiske Kong Henric og den Danske Kong Eric, thi den forste har da været den Danske Kong Oluf forbundet, og hadet den sidste som Olufs Fiende. Jeg er derfor langt fra med den berømmelige Svenske Historieskriver Lagerbring at ansee denne Krig mellem Danmark og Sverrige for opdigted, allerheldst Ælnothus synes at give tilkiende, at Danmark ei har været, som Saxo vil indbilde os, frie for udvortes Fiende, naar han skriver: Det hele Land var indtaget af Frygt for Fiender, og begge Kion skiælvede ved dagligen at forestille sig deres Nærmelse, og da han ligeledes taler om Hellig Knuds Mirakler og Olufs Død, saa slutter jeg endog deraf, at Ingo har 1094 og 1095 truet med at ville angribe de øvrige Danske Lande, og paa et andet Stæd skriver Ælnothus: Hunger og Pest, Sygdom og Frygt for Fiender havde betaget de Danske Grændser (eller Lande). Da og Oluf skal have været efter Knytlinga en stor Krigsmand, saa har han vel og vist det i denne Krig, hvorvel den løb ulykkelig af for ham. Beklageligt er det, at alle gamle Skribenter have ligesom sammensvoret sig til at tie om denne Konges Bedrifter (38). Oluf Hunger. Aar 1093.

Den 22 September døde den Norske Kong Oluf Kyrre, det er den Stille, en af de ypperligste Regenter, Norge har havt; under hvilken det var lykkeligt, og kom til stor Styrke og Rig-

 dom

(38) Ann. Sax. c. 576. Ann. Hildesh. p. 733. Helm. l. 1. c. 34. p. 87. Schwartzii Hist. fin. Rugiæ p. 5. 6. Messenii gamle Svenske Kronike p. 58. Den Svenske Rimkronike p. 78. Ericus Olai l. 2. p. 74. Ælnothus c. 30. in Lang. Scr. T. 3. p. 375. c. 32. p. 380. Knytlinga-Saga c. 30. p. 58. Lagerbring Swea Rik. Hist. T. 2. p. 27. T. 4. Fort. p. 7.

Oluf Hunger. Aar 1093.

dom ved Fred og Handel. Man finder derfor og, at hans Søn og Eftermand Magnus Barfod var mægtig, og besad stor Rigdom og mange Eiendele, og vare der da 6 Kiøb- og Handelsteder i Norge, som alle laae ved Havet, nemlig Bergen, Kongehelle, Tronhiem, Sarpsborg, Oslo og Tønsberg; Af disse havde Oluf selv først anlagt Bergen. Saadan Velstand giorde og, at Levemaaden blev prægtigere i Kong Olufs Tid end forhen, og at Overdaad, Rigdoms troe Staldbroder, fortes ind. Forhen havde Kongerne havt deres Sæde med paa den lange Bænk, og Øllet blev da baaret rundt om Ilden, der var midt i Stuen, men Oluf lod indrette Skorstene, stenlegge Gulvene, og sætte Kongens Sæde midt i Breden af Stuen ved den ene Ende. Visse dertil beskikkede Skiænkere, Skutilsvenne, maatte staae for Bordet og skiænke for ham og de fornemme Mænd, der sadde ved hans Bord. Ligesaa mange Personer, der sadde ved Bordet, ligesaa mange andre Opvartere, Kiertessvenne, stode der og, holdende hver sit tændte Lys i Haanden. Imellem Kongens og Stallerens, eller Marskalkens, Bord lod han sætte Skiænkebordet, og sadde de andre ringere Giester saaledes ved Stallerens Bord, at de vendte lige mod Kongen. Ved Kongens venstre Haand sad Dronningen, og saa de andre fornemme Fruentimmer, men ved Stallerens venstre Haand sadde Mændene, og ved hans høire Fruentimret. En ædel og nyttig Skik, at blande Selskabet af begge Kiøn, en Skik brugelig i Norden fra de ældste Tider, og som haver giort dens Sæder mildere end Østerlændernes, hvorvel de endda vare haarde nok. Da de forrige Konger havde drukket af Dyrs Horn, belagde med Guld, saa drak han derimod af Kar. Han forøgede og sine Hofmænds Tal, thi han holdt 100 Hirdmænd, 60 Gieste- og 60 Huskarle,

hvor-

hvorover Almuen vel i Forstningen besværgede sig, naar han efter de Tiders Sædvane og Lov drog allevegne om i Landet, og Bønderne maatte frit underholde ham og hans Folk, men han undskyldte sig med, at han behovede saa stort Antal til Rigets Forretninger, at det kostede dem dog ei mere at underholde disse end i hans Faders Tid, endskiønt han kun havde havt halv saa mange Folk som han. Han indførte og udenlandsk Dragt, som beskrives saaledes: Buxerne vare prægtige og snørede om Benene; Guldringe spændtes om Leggene, Klæderne vare sammendragne i Siderne, Ærmerne fem Alen lange, og saa trange, at de med et Instrument maatte paadrages, og laae de i Folder alt op til Axlerne; Skoene vare høie, syede med Silke, ja belagde med Guld. Saasom Kongen drak gierne, og da var meget lystig, venlig og talende, da han ellers var af faae Ord, saa lod han derfore opbygge Gildehuse i Tronhiem og de andre Kiøbstæder, og forbød at ingen maatte holde Drikke-Samlinger i sit eget Hus, men at alle, som vilde drikke i Laug, skulde giøre det i saadant Gildehus; Hvorved sigtedes da aabenbare til at forekomme Kiv og Klammerie, og at befordre Fred og Orden; Men da Mennesket alt for ofte misbruger det Gode, saa bleve Gilderne efter nogen Tid til Fordærvelse. Det lader og, at denne Konge haver fastsat Grændserne for hvert Bispedømme, og været den første, der har i Norge beskikket en Bisp i hvert Stigt. I hvert Fylke var da en Træ-Kirke, som Almuen maatte holde ved Lige. I en god Mening forøgede han Bispernes Magt og Rigdom, som siden blev saa skadelig. Han sigtede og til Trældoms Formindskelse ved at anordne, at aarligen skulde i hvert Fylke løsgives en Træl, og Almuen skyde sammen for at betale Husbonden de 6 Øre, han skulde have i Løsningspenge. At

Oluf Hunger. Aar 1093.

spise

Oluf Hunger. Aar 1093. spise Hestekiød blev forbuden under Straf af Landsflygtighed, eller og sine Godsers Tab. Misfostere bleve vel døbte, men siden udlagde i Kirken for at døe, endog saadanne, paa hvilke Hovedet eller og Fødderne alene stode forkerte; Herved gyser Menneskeligheden. Beslægtede maatte nu ei gifte sig før i 7de Led, og Besvogrede først i 5te, det er 14 og 10. Saaledes befæl den canoniske Ret, hvorved Geistligheden fik mange Boder og alt for stor Indflydelse; Folkets Formerelse og Frihed indskrænktes, især da det geistlige Slægtskab kom til; og maatte slige Overtrædere staae aabenbare Skrifte. Uden Tvil have de fleste af disse Skikke da og giældet i Danmark, og de Gudstienesten vedkommende endog kommen derfra ved Svend Estrithsens Anstalter, og de betræffende Hoffet og Kongen været i Brug fra Store-Knud, som uden Tvil har fort dem ind efter de Engelske og Waliske Kongers Exempler. Større Bevis paa Olufs gode Sindelag og priselige Regimente kan ei gives end følgende Ord, han ved Leilighed af et stort Giestebud, en gav ham, sagde: „Jeg glæder mig over, at mine Borgere ei nu, som i min Faders Tid, skiule deres Kostbarheder af Frygt for Kongens Nærværelse; Deres Frihed er min Lyksalighed, og deres Rigdom „er min Fornøielse, saasom den er et Pant paa og et Middel til „den offentlige Rolighed.“ Helligt være Olufs Minde! hans Ben hvile sødt. I Kongens Møntsamling forekomme tvende Sølv Bracteater, den ene med Hoved, havende Hue paa, og visende sig fortil, og Omskrift Onlaf, og den anden et kronet Hoved, visende sig paa Siden, og Omskrift Oluf; begge Hovder ere plussede, og disse Mønter maaskee af Kong Oluf Kyrre. — Den Skotske Kong Malcolm drog med en Hær ind i Engelland, for at hævne det Wilhelm havde begegnet ham med Foragt, men han

han omkom der den 13 November ved Kastellet Allenvike eller Murealdon udi Northumberland, tilligemed sin ældste Søn Edvard, ved Forræderie af nogle Normaner, og døde den sidste af sine Saar den 15 November, hvorpaa Malcolms efterladte Enke Margrete døde af Sorg udi Edenborg tre Dage efter hendes Mand, hvilket vel bliver retere end Aarbøggerne af Ulster melde, at hun døde faae Timer efter ham. Hun har et meget got Lov i Historien, thi hun var ei alene efter Tidernes Smag gavmild mod Kirker, Klostere og Geistlighed, men hun bidrog og meget til Sædernes Formildelse, og formaaede sin Mand til at afskaffe den slemme Skik Marcheta, efter hvilken alle Lehnsherrer, fra Kongen af til den Ringeste, skulde nyde hos deres Vasallers Brude den første Nat Brudgommens Rettighed; et Haan, der paa de fleste Stæder afkiøbtes ved Penge, som endog længe efter denne Tid skeede hist og her i Frankerige, men som dog vel er iblant bleven udøvet af voldsomme Lehnsherrer, og taalt af feige Lehnsmænd. Intet viser mere Lehnsforfatningens Styghed, og hvor dybt den nedtrykte de ellers frie Folk. Margrete var af den gamle Engelske Kongestamme, og en Brodersøns Dotter af Edvard Confessor. Fra hende stammede de følgende Skotske Konger lige indtil Alexander III, som døde 1285. Af Malcolm haves et Diploma, uvidst af hvilket Aar, hvor blant Underskriverne forekommer en Grev Arald (Harald), hvorved Langebek i en utrykt Anmærkning mener at sigtes til en for os ubekiendt Orkenøisk Greve. Spørsmaal om det ei bliver Prinds Harald af Man, som i næste Aar lemlæstedes af sin egen Broder Kong Lagman. Malcolm havde regieret i 37 Aar og 8 Maaneder, og blev begravet paa Øen Jona. Dufnal eller Donald Banus, det er den Hvide, Malcolms Broder, blev Konge efter ham, og

Oluf Hunger. Aar 1093.

 strax

Oluf Hunger. Aar 1093. strax forjoge Skoterne alle de Engelske, som hidindtil havde opholdet sig hos deres afdøde Herre. Dog Duncan eller Donckan, Malcolms Slegfredson, som var Gissel ved Wilhelms Hof, aflagde Troskabs-Eed til den Engelske Konge, kom med en anseelig Hær af Engelske og Franske til Skotland, og forjog Dufnal, efterat han havde regieret i sex Maaneder, altsaa skede dette i næste Aar 1094, men maatte love aldrig mere at føre nogen Engelsk eller Fransk ind i Skotland. Udi dette Aar faldt saa megen og hastig Regn i Engelland og var sligt Uveir, at ingen kunde erindre Mage, saa at Isen brød allevegne op paa Floderne, og borttog næsten alle Broer. Rus, Rhys eller Richard, Konge af Wales, blev ved Brecknok ihielslaget af de Engelske, og førte ingen Walisk Fyrste siden Kongenavnet. Nogle henføre hans Død til 1090. — Den mægtige Flandriske Grev Robert den Friser døde og blev begraven i Cashel; Han var Fader til den Danske Dronning Edel, og blev hans Søn Robert den yngre Greve efter ham. — Den 13 April døde den Russiske Storfyrste Wsewolod i Kiew, hvorpaa Svetopolk, Isjaslaws Søn, kom der til Regieringen. Wsewolod døde af Pest, som da rasede saaledes i Rusland, at udi Kiew alene døde fra den 14 November til den 25 December 7000 Personer. — Keiser Henrics ældste Søn Conrad satte sig op imod sin egen Fader, og fik stort Anhang i Italien og Tydskland, ja blev ved Understøttelse af det Pavelige Partie kronet til Konge i Italien. Den rette Aarsag hertil var vel Conrads Herskesyge; Imidlertid foregaves der, at Conrad havde fattet Afskye til sin Fader, fordi han vilde tvinge ham til at have ulovlig Omgang med sin Stifmoder Eupracia, hvortil Keiseren og skal have søgt at formaae andre Mandspersoner. Vist er det, at de levede ilde sammen, at Henric holdt hende nogle Aar

fangen,

sanzen, og at hun flyede til Hertug Welph i Italien og hans Gemahlinde den berømte Mathildis, hvor hun selv forebragte disse Klagemaal. Vidst er det og, at Henrik fra sin Ungdom af var overmaade hengiven til Kiønnet; Dog har man billig Aarsag til at tvile paa, at han har villet true sin egen Søn til at have Omgang med sin egen Keiserinde; Men sligt maatte foregives for at skiule Sønnens Misgierning. Hertug Roger i Apulien blev dødsyg, og giorde da hans egen Broder Boamund og flere Opstand imod ham; Men da han igien blev frisk, forligte Boamund sig med ham, og de øvrige bleve undertvungne ved Hielp af Grev Roger i Sicilien (39). Oluf Hunger. Aar 1093.

Judith, Dotter af Grev Balduin i Flandern og Grev Roberts Søster, Gemahlinde af den ældre Hertug Welph i Bayern, og som forhen havde været gift med den Engelske Toste Jarl, døde den 12 Martii, og blev begravet i det Kloster Weingarten. Saxo beretter, at Kong Oluf led saadan Mangel, da han holdt Jule-Høitid, at ham manglede Brød, og vil en Kro- Aar 1094.

Eeeee 2 nike

(39) Lang. T. 2. p. 515. T. 5. p. 337. Ord. Vit. l. 10. p. 767. Snorro i Oluf Kyrres Saga c. 2-4. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 6. c. 4. p. 389. c. 12. p. 408. Suhms Handels-Historie i Kiøb. Sælsk. Skrift. T. 9. p. 143-147. 150. Chr. Sax. p. 199. 200. M. West. p. 232. 233. F. Vig. p. 645. 646. Fordun 8vo. T. 3. p. 665-667. 673. 674. Monast. Angl. T. 2. p. 550. Ines Essay on Scotland T. 2. p. 803. Ord. Vit. l. 8. p. 701. 702. Chr. de Mailros p. 162. Chr. de Margan p. 2. Ann. Wav. p. 138. Wall. Hemingford c. 17. p. 464. 465. Chr. de Burgo p. 54. W. Malm. l. 4. p. 122. H. Hunt. p. 373. Rog. de Hov. p. 463. 464. S. Dun. c. 218. 219. Bromt. c. 989. 990. Johnst. Ant. Celto-Norm. p. 69. b. Malbrancq de Morinis T. 2. p. 880. 881. 925. Nestor p. 145-147. Calles T. 5. p. 869-874. Muratori T. 6. p. 484-488. Tscherbatow Russ. Gesch. T. 2. p. 471. 472.

Oluf Hunger. Aar 1094. nike hos Petrus Olai, sampt vor gamle Rimkronike, at han ei havde Jule Aften flere end tvende Brød at fremsætte paa Bordet, hvorover han blev saa bevæget og skamfuld, da han havde Landets fornemste Mænd, foruden sine egne Hoffinder at beværte, at han brast ud i Graad, og skiulte sit Ansigt med sine Hænder; Derefter slog han Øinene op til Himmelen og bad Gud, at om han var fortørned paa Folket, han da vilde stille sin Vrede ved at straffe ham og ikke det. Og som Saxo efter dette fortæller hans Død, og Gheismer siger, at den fulgte strax paa, saa er det intet Under, at Hvitfeld, vor gamle Rimkronike og flere, hvoriblant jeg selv tilforn, have ladet ham døe samme Aar; Dog dette er urigtigt, thi han døde først den 18 Augusti 1095. Langebeks Formening bliver derfor rimelig, at Oluf har begyndt at skrante ved Juletider i dette Aar 1094, maaskee af Skam og Undseelse for den store Mangels Skyld, og at Sygdommen har vet trukket sig hen til næste Aars 18 Augusti (40).

Riget af Man var nu i stor Forvirring, thi Prinds Harald giorde der Opstand imod sin Broder Kong Lagman, men havde den Uhæld at blive fanget af ham, hans Øine udstunget, og han derhos gildet. Omtrent i Majo uddreve Skotterne deres Konge Dufnal, som derpaa flyede til Suderøerne, hvorpaa Duncan, Malcolms uægte Søn, regierede. Udi Engelland herskede megen Hunger og Sygdom, saavel i dette som i følgende Aar; og herfor maatte de tunge Skatter, Kong Wilhelm paalagde, bære

(40) Orig. Guelf. T. 2. p. 277. 278. Berth. Const. p. 370. Saxo l. 12. p. 223. Lang. Scr. T. 2. p. 361. T. 3. p. 377. T. 1. p. 119. Hvitf. T. 1. p. 92. Suhms Handels-Historie p. 114. Suhms Forb. p. 131. 132.

Olufs Hunger. Aar 1087.

bære Skylden, thi, skriver Wilhelm af Malmesbury, Agerdyrkningen gik herved til Grunde, og de Dødes Antal var saa stort, at mange derover laae ubegravne. Korteligen, der skeede mange Ulykker i Engelland under Wilhelm II. Regiering, hvilke de Engelske ansaae for Guds Straffedomme over Kongens Synder, ligesom de Danske over Olufs. De af Wales grebe til Vaaben mod Engellænderne, og erobrede blant andet Øen Anglesey. — Bisp Radbod af Tournay oprettede nu igien St. Martini Benedictiner-Kloster i Tournay, som Normanerne havde ødelagt for over 200 Aar siden. — Udi Frankerige, Tydskland, Burgundien og Italien herskede stor Hunger og Død, hvortil kom Vandflod, venteligen ved stærk Regn, fra 14 October til 1 April. Udi Regensborg alene døde i 12 Uger 8500 Mennesker, og var Dødsfaldet stærkest i Bayern. Berthold af Costnitz synes ei ilde herom, thi det gav alle og enhver Leilighed, skriver han, til at berede sig til Døden. Slige Ulykker i fremmede Lande giør det nogenlunde troligt, hvad som fortælles om vort Danmark. Keiserinden Eupracia undsaae sig ikke ved paa Concilium i Costnitz offentligen at anklage sin Mand for, at have tvunget hende til at fordrage utallige Liderligheder af mange Mandspersoner. Var hendes Foregivende urigtigt, som man har Grund til at troe, saa var hun ondskabsfuld, og var det rigtigt, saa fornærmede hun dog den qvindelige Blufærdighed. Paa dette Concilium, saa og paa et andet i Autun, bleve de Geistlige, som kiøbte deres Embeder, og levede utugtigen, det er efter de Tiders Sprog, vare gifte, bandsatte, og paa det sidste den Franske Kong Philip bandsat, fordi han havde giftet sig imedens hans første Dronning levede med Bertrade, Grevinde af Anjou, hvis Mand Grev Fulco endda levede. Philips første Dronning hed Bertha, var en Dotter

Oluf Hunger. ter af Gertrud, Grevinde i Flandern, med Florentius I, Greve i Holland, og Stifdotter af den Flandriske Grev Robert den Friser (41).

Aar 1095. Nu havde Kong Knuds Legeme ligget 8 Aar og 9 Maaneder, som Ælnothus skriver, i St. Albani Træe-Kirke; Men som Kong Olufs Sygdom vedvarede, han derover, saa og for den indfaldne store Hunger, var kommen i Foragt, og Overtroen havde voxet ved den sidste, saa toge nu Dag for Dag Jertegnene til ved Knuds Grav, saa og Syner og Aabenbaringer om denne Herres Hellighed, hvorover saavel Folket, i det mindste en Del deraf, som Clerisiet, blev eenig om at flytte hans Ben fra deres forrige Hvilested, og at ære ham som en Helgen, til hvilken Ende Jyderne med deres Bisper og Præster droge over til Clerisiet i Odense, og overlagde med det, som en da levende geistlig Mand fra Odense vidner, med tilbørlig Ære at optage denne Konges og Martyrs Ben. Til den Ende blev en tre Dages Faste anordnet, og derpaa Legemet optaget. Trende Jertegn skulle da være skeede, nemlig at Ilden, hvormed efter de Tiders Vis Kongens Ben bleve provede, udslukkes fire Gange efter hinanden, saasnart den rørte ved Benene, endskiønt den gandske varm kom paa, ligesom den kunde have været puttet i Vand.

(41) Lang. Scr. T. 3. p. 215. Fordun T. 2. p. 674. F. Vig. p. 646. W. Malm. l. 4. p. 125. Ann. de Margan p. 2. Chr. de Burgo p. 55. Wynne Hist. of Wales p. 119. 120. Miræi Op. Dipl. T. 2. p. 952. Sammarth. Gall. Christ. T. 3. Instrum. p. 58. Ann. Hildesh. p. 733. Alb. Mon. p. 142. Barth. Const. p. 371. 372. Dodechinus ap. Pist. p. 461. Sig. Gembl. p. 607. Calles T. 5. p. 874-878. Coleti Conc. T. 12. col. 815-819. Muratorii T. 6. p. 491. Bouquet T. 12. p. 67. 136.

Mand. Om Fredagen forud, saavelsom den gandske Nat, havde det regnet uophørlig, ja om Løverdagen regnede det endog til Klokken tre om Eftermiddagen, men saasnart Graven aabnedes skinte Solen og blev Veiret got; Dette var det andet Jertegn. Det tredie var, at Kong Oluf døde ved samme Tid. Men her er den da levende Odenseiske geistlige Mand alt for gavmild med Mirakler, thi Opløftelsen og Forflottelsen af Kong Knuds Legeme skeede i Majo, og Oluf døde først den 18 Augusti. Efterat Bønner vare holdte, Almisser uddelte, Psalmer siungne, blev Legemet optaget, og høitideligen ført fra St. Albani Træe-Kirke til den nye herlige af Muur opførte, som laae Sønder paa, og hvilken Kong Knud selv havde ladet begynde at bygge den hellige Alban til Ære, men som endda ikke var færdig. Der blev det nedsat i en Steenkiste under en Hvælving i en muret Grav i et lidet Capel paa Kirkens søndre Side, hvilket Capel blev for sin Brøstfældighed nedbrudt 1582, og er nu Gymnasii Gaard paa samme Stæd. Paa samme Tid Knuds Legeme flottedes blev og hans Broders Benedicts flotted. Efter St. Albani Kirke opkaldtes et Sogn, et Torv og et Stræde. Bircherod vildfarer, som Langebek har anmærket, naar han mener, at St. Albani Træe-Kirke blev forstyrret efterat den nye var færdig, tvertimod den stod indtil Reformationen, og forlagdes da først Sognet til Graabrødre Kirke fra 1541 til 1618, da det atter forlagdes fra denne, som nu er ikke Sognekirke mere, til Knuds Kirke. Paa det Stæd, hvor den forhen havde staaet, blev udi Bircherods Tid gravet en Brønd, og da fundet en meget stor Menneske Hovedpande med et overmaade stort Ar i, som efter en Øxe, hvilket viser, at de af Knuds Mænd, som bleve slagne med ham, beholdte deres gamle Hvileplads; Hvilket end mere bekræftes derved,

Oluf Hunger. Aar 1095.

Oluf Hunger. Aar 1095.

ved, at 15 Menneskers Been, hvoriblant nogle Hovedpander vare hugne med Oxer, bleve for omtrent 20 Aar siden fundne paa samme Sted, da man atter vilde grave en Brønd. Nogen Tid efter Forflottelsen af Knuds Legeme døde Kong Oluf den 18 Augusti meget hastigen i sin Seng, fortæret venteligen af Græmmelse, som og Ælnothus siger. Han havde da regieret ei fuldt i 9 Aar, men noget paa det tiende, om man vil regne lige fra hans Broders Dødsdag, og var omtrent 43 Aar gammel, thi han skal have været jævngammel med Knud. Saxo tillegger ham et Regimente af næsten 10 Aar, hvilket er for rundeligen regnet, og dog efterfølges han herudi af adskillige. Andre tilskrive ham 7, 8, hvoriblant Wilhelm af Malmesbury, og 9 Aars Regimente. Retteligen udgive de fleste 1095 for hans Døds-Aar, dog henføre nogle den til 1094, 1096, 1098 og 1099, ligesom og andre sætte hans Regierings Begyndelse 1087, ja 1091 (a). Naar Hamsfort tilskriver ham et Regimente af 9 Aar 5 Maaneder og 2 Dage, saa skulde man tænke, at det var rigtigt, siden det er saa nøiagtigt, og dog bliver der fra Knuds til Olufs egen Død ikkun 9 Aar 1 Maaned og 8 Dage. Efter Knytlinga var Oluf ikkun liden af Vext, ilde skabt, af et styggt

Ansigt,

(a) De Islandske Annaler, Bisp Harboe eiede, og som uden Tvil Bisp Brynjolf Svendsen haver skrevet, henføre hans Død til 1095; Det samme giør og Arnæ n. 410, som slutter med 1396, n. 434, som slutter med 1295, n. 427, som slutter med 1392, n. 413, som slutter med 1394, den samtidige Ælnothus, naar han retteligen forklares, det samtidige Lundiske Necrologium, Aarbøggerne af Esrom, ligeledes den ældgamle Roskildske Anonymus, naar han retteligen forstaaes, hvorfor og Langebek T. 3. p. 372 og 378. not. b. haver med god Grund antaget 1095 for Olufs Dødsaar.

Ansigt, men derhos veltalend, og en stor Krigsmand, og udi sit Regimente mægtig, stræng, ilde lidt, myndig, giærig, og holdt han Loven ikkun slet, saa at mange, der havde sat sig op imod Kong Knud, sagde derfore, at de havde foretaget sig en vanhælдig Gierning, og at den ogsaa var falden ilde ud, saasom Kong Oluf lod ingen Mand beholde sin Frelse, da han opførte sig mere overmodig end nogen Konge forhen; Dette tilstode alle, og derfor døde han og ubegrædt. Det sletteste Vidnesbyrd, som kan gives nogen Konge. Wilhelm Malmesbury siger og, at han regierede udueligen. Naar man overveier alle Ting, maae tilstaaes, at hans Regimente haver ei været lykkeligt eller gavnligt for Riget, dog er vel den usle Tilstand bleven meget overdreven. Ingerid, hans efterladte Dronning, synes ingen Børn at have avlet med ham, i det mindste tier Historien herom, og kan jeg derfor ikke vide hvorfra Gebhardi har, saavel i sin større som mindre Danske Historie, den Beretning, at Oluf skulle have med Ingerid efterladt en Søn ved Navn Erik; Ikke kan jeg troe, at han haver sammenblandet ham med Erik Emun eller Lam, allerheldst han rigtigen anfører disses Fædre; Men vel mueligt, at her skal læses Eilif i Stædet for Eric. Vel forekommer ved Aar 1165 en Grev Erik og hans Søster Margrete, der vare beslægtede med Kong Waldemar I, men Tiden tillader neppe, at de have været Olufs Børn, allerheldst Margrete levede endda nogle Aar efter 1165. De besadde ellers Gods i Fyen og Jylland; Spørsmaal om det og er den Erik, der var gift med en af Kong Knuds Døttre, og synes af Fødsel at have været en Svensk; Dog troer jeg det neppe, eftersom Margrete skal have været beslægtet med Kong Waldemar. Snarere har Eilif, som var Hertug i Slesvig under Kong Niels, været en Søn af Oluf Hun-

Oluf Hunger. Aar 1095.

 ger,

Oluf Hunger. Aar 1095. ger, dog venteligen kun med en Frille. Ingerid giftede sig siden med den Svenske Kong Philip, Halstens Søn, Ingo's Med-Regent og Brodersøn, og har vidst ei avlet Børn med ham, da hun allerede var henimod 50 Aar gammel. Skulde ovenmeldte Erik have været Kong Olufs Søn, saa kunde han have fulgt med Ingerid til Sverrige, og ved den Leilighed være bleven Jarl i Gotland, men da skulde han have ægtet sin Farbroders Dotter. Efter nogle Nyere skal Pelworm Kirke paa Nordstrand, som hørte til det mindre Frisland, eller ogsaa dets Taarn være begyndt at bygges paa i dette Aar, da de, som fortælle det sidste, ville tilligemed, at Store-Knud har allerede ladet denne Kirke tække med Kobber. Saasom Crito vedblev at nægte den flygtige Vendiske Prinds Henric af Adgang til sit Fæderneland, saa vedblev han med Danske og Vender at plyndre de Vendiske Søekyster, heldst Wagriens, som det synes, hvorover Venderne bleve gandske frygtsomme, saa at endog Crito selv tilbød ham Fred og en Egn at beboe, hvilket han dog alene skal have giort for at faae Leilighed til at besnære ham. Af Olufs Mynter haves 14 i Kongens Myntsamling, alle Sølv Bracteater. 1 er meget stor, i Midten et stort Kaars, og i dets Hiørner tre o, og et mindre Kaars, om alt dette 2 Cirkler, og derom følgende Skrift: Sl. Mon Ola, som hel vel kan betyde: Slesvicensis Moneta Olavi. Da der nu foruden denne Konge ei har været nogen Hertug i Slesvig af det Navn Olav, ei heller nogen Bisp, saa bliver det herved troligt, at denne Mynt tilhører ham. 2 er mindre, og næsten som forrige, synes og at have samme Skrift. 3 ligedan, endel af Skriften udslidt; Kaarset har i Hiørnerne tvende o, og tvende Stierner eller Blomster, som meget ligne det Holstenske Nelleblad; Skriften end mere udslidt end paa den forrige, dog

seer

seer man tydeligen Sl. 4 af samme Størrelse som 1; Kaarset har i sine Hiørner 2 Stierner og 2 smaae Lilie- eller Anker-Kaars; Ingen Skrift sees, uden tvende v, paa hver sin Side af Randen. 5 samme Størrelse; Et Kaars i en Kirke, og Omskrift som No. 1. 6 lige saa stor; Derpaa tvende uformelige Bryst-billeder med Glands om Hovederne, et langt Kaars imellem dem, og samme Omskrift som No. 1. De øvrige ere smaae, og have et o, som kan betyde en Cirkel, eller snarere det Bogstav o, og fra 10 til 14 et o, hvorudi meer og mindre tydelig sees en Bispestav. Nogle af disse findes hos Bircherod, som desuden har en Kobber-Mønt, paa hvis Avers staaer O, og paa Reversen et y, som det synes. Mig forekommer det troligt, at de med Bispestaven tilhøre en Dansk Bisp Oluf, af hvilket Navn der have været mange. Et Par af Olafs Bracteater, den med Sl Mon Ola, og den med Snegle-Cirkeler paa, forekomme i den Hielmstiernske Møntsamling p. 202, hvor og en Bracteat med Olaf paa henføres til ham, som dog, maaskee rettere, henføres i Kongens Møntsamling til den Norske Kong Oluf (Kyrre). I Thotts Møntsamling forekomme ei alene disse Bracteater, men endog Mønter slagne paa begge Sider, som p. 337. No. 3276, som paa Aversen har Olaf Rex Da; et kronet og harnisket Brost-billede med Sværd i høire Haand, og neden under X, og paa Reversen Manni i R, og et Kaars i en Cirkul; No. 3293, Av. - - - laf Re Da, et kronet Brostbillede, Sværd i høire Haand; Rev. Fadur i Sl, et Kaars i en Cirkul. P. 338. No. 3297. Av. Olundo Rix Tæn med Runer, et Kaars med Kugler, og 4 Maaner i Hiørnerne; Rev. et Gitterværk eller Sprinkel; No. 3298. Olaf De Rix; Rev. ligesom forrige. Disse Mønter ere af den yderste Rarhed, og aldrig for bekiendte; De tiene til at vise

Oluf Hunger. Aar 1095.

Oluf Hunger. Aar 1095.

Runernes Vedligeholdelse paa offentlige Monumenter, og at de med Svein tilhøre Olufs Fader Svend; De vise, at Tilstanden ei har været saa slet i Danmark under Oluf, og Pengemanglen ei saa stor, at han jo har været i Stand til at slaae anden Mønt end Bracteater. Skulde Runernes Brug paa Mønter, og maaskee Gravstene, have ophørt med ham, saa maae det tilskrives den voxende Christendom under Erik og de følgende Konger, som vilde afskaffe slige hedniske Spor. Hvo veed, om ei Tiden opdager Danske Mønter med Runer før Magnus den Gode, og senere end Oluf, for fuldkommen at vise, at Runer ere Nordens eldgamle Bogstaver, længe før Christendommen, og ingenlunde fordreiede latinske Bogstaver (42).

(42) Lang. Scr. T. 3. p. 49. 321. 322. 324. 366. 376 - 380. 399. 411. 432. 542. 627. 47. 303. 454. 542. T. 1. p. 12. 425. 119. 160. 239. 270. 379. 14. 174. 369. 38. 339. 18. 68. T. 2. p. 429. 434. 606. 362. 239. Saxo l. 12. p. 223. Bircherods Knud den Helliges Historie p. 55. 77. Knytlinga-Saga c. 30. 69. W. Melm. l. 3. p. 107. Comerus col. 486. 634. Hervarar-Saga c. 20. p. 183. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 6. c. 11. p. 406. Heimreichs Nord. Fres. Chron. l. 1. c. 4. p. 99. Boethius de Cataclysmo Nordstrandico l. 1. p. 102. Helmold. l. 1. c. 34. p. 87. Gebhardi Dän. Gesch. 4to. p. 460. 8vo. p. 570. og Stamtavlen. Danske Atlas T. 6. p. 585. 599. T. 3. p. 441. 447. Birch. Tract. Ant. rei num. Danor. p. 61 - 63.

Fun-

Fundacio & dotacio Ecclesie Lundensis per sanctum Canutum regem & martirem.

In nomine sancte & indiuidue trinitatis, patris & filii & spiritus sancti. Notum omnibus in Christo fidelibus esse cupimus, qualiter ego *Cnuto* quartus Magni regis filius, post susceptum paterne Hereditatis regnum, ecclesiam sancti Laurencii, que sita est in Lunde, licet nondum perfectam, dotaui, vt illius agni, qui tollit peccata mundi, sit perpetim sponsa, sancta sancti, immaculata immaculati, digna digni. Desponsale autem huius ecclesie, qvod vel quale sit, patefacimus, & sub hiis testibus, *Ricwaldo, Suenone, Siwardo*, episcopis, *Hoquino* Duce, Presbiteris *Arnoldo, Theoderico, Heinrico, Godescaldo*, Stabulariis *Albone, Haquino, Petro, Suenone, Ascero Achonis filio*, Deo preside, ratum & eternaliter stabilitum desideramus. Est igitur terra illa, quam *Æpe filius Thorbiorn*. in Lunde pro pace sua emendauit. In Vpaecri australi quatuor mansi & dimidius. In altero Vpaccri totidem mansi. In Heruestadum octo mansi. In Scialshöge duo mansi. In Flateige quinque mansi & dimidius, quem dedit *Hacon* regi. In Hildeshoge dimidius. In Hastathum vnus mansus Ageri. In Winistadum vnus mansus. In Seestelüngum dimidius mansus. In Seuestathum dimidius mansus, quem persoluebat pro pace sua Scora, & dimidius mansus in Karlebui, quem dedit idem Scora regi pro pace sua. In Brunteslef dimidius mansus, quem soluebat rex a Thurgislo filio Gunstens a Gothesbo. In Sandby vnus mansus a Seolandi. In Ramseherathi Öyim duo mansi. In Senherathi Terby duo mansi. In Tunaherathi Winninegawe duo mansi. In Hornsherathi in Sculdalef vnus mansus. In Othense vnus mansus. In Smerhem minore duo

duo mansi. In Liungaherecht Byursthinegarythi duo mansi. In Juir-lundaherecht Tollethorp unus mansus. In Scenkilse vnus mansus. In insula Amacum in Suntby occidentali quinque mansi. In Brunby tres mansi. De annuali pecunia, que datur pro areis in Lummeby, tres marce. De eadem pecunia in Helsingaburgh tres marce. De areis in Lunde viginti marce & vna. Siquis prepotens, nobilis vel ignobilis, natus vel non natus, contumaci inflatus audacia, contra sancte religionis propositum, huius pacti decretum violare studuerit, sit anathema maranatha, sit supplicio deputatus eterno, vbi vermis non moritur & ignis non extinguitur, fiat mensa eius coram ipso in laqueum, & in retribuciones & in scandalum, cum hiis, qui dixerunt Domino Deo: Recede a nobis, scienciam viarum tuarum nolumus. Quod autem ad regiam pertinet iusticiam, ex quacumque causa fiat de prenominata terra, in potestate sit prepositi & ceterorum fratrum, in hoc loco Deo seruiencium, tribus culpis exceptis. Si extra pacem positus fuerit, emat pacem a rege, substanciam illius tollat prepositus & fratres. Si expedicionem neglexerit, erga regem emendet. Reddarios equos non dent, nisi cum Rex ipse venerit. Actum *Lundi* duodecimo Kalendas Junii, Anno incarnacionis dominice Millesimo octogesimo quinto, Indictione VIII. Epact. XXII. Concurr. II. Anno regni Domini Canuti regis quinto. Predictis presentibus episcopis & confirmantibus. Auctore domino nostro Jhesu Christo, qui est benedictus in secula seculorum amen.

In Sigillo sancti Canuti Regis, huic littere appenso, in vna parte est ymago Regis in solio sedentis sculpta, cuius ymaginis superscriptio hec est: Presenti regem signo cognosce Cnutonem. Ex aduersa parte est ymago quasi ducis vel equitis sculpta, cuius superscriptio est: Hic natum Regis Magni sub nomine cernis.

Tillæg

Tillæg og Trykfeil til første Tome.

Pag. 63. Til Beviis paa, at Gotherne have været af Nordisk og Tydsk Folkefærd, kan og tiene, at den lærde Præst Loder haver i Hupels Nordische Miscellaneen 13 og 14 Stykke p. 431—443. anført mange Lettiske Ord, som i Betydning og Udtale stemme overeens med Tydsk, hvilket ogsaa tiener til at vise, at Gotherne have engang boet i Liffland, thi ellers er det Lettiske Sprog i de fleste Ting skilt fra det Tydske, og overeenstemmende med Vendisk og Lithauisk. Menius haver og været af den Mening, at Gotherne have været Liflands Indbyggere. Gadebusch Livl. Bibl. T. 2. p. 248.

P. 120. L. 12. — 28 Junii — læs: 26. (i det mindste er dette Diplom saaledes dateret hos Gercken i Codex Dipl. T. 5. p. 66.)

P. 236. I en grundig Afhandling om den Liflandske Adel, som findes i Hupels Nordische Miscellaneen Stück 15—17. p. 742. tales om Kirken Rotel i Estland, og hvorledes Levninger af en gammel Borg eller Fæstning findes kun een halv Mil fra Kirken paa Godset Parægel, og hvor en stor Morads ligger, som gaaer lige til Østersøen.

Tillæg og Trykfeil til anden Tome.

Pag. 127. L. 7. tilovers — legges til — og skulle Spanierne, efter Rodericus Sanctius p. 159. hos Schottus T. 1. have opbrændt 70 af deres Skibe.

P. 234. Ved denne Leilighed var det og uden Tvil, at St. Genevieve Kirke og Kloster blev brændt og plyndret af dem, som jeg anfører p. 395. og da have de og uden Tvil opbrudt den Franske Kong Clodovæi Grav, og der bortranet hvad de fandt, nemlig en Deel af hans Kongelige Klæder, Juveler og andre Kostbarheder, som Ducarel skriver i Antiqvit. Anglo-Normans p. 53.

P. 322. Efter de gamle Aarbøgger af Minden i Harenbergs Mon. hist. p. 163. døde Walbert, Wigberts Søn og den bekiendte Saxiske Anførers Witekindi Sønnesøn i dette Aar 876.

P. 349. Efter Aarbøggerne af Minden p. 163. døde Altburgis Walberti Enke i dette Aar 880.

P. 361. Efter Aarbøggerne af Minden p. 163. anlagde Elimer, Walberts Søn, i dette Aar 882 Borgen Oldenborg, da dog Elimar I. ei var Walberts Søn, endskiønt han stammede fra ham, og desuden levede meget senere.

P. 414. I Sepulchral Monuments of Great Britain p. 89. i Indledningen siges, at Guthrums Grav er under en Bue, som endes med en Blomsterkost, hvilket viser,

skriver

skriver Forfatteren, at denne Grav er fra meget senere Tider.

P. 421. L. 3. Svenne l. Svenske.

P. 435. L. 2. Fordelinger l. Forøringer.

P. 580. Iblant Syvs Kempe-Viser findes p. 584—586. en, som dog vel ei er ældre end fra det 16 Seculo, hvorudi tales om hvorledes Thyra lod befæste Danevirke, og hvorledes hun uddelte Strækningen af Arbeidet til Indvaanerne af hvert Dansk Landskab især, sampt at Volden var 40 Fod høi, 30 hvor den var lavest, og 48 hvor den var høiest, sampt havde Port og Taarn paa hver 100 Favne. Dog denne sene Skribent haver venteligen blandet Voldenes silbigere Tilstand under Valdemar I. og Erik Glipping med denne ældre under Thyra. —

Tillæg og Trykfeil til tredie Tome.

I Tabellen af Danske Konge-Slægt fra Gorm ved p. 1. legges til i Trugill Sprakaleg (ved) Prindsesse: maaskee snarere med en Søster af Sigrid Storraade. Ved Gyda legges til: født omtrent 1000.

P. 44. L. 5. — l — les — i.

P. 77. L. 16. det l. de.

P. 104. L. 8. Hann (Rodericus Toletanus siger, at det var Faro i Gallicien, maaskee Ferrol, thi Faro ligger i Algarbien).

P. 86. L. 13. hun l. han.

P. 105. not. a. L. 5. — 670 l. 970.

P. 111. L. 8. neden fra: det l. dets.

P. 112. not. a. L. 6097. Comer l. Corner.

— — — L. 8. Alberinus l. Albericus.

P. 113. not. a. Otto II. kaldes og Magnus i Underskrifterne af tvende Diplomata af 10 April 974, givne til Quedlingborg. See Würdtwein nova subsidia diplomatica T. 3. p. 411. og 414.

P. 120. Under den 8 Junii 975 haves og et Diploma, udstædet af Otto II. til Derburg ved Elven, ei langt fra Barbi, hvilket med det Foranførte synes at vise, at han i Junii, Julii og August er bestandig gaaet fra Sønden Nord efter, ligesom han siden begav sig Sønder paa, da man haver 2 Diplomata af 28 og 30 December, givne til Evistein i Elsas, hvor han og var den 8 Januarii 976. Würdtwein nova subs. dipl. T. 3. p. 410-421.

P. 135. not. a. L. 1. haber l. haver.

P. 142. L. 1. ve l. vel.

P. 160. L. 19. Diplomatario — a Celse i apparatus ad historiam Sveo-Gothicam T. 1. p. 16-18. tilstaaer ogsaa, at Bidissen er falsk, saavelsom Pave Agapeti Bulla og den underlige Ceremonie mellem Nordens Konger, ja drager endog Grundsætningen selv i Tvivl.

P. 163.

P. 163. not. a. L. 2. neden fra: allerheldst de l. allerheldst der.

P. 181. Den Bøhmiske Skribent Cosmas p. 55 og 56. i Udgaven til Prag 1783 T. 1. taler og om Otto III. Tog mod Slaverne i trende Aar efter hinanden.

P. 198. not. 49. L. 2. neden fra: 975. 976. l. 976. 977.

P. 218. L. 7. Sønner — Sønner (

— — L. 13. Fremmed l. ubekiendt.

P. 240. L. 9. Haleyre — Haleyre.

P. 241. L. 1. centerario l. centenario.

P. 302. L. 19. boede der — Denne Gietning er ulykkelig, og beviser intet for den Mening, at Danzig var da alerede en Bye, thi intet var almindeligere paa de Tider, end at Fyrster boede paa Slotte, og skreve sig efter dem.

P. 487. L. 23. Oprindelse: Leo Marsicanus, som døde 1112, og var fød i det nu værende Neapolitanske, beretter i sin Historie af Klosteret Cassinum l. 2. c. 37, p. 363. a. hos Muratori T. 4. at Apulierne vare ved 1016 gandske kiede af det Herredømme, Grækerne øvede over dem, og hvilke i Otto den Stores Tid havde ved Hielp af Danske, Russer og Gualaner undertvunget Italien og Calabrien. Rimeligen have disse Danske stukket under Varegerne, og ere med Russerne komne til Constantinopel, og taget der Tieneste. Ved Gualaner synes her Valacher at bør forstaaes.

P. 542. Forfatteren af Sepulchral Monuments of Great Britain p. 48. not. 5. i Indledningen mener, at Edithæ Legeme har været gandske fortæret, saa at det let kunde reise sig, venteligen maar man tænke ved Fødderne.

P. 612. not. a. Büsching i Lebensgeschichte T. 3. p. 284. synes at legge Mons Garganus i Normandie, og anseer det maaskee for Mont St. Michel, hvilken Mening Scheidt paa samme Sted er imod, leggende det maaskee i Italien.

P. 622. L. 7. Visund er et gammelt Angel-Saxisk Ord, hvoraf Cæsar og Martialis have uden Tvil giort deres Visons, hvilket viser, hvor vidt udbredt dette Ord haver fra de ældste Tider været i Tydskland, thi Cæsar kom ei langt over Rhinen, og altsaa viser dette, hvor nær beslægtede de Tydske Dialecter have været hinanden i de ældre Tider.

P. 675. L. 13. Konge — Af Oluf den Hellige haves en Mønt i Kongens Mønt-Cabinet, paa hvis ene Side sees et Brystbillede med Hue paa og Scepter for sig, sampt Omskrift Onlaf Rex Nor, og paa den anden et Kaars, i hvis 4 Hiørner staaer Crux, og Omskrift: Godvine Mon (etarius) N. (orvegiæ).

P. 718. L. 1. Svend l. den. Svend

I Palnetokes Slægte-Tabelle ved p. 739. udslettes i Ake de Ord: Høvding — til — p. 276. — og gives Sigurd til Søn Aage, Høvding paa Bornholm under Svend Estrithsen.

P. 750 L. 5. Abey l. p. 28.

P. 754. I det prægtige Værk, kaldet Sepulchral Monuments of Great Britain i Fortalen p. 6. tales blant andre Begravelser omen af Knuds Dotter, og siges, at ingen af dem ere ægte; Om hervedsigtes til en Dotter af Store Knud skal jeg lade være usagt. I Indledningen p. 30. tales om en sort Marmor-Kiste, 4½ Fod lang, 2 bred, og 1½ dyb, som stod neden for Altaret af Abbatsbury Kirke, og hvorudi sagdes, at Benene af Orcus, Hushovmester (Steward) hos Kong Knud, samt hans Kones laae bevarede, og didhen skulle de være blevne flyttede fra Klosterkirken, da Klosteret blev ophævet. Orcus skal have stiftet dette Kloster, og 1750 blev Kisten gravet ned ei langt fra det Sted, den stod p. 91. anseer han denne Grav kun for et Cenotaphium, og paa samme Sted formoder han om Knuds Dotters Grav i Bosenham, med en qvindelig Figur paa, at man ligesaavel kunde troe, at der laae en Dotter af Harald begraven, siden Harald stiftede Klosteret. I Skriftet selv p. 15 og 16. siges, at paa Muren ved det store Altar i Winchester Kirke sees endnu Kister og Fodstykker af de Kongers og andre berømte Mænds Billeder, hvis Legemer laae der begravne. Henrik af Blois var Bisp i Winchester, og døde 1171.

P. 755. L. 8. en l. een.

I Trykfeilene ved tredie Tome forandres p. 117 til 116.

Tillæg og Trykfeil til fierde Tome.

P. 15. L. 19 og 20. — For den Tid havde Conrad været i Februarii udi Augsborg, som hans der udgivne Diplomata vise, og siden i Worms efter et Diploma, hvori hans Søn Kong Henrik og Dotter Beatrix omtales. Gewold ad Hundii Metrop. Salisb. T. 3. p. 83. Ughelli Italia sacra T. 2. p. 166. Gerken Cod. Dipl. Brand. T. 8. p. 378.

P. 22. L. 20. Chunelinde — i Eccardi Monument. Qvaternio p. 57. staaer: Gunnild.

P. 23. L. 15. — 1061 l. 1062.

P. 25. — Mailly i Esprit des Croysades T. 2. p. 268. siger, at nogle ville, at Tancred stammede fra Rollo, og at 10 af hans Vasaller eller Riddere fulgte altid hans Fane. Gaufredus l. 2. apud Carusium T. 1. p. 162. handler udførligen om Tancreds 2 Hustruer og 12 Sønner.

P. 33. L. 6. neden fra: 1042 — Sandeligen har den Saxiske Krønike regnet Aarets Begyndelse fra Paaske.

P. 34. L. 9. Londin l. London og Worcester.

P. 57. L. 20 og 21. Vulfri — Vulfri og Elfine.

P. 63. — Til de Skribenter, som tale om at

at Kong Wilhelm dræbte sin Gemahlinde Mathild, maae legges en Ubekiendt Noten til Robert af Glocesters Krønike p. 372 og 373.

P. 68. L. 14. Torsdag l. Tirsdag.

P. 76. L. 3. neden fra: Fraværelse — Fraværelse. Maaskee Alfifa har befordret Haralds Konge-Valg; Hun kiendte ham fra Norge, han havde giftet sig med Gunhild, Store-Knuds Søsterdotter.

P. 77. L. 2. neden fra: tvær l. nær.

P. 79. (a) Ad. l. (16) Ad.

P. 85. sidste Linie: Da Waldemar II. besad Gods, kaldet Sigridsløv, i Sverrige, saa lader det, at Astrid har været Sigrids Dotter.

P. 89. L. 12. neden fra: Leskoniger l. Leskoniger.

P. 97. L. 14. Magni — Magni, som Saxo siger.

P. 103. sidste Linie: p. 46. — p. 46. Denne Godmund var Bisp paa Holum i Island.

P. 105. not. (17) L. 1. — 332 — 332. T. 5. p. 385.

P. 108. Konge — Dog var Elisabeth den Gang hel ung, saafremt hun efter Arndt T. 1. p. 151. er først fød 1032.

— — L. 23. Liudgers — eller Lothars.

— — L. 25. Kirke — Andre henføre hendes Død til 1042, see forhen p. 78.

P. 116. L. 5. Skaane — (I et saare vigtigt Fragment af den Norske Historie, som findes i Arnæ n. 345. 4to. siges p. 178. efter min Udskrift, at Svend flyede til Venden, og samlede der en Hær, hvormed han atter bekrigede Magnus, og holdt da det store Slag til Lands med ham paa Lyrskovs Hede, hvor alle andre lade Venderne alene fikte med Magnus, hvilket vel og bliver rettest; imidlertid kan det dog tiene til at stadfæste min Mening, at Svend havde undertiden Vender til Hielp. Den Krønike, hvoraf dette Fragment er, synes at være skrevet mod 12 Seculi Slutning, og det i Norge, at dømme efter Orthographien; En Mening, Salig Erichsen ytterer i et Brev til mig.)

P. 123. L. 7. ingen l. nogen.

P. 125. L. 3. det l. den.

P. 130 L. 3. neden fra: venteligen — venteligen den med Tilnavn.

P. 138. L. 13. Morkiaskinna — og ikke Hrockiaskinna, som jeg forhen p. 110 og 111. haver sagt.

P. 140. L. 6. neden fra: Carpentin l. Carpentier.

P. 155. L. 1. blev l. blev ved.

P. 176. L. 14. Dorint R l. Doriutur.

— — L. 15. Syfert l. Sufert.

— — — — tibanarat l. liberat.

— — L. 20. Svegli l. Svagli.

— — L. 21. Luntiunen l. Luntiuna.

— — L. 29. Verfinco l. Verfin.

P. 177. L. 12. Kolle l. Kölle, som i det meeste har fulgt Sal. Langebeks Læsemaader.

— — L. 6. Sorinon l. Svinii.

— — L. 8. uei l. iiei.

P. 177.

P. 177. L. 9. Liovine l. Liuvine.

— — — — Lu l. Li.

P. 194. L. 8. Bolskaber — Bolskaber uden for Byen eller Huset.

P. 195. L. 9. at l. at de.

P. 197. sidste Linie: dertil: Han kaldes og Spevafoc, var forhen Abbed i Abbandon fra 1045, og først Munk i St. Edmunds Kloster, og en meget konstig Arbeider i Guld og Sølv. Edvard fordrev ham førend han blev Bisp i London. Rodulf, en Bisp fra Norge, og Beslægtet af Kongen (venteligen Edvard), blev Abbed i Abbandon i hans Stad. Speotva døde 1052. Whartoni Anglia Sacra T. 1. p 167.

P. 198. L. 4. Faderen —; Eller snarere Biörn, en Søn af Godvin.

P. 199. — — Udi Rusland bar Ingigerd eller Inger det Navn Irene. Petersb. Journal 1783. T. 3. p. 67.

P. 202. L. 3. det l. den.

P. 213. sidste Linie: en l. en mægtig.

P. 218. L. 4. neden fra: en Tid l. en kort Tid.

P. 235. sidste Linie: hvilket l. hvilket Slags

P. 243. L. 13. Humpred l. Humphred.

P. 247. L. 3. neden fra: Ranulph l. Radulph.

P. 250. L. 12. Erkebisp — Det er urigtigt, at Posen ingen Erkebisp havde 1056, thi Otto III. indsatte allerede Aar 1000 en Erkebisp i Gnesen; See min 3 Tome p. 332.

— — L. 6. neden fra: Harfager l. Harfager.

P. 252. L. 8. Udkyndighed l. Ukyndighed.

P. 260. L. 9. Pater l. Peter.

P. 263. L. 4. Halland — saafremt det var det, han havde.

P. 265. L. 2. Diocletanus l. Diocletianus.

— — L. 11. flakt l. fladt.

P. 266. L. 2. Svard l. Sryd.

P. 269. L. 13. Edvard — læg til — og Goda.

P. 270. L. 18. Hustrue — Balduin af Flandern var begge disse Prindsessers Fader.

P. 275. L. 10. det — det maaskee.

P. 287. L. 10. Slægt — Dennes Fader Slau eller Aslak var Hedning, skal have anlagt Slauelse eller Slagelse, og ligge der uden for den Høi. Langebek Scr. Dan. T. 4. p. 545.

P. 288. L. 6. han l. ham.

— — L. 2. neden fra: p. 248. — i Lang. Scr. T. 3. p. 459.

P. 289. L. 16. af l. ad.

P. 298. L. 1. — 8 l. 9.

P. 299. L. 19. verdlige l. verdslige.

P. 300. sidste Linie: Diploma l. Diplomata.

P. 303. L. 2. saa l. som.

P. 311. L. 8. Søn — læg til — hvilket dog ikke er rigtigt, thi Cradoc var hans Søn.

P. 315. L. 5. men l. mer.

P. 349. L. 3. neden fra: rigtigt — læg til: hvorpaa jeg tviler.

P. 362. L. 5. ti l. et meget.

P. 368. sidste Linie: Vornede l. eller Livegne.

P. 380

P. 380. L. 4. neden fra: dem l. den.
— — — — Gode l. Forlig.
— — L. 5. oven fra: Land — Efter Dithmarsiske Annaler, som dog ere temmelig nye, men synes ofte at have god og gammel Sagn at gaae efter, hos Bolten T. 2. p. 92. skal den bekiendte Ida være død 1067.
P. 382. L. 17. Folk — Den Grækiske Prindsesse, Dotter af Keiser Constantinus Monomachus, gift med den Russiske Konge Wsewolod, døde, og havde hun ægtet ham 1046. Arndt Russ. Gesch. T. 1. p. 159. 180.
P. 383. L. 10. Hilsin l. Helsin.
P. 384. L. 11. Gozel l. Gozec.
P. 410. L. 11. fremmet — læg til — Ved sit Brev til Goslar den 6 Januarii stadfæstede Kong Henrik Gaven af 22 Mansis, beliggende i Sceleinga (som paa Ryggen af Brevet skrives med gammel Skrift Tetelinga, og med nyere Stelinga,) og Elsmaresleva, som paa Ryggen skrives Emeresleva, udi Margrev Udo's Grevskab, som Nonnen Judith havde skienket til St. Mauricii Kloster i Magdeborg. Gerken Cod. Dipl. Brandenb. T. 3 p. 49—51. Hos Danckwerth finder jeg intet Sted i Ditmarsken, hvis Navn ligner det første, undtagen Schlichting p. 301. i Nord-Ditmarsken, og slet intet, som ligner det sidste, hvoraf jeg slutter, at de begge have ligget i Grevskabet Stade.

P. 421. L. 17. Swanbitor l. Swantibor.
— — L. 20. Swanbitor l. Swantibor.
P. 427. L. 4. neden fra: I saadan Nød &c. læg til: Enten maae Magni Befrielse være skeet i forrige Aar 1072, saafremt Buthue blev dræbt i det, eller og snarere maae Buthue først være bleven dræbt 1073.
P. 429. L. 2. Død — hvilket sidste maaskee ogsaa er rigtigt.
P. 432. L. 13. døde — efter nogle.
P. 439. L. 13. bade l. bad.
P. 446. not. 76. sidste Linie: neri Bibl. Brit. p. 645. — læg til: Robert of Gloucesters Cronicle p. 377 og 378.
P. 448. L. 5. neden fra: 1097 — nei hun døde allerede 1067, hvorpaa han omtrent 1069 ægtede Anna, en Polowzisk Prindsesse, som endda levede 1097. Arndt T. 1. p. 183. 214. 260.
P. 449. L. 19. neden fra: Arvinger — hun ægtede ham 1075 efter Arndt T. 1. p. 188, som dog giør hende til Dotter af Isjaslaw, som giftede hende bort medens han landflygtig opholdt sig i Tydskland. Arndt kalder hende og Praskewia.
P. 456. L. 4. det l. hint.
P. 460. L. 12. Kund l. Knud.
P. 467. cit. 79. p. 7. c. 4. p. 387. lægges til: l. 8. c. 11. p. 485. Derefter skal Svend, som var Norsk Høvding under Sigurd Jorsalafar, have været Søn af en Ragnhild, som igien var Dotter af Knud af Sole. Man kan lade dem sødes, saaledes:

des: Kong Svends Dotter Regnhild 1040, hendes Søn Knud 1075, og hendes Søn Svend 1090.

P. 470. L. 9. deferabatur l. deferabatur.

— — L. 15. lucrificerat l. lucrifecerat.

P. 514. L. 5. Ovæner l. Qvæner.

P. 523. not. c. l. a. — Maaskee de Folk, omtalte i denne Note, ere de p. 514. anførte Cynocephali.

— — L. 7. Ovæner l. Qvæner.

P. 527. L. 11. neden fra: Gudsbekiendteres l. Gudsbekiendteres.

P. 529. sidste Linie: Christum l. Cristum.

P. 530. L. 10. Kor l. Kar.

P. 534. sidste Linie: d'alcani l. d'alcuni.

P. 537. L. 12. neden fra: er l. for.

P. 547. L. 6. Baleze l. Baluze.

P. 558. L. 16. — 1067 — læg til — Uden Tvil ogsaa Grev Reginald og Gelev Dacus, som var Roberts, Kong Wilhelms Søns, Mænd, og besadde Lehne i Devonshire. Liber niger Scaccarii T. 1. p. 119. 120.

P. 561. L. 7. Landbye l. Landsbye.

P. 569. L. 4. Sve — saa og Sveni.

— — L. 5. Tanoi, Mannoimo, Tanuti, Taoini, Taneo, Onu, Tanain, Tainoinie, Oinatan.

— — L. 11. — 33 l. 33 og 44.

— — L. 13. ens l. 35.

— — L. 14. Dn l. Dm

— — sidste Linie: Suno l. og Sove.

P. 573. not. a. l. 6. — 1046 l. 1049.

P. 577. i Siden: 1075 l. 1076.

— — L. 4. neden fra: Beskyldninger lærs: Beskyldningerne.

P. 580. L. 7. neden fra: Oligarchiske l. Oligarkiske.

P. 584. L. 7. Første — læg til — Den 1 Junii fødtes Wladimirs ældste Søn Mstislaw, i Daaben kaldet Peter, Arndt T. 1. p. 190, hvilket kan tiene til at befæste vore Nordiske Skribenters Mening, at han og hed Harald, men som synes at vise, at Wladimirs Dronning Gyda ei kan have været den Engelske Kong Haralds ægte Dotter med Edgitha, da han først ægtede hende 1063, med mindre man vilde antage, at Gyda havde fødet da hun kun var 12 Aar gammel, som vel ikke er aldeles umuligt, men dog hel rart.

P. 595. L. 17. Aar — Da Gyde fødde Mstislaw 1076 den 1 Junii, saa maae hun allerede være bleven gift 1075, i Kong Svend Estrithsens levende Live. Isjaslaw, Storfyrste af Kiew, blev dræbt af Polowzerne, hvorpaa hans Broder Wsewolod blev Storfyrste. Arndt T. 1. p. 195.

P. 622. not. 22. L. 7. efter de Ord Statsforfatning T. 2. p. 189. — læg til — Saga af Ingvar Vidfarne ved Brocmann p. 200.

Regi-

Register til tredie Tome.

Alicia

B.

døder

ve

Duno-

Elfrid

Eymund,

Godvin,

Gunlaug,

H.

Half-

K.

Lo-

M.

N.

O.

Ra-

Sigurd,

fis

Partie

Vicar

Y.

Ø.

Regi-

Register til fierde Tome.

f

Adel-

B.

Bare,

Conan,

D.

Domhnal,

Eten-

H.

J.

Jaros-

K.

L.

Leo,

M.

N.

ve

Rag-

S.

S.

Sprogø

Wal-

Wil-

Y.

Z.

Ø.

EP